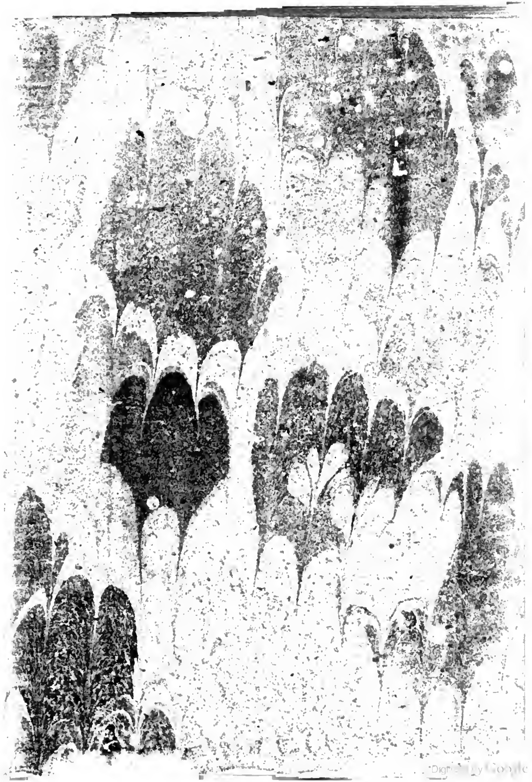
Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLVII
C
25
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

XLVII
C
25

Digitized by Google

PARS TERTIA
TOMI PRIMI
DEMONSTRATIONIS
HISTORIAE ECCLESIASTICAE
QUADRIPARTITAE.

Digitized by Google

Digitized by Google

DEMONSTRATIO

HISTORIAE ECCLESIASTICAE

QVADRIPARTITAE

COMPROBATAE MONUMENTIS

PERTINENTIBVS

AD FIDEM TEMPORUM ET GESTORUM.

ROMAE CIƆIƆCCLIV.

EX TYPOGRAPHIA APOLLINEA.

SVPERIORVM FACVLTATE.

Digitized by Google

INDICULUS RERUM

QUAE CONTINENTUR IN TRIBUS TABULIS

SECUNDI SAECULI

HUJUS DEMONSTRATIONIS

HISTORIAE ECCLESIASTICAE QUADRIPARTITAE

COMPROBATAE MONUMENTIS PERTINENTIBUS

AD FIDEM TEMPORUM ET GESTORUM.

INDICULUS

TABULAE PRIMAE SAECULI SECUNDI

SIGNATAE B. 1. B. 2.

1. INSCRIPTIO SEPULCRALIS SANCTI MARII MILITIS, *qui paſſus eſt ſub Hadriano Imperatore, & in Coemeterio Calliſti ſepultus*, edita in *Roma Subterranea* a Boſio libro 3. cap. 23. pagina 217, & ab Aringhio Tomo I. pagina 525. Canonicus Boldettus *Oſſervazioni ſopra i Cimiterj &c.* pagina 233, & P. Mamachius *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* Tomo I. libro 2. cap. 8. pag. 430.

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

pag. 430. eandem illuſtrarunt. Lucius Caecilius in Lib. *de Mortibus Perſecutorum* cap. 3. pag. 187. Tomi 2. Edit. an. 1748. videtur ſtatuere, Hadrianum nihil eſſe in Chriſtianos molitum, nullamque in eos Perſecutionem commoviſſe: ſcribit enim, *reſciſſis Actis Tyranni* (videlicet *Domitiani*), *non tantum in ſtatum priſtinum Eccleſia reſtituta eſt; ſed etiam multo clarius ac floridius enituit: ſequutiſque temporibus, quibus multi ac boni Principes Imperii clavum regimenque tenuerunt, nullos inimicorum impetus paſſa, manus ſuas in Orientem, Occidentemque porrexit; ut jam nullus eſſet Terrarum angulus tam remotus, quo non Religio Dei penetraſſet; nulla denique Natio tam feris moribus vivens, ut non, ſuſcepto Dei cultu, ad Juſtitiae opera miteſceret*. At negari nullo modo poteſt, Hadrianum, etſi Edicta nulla vulgarit, quibus quaerendos ad necem eſſe Chriſtianos praeciperet, tamen eos in jus vocaſſe, excruciarique feciſſe omni genere ſuppliciorum. Etenim Doctiſſimus Ruinartius oſtendit *in Praefat. in Acta Martyrum* p. XXXIII, plures ſub eodem ad ſupplicium eductos fuiſſe Martyres: & Sulpicius Severus Scriptor quarti Saeculi lib. 2. *Hiſtoriae* cap. 31. *Quarta* (inquit) *ſub Hadriano Perſecutio numera-*

ratur:quam tamen POST *exerceri prohibuit; injuſtum eſſe pronuncians, ut quiſquam ſine crimine reus conſtitueretur.* Quare Caecilius, de quo ſupra, ita eſt intelligendus, quod, poſt Domitianum, & ante Decium (etſi aliqui Imperatores in Chriſtianos ſaevierunt), nulli fuerint, (excepto tamen Septimio Severo), qui, Edictis vulgatis, praeceperint delendum eſſe nomen Chriſtianorum: vel dictum id ita a Caecilio fuit, quod de Caeſaribus ageret, qui miſere perierunt, poſteaquam in Chriſtianos omnia ſaevitiae crudelitatiſque exempla edenda Decretis Publicis ſtatuiſſent; cujuſmodi a Domitiano ad Decium nulli fuerunt. Alioqui Caecilius manifeſto errore lapſus evinceretur. Conſulatur Euſebius lib.4.*Hiſtoriæ* c.8: conſulantur ActaSS.Martyrum Symphoroſae viduae, & Filiorum ejus (apud Bollandianos ad diem xviii. Julii, & apud Ruinartium *Act. Sincer. SS.Martyrum* pag.20.& ſeq.Edit.Veron.), quos idem Hadrianus, cum in agro Tiburtino ageret, quod Chriſtiani eſſent, diverſo mortis genere interfici juſſit. Itaque, cum Imperatoris exemplo, qui capti ex noſtris erant, adduci ad ſupplicium ſolerent; id in cauſa fuit, cur Chriſtiani ſub eodem Hadriano eſſe ſibi, rebuſque ſuis metuendum arbitrarentur, ut no-

Digitized by Google

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II

ſter aſſerit lapis, quem, praeter memoratos Auctores, laudat etiam Cl. Mabillonius *in Itinere Italico* To. I. pag. 136. Guillelmus Fleetvvoodus tamen in Praef. ad Part. II. *Sylloges Inſcript. Veter.* dubitare ſe ſcribit, num genuina, an ſpuria ſit haec Inſcriptio *Marii Militum Ducis*, de qua loquimur. In eadem quoque ſententia eſt Gisbertus Cuperus in Notis ad cap. 4. L. Caecilii *de Mortibus Perſecutorum* Tom. II. Operum Lactantii p. 432. edit. Pariſ. an. 1748. Sed cur ipſi dubitent, non indicant, ut ſcite animadvertit P. Mamachius. Dubitare autem velle ſine ulla ratione de monumentis antiquis, quae inventa in cryptis Romae ſunt, hominum eſt, non veritatis amore agentium, ſed ea, quae ad veritatem Chriſtianae Religionis demonſtrandam conducunt, evertere cupientium. Nos ergò Romanis potius Cœmeteriis fidem, quam hominibus praejudicata opinione ductis aſſenſionem adhibere volumus. At enim Cuperus, etſi vera, *inquit*, haec eſſet Inſcriptio, tamen non ſequitur, plures Martyres fuiſſe Romae Hadriani tempore. Verum, ſi ſaevire Ethnicis in noſtros licebat, cum Imperator Athenis praeſertim verſaretur; ſi *Marium Ducem Militum*, in Coemeterio Calliſti repertum, Hadrianus interfeci juſſit

cauſa

cauſa religionis; ſi denique in magno tunc erant Chriſtiani metu; conjiciendum ex eadem Inſcriptione eſt, alios quoque fuiſſe cruciatos: alioqui, cur ſibi, unius *Marii Ducis* exemplo, ceteri ab Ethnicis metuiſſent. Rurſum Cuperus, non eſſe inde conſequens, ait, Hadriani potius, quam Praeſidum juſſu necatum fuiſſe Marium. Non nego: ſed Praeſidem audere ſimile quidpiam Romae potuiſſe, non permittente Imperatore, quis umquam credat? Deinde, ſi Imperator Symphoroſam, ejuſque filios plecti juſſit; non video, cur ſuſpicari nefas ſit, idipſum de Mario Duce Militum fuiſſe pronunciatum. Sed, utcumque ſit, illud ſaltem conſtat, fuiſſe ſaepe in Oriente, & Occidente animadverſionem in noſtros HADRIANI TEMPORE conſtitutam. Sertorius Urſatus *de Notis Romanorum* apud Graevium Tom. xi. p. *606* Notam noſtri marmoris ΧΠΟ (*Chriſto*) allegat, & illuſtrat.

2. Elenchus rerum geſtarum ab Imperatoribus Trajano, Hadriano, et Antonino Pio, ab anno Aerae Chriſti Vulg. 101, uſque ad 150, ex Nummis, Lapidibus, Scriptoribuſque coaevis, aut fere coaevis excerptus, ad conciliandam fidem noſtrae Demonſtrationi Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae, compro-

probatae monumentis pertinentibus ad fidem Temporum & Geſtorum. Quinquaginta numeri Arabici in margine hujus laterculi poſiti, ordinant & complectuntur totidem Geſta patrata primo Quinquagenario Saeculi Secundi Aerae Jeſu Chriſti Vulgaris; non autem ſemper numerare poſſunt dividua tempora dicti Quinquagenarii, & adamuſſim reſpondere ſingulos ſingulis annis ejuſdem Saeculi Secundi exactis ad Aeram Chriſti Vulgarem. Vide infra in Indiculo hujus Tabulae numero 55.

3. INSCRIPTIO SEPVLCRALIS S. ALEXANDRI MARTYRIS, *qui paſſus eſt ſub Antonino Pio*. Reperta fuit in Coemeterio Calliſti, atque edita *in Roma Subterranea* a Boſio pag. 216. & ab Aringhio Tom. I. pag. 524: item ab Olao Borichio *de antiqua facie Urbis Romanae* apud Graevium To. IV. p. 1548. & ſeqq., a Mabillonio *in Itinere Italico* To. I. p. 135. (qui eam vocat monumentum *indubitatae antiquitatis*), a Boldetto *Oſſervazioni ſopra i Cimiterj* lib. I. cap. 3. pag. 11, a Muratorio in libro *de Paradiſo* cap. 10. pag. 79, & a P. Mamachio Tom. I. *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* lib. 2. pag. 433. Hic S. Alexander dicitur *vivere ſuper aſtra*: quod mire comprobat noſtræ Fidei dogma de Paradiſo, Regnique Caeleſtis gloria, non expecta-

ta

ta Corporum Reſurrectione juſtis a Deo collata, adverſus Haereticos, Thomaeque Burneti lib. *de Statu Mortuorum*. Verba autem, *o tempora infauſta, quibus, inter ſacra, & vota, ne in cavernis quidem ſalvari poſſimus*, oſtendunt, Antoninum Pium ita in noſtros homines animatum fuiſſe, ut ii ne in locis quidem horroris, atque tenebrarum plenis, necem declinare poſſe arbitrarentur. De qua re Juſtinus Martyr Ethnicos vehementer expoſtulat in celeberrima, quam ad eundem Imperatorem ſcripſit, Apologia, circa annum Chr. 150. Ex aliis quoque Auctoribus illius aetatis plane intelligitur, ob vim, & crudelitatem Antonini, noſtros ita fuiſſe perterrefactos, ut ipſis ne in Coemeteriis quidem conſiſtere tuto liceret. Scilicet Chriſtianis adimere poteſtatem frequentandi arenarias cryptaſque volebat; quod furente perſecutione ad eaſdem ipſi confugere ſolerent. In Proconſularibus Actis Martyrii S. Cypriani Epiſcopi Carthaginienſis legitur: *Paternus Proconſul dixit: a me invenientur Presbyteri &c. Et adjecit: Praeceperunt etiam, ne in aliquibus locis Conciliabula fiant, nec Coemeteria ingrediantur*: Praeterea Aemilianus Praefectus Aegypti, apud Euſebium libro VII. *Hiſtoriae* cap. XI. Edit. Cantabrig. pag. 335, ſic alloquitur Dio-

ny-

nyſium Epiſcopum Alexandrinum : *nullatenus autem licebit vobis , nec quibuſcumque aliis , conventus agere , aut in iis , quae vocantur Coemeteria , eſſe* . Vide etiam eundem Euſebium lib. ix. *Hiſtor.* cap. 2. pag.441, & Boldettum in Opere ſupra laudato lib.I. c. 3. p. 9. Miror ergo hanc pariter Inſcriptionem Alexandri Martyris, de qua loquimur , non Fleetvvoodum modo, & Giſbertum Cuperum, ſed etiam nonnullos e noſtris in dubium revocaſſe; propterea quod,& luſus verborum, & ſtilus repugnent, quo minus antiqua haberi poſſit. Immo aliquibus eſt perſuaſum, eorum, qui vel leviter verſati in Antiquitatis genere ſint , pro ſincera eandem habiturum eſſe neminem . Atqui (ut inquit laudatus P.Mamachius Tom. III. *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* pag.162.) Boſius , Aringhius, Fabrettus , Mabillonius , Ruinartius , Bonarrotius , Georgius , Bottarius , aliique, qui pro genuina eam Inſcriptionem habuerunt , non leviter ipſi quidem Antiquitates Ethnicas, Chriſtianaſque attigerunt; ſed diu, ſed diligenter , ſed ſumma cum laude eaſdem coluerunt . Quod ſi vetera Epitaphia nulla adhuc extarent , quae ejuſmodi ſtilum praeſeferrent, paterer equidem haec non dici ſolum, ſed etiam pervulgari. Verumtamen quis

non

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

non videat, multa apud Gruterum, Boſium, Fabrettum, Muratorium reperiri, quae, cum ſimilia horum ſint, tum a nemine in dubium revocantur? Neque vero rejiciendae continuo Inſcriptiones ſunt, in quibus eſt aliquid ſingulare. Alioquin plures, & genuinas, & vetuſtas, rejiceremus. Accedit ſumma, quae Romæ ſemper adhibita fuit adhibeturque diligentia in cognoſcendis veteribus monumentis; ut fraus in hiſce rebus habere locum nullo modo poſſit. Id cum ſerio cogitaſſet P. Franciſcus Antonius Zacharias Societatis Jeſu lib.II.To.II. *Hiſtor.Litterar.Italic.* cap. 7. pag.407, Inſcriptionem quidem noſtram genuinam eſſe confeſſus eſt; at, diu poſt, additum illi Monogramma putavit. Verum Monogramma Antonini Pii aetate jam inſculptum Chriſtianis lapidibus fuiſſe, oſtendi in Indiculo Tabulae I. Saeculi I. num. 40.

4. Tabula Conſularis ab anno Aerae Chriſti Vulgaris 101, uſque ad annum ejuſdem Aerae 150, ex Inſcriptiònibus autographis Romae ſervatis, & editis a Grutero, Donio, Panvinio, Sponio, Reineſio, Pighio, Cuſpiniano, Almelovenio, Echardo, Relando, Fabretto, Noriſio, Stampa, Georgio, Muratorio, Maffejo, & Blanchino Patruo meo amantiſſimo, contexta: de

qua lege, ad ſingula paria Conſulum, allata authentica teſtimonia in noſtraChronologia.

5. IMAGO S. PASTORIS, de quo Martyrologium Romanum ad diem XXVI. Julii habet: *Item Romae S. Paſtoris Presbyteri, cujus nomine Titulus extat in Viminali apud Sanctam Pudentianam.* Venerab. Card. Baronius in Adnotationibus ad idem Martyrologium ſcribit: *non tantum in Veteri Romano Martyrologio, ſed & in antiquis Manuſcriptis de eo agitur hac die.* Altum tamen de eodem eſt ſilentium in Exemplaribus Hieronymianis etiam auctis; tacentque Beda, Florus, Wandelbertus, Rabanus, Uſuardus, & Notkerus. Habemus in noſtra Bibliotheca Vallicellana res geſtas S. Paſtoris, ſeu potius Panegyrim ſequiori aetate in die Natali ejus alicubi in Eccleſia legi ſolitam, quae dividitur in Lectiones novem. Earum duae priores: vagum Prologum continent: tertia hortatur ad imitanda B. Paſtoris exempla, docetque hunc fuiſſe nobili Romae proſapia oriundum; deinde Apoſtoli Pauli diſcipulum, una cum Timotheo; tum ab eodem Apoſtolo conſecratum Presbyterum; eruditum; & animarum Paſtorem ſedulum; multa denique paſſum ſub Antonino Imperatore. In nona demum Lectione dicitur, S. Paulum in Titulum

PA-

Digitized by Google

PASTORIS domum conſecraſſe, quod item falſum eſt. Hoc enim S. Pio Papae, non Paulo Apoſtolo adſcribitur, etiam in Actis SS. Pudentianae, & Praxedis. Conditum vero fuiſſe S. Paſtorem in Eccleſia Tituli ſui, neſcio an ex eodem Codice affirmaverit noſter Aringhius in *Roma Subterranea* Tom. II. lib. 4. cap. 43. num. 1. Videtur tamen aliud eſſe Sancti cujuſdam Paſtoris, & quidem Martyris, corpus, quod cum aliis inventum cum Inſcriptione nominis, Roma Bononiam ad Bollandianos Patres translatum fuit anno 1614. die 20. Aprilis. Ad aſſerendum vero publicum noſtri S. Paſtoris cultum, facit in primis ſignum illud expreſſum in valvis antiquiſſimae Eccleſiae S. Pudentianae, cum hiſce verſiculis,

Sancte, praecor, Paſtor, pro nobis eſto rogator,
Hic cunctis vitae Paſtor dat dogmata ſacrae.

Eodem facit Inſcriptio marmorea, quam exhibet laudatus Aringhius loco cit. n. 3, in qua fit mentio Sacelli hujus *S. Paſtoris*, quem Ado cum Herma confudit; ut prodit Libellus de Feſtivitatibus Apoſtolorum, Martyrologio ejus praefixus, pag. 36, ubi ad diem 9. Maji, (quem ipſe S. Hermae Natalitium

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

ſtatuit) *Titulus*, inquit, *nomine ipſius, juxta quod Baptiſterium ex facultatibus Sanctae Praxedis eſt extructum, & B. Pio diſcipulo Apoſtolorum, operante ſtudio conſecratum, venerabiliter ei ſtatutus eſt*. Eadem haec eſt Eccleſia, ſive Titulus, quem paullo ante *B. Paſtoris* nuncupaverat. *Beatum* ergo *Paſtorem* cum S. Herma eundem facit, eundemque adeo diem utriuſque Natalem. Quis vero ſibi perſuadeat, S. Hermam, qui jam utique maturae erat aetatis, cum eum Apoſtolus per Epiſtolam ad Romanos juſſit ſalutari, ſolido poſt Pauli obitum Saeculo adhuc ſuperfuiſſe? Fuit certe quidam Hermes S. Pii Papae I. (ut eſt in Catalogo Pontificium Bucheriano) frater, & forte S. Paſtoris aequalis; ſed ille eſt diſtinguendus a S. Herma Apoſtoli diſcipulo, & Libelli, qui PASTOR appellatur, auctore. Vide Tillemontium Tom. 2. *Monument. Eccleſiaſt.* pagina 521, Nicolaum le Nourry *in Apparatu ad Bibliothecam Maximam Veterum Patrum* Diſſertat. 4. art. 2, Ambroſium Gardeboſc *in Hiſtoriae Eccleſiaſticae Synopſi* Tom. I. part. 5. lib. 3. Diſſert. I. quaeſt. 1, & Patres Bollandianos ad diem XIX. Maji Tom. IV. pag. 297. num. 4 *in Commentario praevio de SS. Virginibus Romanis Pudentiana, & Praxede*.

xede, ac Pudente Senatore illarum Patre. Utriuſque confuſio, ab Anaſtaſio, & Adone profecta eſt. Paſtor item, non dictus Hermas, ſed Hermae liber, cujus Auctori Angelus, ſub habitu Paſtoris apparens, revelationes enarravit. Quod vero ad Acta pertinet S. Paſtoris, nihil hodie certi ſupereſt etiam in illis SS. Pudentianae, & Praxedis; quamvis ipſius Paſtoris nomine ſcripta dicantur, ac etiam lecta fuerint Saeculo nono ab Adone; ſicut in ejus Martyrologio videre licet diebus 19. Maji, 20. Junii, & 21. Julii in elogiis Sanctae Pudentianae, Sancti Novati, & S. Praxedis; ut oſtendit laudatus Tillemontius Tom. 2. nota 5. in S. Pium Papam. In Pſeudo-Epiſtola II. ejuſdem S. Pontificis, data ad Juſtum Epiſcopum Viennenſem, & edita a Doctiſſimo Patre Couſtantio in Appendice ad *Epiſtolas Romanorum Pontificum* pagina 20, legitur: *Presbyter Paſtor Titulum condidit, & digne in Domino obiit*. Onuphrius Panvinius in Opere *de praecipuis Urbis Eccleſiis*, agens de S. Pudentianae Eccleſia (in cujus antiqua Janua extant illi orbiculi, poſiti in hac Tabula I. Saeculi Secundi numeris 5. 23. 24. & 35, quos heic ſuſcepimus illuſtrare), aſſerit, quod *omnium Urbis Eccleſiarum, quae modo ſuperſunt, vetuſtiſſima eſt*: atque hoc ei,

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

ei, ceteriſque id aſſerentibus, Bollandiani Patres ad diem 19. Maji, titulo & pagina ſuperius allegatis, facile concedunt; non item abſque reſtrictione, quod *haec Eccleſia antiquitus Titulus Paſtoris diceretur, de S. Paſtoris Presbyteri nomine, qui primitus eum Titulum tenuit*. Nam (ſunt fere eorum verba pag. 298.) ſi de prima Tituli inſtitutione agatur, ipſe (*pſeudo-*) *Paſtor* de Pudente ſic loquitur: *Domum ſuam Eccleſiam Chriſti conſecrari cupiens, per nos peccatores ad effectum perduxit; ubi & Titulum nomini noſtro conſtituit in Urbe Romana, in loco ſcilicet, qui appellatur Vicus Patricii*. Poſtea agit *Paſtor* de Thermis Novati, ſimiliter in Eccleſiam converſis; illiuſque verba prae oculis habuiſſe videtur Anaſtaſius Bibliothecarius, quando ſcripſit de Pio, quod *rogatu B. Praxedis dedicavit Eccleſiam Thermas Novati in Vico Patricii, in honorem S. Potentianae ſororis ſuae*. Igitur, ajunt PP. Bollandiani, in eodem quidem Vico, ſed diverſas, fuiſſe Eccleſias PASTORIS, & PUDENTIANAE: cumque prior illa vel corruiſſet, vel deſolata eſſet, *Titulum Paſtoris* (ut ſaepe alias factum oſtendi poteſt) alteri eſſe unitum: incertum tamen quando, & quo auctore: niſi quod, Onuphrio teſte, *Leopardus*, & *Ma-*

Maximus Presbyteri, ſub Innocentio Papa, idest initio Saeculi V, *in ſepulcro ante Eccleſiam S. Pudentianae ſunt conditi*; quodque in ejus *parte dextera vetuſtiſſimum eſt ſacellum, muſivo opere decoratum, a quodam Maximo Viro Illuſtri conditum, in quo vulgo S. Petrum primam Miſſam celebraſſe traditur*. Quae, ſi de uno eodemque Maximo poſſunt intelligi, ut videtur Bollandianis; conſequens (inquiunt) haud inveriſimile erit; translationem Tituli factam tempore praedicti Innocentii Papae; ejuſque Translationis monumentum manſiſſe in Sacello ad eum finem ſub nomine *Paſtoris* erecto (ſic enim etiam hodie vocatur), novis marmoribus, picturiſque ab Eccleſiae reſtauratore Cardin. Cajetano exornatum. Vulgari autem traditioni ignoſcendum, quod more ſuo tempora, perſonas, locaque confundens, ex ſuperſtite nomine, credat ipſum fuiſſe veterem S. *Paſtoris* Titulum; quodque eum Pudentem, in cujus Aedibus primum eſt erectus, non diſtinguat a S. Petri hoſpite ſeu diſcipulo. Eadem S. Pudentianae Eccleſia aliam poſtea reſtaurationem accepit, quam ante Saeculum nonum factam deberemus exiſtimare, ſi crederemus Floravanti Martinellio, memoratos orbiculos ſupra Portam majorem ſcalptos (& a nobis exhibitos in hac

Indiculus Fabulae I. Saeculi II.

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

hac Tabula dictis numeris 5. 23. 24. & 35) referenti ad aetatem Hadriani primi. Sed ſubjecta ſingulis orbiculis Leonini rythmi carmina, Martinellii conjecturam refellunt. Nam Leoninorum verſuum initium nemo eruditus fecerit Saeculo XII. antiquius, quando floruit Innocentius II. ſimilibuſque exornata eſt Abſis Baſilicae S. Mariæ Tranſtyberim. Ne credas tamen, ſub Innocentio II. Papa vixiſſe illum *Maximum* Presbyterum, qui Eccleſiam S. Pudentianae primum reſtauravit; quoniam *Leopardi* ejus compresbyteri extat adhuc inſigne fragmentum Inſcriptionis, in eadem Eccleſia S. Pudentianae poſitae SALVO PAPA SIRICIO, ut oſtendi in Hiſtoria Manuſcripta Eccleſiae SS. Marcellini & Petri, quam BENEDICTO Papae XIV. munificentiſſimo ejuſdem Tituli Conditori laetus obtuli, ad comprobandum, S. Siricium fuiſſe dicti Tituli SS. Marcellini & Petri primarium Fundatorem. Duodecimo itaque Chriſti Saeculo neſcio quis Eccleſiam S. Pudentianae, Paſtoris Titulo uniendam, inſtaurandamque curavit, effictis in Janua ad hoc ipſum ſignificandum prædictis orbiculis, quorum hanc excipe deſcriptionem a memorato Floravante Martinellio ſumptam, & Innocentii Secundi aevo reſpondentem. Omiſit tamen Floravan-

tes

tes quintum (ut & nos in Tabula, quam illuſtramus) orbiculum, inter quatuor medium, in quo Agnus exprimitur, cum nonnulla ad Titulum *Paſtoris* alluſione, per hujuſmodi verſus in orbem circumſcriptos,

Mortuus, & vivus, idem ſum Paſtor & Agnus:
Hic Agnus Mundum reſtaurat ſanguine lapſum.

Ad dextrum *Agni* latus proxima Virgo Pundentiana ſic compellatur:

Protege praeclara nos Virgo Pudenquetiana:
Virgo Pudenquetiana coram ſtat lampade plena.

Ad ſiniſtram, ejuſdem ſoror ſimiliter invocatur:

Nos, pia Praxedes, prece ſanctas confer ad Aedes:
Occurrit Sponſo Praxedes lumine claro.

Rurſum ad dextram, S. Paſtor in habitu Sacerdotali, cum verſibus,

Sancte, precor, PASTOR, *pro nobis eſto rogator:*
Hic cunctis vitae Paſtor dat dogmata ſanctae.

Ac denique ad ſiniſtram *S. Pudens*, in habitu, ut vult Floravantes, Lectoris ſacri, vel,

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

ut mihi potius videtur, Senatorio, cum metrica Inſcriptione,

Te rogo, Sancte Pudens, nos purga, crimina trudens:
Almus & iſte docet Pudens ad ſidera calles.

Cl. Ciampinius *Veterum Monumentorum* Tom. I. p. 26. loquens de nonnullis antiquis ornamentis, ſive hieroglyphicis, Eccleſiarum Januis apponi ſolitis, eandem protomen S. Paſtoris, de qua hoc numero loquimur, affert, atque ita deſcribit: *Haec Virum refert pretioſa veſte decorum, & diademato capite; qui, veluti actu benedicat, elevat dexteram, velatamque ſiniſtram habet, qua librum occluſum ſuſtinet. Quinam ſit Vir iſte, verſus in peripheria ſculpti ſat indicant:*

✠ HIC CVNCTIS VITAE PASTOR DAT DOGMATA SANCTAE.
✠ SANCTE PRECOR PASTOR PRO NOBIS ESTO ROGATOR.

Paſtor autem, fuit Presbyter: quam ſacram Dignitatem ipſe benedicendi actus, ac liber, quem manu tenet, Codicem Euangeliorum repraeſentans, demonſtrant. Sanctae Praxedis Acta conſcripſit, ac ejuſdem Sanctae corpus ſepulturae tradidit, ut docet Baronius ad annum 164. *num.* 24.

6. EC-

6. ECCLESIA EX CIRCUMCISIONE. Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

Cernitur in opere Muſivo EccleſiæS.Sabinæ a Caeleſtino Papa I. circa an. Chr. 414. conſtructae. Laudatus Joannes Ciampinius Veter. Monum. Tom.I. pag. 195. *Subſtat* (inquit) *pedibus D. Petri prope Inſcriptionem Imago Mulieris, apertum librum ſiniſtra tenentis, & medium, ac indicem dexterae manus digito elevantis: cui lemma ſubſcriptum eſt:* ECCLESIA EX CIRCVMCISIONE. *Ipſi ex adverſo, Feminae alterius figura reſpondet; quae & ipſa librum apertum ſiniſtra ſuſtinet, dexteramque cum indice extenſo pectori admotam elevat, habetque ſubſcriptum lemma:* ECCLESIA EX GENTIBUS. *Et haec utique conſultiſſime ſubditur pedibus D. Pauli; qui peculiari nomine* DOCTOR GENTIUM *auditur, & Divini Spiritus teſtimonio* VAS ELECTIONIS *eſt, ut Nomen Domini Gentibus portet. Sicut & illa prior merito pedibus D. Petri ſubdita eſt: illi enim Euangelium Circumciſionis creditum fuit, ut in Epiſt. ad Galat. cap. 2 Paulus loquitur; ubi mirifice utrumque, & fuſe, confirmat,* „ ſed econtra (*inquiens*) cum vidiſſent, quod creditum eſt mihi Euangelium praeputii, ſicut Petro Circumciſionis (qui enim operatus eſt Petro in Apoſtolatum Circumciſionis,

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

operatus eſt & mihi inter Gentes); & cum cognoviſſent gratiam, quae data eſt mihi; Jacobus, & Cephas, & Joannes, qui videbantur columnae eſſe, dextras dederunt mihi, & Barnabae, ſocietatis; ut nos in Gentes, ipſi autem in Circumciſionem „ &c. *Ex hujuſmodi imaginibus declarare poſſe videor, quod plurimum negotii faceſſit Severano, & aliis, qui impenſam operam collocarunt in illuſtrandis Coemeteriorum picturis. Tomo enim 2. lib. 4. cap. 7. refertur Tabula Cubiculi ſecundi Coemeterii Via Latina, ubi inter alia eſt Mulier, quae ſic a Severano deſcribitur*: In arcuati vero monimenti pariete, Mulieris extenſis brachiis Deum exorantis imago exprimitur, ad cujus pedes vaſcula bina ſubſiſtunt, quae ſervandis quondam voluminibus apud priſcos Chriſtianae Fidei cultores uſui eſſe conſueverant. *Haec mulieris imago, judicio meo, nihil aliud repraeſentat, niſi Chriſtianam Religionem; ac illa vaſcula cum voluminibus, nihil aliud denotant, niſi duas Leges ſcriptas, Biblia nempe Sacra, & Euangeliorum volumina, in quibus Chriſtiana Fides fundata eſt. In eodem libro 4. cap. 14. conſpicitur alia Tabula, in qua duae Mulieres expreſſae ſunt, quae Eccleſias utraſque ſignificant: itidem eodem libro cap. 27. & cap. 37.*

cap. 37. In cap. autem 18. deſcribitur Mulier media inter duos ſenes, quorum brachiis fulcitur; referens (ut autumo) Eccleſiam Sanctitate & Doctrina, robuſtis Apoſtolorum Petri & Pauli manibus, ſuſtentari.

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

7. Nummus Trajani, cum epigraphe in antica IMP. CAES. NER. TRAIANO OPTIMO AVG. GER. *Caput Trajani radiatum*: in poſtica vero legitur, DAC. PARTHICO. P. M. TR. POT. XX. COS. VI. P. P. *Corona quercea, in cujus medio* S. C. Vide Angelonum pag. 108, & 122. num. 34, Harduinum pag. 753, Mediobarbum pag. 163, Theupolum Tom. I. pag. 447, ac Muſeum Muſellianum Tom. I. Tab. 68. num. 4, & Tom. 3. pag. 118. num. 4. Trajanus Imp. Aug. Conſulatum VI. iniit una cum T. Sextio Africano anno Aerae Chr. Vulg. 112, Tribuniciam vero Poteſtatem XX. anno ejuſdem Aerae 116. Inſcriptio apud Gruterum p. 1029. num. 6. T. SEXTIVS. T. F. VOL....... &c. AFRICANI. CON... FILIVS. SALI... Vide Noriſium in *Epiſtola Conſulari* pag. 71. Laudatus Gruterus pag. 247. num. 2. lapidem exhibet cum *Trajani Tribun. Poteſt. XIII. Imp. VI. Cos. VI*; num. 3. cum *Tribun. Poteſt. XV. Cos. VI*; num. 4. cum *Tribun. Poteſt. XVII. Cos. VI*; num. 6. cum *Tribun.*

Po-

Poteſt. XVIIII. Coſ. VI. Vide etiam Fabrettum p.398. n.289,& Reineſium,in quibus jugatur TR. POT.XVIIII. cum COS.VI.,&,ut in hoc Nummo quem illuſtramus, TR.POT. XX. pariter cum COS. VI. Numquam ergo Trajanus CONSVL VII.fuit.Quare mendum extat apud Gruterum pag. 247. num. 5, ex Nummis apud Occonem Mediobarbi, atque ex aliis lapidibus corrigendum. Trajanus, capta Cteſiphonte, PARTHICI cognomen, ab exercitu ſibi iterum delatum, anno Chriſti 115. primum admiſit. Vide Card.Noriſium *de Epoch. Syromaced.* Diſſertatione 3. cap. 7. §.2. pag.248, & Xiphilinum, qui narrans, anno Chr. 116. (quo Nummus,de quo loquimur, cuſus eſt) res in Oriente geſtas a Trajano, addit, Babylonem uſque veniſſe, Tigrique trajecto, Cteſiphontem ingreſſum. *Qua Vrbe capta* (ſunt ejus verba Latine tranſlata), *Imperator appellatus eſt, confirmato* PARTHICI *cognomine*. Trajanus huc uſque IMPERATOR VIIII. appellatus fuerat. Cteſiphonte vero capta, Imperator X. nuncupatus eſt. Onuphrius Panvinius in Faſtis producit Trajani Nummum, noſtro fere perſimilem in epigraphe, in quo legitur, IMP.CAES. NERVAE. TRAIANO. OPT. AVG. GERM. DAC. PARTH. P. M. TR. P. XX.

Digitized by Google

P.XX. COS.VI. IMP.X. P. P. Tribuniciam Poteſtatem XX. quinto Kalendas Novembris dicti anni 116. Trajanus ſuſcepit. Sed (ut inquit Pagius in Critice) [paullo] ante Imperator X. appellatus fuerat, dum Tribuniciam Poteſtatem XIX. adhuc gereret; licet nulli Nummi ſuperſint, quibus id probare poſſimus. Nam cum Xiphilinus inſinuet, Cteſiphontem ante initium hyemis expugnatam, id nobis afferendi locum praebet. Ait enim, Trajanum poſtea *Meſſanam* Inſulam Tigridis *coepiſſe, atque iis in locis, propter vim hyemis, & rapidum Tigrim, aeſtumque maris, in magnum periculum veniſſe &c.* ubi de hyeme anni Chr. 116. ſine dubio ſermo eſt. Extat Trajani Nummus cum epigraphe, TRIVMPHVS PARTHICVS. Frequens praeterea PARTHICI appellatio in ejus Nummis. Titulum vero DACICI, quod item legitur in noſtro Nummo, *ante quintum Conſulatum* ſumpſit. Belli Dacici Chronologiam ita Noriſius, & Georgius diſponunt. Bellum ſuſceptum an. Dom. 102. In vetuſtis lapidibus Gruterianis pag. 177. num. 2, Trajanus dicitur GERMANICVS. TRIB. POT. VI. IMP. IV. COS. IIII.: pag. vero 190. num. 3. TR. POT. VII. IMP. IV. COS. IV. DESIG. V. Tribuniciam Poteſtatem VI Trajanus in

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

in choavit ſub initium Novembris anni Chriſti 102. Nummum Noriſius profert ex Muſeo Mediceo, in cujus antica IMP.CAES.NERVA TRAIAN.AVG.GERM.P.M.TR.P.VI, in poſtica vero legitur, IMP.IIII. COS.IIII. Alii ejuſdem Nummi apud Occonem Mediobarbi leguntur, in quibus, ob Victoriam de Dacis, Trajanus Imperatoris titulum multiplicavit, cum VI. Tribuniciam Poteſtatem gereret: ſed in his, GERMANICVS tantum, non DACICVS nuncupatur; quod cognomentum Romae triumphaturus de Dacis a Senatu tulit. *Victoria Dacica* contigit an. Dom. 103, quo, menſe Novembri, Trajanus Tribuniciam Poteſtatem Septimam iniit, & tunc in Nummis dictus eſt Conſul IIII. Deſ. V. Hinc in Nummo rariſſimo Mediceo Trajanus exhibetur cum TR.POT.VII.IMP.IIII.COS. V. Imperator in Quadriga triumphans, dextra laurum, ſiniſtra ſceptrum tenet. Demum Nummi aurei Trajani tres in Muſeo Theupolo (cujus praeclara Numiſmata a Jo. Dominico Theupolo Patricio ac Senatore Veneto dudum collecta, demum Laurentius Theupolus Eques ac Aedis D. Marci Procurator Ampliſſimus, unaque Federicus Theupolus ejus frater idemque Senator Venetus, Reipublicae Litterariae bono in lucem eden-

edenda curarunt) eadem confirmant. Nam pag. 160. in altero ex his legitur in antica, IMP. TRAIANO. AVG. GER. DAC. P. M. TR. P., & in poſtica DAC. CAP. COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINC. Viſitur Dacia lugens, ac ſedens ſuper arma. Alii quoque duo Nummi, ibidem pag. 158. & 159, *Dacici* cognomentum in averſa exhibent, & in poſtica, COS. V. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Extat lapis apud Sponium pag. 185. ex ſchedis Guichenonii, qui ſic habet,

IMP. CAESARI . DIVI . NERVAE . F.
NERVAE . TRAIANO . AVG. GERM. DACICO
PONTIFICI . MAXIMO
TRIBVNIC. POTEST. XII.
IMP. VI. COS. V. P. P.
DEVICTIS . DACIS
FOROCLAVD. PVBL.

Hi populi an. Dom. 109. hanc Inſcriptionem Trajano ob Victoriam Dacicam dedicarunt, ut ex ejus Tribunicia Poteſtate XII. patet. Extat epiſtylium in hortis Barberinis, cum iiſdem Trajani titulis. De titulo *Dacici* Trajano tributo rurſus eadem repetit atque confirmat Card. Noriſius *de Epochis Syro-Macedonum* Diſſert. III. cap. 8. pag. 240. & ſe-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

quentibus. Pauſanias in *Eliac.prior*.pag.159. de Trajano ſcribit: *Hic Imperio Populi Romani Getas, qui ſunt ſupra Thraces, adjunxit*. Et Xiphilinus ex Dione pag. 247. *Decebalus, poſtquam Regiam, regionemque ſuam omnem captam eſſe cognovit, ac periculum imminere, ne ipſe quoque caperetur, manus ſibi intulit. Ejus caput Romam perlatum eſt, & ſic Dacia in poteſtatem Populi Romani venit: in eamque Trajanus Colonias deduxit.* Eutropius quoque in Trajano inquit: *Daciam Decebalo victo ſubegit, provincia trans Danubium facta*. Demum laudatus Xiphilinus, ubi Trajani cum Dacis bellum deſcribit, ait: *poſtea contendit ad editiora montium loca, indeque aliis occupatis collibus, non ſine periculo ad Regiam Dacorum pervenit*. Huc pertinet quaedam Inſcriptio edita apud Gruterum pag. 246. num. 6. quae habet,

IMP. CAESAR . DIVI . NERVAE . F. .
NERVA . TRAIANVS . AVGVSTVS
GERMANICVS . DACICVS . PONTIF. MAXIMVS
TRIB. POT. IIII. COS. IV.
VICTO. DECABALO.

At Eminentiſ. Noriſius in *Epiſtola Conſulari*, Fabrettus in *Syntagmate de Columna Trajani*,

ni, & Georgius in Notis ad Criticam Pagii eam falſi coarguunt; quod Victoriam Dacicam ad IV. Trajani Tribuniciam Poteſtatem referat. Porro duo genuini lapides apud Gruterum pag. 198. num. 3. & 4. itemque Nummi, eandem Victoriam jungunt cum TR. POT. VI. COS. IV. nempe cum an. 103.

8. Antiquus hic lapis, poſt Tabulam noſtram Chalcographicam jam aeri inciſam, repertus eſt in Cubic. I. Muſei Capitolini n. xxi. Quare eum, ad fidem prototypi, diligentius atque integrius edidimus in Chronico ad ann. Aerae Chr. Vulg. 100, quo Conſules Ordinarii proceſſerunt *Trajanus Aug. III. & Sex. Julius Frontinus III.* Equidem non me latet, de Trajani Collega magnam quaeſtionem eſſe, an fuerit *Sex. Julius Frontinus III.*, vel potius *M. Cornelius Fronto*. Noriſius in *Epiſtola Conſulari* ad hunc annum, dubius haeret, uter horum faſcium inſignia praetulerit. Attamen in *Sextum Julium Frontinum* magis propendet; quod Conſul Suffectus fuerit ſub Veſpaſiano, itemque ſub Nerva, ac demum *tertius Conſulatus* a Trajano ei fuerit delatus. Illud certe ex Plinii Panegyrico conſtat, Trajanum in *tertio* ſuo *Conſulatu* Collegam habuiſſe eum, qui, (ut Julius Frontinus) tum *Conſul tertium* dice-

 ba-

batur. Suffecti vero fuere ex Kal. Martii ejuſdem anni 100, *Sex. Pompejus Collega III.* Ex Kal. Septembris, *C. Plinius Caecilius Secundus* & *Sp. Cornelius Tertullus.* Et ex Kal. Novembris, *Julius Ferox* & *Acutius Nerva.* Vide eundem Plinium in Panegyrico cap. 60. & 61. qui Conſules Suffectos eodem anno Chriſti 100, praeteritis tamen eorum nominibus, memorat. *Julius Ferox* tamen, *Conſul deſignatus* dicitur ab ipſo Plinio lib. 2. Epiſt. xi, ut & *Cornutus Tertullus*, ibidem. Denique, praeter hos, duo alii Conſules Suffecti eodem anno 100. produntur ex noſtro Lapide, quem heic illuſtramus, dedicato IIII. KAL. IAN. Extat, ut mox diximus, in Aedibus Capitolinis, habetque in fine L. ROSCIO AELIANO TI. CLAVDIO SACERDOTE COS. Hinc diſcimus, Coſs. iſtos fuiſſe Suffectos poſtrema ejuſdem anni parte, poſt bimeſtrem Conſulatum *C. Plinii* ac *Tertulli Cornuti*, ut animadvertit, poſt Noriſium, Praeſul Georgius in Notis ad Criticam Pagii. *Lucius Roſcius Aelianus*, poſtea *Marii Maximi* Collega, fuit e Conſulari Roſciorum genere. Raphael Fabrettus de eodem lapide loquens in Syntag. *de Columna Trajani* cap. 10. pag. 272, *tertios*, inquit, Trajani *faſces* (*geſtos anno Chriſti* 100.), *quarti imme-*

diate

diate exceperunt, poſtquam Senatus, ut ſuſciperet quartum Conſulatum rogavit, & juſſit: *nec dubitatur eum ſuſcepiſſe, ex frequenti in Nummis commemoratione* TRIB. POT. IIII. *una cum* COS. IIII, *& ex non ambigua lapidis (quem nos illuſtramus in hac Tabula I. Saeculi II. num. 8.) fide, in Inſula Tiberina reperti; per quem fit evidens, quartam Tribuniciam Poteſtatem, cujus calculus poni coeptus eſt ſub fine Octobris cum III. Conſulatu uſque ad finem Decembris, exinde vero cum IV, ad quem Trajanus deſignatus dicitur, non interrupte conjungi*. Heic affert laudatus Fabrettus eundem lapidem, de quo loquimur, exſcaptum in epiſtylio ex altera parte mutilo, & inventum, ut inquit, in Inſula Tiberina in Vinea Dominorum Carpineorum ad Viam Aureliam: qui quantum conferat Chronologiae, idem Fabrettus oſtendit *Inſcriptionum cap.* 2. p. 103. lit. D. in notis ad pag. 73. Vicorum (inquit) Magiſtri Urbis certa habent principia, ex Dione lib. LV, *Ti. Claudio & Cn. Calpurnio Piſone Conſulibus*, nempe anno Urbis 747., ut binae de iis Inſcriptiones conſentientes oſtendunt. En tibi (ut rem exemplis confirmem) *Magiſtros Vici Sandaliari Regionis IIII. anni XVIII* ſub Conſulibus Germanico Caeſare, & Cajo Fon-

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

Fontejo Capitone, hoc eſt anno Urbis 765, ut in Inſcriptione Gruteriana p. LXIX. 5, numerum exacte implentes. Idem comperies in ea, quam laudatus Fabrettus cap. 9 Syntagmatis de Columna Trajani p. 273, atque nos heic in noſtra Tabula num. 8. exhibemus, in qua pariter annus Magiſterii CVI. cum anno Urbis 853. (nempe Aerae Chr. 100.) quo Trajanus Tertium Conſulatum geſſit, adamuſſim concurrit. Diſcordat, ut verum fatear, hoc epiſtylii fruſtum, proſtans in Viridario Patrum Theatinorum ad Quirinalem:

....VGVST. VICI. IOVIS. PAGVTAL....
.....MP.NERVA.DIVI.NERVAE.F.TRAIAN.......
....ICO.PONT.MAX.TRIB.POT.XIII.IMP.VI.....
....POLLIONIS.TRIB.PLEB.AED.REG.III.VETVSTA....
......GISTRI.ANNI.CXXI. SVA.INPENSA.RESTITV......
....PHOEBVS. A. NONIVS. A. L. ONESIMVS....
....CALLISTVS . L. VALERIVS . L. L. EVTICHVS...

Sed vel in partibus abruptis aliquid latuit, per quod annus CXXI. ad decimumtertium Imperii annum, (qui ex praemiſſis CXVI. eſſe debuit), nempe ad annum Urbis Conditae 862, quo Trajanus iniit XIII. Tribuniciam Poteſtatem, retroducendus non ſit, ut prima facie videtur (fieri enim potuit, ut Magiſtri

giſtri anni cxvi Opus aliquod inchoaverint, cui Magiſtri anni cxxi. jam perfecto ſe inſcripſerint): vel in eo marmorarios lapſos fuiſſe dicendum eſt, & decuſſe per medium ſecto, ita ut annus cxvi. reſultet, epigraphe emendanda: quod Reineſio, & ei ſimilibus nullam difficultatem faceſſeret, mihi exſorbere duriſſimum eſt, in marmore praeſertim publica auctoritate inſcripto, atque oculis omnium expoſito. Idem dixerim, de hoc alio fragmento apud Janum Gruterum *Inſcript. Antiquar.* pag. cvi. num. 6, quod Romae extabat in Aedibus quondam Joannis Coritii, in Foro Trajani, habetque,

LARIBVS. AVG. ET GENIS. CAESARVM.....
DESIG. X. P. P. PERMISSV. A. ANNI. CAMARTIS. T....
ET. VIRTVTIS. MAGISTRI. ANNI. LXXXXII. A. S....
IVLIVS. C. L. ZOSIMVS. M. BIRRIVS. M. L. HIERVS. M...

per quod anno Conſulatus Domitiani nono (de eo enim indubie marmor loquitur) Magiſterii annus xcii. trium annorum anticipatione jungi videtur: niſi eadem interpretatio qualitercumque ſuccurrat, primum ſcilicet numerum noni Conſulatus Domitiani, opus incoeptum; poſterius, perfectum deſignare. Ita Fab. Inſcrip. pag. 103.

9. Num-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

9. Nummus Hadriani, cum epigraphe in antica IMP. CAESAR. TRAIANVS. HADRIANVS. AVG.P.M. TR.P. COS.III.P.P. In poſtica vero,quam heic exhibemus,legitur, ANN.DCCCLXXIIII. NAT. VRB. P. CIR. CON. S. C. *Figura humi ſedens, cum rota, & tribus obeliſcis*. Vide Vaillant. *Num.Imp. Rom.*Tom.I.pag.*63*,& Tom.2.p.138.,ubi ait, ANN. DCCCLXXIIII. NAT. VRB. P. CIR. CONC.*Figura muliebris humi deſidens, quae tenet dextra rotam*, in memoriam Ludorum Circenſium,ab Hadriano conceſſorum P.Romano: illas enim notas interpretamur, *anno* 874.*Natalis Urbis Populo Circenſes conceſſit*, quamquam nulla ſitCirci abHadriano conditi mentio apud Hiſtoriae Scriptores. Mulier per rotam, curſus bigarum, & quadrigarum certamen; per metas, illud in Circo peractum denotat. Baro Bimartius in Commentario ſuper ScientiamNummorum veterum Tom.2. affirmat, non bene lectam a Vaillantio hanc epigraphen, veramque lectionem eſſe ANN. DCCCLXXIIII. NAT. VRB. P. CIR. CON. S. C. & interpretatur, *anno* 874. *Natali Urbis primum Circenſes conſtituti Senatus Conſulto*: Hadrianum videlicet inſtituiſſe publica Senatus auctoritate,diem Palilium (ſive Parilium), Natalem Urbis,Ludis Cir-

Circenſibus celebrari. Sertorius Urſatus *de Notis Romanorum*, Tom. XI. apud Graevium *Theſ. Antiquit. Roman.* pag. 547. ait: „ qualem Hadrianus Circum condiderit, nullum apud Auctores, quod ſciam, veſtigium. Scribit tamen in ejus Vita Spartianus, *Romae inſtauravit Pantheon, Septa, Baſilicam Neptuni, ſacras Aedes plurimas, Forum Auguſti, Lavacrum Agrippae, eaque omnia propriis, & veterum nominibus conſecravit*. Dio pariter de ipſo Hiſt. lib. 69. inquit: *Socias Urbes, atque ſubditas Imperio Romano, ex quibus multo plures, quam ullus unquam Imperator vidit, magnifice juvit, eaſque aquis, portibus, frumento, operibus publicis, pecunia, honoribus, ceteriſque rebus auxit, atque ornavit*: unde, ſi Numiſma hoc aliqua iſtorum Opera non innuit, utique fateor me ignorare quid indicet; niſi vera ſit *Franciſci Angeloni in Hiſtoria Auguſta* opinio, quod ab hujuſce Nummi Inſcriptione indicatum ſit aliquod Hadriani opus inſigne, pro Circo factum; ut puta, aliqua ſtrata via, per quam ad Circum ipſum commodior pateret aditus. Viae enim alicujus ſtratae, aut patefactae, indicium exhibet mulier illa in Nummo humi procumbens, cum rota; ut ex ſimili patet in Nummo Trajani (quem vide in noſtra Ta-

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

Tabula III. Saec.2. num.108.), Appiae Viae reparationem demonſtrante. Numquid vero veritati conjectura conſentanea ſit, docti expendant Viri; cum hoc eveniſſe notent *Angelonus, & Adolphus Occo, in Impp.Rom. a Pompejo M. ad Heraclium ſerie*, anno Imperii Hadriani quarto.,, Ego vero Nummi, de quo agitur, verba circumſcripta ſic lego, *Anno DCCCLIIII- Natale Urbis. Poſt Circum Conditum. Senatus Conſulto*. Valeſius in Notis ad Ammianum lib. 16. hanc Inſcriptionem recitans, loco P., legit R., ideſt *Romae*, contra Nummi fidem: & verba CIR. CON. vertit *Circenſes conceſſi*. Hadrianus anno Urbis Conditae 874, Chriſti vero 121, Romae Natale Urbis celebravit; quo nomine vocari eum diem juſſit, qui ante *Palilia* dictus erat, & quo Urbis Templum (de quo mentio apud memoratum Ammianum lib.16. cap.10.) extruxit, ut indicat Athenaeus lib.8. cap. 16. *Auditus eſt*, inquit, *per univerſam Civitatem tibiarum ſtrepitus, cymbalorum ſonus, ac inſuper tympanorum ſtrepitus, cum multorum, qui canebant, vocibus. Celebrantur enim Palilia, dictae quondam Feriae, (nunc Romanas appellant), extructo dedicatoque Fortunae Urbis Templo ab optimo & humaniſſimo Imperatore Hadriano. Eum ſcilicet*

licet

Licet diem cum ſolemni celebritate quotannis feſtum agunt non ſolum Romani Cives, ſed etiam quotquot externi homines tum Romae ſunt. Eum ergo diem, qui ante *Parilia* dicebatur, *Natalem Urbis* Hadrianus vocari voluit (ut ex laudatis Athenaei verbis elicio cum citato Valeſio; quoniam in Palilibus Romæ Urbis fundamenta jacta credebantur. Dionyſius enim Alicarn. lib. I. pag. 75. ſcribit: *Quem diem, ſi ullum alium, Romana Civitas noſtro quoque tempore ſingulis annis Feſtum celebrat, vocatque Palilia: cum, ineunte Vere, agricolae paſtoreſque, pro partu quadrupedum, Diis acturi gratias, ſacra faciunt.* Plutarchus quoque in Rom. p. 23. *Conditam Urbem in confeſſo eſt* (inquit) *XI. Kal. Maji, quem habent Feſtum Romani*, & Patriae Natalem appellant. Quare Propertius IV. 4. 71 cecinit,

Urbi Feſtus erat, dixere Palilia Patres;
Hic primus coepit moenibus eſſe dies.

Et Suetonius *in Caligula* cap. 16. num. 13, *Decretum autem* (inquit), *ut dies, quo coepiſſet Imperium, Palilia vocarentur, velut argumentum rurſus Conditae Urbis.* Vide Demſterum in *Paralip.* ad Roſinum lib. I. cap. 1., Siccam in *Faſt. Kalend.* cap. 4, Struvium *Ant. Rom.* cap. 9, Columnam *in Ennii Annal.* I. p. 22, & Pitiſcum in Suetonium. Circum Romae

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

Indiculus Tabulae I. Saeculi II

ab Hadriano, cum tribus obeliſcis, conditum fuiſſe, hic Nummus fortaſſis oſtendit. Nec refert (ut inquit Pagius in Critice), Spartianum, alioſque, nullam de aliquo peculiari Circo ab Hadriano condito mentionem facere; cum multa ex Nummis diſcamus, quorum nullum apud Auctores veſtigium. Hanc conjecturam confirmat alius Nummus apud Occonem pag. 232. inſcriptus IMP. CAES. HADRIANVS. AVG. COS. III. cum Circo, ut in praeſenti, repraeſentato. Xiphilinus in Hadriano ſcribit: *Praeterea ſpectacula die ſuo Natali Populo gratis dedit, ubi ita magnus numerus beſtiarum caeſus eſt, ut ſimul leones centum, ac totidem leaenae confectae fuerint. Dona in Theatro, & Circo, viris, atque mulieribus ſeparatim in ſphaeris miſſilibus dedit: & ne mulieres cum viris lavarentur, vetuit.... Poſt haec, Hadrianus in alias ex aliis Provincias, Regioneſque, & Urbes proficiſcitur, viſendi cauſa*. Interim obſervandum, Hadrianum in hoc Nummo, in quo Natale Urbis exprimitur, Senatus auctoritate percuſſo, Patrem Patriae appellari; ideoque per ea tempora illud nomen tuliſſe, quemadmodum & ſequentibus annis; ut ex aliis Nummis, & lapidibus ſatis liquet.

10. Inſcriptio quantivis praetii. Extabat

olim

olim in Archivo Sacroſanctae Baſilicae Vaticanae, ſupra, & infra deficiens: nunc vero in Aedibus Muſei Capitolini juſſu Clementis XII. P. M. adſervatur in Cubiculo I. num. LXVI. De ea Vir Cl. Raphael Fabrettus haec habet in lib. *Inſcript.* pag. 495. *Quemadmodum plura erant Romae Sacerdotia, & Magiſtratus, in quibus ſuperſtites de Collegio novos cooptabant,* Fratres *ſcilicet* Arvales, Pontifices Majores, Epulones, Augures, *aliique; ita incertum eſt, de quibus hoc fragmentum intelligi debeat. Hoc certum erit, nequaquam cum eo, quod apud Gruterum pag. CCC. extare diximus, quid commune habere, eodem quamvis loco repertum; cum, poſt Conſulatum* Priſci *&* Apollinaris Anno Urbis DCCCCXXII (*in quo utrumque convenit*), *in Gruteriano conſequatur cooptatio* C. Licini Trionis Paulini, Severo Aug. III. & Antonino Coſs. A. U. DCCCCLIIII., *ſive uno amplius, cum Faſtis Vindobonenſibus; in noſtro autem* Q. Clodii Marcellini Anno Urbis DCCCCLVII, Cilone & Libone Coſs. *Informis tamen hic lapis ad Faſtorum vulgatorum emendationem conferet, tum in laterculo* Cilonis *&* Libonis (*hunc enim* M. ANNIVM LIBONEM *vocat Panvinius; qui, cum noſtro lapide,* FLABIVS, ſive FLAVIVS LIBO *jam* me-

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

merito nuncupabitur); *tum in alio duorum* ASPRORVM, *eodem praenomine ac nomine praeditorum, quorum prior*, M. POMPEIVS ASPER *dicitur a Panvinio, primumque Conſul apparet; alius, nomine ſimul ac praenomine deſtituitur*. Hæc attulimus ex Fabretto, ad illuſtrandum titulum numeri 10. hujus Tab. I. Saec. III, nempe rationes Chronologiae. Anno Aerae Chr. Vulg. 169 Conſules Ordinarii proceſſerunt *Q. Soſius Priſcus* & *P. Coelius Apollinaris*, ut oſtendit Card. Noriſius in Epiſtola Conſulari ex quadam Inſcriptione apud Gruterum pag. 300. num. 1, in qua C. Licinius Licinianus dicitur cooptatus Q. SOSIO. PRISCO . P. COELIO APOLLINARE. COS. P. R. C. A. DCCCCXXII. Quare annus Urbis Conditae 922, anno Chriſti 169. inchoatus, dilucide oſtendit Faſtorum ordinem recte digeſtum. Apud allegatum Gruterum pag. cccxxx. 2. legitur in alio marmore,

DEDIC. III. IDVS. AVG. SOSIO. PRISCO
ET. COELIO. APOLLINARE. COS.

Vide etiam apud eundem pag. MLXXXVIIII. 6, & apud Ferrettum *Muſ. Lapid.* pag. 209. Anno Aerae Chriſti Vulg. 204 Conſules Ordinarii proceſſerunt *Fabius Cilo II.* & *M. Flabius* (lege *Flavius*) *Libo*. Hi Conſules componuntur cum anno Urbis Cond.

DCCCCL...

DCCCCL... 956, vel poſt Palilia 957. Relandus nomen *Septimini* addit Ciloni: at *Septimiani* eſt in Doniana Inſcriptione, Claſſe VI. num. 16. pag. 225, in qua legitur,

L. FABIO. M. F. GAL. CILONI
SEPTIMIANO. COS. PRAEF. URB.

Lucii vero praenomen Ciloni fuiſſe, diſcimus ex alio antiquo lapide (ſi tamen alius ab illo Doniano eſt) apud Gruterum pag. CCCCVI. 9.

L. FABIO. M. F.
GALER. SEPTIMINO
CILONI. PRAEF. URB.
C. V. COS. II.

Quaedam figlina in Aedibus Capitolinis habet ..... RO. II. ET LIBON. COS. Item alia apud Boldettum lib. I. cap. XIX. pag. 83. num. 21.,

XL. L. FAB. CIL. M. ANN. LIB. COS.

Quare in Gudianis legitur (ut reor) mendoſe,

DEDICAVIT. XV. KAL. OCTOBR.
M. FABIO. CHILONE. & L. LIBONE. COS.

Vide Inſcriptionem Graecam apud Gruterum pag. 406. num. 10., Cenſorinum de die Natali cap. 17, & Spartianum in Caracalla. FABIVS CILO, cum numerali nota II, editur etiam in Faſtis Theonis. Anno Ae-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

Aerae Chr. Vulg. 212. Conſules Ordinarii fuere *C. Julius Aſper* & *C. Julius Aſper*. Hi Conſules junguntur cum anno Urbis Conditae DCCCCLI..... (965.) poſt Palilia. Fabrettus *Inſcript.* pag. 51,

C. IVLIO. ASPRO. COS.

Idemque Vir Doctiſſimus pag.494.integrum marmor exhibet, de quo agimus in hac Tabula. Ex eo vero cum ipſe, tum Relandus, utriuſque Conſulis praenomen *Cajum* fuiſſe, optimo jure cenſent. Noriſius quidem *in Epiſtola Conſulari* pag. 127. aliquos Panvinii errores caſtigans (qui anno 212. Conſules poſuit *M. Pompejum Aſprum*, & alium *Aſprum* ejus collegam), nonnulla de *Aſpris* ex Dionis excerptis notat, ac demum horum praenomina ignarare ſe ſcribit. At *de Epochis Syromacedonum* p.158.&ſeq.Edit.primae, poſtquam a Fabretto duas Inſcriptiones accepit, in quibus horum Conſulum praenomina exarata erant, monuit, ſe *in Epiſtola Conſulari* praenomen *Caji* omiſiſſe, quod una Fabrettiana Inſcriptio detexit:&,cum in earum altera legeretur IVLIO CN. F. P. C. ASPRO, cenſuit, duos Aſpros Conſules, fratres fuiſſe, ac filios Cnei *Julii Aſpri*; ideoque alterius Praenomen fuiſſe Cnejum: ſiquidem quiſpiam filiorum vulgo Praenomen patris ſe-

Digitized by Google

ferebat. In Inſcriptione tamen Capitolina, de qua agimus, utriuſque *Aſpri* praenomen eſt *Cajus*. In Corpore Gruteriano pag. 132. num. 1. legitur, Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

DVOBVS. ASPRIS
COS. IDIBVS. IVNIS.

Et in lapide detectoVia Latina in vinea prope Monaſterium Cryptae Ferratae, quem exſcripſit an.Dom.1733. ediditque Cl.Praeſul Dominicus Georgius in notis ad Criticam Pagii,

ASPER BIS CONSVL(*ſic*) PRAEFECTVS VRBIS.

Alius quoque lapis ibidem habet,

IVLIAE IVLIANAE SORORI
ASPRI C.....

qui ſatis demonſtrat, Aſpros *in Julia* Familia recenſitos fuiſſe. De geminato *prioris Aſpri* Conſulatu, in Vulgatis Faſtis nihil: ſed Inſcriptio, quam illuſtramus, edita in noſtra Chronologia ad an. Chr. *169*, & Chronicum Alexandrinum, iterati Conſulatus notam (& optimo quidem jure) habent.

11. Nummus Antonini Pii, cum epigraphe in antica, ANTONINVS. AVG. PIVS. P. P. IMP. II. *Caput laurea ornatum*: in poſtica vero, quam heic exhibemus, legitur, TR. POT. XX. COS. IIII. Juppiter imberbis, haſtam dextra, fulmen ſiniſtra manu gerit.

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

rit. Ab uno Jovis latere Ara cernitur, cui inſidet Aquila; ab altero autem Atlas, genu flexo Globum humeris ſuſtinens. Antica Nummi facies virum clava armatum repraeſentat, qui alium proſternit. *An Gigantum pugna heic repraeſentatur, an Hercules quempiam trucidans?*, inquit Montfauconius Tomo I. Part. I. *Antiq. expliq.* pag. 38. Patruus meus amantiſſimus Franciſcus Blanchinus Praeſul (in Opuſculo auro cariore, quod PII FELICIS ET SEMPER AVGVSTI IOANNIS V. LVSITANIÆ ET ALGARBIORVM REGIS FIDELISSIMI juſſu texuit, mortique proximus, eidem dedicatum reliquit, inſcripſitque GLOBVS FARNESIANVS ET IN EO RVDIMENTA ASTRONOMIAE, CHRONOLOGIAE, ET HISTORIAE AETATIS HEROICAE, A GRAECIS AD NOS TRANSMISSA, quodque fuit nunc primum a me vulgatum in *Libro Antiquario* hujuſce *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae* pagina CCLXXVIII. & ſequentibus) hunc Nummum maximi moduli percuſſum in Tribunicia Poteſtate XX. Imp. Antonini Pii Cos. IV. (cui reſpondet annus Aerae Chr. Vulg. 157. ex die v. Kal. Martii ad v. Kal. ejuſdem menſis ſequentis anni 158.) exiſtimat exhibere eandem

demStatuamAtlantis,Caeleſtem Globum fulcientis, quae contemplanda proponitur in Palatio Farneſiano ad Campum Florae: aitque,in utroqueGlobo fuiſſe inſculptos Sphaerae Caeleſtis circulos, & imagines Aſteriſmorum, a Scriptoribus Graecis pariter ac Latinis, poſt Eudoxi ſpeculum & Arataea phoenomena, celebratas. Vide laudatum ejus Opuſculum, noſtro *Libro Antiquario* inſertum, pag. cclxxxi. col. 1. hujuſce *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae*: ubi ipſe hoc Antonini Numiſma, de quo loquimur,(ceteris omnibus ejuſdem Imperatoris ferme dixerim anteferendum) in Tabula ex aere inciſum exhibet, ac illuſtrat. Antiquitatis cultoribus perluſtrandum eundem Nummum antea repraeſentaverat in Libro, cui fecit titulum, *De Kalend. & Cyclo Caeſaris*, pag. 52. ibique, ad rem noſtram, haec adnotare veritati conſonum reputavit: *Praeter Zodiaci ſigna, aliis quoque aſteriſmis utriuſque Luminaris motum, & anni cardines Nummi antiquorum notant: praecipue vero, ſi quae aſtra fuerint ſtellis majoribus inſignita, & proximiora ſignifero.* ARAM *votis Deorum celebrem apud Mythologos, quam Caeli lares etiam dixerunt, obſervo conſtitutam in ea Caeli parte, quae proxi-*

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

me attingit tropicum Capricorni: unde trahenda eſt numeratio anni Romani. Cauſam idcirco videre videor, cur ita frequens in Latinis Numiſmatibus ARA *inveniatur.* AQVILAM *Jovis aſſeclam, eadem cauſa adjicere potuit anno Romano poſt Numae ordinationem tuendo. Nam ſub Regibus, ſtante Republica, & florente Imperio, ſtellae potiores illius aſteriſmi verſabantur in ipſo coluro ſolſtitii hyberni: ubi etiamnum inſculpta conſpicitur Aquila in Globo Farneſiano, Romanarum antiquitatum, imo & Graecarum, & Aſſyriae, & Aegypti, monumento praeſtantiſſimo.* Paulus Alexander Maffejus Patricius Volaterranus in libro *delle Gemme antiche figurate* edito Romae anno Dom. 1708, pag. 200. & ſeq. autumat, ſub Jovis Imagine coloſſea, Antonini Pii Imperatoris divinas virtutes ſymbolice repraeſentari; ingentemque Imperii ejus molem, ſub Globo caeleſti, quem Atlas, dextero innixus genu, collo ac dorſo impoſitum, utraque manu admota, valide ſuſtinet. Affert ad id probandum iſtum locum Capitolini, ajentis in Antonino: *Provinciae ſub eo cunctae floruerunt: Pacorum Regem Ladiis dedit: Parthorum Regem ab Armeniorum expugnatione ſolis literis repulit: Abagarum Regem ex Orinetis partibus*

ſola

ſola auctoritate deduxit: Rimethalcem in Regnum Boſphoranum, audito inter ipſum, & curatorem negocio, remiſit: Olbiopolitis contra Tauroſcythas in Pontum auxilia miſit; & Tauroſcythas uſque ad dandos Olbiopolitis obſides vicit. Tantum auctoritatis apud exteras Gentes nemo habuit; cum ſemper amaverit pacem: ſolus omnium prope Principum prorſus ſine civili ſanguine, & hoſtili, quantum ad ſe ipſum pertinet, vixit.

12. Obſervationes Aſtronomicae Ptolemaei, quae Hadriani, & Antonini Pii Imperatorum rationes temporum figunt, atque Caeſaream Chronologiam.* Anno Aerae Chr. Vulg. 125. Ptolemaeus lib. 4. cap. 9. adnotat Eclipſim Lunarem factam ANNO VIIII. HADRIANI, Nabonaſſaris anno 872, nocte ſequente diem 17. Mechir, ubi obſcurata fuit a meridie ſexta pars diametri horis 3, & 32. minutis ante mediam noctem. Ad Kalendarium Julianum accidit dicto anno 125 die v. Aprilis, Feria iv, hora octava, & minutis 48 poſt meridiem Alexandriae. Vide Chronicum.* Anno Aerae Chr. Vulg. 127. Ptolemaeus ſcribit lib. 11. cap. 5. ſe ANNO XI. HADRIANI, qui eſt Nabonaſſaris 854, nocte, quae ſequuta eſt diem ſeptimam Pachon, hora prima noctis, obſervaſſe Saturni ſtel-

INDICULUS TABULAE SAECULI II.

ſtellam, eamque inveniſſe in 1. 13. Librae. I. Ad Kalendarium Julianum incidit haec obſervatio in diem 26. Martii dicti anni 127, ubi ſimiliter ad Tabulas Prutenicas Saturni ſtella in dicto loco invenitur. * Anno Aerae Chr. Vulg. 130. Ptolemaeus lib. 10. cap. 7. obſervavit ANNO XV. HADRIANI, ſive anno Nabonaſſaris 878. nocte, quae ſequitur diem 26. Tybi, hora una poſt medium noctis, Alexandriae Planetam Martem, invenitque eum in 21. Geminorum. Tabulae Prutenicae ad hoc tempus, quod eſt dies 15. Decembris hora una poſt mediam noctem ſtatuunt Martem in 20. 45. Geminorum. * Anno Aerae Chr. Vulg. 132. Ptolemaeus lib. 3. cap. 8. dicit, ſe obſervaſſe Aequinoctium Autumnale ANNO XVII. HADRIANI, ſive anno Nabonaſſaris 880, die 7. menſis Athyr, horis duabus poſt meridiem. Ad Kalendarium Julianum obſervatio haec incidit in 25. Septembris, Feria 4. * Anno Aerae Chr. Vulg. 133. Ptolemaeus lib. 11. cap. 1. obſervavit Eclipſim Lunarem eodem ANNO XVII. HADRIANI, Nabonaſſaris anno 880, quae facta eſt nocte, quae ſequuta eſt diem 20. Payni, cujus medium incidit Alexandriae minutis 45. ante mediam noctem, fuitque Luna obſcurata tota, cum Sol eſſet in 13. parte Tauri,

& 15. mi-

& 15. minut. Incidit haec dicto anno Epochae Chr. 133. in diem 6. Maji, feriam tertiam fere finientem.*Idem obſervavit eodem anno, nocte quae ſequitur primum diem Epiphi, ſtellam Jovis, quae fuit in 23. gradu, & 11. minutis Scorpionis. Obſervatio facta fuit hora una ante mediam noctem, & incidit eodem anno in diem 17. Maji, Feria ſeptima, ubi invenitur ſtella Jovis ad Tabulas Prutenicas in gradu 23. minut. 12. Scorpii. * Obſervavit etiam Stellam Saturni eodem anno Chr. 133, nocte, quae ſequuta eſt diem 18 Epiphi, quod fuerit in gradu 9. & minut. 40. Sagittarii. Incidit haec obſervatio in diem 3. Junii, Feria 3, ubi veſperi Saturnus ad Tabulas Prutenicas invenitur in gradu 9. & 43. minut. Sagittarii. * Anno Aerae Chriſti Vulgaris 134 Ptolemaeus lib. x. cap. 1. adnotat obſervationem Veneris, factam die tertio Pharmuthi, ineunte mane, ANNO XVIII. HADRIANI, ſive anno Nabonaſſaris 881, quod viderit eam in 11. 51. Capricorni. Ad Kalendarium Julianum accidit die 18. Februarii, Feria quarta, ubi matutino tempore ad Tabulas Prutenicas Stella Veneris in eo loco invenitur. *Eodem anno Aerae Chr. Vulg. 134 Ptolemaeus ANNO XIX. HADRIANI, die 15. Athyr menſis,

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

ſis, mane, anno Nabonaſſaris 882 obſervavit Mercurium, quod fuerit in gradu 20.12. Virginis. Eſt nobis dies 3. Octobris dicti anni 134, Feria 7, mane, ante ortum Solis, ubi Mercurius invenitur ad Tabulas Prutenicas in eodem gradu. * Item obſervavit, & adnotavit Eclipſim Lunarem, quae accidit eodem ANNO XIX. HADRIANI, nocte quae ſequitur ſecundum diem Chojac menſis, anno Nabonaſſaris 882, hora una ante mediam noctem; fuitque novem digitorum, & paullo plus. Accidit ad Kalendarium Julianum dicto anno Aerae Chr. Vulg. 134, die 20. Octobris, hora undecima fere poſt meridiem. *Anno Aerae Chr. Vulg. 135. Ptolemaeus lib. 10. cap. 7. ait, Planetam Martem obſervatum a ſe eodem ANNO XIX. HADRIANI, Nabonaſſaris anno 882, nocte, quae ſequuta eſt diem 6. Pharmuthi; & deprehendit eum in gradu 28. 50. Leonis, ubi ſimiliter Planeta ille ad Tabulas Prutenicas in eodem loco invenitur. Eſt nobis dies 21. Februarii, Feria prima. *Eodem anno Aerae Chr. Vulg. 135 Ptolemaeus obſervavit lib. 5. cap. 13. cum inſtrumento locum Lunae ANNO XX. HADRIANI, die 13. menſis Athyr, veſperi ad occaſum Solis; invenitque eam, ſecundum curſum medium, in gradu 25. 44. Sagit-

gittarii, ſed per profthaphaereſin in gradu 3. 10. Capricorni. Ad Kalendarium Julianum incidit haec obſervatio in diem 1. Octobris, Feria 6, ubi ad dictam horam curſu ſuo medio Luna quidem eſt in 26. 6 Sagittarii, & non multum abeſt a loco Ptolemaei; ſed per profthaphaereſin verus ejus locus tantum conſtituitur in primo gradu, & minutis 39. Capricorni. * Anno 136 Ptolemaeus obſervavit lib. 11. cap. 5. Eclipſim Lunarem ANNO XX. HADRIANI, qui eſt 883. Nabonaſſaris, nocte, quae ſequuta eſt 19. Pharmuthi, cujus medium incidit Alexandriae in horam quartam, poſt mediam noctem; & obſcurata fuit dimidia. Eclipſis haec accidit die 6. Martii, feria ſecunda, in horam 3. 21. poſt mediam noctem ad haſce Tabulas. *Idem obſervavit eodem ANNO XX. HADRIANI, nocte, quae ſequuta eſt diem 24. Meſori, in media nocte, Saturnum, deprehenditque eum eſſe in gradu 14. 14. Capricorni. Ad Kalendarium Julianum accidit id 8. Julii, Feria 7. ubi Saturnus ad Tabulas Prutenicas invenitur in 14. 19. Capricorni. *Idem Ptolemaeus obſervavit ANNO XXI. HADRIANI, Nabonaſſaris 884. nocte, quae ſequuta eſt diem 13 Paophi menſis, horis binis ante mediam noctem, Stellam Jovis in gradu

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

7. 54. Piſcium. Obſervatio haec incidit in diem 31. Auguſti, ubi Jupiter invenitur in gradu 8. Piſcium, & paucis minutis differt ab obſervatione Ptolemaei. * Qui obſervavit quoque libro decimo, capite primo, Stellam Veneris eodem ANNO XXI. HADRIANI, anno Nabonaſſaris 884. die 9. Mechir, prima hora noctis; deprehenditque eam eſſe in gradu 19. Aquarii. Incidit nobis in diem 25. Decembris, Feria 2. ubi eodem tempore deprehenditur in gradu 18. 54. Aquarii. * Anno Aerae Chr. Vulg. 137 Ptolemaeus lib. 11. cap. 2 obſervavit ANNO I. ANTONINI PII (ut Canon ejus oſtendit, & ipſe ſcribit) Stellam Jovis die viceſimo primo menſis Athyr, poſt mediam noctem horis quinque; & invenit eam in gradu 14. 23. Arietis. Ad Kalendarium Julianum accidit obſervatio die 8. Octobris, hora 5. matutina, ubi ad Tabulas Prutenicas Jupiter invenitur ſimiliter in 14. 22. Arietis. * Anno Aerae Chr. Vulg. 138 Ptolemaeus lib. 10. cap. 4. obſervavit Stellam Veneris die triceſimo Tybi menſis, ANNO II. ANTONINI PII, qui eſt annus Nabonaſſaris 886; & deprehendit eam eſſe in gradu 6. & minut. 30. Scorpii. Obſervatio facta mane, horis 4. 30. poſt mediam noctem. Ad Kalendarium Julianum acci-

accidit dicto anno Chr. 138, die 16. Decembris, Feria 2, ubi Venus in Tabulis Prutenicis invenitur ad hoc tempus in gradu 6.46. Scorpii. Idem lib. 11. cap. 6. obſervavit etiam locum Saturni eodem II. ANNO ANTONINI PII die ſexto Mechir menſis, veſperis horis 8. poſt meridiem, in gradu 9.4. Sagittarii. Ad Kalendarium Julianum obſervatio hæc incidit in diem 22. Decembris, Feria I, ubi ad Tabulas Prutenicas ad hoc tempus Saturnus exacte invenitur in gradu 9.4. Sagittarii. *Item anno Aerae Chr. Vulg. 139. obſervavit lib. 5. cap. 3. eodem ANNO II. ANTONINI PII, Nabonaſſaris 886, die 25. menſis Phaemenoth, horis 5. 15. ante meridiem locum Solis inſtrumento, deprehenditque eum in gradu 18. 30. Aquarii. Ad Kalendarium Julianum incidit haec obſervatio in diem 9. Februarii, Ferià I, ubi ad Tabulas Prutenicas Sol in eodem loco invenitur; ſed ad noſtras Tabulas, ut ſemper in obſervationibus Ptolemaei, Sol fuit in dicto gradu die praecedente. * Item lib. 9. cap. 9. & 10. dicit, ſe obſervaſſe Mercurium eodem ANNO II. ANTONINI PII, Nabonaſſaris anno 886, ſecundo Epiphi menſis, hora 4. 30. ante mediam noctem; & deprehendit eum in gradu 17. 30. Geminorum. Accidit haec obſerva-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

tio die 17. Maji, Feria VII dicti anni 139, ubi ad Tabulas Prutenicas Mercurius ad hoc tempus invenitur in gradu 17. 24. Geminorum. * Item lib. 10. cap. 7. obſervavit eodem anno locum Martis die 12. Epiphi menſis, horis duabus ante mediam noctem, quod fuerit in gradu 2. 33. Sagittarii. Accidit ea obſervatio ad Kalendarium Julianum die 27. Maji, ubi ad Tabulas Prutenicas Mars ſimiliter invenitur in gradu 2. 33 Sagittarii exacte. * Item obſervavit locum Mercurii dicto ANNO II. ANTONINI PII, ſive anno Nabonaſſaris 886, die 21. Meſori, ante Solis exortum; invenitque eum in gradu 20. 5. Geminorum. Accidit haec obſervatio ad Kalendarium Julianum in diem 5. Julii, Feria 7: ibi ad Tabulas Prutenicas ſimiliter Mercurius invenitur, ſed in gradu 19. 52. Geminorum; ubi differentia eſt 13. minutorum. * Obſervavit etiam lib. 11. cap. 2. Stellam Jovis eodem ANNO II. ANTONINI PII, die 27. Meſori menſis, horis 5. poſt mediam noctem; & Juppiter deprehenſus eſt eſſe in gradu 15. 45. Geminorum. Accidit haec obſervatio nobis in diem 11. Julii dicti anni Vulg. Aerae Chriſtianae 139, in Feriam VI, ubi ad Tabulas Prutenicas ſimiliter Jupiter invenitur in gradu 14. 31. Geminorum. * Idem

Pto-

Digitized by Google

Ptolemaeus obſervavit etiam Aequinoctium Autumnale anno Philippi & mortis Alexandri 463, die 9. Athyr menſis, acciditque id hora fere una poſt Solis exortum: quod eſſet ad Kalendarium Julianum die 26. Septembris, Feria 6. Noſtrae Tabulae id Aequinoctium integro die prius exhibent, die videlicet 24. Septembris, Feria 4, hora una, & quindecim minutis ante mediam noctem. * Anno Aerae Chr. 140. Ptolemaeus lib. 10. cap. 3. obſervavit ANNO III. ANTONINI PII, qui eſt Nabonaſſaris 887, nocte, quae ſequitur quartum Pharmuthi menſis, Stellam Veneris in gradu 13. 45 Arietis. Obſervatio facta eſt ad Kalendarium Julianum die 18. Februarii, Feria quarta, veſperi, ubi ad Tabulas Prutenicas Venus invenitur in gradu 13.28 Arietis. * Idem etiam obſervavit Aequinoctium Vernum anno Philippi & mortis Alexandri 463. die 7. menſis Pachon, hora una poſt meridiem. Accidit haec obſervatio ad Kalendarium Julianum die 22. Martii, Feria II. Sed in Tabulis noſtris Aequinoctium factum fuit die 21. Martii, Feria prima, horis 11. 48. poſt meridiem: atque ita omnes obſervationes Ptolemaei decepti ab inſtrumentis ſuis integro die & amplius poſteriores ſunt Aequinoctiis aequabilibus.

Ita

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II. Ita eodem loco meminit Solſtitii æſtivi obſervati dicto anno 463. Philippi & mortis Alexandri, die 11. Meſori menſis, horis duabus poſt mediam noctem. Accidit ea obſervatio die 25. Junii, Feria 6, ubi ad tempus datum Sol invenitur in primo gradu Cancri, ſed inſuper in minutis 6. 38 in Tabulis Prutenicis: in noſtris Tabulis integro die prior eſt. *Eodem anno Aerae Chr. 140. Ptolemaeus obſervavit Stellam Veneris ANNO IV. ANTONINI PII, Nabonaſſaris anno 888, die 12. Thot, mane ante Solis exortum, ubi invenit eam in gradu 18. 30 Geminorum. Ad Kalendarium Julianum obſervatio facta eſt die 30. Julii, mane, ubi ad Tabulas Prutenicas Venus hoc tempore invenitur in gradu 19. 31. Geminorum.* Demum obſervavit eodem ANNO IV. ANTONINI PII, die 19 Phamenoth menſis, ante Solis exortum, Stellam Mercurii in gradu 13. 30. Capricorni. Ad Kalendarium Julianum obſervatio facta die 2. Februarii, Feria IV, ubi ad Tabulas Prutenicas, ad datum tempus invenitur in gradu 13. 38. Capricorni. Hucuſque ex Calviſio.

13. Catalogus Romanorum Pontificum ab anno Aerae Chriſti Vulgaris 101. uſque ad 150. cum annis Olympiadum, & Urbis Conditae juxta calculum Varronianum.

num. Celebriores Chronologi diſſentiunt inter ſe in ſtatuenda Epocha Fundationis Urbis Romae. Nonnulli eam conditam volunt anno III. Olympiadis VI: alii ejuſdem Olympiadis anno IV: alii denique Olympiadis VII. anno I. Prima ſententia, eſt L. Tarruntii Firmani, qui fuit inſignis Mathematicus, & Ciceroni familiaris. Secunda ſententia, eſt M. Terentii Varronis L. Tarruntii aequalis, qui poſtquam Tribunatu, & aliis muneribus functus fuiſſet, & in Bello Civili Pompejanas partes ſtrenue conatus eſſet tueri, tandem mature Caeſari victori ſe permiſit, & ab eo in gratiam receptus, Bibliothecisque Graecis ac Latinis comparandis ac digerendis praefectus, in literario otio delituit, totumque ſe tradidit ſcribendis libris. Romae natus anno Urbis Conditae 638., diem obiit ſupremum prope nonagenarius anno Urbis Conditae 727. Tertia demum ſententia, eſt Dionis Halicarnaſſei, & Verrii Flacci Faſtorum Capitolinorum auctoris. Primae adhaeret Onuphrius Panvinius, & quamplures alii Viri doctiſſimi, in eam ducti graviſſimis Veterum teſtimoniis: Secundae, Dionyſius Petavius, Bucherius, Uſſerius, Pagius, & Card. Noriſius: Tertiae denique Cuſpinianus, Sigonius, Pi-

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

Pighius, Almelovenius, Petrus Relandus, Franciſcus Blanchinus Patruus meus, & Joſephus Maria Stampa in inſigni *Comment. in Faſtos Caroli Sigonii*, in quibus p. 41. optimo jure ait, tres hujuſmodi ſententias in duas demum reſolvi, ut valde luculenter exponit. Heic ergo cum eodem praemonebo (ut lux affulgeat huic laterculo Romanorum Pontificum, ac univerſis Tabulis noſtrae Chronologiae) Olympiadum initium deſumptum fuiſſe a Ludis Olympicis, quos Iphithus inſtauravit anno juxta Petavium 408 ab Excidio Trojano, anno autem Juliano 3938, & ante Chriſtum natum 776. Hoc ergo, coepit annus primus Olympiadis primae. Olympiades autem ſingulae conſtabant quatuor annis integris, qui initium capiebant a Solſtitio aeſtivo, quo Ludi Olympici celebrari conſueverant. Hujuſmodi enim Ludi quinto quoque anno celebrabantur, hoc eſt ineunte anno quinto poſt eorum celebrationem, quatuor integros ante annos factam. Cum igitur Olympiades initium capiant a Solſtitio aeſtivo; hinc fit, ut communis annus, qui a Kalendis Januarii initium ſumit, ſicuti & annus Julianus, includat ultimos menſes $5\frac{1}{2}$ anni Olympiaci, & primos menſes $6\frac{1}{2}$ anni Olympiaci ſubſequentis: atque hinc fit,

quod

quod Franciſcus Blanchinus Patruus meus in ſua Chronológia a me aucta , & poſt *Librum Antiquarium* hujus *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae* edita , ſingulis annis communibus adſignet duos annos Olympiacos, nimirum partem ultimam unius , & alterius partem primam . Petavius tamen , aliique multi Chronologi, communi cuique anno adſignant integrum annum Olympicum , perinde ac ſi omnis annus Olympicus initium ſumat a Kalendis Januarii ; quamvis exordium vere capiat ab Aeſtivo Solſtitio ejuſdem anni . Ita annus primus primae Olympiadis incipit apud Petavium cum anno communi ante Chriſtum natum 776 ; licet idem primus annus primae Olympiadis initium vere ſumat a Solſtitio aeſtivo ejuſdem communis anni 776. Anno autem ſequenti , nempe 775 ante Chriſtum natum, aſſignat Petavius annum ſecundum Olympiadis primae,licet uſque ad Solſtitium aeſtivum ejuſdem anni 775 continuetur Olympiadis primae annus primus . Nam *poſt Julianum annum receptum* (ita Petavius docet *de Doctrina Temporum* Tom. 2. lib.9. cap.56.§.1.),*qui a Kalendis Januarii orditur*; (ſicuti etiam Communis annus) *annorum Urbis Epocha* (ſicuti & annorum Olympico-

rum) *ab iiſdem Kalendis fere procedit*. Hoc autem Petavius, aliique Chronologi eo fine conſtituerunt, ut in annorum computatione confuſio evitaretur: ſed vereor ne major inde revera exorta ſit. Quod autem in Olympiadum computatione Petavius, aliique Chronologi inſtituerunt, id in computatione quoque annorum ab Urbe Condita concordes obſervant. Quamvis enim, Urbis fuiſſe jacta fundamenta in Palilibus Ludis (qui quotannis die 21. Aprilis a Paſtoribus celebrari conſueverant), conſtans fama foret, ut ſcribunt (praeter eos, quos memoravi in Indiculo hujus Tabulae num. 10.) Ovidius Metamorphoſeon lib. 14. verſ. 774.,

.... Feſtiſque Palilibus Urbis
Moenia conduntur &c.

& Cicero lib. 2. *de Divinatione* cap. 47. *L. Tarruntius Firmanus familiaris noſter, inprimis Chaldaicis rationibus eruditus, Urbis etiam noſtrae Natalem diem repetebat ab iis Palilibus, quibus eam a Romulo conditam accepimus*; dicti tamen Chronologi (quibus nos hac in re nequivimus adhaerere) Conditae Urbis annos ita computare conſueverunt, perinde ac ſi commune principium cum anno communi haberent, atque a Kalendis Januarii initium ſumerent; quamvis

vis revera eorum initium deſumendum ſit a die 21. Aprilis, nempe poſt menſes 3 $\frac{2}{3}$ ab anni Communis exordio. Hinc eſt, quod Franciſcus Blanchinus Praeſul, atque ego filius Joannis Baptiſtae fratris ejus, in Chronologia, quam ipſe texuit, atque ego auctam edidi ante Indiculum hujus *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae*, quemadmodum duos annos Olympicos communi cuique anno aſſignavimus, ita duos pariter annos ab Urbe Condita cuique communi anno decrevimus deputandos. Annus enim Communis includit menſes 3 $\frac{2}{3}$ ante Palilia, & menſes 8 $\frac{1}{3}$ poſt Palilia. Rurſus cum annus Urbis Conditae exordium ſumat a die 21. Aprilis, & annus Olympicus poſt duos menſes inchoetur, nempe circa Solſtitium Aeſtivum, ſive circa 21. Junii, hinc fit, ut anni Urbis Conditae idem fere principium ſortiri videantur, quod anni Olympici, cum duorum tantum inter ſe menſium diſcrepantia. En igitur quomodo tres illae ſuperius adductae de anno primo Urbis Conditae opiniones, ad duas tantum a Cl. Stampa redigantur. Chronologi enim illi, qui Conditam Urbem volunt anno quarto Olympiadis VI., fere conveniunt cum illis, qui Conditam Urbem ajunt

 incun-

ineunte anno primo Olympiadis ſeptimae (namque idem fere eſt dicere, *Urbs Condita fuit exeunte anno tertio Olympiadis VI.*, ac dicere, *Urbs Condita fuit ineunte anno IV. Olympiadis VI.*, vel *Urbs Condita fuit ineunte anno primo Olympiadis VII.*), quoniam nullius fere momenti habetur ſola diſcrepantia duorum menſium inter initium anni Olympici, & Urbis Conditae exordium. Mirum ergo non fuerit, ſi recentiores Chronologi, & Panvinius maxime, in diverſum Antiquos trahant. Cum enim M. Terrentius Varro Conditam Romam dixerit ineunte anno IV. Olympiadis VI, Panvinius eum in ſuam ſententiam trahit, qua aſſerit, Romam Conditam exeunte anno tertio ejuſdem ſextae Olympiadis. Cum vero Faſti Capitolini Romam aſſerant Conditam ineunte anno primo Olympiadis VII, Panvinius eoſdem Faſtos in illorum ſententiam trahit, qui Romam Conditam dicunt exeunte anno quarto Olympiadis VI. Petavius autem Dionyſium Alicarnaſſeum in eorum ſententiam trahit, qui Conditam Romam volunt exeunte anno quarto, cum idem Alicarnaſſeus conditam Romam tradat ineunte anno primo Olympiadis ſeptimae. Duae ergo, non tres diverſae opiniones celebriorum Auctorum

rum revera dicendae ſunt circa annum Conditae Urbis Romae. Alii enim Urbem conditam volunt vel exeunte anno terrio, vel ineunte anno quarto (quod idem eſt) Olympiadis VI, ut Lucius Tarruntius Firmanus, M. Terentius Varro, M. Tullius Cicero, Eutropius, aliique clariſſimae famae Viri, atque inter recentiores Panvinius, Petavius, Bucherius, Uſſerius, Noriſius, aliique plures celebriores Auctores: alii Conditam Urbem volunt vel exeunte anno quarto Olympiadis ſextae, vel ineunte anno primo Olympiadis ſeptimae (quod idem fere eſt), ut Dionyſius Alicarnaſſeus, Verrius Flaccus auctor Faſtorum Capitolinorum, C. Cornelius Nepos, Clemens Alexandrinus, atque ex recentioribus, Sigonius, Cuſpinianus, Pighius, & Theodorus Janſonius ab Almeloven. Ilium captum eſt anno ante Chriſtum natum 1184. ut docet Petavius *de Doctr. Temp.* Tom. II. lib. 9. cap. 30. & 31, & annus primus Olympiadis ſeptimae incidit in annum ante Chriſtum natum 752. juxta communem Chriſti Epocham: ideoque, ſi, nullo dempto termino, ſubtrahantur anni 752. ab annis 1184, remanebunt anni 432. a Trojae incendio ad Olympiadis ſeptimae primum annum excluſive, quo plane anno juxta

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

juxta pleroſque fuit Roma Condita. Quod ſi dixerimus Urbem Conditam exeunte anno primo Olympiadis VII., ut Sigonio quidem videtur, tunc Romae Natale incidet in annum poſt Trojae excidium 434, non in annum 433. ut idem Sigonius docet, qui Faſtos Capitolinos in temporum computatione ſectatur, integro anno ſententiae Varronianae, ut diximus, poſteriores. In Palilibus autem ſive Parilibus cum jacta fuerint Urbis fundamenta XI. Kal. Majas, qui dies ſacer fuit Deae Pali, Condita Urbs videtur Sigonio intra duos illos menſes, qui vigeſimam primam diem Aprilis, & vigeſimam primam diem Junii, qua Solſtitium Aeſtivum haberi ſolet, intercidunt, exeunte anno quarto Olympiadis ſextae, & primo ineunte Olympiadis ſeptimae. Singulis ergo annis Aerae Chriſti Vulgaris, in hoc laterculo Romanorum Pontificum II Saeculi poſito in noſtra Tabula quam illuſtramus numero 13, addidimus annos Civiles Olympicos, & Romanos ab Urbe, quoniam omitti non poterant citra diſpendium luminis inde obventuri Hiſtoriae Pontificali Eccleſiae Chriſtianae. Petrus enim menſe Aprili ad finem vergente, Summus Pontifex creatus, univerſi gregis curam ſuſcepit, & circa initium anni

anni 40. Aerae Chriſti Vulg. in Urbem veniens, Romanam Eccleſiam fundavit. Ex Paſchali vero menſe, quo complebatur ejuſdem Summi Pontificatus annus XII, aperitur initium Epochae Pontificatus, Romana in Sede exercendi. Epocha Paſchalis, ſeu anni Sacri, more Orientalium, & Judaeorum, cum incideret in menſem Aprilis; & in diem Aprilis 21 incurreret Epocha annorum Urbis Conditae, Romae uſurpata ex Palilibus; Romani alligarunt eidem termino initium Pontificatus Maximi, a Petro in Urbem cum Sede translati, ut luculenter oſtendit Doctiſſimus Vir Cajetanus Cenni Presbyter Beneficiatus Sacroſanctae Baſilicae Vaticanae, atque Academiarum Hiſtoriae Eccleſiaſticae Pontificiae, & Romanae, (ſeu Romanarum Antiquitatum) Socius egregius, in Diſſertatione *de Romana Cathedra* S. Petri, quum ipſe Romæ primum ſedit, inſerta Tomo IV. p. 150. & ſeqq. *Anaſtaſii Biblioth. de Vitis Romanorum Pontificum.* Cum vero annorum Periodi Julianae Scaligeri ſit exordium Kalendis Januarii, ſeu veri poſt Caeſaris ordinationem, ſeu proleptici ante ordinatum a Julio Caeſare Kalendarium; annorum vero ab Urbe Condita dies princeps ſit, quae Feſti Palilium fuerat Romanis, eaque in Kalen-

lendario Caeſaris aſſignetur XI. Kal. Maji; conſequitur,ut pars anni Periodi Julianae,ex primo die Januarii ad 21. Aprilis, ſpectet ad complendum annum ab Urbe Condita, & ex die 21. Aprilis ejuſdem Periodi Julianae, computetur novus annus, illum completum conſequens in ſerie temporis ab Urbe Condita. Quocirca duplex numerus annos ſingulos afficit hac in Columna Romanorum Pontificum num.13.hujus Tabulæ:& unus pertinet ad annum complendum ante Palilia,alter vero ad novum denominandum poſt Palilia, ut etiam videre licet in noſtra Chronologia. Franciſcus Blanchinus Patruus meus in Prolegomenis *ad Vitas Romanorum Pontificum* Tomo II. pag. cxlviii. columna 2. *Quinquennium* (inquit) *Temporum Caeſarianorum, ante formam anni Julianam a Dictatore inductam, diverſum habebat initium anni Civilis Romani, tunc incidens in Prolepticum regularem ſeriei Scaligerianae trimeſtri ferme ſpatio ante Solſtitium Brumale; quod Solſtitium proxime conſequitur poſt dies ſeptem caput anni Juliani Kalendis Januarii. Completo autem quinquennio per* Annum Confuſionis *dictum, in quo novus Civilis Julianae formae a Dictatore datus eſt Civibus Romanis, intercurrentibus lineis adhibitus fuit*

duplex

duplex numerus, quorum prior indicaret annum Urbis Conditae complendum eodem anno Civili & Scaligeriano die 21 Aprilis in Palilibus; alter vero numeraret annum novum ab Urbe Condita ex Palilibus, ſeu 21 Aprilis ineuntem. Signare autem neceſſe fuit ſingulis annis duplicem hunc numerum, ut demonſtratio noſtrae Chronologiae non careret documentis praeſervatis inter vetuſta marmora Capitolina, & Fratrum Arvalium, quae eoſdem Conſules componunt ante Palilia cum priori numero, & poſt Palilia cum poſteriori annorum ab Urbe Condita.

14. Figlina, ſeu Laterculus Conſularis, pertinens ad annum Aerae Chriſti Vulg. 110, quo Conſules proceſſerunt *Servius Salvidienus Orſitus* & *M. Peducaeus Priſcinus*. Vide noſtrum Chronicum, & Fabrettum *Inſcriptionum* pag. 508, necnon Faſtos Vindobonenſes, in quibus legitur, *Priſcino & Orſito*. Pagius in Critice ad Baronium mendoſe exhibet hoc anno Conſules *Criſpinum Priſcianum, & Solenum Orſitum*.

15. Figlina pertinens ad annum Aerae Chriſti Vulg. 123, Conſulibus *Q. Annio* (aliis *Arrio*) *Paetino & L. Venulejo* (aliis *C. Ventidio*) *Aproniano*. In Donianis Inſcriptionibus Claſſe II. num. 115. pagina 9.

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

C. CALPETANI. HERMET. D. EX FIG. CAEM. PAETIN. ET APRONIANO COS. num. 130. PAET. ET. APRONIANO. COS. num. 145. PAE. ET APR. COS. Plura alia ſigna figlinarum in ruderibus Villae Tiburtinae Hadriani Auguſti reperta ſunt annis Dom. 1735. & 1736, quae habent PAETINO ET APRONIANO COS. vel, APRON. ET PAETINO COS. Faſti quoque Vindobonenſes, *Paetino & Aproniano*: Idatiani vero, *Aproniano & Paupino* (pro *Paetino*) mendoſe. Vide noſtrum Chronicum.

16. Figlina Conſularis pertinens ad annum Chriſti 124. quo Conſules fuerunt Manius Acilius Glabrio & C. Bellicius Torquatus. Leguntur iſti Coſs. in detrito lapide Gruteriano pag. XVIII. num. 5. C. BELLICIO TORQ... M/. ACIL... COS., atque in Idatio, Anonymo Noriſiano, & Faſtis Siculis. Vide noſtrum Chronicum ad hunc annum, & Inſcriptionem editam a Panvinio in Faſtis ſuis.

17. Laterculus Conſularis, in quo M. Annius Verus III. & L. Varius Ambibulus Conſules adnotantur. Creati ſunt anno Aerae Chriſti Vulgaris 126. Extant plura figlinarum ſigna his Conſulibus obſignata in Capitolio. Capitolinus *in Pertinace* cap. ultimo: *Natus*

Natus autem (inquit)Pertinax*Cal.Auguſtis, Vero & Bibulo.* Nomen Ambibuli,nonnullis *Eggius* eſt,ex quodam lapide antiquo,a nobis relato in Chronico. Faſti Vindobonenſes legunt,*VeroIII.& Ambibulo.*Bene igitur ſcribit Noriſius de Annio Vero III. Cos. in Epiſtola Conſulari pag.940 ad hunc annum.Proſperi Chronicon habet,*Vero & Ambiguo*,mendoſe. Vide duas Inſcriptiones editas a Reineſio, quas laudatus Noriſius producit loco citato pag. 941. edit. Veronenſis.

18. Laterculus Conſularis cuſus anno Aerae Chriſti Vulg. 130, quo Conſules Ordinarii proceſſere Q. Fabius Catullinus, & M. Flavius Aper. In lapide Ligoriano nuper vulgato a fel. rec. Viro Cl. Vulpio in Opere *Veteris Latii* Tom. VII. pag. 105. legitur,

DED. III. NON. IVN. Q. FABIO CATVLLINO
ET M. FABIO. (lege FLAVIO) APRO. COSS.

Faſti Vindobonenſes *Catullino & Apro*: & ita Proſperi Chronicon. Petavius Conſules ſuperioris anni, cum his confudit, forte ſequutus corruptam Idatii, & Caſſiodorii lectionem.

19. Figlina Conſularis ſignata Conſulibus Sex (aliis *Ser.*) Octavio Laenate Pontiano & MarcoAntonio Rufino,nempe annoAerae

Ddddddddd 2 Chr.

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

Chr. 131. Laterculus erutus Romae ex Hortis Matthejis an. Domini 1725, & exſcriptus a Viro Cl. Dominico Georgio Praeſule, habet,

PONT. ET RVFIN. COS.
EX FIG. AVITIAN.
T. F. P.

Quare hujus figuli nomen,& ſiglas, mendoſe exarari apud Fabrettum putamus *Inſcriptionum* pag. 509. num. 140, ubi legitur,

PONT. ET RVFIN. COS.
EX . FIG. AVITIAERI
T F P R I.

Alius quoque Laterculus Capitolinus habet, PONTIAN. ET RVFINO COS., uti Faſti Vindobonenſes, & Proſperi Chronicon. Idatius, Caſſiodorius, & Faſti Siculi habent, *Pontiano & Ruſo*: quod ſphalma eſſe, teſtantur mox citati laterculi, & aliae Inſcriptiones allatae in noſtro Chronico.

20. Figlina pertinens ad annum Chr. 134, quoConſules proceſſeruntC. Julius Servianus III.&C. VibiusVarus.Noriſius quidem inEpiſtola Conſulari Gruterianam Inſcriptionem profert ex pag. cxv. num.1. in qua legitur,

DED.XIIII. K.MART. SER.SERVIANO.III. ET C.
IVVENTIO . VERO COS.

Spo-

Sponius quoque in Miſcellan. pag. 263. habet ex ſchedis Barberinis, Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

DED. XIIII. KAL. MAR. SER. SERVIANO. III. ET. IVVENTIO VERO. COS. At perperam VERI cognomen, pro Vari exſcriptum eſſe, jam cum eodem Noriſio animadvertimus in Chronico. Auctor Adnotationum ad Criticam Pagii ſcribit, in vetuſtis monumentis horum Coſs. praenomina ac nomina nondum tuto fuiſſe inventa. *Serviano*, ſi fides habenda eſt figlinis Donianis a nobis relatis in Chronico ad hunc annum, praenomen *Lucii* erat, ac inſuper nomen aliud *Aelii*. Idcirco apud Panvinium in Faſtis, annis Dom. 107. & 111, quibus Servianus Conſul Suffectus fuit, mendoſe *C. Servilius Urſus Servianus & C. Julius Urſus Servianus* appellatur. Nos ergo (ſubdit laudatus Auctor Adnotationum) ex allatis monumentis hos Conſules ita exhibemus: *L. Servilius Aelius Servianus III. & C. Vibius Juventius Varus*. Faſti Idatiani, *Severo III. & Varo*: Vindobonenſes, *Serviano & Varo*: Proſperi Chronicon, *Sericano II. & Vero*. In omnibus oſcitanter, & mendoſe.

21. Laterculus Conſularis, ſignatus Conſulibus L. Aelio Vero Caeſare II. & P. Coelio Balbino Vibullio Pio, nempe anno Aerae Chriſti Vulg. 137. Conſentiunt Inſcriptiones rela-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II. relatae in Chronico, & Faſti Idatiani, & Vindobonenſes, qui habent *Caeſare II.*, *&* *Balbino*. Proſperi Chronicon mendoſe, *Laelio Albino*, pro *L. Aelio* & *Balbino*.

22. Sarcophagus repertus Romae in Coemeterio S. Calliſti Papae anno Domini 1708, in quo viſitur Noe juſtus in Arca; Nabucodonoſor cum tribus pueris Sidrach, Miſach, & Abdenaco recuſantibus adorare ſtatuam auream; & Jonas miſſus in mare, captuſque a ceto, itemque dormiens ſub cucurbita, quam repente Deus naſci, creſcereque fecit, ut umbra aeſtuantem Prophetam refrigeraret. De Noe, & Arca, confer Aringhium Tom. I. *Rom. Subter*. pag. 325. 331. 333. 619. & Tom. II. pag. 67. 71. 101. 105. 111. 187. 283. 285. 355. & 393, Bottarium Tom. I. ejuſdem Operis pag. 147. 167. & 175, ac Tomo ſecundo pag. 23. 34. 129. 132. 153. 163, Ciampinium in *Diſſertat. de duobus Emblematibus Muſei Card. Carpinei* pag. 18, Petrum Bellorium in *antiquis lucernis Petri Sanctis Bartholi* ab eodem Bellorio illuſtratis Parte III. num. XXIX, Bonarrotium *Oſſerv. ſopra alcuni frammenti &c.* Tab. I. fig. 1, Boldettum *Oſſervazioni ſopra i Cimiterj* pag. 22, & Muſeum Veronenſe pag. 279. Noe, typus Chriſti fuit; cujus propterea nomini, conſola-

ſolationis & quietis ſignificatio ineſt. *Noe*, inquit Moſes Gen. *6.* verſ. *9.* *invenit gratiam coram Domino*: *Noe vir juſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis*: *cum Deo ambulavit*. Et Lucas de Jeſu ait, *Jeſus proficiebat ſapientia*, *& aetate*, *& gratia apud Deum*, *& homines*. Joannes quoque inquit, *gratia*, *& veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt*. Juſtum praeterea dictum fuiſſe Jeſum, Scriptura omnis oſtendit; in aeternum vero perfectum eſſe, ſcribit Paulus ad Hebraeos. Terras inundante Diluvio, totumque humanum genus delente, ii tantum perniciem inſtantem effugerunt, quos Noe ſervavit in Arca: graſſante per terras peccati lue, homineſque in certum interitum adducente, ii tantum imminenti ſubducti ſunt exitio, quos Jeſus ſalvos eſſe voluit: *nec enim* (inquit Petrus *Actor.* 4. 12.), *aliud nomen eſt ſub caelo datum hominibus*, *in quo oporteat nos ſalvos fieri*. Uterque homines per lignum incolumes praeſtitit. In Arca enim Eccleſiae figuram deprehenderunt Patres univerſi; extra quam, qui deprehenſi ſunt, certiſſimo interitu fuerunt conſumpti. S. Irenaeus lib. 3. contra Haereſes cap. xi. pag. 191 Maurinae Editionis, probans quatuor eſſe Euangelia, nec plura, nec pauciora, ait: *propter hoc qua-*

quatuor data ſunt teſtamenta humano generi: unum quidem ante cataclyſmum ſub Adam; ſecundum vero, poſt cataclyſmum ſub Noe; tertium vero, legislatio ſub Moyſe; quartum vero, quod renovat hominem, & recapitulat in ſe omnia, quod eſt per Euangelium, elevans & pennigerans homines in caeleſte Regnum. Et lib. 4. cap. 36. num. 4. *Unum* (inquit) *& idem cum ſit verbum Dei &c. temporibus Noe diluvium inducens, ut extingueret peſſimum genus eorum, qui tunc erant homines &c. & ut peccata eorum compeſceret; ſervaret vero Arcae typum, Adae plaſmationem*. Et S. Juſtinus Martyr in Dialogo cum Triphone Judaeo §. 138. pag. 242. *Noſtis* (inquit) *o Viri, in Eſaia dictum eſſe a Deo ad Jeruſalem*, in Diluvio Noe ſervavi te. *Quod autem dixit Deus, illud eſt, myſterium hominum ſalvandorum in Diluvio fuiſſe. Juſtus enim Noe, cum aliis hominibus, ideſt cum uxore, & tribus filiis, & filiorum uxoribus, qui numero octo erant, ſignum habuerunt diei, numero quidem octavi, in quo Chriſtus ex mortuis redivivus apparuit, poteſtate autem ſemper primi. Chriſtus enim, cum primogenitus eſſet omnis creaturae, rurſus etiam factus eſt principium alterius generis ab ipſo regenerati per aquam, & fidem, & lignum, quo my-*

myſterium Crucis continetur : quemadmodum & Noe in ligno ſalvatus eſt, aquis invectus una cum ſuis. Cum ergo dicit Propheta (Eſaias cap.54.ver.9), Tempore Noe ſervavi te, *ut jam dixi, haec ad populum Deo pariter fidelem, eademque ſigna habentem, dicit &c.* S.quoque Cyrillus Hieroſolymitanus Archiepiſcopus, Catecheſi 17. de Spiritu Sancto, pag.269 Maur. Editionis; inquirens, cur in columbae ſpecie Spiritus Sanctus in Chriſtum dilapſus ſit, *Hujus* (inquit) *columbae, ſecundum nonnullos, figuram aliqua ex parte praeferebat illa, de qua in Noemi hiſtoria, columba. Nam, ſicut ejus temporibus per lignum & aquam illis hominibus facta eſt ſalus, & novae generationis initium, & columba ad ipſum ſub veſperam reverſa eſt, olivae folium geſtans; ſic, inquiunt, & Spiritus Sanctus deſcendit in verum Noe, ſecundae generationis auctorem; qui diverſorum generum voluntates atque indoles in unum collegit.* Columbam Noe, figuram Spiritus Sancti in Chriſtum baptiſmi tempore advenientis fuiſſe, communis apud omnes Patres interpretatio eſt. Ita Nazianzenus Orat.39.pag.634, Victor Antiochenus in cap.1. Marci verſu 9, & Severus Antiochenus in Joannem cap.19. verſ. 17 in Catena Corderii. Origenes Ho-

 mil. 2.

mil. 2. in Geneſim, eadem de omnibus animalibus in Arca Noe incluſis, omnium hominum in Eccleſiam Chriſti ingredientium figuram geſtantibus, affirmat. Demum Cl. Pater Mamachius *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* Tom. III. libro 3. cap. 1. §. 3. num. 4. *de Noe, & Arca* haec ſcribit: *Noemum in Arca aquis Diluvii innatante manentem, & columbam, quae ramum olivae deferret, pacemque indicaret, picturis, ſculpturiſve exprimere Chriſtiani veteres conſueverant. Cujus rei haec omnino cauſae fuerunt. Nempe, ut Noemus, filiique, Arcae praeſidio commune periculum declinaverant, ut pacis, quam columba, allato olivae virentis ramo, ſignificarat, indicio accepto, in terram, id quod jam diu expetiverant, ſalvi, incolumeſque deſilierunt; ita* Arcae *quidem* Eccleſiam, *extra quam nemo aſſequi ſalutem poteſt*; aquarum *vero* baptiſma, *quo expiamur*; Noemi *autem*, *ac* filiorum, *eos, qui in noſtram venirent ſocietatem*; columbae *denique* ramum olivae deferentis *figuris*, ſpiritum pacem nunciantem *demonſtrari Chriſtiani veteres contendebant*. Ceteras ejus rei ſignificationes, legere quiſque poterit apud allegatos Auctores. Viſitur ſecundo loco in Sarcophago, de quo agimus, Nabucodonoſor; qui,

qui, cum auream ſtatuam confeciſſet in campo Dura Provinciae Babylonis adorandam, vocatis ad ſe Miſach, Sidrach, & Abdenago, ab eis quaeſivit, cur juſſum ſtatuae cultum non exhibuiſſent. Cui illi, nec flammas, nec ullum metuere ſupplicium. Quare furore aeſtuans Rex, vinciri eos, & cum veſtibus, & calceamentis in caminum ignis projici juſſit. Sed inde, propterea quod Deo conſiderent, evaſerunt, quin ullum ſalutis caperent detrimentum. Tunc Nabucodonoſor vehementi admiratione captus, ſurgenſque, dixit ad Optimates ſuos: nonne tres homines in ignem projecimus? Cur ergo quatuor ſolutos in medio ignis deambulantes inſpicio, quorum quartus ſimilis eſt FILIO DEI? Accedens deinde ad oſtium fornacis, nominatim Hebraeos juvenes advocavit qui ſtatim de medio ignis incolumes prodiere. Nabucodonoſor Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago admiratus, ejus potentiam, & majeſtatem faſſus eſt, praecepitque, ut quicumque Hebraeorum Deum blaſphemaret, bonis publicatis, morte mulctaretur: legem quoque tulit, qua magnitudinem Dei Hebraeorum extulit; & ea, quae ſibi contigerant (poſtquam per ſomnium arborem illam vidit, de qua in Danielis libro, enumeravit. Ergo ut in fide,

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

ſpeque in Deum ſe, ſuoſque primitivi fideles confirmarent, hortarenturque non oratione modo, ſed etiam exemplo aliorum, ut in tormentis a ſuſcepto conſilio deterreri ſe non ſinerent, imagines eorum Puerorum pingi in parietibus, & ſarcophagis, aliiſque lapidibus inſculpi fecerunt, ut videre licet apud Aringhium Tom. I. pag. 295.333.379.539. 619. & Tom. 2. pag. 401. Vetus Auctor Carminum contra Marcionem lib. 3. inter Opera Tertulliani pag. 635. ſic habet:

Ex numero tanto Decretum Regis iniquum
Contempſere pii, quorum data corpora flammis,
Tradere ſe poenis potius, pro nomine magno,
Quam genibus nixi ſimulacro pandere palmas.
Jam praeclara fides, jam ſpes ſuper omnia fulgens
Extinxit rabidos ignes, & vicit iniquos.

Adeundi etiam Tertullianus in libro *Scorpiuce* cap. 8. pag. 493. edit. an. 1744, S. Cyprianus lib. 3. *Teſtimoniorum* num. x. p. 64. edit. Oxonien., *& de Exortat. Martyrii* pag. 178, item Epiſt. 6 ad Sergium & Rogatianum pag. 13, Epiſt. 58 pag. 122, & Epiſt. 61. pag. 144.

pag. 144. Tertio denique loco cernitur in ſarcophago, quem illuſtramus, Jonas a nautis actus in mare, & a piſce accurrente voratus, in cujus ventre tribus diebus, totidemque noctibus fuit illaeſus: itemque viſitur humi jacens ſub cucurbita. De piſce, deque tribus diebus, quibus in ventre ceti Jonas fuit, conſulendi SS. Patres, qui Commentarios in Matthaei cap. 12. verſ. 38. & ſeq. ſcripſerunt, & Natulem Alexandrum in *Hiſtoria Eccleſiaſtica Veteris Teſtamenti* Tomo II. pag. 505 Editionis Lucenſis an. 1734; Item Franciſcum Baringium virum e numero Proteſtantium, qui *de Ceto Jonae, de tribus diebus & tribus noctibus, & de corde terrae* Diſſertationes tres edidit, inſertas *Theſauro Theologico - Philologico*, Tomo II. pag. 217. & ſeqq. edit. an. 1732; & Samuelem Bochartum *in Hierozoico*. Chriſtus Dominus (Matthaei loco citato, & Lucae cap. xi. verſ. 29.) dixit Phariſaeis, quod ſignum e caelo poſcerent, ut ad fidem ejus dictis adjungendam inducerentur, non aliud ſe daturum, quam ſignum Jonae Prophetae: quibus verbis mortem, reſurrectionemque ſuam poſt triduum futuram indicavit. Fore praeterea, ut Ninivitae in judicio genus hoc pervicacium hominum condemnarent; quod

illi

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

illi Jonae praedicanti poenitentiam auſcultaſſent, hi contra Filio Dei, qui multo ſanctior longeque virtute excellentior Jona eſſet, hortanti parere detrectarent. Quare (ut ſcribit P.Mamachius *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* lib. 2. pag. 254.) majores noſtri, ut oculis utriuſque myſterii ſymbolum ſubjicerent, Jonam modo dormientem ſub umbra cucurbitae, modo evomitum e ventre coeti in pictis tabulis Coemeterialibus, ſculptiſque ſarcophagis, lucernis, vitriſque expreſſerunt; ſicut videre licet apud Aringhium *Romae Subterraneae* lib. 2. cap. 10. pag. 325. 327. 335. lib. 3. cap. 12. pag. 533. 587. 621. cap. 22. pag. 533. 551. 585. 587. 613. 615. 617. 619. 633. lib. 4. cap. 14. pag. 71. 97. 105. 109. 119. cap. 18. pag. 143. capite 25. pagina 167. cap. 27. pag. 187. 201. 211. 275. cap. 37. pag. 331. & cap. 42. pag. 355. & lib. 5. cap. 22. pag. 506. Inſpiciatur etiam lucerna fictilis, quam exhibet Vir Doctiſſimus, & inſigni humanitate praeditus, Franciſcus Commendator Victorius in Opere *de Septem Dormientibus* pag. 53. & 55. Jonae cap. 4. verſu 6 Biblia a S. Hieronymo emendata habent *hederam*; ſed antea Latina exemplaria, juxta Septuaginta Interpretum Verſionem, legebant, cu-

cur-

Digitized by Google

curbitam : *Et praecepit Dominus Deus cucurbitae, & aſcendit ſuper caput Jonae, ut eſſet umbraculum ſuper caput ejus, & protegeret eum a ſuis malis*. De qua re diſputatum ab Hieronymo, & Auguſtino fuit, illo pro *hedera* pugnante, hoc vero contra pro *cucurbita*. Conſule eundem Hieronymum Epiſt. 74. alias 89. edit. Martianei Tom. IV. pag. 628, & Auguſtinum Tom. 2. edit. Pariſ. Monachorum S. Mauri Epiſt. 71, alias 10. pag. 161, & Epiſt. 82. p. 203. Rufinus Italae Verſionis tenax, qui S. Hieronymo iratus erat, *Invectiva* II. pag. 98 inter Opera S. Hieronymi Tom. IV. edit. an. 1546. ſic ſummum Virum irridens, habet : *Scribamus etiam in ſepulcris Veterum, ut ſciant & ipſi, qui aliter ſe gerunt, quia Jonas non habuit umbram cucurbitae, ſed hederae*. S. Hieronymus ubi ſupra, ad vocabulum *cucurbitae*, pro quo Jonae cap. 4. verſ. 6. in edit. Rom. eſt, κολοκύνθη, ait : *Pro* cucurbita, *ſive* hedera, *in Hebraeo legimus* ciccejon ..... *Eſt autem genus virgulti, vel arbuſcula lata, habens folia in modum pampini, & umbram denſiſſimam, ſuo trunco ſe ſuſtinens ..... Nos eodem tempore, quo interpretamur Prophetas, voluimus ipſum Hebraeae linguae nomen exprimere; quia ſermo Latinus hanc ſpeciem arboris non habebat* :

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II. *bat : ſed timuimus Grammaticos, ne invenirent licentiam commentandi ..... ſecutique ſumus veteres Translatores, qui & ipſi* hederam *interpretati ſunt*.

23.) Imagines SS. Pudentianae, & Praxedis 24.) expreſſæ in janua Tituli, a S. Pio P. dedicati in Thermis Novati in Vico Patricio. Cernuntur quoque in Muſivo abſidis ejuſdem Tituli, vetuſtiſſimo S. Siricii P. aetate conſtructo, & renovato per Hadrianum I. in quo Tituli hiſtoria perſpicitur, inter potiora documenta rerum in eo geſtarum memoranda. Licet vero in nova ſtructura Arae principis ejuſdem muſivi operis pars inferior ſit occultata, ea tamen ſupereſt, quae imagines & ſymbola ad Tituli originem pertinentia declarat. Viſitur ergo proſpectus Vici Patricii antiquae Urbis in eodem expreſſus ad radices Viminalis & Exquilini Collis; ut oſtendit ſubſtructio ibidem delineata, & praegrandibus ſaxis quadrilateris collem praecingens: cujus praecinctionis veſtigia ſpectari adhuc poſſunt a tendentibus ab hoc Titulo S. Pudentianae per latus Viminalis, ad proximum Titulum S. Laurentii *in Paniſperna*, non penitus disjecta ſiniſtrorſum in Via Sixtina. Subſtructioni incumbunt magnifica utrinque Aedificia, Patriciorum ſcilicet Aedes, unde Vi-

co

co nomen derivatum eſt, ut multis probat Franciſcus Blanchinus Patruus meus in Notis Hiſtoricis ad Anaſtaſium Bibliothecarium Tomo II. ſect. 12 Vitae S. Pii Papae pag. 122. & ſequentibus. Leopardi Presbyteri nomen palmaribus literis ſculptum, vivente adhuc S. Siricio Pontifice Summo, hodieque ſupereſt in marmoreis tabulis olim praecingentibus Ambones, ſeu pulpita duo lapidea ex antiqui Aedificii marmoribus fabrefacta, ut Panvinius memorat de VII. Urbis Eccleſiis pag. 266. Hic Leopardus ab Innocentio, poſt Anaſtaſium, S. Siricii ſucceſſore, fuit Mediolanum miſſus, ut Legatione Sedis Apoſtolicae fungeretur, una cum Creſcente, & Maximo, ad Concilium ibidem indictum in cauſa Joviniani, cum literis ad Beatum Ambroſium datis, ubi fratrem & compresbyterum ſuum appellat *Leopardum*. Eodem ergo ſive Titulari, ſive Praepoſito Fabricae uſus eſt S. Siricius, in curanda reparatione & ornatu Sacrae Aedis Beatae Pudentianae; cum exemplo deceſſorum abſidem decoraret Muſivi operis additamento. In eo, ſedenti Chriſto, & *conſervatorem* ſe pollicenti *Eccleſiae Pudentianae*, decem Viri, tunica, & pallio amicti hinc inde aſſident: quorum qui proximi Redemptoris lateri adhaerent, ex ſub-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

ſcriptis nominibus PETRUS & PAULUS eſſe demonſtrantur. Illa enim nomina in exemplo Muſivi expreſſa, antequam, novis ornatibus Arae maximae additis, (elapſi ſaeculi exordio) occultarentur, delineari diligenter curavit Eques Caſſianus a Puteo ad fidem prototypi, & compegit cum ceteris ſacrae antiquitatis monumentis in pretioſa illa volumina, quibus hodie nobilitatur Emorum Principum S.R.E. Cardd. Alexandri & Franciſci Albanorum inſignis Bibliotheca. Suberat etiam ſymbolum Agni nimbo coronati, & columbae de caelo in eum illabentis, deſcriptum a Paulo de Angelis in Manuſcripto de Titulis Presbyterorum Urbis in Archivo Liberiano; ut Chriſto Domino ſanctificatum baptiſma denotaret per gratiam S. Spiritus, ſuper eum in Jordane ſimili ſpecie advolantis, quam in Sacramento hic adminiſtrando largitur. Octo autem Viri Apoſtolico more tunicati, & palliati, quos alii ad ceteros Apoſtolos referunt, licet numerum exacte non impleant, retulit fortaſſe Muſivarius(ex ſententia Franciſci Blanchini Patrui mei)ad octo proximos Petri ſucceſſores, qui a Lino ad Teleſphorum numerantur, & a Pudente in vita ſuperſtite excipiebantur domi, ad ſacra Myſteria, & Fidelium

lium Synaxes celebrandas. Petrum & Paulum coronant laurea duae Virgines velatae PRAXEDES, & PUDENTIANA, ſingulae ſingulis adſtantes officioſo ejuſmodi honore. Mos hoſpites coronandi, apud Veteres pridem receptus fuit,& ſaepe aChriſtianis adhibitus erga imagines Chriſti Domini, ejuſque Sanctorum; ut vitrei orbiculi in Martyrum Coemeteriis reperti, eorumque iconae ibidem depictae, & in cryptis Fidelium apud Boſium, Severanum, Aringhium, Boldettumque ſpectandae, luculenter oſtendunt. Emblemata, & figuras Muſivi, abſidem in Titulo ornantis,complent quatuor animalia, in Apocalypſi deſcripta,& ſymbola Evangeliſtarum praeferentia. In janua vero, orbiculi duo (de quibus locuti ſumus numero 5. hujus Tabulae I. Saeculi Secundi,quoſque impraeſentia illuſtramus ſub numeris 23.&24.)imagines exhibent SS. PUDENTIANAE, & PRAXEDIS, quas doctiſſimus Ciampinius Tomo I. *Veterum Monimentorum* pag. 27. ita deſcribit: *Secundus circulus, virginis imaginem praefert, pretioſis veſtibus indutae, ac turritam in capite coronam habentis: ſignum (ni fallor) fortitudinis, qua enituit, dum Mundi delicias, daemonis aſtus, ac propriae carnis illicita, ſtimuloſque ſubegit, qua*

Ffffffff 2 *jeju-*

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

jejuniis, ceteriſque poenitentiae rigidioribus armis, qua perpete maximaque cura illibatam virginitatem ſervandi; ut indicat accenſa lampas, quam ſiniſtra tenet: demonſtrat enim, hanc eſſe unam ex illis quinque Virginibus prudentibus, quae accenſis lampadibus exierunt obviam Sponſo, ut in Euang. Matth. cap. 15. *Notanda heic eſt forma lampadis, ſeu potius vaſis lampadem continentis, quod fortaſſe antiquitus omnibus commune erat; cum ejuſdem ſimilitudinis aliud expreſſum ſit in Muſivo opere in facie Eccleſiae S. Mariae Tranſtyberim; ubi decem illae Virgines, quinque fatuae, & quinque prudentes, quae in praefato Euangelii capite deſcribuntur, conſtructae ſunt. Vult Macrus in ſuo Hierolexico, ſimile vas*, Cantharum *denominari: de quo vide eumdem in voce* Cantharus. *In peripheria bujus hieroglyphici ſequentia carmina habentur:*

✠ VIRGO PVDENQVETIANA CORAM STAT LAMPADE PLENA.
✠ PROTEGE PRÆCLARA NOS VIRGO PVDENQVETIANA.

Notandum etiam eſt, pretioſas veſtes illas non ad libitum Sculptoris caelatas fuiſſe, ſed ad denotandam virginis nobilitatem; cum Senatorii Generis eſſet, utpote filia Pudentis, cujus

Ae-

Aedes in hanc Eccleſiam ceſſere. In altero circulo, quem in ordine tertium denominamus, alia ſimilis praecedenti figura cernitur, dextera quoque ardentem lampadem ſuſtinens. Haec Imago Praxedem ſororem ejuſdem Pudentianae repraeſentat: nam ambae Sanctae virgines fuere. Circa hujus circuli peripheriam, haec carmina leges:

✠ OCCVRRIT SPONSO PRAXEDES LVMINE CLARO.

✠ NOS PIA PRAXEDES PRECE SANCTAS CONFER AD AEDES.

In explicando hoc emblemate diutius non haeremus, cum ea, quae diximus de Sancta Pudentiana, Sanctae Praxedi ejus ſorori quoque conveniant. Huc uſque laudatus Ciampinius.

25. TRANSFIGURATIO DOMINI, ex Muſivo antiquiſſimi Tituli SS. Nerei, & Achillei, de quo egimus ſupra in Indiculo Saeculi I. Tabula II. num. 16. Jeſus Chriſtus Dei Filius, ad ſe vocatis Petro, filiiſque Zebedaei Joanne atque Jacobo, ſecum eis in altiſſimum montem, qui non procul aberat, ut aſcenderent, juſſit. Eoque cum fuiſſet perventum, & Chriſtus orandi initium feciſſet, immutatus vultu, veſtibuſque, ejus facies Solis inſtar refulſit, veſteſque nivis ſimiles viſae ſunt. Hoc ut evenit, duo Viri repente

te apparuerunt, quos Apoſtoli a gravi ſomno, quo detinebantur, excitati, ſtatim ac Moſen, atque Eliam eſſe cognorunt, Petrus optimam rem eſſe exclamavit, ſi tria tabernacula extruere, ibique omnibus, qui aderant, Chriſti voluntate conſiſtere liceret. Quo tempore nubes lucida viſa eſt; in quam ut Prophetae aſcenderunt, audita vox fuit, quae Jeſum Filium Dei eſſe confirmaret, praeciperetque, ut illi omnes parerent. Ea re audita, Apoſtoli, propter terrorem, in terram ſe, velut exanimes, projecerunt. Vide Ciampinium *Veterum Monimentorum* Tom. II. Tab. 38. pag. 125. Poſt Petrum, in Muſivo Beatiſſima Virgo ſedet, ad cujus dexteram Angelus ſtat, quo proculdubio Sanctiſſimae Annunciationis repraeſentatur myſterium: omnium autem harum Figurarum niveo veſtes albeſcunt colore. In oppoſito hujus Muſivi angulo, ſive parte, itidem expreſſa eſt eadem Beatiſſima Virgo, perſtringens in gremio Filium ſuum Unigenitum D. N. Jeſum Chriſtum; ſic expreſſa, ad oſtendendum, quod ipſa erat Deipara. Ad ejus Virginis dexteram ſtat Angelus: cur autem hoc loco Angelus iſte expreſſus fuerit, puto a Muſivario fuiſſe expreſſum, ad indicandum, quod omnes Angeli, & Creaturae ipſi Crea-

Creatori, illius in obſequium praeſto eſſe debent, ut innuit S. Auguſtinus in Pſal. 56. circa medium, ubi ait: *Omnes enim Angeli, creatura ſerviens Chriſto eſt. Ad obſequium mitti potuerunt Angeli, ad ſervitium mitti potuerunt, non ad adjutorium: ſicut ſcriptum eſt, quod Angeli miniſtrabant ei, non tanquam miſericordes indigenti, ſed tanquam ſubjecti Omnipotenti.* De hoc Muſivo idem Cl. Ciampinius agit etiam in laudato Opere *Vet. Monim.* part. 1. cap. 22. Animadvertenda eſt pictoris ſolertia, qui literis initialibus trium Apoſtolorum dormientium nomina praenotavit: Jacobi tamen Monogramma delevit antiquitas. S. Irenaeus libro IV. contra Haereſes cap. 12. pag. 241. oſtendens Chriſtum eſſe utriuſque Legis Auctorem, quod traditiones & mores, veteri repugnantes, damnaverit, ſumma vero & eminentiora hujus praecepta confirmaverit, ac ſe Moſaicae Legis finem eſſe docuerit, ſcribit: *Eſaias ait: &c.* Fruſta autem colunt me, docentes doctrinas, & praecepta hominum: *non per Moyſem datam Legem, dicens praecepta hominum, ſed traditiones Presbyterorum ipſorum, quas finxerant, quas vindicantes, fruſtrabantur Legem Dei, & propter hoc nec Verbo ejus ſubjecti ſunt. Hoc enim eſt,*

quod

quod & a Paulo dicitur de iſtis (Rom. x. 3. 4.), ignorantes enim juſtitiam Dei, & ſuam juſtitiam volentes ſtatuere, juſtitiae Dei non ſunt ſubjecti. Finis enim Legis Chriſtus, ad juſtitiam omni credenti. *Et quomodo finis Legis Chriſtus, ſi non & initium ejus eſſet?* Moyſis Prophetae & Hebraeorum Legislatoris imagines numerari permultae poſſunt, a Chriſtianis primorum temporum delineatae, inſculptaeque lapidibus, *in Roma Subterranea* Boſii, Severani, & Aringhii Virorum Clariſſimorum.

26. Chriſtus Dominus Sapientia Patris, annos duodecim natus, a Maria ſemper Virgine Matre, & a Joſepho Viro ejus, quo ille ceu Patre utebatur, Nazaretho Hieroſolymam ductus ad ſolemnitatem Paſchae, poſt peractos ſeptem dies azymorum, Parentibus domum redeuntibus, illis inſciis ibi remanſit: ac per triduum ſollicite quaeſitus, tandem in Templo cum Legis Doctoribus, qui prudentiam ejus, & reſponſa admirabantur, diſputans inventus eſt. Percellebantur omnes, qui eum audiebant, ſuper intelligentia, & reſponſis ejus. Mariae autem, & Joſepho, captum ex ea re dolorem teſtantibus, dixit: *Neſciebatis, quia in his, quae Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Hae pri-

primae voces fuerunt, quas protulit Chriſtus apud Euangeliſtas, ut omnes tantam ineſſe in eo vel adoleſcentulo doctrinam mirarentur, quantam ne in eruditiſſimis quidem Legis peritis unquam agnoviſſent. Namque hoc ille indicium eorum eſſe voluit, quae poſt ipſi, cum conſtitutum a Patre tempus adveniſſet, agenda erant. Hebraeorum pueri, dumtaxat poſt annum aetatis duodecimum vocabantur *filii praecepti* (nempe diei ſolemnis Paſchae). Vide Virum Doctiſſimum Auguſtinum Calmet in Comment. in Luc. cap.II. verſ.42. Noſter Pater Aringhius *Rom. Subter.* Tom.I. pag.529 de hac pictura, in Cubiculo I. Coemeterii S. Calliſti Papae Via Appia & Ardeatina reperta, ita ſcribit: *In apſide, qua quis dextrorſum ingreditur, Sacra Chriſti Domini, Doctorum in medio conſidentis, Imago conſpicitur; quae quidem, ut nonnulli arbitrati ſunt, eundem Dominum ſuos edocentem Apoſtolos repraeſentat; cum praeſertim aliae ibi ad numerum duodenum intuentibus imagines exhibeantur: at, cum binae earum, viros quoſdam ſedentes, reliquae vero, ſtantes nonnullos praeſeferant, ejuſdemque Chriſti Domini facies, pubeſcentem adhuc aetatem redoleat; credendum potius eſt, eundem in Templo inter Doctores me-*

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

medium, ſacris de rebus differentem, ejuſmodi habitu praemonſtrari. Aliam quoque idem exhibet Chriſti duodennis imaginem ex Cubiculo Secundo Coemeterii S. Agnetis Via Nomentana, Tom.II.p.195. Et Cl.Ciampinius *Vet.Monim.* To.I. p. 210, ut geminum hoc monumentum Diſputationis Chriſti inter Doctores illuſtret, verba S. Lucae in medium profert ex ejus Euangel.cap.2.v.40, & ſunt ea, quae ſequuntur: *Puer autem creſcebat, & confortabatur, plenus ſapientia: & gratia Dei erat in illo. Et ibant Parentes ejus per omnes annos in Hieruſalem in die ſolemni Paſchae. Et cum factus eſſet annorum duodecim, aſcendentibus illis Hieroſolymam, ſecundum conſuetudinem diei feſti, conſumatiſque diebus, cum redirent, remanſit puer Jeſus in Hieruſalem, & non cognoverunt Parentes ejus: exiſtimantes autem illum eſſe in comitatu, venerunt iter diei, & requirebant eum inter Cognatos, & notos; & non invenientes, regreſſi ſunt in Hieruſalem, requirentes eum. Et factum eſt, poſt triduum invenerunt illum in Templo ſedentem in medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos. Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, ſuper prudentia, & reſponſis ejus; & videntes, admirati ſunt: & dixit Mater*

ejus

ejus ad illum: Fili, quid feciſti nobis ſic? Ecce pater tuus, & ego dolentes quaerebamus te: & ait ad illos, quid eſt quod me quaerebatis? neſciebatis, quia in his, quae Patris mei ſunt, oportet me eſſe?

27. *Adam*, & *Eva*, ex Sarcophago Junii Baſſi edito ab Aringhio *Rom. Subter*. Tom.I. p.277. De eo egregie ſcalpto, & in Vaticano Cęmeterio reperto idem Aringhius ſic ſcribit p. 276. *Eximius iſte Junii Baſſi Sarcophagus, cujus ſimulacrum heic vides, Pario quidem e marmore, opere autem Corinthio elaboratus, ſacras, qua Veteris, qua Novi Teſtamenti hiſtorias eleganter exculptas continet &c. Protoparentes juxta lignum vetitum, cui maleſuadus, ac verſipellis ſerpens tortuoſis amplexibus circumvolutus exprimitur, triſti, demiſſoque vultu, nuditatis ſuae ſero conſcii, & jam laboribus, aerumniſque cum tota poſteritate addicti, irrevocabili illa a Deo lata ſententia*, In ſudore vultus tui veſceris pane tuo: *quod item Sculptor ſignificatum voluiſſe videtur manipulo illo ſpicarum, qui prope Adamum conſpicitur, & lanigera pecude, Evae adſtante: illi ſcilicet in terra, quo veſcatur, deſudandum: huic vero ad lanam & linum, quo amiciatur, manum admovendam eſſe innuens*. Cur Adae & Aevae lapſis, Chri-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

ſti Nativitas adnectatur in noſtra Tabula, ſatis omnibus palam oſtendit humani generis univerſale naufragium, atque neceſſitas Chriſti Redemptoris. S. Juſtinus Martyr in Dialogo cum Triphone §. 100. pag. 206. Venetae edit. 1747. *Eva*, inquit, *cum Virgo eſſet, & incorrupta, ſermone ſerpentis concepto, inobedientiam, & mortem peperit. Maria autem Virgo, cum fidem, & gaudium peperiſſet, nuntianti Angelo Gabrieli laetum nuntium, nempe Spiritum Domini in eam ſuperventurum, & virtutem Altiſſimi ei obumbraturam, ideoque id quod naſcetur ex ea ſanctum, eſſe Filium Dei*; *reſpondit*, fiat mihi ſecundum Verbum tuum. *Ex hac ille genitus eſt, de quo tot Scripturas dictas eſſe demonſtravimus*. Primus homo ortus e terra, in memoriam revocat ſecundum hominem, hoc eſt Chriſtum, quem S. Paulus vocat de caelo caeleſtem in Epiſt. I. *ad Corinth.* cap. xv. verſ. 45. & ſeqq. Paſſim in Coemeteriis occurrunt figurae Adami, & Evae, arboris, & ſerpentis, qui eoſdem Protoparentes fraude circumvenit, induxitque, ut fructu ejus arboris, contra atque imperatum a Deo fuerat, veſcerentur. Ex qua re infelix poſteritas intelligeret, quae peccati, aerumnarum, mortiſque initia fuerint, nunquam in Mundo

do deſitura; & cujuſnam tandem virtute ac meritis vindicati mortales in libertatem, erecti ſint in ſpem, quae non confundit, fore videlicet, ut, ſi declinent malum, vita ſempiterna, gloriaque potiantur. Vide laudatum Aringhium Tom. I. pag. 315. 325. 331. 427. 541. 581. & Tom. II. pag. 109. 117. 123. 143. 193. 199. 354. 395. 399. item Bottarium Virum Cl. Tom. I. pag. 35. 46. 119. 147. 167. cui fecit titulum *Sculture e pitture ſacre eſtratte dai Cimiterj di Roma &c.* necnon Doctiſſimum Senatorem Bonarrotium in libro inſcripto *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vaſi antichi di vetro &c.* Tab. I. fig. 1. in cujus parte ſuperiore exhibentur Adamus, & Eva, qui ſerpentis dolis inducti, pomum contra Dei praeceptum comederunt, & peccatum mortemque ſuo ſcelere introduxerunt in orbem terrarum: in inferiore vero Chriſtus praeſeferens figuram boni Paſtoris, ut indicaretur, hujus opera revocatum genus humanum ad poenitentiam, reſtitutamque ei fuiſſe ſalutem, perpetuamque felicitatem. Hoc monumentum ſingulari Diſſertatione explicavit eruditiſſimus Ciampinius, & poſt ipſum Doctiſſimus Mamachius, *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* libro III. cap. I. §. 4. Primus fuit Jeſu typus omnium pa-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

parens Adamus, ipſo monente Apoſtolo, qui, ut ſupra innuimus, formam eum eſſe Adam futuri pronuntiat. Tum deinde hanc inter ipſos comparationem inſtituit S. Paulus Rom. V. v. 14. 18. 19. *Igitur ſicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtifiſationem vitae. Sicut enim per inobedientiam unius hominis, peccatores conſtituti ſunt multi* (videlicet *omnes*), *ita & per unius obedientiam, juſti conſtituuntur multi*. Tum I. *Corinth.* 15. 20. & ſeq. *Nunc autem Chriſtus reſurrexit a mortuis, primitiae dormientium: quoniam quidem per hominem mors, & per hominem reſurrectio mortuorum. Et ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur*. Deinde: *factus eſt primus homo Adam in animam viventem; noviſſimus Adam in ſpiritum vivificantem &c. Primus homo de terra terrenus; ſecundus Homo de caelo, caeleſtis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis caeleſtis, tales & caeleſtes. Igitur ſicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caeleſtis*. Huc adde, ex Daniele Huetio *Demonſtrationis Euangelicae* cap. 170 utrumque fuiſſe Filium Dei: nam ſtemma Chriſti Jeſu pertexens Lucas, Adamum appellat Filium Dei; & a Jeſu vero Fi-

Filio Dei hanc ſeriem auſpicatus, in Adamo Filio Dei deſinit. Sexto die creatur Adamus; ſexto die crucem ſubit Chriſtus. Ad imaginem Dei creatus eſt Adamus; Jeſus (*Sapientiae* VII. verſ. 26. Epiſt. *ad Coloſſen.* I. verſ. 15. *Hebr.* I. verſ. 3. & *ad Philip.* II. 6.) *eſt imago Dei inviſibilis, & figura ſubſtantiae ejus, & ſpeculum ſine macula Dei majeſtatis, & imago bonitatis illius*. De terra virgine factus eſt Adamus; Jeſus de Puella Virgine. Adamum juſſit Deus dominari *piſcibus maris, & volatilibus caeli, & univerſis animantibus, quae moventur ſuper terram*, *Geneſ.* I. verſ. 28; datam vero ſibi omnem poteſtatem in caelo & in terra praedicat Chriſtus, Matthaei cap. 28. verſ. 18. Conjugium Adami, & Evae, individuum Chriſti Jeſu, & Eccleſiae connubium referre, auctor eſt Sanctus Paulus in Epiſtola ad Epheſios cap. v. verſ. 31. 32. Evae ſuaſu admittitur peccatum; Mariae partu oritur peccati remedium. Per lignum morti nos tradit Adamus; per Lignum vitae nos reſtituit Jeſus. Fructum arboris, per quem bonum & malum noſcebatur, deguſtat Adamus; de Chriſto Jeſu praedixit Iſaias cap. 7. verſ. 15. *butyrum, & mel comedet, ut ſciat reprobare malum, & eligere bonum*. Nudus peccavit Adamus; nudus peccatum in Cruce repa-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

reparavit Chriſtus. Poſt admiſſum peccatum terreſtri Paradiſo exit Adamus; poſt reparatum peccatum caeleſtem Paradiſum ſubit Jeſus. Dormiente Adamo, creatur Eva; moriente Jeſu, naſcitur Eccleſia. Ex Adamo, & Eva naſcuntur homines; ex Chriſto, & Eccleſia renaſcuntur. Huc uſque ſapientiſſimus Huetius: quem conſule etiam Propoſitione VII. pag. 282 Editionis Pariſienſis an. 1679.

28. MAGI JESUM ADORANT, EIQUE MUNERA OFFERUNT. Vide quae ſcripſimus de hoc argumento in Indiculo Tabulae I. Saeculi I. num. 28. Chalcidius Platonicus Philoſophus *in Comment. in Timaeum* Platonis pag. 325. Edit. Joannis Alberti Fabricii Tomo II. Operum S. Hippolyti, *eſt quoque* (inquit) *alia ſanctior, & venerabilior Hiſtoria, quae perhibet ortu Stellae cujuſdam, non morbos, morteſque denunciatas, ſed deſcenſum Dei venerabilis ad humanae conſervationis, rerumque mortalium gratiam. Quam ſtellam, cum nocturno itinere ſuſpexiſſent Chaldaeorum profecto Sapientes Viri &c, quaeſiſſe dicuntur recentem ortum Dei, repertaque illa majeſtate puerili, veneratos eſſe, & vota Deo tanto convenientia nuncupaſſe*. Fabricius in ea opinione verſatur, ut Chalcidium Chriſtianum fuiſſe putet.

tet. At, ſi hoc, in Chalcidii Commentario, nihilque Ethnicum praeterea reperiretur, non equidem Fabricio reſiſterem (ut ſcite animadvertit P. Mamachius *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* Tomo I. libro 2. cap. 4. §. 2.): verum, cum tot habeat, quae Ethnica omnino ſunt; non intelligo, cur in Chriſtianis potius Chalcidius ſit, quam in Gentilibus numerandus. Origenes *contra Celſum* lib. I. num. 11. pag. 367. Edit. Monachorum S. Mauri poſt allatum ex Capite v. Prophetiae Micheae verſ. 2. locum de Meſſia Bethleemi naſcituro, ſic habet: *Hoc Vaticinium nulli fanatico, nulli impoſtori, nulli eorum, qui ſe caelitus veniſſe praedicant, ut ait Celſus Judaeus, accomodaveris, niſi is demonſtretur in Bethleem natus, ut alius forte dixerit, & Bethleem egreſſus ad regendum populum. Jam ſi quis hoc Micheae vaticinio, Hiſtoriaque in Euangelio a Jeſu Diſcipulis ſcripta, minime contentus, ultra quaeſierit quidpiam aliud, quo perſuadeatur, Jeſum in Bethleem natum eſſe, is recogitet in Bethleem monſtrari ſpeluncam, in qua natus eſt, & in ſpelunca Praeſepe, ubi eſt faſciis obvolutus: quae omnia conſentanea ſunt narratae in Euangelio de ortu ejus Hiſtoriae. Atque hoc in locis illis pervulgatum eſt, atque*

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

etiam apud fidei hoſtes celebratum, in illa ſpelunca natum eſſe eum, quem Chriſtiani adorant, & admirantur Jeſum. De Magis, qui eſſent, & ex qua Regione veniſſent, conſulendus Doctiſſimus Calmetus in Diſſertatione *de Magis, qui Jeſum adoraturi venerunt*, praefixa Commentario in Euangelium Matthaei. De Stella in caelo conſpecta, quam afflatu inſtinctuque divino cognorunt Magi indicium Regis eſſe, quem Prophetae venturum eo tempore praedixerunt, vide Thomam Vincentium Monelia in Piſana Academia publicum SS. Literarum Profeſſorem in Diſſertatione *de Annis Jeſu Chriſti*. De Bove, & Aſino, qui cognoverunt praeſepe Domini ſui, inſpiciatur Sarcophagus marmoreus veterum Chriſtianorum ex Vaticano Coemeterio effoſſus, & aeneis Tabulis editus ab Aringhio Tomo I. lib. 2. cap. x. pag. 295; itemque alius erutus ex Coemeterio S. Calliſti apud eundem lib. III. cap. 22. pag. 615; necnon & tertius repertus in Romanis Arenariis prope Eccleſiam S. Sebaſtiani, quem idem in dicto libro pag. 617 evulgavit. Deiparam Virginem recumbentem in ſella, cum Puero Jeſu in ulnis ſuis, ad trium Magorum adventum, exhibent quatuor Sarcophagi marmorei remotiſſimae antiquitatis editi ab eodem

eodem Aringhio Tom. I. pag. 325. 327. 331. & Tom. II. pag. 159. itemque Vetus pictura Coemeterii S. Calliſti Papae edita pag. 587. ejuſdem Tomi. Ciampinius *Vet. Moniment.* Tom. II. pag. 100 aliud inſigne monumentum Adorationis Magorum profert ex Muſivo Eccleſiæ S. Apollinaris Ravennae, conſtructo an. 570, atque his verbis illuſtrat: *trium Magorum adorationis ſequitur expreſſa hiſtoria, quam Matthaeus cap. 2. num. 1. enarrat*: „ Cum ergo natus eſſet Jeſus in Bethlehem Juda in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hieroſolymam, dicentes: ubi eſt qui natus eſt Rex Judaeorum? Vidimus enim Stellam ejus in Oriente, & venimus cum muneribus adorare eum. *Et infra num.* 11. Et intrantes domum, invenerunt Puerum cum Maria Matre ejus, & procidentes adoraverunt eum: &, apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera Aurum, Thus, & Myrrham, „ *Beatiſſima Virgo in gemmato ſedet ſolio, Filiumque adultum, veſte, pallioque indutum in proprio ſuſtinet ſinu. Quare Puer Jeſus ſic expreſſus, narrandi anſam mihi praebet, an Magi poſt paucos dies a Chriſti Nativitate eundem adoraverint, vel poſt annum, ſumpta dubitandi occaſione ab illo, quod laudatus Euangeliſta Matthaeus eodem capite ſcri-*

 bit,

bit, Herodem juſſiſſe, a bimatu, & infra *omnes pueros occidi; ſubdens*, ſecundum tempus, quod exquiſierat a Magis. *Quare ex his verbis Euſebius Pamphili, Epiphanius, ac alii in ea fuerunt ſententia, quod poſt biennium a Chriſto nato Magi Bethlehem ad Chriſtum petiiſſent. Quaeſtionem hanc inclytus Cardinalis Baronius fuſe agitat; ac opinatur, poſt treſdecim dies Magos ad Puerum Jeſum acceſſiſſe. Neotericus vero Scriptor Papebrochius in ſuo Apparatu ad Chronologiam Pontificiam, & in conſultatoria Epiſtola ad R. P. Petrum Poſſinum num. 9. cenſet, Puerum Jeſum anniculum fuiſſe, quando Magi ad eum adorandum perrexere. Huic ſententiae magis correſpondet praeſens imago*. Ita Cl. Ciampinius. Sed vide locum, quem ſupra recitavi, in hoc Indiculo.

29. DANIEL IN LACU LEONUM, ex anaglypho invento in Coemeterio SS. Marcellini & Petri Via Labicana. Extenſis brachiis orat Propheta Sanctiſſimus, qui Divino praeſidio in lacu Leonum ſervatus incolumis, Jeſum myſtice deſignavit. Chriſti quoque fidelium ſectatorum figura fuit, qui, ſin minus reprimere beſtias, quibus ab Ethnicis exponi ſolebant, conſequi tamen certe vitam ſempiternam, ſalvique in Regnum Cae-

Caelorum pervenire ſperabant, ut ſcribit Tertullianus libro *de Idololatria*, c. 15. p. 95 Edit. Venetae an. 1744, & Clemens Alexandrinus libro I. Stromateon paginis 329, & 405. edit. Pariſ. an. 1641. Horum, aliorumque inſignia teſtimonia profert noſter Aringhius lib. v. *Romae Subter*. cap. 21. pag. 202, & ſeqq. Aliae Danielis, in lacu Leonum conſiſtentis, imagines, viſuntur in Sarcophagis, & Picturis Coemeterialibus, editis ab eodem Aringhio Tom. I. pag. 277. 331. 333. 423. 543. 545. 547. 567. 571. 613. 622. & Tom. II. pag. 65. 101. 105. & 401. Extat quoque in Muſeo Vaticano inter Nummos maximi moduli lamina ærea, qua exhibetur Daniel brachiis extenſis orans inter Leones duos, cui Abacucus Propheta dextera manu naviculam porrigit plenam panibus. Demum in emblemate primo Muſei Carpinei, quod Ciampinius ſingulari Diſſertatione illuſtravit, cernitur item Daniel, expanſis manibus ſtans inter Leones. Vide eundem Ciampinium ibidem, pag. 18, & Tomo 2. *Veterum Moniment.* pag. 7. Tab. 3. lit. H; Bonarrotium *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vetri &c.* Tab. I. fig. 1; Bottarium *Sculture e Pitture ſacre eſtratte dai Cimiterj di Roma* Tom. II. pag. 26; & Mamachium *Originum & An-*

Indiculus Tabulae Saeculi II.

& *Antiquitatum Chriſtianarum* Tom.I.pag. 185, ac Tomo III. pag. 43. & 44.

30. Antiquiſſima Pictura inventa in Coemeterio SS. Hermetis, Baſillae, Prothi, & Hyacinthi. Exhibet Chriſtum Dominum in throno ſedentem, qui ſiniſtra explicitum volumen tenet, dextra vero juveni manum imponit. Hinc inde adſtant duo ſtolati viri. Aringhius *Rom. Subter.* Tom. 2. pag. 329. num. 2. de hac veneranda Chriſti Domini throno conſidentis effigie ait: *in controverſiam revocari poteſt, an ſacer potiſſimum ritus, quo quis Eccleſiaſticis de more Ordinibus initiatur, an vero ipſemet Dominus, puero (quod plerumque conſueverat) manum imponens, hac imagine deſignetur*. Fiebant in Martyrum Coemeteriis ſoliti Chriſtianorum conventus, furentibus Perſecutionibus Principum Ethnicorum. Placuit ergo Majoribus noſtris, in pictura hujus Cubiculi, Sacris Ordinationibus praeſertim deſtinati, Chriſtum Dominum Sacerdotem in aeternum ſecundum ordinem Melchiſedech in Throno conſidentem exhibere, atque una ſimul adminiſtros ejus, communicato cum Apoſtolis ipſorumque ſucceſſoribus jure Regalis Sacerdotii, dataque eis poteſtate imponendi manus in Sacrorum Ordinum collatione,

Quo

Digitized by Google

Quo ſub ritu a pacifico Salomone Apoſtolis eorumque Succeſſoribus Epiſcopis tradito, Sacramentum Ordinis certis verborum formis expreſſum, Eccleſia Sancta Divinitus edocta ſemper conſtantiſſime adminiſtravit. Ordinationes fiebant in praeſentia Cleri, & Plebis. Veteris iſtius diſciplinae (per quam proponebantur in coetu Fidelium ordinandi ad gradus hierarchiae Sacerdotalis) extant certa veſtigia ab ipſo Chriſtianae Religionis exordio; vigebatque etiam in praecedenti Lege Moſaica. Et certe ſervatum fuiſſe hunc morem inter ipſa Eccleſiae naſcentis primordia, manifeſtum eſt ex Actis Apoſtolorum, tam in electione Mathiae ad Apoſtolatum, quam in conſtitutione prima ſeptem Diaconorum ad miniſterium. Quem ritum Gentium Doctor Paulus inſinuat Diſcipulis ſuis Timotheo, ac Tito; dum memorat, hunc Epiſcopum a ſe relictum Cretae, ut conſtitueret Epiſcopos per Civitates; illi vero Epheſiorum Epiſcopo conſtituto mandat, in examine virtutum requirendarum in ordinandis ad gradus Eccleſiaſticae Hierarchiae, ut teſtimonium bonum habeant etiam ab iis, qui foris ſunt. Diſcimus & ex Lampridio, aetate nempe Severi Alexandri (ut in Secundi Saeculi finibus conſiſtamus) ita notum ac probatum fuiſſe mo-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

morem Chriſtianae cenſurae, de qua loquimur, ante Ordinationem; ut Imperator ille, a Chriſtianis mutuatus complura vitae documenta, hunc etiam morem traducere ſtuduerit ad electionem eorum, qui praeficerentur Provinciis. Scribit enim idem Lampridius in ejus Vita: *ubi aliquos voluiſſet vel Rectores Provinciis facere, vel Procuratores, ideſt Rationales, ordinare, nomina eorum proponebat, hortans Populum, ut ſi quis quid haberet criminis, probaret manifeſtis rebus: ſi non probaſſet, ſubiret poenam capitis. Dicebatque, grave eſſe, quod Chriſtiani, & Judaei facerent in praedicandis Sacerdotibus, qui Ordinandi ſunt, id non fieri in Provinciarum Rectoribus, quibus & fortunae hominum committerentur, & capita.*

31. GLOBUS FARNESIANUS, cum emblemate, FELIX TEMPORUM REPARATIO. In eo viſuntur inſignia rudimenta Aſtronomiae, Chronologiae, & Hiſtoriae, per aetatem, quam vocant, Heroicam, a Graecis ad nos tranſmiſſa uſque ad Saeculum Antonini Pii; ut luculenter oſtendit Franciſcus Blanchinus Patruus meus in aureo Opuſculo, inſerto *Libro Antiquario* hujus noſtrae *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae* pag. CMXCVII, quod ſub auſpiciis

ciis JOANNIS V. PORTUGALLIAE ET ALGARBIORUM REGIS FIDELISSIMI aeternum celebrandi, edere jam decreverat anno LXVII, qui fuit poſtremus, aetatis ſuae; ut ex autographis literis didici, quamprimum evulgandis, una cum omnium rerum anecdotarum ejuſdem amantiſſimi mei Patrui Collectione.

32. *Vetus pictura Cubiculi quinti Coemeterii Priſcillae Via Salaria, exhibens Sanctum Pium Papam I. in Pontificia Sede conſtitutum, cui ſiſtitur S. Praxedes, aut Pudentiana; Virginitatem Deo vovens, & ſacrum velamen ſuſcipiens, adſtante Presbytero Paſtore.* Aringhius *Rom. Subter.* Tom. 2. pag. 304. *Inſculptas* (inquit) *heic fero imagines, quae in primario Cubiculi hujus pariete exiſtunt: & primo quidem loco ſtolata quaedam Mulier, expanſis conſueto orantium more brachiis, precationi inſiſtens, contemplanda proponitur. Et ſymbolice quidem, ipſa extentio manuum Salutare (quod tam frequens eſt in Coemeterialibus imaginibus) Crucis Signum intuentibus praeſefert, ut Juſtinus Martyr in Apolog. ſatis erudite edocet; dum in cunctis fere Crucis Signum, ac ſymbolum deſignari affirmat:* „ *Conſiderate*, inquit, *omnia, quae in Mundo ſunt, an ſine hoc Cru-*

cis Signo gubernentur, aut poſſint praebere ſui uſum. Mare enim non ſcinditur, niſi malus ſalvus in navi maneat: Terra non aratur, ſine eo ſigno: Humana figura a belluis differt, quod erecta ſit, & manuum extenſionem habeat „. Quod idem apud Ambr. ſer. 6. prolixius videre eſt. Imago autem haec, quae nobis contemplanda occurrit, ut quorundam haud contemnenda quidem opinio ſuggerit, ipſammet Sanctiſſimam foeminam Priſcillam praeſefert, cui hoc idem pariter Cubiculum dicatum fuiſſe, ex Scriptoribus nonnulli conſtanter aſſerunt; in quo videlicet & illa, una cum Beatis Virginibus Pudentiana, ac Praxede, condigno tumuli honore excepta fuit. Quod quidem ipſemet Boſius, vir alioqui prudens atque oculatus, vel ex hoc uno conjectari non timuit, quod nimirum haud caſu, haud temere, ſed Deo prorſus diſponente, ipſomet Natalitio recurrente Beatae ejuſdem Priſcillae die, 17. nempe Kal. Febr. Cubiculum hoc inter tenebras perſcrutando deprehendi, adinveniri, ac delineari contigit. Quam ſane conjectandi rationem duae pariter pictae ibidem imagines valide confirmare videntur; quippe quae ſacrum velandarum Virginum intuentibus ritum exhibent. Paria habet Franciſcus Blanchinus Patruus meus in Notis

tis ad *Anaſtaſium Bibliothecarium* in Vita S. Pii Papae I. Tom. 2. pag. 128., ubi ait: „ Locus admonet, ut (occaſione Actorum, & Vitae SS. Virginum Praxedis, & Pudentianae, propoſitum deſcribentis quo ſe in profeſſione caſtitatis Deo obſtrinxerant, & locum depoſitionis, quem obtinuerant apud parentes in Coemeterio Priſcillae Via Salaria), inſeramus hiſce notis Picturam veterem, ab Aringhio, & Boſio repertam in eodem Coemeterio, ac deſcriptam, & explicatam *Romae Subterraneae* Tom. 2. pag. 395. Illuſtrat enim non mediocriter priorum Pontificum ritus in velandis Virginibus, quae perpetuam caſtitatem Deo voviſſent: & eorundem Pontificum Sedem, aut Cathedram, veſteſque, ac tonſurae conſuetudinem exhibet, perinde conſpiciendam in illorum imaginibus ad Baſilicam S. Pauli, ceteriſque in Muſivis antiquiſſimis huic picturae plane conformem. Reſervatis autem ſuo loco iis, quae pertinent ad veſtes, ac tonſuram Pontificum, heic perſtringam ea, quae ſpectant ad Virgines velandas, in amplexando inſtituto Deo dicatae Virginitatis. Quibus id verbis aptius exprimam, quam mutuatis ab Aringhio, in ejuſdem Picturae explicatione? Sunt autem ea, quae ſequuntur: *Praeme-*

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

morata autem imago (ſi quis rem probe diſcutiat) Praxedem, aut Pudentianam ejus ſororem praeſefert; quae ambae illibato animi candore, firmoque mentis propoſito ſuam Chriſto virginitatem devovere. Verum, ut, altius rem expendendo, ipſum Lector veritatis tramitem aſſequatur, contemplanda ibidem oculis intuentium ſubjicitur Mulier ſtans, velamen quoddam manu geſtans, cui Pontifex (ipſe forte Beatus Pius Papa) Throno receptus manum imponit; juxta quem Presbyter quidam erecto item corpore exprimitur, Paſtor videlicet, ſi ita nobis interpretari fas eſt. Promiſeram in Notis ad Clementem, me heic redditurum ea, quae dicenda erant de perpetuae virginitatis votivo inſtituto, Catholica in Eccleſia a piis Virginibus ſuſcepto circa noſtrae Religionis exordia; quod ab hac aetate, de qua agimus, alienum eſſe commenti ſunt hujus conſilii Euangelici non aequi aeſtimatores, qui proinde negabant Clementi Papae velatam fuiſſe virginem Domitillam. Leopardus Presbyter, cujus nomen extat inciſum ſub Siricio Papa in Titulo S. Pudentianae, Legatus ab eodem Pontifice miſſus in cauſa Joviniani, haeretica perfidia retrahentis Ancillas Dei ab hoc ſancto propoſito, & Virgini Virginum exemplari,

plari ejuſque aſſeclis per ſummam injuriam infenſi, eoque nomine damnati tum a Summo Pontifice, tum a Legatis in Concilio (ut Synodales literae ad Siricium teſtantur) auſpicio ſuo facit, ut contranegantes honorem hujuſmodi profeſſionis Saeculo Apoſtolicorum virorum, hunc tueamur. Conſilium Euangelicum id eſſe, a Chriſto Domino inſinuatum Fidelibus perfectioris vitae ſtudioſis, Apoſtolus docet aperte in Ep.I.ad Corinthios cap. 7. *De Virginibus praeceptum Domini non habeo, conſilium autem do, tanquam miſericordiam conſequutus a Domino, ut ſim fidelis*: & I. ad Tim. 1. *adoleſcentiores viduas devita &c. cum enim luxuriatae fuerint in Chriſto, nubere volunt, habentes damnationem; quia primam fidem irritam fecerunt*. Conſilium Domini probant loca, a SS. Patribus, & Conciliis producta, & explicata, praeſertim dictum illud Matthaei xix, *Sunt eunuchi, qui ſe caſtrauerunt propter Regnum Dei*: quod Chryſoſtomus, Hieronymus, Auguſtinus, Epiphanius illuſtrant luculenter: adeo ut de ſenſu, & conſenſu Patrum, nec ipſi negare poſſint haeretici, ut Bellarminus oſtendit lib. 11. *de Monachis* cap. 27. De praxi autem iſtius conſilii in utriuſque ſexus Fidelibus ſanctis, cum Chriſto Domino ver-

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

verſatis, nempe Beatiſſima Virgine ejus Matre, S. Joanne Baptiſta, Apoſtolis, aliiſque eorumdem exemplo excitatis ad perfectionem, conſtanti profeſſione tum iſtius conſilii, tum voluntariae paupertatis, & obedientiae, Patrum vox una eſt, & Conciliorum: licet haeretici, qui Eccleſiam audire detrectant, ut privato ſpiritu ſuperbiae ſuae Scripturas Divinas pervertant, & accommodent ſuis voluptatibus, in aliorum luce miſere caecutiant. Plerique tamen illorum negare non audent, ſub finem Secundi Saeculi, & ſub initium Tertii, conſtare per literas Cypriani, necnon ex Tertulliani, aliorumque Scriptis, de Virginum dedicatione: adeo ut intra limites Primi a Chriſto Saeculi, aut paulo ultra medietatem Secundi, contineant ſuas negationes. Quibus cum oppoſueris Eſſenos in Syria, Marci diſcipulos in Aegypto ejuſdem profeſſionis aſſeclas, & inſtitutores illorum qui ubique terrarum paullo poſt propagarunt hanc vitae rationem; ſibi, ac ceteris illudunt, pernegantes ſaltem in ſexu muliebri votum caſtimoniae, & morem eam dedicandi ſolemni ritu, ac miniſterio Pontificum. Verum & his Hieronymus oſtendit, Aegypti, ac Syriae Monaſteria, non virorum modo, ſed etiam Virginum, ac Vidua-

duarum, moris antiqui ſanctimoniam profeſſa: *Moris eſt* (inquit in Epiſtola ad Sabinianum) *in Aegypti, ac Syriae Monaſteriis, ut, tam Virgo, quam Vidua, quae ſe Deo voverint, &, ſaeculum renunciantes, omnes delicias ſaeculi conculcarint, crinem Monaſteriorum Matribus offerant deſecandum: non intecto poſtea, contra Apoſtoli voluntatem, inceſſuras capite, ſed ligato pariter, ac velato.* Acta noſtrarum Virginum ac Martyrum Eccleſiae Occidentalis prioribus Saeculis idem teſtantur. Et ne quidpiam deſit confirmandae Traditioni atque exemplo Sancti hujus propoſiti ac ritus, etiam literarum inexpertis, idem repetunt picturarum teſtimonia, a Sanctis Martyribus in Fidelium cryptis expreſſa: adeout commentis haereticorum perfricta fronte haec negantium parietes ipſi perſpicua affirmatione reſpondeant. Nec ſane pluribus opus erat, ad facti evidentiam Fidelibus tum temporis memorandam, etiamſi rudes literarum, & inexperti fuiſſent; cum plane noſſent, etiam Veſtalibus ſuis Ethnicorum Pontifices flammeum velum contradere conſueviſſe; cum caſtimoniae virginalis profeſſio honoranda videretur etiam iis, qui perfectioris vitae ſtudio tenerentur; ad quam rationis lumine, licet Euangelica fide nondum

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

dum adaucto, creperae tamen lucis quodam fulgore perſtricti diſponebantur, ut longa enumeratione erudite probat S. Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum. Quamdiu igitur ſuam Theclam Iconii cum Paulo celebrabunt; & Hierapolitani cum Polycrate duas Virgines Philippi filias apud Euſebium lib. 3. cap. 21; Aquilejenſes Dorotheam, Euphemiam, & Eraſmam; nos vero apud Confeſſionem B. Petri Virginem Petronillam; in conſpectu Anxuritani littoris contra Inſulas Pontias Domitillam Euſebio pariter notam cum ſocia Theodora; in Viminali, & Exquilino Colle Praxedem, ac Pudentianam; in Aventino, ac Coelio Balbinam, ac Theodoram, illuſtres Titulis, Memoriis, Sepulcris; non carebimus exemplis Deo dicatae virginitatis Primo, & altero Chriſti Saeculo, probatis per tot genuina documenta; quoties poſtmodum inclareſcunt etiam aetates conſecutae per Caeciliam, Eugeniam, Agnetem, Suſannam, Anaſtaſiam, Bibianam: neque enim diverſo Euangelio, quod gerebant in pectore, uſae ſunt iſtae in dedicatione ſuae caſtitatis, ac utebantur priores illae, quarum exemplis, & veſtigiis ſecundae inſiſtebant, & quarum Sepulcris advolvebantur. Ex quo Salvator noſter in Cruce pendens,

dens, ac ſanguinem fundens, ſtantem ſub Cruce Virginem Matrem Pontificia veluti aſperſione iterum dedicavit in exemplar Virginum, & Virgini diſcipulo commendavit, atque hunc ipſum Virginitatis honore prae ceteris ſibi dilectum filium adoptionis Virgini Matri ſubſtituit; utriuſque exemplo tot Virgines ſuccreverunt, quot ille in Apocalypſi ſe vidiſſe commemorat circa Agnum in Monte Sion, *qui cum mulieribus non ſunt coinquinati: Virgines enim ſunt, & ſequuntur Agnum quocumque ierit, empti ex hominibus primitiae Deo, & Agno.* Si quis in tanta luce Scripturarum, & exemplorum non videt gemello veluti partu editas, Fidem Chriſtianam, & vocationem ad Euangelicae Virginitatis conſilium conſectandum, ab iis, qui perfectioris vitae ſtudio tenerentur; aures quoque obturabit Hieronymo diſerte loquenti contra inimicum ejuſmodi conſilii Jovinianum lib. 1. *Grandis fidei eſt, grandiſque virtutis, Dei templum eſſe puriſſimum, totum ſe holocauſtum offerre Domino, & juxta eumdem Apoſtolum eſſe ſanctum corpore, & ſpiritu. Hi ſunt Eunuchi, qui ſe lignum aridum ob ſterilitatem putantes, audiunt per Iſaiam, quod pro filiis & filiabus locum in Caelis habent paratum. Horum typus eſt Ab-*

demelech eunuchus in Hieremia, & Spado ille Reginae Candacis in Actis Apoſtolorum, qui ob robur fidei viri nomen obtinuit. Ad hos & Clemens ſucceſſor Apoſtoli Petri, cujus Paulus Apoſtolus meminit, ſcribit Epiſtolas: omnemque pene ſermonem ſuum de Virginitatis puritate contexuit; & deinceps multi Apoſtolici, & Martyres, & illuſtres tam ſanctitate, quam eloquentia viri, quos ex propriis Scriptis noſſe perfacile eſt. Hactenus Hieronymus, qui omnium ferme Eccleſiarum Orientis, & Occidentis conſpectu, & experimento edoctus, traditiones, quas acceperat, continenter fluentes ab Apoſtolica ad ſuam aetatem, perduxit, & comprobavit. Nos interim in Pudentis, ſeu Pudentianae Titulo, per Pium dicato, & in Coemeteriis Priſcillae, ubi depoſita fuit, cum Virgine ſorore, ac parentibus, ſacra Virgo, perfruimur conſpectu documentorum, his picturis, ac Muſivis expreſſo, tum in velandae Virginis ritu, quem exhibet pictura Coemeterii, tum in geſtando hujuſmodi amictu, & velo in conventu praeſertim Eccleſiae, quod a Muſivario utriuſque Virginis capiti decenter, & conſtanter aptatum, intuemur in earumdem imaginibus, expreſſis in abſide Tituli, ornata per Siricium, & reparata per Hadrianum.

33. Frag-

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

33. Fragmentum veteris Planiſphaerii inſcriptum imaginibus Urſarum, & Draconis juxta Phoenicios, & Graecos, necnon XII. aſteriſmis Borealibus Chaldaeorum, ac totidem Signis Zodiaci diviſis in Decurias, ac Terminos ſeptem Planetis attributos a Genethliacis Aegyptiis. Repertum fuit in Monte Aventino anno 1705. & juſſu Clementis XI. Pont. Maximi in Muſeum Vaticanum tranſlatum, ut dictum eſt in libro Antiquario hujus noſtrae *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae* ſub finem Capitis Octavi (pag. CMLXXIX.), in quo agitur de Antiquis Ethnicorum Auctoribus, qui monumentis hieroglyphicis inclaruerunt. Tria genera Artis Graphicae, ſeu Scriptoriae, ab Aegyptiis retenta poſt inventas literas viſuntur in eodem Planiſphaerio, ut oſtenditur in eodem libro, capite nono, teſtimonio Clementis Alexandrini, atque aliis Simulacris, & Nummis. Fuſius egimus de hoc Planiſphaerio in libro Critico pag. DCCCIII.

34. TABULA CONSULARIS, ab anno Aerae Chriſti Vulgaris 151, uſque ad annum ejuſdem Aerae 200, ex autographis Inſcriptionibus Romae, alibique ſervatis non poenitendo labore contexta: de qua lege, ad ſingula paria Conſulum, allata teſtimonia

 in

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

in noſtra Chronologia, & numerum 4 Indiculi Tabulae I Saeculi Secundi hujus noſtrae *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae*.

35. IMAGO SANCTI PUDENTIS, quae exſtat in Janua Tituli S. Pudentianae. De ea Ciampinius *Vet. Monim.* Tom. I. pag. 28. haec habet: *Ultimo, in quinto ſcilicet ordine, Vir alter inſpicitur, caput & ipſe diademate ornatum habens, ac dextera complicatum volumen retinens. Quis autem ſit, epigraphe circa orbem oſtendit*:

✱ ALMUS ET ISTE DOCET PUDENS
AD SIDERA CALLES:
✱ TE ROGO SANCTE PUDENS NOS
PURGA CRIMINA TRUDENS.

Vir iſte Sanctus ex ordine Senatorio fuit, ut idem volumen innuit; licet volumen non Senatoriae ſolum, & Conſularis, verum etiam alterius Dignitatis indicium ſit. Vir ſane dignus, qui tales liberos, & tam admirandae Sanctitatis haberet; cum eos ipſe vivax exemplar praecederet: ejus tamen imaginem, uti laicum repraeſentantem, in infimo loco poſitam arbitror. Merito igitur tota haec Sanctiſſima Familia in Januae epyſtilio, illiuſque zophoro expreſſa fuit; cum Sancto Pio, hujus

hujus nominis Primo, Pontifici propriam S. Pudens domum tradiderit, ut in Sacrum & publicum Fidelium uſum converteret, & conſecraret: ac a nonnullis pie creditur, primam banc Eccleſiam in Urbe fuiſſe, ubi Fideles ad Sacras Synaxes peragendas congregarentur. Anno 40 Communis Aerae Chriſtianae, qui duodecimus erat a Paſſione Domini, Petrum Apoſtolorum Principem Romam veniſſe, Veterum Scriptorum teſtimonio comprobatur. Occaſio ſi unquam prompta, eodem certe anno caelitus oblata, & parata fuit. Conſtat enim ex Actibus Apoſtolorum, Divina viſione praemonitum Petrum, ut Gentes reciperet, inchoaſſe a Cornelio Centurione Cohortis Italicae, unius ſcilicet ex quatuor Legionibus, quae tum temporis erant in Syria collocatae. Baptiſmum Cornelii referunt omnes ferme Chronologi, vel maturius, vel ad annum octavum a Chriſti Paſſione, qui fuerit Vulgaris Aerae *36*, quo Cajus Tiberio ſucceſſit. Sive rapido accitu Caji, (ut luculenter oſtendit Franciſcus Blanchinus amantiſſimus Patruus meus in Notis ad *Anaſtaſium Bibliothecarium* Tomo II. pag. 11.), ſive Claudio Imperium aſſumente, excita Legio fuerit, in qua Cornelius Centurio, & Cohors Italica mili-

militabat; ſive ipſe Cornelius confectis juſtis ſtipendiis honeſtam miſſionem obtinuerit, aut gradum militarem in alia Legione Occidentales tractus Imperii tuente, ut ſaepe evenit, & in antiquis Inſcriptionibus obſervamus; oſtium magnum aperiebatur Apoſtolorum Principi, & parata facultas cum fideli Centurione in Italiam navigandi, & apud ipſius agnatos e Cornelia Gente, vel amicos hoſpitandi. Haec autem mire cohaerent cum antiqua notione hoſpitii in Urbe apud Pudentem, circa Vicum Corneliorum, ut etiam vetera monumenta in S. Pudentianae Titulo aſſervata confirmant; inter quae Inſcriptio Pudentianetis e Gente Cornelia, a Martyrum Coemeteriis Via Appia inter primum, & ſecundum lapidem, ubi ſepulcrum Corneliorum fuiſſe conſtat ex Cicerone Tuſcul. I. ſect. 12, in eandem Eccleſiam translata, quae conſequentibus verbis ſignata viſitur, necnon figura ſtolatae mulieris, Nobilium more phrygiato limbo amplitudinem Generis indicante:

CORN. PVDENTIANETI
BENEM. Q. VIXIT. AN. XLVII.
D. I. VAL. PETRONIVS MAT
DVLC. IN PACE.

Divinae igitur providentiae conſilio, ſuaviter

ter univerſa diſponente, & ſexennio ante adventum Petri in Urbem caeleſti viſione advocante Italicae Cohortis Centurionem ad baptiſma, ac Gentes ad ſalutem, Apoſtolorum Principi Corneliae Gentis hoſpitium Romae in domo Pudentis apertum fuit per unius Cohortis ſive Ducis in Italiam evocationem; ſive Cajus Caligula undique acciret Legiones, ſive Claudius eas Britannicae expeditioni deſtinaret, quae militabant in Syria, & proximis Provinciis, ac teſtes fuerant mirabilium operum, & virtutum naſcentis Eccleſiae Chriſti. Quare Patruus meus in Notis ad *Anaſtaſium Bibliothecarium* ſect. xii. Vitae S. Pii pag. 122. conjecturam non contemnendam eſſe arbitratur, quae etiam in Corneliorum fundis prima Chriſtianorum Coemeteria nobis indicat: ut ii, qui viventibus Apoſtolis, hoſpitium in Urbe aperuerant ad Vicum Patricium, prope Vicum Corneliorum, in domo Pudentis, ſeu Titulo S. Pudentianae; etiam mortuis conditorium, ac Coemeterium paraverint in fundis domeſticis. Quare & Coemeterium Priſcillae Via Salaria non eſt ab hoc cenſu eximendum; cum Priſcilla, mater Pudentis fuerit (vide Card. Baronium ad annum 44. num. 61., ad annum 59. num. 18. & ad 159. num. 8,

num. 8, & Aringhium *Romae Subterraneae* Tom. 2. lib. 4. cap. 28.) ejus, qui ſub Antonino vixit; & Via Salaria in ſuo Coemeterio condiderit Pudentiana Praxedem ſororem apud Patrem Pudentem, multo antequam alia Priſcilla Tertio Chriſti Saeculo rogatu B. Marcelli Papae aliud Coemeterium Priſcillae, pariter ductum eadem Via Salaria, Chriſtianis aperiret. Quin etiam Vaticanas cryptas, ac Coemeterium, ubi S. Petrus, & proximi ab eo Pontifices primum reconditi, fundamenta hujus Eccleſiae jecerunt, a Corneliorum fundis non diſtare cenſendum eſt; non modo quia Corneliae Portae, ac Viae adjacent; ſed etiam quia memorant Antiquarii, praeter ſepulcra Corneliorum, Via Appia inter primum, ac ſecundum lapidem a Tullio memorata, ſpectatum quoque fuiſſe non longe a Baſilica Vaticana alterum ſepulcrum Corneliae Gentis inter molem Hadriani, & Baſilicam: quod ſupererat ad Eccleſiam S. Mariae Tranſpontinae, antequam ab Hadriano Papa VI. dirueretur. Quare tum Via Appia apud S. Sebaſtianum, tum Via Triumphali, & Cornelia apud Sanctum Petrum, patuiſſe primis Pontificibus Romanis, ac Fidelibus & Martyribus Coemeteria, in fundis Corneliae Gentis excavata, ita

ita mihi perſuaſum eſt, ut hoc etiam nomine putem, tribui B. Cornelio Papae ab *Anaſtaſio Bibliothecario* in ejus Vita ſect. 22., quod reportari curaverit Corpus Apoſtolorum Principis ad Coemeterium Vaticanum ex Catacumbis Coemeterii Calliſti, ubi aliquando jacuerat. Si enim utriuſque fundi proprietas, vel ad eundem Cornelium Papam, vel ad agnatos Gentis ſuae pertineret, poterat is tutius oſſa legere Beatiſſimi Deceſſoris, & inferre, ſeu reſtituere conditorio, cui maluiſſet. Cum inviolabilis hoſpitii jura conſidero, tam ſancte a Divino Praeceptore ſuis Apoſtolis commendata, dum juberet, ut ſemel recepti, tranſire nollent de domo in domum, ſed in eadem domo manerent; & expendo officiorum genus omne a primis Fidelibus erga Apoſtolos exercitum, facultates eorum pedibus oblatas, Cornelium Centurionem iiſdem pedibus advolutum, & rogantem cum omnibus domeſticis ſuis, ut apud ſe Petrus maneret, dum Caeſareae verſaretur; ac Pudentis Domum, & Vicum Patricium & Corneliorum Romae ſimiliter habitum Apoſtolorum Hoſpitium, & Seminarium, ut ita dicam, priorum Pontificum; cum haec, inquam, univerſa conſidero, & comparo cum Juſtini hoſpitio prope Ther-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

mas Novati, hoc eſt Pudentis, & Cornelio-rum prope antiquiora Fidelium Coemeteria; temperare vix poſſum, quin concludam, primitias Gentium, in Cornelio Centurione dedicatas & addictas Vicario Chriſti Petro excipiendo tum Caeſareae, tum Romae, tam ſancta Hoſpitii jura cum ipſo, & ſucceſſoribus ejus contraxiſſe, ut ne mortui quidem hoſpitis hanc teſſeram hoſpitalem obliti fuerint.

36. ECCLESIA EX GENTIBUS. Vide ſupra in Indiculo hujus Tabulae num. 6. Petrus cum ageret in Oppido Joppe, quod Lidda haud longe aberat (ut docet Hadrianus Relandus *Palaeſtinae* lib. 3. pag. 826. in *Theſauro Antiquit. Sacrar.* edit. Venetae an. 1746.) apud Simonem Coriarium; ex Caeſarea Palaeſtinae nuncii ad eum venerunt, qui ſignificarent, Cornelium Centurionem, inter Ethnicos quidem natum & incircumciſum, ſed qui tamen unum Deum adorabat, vehementer cupere, ut ſecum una loqueretur de rebus, quae ad aeternam felicitatem ſpectarent. Petrus a Deo ſingulari viſione commonitus, quid facto ea in re opus eſſet, Caeſaream contendit, quem Cornelius laetabundus excepit. Dum vero eidem Petrus, quae Doctrina Chriſtiana Fidei myſteria com-ple-

plectebatur, explicaret; repleti omnes, qui aderant in domo ejus, Spiritu Sancto fuerunt. Qua re viſa, Judaei, qui in Chriſtum crediderant, eoque cum Apoſtolorum Principe venerant, mirari vehementer coeperunt, quid eſſet, quod in Gentes etiam Spiritus Sancti gratia ſeſe diffudiſſet! Petrus itaque caelitus inſtitutus, dixit, nihil impedire, quin ii, qui Divinis cariſmatibus locupletati fuiſſent, protinus baptizarentur, ut legitur *Actorum* cap. 10. ver. 44. & ſequentibus. Hi primi ex Ethnicis homines fuerunt, quos Apoſtoli in Palaeſtina ad Chriſtianam Religionem adduxerunt.

37. Nummus Hadriani a Tripolitanis Syriae ſeu Phoeniciae percuſſus, cum epigraphe in antica, AYT. KAIC. AΔPIANOC. CEB. *Imperator Caeſar Hadrianus Auguſtus*. Caput Hadriani laureatum: in poſtica vero, HKY. 428. *Templum, cum figura in medio*. Vide Patinum in Indice pag. 12., & Joannem Harduinum *de Nummis antiquis Populorum & Urbium illuſtratis* pag. 507. Tripolim ex aequo Tyrii, Sidoniique, & Aradii obtinebant, ut ſcribit Plinius lib. v. ſect. 17; omneſque Aera utebantur Seleucidarum, quae ab anno Urbis Conditae 442. una cum Seleuci Nicanoris Principatu in

 Sy-

Syria duxit initium. Inde porro efficias, anno Aerae Seleucidarum 428, ſignato in noſtro Nummo, reſpondere annum Urbis Conditae 870, Chriſti vero 117, quo Trajanus Imp. obiit Selinunte in Cilicia IV. Idus Auguſti, ut oſtendit Nummus a Mediobarbo recitatus pag. 163, in quo legitur, IMP. CAES. NERVAE TRAIANO OPTIMO AVG. GER. DAC. PARTH. TR. P. COS. VI. P. P. S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI SELINVNTEM, in periſtylio portae latae aedificii ſphaerici. Qui Nummus ante Trajani Apotheoſim, ad indicandum locum, in quo mortalitatem explevit, cuſus eſt. Imperavit ipſe annos 19, menſes 6, dies 15. Pridie diei mortis ejus, favore Plotinae Auguſtae uxoris, adoptatus fuit Hadrianus, cum eſſet Antiochiae Syriae: qui ſuccedens, Natalem Imperii ſui celebrari juſſit III Idus Auguſti. Quoniam vero Nummi Tripolitarum habentur in Syria percuſſi tam Trajano, quam Hadriano cum eadem Epocha HKY, nempe 428, ſucceſſionem Hadriani mire comprobant hoc anno Aerae Seleucidarum 428, ſeu Chriſti 117. Vide Eminentiſſimum Cardinalem Noriſium *de Epochis Syromacedonum* Differt. I. cap. 2, & Cl. Philippum a Turre in Diſſertatione Apologetica de Nummo

mo Anniae Fauſtinae cap. 3. pag.34.

38. INSCRIPTIO ANNIAE REGILLAE conjugis Ti. Claudii Attici Herodis, qui Conſul fuit una cum C. Bellicio Torquato anno Aeræ Chr. Vulg. 143, ut videre licet apud Gruterum pag. 172. num. 10, pag. 301 & 361. num. 1. ac p. 943. num. 1. & apud Ezechielem Spanhemium in libro *Orbis Romani* pag. 491 & ſequentibus, ubi nonnulla animadvertit de hoc Herode, ejuſque collega Torquato. Philoſtratus *de Vitis Sophiſtarum* lib. 2. pag. 545, Herodem relatum fuiſſe narrat inter bis Conſules. Claudius Salmaſius hanc Inſcriptionem Graeco-Latinam illuſtravit brevi Commentario an. 1609. De ea Cl. Fabrettus in Libro *Inſcriptionum* cap. v. pag. 412. haec ſcribit: *Notabilior quidem ex hac vetuſtiori Inſcriptione, quae oppoſitis characteribus in alia extremitate legitur*, REGILLAE *ſcilicet Herodis Attici uxoris, cujus heic nomen* ANNIAE (neſcio an alibi) *habemus*. ANNIA &c. *Unde forſan Herodes Vir Conſularis, Statuae in Pago Triopaeo, Via Appia, III. ab Urbe lapide ipſi locatae, aliam Anniae Fauſtinae Auguſtae Antonini Pii conjugi* (*ſub quo Herodes A. U.* DCCCXCVI. *Conſulatum geſſit*) *ob Gentilitatis honorem junxit, ut oſtendit celeberrimus ille lapis* LX *linea-*

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

linearum, in Hortis Pinciis Burgheſiis aſſervatus, exceptus vero a Sponio Sect. x. *num.* XII. Bernardus quoque de Montfaucon Vir doctiſſimus in ſuo *Diario Italico* cap. 8. p. 125, *Duobus*, inquit, *tribuſve hinc annis in Monaſterii* (S. Euſebii Via Praeneſtina) *ſeptis deprehenſa fuit columna milliaria, ſeptimum milliare notans. Quae olim Anniae Regillae Herodis Attici Conjugis praediis, metae, aut ſigni loco fuerat, ut in Inſcriptione ſequente, quae in ipſa columna Graece Latineque ſculpta eſt, ſignificatur:* ΑΝΝΙΑ ΡΗΓΙΛΛΑ &c. *Fuit Herodes Atticus, genere, facultatibus, & arte Sophiſtica nobiliſſimus: ſubque Trajano, & ſubſequentibus Auguſtis diu floruit. Is, ut habet Inſcriptio apud Sponium* in Miſcellan. *Sect.* x. *num.* XII, *in Villa ſua Triopaea conjugi Regillae Aedem extruxit; &, ut veri quidem ſimile eſt, eadem in Villa, Via Appia, erecta fuit columna iſtaec ad praedia ipſi attributa. Poſtea vero Maxentii tempore, inverſa columna, ac, qua parte erat Inſcriptio Anniae Regillae, defixa in terram, ad* VII. *milliarium ſignificandum deputata fuit, cum Inſcriptione ſequenti,*

DONINO (*ſic*)
NOSTRO
MAXENTIO

PIO.

PIO. FELICI
INVICTO
AVGVSTO
VII.

Columna autem longa eſt ſex plus minus pedibus. Haec laudatus Montfauconius: quem vide etiam in *Palaeographia Graeca* pag. 140. Extat nunc in Muſei Capitolini Cubiculo I. haec Inſcriptio, de qua loquimur.

39. Nummus Hadriani percuſſus a Tripolitis Syriae, ſeu Phoeniciae, cum epigraphe, ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΗΚΤ. In eo Caſtor & Pollux inſculptus, ut in Aſcalonitarum Nummis. Plinius lib. v. ſect. 17. *Tripolis* (inquit), *quam Tyrii, & Sidonii, & Aradii obtinent*. Effigies eorundem Caſtorum viſitur etiam in Nummis Neronis, & M. Aurelii, apud Patinum p. 244, & in alio Trajani Nummo, ab iiſdem Tripolitis cuſo, apud laudatum Patinum p. 187, in cujus parte averſa legitur, ΑΡΑΔΙΩΝ. quo foedus utriuſque Gentis intelligitur. Annus ΗΚΤ. notatus in Nummo, de quo agimus, eſt annus Aerae Seleucidarum 428, Urbis Conditae 870. Vide Harduinum *in Nummis Antiquis Populorum & Urbium illuſtratis* p. 507, & Emin. Noriſium, qui, *de Epochis Syromacedonum* Differt. I. cap. 2. Tom. 2. pag. 102, „ Tripolis (*inquit*) maritima Phoeniciae

Urbs;

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

Urbs; eo nomine, teſte Strabone lib. 16, appellata, quod eſt condita a Tyriis, Sidoniis, & Aradiis, qui mercium cauſa illic conveniebant. Diodorus Siculus libro 16. ad annum ſecundum Olympiadis CVII. ait: *Celebris in Phoenicia urbs eſt Tripolis, conſentaneam ſibi appellationem habens; tres enim in ipſa urbes continentur, ſtadii intervallo diremptae. Una Aradiorum, altera Sidoniorum, tertia Tyriorum cognomentum habet. Maximam haec inter omnes Phoeniciae civitates dignitatem obtinet, utpote in qua Phoenicum Senatus convenire, deque rebus maximis conſilia tractare ſolet.* Dario apud Iſſum ab Alexandro priori praelio ſuperato, Graeci Duces transfugae, qui in Perſarum caſtris militabant, Tripolim cum octo millibus militum fugerunt, ibique *ſumptis navibus recens in navale ſubductis* (quibus antea a Lesbo tranſvecti fuerant), in Cyprum fugerunt, uti narrat Arrianus lib. 2; ac ſtatim Tripolis in Macedonum poteſtatem venit, Alexandro univerſam Phoeniciam occupante. Eo vero defuncto, Tripolis cum Phoenicia diutius Ptolemaeis Aegypti Regibus paruit, quouſque Antiochus magnus Phoeniciam Ptolemaeo Epiphani abſtulit; quam poſtea, dotis nomine, Cleopa-

tra

tra filia eidem uxore tradita, reſtituit, ex Joſepho libro 12. cap. 3, iterumque eripuit. Ita Tripolis deinceps Seleucidis paruit; donec Antiochi Grypi filiis Syriacum Regnum mutuis contentionibus evertentibus, Dionyſius tyrannus Tripolim occupavit: quem poſtea Pompejus, urbe in poteſtatem redacta, ſecuri percuſſit, ex Joſepho lib. 14. c. 5. In lib. 2. Machabaeorum, initio cap. 14. dicitur, Demetrium Soterem Antiochi Magni nepotem, cum Roma in Syriam fugiſſet, *per Portum Tripolis aſcendiſſe ad loca opportuna*, qui Antiocho Eupatori Regnum vitamque abſtulit. Tripolitae annum Macedonum, atque Seleucidarum Epocham ſervabant, ut eorundem Nummi produnt. Extant bina Numiſmata in Cimeliis Mediceis, ejuſdem tamen typi, in quibus Graece ita legitur in antica: *Imperator Cæſar Trajanus Hadrianus*; & in averſa parte: ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ. ΗΚΥ. *Tripolitarum. Anno* CCCCXXVIII. Itaque hic Nummus Hadriani ſcalptus fuit anno Tripolitarum ſive Seleucidarum 428, qui exiit per Autumnum An. Urbis Romae 870, quo Hadrianus die XI. Auguſti Imperator ſalutatus fuit; qua die, ut ait Spartianus c. 4, *Natalem Imperii inſtituit celebrandum*. Ex hoc Numiſmate item oſtenditur a Noriſio, Epocham Seleucidarum a Ver-

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

no tempore non coepiſſe, ſed ab Autumno: ſiquidem A.U.870.menſe Auguſto adhuc decurrebat annus Seleucidarum 428. Rurſus ex eodem Nummo extra dubium ponitur finis Imperii ac vitae Trajani, ac initium Principatus Hadriani. Harduinus pag.507. hunc Nummum recitat ex ſuo Muſeo, atque ex Patino in Indice; aitque, percuſſum anno *Hadriani II.* Errat. Nam dubio procul annus 428 Tripolitarum, expletus eſt anno primo Imperii Hadriani: immo, cum annus 428 Seleucidarum exitum habuerit circa Octobrem A. U. Romae 870., ille Nummus ante exitum alterius menſis anni primi Imperii ejuſdem Hadriani percuſſus fuit. Eſt in eadem Gaza Medicea alter Nummus Hadriani, cum epigraphe ΑΥΤ. ΚΑΙϹ. ΤΡΑΙΑΝΟϹ ΑΔΡΙΑΝΟϹ, *Imperator Caeſar Trajanus Hadrianus*: & in poſtica, ΟΡΘΩϹΙΕΩΝ, *Orthoſienſium*; ubi Caſtor ac Pollux haſtati, qui ambo ſuum equum froeno tenent. Hos autem haud novit Triſtanus Tom. 1. pag. 412 in Nummo Trajani. Orthoſias, erat Urbs Phoenicum maritima. Philo, apud Byblum in eadem Phoenice natus, referente Euſebio libro I. de Praeparat. Euang. cap. 7, ex veterum Phoenicum Theologia ait: *His temporibus Dioſcurorum poſteri navigia fabricati,*

ti, tempeſtatibuſque ad Caſium montem dejecti, Templum ibi condiderunt. Graeci, Dioſcuros appellabant, quos Latini Caſtorem, ac Pollucem dixere. Mons Caſius erat prope Seleuciam. Ita illorum poſteri ad maritima Syriae delati, Dioſcurorum cultum ibidem propagarunt. Polybius lib. 5, Seleuciam deſcribens, laudat ibidem Διοσκύριον, *Fanum Caſtoris ac Pollucis.* Pacatus in Panegyri ad Theodoſium, *Namque olim*, inquit, *ſeveri credidere majores, Caſtoras geminos, albentibus equis, & ſtellatis apicibus inſignes, pulverem cruoremque Theſſalicum aquis Tiberis abluentes, enuntiaſſe victoriam &c.* quam nempe Paullus Aemilius de Perſeo Rege Macedonum reportaverat: quamque etiam referunt Cicero libro 2. *de Nat. Deorum*, Valerius Maximus lib. 1. cap. 9, ac Plutarchus in Paullo. Ab Apulejo, libro 10, diſcribuntur *Caſtor & Pollux, quorum capita, caſſides orbatae ſtellarum apicibus inſignes, contegebant,* quales omnino in laudato Nummo exhibentur. Duo enim ſidera nautis propitia, Caſtoris ac Pollucis alterna luce fulgentium, nomina tulerunt: unde Horatius libro I. Ode 12. ait: *Quorum ſimul alba nautis ſtella refulſit.* Urbes, quae rei maritimae vacabant, Dioſcuros, ſive Caſtorem ac Pollucem,

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II

peculiari ſuperſtitione adorabant. Tripolitarum autem navale,&quidem ampliſſimum, fuiſſe,ex laudato libro 2 Arriani intelligimus; qui ſcribit, eductis tot navibus ex Tripolitarum navali, quae octo millibus militum vehendis ſufficerent, *reliquas in navali ſuccenſas*; ne victor Alexander iis uti poſſet. Auctor eſt Ammianus Marcellinus lib. 19, Tertullum Praefectum Urbi *in difficultate annonae Urbis Romae, Oſtiam profectum, atque ibi in Aede Caſtorum ſacrificaſſe*, quo naves frumentariae ſecundo vento Portum ſubirent„. Huc uſque Doctiſ. Noriſius. Abrahamus vero Ortellus, de *Deorum Dearumque capitibus*, lib. II. apud Gronovium Tom. VII. pag. 282. ſcribit: „Caſtor & Pollux ſub forma duorum fratrum effingebantur, robuſti, formoſi, in capite pilea habentes: hinc *pileati Fratres* Feſto, & Catullo:

A pileatis nova fratribus pila.

Suidas, auctore Aeliano, horum effigies eodem modo ferme deſcribit: Duo enim ſimulacra eorum fuiſſe ait, pari juventute; genas habentes imberbes, forma ſimili, inque humeros chlamydem, & enſes ſub chlamyde habentes, & haſtas erectas, quae per dextram & ſiniſtram extollebantur. Supra caput, flammam igneam habere videbantur, qualem

iis,

iis, ait Orpheus, apparuiſſe. Apulejus quoque lib. x. Metamorph. caſſides in capite refert geſtaſſe, ſtellarum apicibus inſignes, ut heic vides. Uterque enim in caelo ſtellam habuit; de qua Flaccus lib. 1. *Carm.* Ode III.

Sic fratres Helenae lucida ſidera.

Vide etiam Philippum Thomaſinum *de Donariis Veterum* cap. x apud Graevium pag. 801, & Cl. Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. I. Parte II. pag. 300.

40. Inſcriptio Graeca, ODENI &c. Exſtat Romae in duabus columnis, Via Appia apud Sepulcrum Metellae repertis, atque in hortos Farneſianos translatis. Interpretatio ejus haec eſt: *Nemini fas eſt tranſmovere ex Triopio, quod eſt ad tertium lapidem in Via Appia, in Herodis agro. Non enim conducet moventi. Teſtis Dea Enodia, ideſt Viarum Praeſes.* In altera vero columnae parte, *& columnae, Cereris & Proſerpinae donarium, & Manium Deorum.* Harum columnarum Inſcriptionem quidam ſic carmine reddidit:

Quae ſacrae ſurgunt Cereri, nataeque columnae
Exiguo in Templo, Manibus atque Deis:
Terno ubi dividitur ſaxo Via nobilis Appi,

Pin-

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

Pinguia qua Herodes jugera dives arat:
Has moviſſe nefas: nec tantum teſte carebit
Crimen, quod grave poſt afferat exitium.
Hoc oculis Dea Perſephone non viderit aequis,
Imperio cujus ſubdita quaeque via eſt.

Cl. Montfauconius in *Palaeographia Graeca* pag. 140. ſcribit: „ Inſcriptionem alteram (*de qua loquimur hoc num.* 40.) praeferunt columnae nunc Farneſianae, Ionicis literis inſcriptae, ab Herode Attico in Villa ſua Triopia tertio ab Urbe lapide erectae. Erat enim Villa Triopia multis Inſcriptionibus nobilitata, ex quibus non paucae ſuperſunt &c. iſthaec eſt in duabus columnis inciſa, cujus excerptum edidit Joſephus Scaliger, totamque publicavit Gruterus in Theſauro. Ea vero Ionicis literis, ut Baudelotiana, cum nonnullo tamen diſcrimine exarata eſt. Nec audiendus Joſephus Scaliger, qui arbitratur, Ionicarum literarum uſum ad uſque tempus Herodis Attici ſucceſſione quadam deveniſſe. Nullum enim earum veſtigium reperitur, niſi in marmoribus priſcae vetu-

ſtatis,

ſtatis, ſcilicet ante Alexandrum Magnum poſitis; licet innumerae in Graecia Inſcriptiones extent, & in dies eruantur. Crederem potius, Herodem Atticum Virum doctum, & antiquitatis amantem, qui tempore Trajani, & ſubſequentium Auguſtorum diu floruit, curaſſe, ut, inter alias Inſcriptiones in Villa ſua Triopia erectas, haec etiam, priſcas Ionicas literas referens, columnis inciſa emineret. In hac Inſcriptione haec praecipue obſervanda ſunt: diphtongus *ου* numquam occurrit: verum pro ea, O tantum ponitur, ut vides in voce OΔENI, pro οὐδενὶ, & in ſequentibus frequentiſſime. Pro Δ *Delta*, D Latinum uſurpatur: quam formam priſcæ vetuſtatis apud Graecos, ex Phęnicia derivatam eſſe, idem Montfaucon. oſtendit. H, per E ſemper exprimitur, ut in Baudelotianis marmoribus; ipſumque H, pro aſpero ſpiritu, non pro litera ſemper uſu venit. Σ, ſic exprimitur ϟ, & ad Latinum S accedit: qua de re vide apud eundem p. 132 ad literam Σ. Γ, cum poſtrema linea decurtata depingitur. Dativus caſus in ῃ, & ῳ, per EI, & OI exaratur, ut in Baudelotianis marmoribus: ſimiliterque Dativus in ᾳ, ſubſcripto I, per AI. Quodque ſingularius eſt, κατα compoſitum cruce deſignatur hac ratione, ✕ΘONION, pro καταχθονίων, Inferorum, vel

Ma-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

Manium; ubi etiam vides, literam X omitti. Si quid aliud diſcriminis interſit has inter, & Baudelotianas formas, jam ſuperius obſervatum eſt: & in ſchemate cuique conſpiciendum offertur. Enodia, Diana venatrix eſt Heſychio; Hecate autem aliis. Illa vero, viarum Praeſes cum eſſet, in teſtimonium vocatur adverſus eos, qui ſtatuas, Cereri, Proſerpinae, & Diis Manibus, ſive Inferis, dicatas loco moverint.

41. Nummus Marci Aurelii, cum epigraphe in antica M. AVR. VERO. CAES. *Caput M. Aurelii ſine laurea*: in poſtica vero, quam heic exhibemus, C.I.F.S. AN. CCIIII. *Colonia Julia Felix Sinope, anno* 204. Typus eſt Figurae muliebris ſine brachiis, in terminum deſinentis: in imo, hinc ramus, inde caduceus. Ad Sinopem Ponti Aſiatici Urbem Nummus pertinet: illa hunc M. Aurelio adhuc Caeſari ſignaſſe videtur, in memoriam ipſius adoptionis ab Antonino Pio Hadriani juſſu factae, ut narrat Spartianus in Aelii Caeſaris Vita: *Poſt hunc denique Hadrianus diu anceps quid faceret, Antoninum adoptavit, Pium cognomine appellatum: cui conditionem addidit, ut ipſe ſibi Marcum, & Verum Antoninos adoptaret*. Sinopenſes, Hadriani beneficiis fuerunt devincti: ille enim

Aquae-

Digitized by Google

Aquaeductum ſub Trajano incoeptum perfeciſſe videtur; de quo Plinius lib. 10. ſcribit: *Neque enim dubitandum puto, quin aqua perducenda ſit in Coloniam Sinopenſem.* Urbs autem illa aqua plurimum indigebat: Plinius quippe eo loco valde ſitientem Coloniam eam dicit. Quid figura muliebris illa, telamonum more, ſine brachiis repraeſentet?, dictu foret difficile, ſine Taciti auxilio libro 4, qui in Ptolemaei Soteris ſomnio de arceſſendo ex Sinope Jove, ſeu Sinopite Deo, Dianam ſeu Proſerpinam indicat his verbis: *Timotheus, quaeſitis, qui in Pontum meaſſent, cognoſcit in Ponto eſſe Sinopen, nec procul Templum, vetere inter accolas fama, Jovis Ditis: namque & muliebrem effigiem aſſiſtere, quam plerique Proſerpinam vocant.* Proſerpina, eadem quae Diana. Ptolemaeus autem Legatos, & dona ad Scydrothemidem Sinopenſibus Imperantem miſit; praecepitque iis, ut Pythium Apollinem adirent, unde Oraculi ſors non ambigua, ut ait Tacitus ibidem, *Irent, ſimulacrumque ſui patris reveherent, ſororis relinquerent.* Nemo neſcit, Apollinis ſororem, eſſe Dianam. Itaque Legati ſtatuam Jovis abſtulerunt; & Dianae ſimulacrum apud Sinopenſes manſit, quod illi in hoc Nummo caelarunt: ſed Amicus reclamat,

mat, quaenam iſta Dianae figura? Dianae tres a Cicerone *de Nat. Deor.* commemorantur; inter quas notior eſt Jovis & Dianae filia, quam vario modo Populi venerati ſunt, diverſoque modo ejus figuram exhibuerunt: unde diverſa illius nomina, quæ ad centum & octo recenſet Lilius Gyraldus Syntagm. 12. Sinopites noſtra, non multum a Diana Epheſia, & Magneſia, quas norunt Antiquarii, differt: ſed, ſi conjicere licet, nomen habet Priapinae, ſic apud Plutarchum in Lucullo p. 499. appellatae: *Fama tenet, Dianae Priapinæ ira, fuiſſe tempeſtatem illam Ponticis immiſſam, quod Fanum ejus ſpoliaſſent, & Signum loco moviſſent.* Ejus forma ſine brachiis, in truncum deſinit; qualem videre eſt in Nummis repraeſentantibus Priapum hortorum Praeſidem, de quo Horatius in Sermone de ipſo,

Olim truncus eram ficulnus, & inutile lignum,
Cum faber incertus ſcamnum. faceret ne, Priapum
Maluit eſſe Deum.

Ejuſmodi muliebres figuras ex Vitruvio Caryatides appellabant, a Cary Peloponeſi Urbe, in qua Diana Caryatis ſumma veneratione colebatur. De Æra Urbis in noſtro Nummo ſignata nunc ſupereſt dicendum. Sinope, Epocham

cham geminam in Nummis computavit; unam a libertate conceſſa, alteram a Colonia deducta: poſterior, in hoc M. Aurelii Numiſmate, & in altero Caracallae, exhibetur: antiquiorem vero ſignat in Nummis Gordiani Pii. Sinope, Ponto poſt Mithridatis mortem in Provinciam redacto, Romanis ſubdita fuit: quam Pharnaces, Domitio Calvino Julii Caeſaris in Aegypto tunc morantis Legato in Armenia devicto, diripuit, & Pontum, avitum patris regnum, occupavit; de quo Hirtius in Bell. Alex. *Multa oppida expugnavit, bona Civium Romanorum, Ponticorumque diripuit.* Caeſar, Sinopes calamitatum miſertus, Pharnace fugato, & recepta Provincia, illi dato *Juliae* nomine, Coloniam conſtituit anno Urbis Conditae 706., cui ſi addideris annos 204 in Nummo ſignatos, efficient U.C. 909, quo M. Aurelius, ab Antonino Pio adoptatus, Tribuniciam Poteſtatem IX, Plautio Silvano & Sentio Augurino Coſs., agebat; cum Antoninus Pius XVIII. gereret. Haec ex Vaillantio *de Coloniis* Tom. I. pag. 278. Vide Plinium lib. 6. ſect. 11. & Ulpianum *Digeſt.* titulo 15. *de Cenſibus.* Primam vero Epocham Sinopenſium a libertate conceſſam, quam vix attigit Vaillantius, illuſtrat Harduinus *de Nummis antiquis Populorum & Urbium*,

p. 456, ubi exhibet Gordiani junioris Nummum, cum epigraphe C.R.I.F.S. AN. cccviii. nempe, *Colonia Romana Julia Felix Sinope, anno* cccviii, (quam Triſtanus parum feliciter ita eſt interpretatus p. 508, *Gordianus Rom. Imp. Filius Serapidis* &c). Etenim heic, ut & in Amiſenorum Nummis, qui Sinopenſibus finitimi ſunt, anni conceſſae libertatis ſignantur. Itaque coepit hæc prima Aera Sinopenſium anno U.C. 684, Cn. Pompejo Magno M. Licinio Craſſo Coſſ., quo anno, Mithridate pulſo, Ponticae Urbes Lucullo ceſſerunt. Ab eo autem anno, trecenteſimus & octavus annus occurret ille, quo primum Gordianus ſolus Imperium iniit, Balbino & Pupieno interemptis, qui Urbis Romae fuit dcccclxxxxi. Expugnata inter ceteras a Lucullo Sinope, ut Strabo eſt auctor lib. 12. pag. 546, aliquanto poſt, nempe (ut ex Nummis colligimus) ſub Julio Caeſare, Colonia Romana fuit facta: *nunc Romanorum recepit Coloniam, quae in partem Urbis, agrique venit.*

42. Inſcriptiones duae, pertinentes ad annum Aerae Chriſti Vulgaris 200, quo Conſules proceſſerunt Ti. Claudius Severus & C. Aufidius Victorinus. Prima reperta fuit in plumbeo tubo veteris ductus, habetque tan-

Digitized by Google

tantum Nomen, Cognomen, & Agnomen ſecundi Conſulis. Altera, quae, ad ſtatuendam Conſularem Chronologiam, eſt quantivis praetii, legitur apud Gruterum p. ccc. n. 2, & apud Panvinium *in Faſtis*. Signatur iſthaec anno poſt Urbem Conditam dcccclii ante Palilia, & prodit ex Tabula marmorea Fratrum Arvalium, quae extat Romae prope Capitolium. ALLIVS (Fabricius in *Deſcript. Urb.* cap. 10. legit, ALTERIVS) COLONIVS, dicitur COOPTATVS IN PALATIO IN AEDE IOVIS PROPVGNATORIS IN LOCVM CL. PATERNI VITA FVNCTI; quoniam dicta Aedes erat intra Palatium Caeſarum Auguſtorum, de quo conſulendus liber Franciſci Blanchini Patrui mei, inſcriptus DEL PALAZZO DE' CESARI, ſeu, *de Regiis Antiquorum Caeſarum Aedibus in Urbe Roma*, quem Italice lucubratum, ego poſt ejus mortem publici juris feci una cum Latina verſione A.D. 1738 ſub auſpiciis CHRISTIANISSIMI GALLIARUM REGIS LUDOVICI XV. Ejuſdem Aedis mentionem invenio & in ſequenti Inſcriptione apud Gruterum pag. 300. num. 2,

Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

P. MARCIVS . VERVS
IMP. COMMODO . VI.
ET . PETRONIO . SEPTIMIANO . COS.
AN.

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

AN. P. R. C. DCCCCXLI. K. DEC.
IN. PALATIO. IN. AEDE . IOVIS
PROPVGNATORIS
IN. LOCVM . P. VERI
L. ATILIVS . CORNELIANVS
COOPTATVS.

Haec Inſcriptio, poſita ſexto Conſulatu M. Aurelii Commodi Imp. Auguſti, pertinet ad annum Aerae Chriſti Vulg. 190. Vide Chronicum. De Aede Jovis Propugnatoris conſulendus eſt Nardinus *Romae Vet.* lib. VI. cap. 14, Choul. *Relig. Veter. Rom.* pag.52, & Roſinus *Antiq.Rom.*II.5.Reſtituendus ergo videtur antiquus ſemeſus lapis,qui extat Veſunae Petrocoriorum, in quo legitur, IOVI PR...PAC.&c.ſic, *Jovi Propugnatori pac.&c.* Et ita, pro *propagator*, malim legere apud Apulejum *de Mund.* pag.753.Prophani Antiſtites Ethnicarum ſuperſtitionum (ut ſcite animadvertit Patruus meus amantiſſimus numero 21 Praefationis in Vitas Pontificum Romanorum *Anaſtaſio Bibliothecario* attributas) apud Romanos tanto habebantur in pretio, ut Cooptationes eorum inſculperentur Nummis, marmoribus, aris, ſtatim ac erant aliquod Sacerdotium adepti. Omitto Annales Pontificum, eorumque libros linteos, ex quibus Romana Hiſtoria originem ducit,

ducit, ut memorat Marcus Tullius in Libro Secundo *de Oratore*: ſatis fuerit inſpicere tabulas Cooptationum ad Sacerdotia, quae ſuperſunt apud Gruterum, Panvinium, & Fabrettum, deſcriptas e marmoribus Romanis Primi, Secundi, ac Tertii Aerae Chriſtianae Saeculi. In ipſis enim, praeter notam anni, per Collegia Conſulum indicati, eſt etiam Epocha annorum ab Urbe Condita. Fragmentum dedi ex marmore Capitolino n. 10 *Indiculi* hujus Tabulae. Alios vero antiquos lapides vide apud memoratum Gruterum pag. ccc. & alios. Cooptationes Fratrum Arvalium (ut ad noſtram Inſcriptionem redeamus, de qua agitur hoc num. 42.) fiebant ſolummodo vita functo aliquo illius Collegii Sacerdote; eaeque non ſolum certa die, atque anno per Conſules indicato, ſed etiam Aera poſt Urbem Conditam, marmoribus conſignabantur, ad decus, ac tutamentum Romanae Chronologiae. Gellius lib. vi. cap. 7. de Fratribus Arvalibus ſcribit: *Acca Larentia Romuli fuit nutrix. Ea mulier ex duodecim filiis maribus unum morte amiſit. In illius locum Romulus Accae Larentiae ſeſe filium dedit: ſeque, & ceteros ejus filios Fratres Arvales appellavit. Ex eo tempore Collegium manſit Fratrum Arvalium nume-*

numero XII. *Cujus Sacerdotii inſigne eſt ſpicea corona, & albae inſulae*. Et Plinius lib. 18. cap. 2. *Arvorum Sacerdotes Romulus in primis inſtituit, ſeque duodecimum fratrem appellavit inter illos; ab Acca Larentia nutrice ſua, ſpicea corona, quae vitta alba colligeretur, in Sacerdotio, ei pro religioſiſſimo inſigni data, quae prima apud Romanos fuit corona*: HONOSQUE IS NONNISI VITA FINITVR, *& exules etiam, captoſque comitatur*.

43. Catalogus Pontificum Romanorum ab anno Aerae Chriſti Vulgaris 151, uſque ad 200, cum annis Olympiadum, & Urbis Conditae juxta calculum Varronianum. Quemadmodum apud Ethnicos ſolemne erat ſignare in Faſtis Collegiorum Sacerdotalium (ne dum in libris Pontificalibus) Cooptationes novorum Sacerdotum, & electiones Pontificum minorum, & Maximorum, cum nota diei, & anni Romae Fundationis; ita apud cultores veri Dei vel ab ipſo Moſaicæ Legis exordio fuit literis conſignatus annus & dies erectionis Tabernaculi, atque conſecrationis Aaronis primi Pontificis Summi, ejuſque obitus dies, menſis, & annus. Quare Majores noſtri cum animadverterent ante Aerae Chr. Vulg. exortum, Epocham Sacerdotii Sum-

Summi Euangelicae Legis antiquitus relatam in Faſtos, inſcriptamque vetuſtioribus Kalendariis, atque Catalogis Pontificum Romanorum; cenſuerunt, horum ſeriem non minori cura eſſe ab ipſis annis Olympiadum, & Urbis Conditae, atque Aera Chriſti Vulgari conſignandam; ut ita exactius ipſa reſponderet Scriptoribus illorum temporum, cum quibus Catalogi, dyptica, & Vitae erant diligentiſſime comparandae; utque ab exordio Sacerdotii novi Foederis, annus Natalis Cathedrae in ſingulis Petri Succeſſoribus immobilis haberetur. Vide numerum 13. hujus Tab., & ad ſingulos Pontifices Summos confer noſtram Chronologiam.

44. Figlina Conſularis obſignata Conſulibus Nigro & Camerino, qui creati fuerunt Anno Aerae Chriſti Vulg. 138. Conſentiunt Faſti Idatiani, Vindobonenſes, & Proſperi Chronicon. Eorum Nomina, & Agnomina adhuc ignorantur. Perperam Cognomen *Magni* dat ſenior Pagius *Nigro*.

45. Laterculus Conſularis pertinens ad ann. Aerae Chr. Vulg. 148, quo Conſules proceſſerunt L... Torquatus III. & C... Julianus Vetus. Eoſdem Coſs. ferunt Lapides, & figlinae relatae in noſtro Chronico: itemque Faſti Idatiani, ac Vindobonenſes, Proſperi Chro-

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

nicon,& Caſſiodorius.Pagius,& Georgius in Notis ad ejus Criticam legunt, *Torquatus II.* ſed abſque prolatis tabulis, quae hujuſmodi lectioni Conſulatus *Secundi* fidem adſtruant.

46. Figlina ſignata Conſulibus *Commodo* & *Laterano*, nempe anno Aerae Chriſti Vulgaris 154. Aliae quoque Inſcriptiones apud Fabrettum, Sponium, & Relandum, itemque Faſti Idatiani, Vindobonenſes, & Proſperi Chronicon, habent ad eundem annum, COMMODO ET LATERANO COS. omiſſis Nomine, & Agnomine, ac tantum Cognomine retento. Idem cernitur & in quadam Tabula marmorea praelonga, ſera vetuſtate detrita, in qua leguntur nomina Praetorianorum militum ex variis Coloniis, & Municipiis Italicis. Extat Romae in Aedibus felicis recordationis Marchionis Gregorii Alexandri Capponii. *Commodum*, eundem eſſe ac *Verum* (qui cum Antonino ſaepe in Pandectarum libris conjungitur), docet ad dictum annum 154. *in Faſtis* Relandus.

47. Laterculus pertinens ad annum Aerae Chr.Vulg.159,Conſulibus *Quintillo* & *Priſco*. Conſentiunt eodem anno Faſti minores Florentini, Chronicon Alexandrinum, Caſſiodorius, Idatius, Proſper, & Anonymus

No-

Noriſianus. *Quintilius* ne, an *Quintillus* ſit legendum, diximus in Chronico.

48. Figlina ſignata IMP. ANTONIN. ET VERO COS. nempe M. Aurelio Antonino Aug. III. & L. Aurelio Vero II, qui Conſules proceſſerunt anno Aerae Chr. Vulg. 161. Cuſa eſt dubio procul poſt obitum Antonini Pii, qui eodem anno deceſſit Nonis Martii: nam M. Aurelius Antonini Pii ſucceſſor, Tribunicia Poteſtate 15. inita ad diem v. Kal. Martii, ſolum poſt diem ſeptimam ejuſdem menſis (Antonini Pii emortualem) L. Verum aſſumpſit Collegam Imperii, & paullo poſt Generum deſtinavit. En ergo cur in noſtro laterculo (ad eundem annum 161. Aerae Chr. Vulg. pertinente) legatur, IMP. videlicet *Imperantibus*, ut & in Faſtis Conſularibus ab Emin. Card. Noriſio publicatis, in quibus Collegium Conſulum dicti anni ita exhibetur: *duobus Auguſtis*. Scilicet, poſt obitum Antonini Pii, uterque Caeſar Auguſtus fuit appellatus, ac inſimul imperavit; tumque Collegium illius anni, *duorum Auguſtorum Conſulatus* dici coepit, ex Nonis Martii. Kalendis Januariis (quibus Conſules Ordinarii procedunt) anni Aerae Chr. Vulg. 161, adhuc vivente Antonino Pio, Conſulatum inierant M. Aurelius Verus Antoninus, & L. Aelius

Verus (qui, quoniam adoptati fuerant ab Antonino Pio, in Faſtis, ejuſdem Imperatoris Filii, Fratreſque invicem appellantur):ſed tamen ſolus M. Aurelius tunc Caeſar appellabatur, atque una cum Antonino Pio Orbis Romani habenas moderabatur. L. Verus Caeſar non fuit, antequam una cum Marco Aurelio imperaret; ut conſtat ex antiquis lapidibus, & Nummis. Vide Pagium ad eundem annum numeris 1. & 4. Cum ergo *Aera duorum Auguſtorum* ordiatur ex Nonis Martii anni 161, nemo miretur, in Inſcriptione Puteolis eruta anno Dom. 1703, &, poſt Cl. Vignolium (*in Selectis Inſcriptionibus &c. & de Columna Antonini*) a me vulgata in Chronico, M. Aurelium, & Lucium Verum *Auguſtos* dici; cum illud marmor inſculptum fuerit poſt obitum Antonini Pii, uti etiam aliud inter Antii rudera effoſſum an. Domini 1733, atque editum a Doctiſſimo Viro Antonio Maria Lupo Societatis Jeſu in egregia Diſſertatione *ad Epitaphium Sanctae Severae Martyris* pag. 19, quod ſic habet:

....

....

PARTICI . PRONEPOT.
DIVI . NERVAE . ABNEPOTI
L. AVRELIO . VERO . AVG.

TRI-

TRIBVNIC. POTEST. COS. II. Indiculus Tabulae I. Saeculi II.

49. Figlina ſignata, *M. Pompejo Macrino* & *P. Juventio Celſo*, qui Conſules proceſſerunt anno Aerae Chriſti Vulgaris 164. Emin. Noriſius *in Epiſt. Conſul.* ad hunc annum, poſtquam Panvinii errores de horum Conſulum Nominibus ex vetuſtis marmoribus prave excerptis detexit, *Macrini* & *Celſi* Cognomina retinenda eſſe monuit, quouſque eorum Familiae ex certis eruditae antiquitatis monimentis detegerentur. Bono tamen fato Figlina, de qua loquimur, & aliae a Fabretto vulgatae, itemque lapides relati a nobis in Chronico, horum Familias produnt, atque demonſtrant. Faſti Idatiani, & ceteri; tantum habent, *Macrino* & *Celſo*. Vide Dominicum Georgium in Notis ad Pagium, & Patrem Stampam *in Continuatione Faſtorum* Doctiſſimi Sigonii.

50. Figlina, in qua leguntur Conſules *Lucius Verus Aug. III.* & *Quadratus*, creati anno Aerae Chriſti 167. Conſentiunt ad eundem annum Idatius, Anonymus Noriſianus, Faſti Florentini, Proſper, & Caſſiodorus. Panvinius *Quadrato*, addit Nomen & Agnomen *T. Numidii*; ſed abſque veterum Inſcriptionum teſtimonio. Ejus ſententiae adhaerent Petavius, Mediobarbus, & Al-

me-

melovenius; in quam tamen nos pedibus ire non poſſumus. Muſeum Theupolum p. 535, & 536 Nummum exhibet Lucii Veri, cum epigraphe in antica, L. VERVS. AVG. ARM. PARTH. MAG. & in poſtica, TRIB. POT. VII. IMP. IIII. COS. III. Faſti quoque Idatiani, & Vindobonenſes habent, *Vero III. & Quadrato*. Mendoſe legitur *Veri III.* in Proſperi Chronico. Lucius Verus, dicitur Conſul deſignatus III in quodam lapide fere detrito, quem edidit Vir Doctiſſimus meique amantiſſimus Antonius Franciſcus Gorius Praepoſitus Baptiſterii Florentini, Parte I. pag. 310. num. 51 *Antiquarum Inſcriptionum Etruriae*.

51. Laterculus ſignatus *Commodo Auguſto VII. & Helvio Pertinace II. Conſulibus*, nempe anno Aerae Chriſti Vulgaris 192. Mediobarbus in Commodo pag. 257. hujus Imperatoris Nummum profert, in poſtica inſcriptum, VOT. XX. P. M. TR. P. IMP. VIII. COS. VII. S. C. Deeſt annus Tribuniciae Poteſtatis; ſed Conſulatus VII. pertinet ad hunc annum 192. ut comprobat alius Nummus Muſei Theupoli pag. 550, in cujus antica legitur, L. AELIVS AVREL. COMM. AVG. P. FEL. in poſtica vero, P. M. TR. POT. XVII. IMP. VIII. COS. VII. Vide etiam

etiam in eodem Muſeo pag. 559 Nummum Pertinacis, cum epigraphe IMP. CAES. P. HELVIVS. PERTINAX AVG. in cujus poſtica habetur, LIB.AVG. TR.P. COS.II. Item confer ibidem alium Nummum p. 560, ubi retrorſus, VOT.DECEN.TR.P.COS.II.

52. Inſcriptio Chriſtiana, eruta ex Coemeterio Lucinae Via Oſtienſi, quam edidit Vir Cl. Boldettus lib. 1. cap. 19. pag. 79. n.2. In ea *Iſic. Varis Conjux Innocentii, quae cum eo vixit bene ann.* x. *dies* xii, dicitur *exiſſe de ſaeculo Idibus Auguſti, Gallicano Conſule*, nempe, ut videtur, anno Aerae Chriſti Vulgaris 127, Hadriani Imperatoris undecimo, quo Conſules proceſſerunt *Gallicanus* & *Titianus*. Vide ad eundem annum Dominici Georgii Notas in Criticam Pagii, & noſtrum Chronicum. Non negaverim tamen, etiam ad annum Chriſti 150 poſſe ſepulcralem hunc lapidem pertinere, imperante Antonino Pio, cum eo anno Conſules fuerint *Gallicanus* & *Vetus*. Cenſorinus *de die Natali* cap.17. *Saeculum*(inquit), *eſt ſpatium vitae humanae, partu, & morte definitum*. In libris Novi Teſtamenti (ex quibus vocabulum *Saeculi* frequentiſſime uſurpabatur a Chriſtifidelibus primitivis) *Saeculum*, Mundum ſonat, ac vitam. *Sollicitudo Saeculi* legitur

INDICULUS TABULAE I. SAECULI II.

gitur Matthaei XIII. 22: *filii Saeculi* Lucae XVI. 8: *Conſummatio Saeculi* Matthaei XI. 49: *Sapientia Saeculi &c., Principes Saeculi &c., Nolite conformari huic Saeculo* in dictis Libris occurrit paſſim.

53. Elenchus rerum geſtarum ab Imperatoribus Antonino Pio, M. Aurelio, Lucio Vero, Commodo, Pertinace, Didio Severo Juliano, Peſcennio Nigro, Clodio Albino, Septimio Severo, & Antonino Caracalla, ab anno Aerae Chriſti Vulgaris 151, uſque ad 200, ex Nummis, antiquis lapidibus, Scriptoribuſque coaevis, aut fere coaevis excerptus, ad robur hujus noſtrae Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae, comprobatae monumentis pertinentibus ad fidem Temporum, & Geſtorum. Quinquaginta numeri Arabici in margine hujus laterculi poſiti, ordinant & complectuntur totidem Geſta patrata ſecundo Quinquagenario Saeculi Secundi Aerae Jeſu Chriſti Vulgaris; non autem ſemper numerare poſſunt dividua tempora dicti Quinquagenarii, & adamuſſim reſpondere ſingulos, ſingulis annis ejuſdem Saeculi Secundi exactis ad Aeram Chriſti Vulgarem; ut jam monuimus ſupra in Indiculo hujus Tabulae numero 2.

54. In-

54. *Inſcriptio Chriſtiana*, quam Petrus & Pancara poſuerunt celeberrimae Chriſti Martyri Felicitati. Hic lapis, effoſſus Romae ex Coemeterio Cyriacae, egregius eſt ad confirmandam vetuſtatem noſtri Catholici Dogmatis de interceſſione Sanctorum. Editus fuit a Boldetto in Opere de Coemeteriis pag. 431, & a Ludovico Muratorio in *Novo Theſauro Veterum Inſcriptionum* p. 1925. num. 2. Item a Doctiſſimo Viro Franciſco Commendatore Victorio *in Diſſertatione Philologica, qua nonnulla monimenta ſacrae vetuſtatis ex Domeſtico Muſeo deprompta, vulgat, expendit, ac illuſtrat*, pag. 74.

55. Inſcriptio Felicis Fauſtiniani, qui ſibi, uxorique ſuae Felicitati, & Felici Foſſori emit ſepulturae locum ſub tegulis, ſive ſub grundis, Baſilicae in Balbinis. In Vita S. Marci Papae legitur apud *Anaſtaſium Biblioth.* Tom. 1. pag. 54. *Hujus ſuggeſtione obtulit Conſtantinus Auguſtus Baſilicae, quam Coemeterium conſtituit Via Ardeatina, fundum roſarum*: quae verba, uti Aringhius animadvertit ſunt referenda ad Coemeterium S. Balbinae, atque ad Baſilicam, quae, ex illius Sacro corpore, in Balbinis dicebatur. Cl. Muratorius *in Novo Theſ. Veterum Inſcript.* pag. 1970. num. 2. putat, Fauſtinia-

Ppppppppp num

num emiſſe ſibi locum, de quo ſupra, a Fe. lice Foſſore.

INDICULUS

TABULAE SECUNDAE SAECULI SECUNDI

SIGNATAE B. 3. B. 4. B. 5. B. 6.

1. A*Dam poenitens*, *Abel innocens*, *Noe juſtus*, *Abraham fidelis*, *Iſaac obediens*, *Jacob benedictus*, *Job rectus ſimplex ac timens Deum*, *Divina Foedera*, *ac Fidem verbo & exemplo Poſteris tradunt Caeleſtis Diſciplinae magiſtri*. Ab initio creaturae conditae, uſque ad Moyſen, Verbum Dei viva voce illatum eſt Mundo, ac tantum orali traditione cuſtoditum, & transfuſum de animis in animos per multas generationes, abſque ulla Scriptura. Fuit enim tum temporis ſeminatum per os Domini ad Adam, ad Evam, ad Abel, ad Enoch, qui ambulavit cum Deo, ad Noe, ad Abraham, Iſaac, & Jacob, prout affirmat Moyſes per totum librum Geneſeos. Omnia pariter, quae ſunt in Pentateucho (hoc eſt in quinque libris Moyſi) locutus eſt Dominus, veluti ore ad os, ad famulum ſuum Moyſen, citra ſcriptu-

pturam, excepto ſermone decem verborum, quem Decalogum dicimus. Hunc namque tradidit Deus ſcriptum in duabus tabulis, manibus ſuis confectis: quas cum confregiſſet Moyſes zelo Domini commotus; ſecundo inſcripſit Deus digito ſuo eundem Decalogum in aliis lapideis tabulis confectis a Moyſe, ut legitur *Exodi 32*, & *Deuteronomii 9*. Eorum ergo, quae docuit Deus Adam, nihil ſcripto illatum fuerat Mundo, nihil etiam inſertum auribus filiorum Iſrahel per ſcripturam, praeter unum Decalogum; donec Moyſes mandatum acciperet a Deo ſcribendi ſingula in uno volumine, quod & dedicare oportebat ſanguine; ad teſtificandum cruentum illud Sacrificium Jeſu Chriſti Filii Dei vivi Salvatoris noſtri, qui toto vitae ſuæ tempore nihil ſcripſit, niſi digito ſuo in terram, nihilque mandavit ſub ipſo Religionis exordio Apoſtolis ſuis ut ſcriberent; ſed ut, euntes in Mundum univerſum, praedicarent Euangelium omni creaturae: malens inſculpta eſſe mentibus credentium, quam materialibus chartis, ſancta Dei Myſteria: quoniam litera ſcripta ut manet, tamen nihil prodeſt, niſi ad penetralia tranſeat cordis. Item, ſi tempus & ordinem Euangelii literis exarati animadvertamus, inveniemus ſola Traditione

citra omnem ſcripturam, viguiſſe in Eccleſia Doctrinam Euangelicam per multos annos a Chriſto paſſo, uſque ad Matthaeum, qui primus inter Diſcipulos Domini ſcripſit Euangelium ſuum, ut tradunt Irenaeus lib. 3. *adverſus Valentinum*, Hieronymus *in Prologo ſuper Euangelia*, & *in libro de Viris Illuſtribus*, aliique Patres, quos recitant Divinarum Scripturarum Commentatores. Viſitur Adam poenitens in hac Tabula numero 14, Abel innocens numero 15, Noe juſtus numero 16, Abraham fidelis, & Iſaac obediens numero 17, Jacob benedictus numero 18, demum Job rectus ſimplex ac timens Deum numero 19.

2. MOYSES ELEVATIS MANIBUS ORANS, *ex Muſivo Sixti III. in parietinis Baſilicae Liberianae S. Mariae Majoris, quae dicitur ad Praeſepe*. Exodi cap. 17. legitur: *Dixitque Moyſes ad Joſue: elige viros, & egreſſus pugna contra Amalech: cras ego ſtabo* IN VERTICE COLLIS, *habens virgam Dei in manu mea. Fecit Joſue, ut locutus erat Moyſes, & pugnavit contra Amalech.* MOYSES AUTEM ET AARON ET HUR ASCENDERUNT *ſuper verticem collis. Cumque* LEVARET MOYSES MANUS, *vincebat Iſrahel*. Aſcendit Moyſes in ſuperio-

riorem illius montis partem, ad cujus radices Iſraelitae fuerant caſtrametati. Ipſi vero erant in Raphidim, prope montem Horeb. Itaque montis hujus cacumen conſcendit Moyſes, ut inde utrumque exercitum intueretur; ac virgae ope, quam elatam geſtabat, auxilium ferret Populo ſuo. Moyſes, qui extollit manus in caelum, & orans Iſraelitis victoriam promeretur, fuit Figura Chriſti pendentis de Cruce, qui pro nobis, de forti Armato qui occupabat atrium, elevatus in Ligno triumphavit. Praeclariſſimum hoc facinus Moyſes in ſpiritu precibus proſequebatur. Vide S. Juſtinum *in Dialogo cum Tryphone*, S. Irenaeum lib. 4. *adverſus Haereſes*, Tertullianum lib. 5. cap. 18. *contra Marcionem*, S. Gregorium Nazianzenum *Orat. ad Patrem*, *& Apolog. I*, S. Hieronymum *in Oſeae* cap. 12; & S. Auguſtinum Serm. 352 *de Tempore* novae edit. item libro 12 *contra Fauſtum* cap. 30, & lib. 4. *de Trinitate* cap. 15, & ex recentioribus Huetium *Demonſtrationis Euang.* Propoſitione IX. num. XII. p. 625. Elevare, vel extendere manus, in Scripturis Sacris actus orantis eſt, ut alibi diximus.

3. VETERES AUCTORES SACRI, de quibus ſcripſimus ſupra in Libro Hiſtorico hujus

hujus noſtrae Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae cap. 3. pag. dciv. & ſequentibus, agentes *de Canone Divinarum Scripturarum ab Eccleſia recepto ante, & poſt Chriſtum natum.*

4. SOL A JOSUE STARE JUSSUS, ex Muſivo Sixti PP. III. quod exſtat in Baſilica Liberiana. Vide Diſſertationem Natalis Alexandri (in Hiſt. Vet. Teſt.), *de admirabili ſtatione Solis, imperante Joſue*: & aliam Auguſtini Calmet, cui fecit titulum, *de mandato Joſue, quo Solem & Lunam remoratus eſt*, praefixam Commentario Literali in Librum ejuſdem Joſue. Confer etiam Cl. Ciampinium Tom. I. *Veterum Monim.* Tab. 63. fig. 2. pag. 223.

5. DAVID FUNDITOR, aeneis figuris impreſſus ab Aringhio *Romae Subterraneae* Tom. I. pag. 547. num. 3 ex Tabula I. Cubiculi tertii Coemeterii S. Calliſti Papae & aliorum Sanctorum Martyrum, Via Appia, & Ardeatina. Viſitur in fornicis gyro ejuſdem Cubiculi haec Davidis, cum funda & lapide in certamen adverſus Gigantem Goliath proſilientis, hiſtoria. Majores vero noſtri ita Davidis imaginem ſibi proponebant, quod ille Chriſti Figura eſſet, qui ſingulari adverſus Goliathum certamine Populum jugo Philiſtaeorum exemit, perinde ut Jeſus, expugna-

pugnato Diaboli imperio, Humanum genus in libertatem filiorum Dei reſtituit. Funda etiam inſtructum, paratumque ad pugnandum, Davidem Veteres in Arenariis exhibuerunt; ut ejus exemplo oſtenderent, Chriſtianos, quos Ethnici inſectabantur, fide in Chriſtum (qui eſt Petra) munitos, paratoſque ad certandum eſſe oportere; quo, ſuperato hoſte Generis humani, quem a Goliatho Gigante indicari norant, victores in Caeleſtem Patriam ingredi poſſent. Vide laudatum Aringhium libro v. cap. 17. p. 489. & ſeqq., Huetium *Demonſtrationis Euangelicae* Propoſitione 9. cap. 170. pag. 627. num. 17, Ciampinium *Veterum Monimentorum* Tomo II. pag. 5. Tab. 2, & P. Mamachium *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* Tomo III. pag. 42. num. 13.

6. VETERES AUCTORES SACRI, de quibus egimus abundanter in Libro Hiſtorico. Vide ſupra numero 3. hujus Tabulae.

7. MENSA, TUBAE, ET CANDELABRUM TEMPLI HIEROSOLYMITANI, ex Arcu Titi. Confer, quae ſcripſimus de hoc argumento n. 172 Tab. III. Saec. I. hujus *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae*. Candelabrum, quod Deus poni contra Menſam *in latere tabernaculi meridiano* prae-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. præceperat, frequenter in lapidibus ſepulcralibus, atque in lucernis, & pictis tabulis fingere, exprimereque Majores noſtri ſolebant: cujus quidem rei, ut cetera omittam, haec quoque in cauſa fuerunt: Primo, ut Chriſtum, qui nos lumine ſuae doctrinae caeleſtis illuſtrat, ſignificarent. Clemens Alexandrinus libro V. *Stromateon* pag. 563. edit. Pariſ. 1641. inquit: *habet aliud quoque aenigma, aureum Candelabrum, ſigni Chriſti; non figura ſola, ſed eo etiam, quod lucem immittit multifariam, multiſque modis in eos, qui in ipſum credunt*: Secundo, ut Chriſti Eccleſias exprimerent. S. Cyprianus *adverſus Judaeos* pag. 27. edit. Oxonienſis: *Sterilis*, inquit, *ſeptem peperit, & quae plurimos habebat filios, infirmata eſt. Filii autem, ſunt Eccleſiae ſeptem. Unde & Paulus ſeptem Eccleſiis ſcripſit; & Apocalypſis Eccleſias ſeptem ponit, ut ſervetur ſeptenarius numerus: ut dies ſeptem, quibus Deus Mundum fecit .... & Lucernae ſeptiformes in Tabernaculo*. Confer etiam quæ inviсtiſſimus Martyr paullo ante ibidem diſputat de Eccleſia. Ciampinius *Monim. Vet.* Tom. II. pag. 59. in expoſitione Muſivi operis Eccleſiae SS. Coſmae & Damiani, Via Sacra, a Felice III. Pontifice Max. anno 530 in honorem eorundem Sanctorum di-

catae,

catae,de Candelabris ibi expreſſis haec ſcribit: „ Per ſeptem vero Candelabra in hoc Muſivo opere appicta, ſeptem illa candelabra in cap. 1. num. 12 *Apocalypſis* enuntiata, indicantur, ubi ſic: *& converſus vidi ſeptem Candelabra aurea*: Qualis autem iſtorum candelabrorum ſit myſticus ſenſus, ſic eumdem explanat Ambroſius Ansbertus in eodem Apocalypſis loco, ubi haec: *Et quid per ſeptem candelabra aurea, niſi apertiſſime ipſa ſeptiformis Eccleſia deſignatur, in cujus medio, ſimilis filio hominis apparuiſſe deſcribitur; Dominus videlicet Jeſus Chriſtus, qui natus ex Virgine, ſaepe ſe ipſum filium hominis vocavit &c.* & infra: *recte quoque ſeptiformis Eccleſia, in ſeptem aureis deſignatur Candelabris, in quibus, & ſeptiformis Spiritus Sancti operatio per numerum, & aeternae Sapientiae claritas per aurum figuratur. Non ſolum autem, ſed etiam effectus Candelabrorum, longanimitatem Eccleſiae, inter Mundi preſſuras demonſtrare videtur. Sicut itaque aurum per ignem probatum, percuſſionibus productum, candelabrum efficitur; ſic Sanctorum Eccleſia igne tribulationis ad purum excocta, tentationum ictibus in longanimitatem extenta conſumatur*„. Item in Coemeterio, quod noſter Aringhius Sanctorum

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Quarti, & Quinti putat, repertus eſt lapis, in quo Lazari ſepulcrum, & Moſaicae Legis Candelabrum, ſed paulo diſcrepante figura ab eo, quod eſt in Arcu Triumphali Titi. Plura vide apud eundem Aringhium Tom.2.*Rom.Subter*.p.19,Gruterum p.1058, Reineſium Ep.XLI. num.300. p.359, Fabrettum *Inſcript.* cap. 5. p. 389, Bonarrotium Tab. II. fig. I Operis ſaepe laudati *de vitreis fragmentis &c.*, Boldettum pag. 527 *Oſſervazioni ſopra i Cimiterj &c.*, Petrum Sanctem Bartolum *de antiquis lucernis* a Petro Bellorio *illuſtratis* Par.III. fig.32, P.Lupium *Monum. S. Severae* pag. 177, Bottarium *Sculture e Pitture ſacre eſtratte dai Cimiterj di Roma* in Praefatione ad Tom. II. pag.VIII. & ſeq.,P.Mamachium Tom.III.*Originum & Antiquit.Chriſtianar*.Tom.III.p.38.39.&40, & inſigne Muſeum Victorium a Franciſco Victorio Commendatore illuſtratum.

8.) DANIEL ORANS INTER LEO-
9.) NES, ET REFECTUS A PROPHETA HABACUC, ex Sarcophago marmoreo in Coemeterio Lucinae effoſſo. Danielem in lacu leonum conſiſtentem, extenſiſque brachiis orantem, cur noſtri Majores fingerent in monumentis Coemeterialibus, multae, eaeque graviſſimae, cauſae poſtulabant,

bant, ut diximus in Indiculo hujus noſtrae *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae* Tab. I. Saeculi II. num. 29. Vide & alios Sarcophagos, in Arenariis ſuburbanis repertos, cum eadem Danielis imagine, apud Aringhium Tom. I. ac II. in locis infimul allegatis eodem num. 29. Item confer Picturas Coemeteriales, apud eundem Tom. I. p. 543. 545. 547. 567. 571. & Tom. II. pag. 65. 101. & 105; necnon & illam laminam aeream Muſei Vaticani, quae pariter exhibet Danielem inter leones orantem, cui Habacuc Propheta dextera manu cophinum panibus plenum porrigit. Nam, quod apud Clariſſimum Bottarium, Tom. II. pag. 26 Operis inſcripti, *Sculture e Pitture ſacre eſtratte da' Cimiterj di Roma*, Habacuc ſiniſtra manu cophinum tenere videatur, error illius fuit, qui ligno figuram incidit; ut ſcite animadvertit Mamachius, *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* To. III. lib. 3. pag. 44, qui eamdem Danielis Figuram exhibet Tom. I. pag. 185. ad calcem libri Primi earundem *Originum &c.* Doctiſſimus Huetius, *Demonſtrationis Euangelicae* Propoſitione IV, pag. 231. num. 15. ad probandam Libri Prophetiae Danielis γνησιότητα & antiquitatem, quarto adverſariorum occurrit argumento, petito ex Haba-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Digitized by Google

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

cuco diſcophoro, qui Danieli coaevus ponitur,& vaticinia tamen edidiſſe fertur inSeder Olam temporibus Manaſſis.Inquiebant enim Adverſarii: ſi rationem ineamus temporum, Habacuc annos vixerit circiter centum & quinquaginta, juxta Euſebianos ἐπιλογισμοὺς: minimum certe annos pluſquam centum & triginta; cum mortuus fingatur biennio ante dimiſſos Iſraelitas, quod vix credibile eſt. At ea nos (reponit Huetius) facile ſolvimus, geminum Habacucum fuiſſe ſtatuentes; priorem Prophetam, Manaſſis coaetaneum, cujus Vaticinia ſuperſunt ad hanc diem; alterum, Prophetam quoque, qui eſcam ad Danielem deferre juſſus eſt. Hunc fuiſſe de Tribu Levi, oſtendit Lemma Hiſtoriae Beli & Draconis praefixum in Editione LXX Interpretum, quod exhibet Hieronymus in Prooemio Commentariorum Danielis. Ille vero, e Symeonis Tribu oriundus fuit. Vide eundem Huetium de Habacuci aetate fuſius diſputantem pag. 246. num.2. & ſeqq. Edit. Pariſien. 1679, ubi aſſeverantius etiam dicit, geminum fuiſſe Habacucum, alterum Danielis obſonatorem, alterum vero Manaſſis coaevum, & relatum inter XII. Prophetas Minores.

10. VETERES AUCTORES SACRI. Vide

Vide ſupra numero 3. Tabulae II. Saeculi Secundi hujus noſtrae *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae*.

11. DOMINUS JESUS A JOANNE BAPTIZATUS, ex veteri Pictura Cubiculi II, in Coemeterio Pontiani Via Portuenſi reperta, quam exhibet Aringhius *Romae Subterraneae* Tom. I. pag. 381. & Tom. II. pag. 527. Conſule noſtrum Indiculum Tabulae II. Saeculi I. numero 8., & Cl. Ciampinum Tomo I. *Veterum Monimentorum* capite 25. pag. 235, qui agens de Eccleſia S. Joannis in Fonte, in Civitate Ravennatenſi a Neone ejuſdem Civitatis Epiſcopo anno 451 Muſivo opere ornata, ibidem Tab. xxx. exhibet imaginem Sancti Joannis Baptiſtae, pallio violacei coloris amicti, ac ad ripam fluminis ſtantis, tenentiſque ſiniſtra oblongam Crucem, dextera vero concham, ſeu quidpiam aliud, unde in caput Chriſti Domini, in flumine ad umbilicum uſque immerſi, aqua profunditur. Supra Chriſti Domini caput diademate inſignitum, ſub ſpecie columbae, viſitur Spiritus Sanctus. Et Tom. II. pag. 78. ejuſdem Operis, agens de Muſivis operibus alterius Eccleſiae Ravennatenſis S. Mariae in Coſmedin, anno 553. conſtructae, haec de teſtudine, ad crateris formam elaborata, literis

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

teris conſignavit: „ In hujus crateris centro ſtat Chriſtus Salvator noſter,in medio Jordanis flumine, umbilico tenus immerſus; ad ſiniſtram, veluti in rupe eminet B. Joannes Baptiſta, pelle Cameli circumdatus; ſiniſtra cambucam, dextera pateram aqua plenam detinens,quam ſupra Salvatoris caput effundit: ſupra quod columba, Spiritus Sancti ſymbolum, alas expandit, radioſque gratiae immittit,„De hujuſmodi per aſperſionem, & immerſionem Baptiſmi myſterio agit idem Cl. Auctor eod.Tom.II. c.IV. agens *de Sacris Fontibus Baptiſmalibus.* Tertullianus ſerum natalem haereſeos Marcionis contraEuangelica Dogmata perſtringens, libro primo cap. 19. adverſus eundem Marcionem haec ait: *Anno* XV. *Tiberii Caeſaris Jeſus de Caelo manare dignatus eſt Spiritus ſalutaris. Marcionis ſalutis, qui ita voluit, quoto quidem anno Antonini Majoris, de Ponto ſuo exalaverit aura canicularis, non curavi inveſtigare, de quo tamen conſtat. Antoninianus haereticus eſt, ſub Pio impius. A Tiberio autem, uſque ad Antoninum anni fere* CXV, *& dimidium anni, cum dimidio menſis: tantumdem temporis ponunt inter Chriſtum & Marcionem.* Ex hoc autem documento haberi poſſe autumat Franciſcus Blanchinus Patruus meus

meus ſatis conſtabilitam ſuam Chronologiam. Numeratio enim annorum cxv (ut ſcribit in notis Chronologicis Anaſtaſianis ad Vitam S. Hygini Papae Sect. x. pag. 107.) ab anno Tiberii xv, ad initium Antonini Pii, adhibebatur a Tertulliano, ad oſtendendam ſeram originem Pſeudo-Euangelii Marcionis, exhalantis de Ponto ſuam auram canicularem poſt annos totidem, ex quo de Caelo manaverat Spiritus ille ſalutaris, qui in baptiſmate Chriſti Domini ſignaverat initium ejuſdem praedicationis & manifeſtationis anno xv. Tiberii, teſte Luca Euangeliſta. Hunc annum pariari cum 25 Aerae Chriſti Communis, ex noſtra Chronologia manifeſtum eſt; cum annus Paſſionis Dominicae *duobus Geminis Coſs.*, triennio ſolido poſterior baptiſmo Chriſti, inciderit in eum, quem Vulg. Aerae numeramus 28, REDEMPTORIS vero noſtri 33; quoniam quinquennio ante Communem Computum ejus Natalis eſt collocandus, uti conſentiunt hodie eruditi, ex quo praeſertim Em. Card. Noriſius expoſuit Nummum Herodis Tetrarchae in Muſeo Rigordiano aſſervatum Maſſiliae; & Proconſulare Imperium Tiberii numerandum eſſe demonſtravit triennio ante quam Auguſto decedenti ſuccederet, nempe anno Aerae Chr.

Com.

Com. tertio decimo. Imperium igitur Proconſulare Tiberii ex decimo Aeræ Vulg. anno inchoandum (triennio nempe ante quam Auguſtus vita excederet) decimumquintum pariavit cum Aerae Chriſtianae 25. Inde autem ſi numerentur anni cxv, a Tertulliano recenſiti, ex xv. Tiberii, ad Antoninum Pium, incluſis extremis, provenit annus Aerae Chriſti Communis 139, quo inchoante Kalendis Januarii numerabat Antoninus cognomento Pius Imperii ſui annum primum nondum completum; cum ab Hadriano adoptatus v. Kal. Martii anni 138, Camerino & Nigro Coſs., eidem decedenti poſt menſes quatuor, ac ſemis ab illa adoptione, nempe vi. Idus Julii, ſucceſſiſſet iiſdem Conſulibus. Quare nec integros cxvi annos Tertullianus computabat ab illo Tiberii termino, ad Antoninum, ſed *fere* cxv, *& dimidium anni, cum dimidio menſis.*

12. *Moyſes Legiſlator, Aaron Sacerdos, Joſue Miniſter & ſucceſſor Moyſi, David Rex manſuetus, Salomon Pacificus, Elias Zelator, Eliſeus Conſtans, Jeremias Conſecratus, Purgatus Iſaias, Supplex Jonas, Tobias Pius, Caſta Suſanna, tres Pueri Fortes, Ezechiel Inſtaurator Templi, Daniel Temporum, Eſdras Legis,* VERBUM DEI *a Jo-*

anne

an ne Praecurſore indicatum, ejuſque Spiritum, ſignis teſtantur, figuris annunciant, unctione, ſcripto, virtutibus in Poſteros derivant. Vide infra in hoc Indiculo eorumdem imagines, ac expoſitionem, Moyſis nempe & Aaronis numero 28, Joſue num. 32, Davidis num. 35, Salomonis num. 39, Eliae & Eliſaei num. 20, Jeremiae & Iſaiae num. 21, Jonae num. 22, Tobiae num. 23, Suſannae num. 24, Trium Puerorum num. 25, Ezechielis num. 26, Danielis & Eſdrae num. 42, atque Joannis Praecurſoris Chriſti num. 46.

13. ORDO LIBRORUM VETERIS TESTAMENTI SECUNDUM CANONEM HEBRAEORUM. Catalogum Sacrarum Scripturarum Veteris Teſtamenti (qui totam complectitur Sinagogae doctrinam Divinitus inſpiratam & ſcriptis traditam) Petrus, & Paulus, tamquam ſequeſtres, & promicondi, tradidere Romanae Eccleſiae, *cui* (ut ſcribit Tertullianus *de Praeſcriptionibus* contra Haereſes, cap. 36) *totam Doctrinam cum ſanguine ſuo profuderunt.* Idcirco ipſa, ut ibidem ſequitur, *Legem, & Prophetas, cum Euangelicis, & Propheticis literis miſcet; & inde putat fidem.* Vide, quae ſcripſimus de ſingulis Hebraici Canonis voluminibus in Libro Hiſtorico hujus noſtrae *Demon-*

ſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadriparti-tae pag. DCXVIII. & ſequentibus, ubi egimus, *De Canone Divinarum Scripturarum ab Eccleſia recepto ante, & poſt Chriſtum natum.*

De Libris autographis Veteris Teſtamenti, eorumque diviſione, & hiſtoria.

De Verſionibus praecipuis Librorum Canonicorum Veteris Teſtamenti.

De antiquiſſimis eorumdem Exemplaribus, quae ſuperſunt.

Et de Hiſtoria Textus Biblici, comprobata ex antiquis Chriſtianorum monumentis, in Romanis Coemeteriis praeſertim depictis, aut anaglyptico opere ſcalptis, atque in his Tabulis I., & II. Saeculi graphice expreſſis. Confer etiam, ſi lubet, noſtras *Vindicias Canonicarum Scripturarum Vulgatae Latinae Editionis* typis editas Romae an. 1740, in quibus fuſo calamo ſcripſimus de Canone primitivo Bibliorum Sacrorum juxta Hebraicam veritatem.

14. ADAM ET EVA CONSUTIS FOLIIS SE SE OBTEGENTES, ex antiquo anaglypho effoſſo in Coemeterio S. Calliſti Papae. Majores noſtri, ut ſuae originis, caſuſque reminiſcerentur, conſueverunt in Cœmeteriis ſculpere, pingereque figuras Adami, Evae, arboris, ſerpentiſque illius, qui eoſdem

eoſdem Primos omnium Parentes fraude circumvenerat, induxeratque, ut fructu ejus arboris, contra atque imperatum a Deo fuerat, veſcerentur. Ita quidem & in ſarcophago Junii Baſſi (qui IIT AD DEVM VIII. KAL. SEPT. EVSEBIO ET YPATIO COSS.) exhibentur Protoparentes apud Aringhium Tomo I. *Romae Subter.* lib.2.cap.10. p.277, necnon apud Cl. Praeſulem Bottarium *Sculture e Pitture ſacre eſtratte dai Cimiterj di Roma* Tom. I. pag.35. Vide etiam alios Sarcophagos venerandae antiquitatis apud memoratum Aringhium Tomo eodem, pag.315. 325.331. 427. & Tomo II. p.143.199.395. & 399, in quibus omnibus Adami, & Evae, ſeſe foliis ficus tegentium, atque ſerpentis, & arboris, anaglypho opere expreſſae figurae ſunt. Picturis quoque, idem Chriſtiani veteres factum exprimere conſueverunt; cujuſmodi ſunt eae, quae in Coemeteriis Urbis pariter conſpiciuntur, quaſque refert Aringhius Tom.I.pag.541.581. & Tomo II. p.109.117.123.193. & 199. Illuſtris praeterea eſt lamina illa aerea, quam deſcribit Senator Ampliſſimus Bonarrotius *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vaſi antichi di vetro* Tab. I. Fig. 1, in cujus parte ſuperiore exhibentur Adamus, & Eva, qui ſerpenti-

nis dolis inducti, pomum contra Dei praeceptum comederunt, & peccatum, mortemque ſuo ſcelere introduxerunt in Orbem Terrarum: in inferiore vero, Chriſtus, praeſeferens figuram boni Paſtoris; ut indicaretur, hujus opera revocatum Genus Humanum ad poenitentiam, reſtitutamque ei fuiſſe ſalutem, perpetuamque felicitatem. In vitris denique depictae figurae eorumdem primorum Parentum, atque ſerpentis, arboriſque fuerunt; ut cernitur apud laudatum Bonarrotium ibidem Tab. I. fig. 2. Plura leges apud Patrem Mamachium, qui Tomo III. *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* pag. 28. fuſe luculenterque hoc argumenti genus explicavit.

15. ABELIS ET CAIN OBLATIO ex Sarcophago marmoreo, in Coemeterio Lucinae effoſſo, apud Aringhium Tomo I. *Romae Subterraneae* lib. 3. cap. 3. pag. 427, & Bottarium Tom. II. pag. 9. Cernuntur in eo Caini uvam, ſpicaſque, & Abelis agnum in Sacrificium Domino offerentis imagines. Abel, ob patientiam, & innocentiam morum, fortitudinemque in perferenda morte, Chriſti Servatoris noſtri, & Eccleſiae Novi Teſtamenti figura fuit. Confer S. Clementem Romanum Epiſt. I. *ad Corinthios*

num. 4.

num.4. Tom.I. pag.11 Collect. Epiſt. Rom. Pont. Editionis Couſtantii , Tertullianum lib. *adverſus Judaeos* cap. v. pag. 187. edit. Venet. 1744, S. Cyprianum Epiſt. 6. p.12, Epiſt. 59. pag. 119. & lib. *de Zelo & livore* pag. 222. edit. Oxon., Theophilum Antiochenum lib.2. *ad Autolycum* num.29. p.394. edit. Venet. an. 1747, S. Ambroſium lib.1. *de Cain & Abel* cap.2, Tomo I. pag.185.edit. Monachorum S. Mauri, atque in Pſal. 39. pag. 862. num. 12. ejuſdem Tomi. Quare Doctiſſimus Huetius Propoſitione IX. *Demonſtrationis Euangelicae* cap. CLXX. n. 11. pag. 621. edit. Pariſ. „ Alteram , *inquit* , Jeſu Chriſti figuram exhibet nobis Abelis,& Caini hiſtoria . Quemadmodum enim Abeli integerrimo viro Caini fratris invidiam conflavit eximia pietas; ita Jeſu hominum omnium innocentiſſimo fratrum Judaeorum odium virtutes ſuae pepererunt. Fuit Abel ovium paſtor; Jeſus hominum . Abeli mortem parat Cainus; Jeſu Judaei . Abelum foras ad mortem educit Cainus; Jeſum Judaei ad ſupplicium extra Hieroſolymam rapiunt. Vox ſanguinis Abelis clamat ad Deum de terra;de Jeſu ſic differit Paulus ad Hebraeos: *acceſſiſtis ad Teſtamenti Novi Mediatorem Jeſum , & ſanguinis aſperſionem melius loquen-*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

quentem, quam Abel. Hanc Caino poenam criminis irrogat Deus, ut ſacer, & deteſtabilis ſit in terra hac, quam fraterno ſanguine reſperſit: Judaeos vulgo execrabiles eſſe videmus, in Eccleſia praeſertim Chriſtiana, quae Jeſu ſanguine lota ac mundata eſt. Futurum praeterea addit Deus, ut terram a ſe foedatam vanis laboribus Cainus exerceat, nullos ipſi fructus, operae pretium nullum reddituram: miſeranda quippe haec eſt Judaeorum conditio, ut priſcam & antiquatam Synagogam, & abrogatos ritus fruſtra concelebrent, nec quicquam proficiant ad ſalutem. Exilio quoque Cainum mulctat Deus, patriiſque ſedibus ejicit, ſic tamen, ut tutam ei & incolumem vitam praeſtet; profugi paſſim & extorres errant Judaei, nec penitus tamen exſcinduntur, ſed certa gens, ab aliis diſcreta eſſe pergunt, juxta illuſtre hoc Jeremiae oraculum cap. 31. v. 35. & 36. *Haec dicit Dominus, qui dat Solem in lumine diei, ordinem Lunae, & Stellarum in lumine noctis; qui turbat mare, & ſonant fluctus ejus, Dominus exercituum nomen illi. Si defecerint leges iſtae coram me, dicit Dominus, tunc & ſemen Iſrael deficiet, ut non ſit gens coram me cunctis diebus.* Signo quodam Cainum notavit Deus, quo agnitus

tus vulgo mortem effugeret; Judaei variis in locis certo colore vel nota inſignes eſſe jubentur. Hanc Chriſti Jeſu, & Abelis comparationem proſequutus eſt Rupertus Abbas Tuitienſis, & ex ipſo Clarus Huetius.

16. NOE IN DILUVIO PRAESERVATUS, ex Tabula prima Cubiculi ſecundi Coemeterii S.Calliſti Papae, apud Aringhium Tom. I. *Romae Subterraneae* pag.539. Terras inundante Diluvio, totumque humanum Genus delente, ii tantum perniciem inſtantem effugiunt, quos ſervat Noachus. Is vero typus Chriſti fuit: graſſante enim per terras peccati lue, hominesque in certum interitum adducente, illi tantum imminenti ſubducti fuerunt exitio, quos Jeſus ſalvos eſſe voluit: *nec enim* (inquit Petrus Actor. 4. verſ. 12.) *aliud nomen eſt ſub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri*. Uterque autem per lignum homines incolumes reddidit. In Arca, etiam figuram Eccleſiae deprehenderunt unanimiter antiqui Patres, omneſque recentiores Scripturae Sacrae Interpretes. Etenim extra illam qui deprehenſi ſunt, certiſſimo perierunt interitu. Confer Epiſtolam I. S. Petri Apoſtoli cap.3. v.20.& ſeqq., Clementem Romanum Epiſt. I. *ad Corinthios* num.ix. pag.14 Tom.I. *Collect.*

Epiſt.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Epiſt. Roman. Pontific. editionis Pariſ. Domni Couſtantii, & Juſtinum Martirem *in Dialogo cum Tryphone* num. 85. pag. 194, ac num. 138. pag. 242. edit. Venetae an. 1747. Tertullianus libro *de Baptiſmo* cap. 8. pag. 227. edit. Venetae an. 1744. ait: *Quemadmodum poſt aquas Diluvii, quibus iniquitas antiqua purgata eſt, poſt baptiſmum, ut ita dixerim, Mundi, pacem caeleſtis irae, praeco columba terris adnuntiavit demiſſa ex Arca, & cum olea reverſa, quod ſignum etiam apud Nationes paci praetenditur; eadem diſpoſitione ſpiritalis affectus terrae, ideſt carni noſtrae, emergenti de lavacro poſt vetera delicta, columba Sancti Spiritus advolat, pacem Dei afferens, emiſſa de caelis, ubi Eccleſia eſt Arca figurata*. Adiſis S. Cypirianum Epiſt. 74. *ad Pomp.* pag. 216, item lib. *de unitate Eccleſiae* pag. 109. edit. Oxon. ac Epiſt. 69. *ad Magnum* p. 181, Firmilianum *Epiſt. inter Cyprianicas* 75. pag. 224, Auguſtinum lib. 5. *de Baptiſmo* cap. ultimo p. 160 Tom. IX. edit. Pariſ. Monach. S. Mauri, lib. 15. *de Civitate Dei* cap. 26. pag. 410 Tomo VII, ac demum lib. *de Catechiz. rudibus* cap. 27. pag. 494 Tom. VI. En ergo cur Noemum in Arca aquis diluvii innatante manentem, & columbam, quae ramum olivae deferret, pacem.

cemque indicaret, Chriſtiani veteres picturis, ſculpturiſque ſibi proponere in Coemeteriis conſueverunt; ſicut videre licet apud Aringhium Tomo I. pag. 325. 331. 333. 616. & Tomo II. pag. 67. 71. 101. 105. 111. 187. 283. 285. 355. 399. Conſule quoque Boldettum *Oſſervazioni ſopra i Cimiterj* pag. 22, & Cl. Bonarrotium Tom. I. Fig. I. *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vaſi antichi di vetro*, ubi laminam ex metallo exhibet, in cujus parte ſuperiore Noemi in Arca conſiſtentis, & columbae ramum deferentis, imagines cernuntur. Idem monumentum illuſtrat Cl. Ciampinus *Diſſert. de duobus Emblematibus Muſei Card. Carpinei* pag. 18. Confer etiam Muſeum Veronenſe Marchionis Scipionis Maffeji pag. 279, & P. Mamachium *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* Tom. III. lib. III. pag. 31. qui haec omnia fere congeſſit §. 4. *de Noemo & Arca*.

17. ABRAHAM ET ISAAC AD SACRIFICIUM PARATI, ex Sarcophago marmoreo Junii Baſſi, in Coemeterio Vaticano effoſſo, apud Aringhium *Romae Subterraneae* Tom. I. pag. 277. Multas Jeſu Chriſti ſimilitudines geſſiſſe Iſaacum Abrahae filium, a patre ad ſacrificium deſtinatum, & ad montem ductum, qui ligna, quibus imponen-

INDICULUS TABULAE II SAECULI II.

dus & immolandus erat (ut Jeſus Crucem) in montem detulit, univerſa tenet Eccleſia. Tertullianus lib. 3. *adverſus Marcionem* cap. 18. pag. 407. edit. an. 1744. *De figuris*, inquit, *prius edocebo. Et utique vel maxime ſacramentum iſtud figurari in praedicatione oportebat, tanto incredibile, quanto magis ſcandalo futurum, ſi unde praedicaretur, quantoque magnificum, tanto magis obumbrandum; ut difficultas intellectus gratiam Dei quaereret. Itaque imprimis Iſaac, cum a patre in hoſtiam deditus, lignum ſibi ipſe portaret, Chriſti exitum jam tunc denotabat, in Victimam conceſſi a Patre, & lignum Paſſionis ſuae bajulantis*. Et S. Paulinus Epiſt. 38. alias 29. *ad Aprum* pag. 229. edit. Veronenſis 1736, ſcribit: *ab initio Saeculorum Chriſtus in omnibus ſuis patitur. Ipſe enim eſt initium, & finis, qui in Lege velatur, in Euangelio revelatur &c. In Abel occiſus a fratre &c. in Abraham peregrinatus, in Iſaac oblatus*. Paria habet etiam Epiſt. 29. *ad Sever*. pag. 181. Cernitur frequentiſſime Abraham, filium ſuum ſacrificaturus, in Sarcophagis, & picturis Coemeterialibus apud Aringhium Tomo I. *Romae Subterraneae* pag. 277. 305. 309. 317. 325. 331. 423. 613. 622. & Tom. II. pag. 65. 87. 399.

Con-

Confer autem quae idem Aringhius tradit de Abrahamo & Iſaaco Tom. I. pag. 276. ac Tom. II. cap. 10. pag. 478. & ſeqq. Itemque conſule Ciampinium *Veter. Monim.* Tom. I. pag. 2. & Tom. II. pag. 70, ac Bonarrotium in lib. *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vetro* Tab. I. Fig. 1. P. Mamachius Tom. III. libro III. *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* p. 33. §. 5. *de Abrahamo & Iſaaco*, haec ad rem noſtram literis conſignavit:,,Eſt traditum a Moſe in Geneſi, praeceptum Abrahamo Patriarchae a Deo fuiſſe, ut in certum quemdam deſtinatumque montem filium Iſaacum duceret, eumque ſibi hujus univerſitatis rerum Conditori ſacrificaret. Paruiſſe hominem, ligniſque conciſis, impoſitiſque Iſaaco, qui victima eſſet futurus, conſcendiſſe in montem: cumque ferire vellet adoleſcentem, deterritum ab Angelo fuiſſe, ne, quod juſſus erat, perficeret. Hoc totum fuiſſe Figuram Chriſti Servatoris, conſtat. Cum Ethnici calumniarentur, idque maxime laborarent, ut mortales ab inſtitutis ſacriſque Chriſtianorum averterent, propterea quod Religio noſtra praeſcriberet, Chriſto eſſe adhibendum cultum, quem illi ignominia affectum dictitabant, quod Cruci, auctoritate Pilati, affixus eſſet; Majores no-

noſtri, qui reperiri aliquos poſſe ineptos imperitoſque Divinarum rerum ſciebant, quibus haec ludibria detrimentum afferrent, ſic aliquando ſecum conſtituerunt; Sacrificium, quod Jeſus in Cruce pro ſalute Generis Humani obtulerat, quodque Iſaaci facto, divino conſilio olim ſignificatum fuerat, cum aliis nonnullis, tum hujuſmodi ſymbolo adumbrari ſaepe exprimique poſſe. Atque hinc omnes aſſequuturos intelligebant, Chriſtum, quem vindicem libertatis, quem ſalutis reſtitutorem, quem viam, quem veritatem, quem vitam eſſe ſibi merito perſuaſerant, ſponte ſe Patri obtuliſſe; tamque praeclaro facinore iter nobis muniſſe ad caelum, quod ante fuiſſet Primi Parentis ſcelere interclusum „. Hucuſque Cl. Mamachius. Sed & Aries ipſe, quem immolavit Abraham, plurimas venturi Chriſti notas in ſe habuit. Aries, dimiſſo puero, in vepre cornibus haerens, fuit mactatus; & Chriſtus, ut Tertullianus argute diſſerit (*de ligno Crucis* c.13.) *inhaerens cornibus Crucis*, humano Genere ſervato, oblatus eſt. Et fortaſſe ad id innuendum, Majores noſtri agnum interdum aut pingere, aut ſcalpere, capiti ejus ſigno Crucis impoſito, conſuerunt: id quod cum ex aliis multis, tum ex Sarcophago marmoreo Va-

Vaticano conſtat, quem, poſt Boſium, atque noſtrum Aringhium, retulit etiam, explicavitque Praeſul Bottarius Tom. I. p. 82. Alia quoque in Ariete κριτήρια ad Chriſtum pertinentia reperit Doctiſſimus Huetius, ſcribens: Hortari nos Apoſtolum (Rom. 13. 14. & Galat. 3. 27.) ut induamus Chriſtum, quod detonſa ex arietibus lana veſtiamur: hortari nos Jeſum ipſum apud Johannem (6. 50.), ut carnem ſuam edamus, quod arietina, & agnina carne veſcamur: cornibus haeſiſſe in vepreto arietem Abrahami; ſpinis Jeſum coronatum fuiſſe, totoque vitae decurſu ſummas difficultates & anguſtias toleraſſe: Abrahamum poſt tergum reſpexiſſe arietem; ſed & Jeſum poſt multos annos de ſe orituꝛum praevidiſſe; atque id ſignificaſſe Jeſum, cum diceret, *Abraham pater veſter exultavit, ut videret diem meum: vidit, & gaviſus eſt*. Abrahamum Deo ſacrificaſſe arietem, Iſaaco filio ſuccidaneum; paſſum quoque eſſe Deum, ut pro hominibus a ſe procreatis ſibi Jeſus mactaretur. Eadem denique loca Sacrificio utriuſque celebrata ſunt, illius Moriia, hujus Golgotha; mons uterque Hieroſolymitanus: quamquam in ipſo Golgotha, in quo mortem tulit Chriſtus, arietem Abrahami immolatum eſſe, Judaei opinantur.

18. ISAAC

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. 18. ISAAC JACOBO BENEDICENS, ex Muſivo Sixti Papae III. in Baſilica Liberiana S. Mariae Majoris, quae dicitur ad Praeſepe. Extat apud Ciampinum *Veterum Monimentorum* Tom. I. Tab. 51. fig. 2. lit. B. C. poſt pag.212. Heic habes expreſſam Jacob benedictionem, ab Iſaac patre, loco ſui fratris Eſau impetratam; quam, ut apertius agnoſcas, en verba Geneſeos cap. 27. *Senuit autem Iſaac, & caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat: vocavitque Eſau filium ſuum majorem, & dixit ei: fili mi? qui reſpondit: adſum. Cui pater: vides, inquit, quod ſenuerim, & ignorem diem mortis meae. Sume arma tua, pharetram & arcum, & egredere foras: cumque venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum, ſicut velle me noſti; & affer, ut comedam, & benedicat tibi anima mea, antequam moriar. Quod cum audiſſet Rebecca, & ille abiiſſet in agrum, ut juſſionem patris impleret, dixit filio ſuo Jacob: audivi patrem tuum loquentem cum Eſau fratre tuo, & dicentem ei: affer mihi de venatione tua, & fac cibos, ut comedam, & benedicam tibi coram Domino, antequam moriar. Nunc ergo, fili mi, acquieſce conſiliis meis, & pergens ad gregem, affer mihi duos baedos optimos, ut faciam ex eis*

eſcas

Digitized by Google

eſcas patri tuo, quibus libenter veſcitur: quas cum intuleris, & comederit, benedicat tibi, priuſquam moriatur. Cui ille reſpondit: Noſti, quod Eſau frater meus homo piloſus ſit, & ego lenis: ſi attrectaverit me pater meus, & ſenſerit, timeo, ne putet me ſibi voluiſſe illudere, & inducam ſuper me maledictionem, pro benedictione. Ad quem Mater: in me ſit, ait, maledictio iſta, fili mi: tantum audi vocem meam, & pergens affer quae dixi. Abiit, & attulit, deditque matri. Paravit illa cibos, ſicut velle noverat patrem; & veſtibus Eſau valde bonis, quas apud ſe habebat domi, induit eum: pelliculaſque haedorum circumdedit manibus, & colli nuda protexit: deditque pulmentum; & panes, quos coxerat, tradidit. Quibus illatis, dixit: Pater mi: at ille reſpondit: audio. Quis es tu, fili mi? dixitque Jacob: ego ſum primogenitus tuus Eſau: feci, ut praecepiſti mihi: ſurge, ſede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. Rurſumque Iſaac ad filium ſuum &c. dixitque accede mihi, ut te tangam, & probem, utrum tu ſis filius meus Eſau, an non. Acceſſit ille ad patrem; & palpato eo, dixit Iſaac: vox quidem, vox Jacob eſt, ſed manus ſunt Eſau &c. Inferius vero, Eſau a venatu regreſſus, praereptae ſibi benedictionis

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

nis ignarus, patrem Iſaac adit, afferens ei cibos de venatione ſua; & hic actum fratris intelligit. En verba Scripturae cap. eodem: *Vix Iſaac ſermonem impleverat, & egreſſo Jacob foras, venit Eſau, coctoſque de venatione cibos intulit patri, dicens: ſurge, Pater mi, comede de venatione filii tui, ut benedicat mihi anima tua. Dixitque illi Iſaac: quis enim es tu? Qui reſpondit: Ego ſum filius tuus primogenitus Eſau. Expavit Iſaac &c.* cum reliquis quae ſequuntur. S. Auguſtinus in Libro *contra mendacium* cap. 24. Tom. VI. Maurinae edit. pag. 461. *Jacob* (inquit) *quod matre fecit auctore, ut patrem fallere videretur, ſi diligenter & fideliter attendatur, non eſt mendacium, ſed myſterium &c. Hoc ut fiat planius, idipſum quod fecit Jacob, attende. Hoedinis certe pellibus membra contexit: ſi cauſam proximam requiramus, mentitum putabimus; hoc enim fecit, ut putaretur, quod non erat: ſi autem hoc factum ad illud, propter quod ſignificandum revera factum eſt, referatur; per hoedinas pelles, peccata, per eum vero, qui eis ſe operuit, ille ſignificatus eſt, qui non ſua, ſed aliena peccata portavit. Verax ergo ſignificatio nullo modo mendacium recte dici poteſt. Ut autem in facto, ita & in verbo. Nam cum ei Pater dixiſ-*

dixiſſet : Quis es tu , fili ? *ille reſpondit* : Ego ſum Eſau primogenitus tuus . *Hoc ſi refera- tur ad duos illos geminos , mendacium videbi- tur* ; *ſi autem ad illud , propter quod ſignifi- candum iſta geſta dictaque conſcripta ſunt , ille eſt heic intelligendus in corpore ſuo , quod eſt ejus Eccleſia , quae de hac re loquens , ait*: Cum videritis Abraham , & Iſaac , & Jacob, & omnes Prophetas in Regno Dei,vos autem expelli foras . Et venient ab Oriente, & Occidente , & Aquilone , & Auſtro , & accumbent in Regno Dei:& ecce ſunt noviſſimi,qui erant primi , & ſunt primi , qui erant noviſſimi . *Sic enim quodam modo minor majoris primatum frater abſtulit , atque in ſe tranſtulit fratris* . Haec Auguſtinus . Cum ergo Jacob, ſe primogenitum , & Eſau dixit , id erat vocationis Gentium in Judaeorum locum clariſſima figura . Confer Apoſtolum Romanorum 11, & x , & Geneſeos Expoſitores cap.27.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

19. JOB PATIENS , ex Sarcophago marmoreo Junii Baſſi , in Coemeterio Vaticano effoſſo,quem exhibet Aringhius *Romae Subterraneae* Tom. I. pag. 77. Ibi vero ipſe ad rem noſtram haec ſcribit : *In ordine Sarcophagi ejuſdem inferiori exhibetur nobile illud patientiae exemplar Jobus , in ſterqui-*

 linio

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

linio ſedens, deformis, extenuatus, ulceribus plenus, & a Sathana male mulctatus, cui neſcio quis, panem in ſartagine cruce ſignatum ei porrigens, adſtare videtur: facta forſitan alluſione ad ſimilem illam oleo frixam, quam David, Arca foederis ab hoſtibus recuperata, Populo partitus eſt. At vero admirabilem Jobi tolerantiam, & in Deum fiduciam, iis, qui in dolore, ac luctu, duriſſimis illis perſecutionum temporibus verſabantur, in conſolationem atque exortationem ob oculos ponebant, ut pro fide certantes, Jobum, qui veſtimenta ſua ſcidit, ſtetitque nudus & audax in ſpirituale praelium, imitarentur, & poſt tentationis diſpendium conſolationum ſuffragia Domino, qui, ut Sacer textus ait, addidit omnia quaecumque fuerant Job duplicia, *ſucceſſura certo crederent*. Paria habet Cl. Mamachius, qui Tom. III. *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* lib. III. pag. 41 „ Jobi, *inquit*, figuram idcirco depingi in Coemeteriis curabant antiqui Chriſtiani, (quemadmodum conſtat ex Aringhio Tomo I. pag. 277. 533. 551. & Tomo II. pag. 25. 75. &c.), ut memores eorum, quae incredibili conſtantia, virtuteque animi ille perpeſſus eſſet, ipſi ejus in perferendis laboribus, jacturis bonorum, doloribus, patientiam imitarentur. Adeatur

S. Cy-

S. Cypriani liber 3. *Teſtimoniorum* num. 6. pag. 63. edit. Oxon., & liber *de Mortalitate* pag. 159. Sibi quoque Majores noſtri perſuadebant, ſi Jobi fortitudinis, virtutiſque imitatores fuiſſent, fore ut quemadmodum ille poſt aerumnas, requiem, ſalutem, felicitatem, duplicatis commodis, honoribus, divitiis conſequutus eſt, ita ipſi haeroes in gloria ſempiterna felices, beatique futuri eſſent. Vide Tertullianum lib. *de Patientia* cap. 14. pag. 148. edit. an. 1744. & Pontium Diaconum, qui de S. Cypriano Epiſcopo Carthaginienſi agens, apud Ruinartium *Act. SS. Martyrum Sincer.* pag. 180. num. III. edit. Veronenſis, & initio Operum S. Cypriani edit. Oxon. an. 1682. pag. 2. inquit: *Nam & ſermo illi de hoc fuerat uſitatus, ut ſi quidem praedicatum Dei laudatione legiſſet, ſuaderet inquiri, propter quae facta Deo placuiſſet; ſi Job Dei teſtimonio glorioſus, dictus eſt veri Dei cultor, & cui in Terris nemo compararetur, faciendum docebat ille, quidquid Job ante feciſſet; ut dum & nos paria facimus, ſimile in nos Dei teſtimonium provocemus.* Confer etiam quae ſequuntur. Porro de S. Job ita legitur in Libro Tobiae cap. II. verſ. 12. & 15. *Hanc autem tentationem ideo permiſit Dominus evenire illi*, (nempe Tobiae),

biae), *ut poſteris daretur exemplum patientiae ejus, ſicut & Sancti Job &c. Nam ſicut Beato Job inſultabant Reges; ita iſti, parentes & cognati ejus irridebant vitam ejus, dicentes: ubi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas, & ſepulturas faciebas?* Ezechielis cap. 14. verſ. 14 S. Jobi ſanctitas ſic commendatur: *Et ſi fuerint tres viri iſti in medio ejus, Noe, Daniel, & Job, ipſi juſtitia ſua liberabunt animas ſuas, ait Dominus exercituum.*

20. ELIAS ET ELISEUS, ex Sarcophago marmoreo in Coemeterio Vaticano effoſſo. Extat apud Aringhium Tom. I. *Romae Subterraneae* pag. 304. ubi ait: *Et quidem in priori ejus parte producitur Elias ignea quadriga impoſitus, qui ad ſuperna jam transferendus, pallium, quo paulo prius aquas Jordanis (quem illic etiam expreſſum videas) diviſerat, ſuper Eliſeum ponit. In typo videlicet jam tunc deſignabat ille Chriſtum Dominum, qui (ut Rupertus Abbas diſſerit) ex Mundo ad Patrem tranſiturus, officium ſimul, & ſpiritum ſuum Apoſtolis dedit.* Confer eundem Aringhium etiam pag. 309. & 429. Eliae curru igneo rapti pictas ſculptaſque imagines in Coemeteriis, aliiſque locis, quae Deo conſecrata eſſent, Veteres quandoque ponebant; ut intelli-

telligerent Chriſtiani, poſt labores, pericula, graveſque calamitates, quibus conflictabantur, ſalutem, gloriam, reſurrectionem denique futuram, ut animadvertit P. Mamachius Tomo citato pag. 42. Vide S. Iraeneum libro v. *contra Haereſes* cap. v. pag. 298. edit. Pariſ. an. 1710, & Praeſulem Bottarium Tom. II. pag. 13. De pallio, quod porrigi ab Elia Eliſeo in iconibus videmus apud laudatum Aringhium, confer eundem Bottarium ibidem, & Willemerum, ſi quidem licet, *de Pallio Eliae*, in *Theſauro Diſſert. Theolog. Philolog.* Tom. I. pag. 509.

21. ISAIAS ET JEREMIAS, ex Muſivo veteri Baſilicae S. Mariae Tranſtyberim: Iſaias, non tam prophetiam Hieronymo (in Epiſt. *ad Paulinum* cap. 7. & Praefatione in Transl. Iſaiae) texere viſus eſt, quam Euangelium. Fuit Iſaias de Tribu Juda, vir apprime nobilis, diſertus, & elegans, ut ipſius Liber indicat. Sub Regibus Juda quatuor, Ozia, Joathan, Achaz, & Ezechia vaticinatum ſe declarat; & quid ſub unoquoque ſeorſim ſit vaticinatus, adnotat ſuis locis. Floruit Hieroſolymis, & in Judaea. Jeremias pene puer, anno primum Joſiae decimo tertio vaticinia ſua auſpicatus eſt: regnantibus deinde Joachaz, Joakim, Jecho-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II

chonia, & Sedecia, per annos circiter quadraginta, ad Urbis uſque excidium, quod Sedeciae anno undecimo contigit, Dei mandata, ac futura mala, in Judae, ac Beniamini Tribubus, Populo denuntiavit: Godolia deinde, qui Sedeciae fuerat ſuffectus, ab Iſmaele interfecto; ipſe Jeremias, cum Barucho, a Johanano filio Caree in Aegyptum fuit abductus, & novis vaticiniis Judaeos illic degentes, Aegyptum, aliaſque Gentes, ſpiritu afflante, conterruit. Cernere autem licet (inquit Huetius *Demonſtrationis Euangelicae* Propoſit. IX. cap. 170. pag. 629.) in Jeremia expreſſam Chriſti imaginem. Nam primum ſanctitate praeditus fuit uterque, priuſquam ab utero matris in lucem exiret. Virginitatem uterque coluit. Uterque, etiamnum puer, Populi docendi munus exequi aggreſſus eſt. Uterque, ab Idolorum cultu, multos ad veram pietatem traduxit. Utrique pietas ſua & beneficentia fraudi & ignominiae fuit; cum a ſuis, quos a ſceleribus retrahere, & imminenti calamitati ſubducere volebant, peſſimis modis accepti ſint. Uterque ſumma patientia & lenitate inflictas ſibi poenas tulit. Uterque percuſſoribus ſuis, & vexatoribus a Deo veniam precatus eſt. Ac utriuſque demum vicem Deus, exciſa Gente,

te,

te, ſeveriſſime ultus eſt.„ In Eccleſia S. Vitalis Ravennae, circa annum Domini 547 Muſivo opere decorata (ut ſcribit Ciampinius *Veter. Monim.* Tom. 2. pag. 69. Tab. 20. num. 5. & 6.), ſupra Arcum Presbyterii in angulo ſpectatur vir diadematus, volumen expanſum prae manibus tenens, veſte alba circumdatus: ante ipſum ſtat turris, ſupra quam corona aurea, & ſuper ipſum, nomen *Jeremias*, quod nomen, niſi pictor appoſuiſſet, divinare admodum difficile eſſet. Cur autem appoſita fuerit turris coronata, diu mea mente revolvi; ſed nihil certi adinveni: excogitavi tamen pro turri coronata, pictorem Jeruſalem totius Palaeſtinae Regiam Civitatem exprimere voluiſſe: nam Jeremias in Civitate Jeruſalem prophetavit, ut habetur in Hiſtoria Flavii Joſephi, lib. 8. cap. 9. Cur autem diadema in capite geſtet, dixit Ciampinius in Opere *Veter. Moniment.* Part. I. cap. 14. & 22. In appoſito angulo ſub num. 6. viſitur alius Propheta, qui ſiniſtram ad Caelum extollit, & e nubibus manus inviſibilis viri egreditur, ac in inferiori parte multi ſpectatores, ſurſum aſpicientes, albis tunicis, palliis vero rubeis veſtiti. Quid hieroglyphicum hoc ſignificet (proſequitur Ciampinius) nobis ſacra patefa-

In diculus Tabulae II. Saeculi II

tefacit Scriptura in Exodo cap. 2. ubi narratur, Moyſen ſolum in montem aſcendiſſe; ibique cum Domino quadraginta permanſiſſe diebus, ceteris ad montis radicem manentibus. „ Sed venia tanti Viri, puto, Iſaiam ibi repraeſentari, cui Deus labia calculo mundavit ignito. In Eccleſia quoque Sanctae Mariae Novae Romae, denuo conſtructa picturiſque illuſtrata an. 848, ut ſcribit idem Ciampinius cap. 28. laudati Tomi, pag. 165. „ in arcus lateribus duo ſunt Prophetae, expanſum volumen intus ſcriptum manibus extollentes: ad ſiniſtram intuentium, cernitur Iſaias Propheta, ut ex Epigraphe in volumine exarata deducitur, *ecce concipiet, & pariet Filium*, quae habetur cap. 7. v. 14. ejuſdem Prophetae. In appoſita vero parte, ſcilicet ad dexteram, eſt Baruc, etiam Propheta, in cujus legitur volumine, *hic eſt Deus noſter, & non aeſtimabitur alius adverſus eum*, ut legitur apud eumdem Baruc cap. 36. Horum Prophetarum a tergo duae protenduntur palmae arbores (ut in hoc Muſivo Baſilicae S. Mariae Tranſtyberim, de quo loquimur), quas priſci Fideles ad Judaeam indicandam appingere ſolebant, ut in dicto Opere *de Sac. Aedific. a Magno Conſtantino conſtructis*

cap. 4.

cap. 4. & 10. idem explicat: ſupra quodlibet volumen, adeſt cavea cum ave incluſa: an duae iſtae caveae ad ornatum expreſſae ſunt, vel potius ad aliquid edocendum, hoc numeris Platonicis obſcurius eſt: nihilominus, ne omnino coecutiat Lector, cum Iſychio Presbytero in Levitico lib. 1. cap. 1. hoc lumen addere poſſumus: *Volatilia, ſpiritus oſtendere contemplationi vacantes; terrenis omnino ſe non miſcentes negotiis: quod etſi forte neceſſitas exegerit, mox revolant ad ſublimia, & illo Euangelii juvantur teſtimonio, quod Dominus ait: conſiderate volatilia Caeli, quia non ſeminant, neque metunt, & Pater veſter Caeleſtis paſcit illa.*

22. JONAS PROJECTUS, ex Sarcophago marmoreo effoſſo prope Eccleſiam S. Sebaſtiani, quem aeneis Tabulis edidit noſter Aringhius *Romae Subterraneae* Tomo I. lib. 3. cap. 22. pag. 617. De Jona, qui tribus diebus, totidemque noctibus in ventre piſcis fuit, vide quae ſcripſimus in noſtro Indiculo, Tabula III. Saeculi Primi, num. 44, & Tabula I. Saeculi Secundi, num. 22. Hujus myſterii ſymbolum non ſolum in ſculptis Sarcophagis, pictiſque Cubiculis Coemeteriorum, ſed etiam in lucernis, & vitris Chriſtiani veteres expreſſerunt.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Conſule Petri Commendatoris Victorii Opus *de Septem Dormientibus* pag.55, alioſque Claros Scriptores, quos in locis noſtri Indiculi paullo ſuperius allegatis indicavimus. In Jona quoque (inquit Huetius Propoſitione IX. cap. 170. p. 628.) ſui propoſitam eſſe Figuram palam Jeſus declaravit Matthaei cap. 12. verſ. 39. *Sicut enim*, inquit, *fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus; ſic erit Filius hominis in ventre terrae tribus diebus, & tribus noctibus*. Habes heic itaque eximium Chriſti ad vitam redeuntis ſimulacrum. Jonas, ſaeviente tempeſtate, & nautis de vita ſollicitis, dormit ſecurus; quod & Chriſto contigit. Jonas pro nautarum ſalute mittitur in mare, ſilent fluctus, & tempeſtas ſedatur; in Jeſu (Coloſs. I. cap. 19. verſ. 20.) *complacuit omnem plenitudinem habitare, & per eum reconciliare omnia in ipſum; pacificans per ſanguinem Crucis ejus, ſive quae in terris, ſive quae in caelis ſunt*. Nautae, Jonam in mare miſſuri, Deum orant, ne ſibi crimini detur viri innocentis interitus (Jonae I. verſ. 14): *quaeſumus, Domine, ne pereamus in anima viri iſtius, & ne des ſuper nos ſanguinem innocentem*; Pilatus Jeſum letho daturus (Matthaei cap. 27. verſ. 46.), *accepta aqua, lavit manus*

manus coram Populo, dicens: innocens ego ſum a ſanguine Juſti hujus: vos videritis. Sic de ſe ad Deum Jonas (cap. 2. verſ. 5.) in ventre ceti, *abjectus ſum a conſpectu oculorum tuorum*; ſic de ſe ad Deum Jeſus in Cruce (Matth. cap. 27. ver. 17.), *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquiſti me?* Jonas maris periculo functus, Ninivitas ad obſequium Dei compellit; Gentes, poſt vitam a Jeſu receptam, ad Dei cultum vocantur. Jonas concionator; perinde ut Jeſus. Ad poenitentiam Ninivitas hortatur Jonas; *Poenitentiam agite*, inquit Jeſus (Matthaei IV. verſ. 17.), *appropinquavit enim Regnum Caelorum.*

23. TOBIAS PISCEM DEFERENS, ex Tabula tertia Cubiculi tertii Coemeterii S. Calliſti Papae, & aliorum Sanctorum Martyrum Via Appia, & Ardeatina, apud Aringhium *Romae Subterraneae* Tom. I. lib. III. cap. 22. pag. 551. Junior Tobias, qui piſcem manu geſtat, cujus virtute pulſus eſt e Sarae corpore diabolus, & ejus viro reſtituta lumina fuerunt, Chriſtum coercentem diabolum, Genteſque univerſas illuminantem, ſignificat; ut docet Auctor libri *de Promiſs. & Praedic.* inter Opera S. Proſperi pag. 168. edit. an. 1711, Part. II. capi-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

te 39. cui titulus eſt, *Praedictio in Tobiam, ex piſce Chriſto & daemonia fugari, & illuminari caecos*. Praeterea aqua, in qua piſcis manebat, figura baptiſmi fuit, ſine quo vivere in Chriſto credimus poſſe neminem. Ea de cauſa piſcis ſymbolo Chriſtiani veteres utebantur; cumque, ut inquit P. Mamachius *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* Tom. I. cap. I. §. VI. pag. 54, aqua baptiſmi regenerari nos ad novam ſpiritalemque vitam intelligerent; eapropter inditum eſt eis nomen *piſciculorum*, ducta ſimilitudine a piſcibus, qui in aqua gignuntur, nec vivere ſine aqua poſſunt. Clemens Alexandrinus lib. 3. *Pedagogi* cap. XI. pag. 289. edit. Oxon. *ſi ſit aliquis*, inquit, *qui piſcetur, meminerit Apoſtoli, & puerorum, qui ex aqua extrahuntur*. Demum vox Graeca ΙΧΘΥΣ, quae *piſcem* ſignificat, conſtat ex literis initialibus, ΙΗΣΟΥΣ. ΧΡΙΣΤΟΣ. ΘΕΟΥ. ΥΙΟΣ. ΣΩΤΗΡ. quae ſonant, *Jeſus Chriſtus Dei Filius Salvator*, ut diximus in Indiculo Tabulae I. Saeculi Primi num. 4. Satis autem compertum eſt, Chriſtum *piſcis* ſymbolo denotari. S. Hieronymus Epiſt. VII. edit. Martianaei, alias 43. *ad Chromatium* pag. 13. Tomi IV, Bonoſum laudat, quod ſe quaſi *filium* ἰχθύος gerat. Et Optatus Milevitanus lib. 3.

lib. 3. *contra Parmenianum* pag. 62. edit. an. 1716, *Sed neſcio*, inquit, *an cum illo piſce, qui Chriſtus intelligitur, qui in lectione Patriarchae legitur in Tigride flumine comprehenſus, cujus fel, & jecur tulit Tobias ad tutelam feminae Sarae, & ad illuminationem Tobiae non videntis, ejuſdem piſcis viſceribus Aſmodaeus Daemon a Sara puella fugatus eſt, quae intelligitur Eccleſia, & coecitas a Tobia excluſa eſt*. Vide etiam Auctorem Operis *de Praedict. & Promiſs. Dei* loco citato, & ex recentioribus SenatoremBonarrotium in libro *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vaſi antichi di vetro* Tab. 2. Fig. 2. pag. 16. & ſeqq., Anſelmum Coſtadonum Monachum Camaldulenſem in Diſſert. *ſopra il peſce, come ſimbolo di Gesù Criſto* §. 2., & P. Lupum in Diſſertatione *ad Monumentum S. Severae* pag. 64.

24. SUSANNA A SENIORIBUS CIRCUMVENTA, ex Sarcophago marmoreo in Coemeterio S. Agnetis effoſſo. Euſebius *Hiſt. Eccl.* lib. 6. cap. 31. ait: JULII AFRICANI *extat Epiſtola ad Originem ſcripta, in qua hiſtoriam Suſannae, quae in Danielis Libro legitur, ſpuriam, & commentitiam eſſe ſuſpicatur. Ad quam Epiſtolam Origenes copioſiſſime reſpondit*. Euſebio addendus eſt

eſt S.Hieronymus, qui libro *de Scriptoribus Eccleſiaſticis* in *Julio Africano* ait: *Hujus eſt Epiſtola ad Origenem ſuper quaeſtione Suſannae, eo quod dicat in Hebraeo hanc fabulam non haberi, nec convenire cum Hebraica etymologia: contra quem doctam Epiſtolam ſcribit Origenes.* His conſentiunt Photius in *Biblioth.* Codice 34, & Suidas in voce Ἀφρικανὸς, & Freculphus in Chron. Tom. 2. lib. 2. cap. 8. Nihil ergo hac Epiſtola Origenis apud Veteres celebratius; qua Suſannae a Senioribus circumventae hiſtoria, tamquam vera & genuina libri Danielis pars, ac proinde ceu Canonica Scriptura, adverſus Africanum demonſtratur. Huic Epiſtolae Origenis, editae Tomo I. Operum ejus a Doctiſſimo Carolo DE LA RUE Presbytero & Monacho Benedictino e Congregatione S. Mauri Pariſ. an. 1733. pag. 12. & ſeqq., adde, quod idem Origenes ſcribit Homilia I. in Leviticum: *Sed tempus eſt* (inquit) *nos adverſus improbos Presbyteros uti Sanctae Suſannae vocibus, quas illi quidem repudiantes, Hiſtoriam Suſannae de Catalogo Divinorum voluminum reſecarunt: nos autem & ſuſcipimus, & contra ipſos opportune proferimus.* Et Tractatu 31. in Matthaeum, *uſi ſumus*, ait, *hoc loco Danie-*

nielis exemplo, non ignorantes, quod in Hebraeo poſitum non eſt: ſed, quoniam in Eccleſiis tenetur, alterius temporis eſt requirere de ejuſmodi. Vide etiam Euſebium lib. 6. *Praepar. Euang.* & Philocal. cap. 22, ubi alius habetur Origenis locus, depromptus ex ejus Commentariis in Geneſim. De ſenibus, quos inter, media adſtat Suſanna Deum exorans, ſic ſcribit laudatus Origenes ad Africanum pag. 18. num. 7. *Memini certe, me cum ſtudioſo Hebraeo vocatique apud illos viri ſapientis filio, & ad id educato, ut patri ſuccederet, colloquutum, ab ipſo perinde, ac ſi Suſannae hiſtoria vera ſit, didiciſſe etiam Seniorum nomina, prout extant in Jeremia* (cap. 29. verſ. 22.), *& hoc modo ſe habent:* Te faciat Dominus, ut Sedeciam, & ut Achiab, quos frixit Rex Babylonis in ſartagine in igne, propter iniquitatem, quam fecerunt in Iſrael. *Quomodo vero alter ab Angelo ſecatur, alter autem ſcinditur? Dicendum eſt, non in praeſenti Saeculo futura haec eis predici, ſed in Dei Judicio poſt eorum hinc deceſſum &c.* Et num. 8. pag. 19. ejuſdem Epiſtolae, *alium quoque* (inquit) novi Hebraeum, *qui de his Senioribus ejuſmodi afferebat traditiones; illos nempe, ſperantibus in captivitate ſe per Chriſti adventum ab inimico-*

micorum ſervitute liberandos, profeſſos eſſe, quae ad Chriſtum pertinent, explicare poſſe, & utrumque ſingillatim, in quamcumque mulierem incidebat, & cui vitium offerre cupiebat, ei ſecreto affirmaſſe, ſibi a Deo datum e ſuo ſemine progignere Chriſtum. Hinc ſpe gignendi Chriſtum decepta mulier, ſui copiam decipienti faciebat; & ſic civium uxores ſtuprabant Seniores Achiab, & Sedecias. Quamobrem recte a Daniele alter quidem dictus eſt, inveteratus dierum malorum; *alter vero audivit*, ſic faciebatis filiabus Iſrael; & illae timentes, congrediebantur vobiſcum: ſed filia Juda non ſuſtinuit iniquitatem veſtram, *Forte enim fraus, & timor, quorum magna vis in mulieres, efficiebant, ut corpora ſua his dictis Senioribus permitterent.* S. vero Hieronymus lib. 5. *Commentariorum in Jeremiam* ſub finem, ad haec verba Prophetae, *faciat te Dominus ſicut Sedeciam, & ſicut Achab*, ita habet: *Ajunt Hebraei, hos eſſe Presbyteros, qui fecerint ſtultitiam in Iſrael, & moecati ſunt uxores civium ſuorum; quorum uni loquitur Daniel*, inveterate dierum malorum: & *alteri*, ſemen Chanaan, & non Juda, ſpecies decepit te, & concupiſcentia ſubvertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus Iſrael, & illae

me-

metuentes, loquebantur vobiſcum: ſed non filia Juda ſuſtinuit iniquitatem veſtram. *Quodque Propheta nunc loquitur*, & loquuti ſunt in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis, *illud ſignificari putant, quod miſeras mulierculas, quae circumferuntur omni vento doctrinae, ſic deceperint, quo dicerent eis: quia de Tribu erant Juda, Chriſtum de ſuo ſemine eſſe generandum: quae illectae cupidine, praebebant corpora ſua, quaſi matres futurae Chriſti. Sed illud, quod in praeſentiarum dicitur*, quos frixit Rex Babylonis in igne: *videtur Danielis hiſtoriae contraire. Ille enim aſſerit, eos ad ſententiam Danielis a Populo eſſe lapidatos: heic vero ſcriptum eſt, quod frixerit eos Rex Babylonis in igne. Unde & a pleriſque, ac pene omnibus Hebraeis, ipſa quaſi fabula non recipitur, nec legitur in Synagogis eorum. Quei enim, inquiunt, fieri poterat, ut captivi, lapidandi Principes, & Prophetas ſuos haberent poteſtatem? Et magis hoc eſſe verum affirmant, quod ſcribit Jeremias, convictos quidem eſſe Presbyteros a Daniele; ſed latam in eos ſententiam a Rege Babylonis, qui in captivos, ut victor & Dominus, habebat imperium.* Huic tamen Judaeorum objectioni reſpondet Origenes in fragmento libri deci-

mi *Stromat.* dicens: *niſi forte*, inquit, *hoc*; *quod ſcriptum eſt*, interfecerunt eos, *ſic interpretemur, pro eo quod eſt, Regi Babylonis occidendos tradiderunt. Sicut & nos dicimus, quod Judaei interfecerint Salvatorem; non quo ipſi percuſſerint; ſed quo tradiderint occidendum, & ſubclamantes dixerint*, Crucifige, crucifige eum „. At haec de Suſanna caſtiſſima Femina a duobus Senioribus circumventa, ſint ſatis.

25. TRES PUERI IN FORNACE ILLAESI, ex Tabula prima ſecundi Cubiculi Coemeterii S. Calliſti Papae & aliorum SS. Martyrum Via Appia & Ardeatina, quam aeneis typis expreſſit, ac edidit noſter Aringhius Tomo I. *Romae Subter.* lib. 3. cap. 22. pag. 539. num. 3. Confer Danielis Caput III. verſ. 12. & ſeqq. ac ea, quae nos ſcripſimus de ipſis Sidrach, Miſach, & Abdenago pueris, religionis cauſa in caminum ignis juſſu Nabuchodonoſoris Regis injectis, Tabula I. Saeculi II. numero 20. hujus *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae*, P. Mamachius Tomo I. *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum*, libro 2. pag. 264. num. 3. exhibet etiam ipſe ex noſtro Aringhio hanc Tabulam I. ſecundi Cubiculi Coemeterii S. Calliſti.

26. EZE-

26. EZECHIELIS CONCIO AD REDIVIVOS, ex Sarcophago marmoreo, in Coemeterio Vaticano reperto, apud Aringhium, qui Tomo I. *Romae Subter*. lib. 2. cap. 10. pag. 327. hoc monumentum ſic illuſtravit: *Repraeſentari* (inquit) *illic creditur admirabilis illa viſio, quae in Divinis literis objecta legitur Ezechieli Prophetae, qua ſibi in ſpiritu viſus eſt evocari in campum oſſibus mortuorum vehementer aridis plenum: illo autem vaticinante, viſa ſunt accedere oſſa ad oſſa, unumquodque ad juncturam ſuam, carnibus indui, animari, ac demum revixiſſe. Per iſtam quidem reſurrectionis parabolam, ut D. Hieronymus cum Gloſſa diſſerit, qua oſſa arida, & multa vetuſtate confecta, videntur reſurgere, reſtitutionem Populi Iſrael in Captivitatem ducti, & toto Orbe diſperſi, Prophetae Dominus indicabat. At vero Chriſtiani hoc ſibi ob oculos poſito Divinae potentiae myſterio, ad quaevis perferenda tormenta, atque ipſam mortem ſubeundam fortiores multo, & alacriores reddebantur, certiſſima ducti ſpe, fore ut a Domino, cujus amore ſanguinem profundebant, omni moerore, ac miſeriis liberentur, & in vitam meliorem atque immortalem aſſerantur.* Conſule etiam S. Juſtinum Martyrem in *Apolog*. I. num. LII.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

pag.76. Edit. Venetae an. 1747, Tertullianum lib. *de Reſurrectione Carnis* cap. 29. & ſeq. pag.343. Edit. Venetae an. 1744, S. Hieronymum in cap. 37. Ezechielis pag. 958. Edit. Martianaei, & Auctorem *Quaeſtionum ad Reſponſ. ad Orthodoxos*, inter Opera laudati S. Juſtini, *Quaeſt.* 45. pag. 592., qui ab Ezechiele diſertis verbis factam mentionem Reſurrectionis ajunt. Quare Majores noſtri depingendam in Coemeteriis (ubi ſepeliri ab ipſis corpora ſolebant) eſſe ejus, mortuos ad vitam revocantis, imaginem putaverunt.

27. ORDO LIBRORUM VETERIS ET NOVI TESTAMENTI SECUNDUM VULGATAM EDITIONEM; quorum Catalogum, ex prima S. Clementis PP. Epiſtola ad Corinthios, aliiſque ex Patribus receptum fuiſſe probavimus in LIBRO HISTORICO, cap. 3. pag. DCIV *hujus noſtrae Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae*, differentes *de Canone Divinarum Scripturarum ab Eccleſia recepto ante & poſt Chriſtum natum*. Vide etiam, ſi lubet, ejuſdem Libri Hiſtorici cap. 4. pagina DCXVIII, ubi (duce S. Hieronymo in Praefatione *in Lib. Regum*, & in Praefatione *in Danielem*) egimus de ſumma Librorum Sacrorum ab Hebraeis in tres Claſſes digeſta, nempe

pe *in Legem*, *in Prophetas*, *&* *in Hagiographa*: aſſerentes,hanc Diviſionem in tres Claſſes, etiam Chriſtum Dominum innuiſſe, cum Diſcipulis poſt Reſurrectionem in Coenaculo loqueretur (Lucae 24. v. 44.), dicens, *Neceſſe eſt impleri omnia, quae ſcripta ſunt in Lege Moyſi,& Prophetis,& in Pſalmis de me.* Quae verba huic num.27.Tab.II.Saec.II. praefiximus. De ſingulis ergo utriuſque Foederis Libris, quoniam ſcriptum a nobis eſt *in Vindiciis Canonicarum Scripturarum Vulgatae Latinae Editionis* typis impreſſis Romae an. 1744, atque in *Euangeliario Quadruplici Latinae Verſionis Antiquae, ſeu Veteris Italicae*, publica luce donato an. 1749, nihil hoc loco attinet dicere; niſi quod ex Veteris Teſtamenti miraculis,prædictionibus,& figuris, in novo exitum nactis, appareat utriuſque Foederis cohaerentia; atque etiam utriuſque (& Chriſtianae proinde Religionis, quae iis incumbit) veritas eluceat. Ita autem aſſerta Chriſtiana Religione,Veterum Ethnicorum univerſa corruit Theologia, in qua convellenda nulla fere deinceps opera *in hac Demonſtratione Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadrip.* erat collocanda. Hoc argumenti genere uſi ſunt ſaepe Juſtinus,Irenaeus, Tertullianus,Cyprianus,Euſebius,aliique multi; id unum

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. unum ad revincendam adverſantium Ethnicorum inſaniam ſatis eſſe arbitrantes, quod ex Vaticiniorum, & Figurarum complemento peti ſolet. Telo hoc, quod nobis Prophetæ ſubminiſtrant, viriliter uſi ſunt etiam Ammonius in conſenſu Moſis & Jeſu, Theodoretus in libro ejuſdem argumenti, Ariſto Pellæus in Diſputatione Jaſonis & Papiſci, ac Origenes contra Celſum; imo & Apoſtoli ipſi, & Euangeliſtae, & Princeps Apoſtolorum Petrus, qui Chriſtianos collaudat, quod ad Propheticum ſermonem, tamquam ad lampadem in caliginoſo loco lucentem, attenderent; quippe quod erat firmiſſimum Chriſtianae cauſae praeſidium. Cum Auguſtinus olim inter Philoſophorum, Chriſtianorumque dogmata incertus diu multumque fluctuaſſet, ut ſcribit *Confeſſionum* lib. 6. cap. 1, tandem ad Scripturae Sacrae veritatem amplectendam hac praecipue ratione adductus eſt, ut animadvertit Huetius.

28. MISIT MOYSEN SERVUM SUUM, ET AARON, QUEM ELEGIT IPSUM, POSUIT IN EIS VERBA SIGNORUM SUORUM ET PRODIGIORUM IN TERRA CHAM, ex Pſal. CIV. verſ. 26. & 27. Moyſes, *Servus Dei*, quaſi proprio & peculiari cognomento, dictus eſt: *& crediderunt*

runt (inquit ipſe de ſe *Exodi* xiv. v. 31.) *Domino, & Moyſi ſervo ejus*. Dominus ipſe (*Numerorum* xii. v. 7.) ait: *At non talis ſervus meus Moyſes. Quare ergo non timuiſtis detrahere ſervo meo Moyſi?* Rurſus(*Deuteron.* xxxiv. v. 5.) *mortuuſque eſt ibi Moyſes ſervus Domini*. Et paulo poſt (*Joſue* I. v. 1.) *& factum eſt poſt mortem Moyſi ſervi Domini, ut loqueretur Dominus ad Joſue, & diceret ei: Moyſes ſervus meus mortuus eſt*. Aegyptus, terra Cham appellatur, eo quod Cham filius Noe ibi commoratus eſt, & Mizraim unus ex filiis ejus, eam cultoribus frequentem effecit. Lege Exodum cap. 2. v. 23. 24. & 25, cap. 3. toto, & cap. 4. v. 1. & ſeqq. uſque ad 27. ubi clarior habetur explicatio verborum a nobis hoc nu. 28. recitatorum ex Pſalmo 104, quibus exprimitur Miſſio Moyſis, & Aaronis, ac data utrique poteſtas edendi ſigna, ut illos a Deo miſſos crederent Aegyptii. Quod attinet ad Aaronis electionem, ea tum primum videtur facta, quando Deus praecepit, ut iret in occurſum fratris. Is, inquit Philo *de Vita Moſis*, jam antequam adjungeret ſibi Moyſes comitem, habebat praeparatam divinitus animam ad obſequium, ut incunctanter aſſentiret, ſequereturque. Addit Joſephus, Moyſem cum

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

cum Aarone mox ulterius progreſſum, obvios inveniſſe praeſtantiſſimos quoſque Hebraeorum, qui adventum ejus praeſenſerant. Iſtam primam Aaroni factam apparitionem in Aegypto credibile eſt; ac de ea intelligi verba Domini ad Heli *Regum* 2. v.27. Igitur Aaron electus fuit a Deo, non ſolum ut ſermonem haberet pro Moyſe ad Populum, ſed etiam ut ſigna faceret, atque ut fungeretur Sacerdotio, quod ei poſtea ipſemet Moyſes contulit, tamquam Sacerdos, ſive Pontifex extraordinarius. Myſtice Hieronymus (in *Micheae* cap. 6.) in miſſo Moyſe ſpiritalem Legem accipit, in Aarone Magno Sacerdote ſignaculum ſanctitatis in fronte, quod Deus Pater ſignavit. Moyſes, & Aaron in Aegypto miram exercuerunt poteſtatem, quam illis contulit Deus, ut in nomine illius, ac de illius mandato miracula perpetrarent. Porro Chriſtum ſui ſimilem (inquit Doctiſſimus Huetius *Demonſtrationis Euangelicae* Propoſit. IX. cap. 170. pag. 625.) olim prodíturum, vaticinatus eſt Moſes, cum dixit: *Prophetam de Gente tua, & de fratribus tuis, ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus: ipſum audies* (*Deuteron.* 18. v. 15.). Hujus oraculi veritatem in Jeſu eluxiſſe, palam teſtati ſunt Petrus, & Stephanus (*Actor.* III. v. 21,

v.21, & VII. v. 37.), & accurata ac luculenta comparatione probavit Euſebius libro *Demonſt. Euangelicae* tertio: Cujus Comparationis ſumma ſequar cum Huetio faſtigia. Utrumque Deus Principem ac Ductorem miſit; Moſem Hebraeorum, hominum omnium Jeſum. Uterque ſe a Deo miſſum, magnis approbavit miraculis. Moſes Hebraeos ex Aegyptiorum ſervitute vindicavit in libertatem; Jeſus homines Daemonum omnium mancipatos vinculis exemit: Moſes Hebraeis per Deſertum ad Terram Promiſſam; Jeſus hominibus per vitae hujus anguſtias ad Caeleſtem Patriam ducem ſe praebuit: Moſes nutu mare ſiſtit, & exſiccat; Jeſus ſaevientes ventos fraenat, & tumidos fluctus dictis ſedat: Moſes Hebraeos trans mare ſalvos ducit & incolumes; Jeſus fluctibus ſuſpenſus, graditur ſupra mare, & Petro idem poſſe concedit: Moſes Hebraeos; Jeſus homines ab Idolorum cultu avertit: Moſes Hebraeis; Jeſus univerſo Generi Humano leges ſanxit: Moſes Hebraeos, trajecto Mari Rubro, Aegyptiorum tyrannidi ſubduxit; Jeſus hominibus per baptiſma jugum Daemonum detraxit: Moſes Deum inter & Hebraeos conciliatorem & proxenetam ſe geſſit; *unus mediator Dei & hominum Chri-*

 ſtus

ſtus Jeſus, ait Paulus in priore Epiſtola ad Timotheum cap. 2. v. 5: *Fuit* Moſes *cum Domino quadraginta dies, & quadraginta noctes, panem non comedit & aquam non bibit* (Exodi 34. v. 28.); Jeſus, *cum jejunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit* (Matthaei cap. 4. v. 2): Moſes ſplendita facie deſcendit de monte; Jeſus, conſcenſo cum tribus Apoſtolis monte, *transfiguratus eſt ante eos, & reſplenduit facies ejus ſicut ſol*. Eſurientibus Hebraeis, coturnices & manna de Caelo, & aquam de rupe ſitientibus Deus per Moſem adminiſtrum, & interpretem, in Deſerto largitus eſt; Jeſus turbæ in Deſerto fame languenti cibaria non ſemel ſuppeditavit, & aquam Vitae ſe gratis daturum pollicitus eſt: Septuaginta Viros de Senibus Iſraelitis, Populi Magiſtros ac Duces conſtituit Moſes, cujus & ſpiritum cum illis communicat Deus; Jeſus Diſcipulos LXXII. quoquoverſus dimittit doctrinae ſuae praecones, & ſpiritu ſuo afflatos: Mariam lepris laborantem ſanat Moſes; hominem Jeſus eodem morbo affectum ſanitati reſtituit. Moſes XII Exploratores in Terram Chanaan; Jeſus XII. Apoſtolos in Univerſam Terram mittit. Oſeae filio Nun, Joſuae nomen imponit Moſes; Simonem Jeſus Pe-

Pet rum dici jubet. Veteris Teſtamenti ſequeſter Moſes; Novi conditor Jeſus. His adde, Moſem, ac reliquos etiam Iſraelitarum liberos, ſtatim ab ortu, nefario Pharaonis mandato fuiſſe morti addictos; Jeſum naſcentem, abHerode fuiſſe ad mortem quaeſitum, reliquos etiam Bethlehemitici tractus infantes trucidatos: Moſem vero, & Jeſum, parato ſibi letho a parentibus fuiſſe ſubductos. Denique, quemadmodum reliquis Prophetis longe praeſtitit Moſes, ſive Propheticam facultatem ſpectes, ſive patrata miracula, quod toto capite probat Maimonides (in More Nev. Part. 2. cap. 35); ita eos, atque ipſum etiam Moſem, Chriſtus longo intervallo ſuperavit, & quoad vim futurorum praeſciam, & quoad prodigiorum edendorum facultatem. In Aaron quoque Chriſti Jeſu conſtat ſimulacrum. Hic Novae Legis Pontifex (quod fuſa diſputatione probat Paulus in Epiſtola ad Hebraeos); ille Priſcae: Unctus ille oleo ex baccis arborum expreſſo; hic oleo laetitiae: *Dixit Dominus ad Moyſen, ecce conſtitui te Deum Pharaonis, & Aaron frater tuus erit Propheta tuus* (*Exodi* 7. v. 1.); de Chriſto Jeſu dixit Moyſes, *Prophetam de Gente tua, & de fratribus tuis, ſicut me, ſuſcitabit tibi* Do-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Dominus Deus tuus: ipſum audies (*Deuteron.* 18. v. 15.): Semel ille in anno Sancta Sanctorum inibat ſolus, *non ſine ſanguine, quem offerebat pro ſua, & Populi ignorantia*; Chriſtus Jeſus *per proprium ſanguinem introivit ſemel in Sancta, aeterna redemptione inventa* (*Hebraeor.* 9. v. 7. 9.): De Aaron ſic Deus ad Moyſem, *Portabit Aaron iniquitates eorum quae obtulerunt, & ſanctificabuntur filii Iſraël* (*Exodi* 28. v. 38.); de Chriſto Jeſu ſic Iſaias cap. 54. v. 4. & ſeq. *vere languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portavit, & non putavimus eum, quaſi leproſum, & percuſſum a Deo, & humiliatum: ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra; diſciplina pacis noſtrae ſuper eum, & livore ejus ſanati ſumus*: Deum inter, & homines ſequeſter fuit Aaron; *unus mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus* (I. *Timoth.* 2. v. 5.): Deum Aaron, reſperſo *ſanguine Teſtamenti Veteris, quod mandaverat ad Iſraelitas Deus*, facinoroſis hominibus reddebat propitium; Chriſtus Jeſus *Novi Teſtamenti mediator eſt, ut, morte intercedente, in redemptionem earum praevaricationum, quae erant ſub priori Teſtamento, repromiſſionem accipiant, qui vocati ſunt aeter-*

aeternae haereditatis (*Hebraeor.* 9. v. 15. & 20.): In ſeditione Core, Dathanis, & Abironis, cum graſſaretur incendium, & noxios ſacer ignis corriperet, Aaron *ſtans inter mortuos, ac viventes, pro Populo deprecatus eſt, & plaga ceſſavit* (*Numeror.* 16. v. 48.); ſaeviente peccatorum lue, & Humanum Genus depaſcente, in tutum ſubduxit nos Chriſtus, & periculo exemit, *unde & ſalvare in perpetuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum, ſemper vivens ad interpellandum pro nobis* (*Hebraeor.* 7. v. 25); neque ſolum ad vivos, ac porro victuros, ſed ad defunctos etiam mortis ſuae beneficium pertinere voluit; & Veteris Teſtamenti promiſſiones, Novi beneficiis abunde perſolvit.

29. ANACLETUS SEDIT ANN. XII. MENSES X. DIES VII, ex picturis poſitis in Baſilica S. Pauli Via Oſtienſi vel a Beato Leone Magno una cum Muſivo, vel a Symmacho Papa, in pariete Auſtrali navis medianae ejuſdem Baſilicae. Ex quatuordecim Manuſcriptis Catalogis Romanorum Pontificum relatis a Franciſco Blanchino Patruo meo in Prolegomenis ad *Anaſtaſium Bibliothecarium* Tom. 2. pag. LXXXIX, ſeptem dant Anacleto annos XII; octo, menſes X;

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſes X; & undecim, dies VII. Anacletum vero, ut idem ſcribit in Notis ad ejus Vitam Sectione v. pag. 64, a Cleto deceſſore diſtinguendum eſſe (quos confuderant aliquando antiqui Scriptores, etiam ex Patribus, nominis affinitate permoti, non ſecus ac Euſebius ex Marcellino, & Marcello, unicum conflavit Pontificem), pervicit Scheleſtratius *Antiq. Illuſtr.* Diſſertatione 2. cap. 2, oſtendens, id valide comprobari ex certis Romanae Eccleſiae documentis; cum Patria, Parentes, Epochae utriuſque Sedis, & Martyrii, ſint admodum diverſae; uti conſtare poteſt ex Conſulibus utrique aſſignatis apu, omnes Catalogos, & Libros Lectionariosd mirifice in iis conſentientes, etiam ſi Codices illi differant in numero annorum, menſium, ac dierum, iiſdem Pontificibus attributo. Cum itaque omnium Codicum tanta concordia ſit in primo, ac poſtremo Conſulatu Sedis Anacleti, nempe ex decimo Domitiani collega Sabino (Chriſti 84), ad Domitiani decimum ſeptimum collega Clemente (Chriſti 95); & cum Cleti Martyrium conſignetur die 26. Aprilis, Domitiano VIIII. & Rufo Conſulibus (Chriſti 83), Anacleti vero die 13. Julii, Domitiano XVII. & Clemente Conſulibus (Chriſti 95); conſequi-

ſequitur, ut hiſce ex teſtimoniis numeri annorum vitiati a deſcriptoribus, & variantes, redigantur ad veram lectionem, aſſignatis Conſulibus reſpondentem. Erat annus Martyrii S. Cleti, ſignatus Conſulibus Domitiano VIIII.& Rufo (Chriſti 83); dies vero, 26. Aprilis: inde ad diem 26. Aprilis Chriſti Epochae 95, Domitiano & Clemente Conſulibus, numerantur anni ſolidi XII; & ad proximos Conſules Valentem & Veterem, Aerae Chriſti 96. attributos, & primos, ex Evariſto aſſignatis, praedicta die 26. Aprilis claudit annos ſolidos XIII. Tum a die 26. Aprilis, ad diem 13. Julii Martyrio Anacleti notatum, conſequuntur menſes 2. & dies 17. Ex ea ſumma annorum 13. menſium 2. ac dierum 17. demptis 12. ——— 10. ——— 7. qui Sedi Anacleti aſſignantur, tum in Picturis Baſilicae S. Pauli, tum in vetuſtiſſimis Catalogis, aetate Liberii, ac Felicis Quarti collectis, quatriduo tantum ab ea ſumma diſcrepantibus; reliqui ſunt menſes 4,& dies 10, tribuendi vacationi Sedis inter Martyrium Cleti, & Pontificalem ordinationem Anacleti, incidentem, juxta hujuſmodi computationem, in diem Dominicam 7. Septembris anni 83. Nam inde ſi coeperis numera-

re

re ſummam annorum XII, menſium X, & dierum VII, quos exhibent in Anacleto Pi-cturae S. Pauli, Martyrium Anacleti pariabitur cum die 13. Julii, qua colitur, & cum anno Chriſti 96, Valente & Vetere Conſulibus, Evariſti primo in Catalogis conſtituto. Cauſam vacationis tam diuturnae, ad quadrimeſtre ſpatium extenſae, ſatis probabilis reddi poteſt, ſi Eccleſiae conſtitutio perpendatur per ea tempora, quae Martyrem effecerant Cletum; & praecipuorum Virorum Cleto ſuperſtitum conditio, ac geſta animo repetantur; ut proſequitur demonſtrare Patruus meus amantiſſimus eodem Tomo II. *Anaſtaſ. Biblioth.* pag. 65.

30. SUCCESSORES IN PETRI CATHEDRA. *Clemens Apoſtolorum Diſcipulus compluribus libris editis, Epiſtolis Encyclicis ad Eccleſias datis, Actiſque Martyrum conſcribendis ſeptem Notariis attributis, Juris, & Hiſtoriae Eccleſiaſticae fundamenta jacit.* Vide Joannem Baptiſtam Cotelerium Socium Sorbonicum, & in Pariſina Academia Regium Profeſſorem Linguae Graecae in celebri Commentario, quo illuſtravit Opera SS. Patrum florentium temporibus Apoſtolorum, ubi agit de S. Clemente; item Doctiſſimum Petrum Couſtantium

tium Presbyterum & Monachum Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri in Collectione *Epiſtolarum Romanorum Pontificum, & illarum, quae ad eos ſcriptae ſunt*, a pag. 6. ad 50 Tomi I. editionis Pariſien. an. 1721. demum *Notas Variorum*, ad Vitam S. Clementis, Tom. 2. *Anaſtaſii Bibliothecarii* p. 41. & ſeqq. editionis Salvionianae 1723 opera & ſtudio Franciſci Blanchini Patrui mei. Clemens, (inquit laudatus Couſtantius) Veterum teſtimonio ut Apoſtolorum aequalis celebratur. Quamobrem non alius creditur; ab eo, cujus Paulus *Philip.* 4. v. 3. meminit. Licet vero hunc a Petro Epiſcopo ordinatum Tertullianus lib. *de Praeſcript.* cap. 32. tradat, atque Aevo Hieronymi, ipſo Hieronymo teſte, *plerique Latinorum Secundum poſt Petrum Apoſtolum putarent fuiſſe*, idem tamen Hieronymus, necnon Epiphanius, Auguſtinus, Optatus, Euſebius, Scriptor Poematis adverſus Marcionem Tertulliano olim tributi, & Irenaeus, ſicut & Veteres Romanorum Pontificum Catalogi, proximum Petri Succeſſorem non Clementem, ſed Linum deſignant. Ita ille intelligi poteſt a Petro ordinatus Epiſcopus ad Epiſcopalia, ſeu Apoſtolica munia obeunda, ut nulli tum Eccleſiae eſſet alligatus;

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſed poſt mortem Lini,& Cleti,a Romanis in Epiſcopum proprium cooptatus fuerit. Anno Chriſti 91 Clemens in Cleti locum ſuffectus creditur. Romanam Sedem in Bucheriano quidem Catalogo *annis IX. menſibus XI. diebus XII*; in Corbejenſi autem *annis IX. menſibus X. die I.* obtinuiſſe memoratur. Eum anno Trajani Imperatoris III. hoc eſt Chriſti 100, *cum totos novem annos praedicationem Verbi Divini procuraſſet*, e vita abiiſſe Euſebius lib.3.*Hiſtoriae* cap.34. ſcribit. Huc uſque Couſtantius pag. 9. Sed Franciſcus Blanchinus Patruus meus in NotisChronologicis *inPontificatumSS.Clementis, & Cleti* To.2.p.31.n.6. nervis omnibus conatur oſtendere, B. Clementem Romano Pontificatu functum fuiſſe ante B. Cletum; hunc vero nonniſi ex illius abdicatione, vacante Cathedra Petri,ad eamdem evectum Cleri Romani ſuffragiis; illamque tenuiſſe (donecMartyr occumberet ſub Domitiano) pluribus annis ante martyrium Clementis, reſervatum ad annum Trajani tertium: & idcirco Cletum maturius Clemente relatum in diptycas Martyrum; & in Canonem Miſſae utroque in loco praeponi Clementi: cui tamen in ſerie Pontificum Romanorum vetuſtiſſima (Catalogo ſcilicet Liberiano) jure

jure poſtponitur; cum Clemens ſederit Petri & Lini ſucceſſor, atque Sedem dimiſerit ante Cleti Pontificatum. De Epiſtolis S. Clementis vide memoratos Auctores. Primam ad Corinthios, datam ex perſona Romanae Eccleſiae, laudant Irenaeus lib. 3. cap. 3, & apud Euſebium lib. 5. cap. 6, Clemens Alexandrinus *Stromatum* lib. 1. 4. 5. & 6, Origenes lib. 2. *de Principiis* cap. 3. & *in Joannem* I. v. 29, Hegeſippus apud Euſebium lib. 4. cap. 22; atque (ut ſilentio praetermittam Scriptorem Quaeſtionum, Juſtini nomine vulgatarum, Epiphanium, Hieronymum, & Photium) Euſebius ipſe, qui lib. 3. Hiſtor. Eccleſ. cap. 6. haec literis conſignavit: *Hujus Clementis Epiſtola habetur ad Corinthios ſcripta, praecipua plane, & valde mirabilis, quam velut ex perſona Romanae Eccleſiae dictavit, cum diſſenſio apud Corinthios eſſet exorta. Quam Epiſtolam in plurimis Eccleſiis publice legi, & Veterum, & noſtris etiam temporibus conſtat.* Secundam quoque S. Clementis Epiſtolam ad Corinthios (de praeſtantia vocationis Chriſtianae, de mundi contemptu, poenitentiae locum non eſſe poſt hanc vitam, de reſurrectione carnis, de bonis promiſſis praeſentium voluptatum abdicatione promerendis) ſcriptam

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

commemoravit Euſebius lib. 3. Hiſt. Eccl, cap. 38. *Sciendum autem eſt* (inquit), *quod & Secunda quaedam Clementis Epiſtola eſſe dicatur: eam autem non ſimiliter, ac priorem, notam eſſe comperimus; quoniam nec Veteres ea uſos eſſe novimus.* Obſervat tamen Cotelerius, haec Euſebii verba aliter a Rufino, atque indiligenter de more, reddi, neque magis accurate a S.Hieronymo lib.*de Script. Eccleſiaſt.*, cujus ſententiam ſequutus eſt Photius *in Bibliotheca* Cod. 113. S. Epiphanius *Haereſi* 27. num. 6 S. Clementem *in una Epiſtolarum ſuarum* citat, & *Haereſi* 30. num. 15. laudat *Epiſtolas circulares, quas* (idem Pontifex) *ſcripſit, quaeque in Sanctis Eccleſiis leguntur*, & in quibus *Virginitatem docet*; quae profecto non aliae ſunt, quam Prima, & Secunda ad Corinthios. Etenim S.Hieronymus,in dicto lib.*de Script. Eccl.* cum duas tantum Clementis Epiſtolas recenſeat; eas ipſas, quas S. Epiphanius proxime laudavit, libro I. adverſus Jovinianum ita commendat, *Ad hos* (Eunuchos) *& Clemens ſucceſſor Apoſtoli Petri, cujus Paulus Apoſtolus meminit, ſcribit Epiſtolas, omnemque ſermonem ſuum de Virginitatis puritate contexuit.* Praeter has duas Epiſtolas, quinque aliae circumferuntur S. Clemen-

Digitized by Google

mentis Epiſtolae, quarum duae priores ſunt ad Jacobum Fratrem Domini; tertia ad omnes Epiſcopos, Presbyteros, & Fideles; quarta ad Julium,& Julianum;quinta demum ad Hieroſolymitanos: ſed cum iſtae omnes tamquam ſuppoſititiae ab Eruditis rejiciantur, ſicut & decem Libri Recognitionum, Itinerarium S. Petri, Diſputatio ejuſdem Apoſtoli cum Appione, & Liturgia; de iis, utpote jam inter nothos foetus rejectis,agere ſupervacuum,& inutile judicamus. Id tantum nolumus ſilentio praeterire, in Libris Recognitionum, perſonatum Clementem commemorare, ſe alios quoque edidiſſe Libros, nempe Libro III. librum *de vero Propheta*, libro III. *de praefinitione Dei*, & libro V. alios *decem Recognitionum libros*. Vide Cotelerium in Patribus Apoſtolicis, Natalem Alexandrum *Hiſt. Eccl.* Saeculo I. & Bencinum in Notis *ad Anaſtaſium Bibliothec.* Tom.II. pag.42. De Notariis a S.Clemente ordinatis, quibus Urbis Regiones diviſit,ut ſinguli res geſtas Martyrum, ſollicite & diligenter per Regiones ſuas conquiſitas, deſcriberent, egimus alibi in hoc Indiculo.

31. AUCTORES PROPHANARUM LITERARUM,de quibus ſcribemus infra in hac Tabula ſuis locis. Vide tamen, quae dixi-

diximus ſupra in Libro Antiquario hujus noſtrae *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae* pag. DCCLXI. & ſeqq., differentes *de Auctoribus praecipuis Ethnicorum, qui ante inventas Literas celebrantur: & de multiplici Hermete ſive Mercurio, ejuſque nomine, aetate, ſimulacro, hiſtoria, & inventis, potiſſimum Hieroglyphicae, Notariae, ac Literariae Scripturae ipſi attributis: ubi etiam agitur de Hermis Antiquorum, tam Mercurio poſitis, quam reliquis Viris Literarum laude praeſtantibus: item de triplici Atlante &c.*

32. FORTIS IN BELLO JESUS NAVE, SUCCESSOR MOYSI IN PROPHETIS, QUI FUIT MAGNUS SECUNDUM NOMEN SUUM, MAXIMUS IN SALUTEM ELECTORUM DEI, *Eccleſiaſtici* cap. 46. v. 1. Procopius Caeſareae in Palaeſtina ortus & Africanarum rerum ob triennalem incolatum, ſcientiſſimus, lib. IV *de Bello Vandalico* p. 355. edit. Baſileae anno 1531. quandam Inſcriptionem reliquis omnibus antiquitate praeferendam nobiſcum communicavit, cum hoc ſcitu digniſſimum literis tradidit: „ Et quando in hunc incidimus ſermonem hiſtoriae, neceſſe fuerit Mauruſiorum originem repetere, & unde in Afri-

Africam ab initio venerint. Poſtquam enim Hebraei ex Aegypto reverterunt, atque in Palaeſtinae finibus conſtiterunt, Moſes Vir ſapiens, qui eos in itinere ducebat, moritur. Cui Jeſus Nave filius ſucceſſit, qui & in Palaeſtinam Populum introduxit, ac virtutem ſupra hominis naturam longe oſtendens, Regionem habuit, unde Gentes evertens, multas Civitates facile paravit, ac omnibus inexpugnabilis viſus. Tunc igitur univerſa Regio maritima a Sidone, uſque in Aegypti fines, Phoenicia eſt appellata, quibus unus jamdudum imperabat, uti omnes teſtantur, qui antiquam Phoenicum ſcripſere hiſtoriam. Heic Populi numeroſi habitavere Gergeſaei, Jebuſaei, aliaque habentes nomina in Hebraeis voluminibus memorata: qui, quum inexpugnabilem conſpicerent advenarum exercitum, patrios fines deſerentes, in Aegyptum vicinam migraverunt; ibique numero, ac ſobole creſcentes, quum non ſatis commodum tantae multitudini locum inveniſſent, in Africam penetravere, ubi Civitates quamplures habitantes, omnem eum tractum uſque ad Herculis columnas tenuerunt; Semiphoenicia lingua, ac catalecto utentes: Oppidumque Tingen ſitu munitiſſimum in Numidia aedificaverunt,

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

runt, ubi duae ex albo lapide columnae prope magnum fontem conſtitutae; in quibus Phoenicum lingua literae inciſae ſunt hujuſcemodi: NOS A FACIE FVGIMVS IESV PRAEDONIS FILII NAVE. Hi demum quod nulli ſint eis antiquiores, Aricae Indigenae dicuntur eſſe: cujus rei gratia Rex quondam eorum Antaeus, qui in Palaeſtra cum Hercule congreſſus eſt, terrae filius eſt appellatus. Tempore vero procedente, qui e Phoenicia cum Didone venerunt, hic ob ſuorum conſanguinitatem conſtiterunt, eiſque permittentibus Carthaginem condidere: quae potentia, ac hominum multitudine adeo crevit, ut vicinis bella intulerit, & Mauruſios ipſos, qui priores e Palaeſtina venerunt expulerit, ac procul ab eis habitare juſſerit,,. Joſue filius Nun, a Graecis & Phoeniciis vocatus *Jeſus filius Nave*, fuit ſucceſſor Moyſi in Prophetiae ſpiritu, & in Regimine Populi. Hebraeis promiſerat Moyſes *Deuteron.* XVIII. v. 15. futurum, ut, ſe mortuo, Deus Prophetam ſibi ſimilem ſuſcitaret: quae praedictio ad unquem adimpleta nequaquam fuit, niſi in Perſona Jeſu Chriſti. Verum Joſue meritus eſt immediate Hebraeorum Legislatori ſuccedere, & Magnum illum Prophetam, quem praeſtolaban-

labantur, praeſignare, nempe Chriſtum, qui *fuit magnus ſecundum Nomen ſuum*. Joſue primum nomen *Oſee* fuit (*Numer.* 13. v. 9. & 17.), cui Moyſes Dei nomen addens, *Joſue* nuncupavit. *Hoſeah* Salvatorem ſonat, *Jehoſua* vero *Dei ſalutem*, ſive, *ipſe ſalvabit*: fuit enim Salvator Iſrael, & typus Jeſu Chriſti, ut diximus ſupra in Indiculo hujus Tabulae num. 4. Proximus morti Joſue, Iſraelis Tribus omnes in Sichem convocavit, Foederiſque Arcam deferri juſſit. Heic, enumeratis beneficiis, quae Dominus Iſraelitis contulerat, ipſoſque Domino fidem ſervare hortatus, Domini voce cum Populo foedus inivit: idemque Populus fidem Domino, & obedientiam jurejurando promiſit. Haec Joſue in Libro Legis Domini exaravit: neve illorum memoria periret, ingentem lapidem ſub quercu propeSichem in monumentum erexit. His expletis, obiit annos natus centum & decem. Elogium Joſue Viri Sanctiſſimi Spiritus Sanctus his verbis concepit: *Fortis in bello Jeſus Nave ſucceſſor Moyſi in Prophetis, qui fuit magnus ſecundum nomen ſuum, maximus in ſalutem electorum Dei, expugnare inſurgentes hoſtes, ut conſequeretur haereditatem Iſrael. Quam gloriam adeptus eſt in tollendo manus ſuas, & ja-*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

& jactando contra Civitates romphaeas? Quis ante illum ſic reſtitit? nam hoſtes ipſe Dominus perduxit. Annon in iracundia ejus impeditus eſt Sol, & una dies facta eſt quaſi duo? Invocavit Altiſſimum potentem in oppugnando inimicos undique, & audivit illum magnus & Sanctus Deus in ſaxis grandinis virtutis valde fortis. Impetum fecit contra gentem hoſtilem, & in deſcenſu perdidit contrarios, ut cognoſcant Gentes potentiam ejus, quia contra Deum pugnare non eſt facile. Et ſecutus eſt Omnipotentem (*Joſue* VIII).

33. EVARISTUS SEDIT ANN. IX. M. VII. D. II. ex Picturis Leonianis in Baſilica S.Pauli Via Oſtienſi. Vetuſtiſſimus Catalogus Corbejenſis, numerat annos VIII. menſes X. dies II; alius vero, nempe Felicis Quarti, annos IX. menſes X. dies II; Colbertinus primus, ann. IX. dies II. & Colbertinus ſecundus, annos IX. menſes VI. dies II. Euſebius vero ei tantum annos IX. Pontificatus aſſignat, menſibus, & diebus praetermiſſis. At Liber Pontificalis *Anaſtaſio Bibliothec.* tributus, numerat annos IX. menſes X. dies II. proxime accedens ad Picturas Saeculi Leoniani. Infra dicetur, an ſibi conſtet hic Liber, dum *a Conſulatu Valentis & Veteris, uſque ad Gallum & Braduam Conſules*, hoc eſt ab

ab anno Chriſti *96*, uſque ad an. 108, Evariſtum ſediſſe notat. Pontificatus ejus in Bucheriano quoque Catalogo *a Conſulatu Valentis & Veri* (lege *Veteris*), *uſque Gallo & Bradua* deſignatur. Patruus meus amantiſſimus Franciſcus Blanchinus, primus omnium detexit, ac ope teleſcopiorum, ac deſcripſit, ac publici juris fecit Tom. II. *Anaſt. Bibl.* pretioſas reliquias illius Catalogi archetypi Pontificum Romanorum, ſuperſtitis in Auſtrali pariete interno dictae Baſilicae S. Pauli Via Oſtienſi, quem nos in his Tabulis *Hiſt. Eccleſiaſticae Quadripar.* omnium aſpectui iterum exhibemus. Quoniam vero numeris quandoque conſumptis, aut fere evaneſcentibus, aliqua pars illius Catalogi Leoniani non erat valde conſpicua, praeſertim a S. Petro, uſque ad S. Innocentium I., ajunt, in numeris annorum Cathedrae deſcribendo, Praeſulem diligentiſſimum oculo vel armato quandoque peccaſſe: praeſertim cum ex humili loco, ex pavimento ſcilicet Eccleſiae, obſervaret Epigraphes, & literas numerales indices annorum cujuſque Sedis, ſive Chronologiae, depictas in editiori loco, eoque non ſatis claro, atque, ducentis fere palmis inter picturam & oculum interceptis, diſſito a pavimento ejuſdem Baſilicae. Quare Sanctiſſimus Domi-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

minus Noſter Benedictus Papa XIV. venerandae antiquitatis cultor eximius,& Magni Leonis Praedeceſſoris Sui aemulator egregius, eundem Leonianae aetatis Catalogum (primum a Blanchino detectum, una cum imaginibus eorumdem Pontificum Romanorum, depictis ſuper coronide parietis Auſtralis in ſtylobate per totam Navis longitudinem producto), admotis ſchalis, extructoque penſili tabulario,iterum deſcribendum, inſtaurandumque curavit, atque ad noſtra uſque tempora produci juſſit; demandata provincia Cl.Viro Joanni Marangono Sacerdoti Oratorii S. Hieronymi Charitatis, qui illum Pontificio aere in Tabulis aeneis delineatum, ac ſecundis curis ad archetypum exactum, diligentiſſime evulgavit an.1751, in Libro, cui fecit titulum *Chronologia Romanorum Pontificum ſuperſtes in pariete Auſtrali Baſilicae S. Pauli Apoſtoli Viae Oſtienſis,deſcripta Saeculo V. ſeu aetate Sancti Leonis Papae Magni.* In eo vero pagina 5. haec de Sancto Evariſto literis conſignavit: *Epocha illius ſedis, quoad annos extendenda minime videtur ultra ann.* IX. *& menſes, ac dies aliquot. Cl. V. Blanchinius cum ex pavimento Baſilicae S. Pauli hanc imaginem S. Evariſti contemplaretur tubo optico, & non-*

nonniſi elementum X. *deteⅹiſſet, putavit ibidem defeciſſe tres alias unitates, ut integer haberetur numerus annorum* XIII, *ut jam percipiebat ex textu Anaſtaſii Bibl. necnon ex octo Catalogis, quos prae manibus habebat hinc tria elementa* I. *parvo charactere: literae* X. *adjecit. Verum nos, deterſo pariete, ac beneficio aquae ſuperfuſae, manifeſte conſpeximus, unum elementum* I. *ante* X. *extare: immo, & inter* X. *&* M. *ſubſequentem, tantum ſpatii non fuiſſe relictum, ut in eo tria apponi potuerint elementa. Hinc integra Epocha Sedis S. Evariſti apparuit eſſe* A. IX. M. VII. D. II. *Huic etiam, quoad annos, conſonat Baronius, qui differt tantum, menſes tres enumerando. Ex Codicibus quoque ab ipſo Blanchinio adductis, qui eſt Felicis IV, & Colbertini* 2, *&* 3, *eundem numerum annorum proferunt: ac nonnulli ex Codicibus Vaticanis a Vignolio exhibitis idem exhibent. Codex Bibl. Reginae Sueciae a Scheleſtratio relatus habet Ann.*IX. *M.*X. *ac dies* II. Oculari teſti piiſſimo, ac veritatis maxime tenaci Viro, Joanni Marangonio minime contradicam. Tabulas tamen proferam, ſeu documenta, quibus innititur Anaſtaſiana Patrui mei Chronologia, quae tribuit S. Evariſto annos XIII. menſes VII. dies II. Mar-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

II. Martyrii diem S. Evariſti Papae referunt Tabularia Eccleſiae Romanae, & Veterum Martyrologia inde ſumpta ad diem 26. Octobris; annum vero, Catalogi Liberii, & Felicis IV ad Conſules Gallum & Braduam, ſeu annum Chriſti 108. Terminus confirmatur ex initio Alexandri ſucceſſoris, ſignato Conſulibus Tullo & Palma, pertinentibus ad annum Chriſti 109. Octo Catalogi, aliaque documenta collecta in Prolegomenis Tomi II. *Anaſt. Bibliothec.* fol. LXXXIX. attribuunt Evariſto Sèdis Epiſcopalis annos tredecim, menſes ſeptem, dies duos. Incidet itaque exordium Evariſti in annumChriſti 95. & in Martii diem 25. ſignatam & ſacratam etiam antiquitus *Incarnatione, & Paſſione Domini*, quemadmodum ſpectatur inciſa in marmorea Cathedra S. Hippolyti Epiſcopi & Martyris anno primo Severi Alexandri, e Coemeterio S. Laurentii extra Muros effoſſa, & a pluribus edita, atque illuſtrata, cujus typum attulit idem Patruus meus in Notis adVitam S. Victoris,atque ego *in hac Demonſt.Hiſt.Eccl.Quadrip.* Tab.III. Saec.II. n.19.20.56.& 57.Conſules anni Aerae Chriſti Communis 95, ſunt *Domitianus XVII. & Clemens*; qui tribuuntur poſtremi Anacleto proximo deceſſori: quemadmodum

dum Evariſti ſucceſſoris exordio aſſignantur proximi *Valens & Vetus*, Chriſti 96. Ab his tamen Conſulibus, ad Coſs. *Gallum & Braduam*, non anni XIII. ſed XII. tantummodo numerantur. Ut igitur ſumma annorum XIII. integra ſit, neceſſario aſſerendum fuerit, Evariſtum ordinatum fuiſſe Epiſcopum ab Anacleto anno 95, quo Paſcha celebraverat die Dominica 29. Martii, *Domitiano XVII. & Clemente Conſulibus*, quadrimeſtri fere ſpatio, antequam ipſe Martyrio afficeretur. Ex eo anno ſi ordinatus fuerit Epiſcopus die 25. Martii, anniverſario Incarnationis, & Paſſionis Dominicae, (apud Chriſtianos celebri etiam aetate S. Hippolyti, ac Tertulliani; cum in Marmore & Cyclo Paſchali illius, hujus vero in Scriptis ſub Severo utroque facto, illuſtris habeatur), ad diem 23. Octob. anni 108, conſtat ſumma annorum XIII. menſium VII. dierum II Evariſto attributa in documentis genuinis ac vetuſtiſſimis Romanae Eccleſiae ſupra indicatis.

34. ALTERO CHRISTI SAECULO ANACLETUS MEMORIAM BEATI PETRI CONSTITUENS, SACRARUM ANTIQUITATUM CURAM EXEMPLO SUO POSTERIS COMMENDAT. Anaſtaſius Bibliothecarius in ejus Vita ſcribit:

Hic

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Hic Memoriam B. Petri conſtruxit, & compoſuit, dum Presbyter factus fuiſſet a B. Petro, ſeu alia loca; ubi Epiſcopi reconderentur ſepulturae: ubi & ipſe ſepultus eſt juxta Corpus B. Petri III. Idus Julii. Optatus Milevitanus lib. 2. ait: *Si Macrobio dicatur, ubi ille ſedeat; numquid poteſt dicere in Cathedra Petri, quam neſcio, ſi vel oculis novit, & ad cujus* MEMORIAM *non accedit, quaſi ſchiſmaticus?* Et mox: *Ecce praeſentes ſunt ibi duorum* MEMORIAE *Apoſtolorum*. Et infra: *Si nefas tibi videtur, aut reatum putas*, MEMORIIS *Apoſtolorum, & Sanctorum omnium communicaſſe*. S. Auguſtinus quoque in Pſalm. 44. *Oſtendatur* (ait) *mihi Romae in honore tanto Templum Romuli, in quanto ibi oſtendo* MEMORIAM *Petri*. Et in Pſal. 65. *Melius eſt, ut Romam cum venerit Imperator, depoſito diademate, ploret ad Memoriam Piſcatoris; quam ut Piſcator ploret ad Memoriam Imperatoris*. Item in Pſalm. 140. *Imperator venit Romam: quo feſtinat? ad Templum Imperatoris, an ad* MEMORIAM *Piſcatoris?* Memoria ergo B. Petri, ſeu illa Aedificii ſtructura ab Anacleto, dum adhuc Presbyter eſſet, in Vaticano extructa, (quam olim Antiquitas etiam *Tropaeum*, *Limen*, ſeu *Confeſſionem* nominavit) fuit

fuit quaſi angularis unitatis, lapis, deſignans initia celeberrimi Vaticani Coemeterii, ubi exuſta & lacera priorumMartyrum in Neroniana laniena Corpora recondita fuere, ac praecipue Pontificum Maximorum. Liber Anaſtaſianus, cumAnacletum MEMORIAM ſeu ſepulcrum conſtruxiſſe docet, hanc conſtructionis cauſam aſſignat, quia videlicet Presbyter factus erat a Petro. Presbyteralis porro hæc cura, Ordini annexa non eſt ex ſua inſtitutione, ſed ex ſuperaddita deputatione; quae alia non eſt cenſenda, niſi miniſterium aſſignatum, & officium Presbytero demandatum ſpecialiſſimum, pro Martyrum neceſſitatibus in ſpiritu ſublevandis, & pro univerſo ſalutis & propoſiti in fide exercitio eis exhibendo. Hanc ſollicitudinem in eligendo, aptandoque Presbytero pro Martyrum cultura in iis, quae ſpeciatim ad animarum ſalutem reſpiciebant, proprie Epiſcopalem fuiſſe, erudite de more oſtendit Doctiſſimus Bencinus in Notis Anaſtaſianis ad S. Anacletum Sect. v. To. II. p. 61. Quoniam vero S. Petrus Apoſtolus (*ut inquit in Notis Hiſtoricis ad Vitam ejuſdem S. Anacleti Patruus meus*) in Secunda Epiſtola; praedicens proximam depoſitionem tabernaculi ſui (juxta revelata ſibi a Chriſto Do-

mino (2. Petri I. 15.), ita promiſerat, *dabo autem operam, & frequenter habere vos poſt obitum meum, ut horum memoriam faciatis*; ſtetit promiſſis. Quare eodem loco, ubi tabernaculum corporis depoſuerat, colligi curavit Chriſtianum Populum, undique Gentium ad Apoſtolica haec Limina confluentem, excitata per Anacletum Aedicula (pro recepta apud Romanos conſuetudine conſtruendi juxta Vias Conſulares hujuſmodi Monumenta), quae in Baſilicam omnium Maximam ſubinde excrevit, ut frequenter haberet nos poſt obitum ſuum, ac memores redderet myſteriorum ejus Fidei, quam nobis attulerat pignus Salutis, & Gloriae. Anacleto Presbytero haec officia pietatis divinitus inſpirata fuiſſe, rei probavit eventus. Pontifex enim renunciatus, inter Petri Succeſſores quartus, collegit cum Apoſtolorum Principe duos ab illo proximos, qui Romae paſſi fuerant ac necati: nam Clemens in Ponti Regionibus pro Chriſto occiſus, ac ſepultus, Romam ſerius perlatus eſt. Additus ipſe quartus in deſignatione Conditorii, ad ſe pertraxit ceteros ſubſequentes. Cajus Chriſtianus Scriptor in fine Secundi Saeculi hunc locum indicat *in Via Triumphali, quae ad Vaticanum ducit*; non

ſecus

ſecus ac Via Oſtienſi oſtendebat *Tropaea Apoſtolorum*, Sepulcrum ſcilicet, Aediculam, & Coemeterium Petri in Vaticano, & proximorum ab illo Pontificum: quorum memoria in Canone Miſſae Romanae nominatim cum referatur, & inveniatur tam in antiquis vaſis ad Sacrificium pertinentibus, quam in Diptychis, ſeu Tabulis, & Indiculis, complectentibus nomina in Sacrificio Miſſae poſt oblationem recitanda iiſdem in Coemeteriis, ubi quieſcebant, ſatis commendat antiquitatem ſacri ritus, & conſuetudinis, ſupparem conſtructioni ejuſmodi Aediculæ, ac MEMORIAE, B. Petro excitatae per Anacletum Presbyterum, & amplificatae per Anacletum ex Presbytero Pontificem Maximum; ut attribueret eandem communem Lino, Cleto, & Clementi deceſſoribus ſuis: quos idcirco nominatim recitari tum temporis fortaſſe inſtituit in Precibus ante conſecrationem; & conſuetudinem oſtendit, a ſequentibus aetatibus conſtanter cuſtoditam, & ad nos derivatam, non ſine auctoritate atque inſinuatione utriuſque Apoſtoli hujus Romanae Eccleſiae inſtitutoris, Petri ſcilicet, ac Pauli: cum ille in Secunda Epiſtola cap. 3. verſiculo ſecundo, noſtram excitet in commonitione ſinceram men-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

mentem, *ut memores ſimus Apoſtolorum noſtrorum*; hic vero in cap. 13. Epiſtolae *ad Hebr.* (quam Hieronymus affirmat, reputari a pleriſque, dictante Apoſtolo, a Clemente Romano conſcriptam), nos moneat verſ. 7. *Mementote Praepoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei: quorum intuentes exitum converſationis, imitamini fidem*: His enim *communicantes* (quod eſt, intuentes exitum, converſationis fidem imitari), *& memoriam eorum venerantes*, nomina recitamus. Atque haec dicta ſufficiant de conſtructione per Anacletum Beatiſſimi Petri MEMORIAE; quae erat locus, ante alios Titulos ſanctiſſimus ſemper habitus; utpote Confeſſio, Tropaeum, ac Limen Principis Apoſtolorum; ubi non ſolum Vigiliae, Pſalmodia, Conventus antelucani, Liturgia, Sacrificium celebrabatur; ſed etiam Ordinationes Sacerdotum habebantur, ac Miniſtrorum, quae ſine Sacrificio praeſtari non conſueverunt ex Traditione continenter ſervata, & luculenter aſſerta in Sermonibus Leonis Magni, Fideles convocantis per quatuor Jejuniorum Tempora, ut Sabbato de more vigilarent ad S. Petrum.

35. VIR SECUNDUM COR DEI DAVID FILIUS JESSE IN OMNI OPERE

DE-

DEDIT CONFESSIONEM SANCTO ET EXCELSO IN VERBO GLORIAE, *Eccleſiaſtici cap.*47.*v.* 9. David in omni vita ſua ſolidam pietatem prae ſe tulit, Deoque apprime acceptus, Chriſti Figuram mirifice exhibuit. Ipſe enim non vaticiniis dumtaxat ſuis, nec quod Bethlehemo ortus eſſet, ſed geſtis etiam rebus toto vitae curriculo Chriſtum Jeſum praemonſtravit, expreſſumque ejus typum poſtfuturis propoſuit, & cum juſſu Dei unctus eſt, & Rex creatus; & cum eſu Panum propoſitionis Sacerdotem ſe geſſit, utraque in ſe conjuncta & Sacerdotii & Regni poteſtate; & cum ſingulari adverſus Goliathum certamine, populum jugo Philiſtaeorum exemit; perinde ut Jeſus, expugnato Diaboli imperio, Humanum Genus in libertatem Filiorum Dei reſtituit: & cum variis illum laboribus, & anguſtiis exercuit Deus, priuſquam ad Regiam Dignitatem eveheret; & cum Arcam a Philiſtaeis prius captam, de domo Abinadab reduxit Hieroſolymam: item, ut Jeſus Eccleſiam, fracta Diaboli poteſtate, certis ſedibus conſtituit; & cum poſt traditum illi Regnum, filiorum ſuorum perduellionem & ſcelera expertus eſt; perinde ut adverſus Jeſum Regem patremque noſtrum nova

nova quotidie flagitia deſignamus; & cum pacem per eum Deus Populo ſuo peperit, & adverſas ipſi Gentes ſubjecit, quemadmodum pacis a Deo nobis conceſſae ſequeſter eſt Jeſus, cui poteſtas omnis a Patre tradita eſt. Quare apud Prophetas Iſaiam cap. 55. v. 3, Jeremiam cap. 30. v. 9, Ezechielem cap. 34. v. 25. & 37. v. 24, & Oſeam ipſum cap. 3. v. 4. 5, Davidis nomen Chriſto tribuitur; ut animadvertit Huetius *Demonſtrationis Euangelicae* cap. 170. Propoſitione IX. numero XVII.

36. ALEXANDER SED. ANN. X. M. VII. D. III, *ex Picturis Leonianis in Baſilica S. Pauli*. Cl. Marangonius *in Chronologia Romanorum Pontificum* iiſdem Picturis Leonianis ſubnexa, pag. 6. ſcribit: *In noſtra Epigraphe, quae integra, quoad numeros omnes adhuc erat, habetur, ſediſſe* ANN. X. M. VII. *ac* D. III. *Quoad annos, Catalogi Vaticani apud Vignolium concordant; in ceteris diſcrepant. Undecim alii, relati a Blanchinio ſeniore, eundem numerum Annorum reddunt; decem ſignant Menſes* VII. In Bucherii Catalogo, ſediſſe legitur *annos* VII. *menſes* II. *diem* I. *a Conſulatu Palmae & Tulli, uſque Veliano* (lege *Aelia Lamia*) *& Vetere*, hoc eſt ab anno Chriſti 109. ad 116. Pontificalis Li-

Digitized by Google

Liber huic Catalogo in Conſulari nota continens, nihilo minus eidem Pontifici annos X. menſes VII. dies II. tribuit. Euſebius vero *in Chronico* Pontificatum ejus ſimpliciter *annis decem* definit. Patruus meus amantiſſimus Franciſcus Blanchinus, poſtquam antiquis documentis oſtendit, certum terminum mortalis vitae & Pontificatus S. Alexandri figendum die 3 Maji An. Aerae Chriſti 117, N gro & Aproniano Conſulibus(qui primi tribuuntur Sixto ſucceſſori Alexandri), ejuſdem Sedis initium ſtatuit ex Ordinatione ad Epiſcopatum, quae incidit in Autumnum anni 106. Scilicet Evariſtus, exemplum ſecutus ſui deceſſoris Anacleti, Vicarium Epiſcopum ſibi Romae ſublegentis in perſecutione Domitiani, & Principis Apoſtolorum in Neroniana conſecrantis Clementem; manus & ipſe impoſuit Alexandro, ut ex Presbytero ordinaret Epiſcopum Adjutorem ſuum, & Vicarium in Urbe: cujus ad Cathedram & ſucceſſionem, Cleri ſuffragiis deinde vocatus diebus proximis a Martyrio Evariſti, novam Epocham Sedis adeptae incohavit, recte ſignatam in Catalogo Bucheriano Palma & Tullo Conſulibus, Chriſti nempe an. 109 &c. Quare conſtat ratio utriuſque Epochae in S. Alexandro, Ordinatio-

Indiculus Fabulae II. Saeculi II.

Digitized by Google

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

nationis ſcilicet ad Epiſcopatum, & Enthroniſmi ad Romanam Sedem, ex fide, teſtimonio, & concordia Codicum, ac monimentorum; ſi ſtatuatur B. Alexander ordinatus Epiſcopus Coadjutor S. Evariſti, ſub initium Perſecutionis Trajani anno Chriſti 107, die Dominica, 29 Septembris; & poſt obitum Evariſti Martyrio coronati die 26. Octobris anno 108, ſi dicatur Electus Succeſſor die 14 Novembris, & in Pontificia Sede collocatus die 3 Decembris ejuſdem anni 108. Nam, a die Ordinationis, ſi numerentur anni X. ſolidi, menſes VII, ac dies III, quot legimus in Picturis Baſilicae S. Pauli; erit terminus ſummae dies 2 Maji anni 117 Aerae Chriſti, & dies proxima 3. Maji fuerit dies Depoſitionis. Alterius autem Epochae a collocatione in Pontificia Sede Romana die 3. Decembris anni 108. (poſt mortem deceſſoris, & ſuam Electionem), quae in Libro Anaſtaſii, & in Catalogo 7. Colbertino ſignatur Ann. VIII, Menſium V, Dierum II, rationes pariantur cum hoc intervallo temporis, & Conſulibus aſſignatis tam in Libro Pontificali, quam in Catalogis, & Libris Lectionum.

37. SUCCESSORES IN PETRI CATHEDRA. *Evariſtus, Epiſcopo praedicanti*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

ti ſeptem Diaconis aſſignatis ad miniſterium, *ſtylum veritatis Angelorum imitatione communit*. Evariſtus in Urbe Titulos diviſit Presbyteris, ideſt ſingulis Eccleſiis impoſuit Presbyteros, in eis ordinatos ſub earum Titulo, ut ſcite adnotat Altaſerra in Notis ad Evariſtum. Numerus reſpicit inſtitutionem Apoſtolicam ſeptem Diaconorum; miniſterium vero ſpecialem ſollicitudinem in Diaconis, Epiſcopo ſervitium exhibentibus. Numeri Diaconorum Sanctae Romanae Eccleſiae meminit S. Cornelius Papa in Epiſtola ad Fabium Antiochenum, apud Euſebium lib. 6. *Hiſt.* cap. 43. pag. 244, in qua, recenſens Clerum, ſcribit, eſſe *ſeptem Diaconos, totidemque Subdiaconos*. Quare in libro Pontificali in Vita S. Evariſti legitur, *hic Titulos in Urbe Roma diviſit Presbyteris, & ſeptem Diaconos conſtituit, qui cuſtodirent Epiſcopum praedicantem propter ſtylum veritatis*. Franciſcus Blanchinus Patruus meus, praeter cauſas hujus Decreti S. Evariſti expoſitas ab Altaſerra loco citato, hanc putat contextus indicare, ut Epiſcopo praedicanti adeſſe teneantur Diaconi ſeptem, ideſt quotquot in Eccleſia tunc temporis numerabantur; & quidem *propter ſtylum veritatis* (nempe, ut ipſe interpretatur) *propter*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſtylum veritatis addiſcendum in miniſterio praedicationis : in quo ſcilicet miniſterio etiam Diaconos exerceri ex officio non ſemel oportebat, quos in Ordinatione ita monet Eccleſia Latina : *Diaconos oportet miniſtrare ad Altare, baptizare, & praedicare*. Ex primis ſeptem Stephanus Protomartyr, & Philippus, viventibus etiam Apoſtolis, quanta cum laude, quantoque animarum fructu praedicaverint, Acta Apoſtolica ſatis demonſtrant. Docente igitur Plebem Pontifice, nemo e ſeptenario Diaconorum numero abeſſe debuerat. Univerſi adſtare juſſi ſunt, tamquam Diſcipuli a Doctore formandi ad magiſterium veritatis, ejuſque ſtylum, ut pari cum fide, ſimplicitate, ac dignitate verbum Dei populis annuntiarent: quando, mandante Epiſcopo, aut Spiritu Sancto jubente per ſuos Praepoſitos, & ipſi ad praedicandum mitterentur. Quomodo enim audient, ſine praedicante ? aut quomodo praedicabunt, niſi mittantur? Quare & Apoſtolus Timotheum, quem primo Diaconum ſuum, deinde Presbyterum, & Epiſcopum ordinavit adjutorem, ita monuit Epiſtola II. cap. 1. dum ait: *Formam habe ſanorum Verborum, quae a me audiſti in fide, & in dilectione in Chriſto Jeſu*.

38. AU-

38. AUCTORES PROPHANARUM LITERARUM. Vide ſupra in Indiculo hujus Tabulae num. 31.

39. FILIUS SENSATUS SALOMON OPTIONE MUNERUM A DEO DATA SAPIENTIAM PRAEFERENS, ORIENTALIUM ET AEGYPTIORUM INGENIA SUPERGRESSUS, REGUM AC POPULORUM DESIDERIA FAMA DOCTRINAE AD SE PERTRAHIT. Salomonem non quinque millia carmina, ut ſcribunt Irenaeus, & Synopſeos Auctor, & Hieronymus, & ut habent quaedam Vulgatae Interpretationis Editiones, ſed quinque ſupra mille compoſuiſſe docent libri Regum (3. cap. 4. v. 32.); & quem *in cantilenis, & proverbiis, & comparationibus miratas eſſe terras* Sirachides tradit (*Eccleſiaſtici* cap. 47. v. 18). Pleraque vel in Hieroſolymitana clade, & Babylonico excidio, vel aliis quibuſcumque temporibus interciderunt. In iis, quae ab interitu ſervata ſunt, Sapientia a Deo ei data mirifice elucet. Veteres ac recentiores Interpretes Canticum Canticorum ad Theologiam, Proverbiorum Librum ad Ethicen, Eccleſiaſten ad Phyſicen pertinere ajunt. Multa in id argumentum diſſerit infra recitandus Origenes in Comment.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ment. *in Canticum Canticorum*, & Logicen praeterea, quae cum reliquis conſerta connexaque eſt, a Salomone quoque iiſdem libris traditam fuiſſe demonſtrat: atque hinc Orientales & Aegyptios doctrinam ſuam quatuor in partes diſcreviſſe; laudem inde ac gloriam ſic tamquam ex proprio invento quaerentes, quae Salomoni inventori tota debebatur. Origenis locum tranſtulerunt Hieronymus *in Eccleſiaſten*, & Theodoretus in explanatione *in Canticum Canticorum*. Eſt autem ſumptus e Prologo in Canticum Canticorum, qui habetur Tomo 3. poſtremae edit. Domni Caroli de La Rue pag. 31. *Tentemus* (inquit) *primum de eo requirere, quid illud ſit, quod cum tria volumina Eccleſia Dei a Salomone ſcripta ſuſceperit, primus ex ipſis Proverbiorum Liber poſitus ſit, ſecundus is, qui Eccleſiaſtes appellatur, tertius vero in loco Cantici Canticorum volumen habeatur. Quae ergo nobis occurrere poſſint in hoc loco, iſta ſunt. Generales diſciplinae, quibus ad rerum ſcientiam pervenitur tres ſunt, quas Graeci Ethycam, Phyſicam, & Theoricen appellaverunt: nos has dicere poſſumus Moralem, Naturalem, & Inſpectivam. Nonnulli ſane apud Graecos etiam Logicen, quam nos rationalem poſſumus dicere,*

cere, quarto in numero poſuere. Alii non extrinſecus eam, ſed per has tres, quas ſupra memoravimus, diſciplinas, innexam conſertamque per omne corpus eſſe dixerunt. Eſt enim Logices, & velut nos dicimus rationalis, quae verborum, dictorumque videtur continere rationes, proprietateſque, & improprietates, generaque, & ſpecies, & figuras ſingulorum quoque edocere dictorum: quam utique diſciplinam non tam ſeparari, quam inſeri ceteris convenit & intexi. Moralis autem dicitur, per quam mos vivendi honeſtus aptatur, & inſtituta ad virtutem tendentia reparantur. Naturalis dicitur, ubi uniuſcujuſque rei natura diſcutitur, quo nihil contra naturam geratur in vita, ſed unumquodque his uſibus deputetur, in quos a Creatore productum eſt. Inſpectiva dicitur, qua ſupergreſſi viſibilia, de divinis aliquid & caeleſtibus contemplamur, eaque ſola mente intuemur, quoniam corporeum ſupergradiuntur aſpectum. Haec ergo, ut mihi videtur, Sapientes quique Graecorum a Salomone, utpote qui aetate & tempore longe ante ipſos prior, ea per Dei ſpiritum didiciſſet, tamquam propria inventa protulerunt, & inſtitutionum ſuarum voluminibus comprehenſa poſteris tradenda reli-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

reliquere. Sed haec, ut diximus, Salomon ante omnes invenit, & docuit per ſapientiam, quam accepit a Deo, ſicut ſcriptum eſt: „ & dedit Deus prudentiam Salomoni, & ſapientiam multam valde, & latitudinem cordis ſicut arenam, quae eſt ad oram Maris, & multiplicata eſt in eo ſapientia ſuper omnes antiquos filios hominum, & ſuper omnes Sapientes Aegypti (*III. Regum cap.* 4. *v.* 29. *&* 30.) „.

40. SIXTUS SED. ANN. VIIII. M. III. D. XXI. *ex Picturis Leonianis in Baſilica S. Pauli Via Oſtienſi*. Franciſcus Blanchinus Patruus meus Chronologiam Sixti, in ea diſtantia, quam diximus (num. 33.) ducentorum fere palmorum a conſpectore poſito in pavimento navis mediae Baſilicae memoratae, diſcernere minime potuit; licet, ipſo intuente, paries pleno lumine perfunderetur per ſolis radios, a feneſtris amplioribus in fronte Occidentali Eccleſiae admiſſos, horis pomeridianis, & proximis imaginibus vividam lucem diſtribuerent, remotioribus languidiorem. In locis enim, & orbiculis, praeſertim iis, qui imagines exhibent a B. Petro proximas, aqua depluens olim per tecti, aut feneſtrarum rimas, vitium induxerat, & pulvis adhaerens, parie-

rietem ita contexerat, ut ductus literarum, & numerorum eſſent minus manifeſti. Ad tollendam hanc difficultatem adſpectus, & receſſus, fruſtra etiam quandoque alia ſubſidia comparavit, Sole clariſſimo circa meridiem intendens oculorum aciem (ad recognoſcendas imagines, & epigraphes ibi depictas) non ſolum ea luce adjutam, verum etiam tubis opticis armatam, ad augendum angulum a minutis etiam partibus objecti efformatum, quo evidentius perſpicerentur. Longiores item ſcalas picturis admovere curavit, & per miniſtros idoneos eaſdem picturas non ſolum ſcopis, ac linteis everri, & pulverem abſtergi, (quo clarius literae, & numeri apparerent); verum etiam effecit, ut iidem idonei viri, qui ſcalas portatiles conſcenderant, abſterſo pulvere digitos admoverent ad literas ſingulas, eaſque nominatim inclamarent ipſi e pavimento obſervanti per tubos opticos; num ejus conſpectui eadem indicatio fideliter appareret, quae voce tangentis literas proferebatur. Sed tandem Sanctiſſimus Dominus noſter Benedictus XIV. ut, ſordibus parietum majori cura deterſis, literae, & numeri evidentius de proximo tranſcriberentur, ſingulis imaginibus lignea caſtella

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

ac-

admoveri juſſit, plurimis cum impenſis, & curis; atque horum ope Cl. Marangonius majori quandoque felicitate aſſequi potuit numeros, hoc in Archetypo Leoniano Romanis literis coloratos. Mirandum igitur non eſt, ſi ipſe deſcripſit ex iiſdem Picturis S.Sixti Chronologiam (in Libro Chronologiae Romanorum Pontificum ſuperſtitis in Baſilica S. Pauli pag.6. num.8.), quam nos hoc numero 40. exhibemus. Eam Patruus meus amantiſſimus ex antiquis Catalogis ita ſupplevit, *Xyſtus ſed. Ann.* X. *M.* I.I. *D.* XXI. ex Coſs. *Nigro & Aproniano*, ad Coſs. *Verum & Ambibulum*; in qua (ut ipſe ſcribit in Notis ad Sectionem VIII Vitae ejuſdem S. Sixti Tomo 2. *Anaſtaſii Bibliothecarii*) tanta eſt concordia documentorum, ut nemo non videat, annos X. menſes I.I. & dies XXI. ab Ordinatione Epiſcopali, ad Martyrium eſſe illi tribuendos. Annorum decadem omnes Italiae Catalogi perinde legunt. Exteri quoque conſentiunt, praeter Colbertinos quartum, ſextum, & ſeptimum. In menſium,& dierum numero quandoque diſcrepant inter ſe, ob amanuenſium incuriam; in quorum mendis tanti non eſt immorari; cum ea (inquit) facile cognoſcantur, & in concordiam revocentur

ex

ex ceteris Codicibus, & monimentis tribuentibus Sixto annos X. menſes III. dies XIII. Indicare potius praeſtat cum eodem Patruo meo; qua ratione Conſules *Niger & Apronianus* aequentur initio Sixti, ejuſque termino *Verus & Ambibulus*; cum primi pertineant ad annum Chriſti 117, ſecundi vero ad annum 126, novennio tantum (in Picturis Leonianis indicato, ex Marangonio) ab illis diſſitum; & Catalogi (ab eodem Patruo meo allegati in Prolegomenis pag. xc.) toto decennio ſolido, & menſibus ferme quaternis extendant Sedem Sixti. „ Nondum reſolvimus (*inquit*) cum Henſchenio, diſtinguentes ordinationem Sixti in Epiſcopum, Alexandri Vicarium futurum, dum is carceri manciparetur per Aurelianum Judicem, ab electione ejuſdem Sixti ad Romanam Sedem promoti, & ad ſucceſſionem Alexandri, poſtquam hic Martyrio coronatus in Caelum migravit die 3. Maji anno Chriſti 117 *Nigro & Aproniano Conſulibus*. Aera itaque decennalis, Sixto aſſignata in Catalogis, oſtendit illum annis X. menſibus III. diebus XXI. antequam ſubiret Martyrium anno Chriſti 127. die 3. *Nonas Aprilis* (qua etiam in libro Pontificali narratur *depoſitus in Vaticano juxta*

Corpus B. Petri), ordinatum fuiſſe Epiſcopum adjutorem, ſeu Vicarium ab Alexandro. Fuerit igitur dies illius Ordinationis Dominica 14. Decembris anni Aerae Chriſti Communis 116. Conſularis autem Epocha, ex qua ſupra vidimus figendum Alexandri Martyrium die 3. Maji anno 117, *Nigro & Aproniano Coſſ.*, producta ad annum ſolidum 126, ejuſque Conſules *Verum & Ambibulum* (poſtremos ex aſſignatis Sixto) imo & ad diem 3. Aprilis anni ſequentis 127, ejuſque Conſules Ordinarios *Titianum & Gallicanum* tributos initio Teleſphori, ex methodo Catalogi referentis annos Pontificales ad Paſchale tempus circa Palilia, ſeu Natalem Urbis, dabit Sixto annos novem, & aliquot menſes, ac dies. Nos etiam definiemus, ſi admittere voluerimus, tempus *Interpontificii* ſeu vacationis Romanae Sedis poſt mortem Alexandri fuiſſe dierum 35, quot ſcilicet aſſignant liber Pontificalis, & Auctor Catalogi ab annis ſexcentis deſcripti, quem Patruus meus exhibet in Prolegomenis Opuſculo VII. fol. 19. Nam Sixti electio, ſive evectio ad Sedem Apoſtolicam, & ἐνθρονισμος ex hac ſupputatione incidet in diem Dominicam 7. Junii memorati anni 117, & inde ad Martyrium ſubſecutum die 3. Aprilis.

lis anni 127. Pontificatum Maximum admi niſtraverit Sixtus annis 9. menſibus 9. diebus 26. qui ab Ordinatione Epiſcopatus egerit annos X. menſes III. dies XXI. & ex his Vicarius egerit menſes V. dies XXV. antequam ſucceſſor eligeretur, & collocaretur in Cathedra Petri Romana.

41. *Altero Chriſti Saeculo Alexander, Sixtus, Teleſphorus, Hyginus, Romana Nobilitate ad Chriſti fidem perducta, Formatarum Literarum commendatione inſtituta, Epiſcoporum magiſterio Clerique gradibus illuſtratis, Eccleſiaſticae Hierarchiae Dignitatem aſſerunt, ac jura tuentur.* Acta S. Alexandri & Sociorum Martyrum genuina, quae ab interpolatis diſtinxit & vindicavit Cl. Praeſul a Scheleſtratio Tom. I. *Antiq. Eccl.* Diſſert. 2. cap. 30, quaeque per ſumma capita delibavit Patruus meus Franciſcus Blanchinus in Notis *ad Anaſtaſium Bibliothecarium* Tom. II. pag. 82, mirifice illuſtrant hiſtoriam Chriſtianae fidei, *acceſſione Romanae Nobilitatis ad Chriſti fidem perductae*. Memorant enim (inquit ipſe) miſſum a Trajano Imperatore Seleuciae agente (quando expeditionem ſuſceperat in Parthos ante Conſulatum M. Vergiliani Pedonis, incidentem in annum Chriſti 115)

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſti 115) Judicem Aurelianum , qui tum Hermeti Praefecto Urbis , & ſorori ejus Theodorae, tum Alexandro Pontifici Romano, & Eventio & Theodulo Presbyteris, tum Quirino Tribuno, atque ejus filiae Balbinae, & aliis compluribus Viris ab Alexandro Papa in carcere baptizatis, martyrium intulit. Iſtorum Martyrum Corpora, Coemeteria, Tituli, & in eis Inſcriptiones pervetuſtae adhuc ſuperſtites, hiſtoriam tuentur. Hermetis Praefecti Urbis Coemeterium Via Salaria, ad ſecundum ab Urbe lapidem, cum Aedicula ſubterranea ſpectatur, ut videre licet apud Aringhium lib. 4. cap. 37: Inſcriptiones vetuſtas Reliquiarum indices Hermetis Praefecti Urbis ſervat Titulus S. Pudentianae in lapide inciſo ſub Gregorio Septimo: Balbinae, ac Theodorae nomina refert antiquior epigraphes, ſuperſtes in pavimento Presbyterii Diaconiae S. Mariae in Domnica, nono circiter Seculo inſculpta: quo etiam loco aetate noſtra B. Balbinae oſſa complura reperta ſunt, cum plumbea lamina inſcripta, CORPVS S. BALBINAE VIRG., incluſa marmoreo loculamento, ſub Ara Maxima conſtituto: Corpus B. Quirini Tribuni Balbinae Patris, Roma tranſmiſſum a Leone IX Gepae Abba-

Abbatiſſae circa annum 1050, publicis ex documentis docent Bollandiani Socii ad diem 30. Martii fol. 813: Corpus denique S. Alexandri Papae, cum Sociis martyrii Presbyteris Eventio ac Theodulo, *tranſlatum ex ipſius Coemeterio Via Nomentana milliario VII. in Urbem, ac Titulum S. Sabinae* ſub Eugenio II, vetus Inſcriptio, ejuſdem Corporis cuſtodi capſulae inſculpta, comprobat, docente Aringhio lib.3.cap.22. Cum igitur conſtet, inter antiquiſſima Coemeteria Martyrum Agri ſuburbani referri ea, quae nobilitarunt Alexander, ac Socii; ejuſdem in Actis memorati, ſuis Corporibus eo illatis Secundo Saeculo, inde vero tranſlatis Saeculo IX. X. & XI; mirum praeſidium ab iis mutuantur ipſorum Acta; & Eccleſiae Romanae Hiſtoria in Actis hujuſmodi praeſervat evincitque Nobilitatis Romanae partem non exiguam ſub eo Pontifice ad fidem fuiſſe converſam, quae ſcilicet poſt Conſularem Virum Clementem jam inter alumnos numerabat in Hermete Praefectum cum ſorore, in Quirino Tribunum cum filia. De Sixto vero legimus in Anaſtaſio Bibliothecario, *hic conſtituit, ut quicumque Epiſcopus evocatus fuiſſet ad Sedem Apoſtolicam, rediens ad Parochiam ſuam,*

non

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

non ſuſciperetur, niſi cum Formatis ſalutationis ad Plebem a Sede Apoſtolica, ut videre licet apud Couſtantium in Collectione *Epiſtolarum Romanorum Pontificum* col. 57. n. 5. Porro Secundo Chriſti Saeculo firmam fuiſſe perſuaſionem obſequii hujus, ſupponit Irenaeus eodem tempore vivens, ut animadvertit Bencinus in Notis ad recitatum Bibliothecarii locum: ipſe enim Sanctiſſimus Martyr conſtanter aſſerit, *Ad Romanam Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſſe omnem convenire Eccleſiam*. Neceſſitas conveniendi ob potentiorem principalitatem, exigebat etiam evocationem. Recurriſſe vero in gravioribus cauſis Eccleſias ad Sedem Apoſtolicam, probat miſſio ejuſdem Irenaei ad Pontificem, facta ab Epiſcopo & Eccleſia Lugdunenſi, cum Epiſtola, in qua ſic apud Euſebium lib. 4: *Has literas ut ad Te perferret, fratrem & Collegam noſtrum Irenaeum hortati ſumus. Quem quidem, ut commendatum habeas, rogamus, utpote aemulatorem teſtamenti Chriſti*. Et in fine ejuſdem Saeculi Tertullianus de iſtiuſmodi evocatione Eccleſiarum Africanarum ad Sedem Apoſtolicam non obſcure loquitur *de Praeſcr*. c. 36. Ejuſdem Saeculi Dionyſius quoque Corinthiorum Epiſcopus teſtis

teſtis accedit,qui fratres commemorat commeantes ad Sedem Apoſtolicam in Epiſtola Romanis data, dum Soteris beneficentiam laudat. Haec commercia literarum, cum diſſitis ab Urbe Provinciis a Sede Apoſtolica frequentata eodem Saeculo, & ſequenti, docet & alter Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium lib. 7. cap. 5. Vide item Epiſtolam Cleri Romani, datam, Sede vacante, Carthaginienſi Eccleſiae, apud Cyprianum Epiſt. 3. aliaque plura inſignia teſtimonia, quae in hanc rem congerunt laudatus Bencinus, & Patruus meus amantiſſimus in Notis Anaſtaſianis ad Sectionem VIII Vitae S. Sixti. *Epiſcoporum* vero *magiſterium aſſertum* a Teleſphoro, ſpectat jejunium Quadrageſimae ab Apoſtolica traditione dimanans,& de ſcripto confirmatum per eumdem Teleſphorum: item, ut nihil in Titulis Presbyteri inducerent, ab eo, quod ſervari per Epiſcopum viderent in quotidianis Sacris, exemplo Apoſtolorum. Pari enim cura, ac ſollicitudine, poſtquam curatam vidit providenter legem quotidiani Sacrificii, ejuſque rituum in Titulis per Alexandrum, Teleſphorus cenſuit ſibi eſſe conſulendum, ut in iiſdem Titulis annua ſacra potiorum ſolemnitatum Paſchatis, & Pen-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Pentecoſtes, occaſione baptiſmi ſolemnis tunc adminiſtrandi, frequentiores coetus Fidelium habitura, certam legem rituum obtinerent; qua pietas confluentium aptius diſponeretur per eaſdem celebritates ad gloriam Deo exhibendam, ut Apoſtoli nos monuerant. Demum Sacrorum Librorum cenſus, ſeu Canon, jam vulgatior ſub Teleſphoro, non in Romana modo, ſed etiam in recentius fundatis Eccleſiis, auxit ipſius fiduciam, ad impetrandum a Deo ſpiritum conſilii, ut certis Lectionibus utriuſque Teſtamenti praeſcriptis pararet Domino Plebem perfectam. Converſus etiam ad Dominicae Nativitatis myſteria cultu celebriori diſponenda, iterandum ea nocte Divinum Sacrificium praecepit; fortaſſe ut conſuleret affluentiae Fidelium, plurimum auctae ſub Alexandro, ex converſione Romanae Nobilitatis ad Chriſtum; quo ſcilicet copiam Sacris aſſiſtendi paratiorem praeberet in tanta ſolemnitate. Ritus quoque ſcrutiniorum, quos uſurpamus in Quadrageſima, Teleſphoro coaevos habendos eſſe, perſpicue contemplari poſſumus in Apologia I. S. Juſtini ſectione 85, ubi recentes baptizatos deducens e ſacro Fonte ad Synaxim, cum ceteris Fidelibus celebrandam, deſcribit

ſe-

ſeriem rituum, & precum, aetate Teleſphori ac ſua ſervatorum, ut fuſiori calamo oſtendit Patruus meus Tom. II. *Anaſt. Bibl.* in Notis ad Sectionem IX Vitae ejuſdem S. Teleſphori. *Hyginus* denique, *Cleri gradibus illuſtratis, Hierarchiae Dignitatem aſſeruit, ac jura tueri ſategit*; ut ſcribit *Anaſtaſius Bibliothecarius* in ejus Vita: *hic* (inquit) *Clerum compoſuit, & diſtribuit gradus*: quae verba cum idem Patruus meus ſatis luculenter illuſtraverit in dicto Tomo II. pag. 107, nihil heic attinet ſcribere.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

42. *Ezechiel, Daniel, Eſdras, inter Aſſyrios, Chaldaeos, Medos, Perſas, Divinorum Oraculorum myſteria praevident, tempora deſcribunt, inſtaurant Exemplaria.* Ezechiel Propheta, Buzi Sacerdotis filius, in terra Serara ortus, cum Jechonia Rege in Chaldaeam deportatus, futura praedicere exorſus ad oram amnis Chobar, per viginti annorum decurſum ibi vaticinatus eſt, ut Auctor *Vitarum Prophetarum* retulit in literas ſub nomine Epiphanii. Hic ad aetatem ſuam ſuperfuiſſe docet Ezechielis ſepulcrum miraculis clarum, & magno Judaeorum concurſu frequentatum. Inſignis vero eſt vaticiniorum ejus locus c. 31. v. 3. 6. *Ecce Aſſur, quaſi cedrus in Libano, pulcher ra-*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ramis, & frondibus nemoroſus. Cumque extendiſſet umbram ſuam, in ramis ejus fecerunt nidos omnia volatilia caeli, & ſub frondibus ejus genuerunt omnes beſtiae ſaltuum, & ſub umbraculo ejus habitabat coetus Gentium plurimarum. Confer Interpretes. Huic vaticinio concinit Daniel, qui quarto capite ſic diſſerit: *Magna arbor, & fortis, & proceritas ejus contingens caelum: aſpectus illius erat uſque ad terminos univerſae terrae: folia ejus pulcherrima, & fructus ejus nimius, & eſca univerſorum in ea: ſubter eam habitabant animalia, & beſtiae, & in ramis ejus converſabantur volucres caeli, & ex ea veſcebatur omnis caro.* Tum deinde: *Arborem, quam vidiſti ſublimem, atque robuſtam, cujus altitudo pertingit ad caelum, & aſpectus illius in omnem terram; & rami ejus pulcherrimi, & fructus ejus nimius, & eſca omnium in ea, ſubter eam habitantes beſtiae agri, & in ramis ejus commorantes aves caeli: tu es, Rex, qui magnificatus es, & invaluiſti, & magnitudo tua crevit, & pervenit uſque ad caelum, & poteſtas tua in terminos univerſae terrae.* Locus Ezechielis ex cap. triceſimo primo ejus Prophetiae ſuperius allegatus, ante ab ipſo ſcriptus eſt, quam quartum Operis ſui

ſui caput Daniel lucubraſſet. Illuſtre praeterea ad fidem Prophetiae Ezechielis faciendam, teſtimonium eſt Siracidae, cum ait (*Eccleſiaſt.* 49. v. 10.), *Ezechiel, qui vidit conſpectum gloriae, quam oſtendit illi in curru Cherubim: nam commemoratus eſt inimicorum in imbre, benefacere illis, qui oſtenderunt rectas vias*. Reſpiciebat nempe ad initium Ezechielis, ubi gloria Dei, & currus Cherubim deſcribuntur: maxime vero ad iſta e decimo Capite v. 18. *& egreſſa eſt gloria Domini a limine Templi, & ſtetit ſuper Cherubim; & elevantia Cherubim alas ſuas, exaltata ſunt a terra coram me, & illis egredientibus rotae quoque ſubſequutae ſunt*. Confer etiam Ezechielis cap. 13. v. 13. & Librum III. Regum c. 14. v. 9, ubi luculentas habemus de Chriſto Ezechielis Prophetias. Cum enim (inquit Huetius Prop. VII. pag. 313. num. 19.) triceſimo quarto Capite paſtorem Populi ſui de avaritia, & injuſtitia expoſtulaſſet Deus; exauctoratis iis, ſe gregis ſui curam geſturum ipſe promittit, morbidas oves ſanaturum, errantes quaeſiturum, & in uberrima paſcua, laetiſſimaſque ſedes deducturum, ubi ſumma pace fruantur: tum ſubjicit: *& ſuſcitabo ſuper eas Paſtorem unum, qui paſcat eas, ſervum meum David:*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

 ipſe

ipſe paſcet eas, & ipſe erit eis in paſtorem. Ego autem Dominus ero eis in Deum, & ſervus meus David Princeps in medio eorum: ego Dominus locutus ſum. Et faciam eis pactum pacis: Deinde, *& ſuſcitabo eis germen nominatum: & non erunt ultra imminuti fame in terra, neque portabunt ultra opprobrium Gentium. Et ſcient, quia ego Dominus Deus eorum cum eis, & ipſi Populus meus domus Iſrael, ait Dominus Deus. Vos autem greges mei, greges paſcuae meae, homines eſtis, & ego Dominus Deus veſter, dicit Dominus Deus.* Iterantur haec eadem 37 Capite, *ſervus meus David, Rex ſuper eos, & paſtor unus erit omnium eorum*. Rurſum: *David ſervus meus, Princeps eorum in perpetuum: & percutiam illis foedus pacis, pactum ſempiternum erit eis; & fundabo eos, & multiplicabo eos, & dabo eis ſanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis, & ero eis Deus, & ipſi erunt mihi Populus. Et ſcient Gentes, quia ego Dominus ſanctificator Iſrael, cum fuerit ſanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.* His vero praedictionibus ad Meſſiam reſpexiſſe Ezechielem multis oſtendit ibidem laudatus Daniel Huetius. Danielis vero comprobant Prophetiam verba Salvatoris noſtri, cum

cum dixit apud Matthaeum (cap. 24. v. 15) *cum ergo videritis abominationem deſolationis, quae dicta eſt a Daniele Propheta, ſtantem in loco Sancto (qui legit, intelligat); tunc, qui in Judaea ſunt, fugiant ad montes*. Quae ſic a Daniele expreſſa ſunt: *& erit in Templo abominatio deſolationis*. Quare S. Hieronymus de Daniele ſcribit in Prooemio Commentariorum, *Illud in Praefatione commoneo, nullum Prophetarum tam aperte dixiſſe de Chriſto. Non enim ſolum ſcribit, eum eſſe venturum, quod eſt commune cum ceteris; ſed etiam quo tempore venturus ſit, docet, & Reges per ordinem digerit, & annos enumerat, ac manifeſta ſigna praenuntiat*: quae totidem fere verbis etiam Theodoretus declaravit. Unde Porphyrius (ut animadvertit idem Huetius), qui Danielem ſibi inſectandum propoſuerat, non tam ventura dixiſſe illum, quam praeterita narraſſe jactabat. Verum ejus *impugnationem, teſtimonium veritatis eſſe*, optime dictum eſt a Hieronymo. Vaticinia ejus de Chriſto, in noſtris Tabulis Chalcographicis adumbrata, ut illuſtremus, Lectorem adire volumus Danielis cap. 2. v. 34. & c. 7. v. 14, ubi de Regno Chriſti aeterno & nullis unquam mutationibus obnoxio Propheta loquitur: Poſteriorem quoque Chriſti adventum ſpectat nobiliſſima

Da-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Danielis praedictio, quae continetur eodem Capite ſeptimo. At omnem exceptionem ſuperat (ut inquit Huetius) ſplendidum & memorabile teſtimonium, Capiti nono inſertum, quo Danieli, poſtfuturarum rerum noſcendarum avido, Gabriel non quaeſita ſolum ſequentium annorum myſteria, ſed alia quoque longe abſtruſiora declarat: *Septuaginta*, inquit, *hebdomades abbreviatae ſunt ſuper Populum tuum, & ſuper Urbem Sanctam tuam, ut conſummetur praevaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur juſtitia ſempiterna, & impleatur Viſio, & Prophetia, & ungatur Sanctus Sanctorum*. Implendam Chriſti temporibus Prophetiam tradit Daniel, quod & de ſe Dominus tradidit apud Matthaeum: *Omnes enim* (inquit cap. 11. v. 13.) *Prophetae, & Lex, uſque ad Joannem prophetaverunt*. Adde, etiam vetuſtos Hebraeos, (quorum ſententiamHieronymus ſuis inDanielem Commentariis inſeruit) verba illa Danielis cap. 9. v. 26. & 27 *& poſt hebdomades ſeptuaginta duas occidetur Chriſtus, & non erit ejus Populus, qui eum negaturus eſt* de Meſſia eſſe interpretatos. De Sacris denique Exemplaribus ab Eſdra inſtauratis vide *Librum Hiſtoricum* cap. v.

43. Ima-

43. Imago S. Teleſphori Papae, qui SEDIT ANN.XI. M.III. D.XXI. *ex Picturis Baſilicae S. Pauli Via Oſtienſi*. In Bucheriano Catalogo legitur, *Teleſphorus annis XI. menſibus* III. *diebus III. Fuit temporibus Antonini Macrini, a Conſulatu Titiani & Gallicani uſque Caeſare & Balbino*, hoc eſt ab ann.Chr.127.uſque ad 137.Quod ſi ita eſſet, Teleſphorus non Antonini, ſed Hadriani tantum temporibus Eccleſiæ præfuiſſet. Antoninus quippe poſt Hadriani dumtaxat mortem, quae anno 138, Julii 10.die contigit, rerum potiri coepit. Palmare ſaltem in praedictis verbis notatur mendum, ex Libro Pontificali ita corrigendum, *fuit temporibus Macrini, & Marci*. Cl. Marangonius *in Chronologia Romanorum Pontificum* iiſdem Picturis Leonianis ſubnexa p. 7. ſcribit: *Notas numerales in epigraphe integras intactaſque reperimus, ejus Sedem exprimentes: quibus etiam reſpondet Liber Pontificalis, excepto quod una die illas excedit, idemque praeſtat Anaſtaſius Bibliothecarius. Baronius concordat in annis; menſes vero ad novem producit, tres minus dies. Catalogi Vaticani a Vignolio relati variant in menſibus, ac diebus, excepto tertio, qui concordat in omnibus. Ex aliis relatis a Blanchinio*,

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

chinio, undecim aſſignant Teleſphoro annos XI. octo menſes III. ſeptem dies XXII. unus vero dies XXI. Codex Reginae Sueciae, apud Scheleſtratium, ſicuti & duo Vallicellani relati a Blanchino Juniore Tom. V. Anaſtaſii, conſonant in omnibus noſtrae epigraphi. Pagius Junior in Breviario habet annos XI. M. III. dies vero III. Ex quibus apparet, quam praeſtans ſit Epocha relata in Picturis Baſilicae S. Pauli. Nam & Euſebius annos XI. exactos tribuit, idemque Indices Creſconiani indicati a Baronio ad annum 154, *qui tamen non approbat ſenſum eorum, qui tribuunt Teleſphoro Sedis annos XI. M. III. ac dies XXI. quod tamen expreſſe apparet in noſtra epigraphe*. Plura vide in Notis Patrui mei ad *Anaſtaſium Bibliothecarium* Tom. II. pag. 86, & confer noſtrum *Chronicum*. Hic Beatiſſimus Pontifex, Sancto Irenaeo teſte lib. 3. cap. 3, illuſtri Martyrio vitam finivit, & eam quidem, ut Euſebius docet lib. 4. *Hiſtor*. cap. 10, Pontificatus ſui anno undecimo. Una tantum circumfertur S. Teleſphori Epiſtola, & ea quidem ab Iſidoro Mercatore conficta. In Pontificali autem Libro tria eidem Pontifici attribuuntur Decreta. Primum, ut ſeptem hebdomadum ante Paſcha jejunium obſervetur: Alterum, ut in

Digitized by Google

In Natali Domini noſtri Jeſu Chriſti noctu Miſſa celebretur; cum omni alio tempore ante horae tertiae curſum nullus praeſumeret Miſſas celebrare: Poſtremum, ut ante Sacrificium Hymnus dicatur Angelicus, hoc eſt *Gloria in excelſis*. De ſingulis tamen conſule Eruditiſſimum Petrum Couſtantium in Collectione *Epiſtolarum Romanorum Pontificum* col.57. & ſeqq.

44. *Pio, & Aniceto ſedentibus, Juſtinus Apologiam, Hegeſippus Hiſtoriam in Urbe condunt, Polycarpus & Irenaeus Polaemicae Theologiae contra Haereticos exercendae conſtituunt diſciplinam*. S. Juſtinus Martyr, cum Romae domicilium haberet, Antonino Imperatori, ejuſque filiis adoptivis, & Senatui Populoque Romano primam obtulit pro omnibus Chriſtianis Apologiam circa annum Chriſti 150. Euſebius *Hiſtor. Eccleſ.* lib.4.c.11.de eo haec ſcribit: *in Urbe Roma domicilium habebat. Ubi nam cubaret, & quid domi ageret, ex ipſius Martyrii Actis diſcimus. „ Ego, inquit, prope domum Martini cujuſdam ad balneum cognomento Timiotinum hactenus manſi. Veni autem in Urbem Romam ſecundo. Neque alium quempiam conventus locum, niſi quem dixi, cognoſco: ac ſi quis ad me venire voluit, communicavi*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

cum illo veritatis doctrinam„. Odium Chriſtianae Religionis, ſub Hadriano Chriſtianis favente compreſſum, ſemper in animis Ethnicorum reſidebat; ac violenter erupit ſub Antonino. Nullo ſane optimi Imperatoris Edicto ſaeviit Perſecutio; ſed eam videntur incendiſſe populares tumultus (ut conſtat ex literis Antonini), in primis vero exortae in variis Imperii partibus calamitates, quas ſtulte Chriſtianorum ſanguine averti poſſe ſperabant. Pluribus ex locis delatae Antonino a Chriſtianis querelae: nec difficilis fuit ad illius aures tam juſtae cauſae auditus. Enituit hac in re ſtudium Juſtini, qui primam prolixiorem Romae obtulit Apologiam. Hanc, ut ipſe teſtatur in Dialogo num. 120. ad Acta obtulit, ac petiit ut commentariis publicis inſcriberetur. In ipſa num. 26. poſtulat ab Imperatore, ut Senatum Populumque Romanum hujus Libelli ſupplicis cognitores adſciſcat. Vide Praefationem Monachorum Congregationis S. Mauri ad Opera ejuſdem S. Juſtini Philoſophi & Martyris Par. III. c. IV. & V. Hegeſippus Juſtini & Athenagorae aequalis, ſub Marco Antonino Imp. floruit. Romae converſatus uſque ad Aniceti Pontificis tempora, Hiſtoriam Eccleſiaſticam libris V. diſtinctam compoſuit ſermone

ne ſimplici; ut quorum vitam ſectabatur, dicendi quoque exprimeret characterem. De eo plura habet Euſebius Hiſtoriae lib. 2. cap. 22, lib. 3. cap. 27, lib. 4. cap. 20. 21. 22. & alibi ſaepe. Vide Card. Baronium ad annum Chriſti 167. numeris 11. 12. 13. 14. & 15. S. Polycarpus vero Smyrnae Epiſcopus (ut ſcribit Auctor Chronici Alexandrini ad annum Chriſti 158, Conſulibus Tertullo & Sacerdote) *vir* fuit *admiratione ſuſpiciendus, Apoſtolorum auditor, & ab ipſis Epiſcopus inſtitutus: adhuc ſuperſtite Aniceto Pontifice, Romam venit ob controverſiam de tempore, quo celebrandum eſſet Paſcha*: quod tradunt etiam Euſebius *in Hiſt.* lib. 4. cap. 23, Hieronymus *de Script. Eccl.*, Ado in Chronico, & Suidas in Polycarpo. De eo autem S. Irenaeus lib. 3. *contra Haereſes* cap. 3. haec ſcribit: *Eſt & Epiſtola Polycarpi perfectiſſima, ad Philippenſes ſcripta, ex qua & characterem fidei ejus, & praedicationem veritatis, qui volunt & curam habent ſuae ſalutis, poſſunt diſcere.* Scripſit S. Irenaeus contra Haereſes libros ſuos ſedente S. Eleuthero, ut ipſe de ſe teſtatur libro 3. Confer Pagium in Critice ad annum Chriſti 182. num. 3.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

45. Auctores Profanarum Literarum, de quibus agitur ſingillatim *in Libro Anti-*

10 F 2 qua-

 quarta, atque in conſequentibus numeris hujus Tabulae, quae exhibet in Antoninis Lararium Caeſarum Auguſtorum.

46. *Joannes Zachariae filius, vox Verbi, Propheta, & plus quam Propheta, quo major non ſurrexit inter natos mulierum, Agnum Dei Diſcipulis indicat in Apoſtolos evaſuris.* „ Anno XV. Imperii Tiberii Caeſaris, procurante Pontio Pilato Judæam, Tetrarcha autem Galilaeae Herode, Philippo autem fratre ejus Tetrarcha Ituraeae, & Trachonitidis Regionis, & Lyſania Abilinae Tetrarcha, ſub Principibus Sacerdotum Anna & Caipha, factum eſt Verbum Domini ad Joannem, „ qui poſtremo anno miniſterii quod acceperat, praedicandi in ſpiritu & virtute Eliae baptiſmum poenitentiae omni Populo Iſraelis, intuitus Jeſum ambulantem, dixit, *Ecce Agnus Dei*. Quod duo ex Diſcipulis ejus audientes, Jeſum ſecuti, apud eundem manſerunt diem illam: hora enim erat quaſi decima. Horum unus Andreas, fratrem ſuum Simonem perduxit ad Jeſum; qui eum intuitus, dixit, *tu es Simon Bar-Jona: tu vocaberis Cephas*. Alter vero, nempe, ut videtur, Philippus, (qui erat ex Bethſaida Civitate Andreae, & Simonis Petri) poſtero die Nathanaelem ſubter ficum inveniens, per-

perduxit eum ad Jeſum, a quo dictus eſt vere Iſraelita.

47. Imago S. Hygini Papae, qui SEDIT ANN. IIII. M. III. D. VIII. ex Picturis Leonianis in Baſilica S. Pauli Via Oſtienſi. S. Irenaeus lib. I. cap. 27. *al.* 28, Hyginum *octavum* Pontificem Summum appellat, ut & in eodem libro Xyſtus ab eo *ſextus ab Apoſtolis* praedicatur. At a Sancto Cypriano Epiſtola 74. *ad Pomponium*, ab Euſebio lib. 4. *Hiſtor.* cap. 11, & ab Epiphanio Haereſi 42, *nonus* Romae Epiſcopus nuncupatur. Legitur in Catalogo Bucheriano *Hyginus annis XII. menſibus III. diebus VI: fuit temporibus Veri, a Conſulatu Gallicani & Veteris, uſque Praeſente & Rufino*, hoc eſt ab anno Chriſti 150. ad 153 (ubi manifeſta eſt verborum pugna): at in Libro Pontificali *Hyginus ſedit annos IV. menſes III. dies IV. Fuit autem temporibus Veri & Marci, a Conſulatu Magni & Camerini, uſque ad Orphitum & Priſcum*, hoc eſt ab anno Chriſti 138. ad 149. Cl. Marangonius *in Chronologia Pontificum Romanorum* ſuperſtite in Baſilica S. Pauli, &c. pag. 7. ſcribit: *Blanchinius, cum integram haud potuiſſet videre Epocham Sedis ejus* (in parietinis ejuſdem Baſilicae S. Pauli Via Oſtienſi), *ſed tantum tria elementa; quartum, parvo cha-*

charactere, optime addidit; *quod poſtea nos propius conſpeximus adfuiſſe. In textu Anaſtaſii* legitur, AN. IIII. M. III. D. VIII. *Vignolius annotavit in Codice Vaticano, corrupte quidem*, legi AN. X., *quod ſic corrigendum eſſe notavit* ANN. IIII. M. III. D. VII. *& Vaticanum ſextum, habere* ANNOS IV. M. II. D. VIII. *Baronius habet* ANN. IV, duobus minus diebus. *Codices a Blanchinio Seniore relati, aſſignant* ANNOS IV. M. III; *& eorum ſex*, D. VIII. *Catalogi duo Vallicellani a Blanchinio Juniore* (Tom. 5. Anaſt.) *in omnibus cum epigraphe noſtra concordant: Euſebius quoque Caeſarienſis, Hiſt. lib.* 4. *cap.* XI. *in annis* IV. *convenit*, *ſcribens*: poſt quartum Pontificatus annum moritur. *Pagius in Breviario ei annos quatuor tantum attribuit* „. Hygino Pontifice Valentinus & Cerdon Haeretici Romam venerunt, ut ſcribunt Sanctus Irenaeus lib. 3. cap. 4, & S. Cyprianus ac Euſebius in locis paulo ſuperius allegatis. Epiſtolas Hygini non habemus, niſi duas, in Iſidori officina procuſas. In Editionibus Conciliorum quinque circumferuntur ejus Decreta, ex Gratiano deſcripta, de quibus vide Couſtantium in Hygino, in Collectione *Epiſtolar. Romanor. Pontif.* col. 63. & ſeqq.

48. *So-*

48. *Sother, Eleutherus, Victor, beneficiis, hoſpitio, muneribus Eccleſiam ubique gentium afflictam fovent, ad ultimos Britannos extendunt, &, indictis Paſchalis rei ergo Conciliis, etiam in Oriente procurant.* Sother, Clementem imitatus, ad Corinthios Romanae Eccleſiae nomine ſcripſit, quemadmodum ex ea intelligitur Epiſtola, quam ei DionyſiusCorinthiorum Epiſcopus reſcripſit. Epiſtolam Sotheris tanti fecerunt Corinthii, ut eam ſibi cum priore Clementis perpetuo legendam eſſe conſtituerint; quo praeceptis ac documentis optimis abundarent. Verum injuria temporis intercidit pretioſiſſimum illud monimentum. Ejus tantum Epiſtolae, quam Corinthiorum Praeſul Romano Clero reſcripſit, fragmenta quædam nobis aſſervavit Euſebius lib. 4. c. 23, quae vide in eadem Collectione Epiſt. *Romanorum Pontificum* col. 75. & ſeqq. In illis vero fragmentis ſic inter cetera habetur: *haec enim vobis ab exordio conſuetudo eſt, ut fratres omnes vario beneficiorum genere afficiatis, & Eccleſiis quamplurimis, quae in quibuſque Urbibus conſtitutae ſunt, neceſſaria vitae ſubſidia tranſmittatis. Et hac ratione, tum egentium inopiam ſublevatis, tum fratribus, qui in metallis detinentur, neceſſaria ſuppeditatis;* per

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

per haec, quae ab initio tranſmittitis munera, Romanorum morem a majoribus acceptum retinentes. Atque hunc morem Beatus Epiſcopus veſter Sother non ſolum ſervavit, ſed & adauxit; tum munificentiam ſanctis deſtinatam copioſe impendendo, tum etiam fratres peregre advenientes, tanquam liberos ſuos, Pater amantiſſimus beatis ſermonibus conſolando. Dionyſius quoque Sotheri gratulatur, quod, cum deceſſores ejus ſubſidia indigentibus mittere ſine ullis literis ſatis habuiſſent, ipſe conſolatoriis quoque ſcriptis munera miſſa cumularit. Eandem ſubſidiorum conſuetudinem ſervarunt & Sotheris ſucceſſores. Baſilius Caeſareae Epiſcopus de Dionyſio Romano Pont. ſcribit, viros ab eo in Cappadociam miſſos, qui captivos redimerent. Dionyſii deceſſor Stephanus apud Euſebium lib. 7. cap. 5. eandem ob cauſam laudatur. Euſebius ipſe generatim pium illum morem, quem in mox allegata Epiſtola Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus commendat, ad ſuam uſque aetatem a Romanis Pontificibus perpetuo cuſtoditum teſtatur. Anno 17 Imperii Antonini Veri, Chriſti vero 177, Viennenſis, & Lugdunenſis Eccleſiae Martyres, dum in vinculis adhuc eſſent, pro pace Eccleſiarum legatione fungentes, literas ad Eleutherum ſcri-

ſcripſere, ut tradit Euſebius lib. v. *Hiſtoriae* cap. 3. Et cap. 4. addit, eoſdem Martyres eo anno, quo paſſi ſunt, Irenaeum, qui tunc temporis adhuc Presbyter Lugdunenſis erat Eccleſiae, ſupradicto Eleuthero commendaſſe per literas. Quod ad Britannos attinet, Lucius eorum Rex, teſte Beda lib. I. *Hiſtor. Angl.* cap. 4, Epiſtolam ad Sanctum Eleutherum Românae Eccleſiae Pontificem miſit, *obſecrans, ut per ejus mandatum Chriſtianus efficeretur. Et mox piae petitionis effectum conſecutus eſt.* Idem quoque traditur in Pontificalis libri Codicibus, qui Beda exiſtimantur antiquiores. Nec inficiari quiſquam poteſt, Chriſtianam fidem Eleutheri aevo in Britannias jam illatam: Tertullianus quippe, qui cum hujus Papae, tum Victoris temporibus florebat, lib. *adverſus Judaeos* cap. VII. *Britannorum inacceſſa Romanis loca, Chriſto vero ſubdita* dixit. Id ipſum confirmat & Origenes Homil. 6. *in Lucam.* Addit Beda, Fidem ibi integram ad perſecutionem uſque Diocletiani perſeveraſſe. Neque hanc Perſecutione illa penitus extinctam fuiſſe perſuadet Hilarii *de Synodis* liber, quem clariſſimus ille Confeſſor, Chriſti cauſa in Phrygiam relegatus, non modo *Gallicanis*, ſed & *Provinciarum Britanniarum Epi-*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſcopis inſcripſit. De indictis demum Paſchalis rei ergo Conciliis ſub Victore, vide *Librum Antiquarium* cap. XI, & *Chronicum* ad an. Chr. 196.

49. *Aron*, ſeu Arca, in qua Liber Legis in Synagogis aſſervabatur, ex antiquiſſimo vitro in Romanis arenariis effoſſo, de quo eruditiſſime ſcribit Senator Florentinus Ampliſſimus Philippus Bonarrotius in libro *Oſſervazioni ſopra alcuni frammenti di vaſi antichi di vetro, ornati di Figure, trovati ne' Cimiterj di Roma* Tab. II. num. 5. pag. 19. & ſeqq. Aliud vitrum Coemeteriale huic fere perſimile extat in noſtro Muſeo Bibliothecae Vallicellanae Congregationis Oratorii. Pars Synagogae, ubi reponebatur volumen Legis (inquit Doctiſſimus Bernardus Lamy in Opere *de Tabernaculo Foederis, de Sancta Civitate Hieruſalem, & de Templo ejus* lib. 4. cap. 8. ſectione 4.), ſanctior reputabatur; & ideo eam Judaei appellabant *He-chal*, quod nomen erat Templi: Armarium, Hebraice appellant *Te-và*, quo nomine appellata eſt Arca, in qua Noe ſervatus eſt a Diluvio. Ut Synagogae referrent ſimilitudinem Templi, Armarium, ſive Arcam voluminis Legis, Judaei appellant *Ha-ròn*, perinde ac Arcam Foederis, cui volunt

Digitized by Google

volunt Arcam ſuam librariam ſimilem videri, quod pariter contineat Legem Dei: ſed fruſtra, ut dicit B. Jo. Chryſoſtomus in ſuis contra Judaeos Orationibus: *Ne vero mihi dicas* in defenſionem Synagogarum, *Legem ibi, & Prophetarum libros repoſitos eſſe. Id non ſufficit ad locum aliquem ſanctum efficiendum.... mihi quidem Judaeorum, quam nunc habent,* κιβωτὶς *Arca, nihil melius habere videtur iis, quae veneunt in foro, imo pejus habet.* Arcam ſuam nunc Judaei locant in plaga Orientali. Tertullianus *de Habitu mulicbri* cap. 3. *Scio*, inquit, *Scripturam Enoch, quae hunc ordinem Angelis dedit, non recipi a quibuſdam, quia nec in Judaicum Armarium admittitur.* Nunc quoque Judaei in Synagogis Sacrum Legis volumen includunt Armario, & depromunt identidem, ac Populo ſpectandum ac venerandum praebent.

50. Siclus argenteus Judaicus. Hebraei nullum habuiſſe videntur proprium Nummum ex argento, praeter Siclum, & ejus partes. Pondus Sicli exquiſite ſemiuncia fuit, ideſt dragmarum quatuor, ut Joſephus lib. 3. *Antiquitatum* cap. 9, S. Hieronymus in *Comment.* ad cap. 4. *Ezechielis* atque ad cap. 17. Matthaei, & Heſychius in *Vocab.* verbo σίκλος prodiderunt, deprehenderuntque viri

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

doćti noſtra aetate, facto experimento. Licet autem LXX Interpretes Sicli vocabulum ſaepe reddant δίδραχμον, ut videre licet in Geneſi, Exodo, & Levitico; non reddiderunt tamen cum reſpectu ad Dragmam Atticam, ſed ad Hebraeam, vel Alexandrinam. Etenim, cum Interpretes ipſi Hebraei eſſent, & Libros Sacros Alexandriae Graece converterent, omnino credibile eſt, aut ad Regionis ſuae, aut ad Alexandriae pondera eos reſpexiſſe. Drachma autem Hebraea, etiamque Alexandrina, Atticae dupla fuit, ut oſtendit Edovardus Brerevvood in libro *de ponderibus & pretiis veterum Nummorum, eorumque cum recentioribus collatione* cap. I. Siclus, quem heic exhibemus, in antica vaſculum oſtendit, quo manna ſervabatur in Tabernaculo. Vaſculo eſt ſuperinpoſita Alphabeti litera *Aleph*, cum inſcriptione Samaritica SCHECKEL ISRAEL, *Siclus Iſraelis*. In poſtica, viſitur ramus florentis amygdali, Aaronicae Virgae eſfloreſcentis monimentum. Siclos Judaicos illuſtrarunt HenricusGuntherus in Opere *de variis Siclis & Talentis Hebraeorum* edit. Francof. 1676, Kircherus Tom. 2. *Oedipi* Parte I. pag. 98. & ſeq., Waltonus in *Apparatu ad Biblia Polyglotta*, Villalpandus in *Apparatu ad Templum*

plum Ezechielis, Waſerus II. 3. & ſeq. *de Nummis Hebraeorum*, Ezechiel Spanhemius pag. 334 *de uſu Numiſmatum*, Joannes Leuſdenius in *Philologo Hebraeo mixto* Diſſer. 28, & alii. Vide etiam Jo. Andreae Schmidii Diſſertationem Helmſtadii editam *de re monetali Hebraeorum*. De Siclo Sanctuarii adde quae ſcripſerunt Interpretes ad *Exodi* c. xxx. v. 13, Jo. Wulſerus ad *Tractatum Talmudicum Shekalim* impreſſum Norimb. 1680, Buxtorfius *Lex. Talmud.* pag. 2032. 2068. & ſeq. & Andreas Beyerus in Libello edito Lipſiae 1667. qui inſcribitur *Siclus Sacer & Regius appenſus & oſtenſus &c.*

51. Semiſiclus Judaicus duarum drachmarum Atticarum pondere, cujus mentio habetur in Exodo. Fuit Tributum a viris ſingulis Tabernaculo & Templo penſitatum annuatim, &, poſt Templum dirutum, Capitolio Romano, ex decreto Veſpaſiani, ut Joſephus teſtatur *de Bello Judaico* lib. 7. cap. 26. Hic, etiam Siclus Regius & Publicus dictus fuit. Ubi enim, Lib. I. *Machab.* cap. 10, Demetrius remittit Judaeis 5000 Siclos, Joſephus lib. 13. *Antiquit.* cap. 5. pro iis poſuit 10000. drachmas. Ponderabat itaque drachmas duas Attico didrachmo pares. Semiſiclus, quem heic exhibemus, a ſuperiori Siclo in eo tantum

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. tum differt, quod, loco *Aleph*, ſupra vaſculum ſeu menſuram *Gomor* ſcalptam habet literam *Beth*.

52. Alius Semiſiclus Judaicus, cum vaſculo, quo manna ſervabatur, ut ſupra. Hujus aliquot literae in inſcriptione Samaritica exeſae ſunt, quae tamen ita redduntur a Calmetto in Lexico, *Semiſiclus Iſrael*.

53. Item alius, eumdem ectypon, & epigraphen exhibens, ut Siclus ſupra relatus num. 50.

54.) Duo Sicli æꝛei Simonis, Judae
55.) Machabaei fratris, praeferentes in antica, quam heic exhibemus, palmam Judaeae ſymbolum. Epigraphes in poſteriori Nummo, eſt *Simeon*: in priori vero, duae ultimae literae deſiderantur. In poſtica utriuſque, cernitur vitis folium. Inſcriptio Sicli 54, habet *Jeruſalem*, reliquis elementis detritis. Alterius vero (nempe 55) compendiarias notas ita interpretatur laudatus AuguſtinusCalmettus inLexicoBiblico p.599 *Anno ſecundo liberationis Iſrael.* Hermannus ConringiusHelmſtadii an. 1675 ediditParadoxa de NummisHebraeorum, in quibus contendit, Siclos omnes olim fuiſſe argenteos, tum addit, nullum Nummum Hebraeum, qui refert hominis imaginem, eſſe genuinum:

num : characteres vero Aſſyros, ſive Samaritanos, non fuiſſe olim Hebraeis ad Civilia negotia uſurpatos, nec, ante Captivitatem Babylonicam, Nummos ſignatos fuiſſe in uſu, (ut aſſerunt etiam Relandus Diſſer. I. *de Nummis Samaritanis* pag. 49. & ſeq., & Salomon Deylingius *Obſervationum Sacrarum* Parte III. pag. 176. & ſeq.). Itaque nullum Nummum Samariticis, aut Hebraicis literis inſcriptum, qui ex illa aetate jactetur, ait Conringius eſſe bonae notae, aut multum vetuſtum; nec poſſe certis argumentis demonſtrari, Nummos Samariticis characteribus inſcriptos Captivitate Babylonica antiquiores eſſe, ſed omnes Haſmonaeorum ſive Machabaeorum & Herodum aetate cuſos videri.

56. Siclus æreus Judaicus, in quo viſitur Aedificii tetraſtyli proſpectus, cum epigraphe SIMEON. Hic quoque Nummus ejuſdem Simonis eſt, qui in patris ſui, fratrumque honorem inſigne hoc Mauſoleum in Urbe Modin conſtruendum curavit. Legitur in poſtica, *ob libertatem Jeruſalem*; ejuſque typus exhibet manipulum circumligatum, & uvae racemum, atque vitis folium.

57.) Duo Sicli argentei Judaici. In an-
58.) tica,

58.) tica, quam heic exhibemus, cernitur fumans acerra (ad eam repraeſentandam, quam ſuper Aram thymiamatum in Tabernaculo Summus Sacerdos quotidie deponebat), cum epigraphe Samaritana SICLVS ISRAELIS. In poſtica vero extat Aaronis virga, ſeu olivae ramus, cum literis IERVSALEM SANCTA.

59. Siclus argenteus, cum typo, ut ſupra numeris 50. 51. 52. & 53. Scypho imminent literae *Schin*, & *Thau*. Ejus epigraphen (inquit Calmettus in Lexico Tom. II. pag. 599.), *nonnullas literas vel ſupplendo, vel mutando, explicant alii* SICLVS DAVID, *alii* SALOMON REX, *veluti ſeu Davide, ſeu Salomone regnante fuerit cuſus*. Otto Sperlingius lib. de Nummis non cuſis, inter alia cum memorato Conringio contendit, apud Judaeos ante Captivitatem Babylonicam nullum ſignati æris uſum valuiſſe, quod ex Geneſ. 23. v. 16. & Jerem. 22. v. 9. confirmare nititur etiam allegatus Relandus Diſſert. I. *de Nummis Samaritanis* pag. 7. adverſus Fortunatum Scacchum II. 3. *Myrothec*: ſed & poſt Captivitatem, & noſtri Salvatoris Chriſti tempore, contendit rude tantum ac informe argentum forcipe diſſectum, ac libra appenſum, monetæ locum tenuiſſe; atque ita Siclos

Siclos omnes eſſe ſuppoſititios. Verum Nummos cuſos fuiſſe a Judaeis, non ſinit nos dubitare locus I. *Machab.* xv. verſ. 5. 6. ubi Antiochus Demetrii filius Syriae Rex cum aliis immunitatibus Simoni Pont. Max. permittit Ποιῆσαι κόμμα ἴδιον νομισμα τῆ χώρα αὐτοῦ. Vocabula μνᾶ, δραχμη, & ὀβολος Hebraicae eſſe originis, notat Jacobus Duportus ad Theophraſti characteres pag. 324.

60. Nummus Plotinae. Legitur in antica, quam heic exhibemus, PLOTINA AVG. IMP. TRAIANI. Caput Plotinae Auguſtae. In poſtica vero FIDES AVGVSTI S. C. Figura muliebris ſtans, quae dextra ſpicas, ſiniſtra caniſtrum florum, & frugum gerit. Plotina Trajano Civi adhuc privato nupſit. Nihil ei felicitas Imperii addidit. Palatium aſcendens, ex gradibus ad Populum converſa, (ut ſcribit Dio *Hiſt.* lib. 68. pag. 771) talis, inquit, huc ingredior, qualem me etiam egredi opto. Haec una fortaſſis ex Auguſtis ita modeſte in ſumma poteſtate ſe geſſit, ut de ea nullus jure conqueſtus ſit. Auguſtae titulum recuſaſſe, auctor eſt Plinius in *Paneg.* cap. 84; ſed ante Annum Chriſti 112 *Auguſtam* appellatam fuiſſe, ex Nummis diſcimus. Vide Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. 1. pag. 54. poſtremae Editionis, & Patinum p. 188.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

61. Nummus Marcianae, cum epigraphe in antica, quam heic exhibemus, DIVA AVGVSTA MARCIANA. Caput Marcianae. In poſtica vero, CONSECRATIO S.C. Aquila inſiſtens ſcipioni. Marciana, Trajani ſoror fuit, ut in Arcu Anconitano legitur. Plinius eam ſummopere commendat in Panegyri c.84. Conjugem amiſit, antequam frater Imperio potiretur. Vidua, in Palatio ſine rixa & contentione cum Plotina in pace degit. Auguſtam a Senatu dici, atque poſt mortem inter Divas referri promeruit. Vide Inſcriptionem relatam a Panvinio in lib. *de Civitate Romana* apud Graevium Tom. I. cap. 27. pag. 299, Spanhemium *de Praeſtant. Numiſ.* Diſſert. XI. pag. 271, Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. I. pag. 55, Theupolum *Muſ. Antiq. Numiſ.* Tom. I. pag. 167, & Tillemontium *in Trajano* Art. 1.

62. Nummus Matidiae. Legitur in antica MATIDIA AVG. DIVAE MARCIANAE F. *Caput Matidiae*. In poſtica vero PIETAS AVGVSTA S.C. *Figura muliebris ſtolata ſtans, quae manus ſupra duas icunculas extendit*. Matidia Marcianae Trajani ſororis filia, Juliae Sabinae, quae nupſit Hadriano, ſoror, Decreto Senatus Auguſta renunciata eſt poſt matris obitum, ut arguit iſte

iſte Nummus. Vide Spartianum in Hadriano, Vaillantium Tom.I. *Numiſm. Imp. Rom.* pag. 56, Muſeum Theupolum Tom. I. pag. 168, & Muſeum Muſellianum To.I.Tab.71. num.2.& 3.Baſilica Matidiae fuit condita,& Templum illi dicatum, poſtquam ab Hadriano adſcripta eſt inter Divas. Pars ingentis fiſtulae non longe a PantheoAgrippae reperta eſt, in qua fuſilibus literis inſcriptum erat TEMPLO MATIDIAE. Confer Publium Victorem in Regione VIII.

63. Signum Nervae Trajani Imperatoris, ex marmore Capitolino egregiae formae. Procerae ſtaturae fuit, & firmis viribus; ut teſtantur Dio *Hiſtor.* lib. 68. pag. 772, Plinius Secundus *in Panegyri* cap. 22, Aurelius Victor *in Epit.* cap. 13, & Eutropius lib. 10. *in Trajano*. Caput ejus, magnitudinis Coloſſeae, extat in Aedibus Farneſianis. Tertius a Nerone Imperator fuit, qui Eccleſiam exagitarit. Etſi enim minus eſſe crudelis Ethnicis videbatur; tamen cum injuria a Chriſtianis affici ſua Numina putaret, eſſe in eos animadvertendum conſtituit. Eſt illud exploratum, Plinium Secundum in Aſia quoſdam quidem damnaſſe, alios gradu pepuliſſe: ſed deterritum multitudine, literas tandem dediſſe adImperatorem,ut,quid factu

eſſet opportunum, agnoſceret. Imperator, quod eſſet imbutus ſuperſtitione, Plinium, quaſi recte omnia geſſiſſet, laudavit. Hoc tantum ab ſe decerni dixit, conquiri Chriſtianos non oportere. Eſſe eos puniendos, ſi accuſati, Chriſtianos ſe eſſe minime negaſſent, Diiſque ſupplicare recuſaſſent. Trajanus nempe cavit, ne quis in Chriſtianos inquireret; quod magnum eſſe eorum numerum accepiſſet, qui mori potius, quam Idolis, Imaginibuſque Imperatorum ſacrificare ſtatuerant; ac periculum proinde eſſe vidiſſet, ne Urbes, Vicique deſolarentur. Quo ſane pacto imitatus eſt exemplum Veſpaſiani, Titi, ac Nervae, quibus Principibus, quamvis non deerant qui Chriſtianos quandoque aggrederentur, atque ad ſupplicium raperent, Edicta tamen nulla vulgata fuerunt, quibus accuſari noſtri, occidique praeſcriberetur, ut ſcribit Cl. Mamachius *Orig. & Antiq. Chriſtianar.* To. I. lib. 2. cap. 4. §. 2. num. 3. pag. 426, & Tom. II. lib. 2. cap. 21. §. 4. pag. 247.

64. Inſcriptio Columnae Trajani, Publico Decreto ſcalpta in ſtylobate anno Tribuniciae Poteſtatis ejus XVII, nempe Urbis Conditae 867, Chr. vero 114 (quo, uſque ad exitum Octobris, Trajanus annum agebat

Trib.

Trib.Pot.XVII, nondumque fuerat cognomine *Optimi*, ante Titulos *Germanici* & *Dacici*, donatus, ut oſtendit Em. Noriſius *de Epochis Syromacedonum* To.2.pag.298.). Mutila in ima parte, ſic habet, TANTI... ...IBVS. Supple TANTIS OPERIBVS, non modo auctoritate Itinerarii Anonymi noni Saeculi, editi primum a P.Mabillonio, dein a Patruo meo in *Proleg.* Tomi II. *Anaſt.Bibliotb.*; ſed & alterius Codicis MS. relati a Montfauconio, quem ipſe aſſerit fuiſſe exaratum, cum nondum haec Inſcriptio difracta eſſet. Marlianus quoque, & Mazochius, qui tempore Franciſci Primi ſcripſere, ſimiliter legerunt: item Comes Landus, qui anno 1559. de re Nummaria Librum conſcripſit, editum Lugduni Batavorum anno 1695. Demum Raphael Fabrettus in lib.*de Columna Trajani* pag. 51 Geometrice probat, difracti lapidis ſpatium eas ſolum literas capere potuiſſe, quae lectioni *tantis operibus* reſponderent. Quare illi, qui lacunam reſtituere voluerunt, aut *tantis opibus*, ut Egnatius, vel *tantis ruderibus*, ut Gruterus, ſeu *tantis ex collibus*, ut Donatus, ſive *tantis molibus*, ut alii, proculdubio aberrarunt.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

65.Stylobates ejuſdem Columnae Trajani, quae

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

quaeRomae in Foro ipſius ſtat.InſcriptioDedicationis ejus factae an.AeraeCh.Vulg.114, in noſtra Tabula numero praecedenti exhibetur. Elegantiſſimum hoc Veterum monumentum, quo tam multa ad Antiquitatem ſpectantia docemur, per ſingulas anaglyphorum partes typis æreis vulgatum eſt. Inciduntur in circuitu res geſtae a Trajano bello Dacico, & aliis Expeditionibus militaribus. Alta eſt Columna pedes cxxviii, praeter baſim, quacum efficit cxl. Structa eſt lapidibus xxiiii. tantae vaſtitatis, ut opus videatur non hominum, ſed Gigantum. Singuli lapides, ſive partes Columnae, continent gradus octo:per hos patet aſcenſus ad ſuperiora per interiorem partem concavam. Lumen praebent aſcendentibus feneſtellae xliiii. Vide Franc. Modium *de Triumphis Veterum* lib. i. cap. 36, Pagium *in Critice* ad an.Chr.113, Marlianum *de Topographia Urbis* lib.v. cap.1, Donatum *de Urbe Roma* lib. 2. pag. 174, Nardinum *de Roma Vetere* apud Graevium Tom.iv. pag.1186, Montfauconium Tom. iv. Parte I. pag. 124 *Antiq. Expliq.*, & Doctiſſimum Fabrettum in laudato Opere *de Columna Trajani* cap. 9. pag. 294. & ſeqq. Supra hanc Columnam, vel infra, ut ſcribunt Caſſiodorius in Chronico,

Digitized by Google

nico, & Eutropius lib. 8, oſſa Trajani condita fuerunt, ſingulari praerogativa, ſeu privilegio, nemini antea conceſſo ut in Urbe ſepeliretur: *ſoluſque omnium* (inquit Eutropius) *intra Urbem ſepultus*.

66. Inſcriptio Trajani in impluvium Vaticanum translata anno 1704. Extabat olim in Hortis Fabiani Montii, ut legitur apud Gruterum *Inſcript. Rom.* pag. 198. num. 3. Fuiſſe Alvei, Riparum, Cloacarumque Curatores, diſcimus ex hoc Trajani marmore, atque ex alio filii ejus Hadriani edito a Marliano in *Topographia Urbis* cap. 13, quod heic proferendum decrevimus, quoniam eſt quamſimillimum noſtro, de quo loquimur:

EX AVCTORITATE
IMP. CAESARIS. DIVI
TRAIANI. PARTHICI. F.
DIVI. NERVAE. NEPOTIS
TRAIANI. HADRIANI
AVG. PONTIF. MAX. TRIB.
POTES. V. IMP. IIII. COS. III.
MESSIVS. RVSTICVS. CVRATOR
ALVEI. ET. RIPARVM. TIBERIS. ET
CLOACARVM. VRBIS. R.R. RESTITVIT
SECVNDVM PRAECEDENTEM
TERMINATIONEM. PROXIM. CIPP.
PED. CXV. S.

Ab.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Ab Auguſto inventus eſt Curator Alvei & Riparum Tiberis. Suetonius in ejus Vita cap. XLIII *Quo plures*, inquit, *partem admi-niſtrandae Reipublicae caperent, nova Officia excogitavit, curam Operum Publicorum, Viarum, & Aquarum, alvei Tiberis, frumenti populo dividendi Praefecturam Urbis*. Hæc ille. Utile autem hoc Officium fuit, quia ripas Fluminum publicorum reficere, munireque expedit, *l.* 1. §. 1. *ff. de ripa munien.* dandaque eſt opera, ne in illis aliquid fiat, per quod navigatio, aut uſus publicus impediatur: ſic & alveum Tiberis purgare, ut aqua facilius currat, Reip. intereſt. Hic Curator, poſtmodum *Comes riparum*, atque *alvei Tiberis* eſt appellatus.

67. Signum Homeri Poetarum & Hiſtoricorum Profanorum antiquiſſimi, a quo noſtrum Lararium Caeſarum Antoninorum capit exordium. Prodit ex marmore Muſei Capitolini. Tatianus Aſsyrius in Oratione *contra Graecos* §. 31. *Nunc autem* (inquit) *convenire arbitror, ut Philoſophiam noſtram Graecorum diſciplinis antiquiorem eſſe demonſtrem. Termini nobis erunt Moſes, & Homerus, quod uterque ſit vetuſtiſſimus; ac iſte quidem Poetarum & Hiſtoricorum antiquiſſimus, hic autem Barbarae omnis Sapientiae Princeps. Eos ergo in compa-*

parationem vocemus. Noſtra enim reperiemus non ſolum Graecorum diſciplinis, ſed etiam literarum inventione antiquiora. Teſtes autem non domi aſſumam, ſed potius Graecis utar adjutoribus. Iiſdem antea fundamentis Sanctus Juſtinus Martyr ſuperſtruxerat ſuae Paraeneſis baſim, cum propoſitum ſibi fuiſſet de vera Religione diſſerere: *Quare*, inquit, *praeclarum factu judicavi, primo quidem de Religionis noſtrae ſimul, atque veſtrae Magiſtris inquirere, qui, & quales, quibuſque temporibus fuerint; ut, & qui prius falſo appellatam Religionem a Majoribus accepere, nunc, re cognita, inveterato illo liberentur errore; ſed & noſmetipſos clare & aperte demonſtremus eorum Religionem ſequi, quos in Dei cultu progenitores habuimus.* Utrumque hoc teſtimonium oſtendit connexionem Methodi hujus Tabulæ Secundæ cum Propheticis atque Euangelicis Scripturis, & aptam ſuperſtructionem noſtrae Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae, inchoatae ab enumeratione & deſcriptione Auctorum tum noſtrae Religionis, tum Ethnicae ſuperſtitionis, & Literarum; ut comparatio utriuſque cultus, Divini ſcilicet, domi noſtrae reſidentis, & alterius mendacis illorum, qui Ethnicae diſciplinae Magiſtros ſequi profi-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

tebantur, Eccleſiae aedificium a Sapienti Architecto delineatum ex Judaeis ac Gentibus patefaceret. Quare producendi erant in publicum lumen ex noſtris quidem partibus Apoſtoli, & Prophetae, & omnium Doctor & Dominus Jeſus Chriſtus, in quo reparata credimus univerſa; ex adverſa vero Schola Ethnicorum, Poetae, Sapientes, Legislatores, Philoſophi, quos enumerant expenduntque Juſtinus, & Tatianus; ut comparatis indicationibus temporum, doctrinae, morum, cognoſci poſſet, utra ex parte pietas, veritas, ſapientia haberetur. Deſcendendum igitur fuerat ad Homerum, & Heſiodum inter Poetas; ad VII. Graeciae Sapientes; ad Pythagoram inter Italicos Philoſophos; ad Platonem, & Ariſtotelem inter Socraticos. Singulorum aetas erat expendenda, & conferenda cum noſtris Auctoribus, Dogmata comparanda; adſcitis etiam in commune certamen Oraculis, ubi hominum praeſtantia defuiſſet. Praeter Graecae eruditionis Magiſtros, tentandae etiam erant origines Aegyptiorum, ac Phoeniciae diſciplinae, unde Graeca profecta eſt, Cadmi literae, Solonis leges, Orphaei Theologia, quidquid denique Antiquæ Eruditionis jactabat Ethnica ſuperſtitio; ut conſona, & diſſona ſin-

ſingulorum, collata cum armonica Scripturarum noſtrarum compage, demonſtrarent Propheticam atque Euangelicam veritatem. Sed ad Homerum redeamus, Poetarum & Hiſtoricorum Ethnicorum, ut diximus, antiquiſſimum. S. Juſtinus Martyr *in Cohort. ad Graecos* pag. 20. de ipſo haec ſcribit: *Homerus fabuloſe plures Deos commemorat, ne diſcrepare videretur ab Orphaei poeſi..... At paulo poſt ſuam ipſius, de uno & ſingulari Deo, clare & aperte exponit ſententiam, nunc per Phoenicem, ſic Achillem alloquens* (Iliad. I.),

Non Deus ipſe mihi ſi ſpondeat auctor,
Facturum abſterſa juvenem florere ſenecta;

per pronomen, eum qui vere eſt, Deum indicans: nunc per Ulyſſem, ſic ad Graecorum multitudinem verba faciens(Iliad. B. v. 206.):

Non bonum eſt multorum Principatus: unus Princeps eſto:

Porro non bonum eſſe multorum Principatum, ſed potius malum, re demonſtrandum ſibi propoſuit, eorum bella ob Principum multitudinem, & pugnas, & ſeditiones, & mutuas inſidias enarrans. Nam Monarchia his incomodis caret. Haec quidem Homerus Poeta. Et pag. 24. *in eadem ad Graecos Cohortatione* num. 24. ait: *Quomodo ergo Ho-*

merum Civitate ſua ejicit Plato, quod Phoenicem, ſuſcepta ad Achillem legatione, haec Achilli dicentem induxerit, mutabiles & ipſi ſunt Dii; *cum Homerus non de Rege, & Deorum ſecundum Platonem Opifice, id dixerit* (Iliad. I.); *ſed de Diis quibuſdam, quos Graeci plures eſſe exiſtimant; ut diſcere eſt ex ipſo Platone, cujus haec ſunt verba*: Dii Deorum. *Uni enim & primo Deo poteſtatem & imperium omnium Homerus per auream illum defert catenam: ceteros autem Deos tantum ab illius Divinitate abeſſe putat, ut eos una cum ipſis hominibus nominare non dubitet. Ulyſſem enim inducit haec de Hectore Achilli dicentem* (Iliad. I. v. 239.),

Dira furit Jove confidens, nec jura veretur
Ulla hominum, atque Deum.

Omnino mihi videtur hoc loco Homerus, cum in Aegypto, non ſecus ac Plato, de ſingulari Deo cognoviſſet, clare id & aperte ſignificare; ſi quis ei, qui eſt, Deo confidat, illum eorum, qui non ſunt, rationem nullam habere. Sic enim & alibi Poeta per aliam vocem ejuſdem ponderis, ideſt per pronomen, allato utitur a Platone participio, eum, qui eſt, Deum deſignante, de quo dixit Plato, quod ſit illud, quod ſemper eſt, ortum autem non habet. Neque enim temere mihi dictum videtur a Phoenice, Non.

Non Deus ipſe mihi ſi ſpondeat Auctor,
Facturum abſterſa juvenem florere ſenecta.

Nam pronomen ipſe, *eum,qui vere eſt &c. deſignat Deum*: & pag.25. num.25. *Quomodo igitur* (inquit) *Philoſophus Plato*, *cum Poetam Homerum*, mutabiles Dii & ipſi, *dicentem condemnaverit*, *ipſe opificem Deorum tam facile mutabilem inducit*; *ut nunc Deos mortales*, *nunc eoſdem immortales eſſe dicat ... non enim advertit,ſe ipſis illis,quae in Homero reprehendit*, *implicatum teneri*, *ut qui opificem Deorum tam facile dicat immutari*, *cum de eo Homerus contraria dixerit*. *Illum enim inducit haec de ſe ipſo dicentem* (Iliad. A. v. 526.),

Non enim meum revocabile eſt,aut fallax,
Aut irritum, & infectum, quidquid capite annuero.

Haec,& quammulta alia ex Hebraeis didicit Homerus in Aegypto, ut idem Sanctiſſimus Martyr ſcribit pag. 27. num. 28. ejuſdem *Cohort*. *Nec ſolus Plato*, *ſed & Homerus*, *cum eadem & ipſe in Aegypto didiciſſet*, *Tytium ſimiliter cruciari dixit*. *Referens enim Ulyſſes editam ſibi apud Inferos Divinationem*, *ita narrat Alcinoo* (Odyſſ. A. v. 576.),

Et Tytium vidi terrae glorioſae filium

Pro-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Proſtratum in pavimento, hic novem jacebat jugera.
Vultures ipſi utrinque aſſiſtentes jecur fodiebant.

Eodem etiam modo Siſyphum, & Tantalum ſcripſit poenas cum corpore perſolvere. Homerum autem in Aegypto verſatum, & ex his, quae ibi didicerat, multa in ſuam Poeſim tranſtuliſſe, praeclare docet Diodorus Hiſtoriae Scriptorum celeberrimus. Multa, inquam, Homerus praeter profana, ex divina etiam Prophetarum Hiſtoria in ſuam Poeſim tranſtulit. Tranſtulit autem imprimis, quae a Moſe de Mundi creationis initio ducuntur. Sic enim ſcripſit Moyſes (Gen. 1. v. 1.), In principio creavit Deus Caelum, & Terram: deinde Solem, & Lunam, & Stellas. *Haec Homerus cum in Aegypto didiciſſet, iiſque delectaretur, quae a Moſe in Geneſi, ſive in libro de Mundi creatione ſcripta ſunt, finxit, Vulcanum in clypeo Achillis imaginem quamdam Mundi creationis deſcripſiſſe. Sic enim ſcripſit* (Iliad Σ. v. 483.),

In eo quidem Terram effinxit, & Caelum, & Mare,
Solemque indefeſſum, Lunamque plenam,
Sideraque omnia, quibus Caelum coronatum eſt.

Fe-

Fecit etiam, ut Paradiſi imaginem ſervaret Alcinoi hortus; ſemper floribus ornatum, ac fructibus refertum hac imagine Paradiſum exhibens: Sic enim ſcripſit (Odyſſ.H.v.116.),

Ibi vero arbores procerae creſcebant florentes,

Pirus, & malus punica, et aliae mali, pulchrum fructum producentes,

Ficuſque dulces, et oleae vireſcentes &c.

Annon haec verba eorum, quae de Paradiſo a Principe Prophetarum Moſe dicta ſunt, claram & apertam imitationem deſignant? Quod ſi quis ipſius quoque Turris conſtructionem conſiderare velit, per quam homines illius aetatis aſcenſum in Caelum ſibi communire poſſe videbantur; id quoque apte a Poeta in Oto, & Ephialto imitatione per allegoriam expreſſum reperiet: loquitur enim de illis (Odyſſ.A.v.3.). *Similiter & de praecipitato e Caelis Humani Generis hoſte, quem Scripturae Divinae Diabolum vocant; quod ei nomen ex prima illius adverſus hominem calumnia impoſitum, ſi quis conſiderare velit accuratius, reperiet, Poetam Diaboli quidem appellationem non uſurpare, ſed nomen ei ex peſſima illius actione imponere: Noxam enim eum appellans, e Caelo ab opinato apud illos Deo praecipitem datum eſſe dicit; quaſi eorum,*

quae

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

quae de illo a Propheta Eſaia dicta ſunt, accurate meminiſſet. Sic igitur ſcribit in ſua Poëſi (Iliad. T. v. 126.),

Illico corripuit Atem, capite nitentibus capillis ornato,
Iratus animo ſuo; & juravit firmum juramentum;
Nunquam in Olympum, & Caelum Stellatum
Rediturani Atem, quae omnes infortunio afficit.
Sic fatus, jecit a Caelo ſtellato,
Manu rotans: mox pervenit ad opera hominum &c.

Quod autem Homo ex terra formatus eſt, id etiam Homerus ex antiqua & Divina Hiſtoria cum cognoviſſet, ita dicente Terra es, & in terram reverteris, *exanimem Hectoris corpus ſurdam terram appellat. Alicubi enim in Achillem Hectoris mortui corpus raptantem haec dicit*: (Iliad. Ω. v. 54.),

Inſenſibilem enim terram contumelia afficit furens.

Et alibi Menelaus, his, qui Hectoris provocationem ad ſingulare certamen minus alacriter acceperant (Iliad. H. v. 99.),

Sed vos quidem omnes aqua, & terra fiatis,

prae

prae irae magnitudine in antiquam eos & primam ex terra originem reſolvens.Hęc in Aegypto ex vetuſtis Hiſtoriis praecepta Homerus in ſuis libris ſcripſit. Confer etiam Cl.Huetium, qui *Demonſt.Euan.*Prop.IV.p.43 item oſtendit, Homerum ſtudiorum cauſa Aegyptum petiiſſe,ut tradit Diodorus *Lib.*1.imo & Aegyptium a plurimis exiſtimatum,ut aſſeverat Clemens Alexandrinus *Strom.*1.Cum autem dubitare nos non ſinant ea , quae retulimus ex Juſtino, quin tum apud Aegyptios vigeret Moſis memoria, atque illuc jam penetraſſent ipſius ſcriptiones ; quis illas , unde tantarum rerum notitiam poterant comparare,neget ab iis lectas & ſublectas,qui illuc diſcendi gratia proficiſcebantur?Huetius id cõfirmat(pręter allata a nobis teſtimonia)ex libris ejuſdẽ Homeri,in quibus ſexcenta alia deprehendere licet ex Moſe deprompta:velut cum ſcribit,Deos peregrinorum habitu urbes circumire, ad exploranda hominum bene vel male facta. Id ipſi ſuppeditavit Moſes, cum tres Angelos Abrahamo apparuiſſe ſcribit.Augurium,ejuſque expoſitio , quae habentur in Homeri Odyſſea , cum, aquilas in capita procorum involantes , mortem ipſis Augur portendere declarat ; nonne ſimilis oſtenti imitatio eſt , quod Aegyptio piſtorum magiſtro in ſomnis

contigit, & in paris eventus ſignificationem traxit Joſephus? Multa etiam hujus generis apud Heſiodum nanciſcare. Graecanicae Theogoniae architectos fuiſſe Homerum, & Heſiodum diſertis verbis Herodotus *Lib.* 2. *cap.* 53. pronunciat. Septimum diem ſacrum eſſe, & hic docuit, & Homerus; qui & eo cuncta perfecta fuiſſe addit, ut ab Ariſtobulo adnotatum eſt. Hominem luto formatum, & primorum hominum vitam noſtra hac fuiſſe diuturniorem, ſcripſit Heſiodus, quae mere Moſaica ſunt. Ate Homeri, Pandora Heſiodi, Eva eſt parens Generis Humani. Omnia Homerum ex Oriente deprompſiſſe, demonſtraturum ſe ſpoponderat non ſemel Heinſius in Ariſtarcho Sacro *Par.* 1. *c.* 1. Prodiit Libellus ante annos aliquot, quo locutiones Homericae & Heſiodeae Moſis, aliorumque Scriptorum Sacrorum colliguntur: ex quibus cognoſcitur, tantam Hebraiſmorum ſegetem, nonniſi ex Librorum Sacrorum lectione ſuboriri potuiſſe. Atque hinc factum opinor, Ariſtaeae Proconneſii, (qui ſaepe confunditur cum Ariſtaeo Apollinis filio, quem Moſem eſſe oſtendit idem Huetius) diſcipulum creditum fuiſſe ab aliquibus Homerum, ut Strabo *Lib.* XIII. & Euſtathius *in Hom.* N. B. prodiderunt.

67. Si-

68. Signum Hermetis, ſive Mercurii Hierogrammatei Aegyptiorum & Phoenicum, ex Xyſto Vaticano. Quinque Mercurios Vetuſtas coluit, ut tradit Cicero *de Natura Deorum* lib. 3. Vide *Librum Antiquarium* noſtrae *Demonſtrationis Hiſtoriae Eccleſiaſticae Quadripartitae* a cap. I. ad VI. in quo agitur de quarto & quinto Mercurio omnium praeſtantiſſimo, ab Aegyptiis *Thoth*, a Phoenicibus *Taauto*, a Graecis *Hermete*, a Latinis vero *Mercurio* appellato, literarum inventore, in quem Ethnicorum licentia Moyſen transformavit primum Auctorem vocum ſcribendarum per literas. Confer etiam Platonem, Diodorum, & Plutarchum. Cl. Huetius *Demonſt. Euan.* Prop. IV. pag. 77. ſcribit: „ Inter Aegyptiorum Deos celebrabatur inprimis Mercurius, Theuth ab iis dictus, ut eſt apud Platonem; vel Thoyth, ut apud Ciceronem & Martianum Capellam; qui ex ἰσοψήφους, hoc eſt arithmetico literarum vocabuli hujus valore, per eam artem, quam Geometriam Rabbini appellant, collecto, mira quaedam comminiſcitur. Idem Alexandrinis Thoth dicitur, Taautus Phoenicibus; quem Varro, Togatorum licet Doctiſſimus, rerum ſane exoticarum valde rudis, cum Caelo, & Saturno perperam confundit. Hunc Mercu-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

rium, non vanis opinationibus, & veriſimillimis ductus conjecturis, ipſum eſſe Moſem exiſtimat idem Huetius; atque ea ſane eſt copia argumentorum ejus, ut iterare heic non attineat, quae ipſe attulit, cum Taautum Moſem eſſe probavit. Ad nomen Thoyth quod ſpectat (inquit ipſe) perſuaſum fuit Scaligero, & aliis, factum illud ex *Tabu*, quae dictio inter primas Geneſeos Moſaicae dictiones occurrit. Nempe Auctori de ſcriptione ſua nomen finxerunt. Et pag. 79. ejuſdem *Demonſtrationis Euang.* „ Vidimus, inquit, nomina Mercurii ex Moſe eſſe profecta; nunc videamus res ipſas. Mercurium Thebaeum fuiſſe narrat Clemens Alexandrinus: Cicero vero, Nilo patre natum: Moſes Aegyptius fuit; & infans Nili aquis impoſitus, atque inde extractus a Thermutide Pharaonis filia, ejuſque famulabus. Id etiam cauſae fuit, cur in Tricrenis lotus a Nymphis Mercurius creditus ſit; quemadmodum Pauſanias in Arcadicis ſcriptum reliquit. Vulcanus, in Luciani Dialogis, Apollini praedicat Mercurii recens nati venuſtatem, eamque omnibus placere ait; formae quoque ſuae elegantiam illic jactat Mercurius: ſcitulus quippe infans fuit Moſes, & pulchellus, uti legitur in Exodo, cujus rei fama & ad Ethnicos manaverat; ſic enim

enim de eo Juſtinus: *Quem, praeter paternae ſcientiae haereditatem, etiam formae pulchritudo commendabat*. Mercurio ſexum utrumque tributum eſſe ab Antiquis, cum utriuſque inſignibus lancea, & colo, Albricus obſervat: Leges Judaeos a Muliere, cui nomen Moſo, ſcripſit Alexander Polyhiſtor, ut habetur apud Suidam. Horae naſcentem Mercurium exceperunt, & aluerunt; lac ſuum Juno ipſa praebuit: Moſes a Regiis puellis Nilo extractus, ab ipſa Regis filia educatus eſt. Quidam Mercurium Arcadem dixerunt, propter Aegyptiorum, & Argivorum, qui Arcadibus vicini fuerunt, affinitatem, ab Aegypto, & Danao Beli filiis prognatorum, ut eſt in fabulis. Erat in Troade, quemadmodum refert Pauſanias, ad ſepulcrum Herophiles Sibillae, in loco Sminthei Apollinis, Statua Mercurii, ad laevam aquas habens in labrum defluentes: propter aquas nimirum a Moſe ex rupe eductas. Obſervavimus ſupra (ſcriptumque reliquit Philo Biblius), Taauto deberi inventionem literarum, primamque commentariorum lucubrationem. Idem de Mercurio Aegyptio, praeter Ciceronem, Diodorum, Plutarchum, & alios, memoriae prodidit Plato in Phaedro, & Philebo. Ait ille,

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. ille, ſcribendi ac legendi artem excogitaviſſe Theuth Aegyptium, & variarum rerum fingendis nominibus operam dediſſe: quia, opinor, Moſaicos libros omnium quos cognoviſſet antiquiſſimos eſſe acceperat. Vide Abrahamum Ortellum *de Deorum Dearumque capitibus* lib. I. apud Gronovium Vol. VII. pag. 268.

69. Signum Herculis Aegyptiae ac Phoeniciae Diſciplinae propagatoris, ex Muſeo Vaticano. Hic, ut animadvertit Huetius *Demonſtr. Euang. Propoſit. IV.* pag. 151. fingitur Nilo patre natus, & Moſis aequalis; in eumque Veteres Ethnici fabulatores Joſua transformarunt, qui item in Aegypto natus eſt Moſis temporibus. Tyrius quoque dictus eſt Hercules: nam Phoenices cum Judaeis confundere Graeci ſolent: quippe & Palaeſtinam Phoenicem eſſe dictam, & Judaeos Phoenicibus permixtos, perhibent veteres Geographi &c. Ea Tyriis tribuit Theophraſtus in lib. *de Legibus*, quae Judaeis ſolis convenire docet Joſephus diſputans contra Apionem: nec Phoenices, & Syros Palaeſtinam incolentes, a Judaeis diſtinguit Herodotus, ut ibidem Joſephus adnotavit; nec diſtinguit Ariſtophanes, cum Phoenices appellat ψωλοὺς, *recutitos*; cum non ipſi, ſed vicini eorum

eorum Judaei praeputia ponerent. Hinc ergo patet, cur Herculi, qui Joſue eſt, patria Tyrus aſſignetur. Idaeus quoque, & Cretenſis dictus eſt Hercules; quod *Keretim*, appellentur Palaeſtini, & Idaei cum Judaeis confundantur. Trinoctio genitum eum ferunt, propter moram Soli a Joſua injectam per Gabaonitanae pugnae tempus: unde & finxerunt auctores Fabularum, Solis radiis aliquando aduſtum Herculem, arcum in eum intendiſſe: unde & Aſtronomiae peritus Hercules habitus eſt, adeout Aſtrologus cognomine ſit dictus, ut habet Feſtus: unde & Sol ipſe a Graecis creditus eſt, ut eſt apud Euſebium, & Macrobium: unde & Atlantem Caelum humeris geſtantem ſublevaſſe, & oneri ſucceſſiſſe commenti ſunt; vel fortaſſe quod in partem curarum, ac dignitatis Joſuam aſciverit Moſes, quando capiti ejus impoſitis manibus partem illi gloriae ſuae tranſcripſit (quemadmodum habet Liber Numerorum), atque is, Moſe demum defuncto, Iſraeliticae Reipublicae adminiſtrationem capeſſivit; vel quod montem Sinai ſubeuntem Moſem ſolus Joſue ſit comitatus. Mercurii, Oſiridis, Aeſculapii, & Evandri, quos Moſis figuram gerere inquit Huetius, aequalis Hercules ponitur. Nec aequalis

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

qualis dumtaxat, ſed ſocius quoque eſt Mercurii dictus: unde & communia olim utriuſque fuiſſeSimulacra traduntAriſtides,acLeonides; et communes utrique viſuntur Inſcriptiones; et utriuſque Statuae in triviis collocabantur. Liquidum etiam eſt, quamobrem ſcripſerit Diodorus, Oſirim ad bella proficiſcentem copiis ſuis Herculem praefeciſſe. Quod vero addit, eumdem in exercitu Anubin habuiſſe, id Calebum notat,unum ex Terrae promiſſae exploratoribus Joſuae ſocium; cujus nomen *Keleb*, cum *canem* ſonet, idcirco Anubin Cynocephalum mendax vetuſtas confinxit:atque hinc etiam nata eſt fabula de cane Herculis purpurae repertore. Arma accepiſſe Herculem a Mercurio, et Apolline, et Vulcano, fabulatur Apollodorus: hos tres unum Moſem eſſe liquet, cujus imperiis arma ſumſit Joſue,et tractavit. Heſionem ab irruente ceto tutam praeſtitit; Andromedam Perſeus, qui Moſes eſt. Magum et praeſtigiatqrem fuiſſe Herculem, idem Diodorus aſſeverat; quod inuſitatis prodigiis Joſuae victorias Deus promoverit. *Muſarum Dux* vocatus eſt,perinde utApollo, qui Moſes eſt, cum quo communia multa habet Joſue. Hercules Muſarum appellatur apud Macrobium, & in Inſcriptionibus:

nibus : quo nomine Romae cultus fuit. *Anteſignanus* etiam nuncupatus eſt, quemadmodum & Mercurius, altera Moſis imago. Diſcas hoc ex Pauſania. Philoſophus eximius habitus eſt, Suida teſte; quod in Moſem aptiſſime quadrare docet idem Huetius. Refert Cleodemus adverſus Antaeum gigantem cum filiis Abrahami Herculem eſſe profectum : Joſue adverſus Enacaeos gigantes cum Iſraelitis Abrahami nepotibus bellatum ivit. Poſt devictum Antaeum coronatus dicitur Hercules a Mercurio, qui Moſes eſt : hic Joſuam, ob res praeclare geſtas, meritis praemiis & laudibus proſecutus eſt. Παραςάτης cognomento dictus eſt Hercules Idaeus, ut narrat Pauſanias, hoc eſt Satelles, & Stipator, & Comes, & Cuſtos, quemadmodum appellatur in Marmoribus antiquis; quod hoc officium Moſi Joſue praeſtiterit. Ideo adverſus Indos bella geſſiſſe dicitur, & adverſus Aethiopas; quod hos bello laceſſiverit Moſes; illos vero ſub Bacchi perſona expugnaſſe fingatur. Ideo etiam Vatem Herculem, & naturalium rerum ſcientem fuiſſe tradit Herodotus apud Clementem Alexandrinum; quippe Moſis pleraeque dotes, Joſuae propter individuam ſocietatem adſcriptae ſunt. Atque haec penſanti mihi, proba-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

bile fit, Columnas illas celebres Herculis ex Columna ignea Hebraeorum exercitui praeeunte originem habuiſſe: quanquam valde incerta ſunt, quae de Herculeis Columnis jactantur. Unicam quidem Columnam ab Hercule Aegyptio in Africa poſitam, Diodorus commemorat. In Gaditano Herculis Templo Columnas fuiſſe auro & argento fuſas, Philoſtratus teſtatur: numerum Columnarum non apponit, nec Strabo, qui non alias ad fretum Gaditanum poſitas fuiſſe arbitratur, Poſidonii auctoritatem ſecutus. Duas in Tyrio Herculis Templo Columnas, alteram ex auro, ex ſmaragdo alteram, poſitas fuiſſe perhibet Herodotus. Neque heic praetermittendum eſt, quod ex Sanchoniathone tradit Philo Byblius. Uſoum Hypſuranii fratrem duas Columnas Tyri, Igni, Ventoque conſecraſſe, & adoraſſe, ac ferarum ſacrificiis coluiſſe. Aperte vides Columnam illam ignis, & nubis, in qua ducem ſe Hebraeis praebuit Deus, qui crebris animantium immolationibus ex inſtituto Moſis placabatur. Adde, fratribus his defunctis, eos qui ſuperſtites fuere, virgas conſecraſſe, eoſdemque Columnas adoraſſe &c. Sed redeamus ad Herculem. Scribit Menander, a quo Tyriorum Annales e Phoenicio ſermone

mone in Graecum translati ſunt, in fragmento, quod libris ſuis *Hiſtoriae Antiquitatum* Joſephus intexuit,in Tyrio Jovis Templo dedicatam fuiſſe ab Iromo Rege auream Columnam, in gratiam, ut puto, Herculis, quem impenſe idem Iromus coluit, ut habet ibidem Menander, primuſque ipſum ſtatua honeſtavit; cum in Templo ipſius Gaditano nullam fuiſſe effigiem doceant Silius,& Philoſtratus. Addit Eupolemus, auream hanc Columnam Tyri in Templo Jovis conſecratam, donum fuiſſe Salomonis. Hoc ſi verum ſit, jam tum in profanos Gentium ritus declinaſſe Salomonem dicendum eſt, cum Ethnicis impietatis inſtrumentum ſubminiſtravit. At credendum potius Theophilo, qui narrat, Salomonem reſiduum ex Templi fabrica aurum ad TyriumRegem muneri miſiſſe, hunc filiae ſimulacrum ex eo conflaviſſe, & in aurea Columna ſic tanquam theca concluſiſſe. Manavit & ad alias Gentes iſthaec Columnarum conſecrandarum religio. In Templo Jovis Triphylii viſebatur Columna aurea, ab ipſo Jove, ut indicabat titulus, poſita; ex cujus praecipue inſcriptionibus Euhemerus antiquus Auctor, Jovis, ceterorumque Deorum hiſtoriam compilavit. Teſtes Diodorus, & Lactantius.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Fuiſſe & in Fano Junonis Laciniae Columnam auream, ſcripſit Cicero ex Coelio; quam a Tyriis poſitam, perſuadet recepta apud Veteres opinio, Fanum hoc ab Hercule fuiſſe extructum. Hercules enim magno in honore erat apud Tyrios; ut credibile ſit, geſta ſua, & reperta, velut inventionem purpurae, ipſi nonnunquam adſcripſiſſe. Addit Cicero, Hannibalem, Columnam hanc cum exterebraſſet, & ſolidam inveniſſet, auferre voluiſſe; verum, monitu Junonis abſterritum, ex eo auro, quod extritum fuerat, buculam conflari juſſiſſe, & in ſumma Columna collocari. Quo facto geminum videtur conjunxiſſe Moſaicae Hiſtoriae ſymbolum, & Columnam, & buculam. Nam ad hanc quod attinet, nihil aliud fuiſſe puto, quam Apidis ſimulacrum, quem Moſem eſſe diximus. Hanc Aegyptiorum Populorum religionem, quam & ante Moſem jam in Aegypto receptam fuiſſe ſupra diximus, imitati ſunt Aaron, & Jeroboam, cum vitulos aureos adorandos propoſuerunt Hebraeis, qui mores Aegyptios nondum penitus dediſcere potuerant. Imitatae videntur & finitimae Gentes, atque eam deinde a Tyriis Carthaginienſes, eorumque Dux Hannibal accepiſſe. Praeter memoratas Columnas, alias quoque ab Hercule,

cule, item ut a Baccho, qui Moſes eſt, in India poſitas fuiſſe, legitur in Epigrammate Antipatri Sidonii; legitur & apud Servium, Herculem Columnas in Ponto, ut & in Hiſpania, ſtatuiſſe. Germanos etiam Columnarum effigie imitatos eſſe Herculem, Witichindus memorat: & ſua aetate prope Friſios Herculis Columnas ſuperfuiſſe, teſtatur Tacitus. Et nos jam obſervavimus ex Clemente Alexandrino, Bacchum & Apollinem, qui Moſis icones ſunt, Columnae ſymbolo, propter eamdem Columnam Iſraelitarum Ducem, fuiſſe expreſſos. Queritur praeterea Joſephus, Apionem Grammaticum Moſaicarum rerum non ſatis peritum ſcripſiſſe, Moſem Heliopoli Columnas quaſdam ſtatuiſſe ad Solis motus explorandos. Tot commentitias Columnas peperit una haec Columna, in qua deliteſcens Dominus, Ducem ſe itineris Hebraeis praebuit. Ac pro una quidem, duas ab aliquibus videmus fuiſſe confictas; quod Iſraelitica haec per diem nubilo eſſet colore, per noctem vero igneo; atque ita quaſi duplex haberi poſſet, juxta illud Moſis ad Deum: *In Columna nubis praecedas eos per diem, & in Columna ignis per noctem.* Alexicacon Graeci Herculem appellabant, Coi contractius Alexin, hoc

eſt

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. eſt Averruncum; ita alludentes ad nomen Joſuae, *Joſceaa*, quod Servatorem & Salutiferum ſonat. Sed & Herculem *Servatorem* cognominatum ferunt in Nummis Thaſiorum, qui fuerunt Phoenicum coloni; &, uti par fuit & teſtatur Pauſanias, Herculem eumdem colebant, ac Tyrii; quemadmodum & Tyrios Herculis Thaſii Templum habuiſſe perhibet Herodotus. Hinc ſaepe in Inſcriptionibus appellatur Hercules Conſervator, & Hercules Defenſor, quo nomine Romae Templum habuit. Quaedam habet, DEO HERCVLI COMITI ET CONSERVATORI.* Alia, HERCVLI COMITI CVSTODI &c. Haec ex Huetio.

70. Nummus quantivis pretii a Clariſ. Praeſule Leone Strozzio dono datus Francicīſco Blanchino Patruo meo, in quo Hermetis nomen legitur. In averſa parte viſuntur Hieroglyphicae notae, a Phoeniciis ſeu Cananaeis, Aegyptiiſque Hermetibus uſurpatae ante Moſen primum elementorum auctorem, ut oſtenditur in *Libro Antiquario* c.3. quod illuſtrat inventa Mercurii, ſive Hermetis, nempe Chanaani, & Phoenicum ejus poſterorum, ex Nummo Hadriani, atque ex iſto M. Aurelii, ipſius Hermetis nomine, ac notis inſcripto. Plures fuerunt Hermetes.

Tres

Tres primi habendi ſunt Chanaan, ejuſque liberi, ab Ethnicis deformati in Hermetes. Vide ſupra num. 68. hujus Tabulae.

71.) Antiquus niger lapis ex Muſeo Vatica-
72.) no, Aegyptiis hieroglyphicis inſculptus in poſtica. In antica vero parte viſitur Anubis, ſive Mercurius Thoth, vel Taautus, canino capite expreſſus, utraque manu geſtans rudimentum literae principis in Alphabeto Phoenicum, aliorumque Orientalium, unde Graeci ſuum *Alpha*, Latini A ſunt mutuati. P. Kircherius *Interpr. Obeliſci Sacc.* ſive *ad Minervam* pag. 69. haec profert ex Plutarcho *Sympoſ.* 5. „ *Mercurius primus Deorum in Aegypto traditur inveniſſe literas, atque adeo Ibim Aegyptii primam literam faciunt, Mercurio videlicet Agathodoemoni convenientem*. Vide *Librum Antiquarium* cap. VII.

73. Lapis admirabilis Homeri Sacerdotis Muſarum, in Marinenſi Excellentiſſimorum Principum Columnenſium Ditione effoſſus, qui aſſuetum tantae Familiae in elevandis Literis patrocinium abunde teſtatur. Hic Princeps Poetarum a Cibele, vel ab Iſide coronatur: ad ejus latus ΧΡΟΝΟΣ adſtat, ſive is Saturnus ſit, ac aeternitatem ſignificet; ſive *quod annis ſaturetur*, ut Cicero, & Lactantius

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

tius tradunt; ſive Tempus, utpote alas geſtans, aeternitatis item imaginem, juxta Platonem, & Pythagoricos; ſive demum Caelum ipſum, unum & idem cum Saturno, ex Varrone; ut animadvertit Doctiſſimus Praeſul Raphael Fabrettus in lib. *de Columna Trajani* pag. 346, ubi hoc monumentum illuſtrans, haec addit: *totam Homeri ſedentis imaginem heic repeto, quam alteri Bellorii ſociam dedi? Hanc itaque, quam ex autographo in Aedibus Columnenſibus Illuſtriſſimus D. Marcellus Severolius ſemel & iterum mecum recognovit, (ut eundem, ob ingenii praeſtantiam, & amoeniorum ſtudiorum ſocietatem, in examen omnium mearum cogitationum adhibere ſoleo) hanc inquam, ſi cum Kircheriana conferas, in pluribus illam emendandam eſſe patebit. Et primo, ſub priori muliebri figura, nos rupto marmore* ... ΚΟΥΜΕΝΗ, *eaque ſuppleto* ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ, Terram Matrem, Cibelem, *ſive* Rheam *plane & perſpicue legimus: ipſi vero (conſentiente Spanhemio male oculato teſte Diſſert.*v.de Praeſt.& uſu Numiſm.*pag.*489) ΕΥΜΒΑΙΑ *neſcio unde emerſit; hancque ob* dulcia cantica *Homero coronam imponere fingit; quam nos* conſenſu totius Orbis *ſibi traditam inſcrimus. Cibeli autem, ſeu Magnae Matri,*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

tri, capitis ſummi praeclarum inſigne, *Turrim nimirum, emendatio noſtra reſtituit, ubi apud Kircherium, Columna inter hanc, & virum alatum a laeva ſtantem, erecta eſt. Quod ſi Aegyptia interpretamenta cum Kircherio magis arrideant*, Iſidem *cum modio in capite (quam eandem cum Terra Servius, & Macrobius conſtituunt) heic agnoſcendam, retenta eadem ſignificatione, non abnuerim: & fortaſſe proprior modio, quam turritae coronae, hic capitis ornatus dici poteſt &c. Ad latus hujus* ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ *ei jungitur* ΧΡΟΝΟΣ: *Kircherii interpretationem effugit, quia ipſe, nulla ſignificatione*, ΚΙΡΟΝΟΣ *legit: & docte, ſed inoportune Spanhemius*, τὸ ΧΡΟΝΟΣ *aperte expreſſum, ex duabus literis* ΚΗ, *vetuſto more locum* Χ *literae occupantibus, intelligi voluit. Nos igitur Caeli Terraeque in Homeri venerationem conſenſum, ſeu utriuſque Poematis ejuſdem (qualibet enim manu ſuum volumen geſtat) aeviternitatem, & nunquam interituram memoriam polliceri credimus. Quos Kircherius ad Homericae ſellae latera* Genios adſtantes Aegyptiaco veſtitu,& geſtu,& in manu alterius flagellum ὀφιόμορφον, ſymbolum energiae in profligandis Tyrannorum vitiis, & vitioſorum hominum flagitiis *commentus fuit; nos mulierum*

10 M *ſpe-*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſpecie, eam, quae ad dexteram, Iliadem; *quae ad ſiniſtram,* Odyſſeam, *ex ſubjectis titulis* ΙΛΙΑΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑ, *& ex utriuſque ſymbolis, facili, nec longe petita conjectura, judicamus. Enſis namque, hujus Heroum geſta,*

Et pugnata ſacro bella ſub Ilio

exprimit; prout aphlaſtum hujus formae in alterius manu, navigationes, & maritimos Ulyſſis errores, atque adeo ipſam Odyſſeam demonſtrat. Aphlaſtum, inquam, quale in maritimae potentiae oſtentationem Tyrios in Nummis uſurpaſſe, pluries obſervat Vaillant. in Hiſt. Reg. Syriae, *& praeſertim in Demetrio Nicatore pag.*285. *&* 289. *& proprie, ad maris trajectus ſignificandos, Neptunum eum eodem aphlaſto in manu expreſſum videmus, tam in Nummo Veſpaſiani* 4. *apud Triſtanum p.*287, *quam in alio Titi apud Oiſelium Tab.*36.*n.*12, *pro reditu eorumdem ex Oriente ad capeſſendum Imperium percuſſis. Adſcribitur quoque ab Auctore hujus marmoris Homero illud obſcuri argumenti poematium Batrachomyomachia, (dubitantibus ſane Vitae Homeri Scriptoribus, hoc eſt tam Proclo, quam Auctore anonymo apud Allatium de* Patria Homeri *in fine ſuae Praefationis*), *ut ex muribus in imo folio, volumen hinc inde arrodentibus, infertur; quod nec pariter*

Kir-

Kircherius advertit, Aegyptiis myſteriis, in Graeco quamvis Poeta & ſtatuario, evolvendis intentus. Aſſerta cum Allatio, ni fallimur, veriori Homeri effigie, ad nonnulla adhuc circa eam conſideranda cum eodem ſummatim procedemus. Ponderat enim vittarum honorem cum Regibus, Imperatoribus, ac Sacerdotibus communem: Muſarum ſiquidem Sacerdos, quin & totius naturae Myſta Homerus fuit; quem propterea pallio amictum dicit, Philoſopho etiam conveniente. Subdit Allatius, ideo ſedentem expreſſum, ſive doctrinae cauſſa decreta illi cathedra, ſive quaſi Apotheoſis indicio, quam Templa illi erecta, & integrae tertiae Tabulae apud P. Kircherium contextus, ara & victima ſtatuta, luculentius probant. Rarum etiam, & ipſa, ut puto, vetuſtate exoletum poſtea morem, Chiarum Nummus, & Bellorii Tabella revocant, volumine non in communem modum conſcripto, lineis tranſverſa ductis, ut in hoc primo exemplo. Vide etiam Gronovium *in Theſauro Graecarum Antiquit.* Volumine II. fol. 21. & noſtrum *Librum Antiquarium.*

74. Signum Pittaci, ex Xyſto Vaticano. Pherecides Syrus ex Schola Philoſophorum Italica (cujus auctor Pythagoras), hujus e Se-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ptem Sapientibus Pittaci auditor fuit. Tanti viri imaginem Bellorius in Tabula ex ære inciſam nobis expreſſit, depromtam, ut ipſe ſcribit, *ex antiquo aeneo Nummo, quem Mytilenaei in honorem illuſtrium ſuorum civium Pittaci, & Alcaei percuſſere. Circa ipſam imaginem, nomen Pittaci inſcriptum eſt* ΠΙΤΤΑΚΟΣ. *Hic Nummus olim viſebatur apud Fulvium Urſinum, apud quem etiam Pittaci ipſius ex marmore caput extabat.* Pater Harduinus inter Mytilenaeos Nummos hunc non recenſet, ut animadvertit Gronovius *in Theſauro Graec. Antiq.* Tom. II. fol. 32. Marmoris Urſiniani meminit quidem etiam Joannes Faber, illudque inſpexit poſtea Gevartius: *Sed eam Pittaci pro vera habendam* opinatur *imaginem* laudatus Gronovius, *quae ab Gallaeo accuratiſſime ex Numiſmate excepta fuit*; *quod facile colligitur ex cognominibus Pittaco ab Alcaeo datis, quibus eum appellavit*, tum ΦΥΣΚΩΝΑ ΚΑΙ ΓΑΣΤΡΩΝΑ, eo quod craſſus eſſet, ut notat Diogenes Laertius; tum ΑΓΑΣΤΡΤΟΝ, quia diſſolutus, negligens, atque etiam ſordidus erat. Conſule noſtrum *Librum Antiquarium* capite primo. Stanlejus *in Hiſtoria Philoſophiae* pag. 65. cap. 1. & ſeqq. de Pittaco ſcribit: *Pittacus patriam Mytilenem habuit Lesbi Metropolim* (ut tradit idem

idem Laertius 1.74.), *patrem Caicum, vel Cyrradium potius, Thracem* (Suida id affirmante v. πιττακ.), *matrem Leſbiam feminam*. *Natus videtur* Olympiade xxxii. Laertius tamen, eum xlii. *Olympiade*, ait, *floruiſſe, quo tempore magni animi & amoris in Patriam argumenta dedit*, teſte Suida loco citato: *a fratribus Alcaei Poetae adjutus, Melanchrum Leſbi & Mitylenes Tirannum interemit; quo facinore illuſtrior Pittacus, a Mitylenaeis factus Imperator, cum claſſe contra Athenienſes miſſus fuit*. Vide Strabonem lib. xiii. pag. 599, & Herodotum lib. 5. p. 204. ac ſeq. *Ad iſtud bellum Athenienſes ducem miſerunt Phrynonem corporis mole roboreque conſpicuum &c. Pittacus variam belli fortunam identidem expertus, Phrynonem poſtremo ad ſingulare certamen provocavit, eique piſcatoriis armis inſtructus occurrit, rete clypeo tegens, quo Phrynonem imprudentem involvit, eumque tridente ac haſta ſua peremit. Atque hoc Pittaci ſtratagema pugnae exemplum Romanis dedit gladiatoribus, qui* retiarii *appellabantur, quos Lipſius* (Saturnal. II. 8.) *deſcribit, ut obſervatum diſerte fuit Feſto* (v. Retiar.), *& Polyaeno* (Stratagem. 1. 25.). *Magno poſt haec in honore Pittacus apud Mitylenaeos extitit* (vide

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

(vide Laertium 1.75.); *quos, cum exules invaderent Antimenide duce, & Poeta Alcaeo,* ejus aut meritis cives tantum debuerunt, aut moribus crediderunt, ut communibus ſuffragiis (*quod tamen negat Alcaeus*) *tirannidem ei, inter ingentem magnumque populi concurſum deferret, id non negante Alcaeo, qui eam ob rem in eos animadvertit. Reipublicae dum praeeſſet, varias fecit leges.* Vide Ciceronem de Legibus lib. 11. cap. 26, & Ariſtotelem Poli. II. 12. *Principatum in Republica decem annis tenuit, indeque decem annos privatam vitam egit,* (teſte Laertio 1.75.). *Inter ſcripta Pittaci,* refertur ab eodem 1.78. & 1.97. liber de Legibus ad Cives. *Vixit Pittacus ad profundam ſenectutem, ſeptuaginta amplius annis,* ut idem Laertius ſcribit 1.79, *vel octoginta, ſi Suidae ſequenda ſit de ejus natali ſententia. Lucianus excedit, & ejus vitam ad centum annos differt.*

75. ORPHEUS, ex Nummo Muſei Erizzi ſub Antonino Pio percuſſo, quem Gronovius *in Theſauro Graecarum Antiquitatum* Tom. 1. fol. F f f. ita deſcribit: „Hujus magni nominis luculentam memoriam poſteritati reliquit Nummus unus, ut mihi videtur, ex praeſtantiſſimis ejus generis reliquiis, ab egre-

egregio illo Erizzo primum publicatus, & nuper non modo bis per publicam Editionem repoſitus (idcirco ut nihil ſuper eo diceretur, prout haec aetas fert); ſed & inter Regios in Gallia Nummos exhibitus. Eſt autem imprimis non omittenda litera Δ ipſi lyrae appoſita; unde videtur dari aliquod indicium loci, ubi ſub Antonino Pio illa moneta prodiit, nempe ΔΗΛΟΥ. Delii enim ob hanc cauſam ſepe primam appellationis ſuae literam adfixerunt Nummis apud ipſos cuſis, ut patet ex duobus poſtremis Nummis apud Goltzium in Graeciae Inſulis; ubi praeſertim notabilis eſt poſtremus, non tantum ſignificans id, quod dixi, ſed etiam formam inſulae Deli eſſe triquetram, & omnia tria ejus latera eſſe pariter ſplendentia. Delii igitur aeterna certe in baſi, quae ſicut ad nos perennavit, ſic perennaturam eſſe confido, poſuerunt hunc Theologum, quem Higinus etiam occaſione Argonautarum deſcribens, ait eſſe Oeagri & Calliopes Muſae filium, Thracem urbe Flevia, quae ſit in Olympo monte ad flumen Enipeum, Martis citthariſtam. Euſtathius ad Iliada Φ ait in Libethris vixiſſe Λεβήθροις ἐνδιατρῖψαι hunc Orphea. Haec Libethra conjungit quoque cum Olympo Pomponius Mela, ut ſic Higinus quoque ſcripſiſſe

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

pſiſſe videatur. Is ergo ſic ſedet medius ferarum,& volucrum, non advocatis etiam arboribus,& ſaxis, niſi quo illis inſiſtant,aut inſideant ferae aliteſque: quod certe meretur notari, quum vere proprieque efficiant titulum theatri Orphei; & dictum fuiſſe Orpheum *lenire tigres rabidoſque leones* teſtetur Horatius,omiſſis ſaxis, & arboribus, quas tamen in Ode comites fuiſſe ſtatuit,etiam apud alios Poetas & fabulatores addi ſolitas. Quinimmo ſculpi & pingi hoc modo ſolitum fuiſſe Romae, manifeſtum eſt ex Martiale x. 19.

Illic Orphea protinus videbis
Udi verticе lubricum theatri,
Miranteſque feras, avemque regis
Raptum, quae Phryga pertulit Tonanti.

Adeo nulla adfuere ſaxa, quae potius attribuenda erant Amphioni; licet ipſe Martialis in Spectaculis num. 21. ſcopulos repſiſſe, & ſylvam in LudisDomitiani cucurriſſe ſcribat, & cum Orpheo comparet. Satis miror non plura Orphei iſtius monumenta ex ruderibus antiquis prorupta; quum multa ſane extitiſſe colligas vel ex Martialis exemplo, vel ex Regione poſtmodum Orphea dicta, cujus mentionem in donatione Conſtantini publicavit Ciampinius cap. 57. *de Sacris Aedificiis*. Unum novi ex gemma vulgatum

ab

ab Leonardo Auguſtino, ubi Cerberum demulcet. „ Chriſtianis placuiſſe praecipue videtur Orphei hujus aenigma in Sepulcrorum ornamentis, (quales ſunt *in Roma Subterranea* expreſſi apud Boſium, Severanum, & Aringhium); quoniã Ethnicorum ſuperſtitio Moſem in Orpheum transformavit. Vaticinia in Aegypto a ſe edita eſſe, profitetur Orpheus ipſe in Argonauticis, quod vere praeſtitit Moſes. Quare inter gnaros futurorum Vates Orpheum, Muſeum, & Moſem Strabo collocavit; veriuſque dixit Celſus, quam cenſuit, cùm Orpheum *haud dubie ſancto afflatum fuiſſe Spiritu* affirmavit. Vide Origenem contra eundem Celſum lib. 7. Lyra a Mercurio inventa, ab Apolline Orpheo tradita eſt. Quippe unus Moſes tribus his exprimitur: propterea que in Caelum tranſlatà eſſe fertur Orphei lyra, quia Dei laudes hymnis ſuis Moſes concelebravit. Feras cantu manſuefacere dictum eſſe Orpheum, teſtatur Horatius *de Art.*, quod ſylveſtres homines victu foedo, & caedibus deterruerit: quo, Moſis in Iſraelitis deliniendis, & ad obſequium ſuum flectendis, ac per deſerta circumducendis, notatur induſtria, & eloquentiae vis ad perſuadendum efficax. Leges etiam itidem, ut Moſes, Orpheus ſcri-

pſiſſe fertur. Vide Huetium *Demonſtrationis Euangel.* Propoſit. IV. cap. VIII. §. 19. Sanctus Juſtinus Martyr *in Cohortat. ad Graecos* pagin. 18. & 19. §. 15. *de Orphei* Ethnica Theologia haec ſcribit: *Orpheus igitur, qui veſtrae, ut ita dicam, plurimae divinitatis primus magiſter extitit, quid poſtea filio ſuo Muſaeo, ceteriſque germanis auditoribus de uno ac ſingulari Deo praedicaverit, neceſſe eſt, ut vos ſubmoneam,*

Loquar quibus fas eſt: portas occludite profani
Omnes ſimul. Tu vero audi luciferae fili lunae
Muſaee; dicam enim vera; nec te, quae prius
In corde meo animadvertiſti, privent beata vita.
Ad Verbum Divinum reſpiciens, illi aſſide,
Dirigens cordis intelligens profundum, & rectam incede
Viam, & ſolum reſpice Mundi Regem.
Unus eſt ex ſe genitus: ab uno, quaecumque ſunt genita, creata ſunt:
In illis ipſe verſatur, nec quiſquam illum
Videt mortalium, ipſe autem omnes videt.
Hic poſt bonum hominibus dat malum.

Et

Et bellum horribile,&dolores lacrymoſos. Indiculus Tabulae II. Saeculi II.
Nec ullus eſt alius, praeter magnum Regem.
Illum autem non video. Nam circa illum nubes conſtituta eſt.
Omnibus autem mortalibus mortales ſunt pupillae in oculis
Infirmae videre Jovem omnium regnantem.
Hic enim aereo in Caelo conſtitutus eſt
Aurato in ſolio, ac terram pedibus calcat,
Manum autem dexteram ad terminos Oceani
Undique extendit. Circum enim tremunt montes magni,
Et fluvii & cani profundum caerulei maris.

Et rurſus alicubi ſic ait:

Unus Jupiter, unus Pluto, unus Bacchus,
Unus Deus in omnibus. Quid haec tibi ſeorſum praedico?

Et rurſus in juramentis:

Per Caelum te adjuro Dei Magni Sapientis opus,
Adjuro te per vocem Patris, quam primum pronunciavit,
Cum Mundum univerſum ſuis firmavit conſiliis.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. *Quid ſibi vult, cum dicit:*

Adjuro te per vocem Patris &c.

Vocem hoc loco appellat Dei Verbum, per quod Caelum, & Terra, & univerſa condita eſt creatura; ut nos docent Divina Sanctorum hominum Oracula, quibus & ipſe aliqua ex parte in Aegypto animadverſis, Verbo Dei omnem creaturam conditam eſſe cognovit. Quapropter poſtquam dixit:

Adjuro te per vocem Patris &c.

protinus ſubjungit:

Cum Mundum univerſum ſuis firmavit conſiliis.

Hic Verbum appellat vocem propter poeticam menſuram: ac rem ita ſe habere ex eo perſpicitur, quod paulo ante verſu concedente Verbum illud appellet. Dixit enim:

Ad Verbum Divinum reſpiciens, illi aſſide.

Hactenus S. Juſtinus loco citato.

76. Fragmentum Tabellae Homericae, Ilii excidium continentis. Iſta autem Tabella (quam nos heic, & numero 90. ex parte tantum exhibemus) eſt celebris illa apud Bovillas reperta, ubi Sacrarium Gentis Juliae fuit, & Trojanarum rerum Scriptores vetuſtiſſimos memorat, Homerum, Archtinem Mileſium, Leſchen Pirrhaeum, & Steſico-

ſicorum. Anaglyptico opere inſculptis figuris, rerum ſeriem exprimentibus, ſociat inciſa ſingillatim nomina Virorum, ac Mulierum ibidem expreſſorum: unde Trojani belli memoria argumentum Hiſtoricis ſuppeditaſſet, niſi praeripuiſſent Poetae, ut ſuis Fabulis admiſcerent. Vide noſtrum *Librum Antiquarium* pag. xcvi. & ſeqq. Haec Tabella a Cl. Montfauconio *Antiq. Expliq.* Tom. 4. Par. 2. Tab. ult. pag. 297. ejuſdem repraeſentatur magnitudinis, qua Romae reperta fuit; atque ad fidem exemplaris a Raphaele Fabretto anno 1683 Romae editi denuo cuditur, atque ita illuſtratur. „ Eſt autem, ut inquit Fabrettus, ex ea materia, quam tectoriam appellabant, de qua ſic Vitruvius 7. 3. *Graecorum vero tectores non ſolum his rationibus utendo faciunt opera firma; ſed etiam mortario collocato, calce & arena ibi confuſa, decuria hominum inducta ligneis vectibus pinſant materiam, & ita ad certamen ſubacta tunc utuntur. Itaque veteribus parietibus nonnulli cruſtas excidentes pro abacis utuntur: ipſaque tectoria, abacorum, & ſpeculorum diviſionibus, circa ſe prominentes habent expreſſiones.* In hac Tabella Trojanum bellum exprimitur non docta manu, cum inſcriptionibus Graecis ad ſin-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

ſingula geſta, rem, quae agitur, indicantibus. Mutila eſt Tabula, totumque latus alterum excidit. In latere autem illo paraſtatam remanenti ſimilem habuit, in qua literis deſcripta erat pars Iliadis, & e regione paraſtatae duodecim Tabellas Iliadem repraeſentantes a receſſu Achillis, qui in ſuprema Tabula depingitur: itaut ſingulae Tabellae libros ſingulos Iliadis continerent, totidem literis numeralibus Graecis notatos, quemadmodum & aliae duodecim, quae ſuperſunt, ab ima Tabula pergendo ad ſummam, ubi funus Hectoris Homeri Iliada terminat. In media Tabula Trojae excidium exhibetur a Steſichoro deſcriptum, ut habet inſcriptio. Ima vero Tabula extremam belli Trojani ab Homero non deſcriptam partem complectitur, ſecundum Arctinum Mileſium & Leſchem Pyrrhaeum parvae Iliadis auctorem, ut altera inſcriptione fertur. Fabrettus in hanc Tabulam longam Diſſertationem edidit, quam jure vocaveris Commentarium in Iliadem. Begerus poſt Fabrettum eadem deſcripſit, & Fabrettum pene ſequitur, additis aliis monumentis ad res Iliacas ſpectantibus, quae fere omnia in hoc opere hinc & inde ſparſa reperias. Nobis porro commentarium in Iliada novum edere non eſt animus.

Satis

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Satis erit indicaſſe quid quaevis hiſtoria (ſequentibus numeris a Fabretto, & Montfauconio annotata) repraeſentet. Num. 1. 2. Chryſes ante Apollinis Sminthei Templum dira Graecis imprecatur, filiam reddere nolentibus: viri duo taurum victimam adducunt. 3. Lues in Caſtra Graecorum immiſſa per mulierem, aut fortaſſe virum, canem ad pedes habentem, deſignatur. Graeci convocati, de lue avertenda deliberant. 4. Achilles ſententiam dicit. 5. Calchas vates. 6. Agamemnon Briſeidem Achilli vult eripere in locum Chryſeidis, quae patri reſtituitur. Achilles iratus gladium ſtringit. 7. Pallas frendentem ſiſtit. 8. Hector rixam ſedare ſatagit. 9. 10. Hecatombe ab Ulyſſe adducta ad placandum Apollinem. 11. 12. Chryſeis patri reſtituitur. 13. Templum Apollinis. 14. Thetis Jovem rogat, ut Graecos de filio ſuo male meritos plectat. 15. Meriones Acamantem occidit. 16. Idomeneus Othrioneum necat. 17. Aſius ipſi terga vertit. 18. Aeneas Aphareum interficit. 19. Ajax haſtam vibrat in Polydamantem: hic declinat ab ictu, quo Achelochus interficitur. Hic ſculptor aberravit, qui locrum Ajacem pro Telamonio poſuit, contra Homeri hiſtoriam. 20. Neptunus Ajacem, 21. Apollo He-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. Hectorem ad pugnam acuunt. 22.23.24. Aeneas, Paris, & Helenus, in pugna contra Graecorum naves: ubi ſculptoris error, ut & alibi deprachenditur. 25. 26. Hector naves Graecorum oppugnat. 27.28.29. Ajax Caletorem, Teucer Clitum interficit. 30.31. Legatio ad Achillem, qui rogatur, ut opem ferat Graecis. Hic Patroclum, Phoenicem, & Diomedem ſculptor locat; etſi certum eſt, Diomedem non miſſum legatum fuiſſe. 32.33.34. Patroclus, qui ab Euphorbo vulneratus recedit, ab Hectore occiditur. 35. Automedon cum equis Achillis ſecedit. 36. Hector curru vectus corpus Patrocli auferre conatur. 37. Obſiſtit Ajax. 38. Menelaus Patrocli cadaver ſublevare creditur: in hac quippe Tabula nulla adeſt inſcriptio. 39. Menelaus & Meriones corpus Patrocli in curru ponunt. 40. Achilles, Phoenix, Myrmidon, & Mulieres duae circa corpus Patrocli. 41. Thetis Vulcanum precatur, ut nova arma Achilli cudat. 42. Vulcanus ſedens rem curat. 43. 44. Cyclopes arma malleis cudunt. 45. 46. Thetis, filium, cui arma offert, alloquitur. 47. Scutum Achillis geſtatur. 48. Achilles curru vectus. 49. Automedon auriga. 50. Neſcio qui ſit is, qui ante currum Achillis ſtat: Minervam eſſe

putat

putat Fabrettus ; ſed exiſtimo virum eſſe. 51. Neptunus Aeneam Achilli abripit. 52. 53.54.55.56. Pugnae Achillis variae, qui omnes ſibi obvios interficit. Numerus 57 ſecundum Fabrettum, Hectorem, qui contra Achillem pugnaturus accedit, denotat: ſed viros duos video ſe mutuo amplectentes ſine ulla inſcriptione. 58. Scamander inverſum hominem per tibiam arreptum tenet. 59. 60. Achilles vi fluminis raptatus, a Neptuno ſervatur. Trojanos perſequitur, qui ſeſe in urbem recipiunt. 61. Hector Achillem expectat. 62. Achilles contra Hectorem pugnat. 63. 64. Coeſum Hectorem caſſide apprehendit. 65. 66. 67. Achilles Hectoris cadaver alligatum bigis raptat. 68. Patroclus rogo impoſitus: putatur Achilles exſectos crines ſuos ſuper eum ponere, ſecundum morem deſcriptum a Montfauconio. 69. Ludi funebres, & decurſiones equorum in honorem Patrocli. 70. Eumelus filius Admeti cum aliis currit: currus evertitur, ipſeque proſtratus jacet. 71. Putat Fabrettus eum, qui juxta rogum haſtatus ſtat, eſſe Phoenicem. 72. 73. Mercurius Priamum ad tentorium Achillis ducit, ut corpus Hectoris redimat. 74. Achilles annuit. 75. Automedon & Alcimus munera a Priamo

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

allata accipiunt. 76. Achilles cum ſuis corpus Hectoris ſublime agit, ut currui imponat; ſed currus heic non comparet. Quid ex hac Tabula Iliaca diſcamus non utique video: tam exigua quippe ibi ſchemata ſunt, ut nec veſtium formam, nec alia quaeque ſat perſpiciamus. Ad haec vero tanta cum negligentia haec Tabula concinnata eſt, ut, etſi ipſam Iliadem exprimat, non infrequenter tamen ab illa deflectat. Aliquot loca ſupra depraehendimus, in queis cum Homero non conſentit: ſuntque etiam alia plurima hujuſmodi. Certe ſi Commentarium edere eſſet animus, mallem in ipſam Iliadem Homeri, quam in hanc Tabulam edere. Poſt haec occurrit columna deſcripta Graece, aliquot in locis eraſa, quam hic Latine deſcribam. *Achivi muro & foſſa naves muniunt. Armatis utrinque exercitibus, pugnaque commiſſa, Troes aduſque murum Achivos perſequuntur, & nocte illa prope naves caſtrametantur. Achivorum Principibus viſum eſt Legatos ad Achillem mittere. Agamemnon & Briſeiden ei munera offert multa. Oratores erant Ulyſſes, atque Phoenix, & cum illis Ajax: hi conditiones Agamemnonis proponunt, quas non accipit Achilles, & ferre opem recuſat. His auditis, Principes, Ulyſſem, & Diomedem explo-*

ploratum mittunt: his occurrit Dolon Hectoris explorator, ex quo ediſcunt ordinem eorum, qui exercitum cuſtodirent, Dolonemque occidunt, atque Rheſum Thracum Regem, & alios, ipſiuſque abreptas equas in naves adducunt. Illuceſcente die, pugnam conferunt. Principum nomina ſunt, Agamemnon, Diomedes, Ulyſſes, Machaon, Eurypylus, qui ad naves propugnandas ſtant. Patroclus ab Achille miſſus a Neſtore, rerum ſtatum ediſcit. Hector fractis portis ante naves praeliatur: dum pugna committitur, audito Achilles pugnae ſtatu, narrante Patroclo, ab eoque rogatus ut mittat auxiliatum Graecis, cum etiam videret Proteſilai navem jam combuſtam, mittit cum Myrmidonibus Patroclum, quem & equis, & armis ſuis inſtruit. His conſpectis, Troes omnes fugiunt; quibus terga vertentibus, Patroclus multos interficit, interque alios Sarpedonem Jovis filium: reliquos ad muros uſque perſequitur. Ab Hectore tandem occiſus, armis ab ipſo ſpoliatur. Circa cadaver ejus pugna conſeritur: (ſed ſola Achillis voce Troes depelluntur.) Vulcanum Thetis adit, petitura arma: hic libenter arma cudit. Achivi corpus Patrocli ad naves deportant. Hinc poſtquam arma attulerat Thetis, Briſcidem Agamemnon Achilli reddit. Achilles...

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Scamandrum perſequutus, ... occidit: vitatoque fluminis periculo, Hectorem, ſingulari pugnans certamine, occidit, arma recipit, & cadaver bigis alligans, per campum raptat ad naves; Patrocloque ſepulto .... Priamus ad navem adventans, Hectorem redimit ab Achille: ipſoque Priamo in urbem reverſo, Hectori Troes parentant, ipſique ſepulcrum erigunt. Jam ad Iliados ſeriem redeamus, quam ad uſque Hectoris funus Homerus proſequutus eſt. 77. Trojae excidium a Steſichoro deſcriptum. Nomen Τρωικὸς appoſitum, erat fortaſſe libri ejus titulus. 78. Ilias ſecundum Homerum: Aethiopis ſecundum Arctinum, cujus liber Aethiopis vocabatur, quia Aethiopes duce Memnone Trojanis auxiliatum venerunt. 79. Parva Ilias auctore Leſche Pyrrhaeo: de illius Auctore antehac non conſtabat: ex Tabula videtur Leſches auctor ejus vere fuiſſe. 80. Dirupta Tabula, poſtrema tantum ſyllaba remanet ...ΚΗΣ, crediturque eſſe Πινδάρως a Pentheſilea occiſus. Ibidem conſpicitur Pentheſilea ab Achille occiſa. 81. Achilles Therſiten occidit. 82. Antilochus a Memnone occiditur, 83. Memnonque ab Achille. 84. Achillem Paris ſive ipſe Apollo interficit. 85. 86. Corpus Ahcillis ab Ajace & ab Ulyſſe defenditur. 87. Luctus

ctus ad Achillis cadaver. 88. Muſa Achillem peremptum luget. 89. Achillis ſepultura. 90. Ajax Telamonius furens. 91. Sepulcrum Ajacis, qui ſibi ipſi manus intulerat. 92. Qui cadit, videtur Niraeus eſſe, ab Eurypylo caeſus. 93. Turris, putatur eſſe Niraei ſepulcrum. 94. Neoptolemus Achillis filius Eurypylum occidit. 95. Ulyſſes & Diomedes Palladium furantur. 96. 97. Equus ligneus a Trojanis atque Phrygibus adductus. Priamus prior procedit. 98. Simon manibus a tergo vinctis. 99. Caſſandra incaſſum vera vaticinatur. 100. Equus ligneus intra Trojam; in quem per ſcalam aſcenditur, & ex eo pari modo deſcenditur. 101. Templum Minervae. 102. Ajax Oileus Caſſandram crinibus raptat ſupplices manus ad Minervae Templum tendentem. 103. Hic putatur eſſe Coroebus, a Diomede, aut Peneleo occiſus. 104 105. 106. Neoptolemus, occiſo Polite Priami filio, Priamum ipſum, in ara ſedentem, & filium caeſum amplexantem, perimit. 107. Demophoon, & Achamas Theſei filii, Aethram aviam reperiunt, pene in ſervitutem ab Helena redactam. 108. Aeneas heic bis repraeſentatur; Primo cum patre, amboque Penates Deos in Sacrariolo geſtant: 109. Secundo Aeneas patrem Anchiſem humeris baju-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

bajulat Sacrariolum hujuſmodi tenentem : Aeneas altera manu Aſcanium tenet, Mercurio duce. 110. Sepulcrum Hectoris. 111. Circa ſepulcrum ſunt Talthybius praeco, qui pro more ſuo vaticinatur; Andromacha, Aſtyanactem puerum geſtans; Caſſandra lugens, & Helenus. 112. In alia ſepulcri facie Hecuba, & Polyxena, Andromacha iterum. 113. Helenus Ulyſſem alloquens. 114. Neoptolemus Polyxenam prope ſepulcrum Achillis immolat, praeſentibus Ulyſſe, atque Calchante. 115. 116. Graecorum claſſis prope promontorium Sigaeum, cum turre ad praeſidium. 117. 118. 119. Aeneas navem conſcendit cum patre, Deos Penates geſtante, & Miſeno remum tenente. Vix certo dicatur quo tempore haec Tabula concinnata fuerit, Raphael Fabrettus putat eam poſt Virgilii Aeneidem factam, quod & ego libenter crediderim. Quae res ſuadere poſſet, illam ſub primis Imperatoribus Romanis adornatam fuiſſe, haec eſt; litera Ε, Σ, & Ω hac forma depinguntur, quae forma aetate priorum Imperatorum mutata fuit. Aliud obſervatu dignum occurrit, nempe hanc vocem Α'ινίας, ſic ſemper ſcribi Α'ινίας, ſimilemque vocalium commutationem etiam alibi in hac Tabula occurrere.

77. Num-

77. Nummus Homeri, cum epigraphe in antica, ΑΜΑϹΤΡΙΑΝΩΝ ΜΕΛΗϹ. Ex parte altera ΟΜΗΡΟϹ. Societatem concordiamque Amaſtrianorum cum Smyrnaeis hic Nummus ſignificat. Quod Smyrneorum civis Homerus, amnis Meles fuit. Uterque Numinis vice, ſeu Divi Indigetis habitus eſt ab Amaſtrianis, ut animadvertit Pater Harduinus. De Patria Homeri inter nobiliſſimas Graeciae Civitates magnam contentionem fuiſſe conſtat. Chii, qui Homerum Civem dicebant ſuum, ejus imaginem in Nummis procuderunt, ut ſcribunt Ariſtoteles lib. II. Rethor. cap. 23. & Julius Pollux lib. x. Smyrnaeos vero, quod prope dictum Meletem Smyrnae fluvium natum eſſe confirmarent, non ſolum Nummos, ſed etiam Delubrum eidem Homero dedicaſſe tradunt Cicero in Orat. *pro Archia Poeta*, & Strabo lib. xiv. pag. 646. Itaque Amaſtrianorum in Ponto Civitas, Smyrnaeorum ut opinor Colonia, non aliam ob cauſam in altera Numiſmatis parte Meletem ipſum fluvium impreſſit. Vide Gronovium *in Theſ. Graec. Antiq.* Tom. 11. fol. 19.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

78. Tabula anaglypha Apotheoſeos Homeri, Principum Columnenſium in Aedibus aſſervata, de qua vide *Librum Antiquarium* cap. v.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

cap. v. Plurium Eruditorum Virorum ſcriptis fuit ornata, videlicet a P. Kircherio, a Spanhemio, a Fabretto, a Cupero, a V.Cl. Schotto qui ann. 1714. datam de ea Diſſertationem edidit. Poſtremus omnium P. Montfauconius *Antiq. Expliq.* To. v. P. 1. Tab. 130. p. 165. & ſeqq. eam ita deſcribit: „Imaginem pene totam mons occupat: Kircherus Parnaſſum eſſe putat; Olympum mavult Cuperus: antrum vero Muſarum Kircherii opinioni favere videtur: res non eſt tanti momenti, ut in ea indaganda tempus diutius teramus. In cacumine pene montis, Jupiter viſitur rupi inſidens ſeminudus, dextra ſceptrum tenens: aquila ad pedes ejus poſita, eſt avis ipſi perquam familiaris. Multi credunt, Homerum ipſum Jovis forma comparere: id vero ſat veriſimile eſt; ſicque Homerus in ima parte repraeſentatus, in cacumine quoque montis comparebit. Intermedium vero ſpatium a Muſis occupatur, quo ſignificabitur, Homerum per Muſarum viam ad immortalitatem atque ad divinitatem perveniſſe. Ex undecim feminis, quae in ſecundo inferiore, ſeu in tertio ſuperiore ordine conſpiciuntur, novem conſtituere Muſarum chorum confitentur omnes. Quantum vero ad duas alias, opinionum facta ſunt divortia, quibus referen-

rendis ſuperſedens, puto eam, proxime Homerum Jovis forma depictum, in cacumine poſitam, quae ipſum reſpicit, non eſſe Muſam; ut neque aliam huic vicinam, quae brachium erigit, veſtemque ſuſtollit, ut ſecurius pedem figat; quia in declivi montis parte graditur: hanc etiam qua ratione pro ſaltatrice & pro Erato Muſa habuerit Vir quiſpiam eruditus, non ſatis percipere me fateor: hae porro duae feminae quae tandem ſint, ne conjectura quidem dicere poſſum. Ex Muſarum autem numero illas excludo, non modo quia abſque illis, novem Muſas reperio; ſed etiam quia nullum Muſarum ſignum vel ſymbolum geſtant. Muſas novem agnoſco, quatuor videlicet hoc ipſo gradu poſitas, & quinque in gradu inferiori. Jam vidimus, cum de Muſis ageremus, quam ſit difficile ipſas ſingillatim internoſcere; non modo quia diverſe illae ab Auctoribus deſcribuntur; ſed etiam quia marmora aliaque monumenta multum variant in earum forma. Heic autem major difficultas occurrit; quoniam larvae, quae Euterpen & Thaliam ab aliis diſtinguunt, non comparent. Urania certo dignoſcitur, quae orbem ſeu globum Caeleſtem tangit, forteque etiam Terpſichore a fiſtulis indicatur. Quod ſpe-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II

ctat autem ad duas illas, quae in antri oſtio ſtant adverſae, Muſas certe agnoſco, quales exprimuntur in monumentis: ne ſtatim autem in Muſarum choro accenſeam, prohibet auctoritas viri eruditi Domini Schotti, cujus argumenta prius ſunt expendenda, quam aliquid ea de re ſtatuamus. Putat autem ille, eam, quae citharam tenet, eſſe Apollinem; ad eamque rem comprobandam Numiſmata non pauca dicit Apollinem muliebri forma exhibere; quod ſane verum eſt. Sed in hoc monumento ſinus muliebris, & mammae, tam aperte mulierem produnt, ut nullo modo pro Apolline haberi poſſit. Sinus etiam muliebris apertius ſeſe prodit in Tabula, curante Bellorio Romae, ubi monumentum illud eſt, excuſa. Itaque, uti jam dixi, hae ambae in antri oſtio poſitae, Muſae ſunt; ſeptem vero aliae Muſae ex antro ſunt egreſſae. Inter duas autem illas, quae in antri ore conſiſtunt, eſt machina neſcio qua, pilei formam referens. Et certe Ulyſſis pileum eſſe putavit V. Cl. Cuperus, & Homeri Odyſſeam ſignificare dicit; quia nempe Ulyſſis pileus in aliis monumentis ejuſdem eſt formae: arcus vero, inquit ille, & pharetra, quae hoc pileo inniti videntur, ſignificant Iliadem, quae Trojanum bellum continet. Verum haec ma-

machina, ſi cum capitibus omnibus, quae in hac imagine comprehenduntur, conferatur, longe major eſſe videbitur, quam ut pileus exiſtimari poſſit. V. Cl. Schottus cortinam eſſe cenſet. Notandum autem eſt, in ea machinae hujus parte, quae adverſa conſpicitur, duo eſſe quaſi lora ſeſe mutuo decuſſantia, & quorum extrema pertingere videntur, aliud ad pharetram, aliud ad arcum; itaut machina poſita videatur, ut in illa alligentur arcus, & pharetra, ne in terra jaceant. Antrum porro illud pro Kircherii opinione pugnat, qui putat, hunc montem eſſe Parnaſſum. Objicit Cuperus, montem hunc uno tantum cacumine ſurgere, cum contra Parnaſſus duo cacumina ſeparata habuerit. Vere quidem mons, ut in Cuperi Tabula repraeſentatur, uno tantum cacumine gaudet; ſed in Tabula noſtra, & in ea, quam Bellorius Romae protulit, duo ſunt cacumina admodum conſpicua: ſed cacumen illud primum, quod inſpicienti offertur, cum alterum cacumen operiat, non ſinit amborum ſeparationem, & inter utrumque diſtantiam, oculis percipi; ſed tamen ſeparata eſſe cacumina, aperte ex umbra cernimus. Majora etiam fuere opinionum divortia circa virum illum, qui e latere antri in ſtylobate conſiſtit: nam alius

10 P 2 En-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Engaſtrimythum dixit ; alius Homeri Sacerdotem ; alius Linum , vel Lycurgum , vel Piſiſtratum ; alius praeceptorem Homeri Aegyptium : longe veriſimiliorem ego puto Spanhemii ſententiam , qui putat , eſſe Biantem Prieneum unum ex ſeptem Graeciae Sapientibus . Hunc enim lapidem ſculpſit Archelaus Apollonii filius & ipſe Prieneus , ut inſcriptione fertur , qui videtur civem popularemque ſuum in tam celebri coetu honoris cauſa poſuiſſe : vereque ille Philoſophum veſte & habitu refert.: quodque hanc confirmat opinionem , pone illum magnus tripus eſt; at nemo neſcit, tripodem, qui oraculo jubente ſapientiſſimo Graecorum offerendus erat , Bianti Prieneo datum fuiſſe. Quae inferiorem anaglyptici operis partem occupant figurae , non ſunt tot difficultatibus obnoxiae , quoniam ſingulae inſcriptionem appoſitam habent . In duabus primis vocibus error ſuberat,lectumque fuerat ΕΥΜΕΛΙΑ ΚΙΡΟΝΟΣ: ſic legerunt Cuperus, & alii , qui mirum quantum in explicanda voce Ευμελία laboraverint . At Fabrettus ad Tab. Iliados pag. 346. cum marmor vidiſſet & examinaviſſet , veram reſtituit lectionem, (ut diximus ſupra num. 73. hujus Tabulae, ubi idem Homerus Muſarum Sacerdos a

Ci-

Cibele, vel ab Iside coronatus exhibetur ex hoc ipſo marmore). Prima vox eſt KOY-MENH (duæ enim literae cum fruſto lapidis exciderunt), legendumque OIKOYMENH, Orbis, Mundus, Terra: ſecunda vox, eſt ΧΡΟΝΟΣ, Tempus. Terra, atque Tempus, ſimul ſunt: Terra Cybelis forma pingitur, praealtam capite turrim geſtans. Ea vero Homeri ante ſe ſedentis capiti lauream imponit coronam; quo ſignificatur, a toto Orbe Homerum quaſi Poetarum Principem coronari. Tempus, viri formam habens, alis pro more inſtructum eſt; videturque volumen tenere, quod ab altero latere in ſemicirculum deſinit. Tempus vero, ſignificat, Homerum aut Poetarum antiquiſſimum eſſe, aut antiquiorum temporum hiſtoriam ſcripſiſſe, aut ejus Opera per omne tempus celebranda, & immortalitati conſecrata eſſe. Homerus inter duas puellas ſedet, ſcilicet inter Iliadem, & Odyſſeam, quod inſcriptione ipſa ſignificatur, ΙΛΙΑΣ, ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΟΜΗΡΟΣ. Ilias, & Odyſſea altero genu terram contingunt: Ilias quodpiam gladii genus tenet; quo indicatur bellum Trojanum in illa deſcriptum: Odyſſea navis apluſtre manu tollit; quia Ulyſſis navigationem continet. In ima ſella duo mures ſunt, Homeri Batrachomyomachiam, ut

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ut credere eſt, ſignificantes: alii putant muribus ſubindicari Zoilum, ipſique ſimiles, qui Homeri famam quaſi corrodere voluerunt. In ſolio ſedens Homerus, ſceptrum tenet, alteraque manu volumen: caput ejus diademate ornatur; quod in aliis etiam ejuſdem Poetae imaginibus occurrit: poſtea conſpicitur ſacrificium, quod in ara rotunda peragitur; pone altare, taurus eſt mox immolandus. Perſonae vero, quæ præcipue ad ſacrificium offerendum concurrunt, ſunt Fabula, Hiſtoria, & Poeſis, his Græcis ſuppoſitis verbis indicatæ, ΜΥΘΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΟΙΗΣΙΣ. ΜΥΘΟΣ maſculini generis, per juvenem exprimitur, qui in ſacrificio camilli officium praeſtat; altera manu praefericulum tenet, altera ut puto, pateram. Hiſtoria, mulieris gerens formam, ſacrificat, & aliquid in aram injicit, alteraque manu librum tenet: alii acerram putant, quibus ego non admodum repugnabo. Poeſis item muliebri forma, faces duas accenſas tenet, atque erigit, ut in ſacrificiis fieri ſolebat. Hic fortaſſe allegoria quædam latet; ſed allegoriae hujuſmodi pro cujuſque arbitrio alio aliove torquentur: quamobrem allegoriam mittimus aliis explorandam. Hinc in ordine ſuo ſtant Tragoedia, & Comoedia, ſuis & ipſae inſcri-

inſcriptionibus gaudentes, ΤΡΑΓΩΔΙΑ, ΚΩΜΩΔΙΑ: eae ſacrificio adſtant; ſingulae in Homero hauſerunt. Tragoedia velata eſt, itaut velum in ſummo capite, in acumen a parte anteriore erigatur: majoris dignitatis ea veſtibus exornatur, quam Comoedia; quia Perſonae illius, Heroes ſunt & Principes. Quinque aliis feminis turmatim poſitis tota celebritas terminatur, quae his indicantur vocibus, ΦΙΣΙΣ, ΑΡΕΤΗ, ΜΝΗΜΗ, ΠΙΣΤΙΣ, ΣΟΦΙΑ, Natura, Virtus, Memoria, Fides, Sapientia. Haec omnia Homerum comitantur: hae dotes ejus Operum ſunt. Natura puerulo repraeſentatur, qui manum ad Fidem extendit: Virtus manum erigit: Memoria omnium remotiſſima eſt: Fides digitum ori apponit: Sapientia manum mento admovet. Mirum quantum circa haec omnia exerceri ingenia poſſint.

79. Heſiodus Muſarum Sacerdos, quem in Georgicis Virgilius eſt imitatus, ex marmore Fulvii Urſini. In epigrammate ſexto Anthologiae lib. 5. dicitur Byzantii in publico gymnaſio Zeuſippi extitiſſe Statuam aeream, quae Heſiodum canentem carmina referebat. Pauſanias quoque triumStatuarum Heſiodi meminit lib. 5. c. 26. & l. 9. c. 28 ac 30. Duas egregii artificis protomas ex marmore retu-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

retulit Bellorius *Illuſt. Imag.* n. 50. & 51, inſuper & Hermam ſine capite, cum inſcriptione ΗCΙΟΔΟC ΔΙΟΥ ΑCΚΡΑΙΟC *Heſiodus Aſcraeus* filius *Dii.* Licet enim Cumae natus; Aſcraeus tamen dictus eſt, quod Aſcrae vixerit, eo adhuc puer ductus a Dio, & Picimide parentibus. Vide Gronovium *in Theſ. Graec. Antiq.* Vol. II. fol. 22, *Muſeum Capitol.* pag. 27, & noſtrum *Librum Hiſtoricum* cap. 1. itemque *Indiculum* hujus Tab. n. 67. S. Theophilus lib. II. *ad Autolycum* (inter Opera S. Juſtini pag. 373. §. 5.) ſententiam Heſiodi de Diis, & Mundi creatione ita exponit: *Heſiodus, utpote Homerus, non ſolum Deorum ortum, ſed ipſius etiam Mundi expoſuit. Ac Mundum quidem creatum cum diceret, non valuit dicere a quo creatus foret. Deos praeterea vocavit Saturnum, ejuſque filium Jovem, Neptunum, & Plutonem, quos Mundo natu minores invenimus. Narrat etiam, Saturnum a Jove proprio filio debellatum. Sic enim ait v. 74.* Theogon. *Heſiod.*

Strenue victo patre Saturno; bene attamen ſingula
Aeternis ordinavit legibus, & diſtribuit honores.

Poſtea infert Jovis filiarum commemorationem, quas & Muſas appellat, iiſque ſup-

plex

plex invenitur, diſcere ex eis volens, quomodo facta ſunt omnia. Ait enim ibidem verſu 504.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Salvete filiae Jovis, date amabilem cantilenam.
Celebrate immortalium ſacrum genus ſemper exiſtentium,
Qui tellure prognati ſunt, & Caelo ſtellato,
Noctєque caliginoſa, quos item ſalſus nutrivit pontus.
Dicite, ut primum Dii, & Terrae nati ſint,
Et flumina, & pontus immenſus aeſtu fervens,
Aſtraque fulgentia, & Caelum latum ſuperne,
Et qui ex his nati ſunt Dii datores bonorum:
Utque opes diviſerint, & honores partiti ſint:
Utque initio multis implicatum ſphaeris tenuerint Caelum.
Haec mihi dicite Muſae, Caeleſtia tecta tenentes
Ab initio: & dicite, quid horum primum ortum ſit.

Haec autem quomodo Muſae noviſſent, quae

Mundo natu minores ſunt? Aut qui poterant Heſiodo narrare, cum pater earum nondum genitus foret? Et §. 6. *materiam quidem ſtatuit quodammodo, & Mundi creationem Heſiodus, cum ait:*

Primum quidem Chaos extitit, ac deinde
Tellus lato pectore praedita, omnium ſolum tutiſſimum ſemper
Immortalium, qui tenent juga nivoſi Olympi,
Tartaraque tenebroſa interceſſu terrae ſpatioſae.
Atque amor qui pulcherrimus inter immortales Deos,
Solvens curas, ac omnium Deorum, omniumque hominum,
Domat in pectoribus mentem, & prudens conſilium.
Ex Chao autem Erebus, nigraque nox editi ſunt;
Rurſus ex nocte ether, & dies prognati,
Quos peperit, cum concepiſſet Erebo amore mixta.
Terra vero primum quidem genuit parem ſibi
Caelum ſtellis ornatum, ut ipſam totam obtegat,
Utque eſſet Diis ſedes tuta ſemper.

Ge-

Genuit praeterea montes altos, Dearum gratas ſpeluncas
Nympharum, quae habitant montes concavos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit aeſtu furens,
Pontum ſine amore delectabili: at vero poſtea
Caelo concumbens, genuit Oceanum vorticoſum.

Quae cum diceret, ne illud quidem demonſtravit, a quo condita eſſent. Nam, ſi initio Chaos erat, & materia quaedam genita praeextitit; quis tandem eam diſpoſuit, ac ordine & forma donavit? Utrum materia ſibi ipſa formam, & ornatum addidit (nam Juppiter multo natu poſterior eſt, non ſolum materia, ſed etiam Mundo, & hominum multitudine, immo ipſius etiam pater Saturnus), an potius cauſa quaedam princeps extitit, quae eam faceret, Deum dico, a quo etiam ornatum accepit. Quin etiam omni prorſus ratione nugari invenitur, & ſecum pugnare: nam cum Terram, Caelum, & Mare dixiſſet; ex his ortos eſſe Deos intendit; ex iſtis vero homines quoſdam horribiles Deorum cognatos praedicat, genus Titanum, Cyclopum, & Gigantum turbam, necnon Aegyptiorum

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. *Deorum, vel potius hominum leviſſimorum, quorum meminit Apollonides cognomento Horapius, tum in eo libro, qui inſcribitur* Semenouthi, *tum in aliis Hiſtoriis ab eo ſcriptis de Religione Aegyptiaca & Regibus Aegyptiis*. Hactenus S. Theophilus, qui p. 382. §. 13. ſubdit: *Quod autem idem Heſiodus a terrenis rebus initium ducit narrandae creationis; humana, & humilis, ac prorſus jejuna ejus cogitatio eſt, quantum ad Deum attinet*. Et pag. 377. §. 8. in fine dicit, Homerum, & Heſiodum a Muſis fuiſſe afflatos, atque idcirco ex impuro ſpiritu loquutos: *Profecto Poetae, Homerus ſcilicet, & Heſiodus, a Muſis, ut ipſi dicunt, afflati, ex falſis animi viſis loquebantur, nec ex puro ſpiritu, ſed fallaci. Quod quidem clare ex eo demonſtratur, quod, qui a Daemonibus interdum corripiuntur, ii etiamnum adjurentur per Nomen veri Dei, tuncque fallaces ipſi illis Spiritus daemones ſe eſſe fateantur, qui etiam olim in iſtis Scriptoribus operabantur: niſi quod interdum eorum nonnulli animis expergefacti, conſentanea Prophetis dixerunt; ut tum in ipſos, tum in omnes homines teſtimonio eſſent de ſingulari Imperio, de judicio, ceteriſque rebus, quas pertractarunt*.

80. Signum Publii Virgilii Maronis, ex mar-

marmore Capitolino. Hunc Alexander Severus Imperator Poetarum Platonem appellavit; atque ejus Effigiem in Secundo Larario poſuit, ut ſcribit Lampridius in ejus Vita cap. 31. pag. 124. Edit. Pariſ. 1620: *Virgilii Imaginem*, inquit, *cum Ciceronis Simulacro in Secundo Larario habuit, uti & Achillis, & Magnorum Virorum. Alexandrum vero Magnum inter Divos & Optimos in Larario Majore conſecravit*. Lararium Imperatorum erat duplex in interiore parte Domus Auguſtę, *Laribus* dicatum. In primo erant Dii, & homines emendatiſſimae vitae, ut memorat idem Lampridius in Alexandri Vita capite ſuperius allegato, ubi ait, *Matutinis horis in Larario ſuo (in quo & Divos Principes, ſed & Optimos electos, & animas ſanctiores, in queis, & Apollonium, & (quantum Scriptor ſuorum temporum dicit) Chriſtum, Habraam, Orpheum, & hujuſcemodi Deos* (forte *& hujuſmodi ceteros*) *habebat, ac Majorum effigies*), *rem divinam faciebat*. In altero erant homines clari. Olaus Borrichius *de antiqua facie Urbis Romanae* apud Graevium Tom. IV. cap. XII. pag. 1587. ſcribit: „ In Palatinis Aedibus alibi Coenatio, ſive Triclinium Jovis, alibi Apollinis, alibi Diaeta Mammeae, alibi Coenatio Domi-

mi-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

mitiani *Mica* dicta, alibi Coenatio Mercurii, ſive Hermaeum; ab Elagabalo etiam inſtituta ibi Triclinia verſatilia. Heic & ſpectatae balineae publicae ſub Domitiano; plateae Palatii ſtratae ſaxis Lacedaemoniis, & porphireticis, quod adnotat *Lampridius*. Fortaſſis & ibi viridarium, in quo montem niveum aeſtate ſtruebat Elagabalus; item Lararium duplex, in quo Deorum Larium, & Magnorum aliquot Virorum imagines: In editiori loco Palatii Lararium Auguſti eminebat, quod ipſe Princeps Syracuſas appellare conſuevit, ubi verſabatur, narrante *Suetonio*, ſi quando ſecreto, aut ſine interpellatione agere aliquid inſtituiſſet„. Secundum ergo Lararium videtur ab Alexandro Severo fuiſſe priori Auguſti additum. Nos *ad Demonſtrationem Hiſtoriae &c.* utriuſque Lararii imaginem exhibemus in hac II. Tabula Antoninorum, ob eas cauſas, quas dixi in *Lib. Antiquario* c.I. De priore Larario forſan accipiendus eſt Plinius l.36. c.v. ubi de Cteſidoro ait: *Romae ejus opera ſunt. Latona in Palatii delubro*: itemque Dionyſius Halicarnaſſeus, qui l.1. *Antiq. Rom.* ſcribit: *Templum Romae non procul a Foro oſtenditur &c. In eo poſitae ſunt Trojanorum Deorum imagines, quas cuivis fas eſt inſpicere, cum Inſcriptione*, DENAS,

NAS, *quae Penates ſignificat: videntur enim mihi Priſci, ante inventum* P, *uſurpaſſe pro eo* D. *literam*; *ſunt autem haſtati duo juvenes habitu ſedentium, admodum antiqui operis*. P. Virgilii imagines paſſim occurrebant etiam in Romanis Bibliothecis, quas Imp. Caligula dejici juſſit, ut ſcribit Suetonius in ejus Vita cap. 34. Silius eas ſummopere venerabatur, quemadmodum narrat Plinius lib. 3. Epiſt. 7. Nonnullae viſuntur apud Urſinum, Bellorium, & Joannem Fabrum. Confer ea, quae habet Gronovius *in Theſ. Graec. Antiq.* Vol. 3. fol. qqq., & Muſeum Capitolinum Tom. 2. pag. 8.

81. Effigies Menandri Poetae Comici, ex Bellorio *Illuſt. Viror. Imag.* pag. 9. Hic Patria Athenienſis, Theophraſti diſcipulus fuit. Scripſit Fabulas LXXX. aliaque nonnulla. Simulacra Deorum irriſit, teſte S. Juſtino Philoſopho in *Apologia prima* §. 20. pag. 56 (Editionis Venetae 1747.), ubi ait: *homines id, quod ipſis pejus eſt, colere non debere: idem dicimus, quod Menander Comicus, & qui ſimilia loquuti ſunt: Majorem enim eſſe opere Opificem pronuntiarunt*. Id comprobant etiam ejuſdem Menandri verſus de falſis Diis, quos recitat idem Sanctus Juſtinus in libro *de Monarchia* pagin. 40. & ſeq. *Me-*

Digitized by Google

Menander (inquit) *in Miſumeno, ſive Odioſo, de iis, qui in Deos recepti ſunt, ſententiam exponens, vel potius eos non eſſe demonſtrans*, ait:

Id ſi viderem, redditum ſtatim mihi
Animum putarem, namque nunc, ubi gentium,
O Geta, juſtos invenire fas Deos?

Et in Paracatatheca, ſive in Depoſito:

Videtur ipſos jus iniquum apud Deos.

Rurſus in Diphilo:

Qui ſemper ergo eſt, Dominus rerum omnium,
Paterque, ſolus debet hic ſemper coli,
Ut tot bonorum inventor atque conditor.

Idem quoque in Piſcatoribus:

Quod namque nutrit me, illud arbitror Deum;
Nutrire ſed quod ſuevit, id non indiget,
Ut ſublevetur ſumptibus precantium.

Et in Adelphis:

Semper eſt Deus bonis
Mens ipſa, quiſque cenſet ut doctiſſimus.

Et in Tibicinis:

Sunt cuncta rationi bonae
Templum: ipſa nam mens eſt Deus, qui diſſeret. *Et*

Et in Phryxo:

Quod ſi piorum, & qui modum in mirum impii,
Sors una, quis rem pulchre habere ſe putet,
Si ſentit aequi Juppiter nil Optimus?

Et in Philoctete:

Videte ut ipſis lucra honeſta ſint Diis:
Mirabiliſque plurimum in Templis, qui habet
Auri: quid ergo te vetat lucrum ſequi,
Cum liceat ipſis eſſe Dis haud imparem?

Paria habet *in Hacuba, in Hierea, & Henioco*, ut videre licet apud eundem Juſtinum p. 39.40.&41. Praeterea Menander admiſit providentiam in Deo, teſte Sancto Theophilo *ad Autholycum* lib. 2. inter Opera S. Juſtini pag. 377.

Procurat haud quis noſtra, ni ſolus Deus.

De Menandri Signis, vide ea, quæ habet Gronovius in *Theſ. Antiq. Graec.* Vol.II. fol.98.

82. Signum Euripidis inſignis Poetae Tragici, ex Muſeo Capitolino. Vide ipſius deſcriptionem apud Bottarium To. I. ejuſdem Muſei Tab. LXII. pag. 33, & Gronovium *in Theſ. Graec. Antiq.* To. X. p. 837. 921. & 922. Natus eſt eo die, quo numeroſus Xerſis Exercitus ab Athenienſibus fuſus fuit. Primum in Re-

 tho-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

thorica Prodici diſcipulus, deinde Socratis in Philoſophia, ſecutus eſt Anaxagoram. Scripſit Fabulas 75. ex quibus quinque tantum victoriam meruerunt. S. Juſtinus in lib. *de Monarchia* pag. 40. & 41. de Euripide male de falſis Diis ſentiente ait: *Euripides Tragoedus* in Oreſte *dicit*:

Phoebus jubendo, matri uti inferrem necem,
Ipſe eſt honeſti, ac juris inſcientior.
Quicumque tandem ſint Di, honoramus Deos.
Vides ne Phoebum, qui ſedens, oracula
In umbilico clara dat mortalibus;
Cuique fidem habemus, quidquid is pronuntiet.
Illi obſequutus intuli matri necem.
Illum ſceleſtum dicite, & morti date,
Peccavit ille, non ego. Quid me docet
Feciſſe? Is, in quem transfero culpam, Deus,
Servare an aptus non erit?

Idem in Hippolyto:

Sed, ut par eſſet, haec Dii non judicant.

Et in Archelao:

Dant ſaepe verba ante Di mortalibus.

Et in Bellerophonte:

Si turpe quid Di fecerint, non ſunt Dii. *Pa-*

Paria habet Euripides & in *Jone*, teſte eodem Sancto Juſtino, qui pag. 38. hos ſucco plenos ejuſdem Tragici verſus, *de judicio Dei* bene ſentientis, producit,

Longos dat annos, ut ſevere judicet.
Mortalium at quiſquis in diem admittens mali
Aliquid, latere fidit haec ipſum Deum;
Is ſtulta ſperat, atque ſperans tollitur,
Feriata tandem poena cum ſupervenit.
Videte, quicumque eſſe non vultis Deum;
Duplex merentes mente non ſana ſcelus.
Eſt ille, namque eſt: proſperae res ſed cui erunt?
Cum non probus ſit, tempus apponat lucro.
Huic namque poenas inferet tandem dies.

Dubie & incerte loqui Euripidem de falſis Diis, teſtatur etiam Athenagoras *in Legatione pro Chriſtianis* pag. 300. num. 5. (inter Op. *S. Juſt.*) ſic ſcribens: *Poetae quidem, & Philoſophi nequaquam Athei viſi ſunt, dum de Deo quaererent. Euripides de iis, qui inſcienter ex praejudicata vulgi opinione appellantur Dii, dubius & incertus*:

Debebat alto Jupiter ſi eſt in Polo,
Haud perculiſſe rebus adverſis probum.

De eo autem, qui ſcientia percipitur, idem

Poeta ſic decernit, & aſſeverat:

Videſne ſublimem hunc, qui immenſum aethera,
Ulniſque terras humidis circum tenet?
Jovem aeſtimabis hunc, hunc Deum decernito.

Horum enim nec naturas, quibus nomina imponi ſolent, ſubeſſe,

Quis namque Juppiter, haud ſcio, praeter ſonum.

Demum ipſe Euripides, ut alii quoque Poetae, & Philoſophi Ethnici, teſte S. Theophilo *ad Autolycum* lib. II. (apud S. Juſtinum pag. 377.) admittit providentiam, canens,

Nihil Deo abſque, nil venit mortalibus.

Et rurſus:

Servare namque ſi Deus quondam volet,
Momenta donat ad ſalutem plurima.

83. Protome Ariſtophanis facetiſſimi Poetae Comicorum Principis, ex Muſeo Capitolino. Fuit maledicus, & in carpendis hominum vitiis liberrimus, ac mordaciſſimus. Vide Ciceronem lib. 2. *de Legibus*. Quinquaginta quatuor Comoedias compoſuiſſe fertur; ſed non extant, niſi undecim. De ejus Patria Auctores diſſentiunt: ex Lindo Rhodi Oppido aliqui ortum dicunt; quidam autem Athenienſem aſſerunt; nonnulli vero

Digitized by Google

vero Aegyptium. Verſus Tetrametri, & Octometri inventor fuit. Deos novos, & peregrinos e Civitate ejecit, teſte eodem Cicerone loco citato. S. Juſtinus Martyr in *Cohortatione ad Graecos* Sybillam ut Vatem ab Ariſtophane commemoratam fuiſſe ſcribit §.16. p.19. *Quid autem* (ſunt ejus verba) *per vaticinia de uno & ſingulari Deo doceat antiqua illa & admodum vetus Sybilla, quam Plato, & Ariſtophanes, & plures alii, ut vatem commemorant, neceſſe eſt referre. Sic autem habet Sybilla*:

Unus Deus, qui ſolus eſt, ter maximus, increatus,
Omnipotens, inviſibilis, ipſe videns omnia.
Ipſe autem a nulla videtur carne mortali.

Et rurſus alicubi:

Nos autem ab Immortalis viis aberraveramus,
Ac opera manufacta colebamus ſtultamente,
Simulacra, & ſtatuas pereuntium hominum.

Et alibi:

Felices homines ſuper terram erunt,
Quicumque diligent magnum Deum, benedicentes

 An-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Antequam comedant & bibant ; confidentes pietate :
Qui omnia quidem Templa abnegabunt videndo,
Et altaria, inanes lapidum ſedes ſurdorum,
Cruoribus animalium contaminata,& victimis
Quadrupedum: & reſpicient ad unius Dei magnum decus.

Atque haec quidem Sibylla. Doctiſſimus Praeſul Joannes Bottarius Tom. I. *Muſei Capitolini* pagin. 23 Protomen Ariſtophanis, quam nos heic exhibemus, egregie illuſtravit. Confer etiam Gronovium Tom. II. *Theſauri Graec. Antiquit.* pag. 68.

84. Effigies Sophoclis Athenienſis Graecorum Tragicorum Principis, ex Bellorio *Illuſtrium Virorum Imaginum* pag. 14. Natus eſt Olympiade 73, ante Socratem annis 17. Fuit aequalis Euripidis, & Periclis, atque etiam ejus quandoque collega in Praetura. Vide Ciceronem lib. 1. *Officiorum*. Armis aeque clarus, ac Muſis, tanta Orationis ſuavitate fluebat, ut vulgo apis Attica cognominaretur. Primus Tragicas contentiones, ac compoſitiones inſtituit. Exhibuit Fabulas centum viginti tres, & adhuc plures,

res, ut nonnulli volunt: ſed nonniſi ſeptem nunc extant. Obiit ſexto anno poſt Euripidis mortem centum prope annos natus, repente ex inſperato gaudio, ob victoriam ex Tragoedia Oedipode Colonaeo. De Signis, & Imaginibus Sophoclis vide Gronovium in *Theſ. Graec. Antiq.* To. 10. pag. 774. 775. 837. & 922. S. Juſtinus Martyr in *Cohortatione ad Graecos* §. 18. pag. 20, inſigne hoc affert Sophoclis de uno Deo teſtimonium: *Quod ſi & eorum, qui ex ſcena ſunt, adjicere oportet de uno Deo teſtimonia, audite Sophoclem ſic dicentem*:

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Unus profecto eſt, unus eſt tantum Deus,
Caeli, ſolique machinam qui condidit,
Vadumque ponti caeruleum, & vim ſpiritus.
At ducta caeco errore gens Mortalium,
Commenta cladis in ſuae ſolatium eſt
Formas Deorum ſaxeas, aut aereas,
Aurove ductas fuſili, aut eburneas.
His victimarum ſanguinem, his feſtos dies
Cum dedicamus, eſſe nos remur pios.

Idem repetit in libro *de Monarchia* p. 37. §. 2, ubi ait: *Non hic ſolus Dei cognitione initiatus fuit Aeſchylus; ſed & Sophocles ſingularis omnium Creatoris, & unius Dei ſic ordinem deſcribit*:

Unus

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Unus profecto eſt, unus eſt tantum Deus &c.

Et p.38.s.3.aſſerit,Sophoclem bene loqutum fuiſſe de judicio Dei. *Hunc* (inquit) *ſolum de rebus in vita geſtis, & de Numinis ignoratione judicium inſtituere poſſe, domeſticis teſtibus demonſtrare poſſum, ac primo quidem Sophocle, qui ſic ea de re loquitur*:

Jam veniet ille, veniet haud dubie dies,
Laxabit ignis cum redundantes opes :
Auratus aether, lege tum ſpreta, furens
Terras, & illis quidquid eſt ſublimius,
Depaſcet ardor. Inde cum defecerit
Hoc omne; nulla jam ferent undas vada:
Neque ulla ramos eriget tellus, neque
Exuſtus aer paſcet aligerum genus.
Namque eſſe ſcimus duplicem ad Inferos viam,
Unam nefaſtis, alteram innocentibus.
Tum ſalva faciet cuncta,quae deſtruxerat.

Quamvis autem alibi providentiam negaverit, tamen eandem poſtmodum ex Divinis Libris agnovit,teſteS.Theophilo *adAutholycum* lib.2.pag.377. dicente: *Sophocles igitur, qui providentiam alibi tollit, ſic ait*:

Mortalis ictum ſubter haud fugit Dei.,,

Quamplura item inSophoclisTragoediis depraehendi ex Libro *Proverbiorum* accerſita teſti-

teſtimonia, oſtendit Cl. Huetius *Demonſtr. Euang.* Propoſit. 4. num. 3. pag. 191. Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

85. Signum Pindari Poetae, ex Muſeo Capitolino. Patria Thebanus fuit, teſte Suida, verbo Πίνδαρος, temporibus Aeſchyli Poetae, & Perſarum expeditionis in Graeciam. Athenienſes, quos magnis laudibus eſt proſequutus, illi adhuc viventi Statuam aeream poſuerunt ante Templum Martis; quae Pauſaniae temporibus adhuc extabat, eaque Pindarum ſedentem repraeſentabat diadedemate redimitum, atque indutum pallio, qui manu Lyram, & ſuper genua apertum Volumen tenebat, ut videre licet apud eumdem Pauſaniam lib. 1. cap. 8, & Heſchin Epiſt. 4. Praeſul Johannes Bottarius Tom. I. *Muſei Capitolini* Tabula XXXVIII. pagina 24 illuſtrat eam Pindari Protomen, quam nos heic exhibemus, ſubditque, eo mortuo, Thebanos quoque monumentum Pindaro ſtatuiſſe in Hippodromo extra Portam Praetidem, ſtadio uno procul ab Urbe. Ejus tamen faciem ex nullo Veterum Scriptorum nos cognoſcere poſſumus. Marmor Capitolinum robuſti hominis imaginem exhibet. Extat apud Fulvium Urſinum Statua quaedam palliata, in cujus baſi legitur ΠΙΝΔΑΡΟϹ: ſed caret capite. Hæc manu tenet iſtrumentum, fortaſſe

muſicum. Refert quoque Bellorius num. 59. caput diademate ornatum impoſitum Hermae, quod Pindari eſſe authumat, extatque in Aedibus Juſtinianeis. Huic noſtro, ſimile eſt illud, quod in Aedibus Farneſianis conſpicitur. Vide Gronovium in *Theſ. Graecar. Antiq.* Tom. 10. pag. 768. 841. & 921.

86. Protome Anacreontis Poetae Lyrici orti ex Teo Urbe Ioniae, ex Muſeo Capitolino. Ejus meminere Herodotus in *Thalia*, Plato in *Phaedr.*, Pauſanias in *Atticis*, Strabo lib. 14, Aelianus lib. 33 *Hiſtor. Var.* cap. 22, Plin. lib. 7. cap. 7, Horatius *Epodon* lib. 5. Od. 14. ad Mecoenatem, & Athenaeus lib. 10. cap. 7. Vixit temporibus Cyri, Cambyſis, & Darii Regum Perſarum. Periit, teſte Plinio, acino uvae paſſae ſtrangulatus annorum quinque & octoginta. Ejus ſepulcro impoſitam fuiſſe Statuam, habetur ex Theocriti epigrammate, quod in marmore inciſum Anglus quidam Venetiis vidit in Aedibus Nobb. Eriziorum, ut ſcribit Joſue Barnes in notis ad Anacreontem. Memorat idem Pauſanias aliam Anacreontis Statuam, Athenis poſitam prope illam Xantippi patris Periclis. Johannes David Koelerus Anacreontem, Xenophontem, & Confucium Synarum Philoſophum ſynchronos facit. Cl. Bottarius

ſtarius Tom.I. *Muſei Capitolini* Tab.xl.p.25. ait, penes Fulvium Urſinum adſervatum fuiſſe Nummum aereum ſecundae magnitudinis, qui, teſte Fabro *Com. in Imag. Illuſt. Viror.* num. xi, caput coronatum Anacreontis praeſeferebat, circa quod nomen ejus erat inſcriptum. Hunc ipſum Nummum refert item Bellorius *Imag. Illuſt. Vir.* Par.2. numero 43, atque ejus meminere quoque Gronovius in *Theſauro Antiquit. Graecar.* Vol. 2. num. 41, Gisbertus Cuperus de *Apoth. Homer.* pag. 3, & Maffejus *Gemm. Antiq.* Par. 1. num. 69. Plura vide apud laudatum Gronovium in dicto Opere Vol. 10. pag. 762. 763. & 837.

87. Caput Sapphus inſignis Poetriae Lyricae, carminis inventricis, quod ab ea *Sapphicum* appellatur, ex Lesbo Inſula. Vixit ea tempeſtate, qua floruere Alcaeus, Steſichorus, & Pittacus, temporibus Tarquinii Priſci. Ea plectrum prima invenit; ſcripſitque Lyricos modulos, Epigrammata, Elegidia, Jambos, & Monades. Extat Nummus Lesbiorum cum epigraphe, ΣΑΠΦΩ. ΛΕΣΒΙΣ. *Sappho Lesbia*. Vide Goltium in *Inſulis Graeciae* Tab. xiv, & Strabonem lib. 13. pag. 617. Mitylenaei quoque, qui hanc Poetriam Civem dicebant ſuam, Nummos ei percuſſere

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſub Praetore Hierocle, in quibus ipſa viſitur cum cythara ſedens. Julius Pollux lib. 9. c. 6. ſcribit; *Mytilenaei Sappho monetae ſuae inſculpſere*. Conſule Harduinum in *Nummis Antiquis Populorum* pag. 334., & Tomum I. *Muſei Capitolini* num. LVIII. & LIX. pag. 32. Hi Sapphus Nummi, ſimiles ſunt duabus Gemmis penes Urſinum, de quibus lege Gronovium in *Theſauro Graecarum Antiq.* Vol. 2. fol. 34, & Vol. 10. fol. 755. 756. ac 847. Ovidius lib. 3. *de Arte* v. 331. ſcribit: *Nota ſit & Sappho: quid enim laſcivius illa?* Quare Tatianus Aſſyrius in *Oratione contra Graecos* cap. 33 (inter Opera S. Juſtini pag. 287), oſtendens mulieres Chriſtianas Philoſophia imbutas fruſtra irrideri a Graecis, qui Statuas meretricibus poſuere, ait: *Praxillam enim, quae nihil utile carminibus dixit, aeream fecit Lyſippus; Learchidem Meneſtratus; Sappho meretricem Silanion; Erinnam Lesbiam Naucydes; Boiſcus Mirtidem; Myrum Byzantiam Cephiſodotus; Praxigoridem Gomphus; Clitum Amphiſtratus &c. Sappho quidem meretrix, & impudica muliercula, ſuam ipſius laſciviam canit.*

88. Caput Alcaei Poetae Lyrici Mytilenaei, magnifici, brevis, diligentis, & plurimum Homero ſimilis, ex Bellorio *Imag. Illuſt.*

Illuſt. Poetar. pag. 1. Horatius, *minaces Camoenas; Alcaei* verſus vocat. Johannes Faber in lib. *Imag. Viror. Illuſt.*, *Caput Alcaei*, inquit, *qui unus fuit ex novem Lyricis Poetis; ex antiquo Nummo aeneo exhibitum eſt, in quo legitur* ΜΥΤΙΛ. *; qui Nummus inverſus, caput exhibet Pittaci, unius ex ſeptem Graeciae Sapientibus: cuſus eſt autem a Populo Mytilenenſi in honorem ſuorum civium, ut & ſibi quoque id honori eſſet, cum Pittacum, & Alcaeum ea monumenta Mytilenenſes oriundos oſtenderent; ſicut & in alio quodam Nummo argenteo Sapphus Poetriae effigiem expreſſerunt, quod & illa Mytilenaea eſſet*. Vide Gronovium in *Theſauro Graecarum Antiquit.* Vol. 2. fol. 33, & Vol. 10. pag. 756. 757. ac 841, ubi plura de Alcaeo ſunt literis conſignata.

89. Nummus Argolicus in honorem Homeri percuſſus. In antica legitur ΟΜΗΡΟϹ. Caput Homeri: in poſtica vero, quam heic exhibemus, cernitur ejus Apotheoſis. Vide Cuperum in memorato Opere, quod inſcribitur, *de Homeri Apotheoſi* pag. 7. 8. & 9. ubi loquitur de hoc Nummo: item Fulvium Urſinum *Illuſt. Vir. Poetar.* II. pag. 21, Bellorium *Imag. Illuſt. Poetar.* Par. II. num. 53, Gronovium *Antiquitat. Graecar.* Vol. 2. num. 19.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

num. 19. & Volum. 10. pag. 749. 750. 819, ac Diſſertationem Franciſci Ficoroni, *de Nummo Homeri*. Haeretici Carpocratiani hujus Poetae Imaginem apud ſe habuiſſe teſtantur S. Auguſtinus *de Haereſ. ad Quodvultdeum* c.7, & S. Johannes Damaſcenus *Haereſ.* num. 27. Tom. 1. p. 82. edit. Pariſ. 1712.

90. Aliud Schema Tabellae Iliacae (de qua ſupra num. 76.), ex Muſeo Urbani Rocci. Cl. Fabrettus *de Columna Trajani* pag. 316. & ſeqq. loquens de hac Iliaca Tabella apud Bovillas reperta, ubi Sacrarium Gentis Juliae a Tiberio Principe aedificatum fuit, ex Taciti teſtimonio *Annalium* lib. 2 putat, ab eodem Tiberio, ſive a Claudio, aut a Nerone ibidem collocatam. Ego malim a Tiberio fuiſſe poſitam; non modo, ut Gentis Juliae originem a Troja deductam vetuſtiſſimorum Auctorum ſcriptis illuſtraret, verum etiam, ut fabularis Hiſtoriae colligeret quaecumque veſtigia. Vide Suetonium *in ejus Vita* cap. 70, & noſtrum *Librum Antiquarium* Capite Quinto, & ſeqq. Confer etiam ea, quae retulimus ex Montfauconio, qui *Antiq. Expliq.* Tom. 4. Par. 2. pag. 297. hanc eandem Tabulam exhibuit, poſt laudatum Fabrettum in libro *de Columna Trajani* Romae edito anno 1683, quem librum jure

jure vocaveris Commentarium in Iliadem. Begerus quoque eandem Tabulam deſcripſit, ſed Fabrettum pene ſequitur; additis tamen nonnullis monumentis, quibus Homeri Iliades mirifice inclareſcunt. Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

91. Nummus Homeri a Chiis percuſſus, cujus in parte averſa, quam heic exhibemus, viſitur Homerus ſedens, librumque lectitans, cum epigraphe ΟΜΗΡΟΣ. Julius Pollux lib. 9. cap. 6. ſcribit: *Chii Homerum monetae ſuae inſculpſerunt*. Notum illud Tullii in Orat. pro Archia: *Homerum Colophonii eſſe dicunt ſuum: Chii ſuum vindicant*. Vide Harduinum in *Nummis Antiquis Populorum, & Urbium* pag. 536, Tomum I. *Muſei Capitolini* num. LIV. ac LV. pag. 29, & noſtrum *Indiculum* hujus Tabulae num. 67.

92. Elegantiſſimus Muſarum Chorus ex marmore, in Xyſto Juſtinianeo. Cl. Montfauconius *Antiq. Expliq.* Tom. 1. Par. 1. p. 114. Tab. 60. „ In hac (*inquit*) imagine, novem Muſae uno coetu omnes comparent: non facile aliae ab aliis diſtingui poſſunt. Prior, cippo ſeu quadrata columna nixa, Clio videtur eſſe. Secunda, Euterpe, ab ea quam tenet larva, internoſci poteſt. In quatuor aliis mediam tabellam occupantibus nihil ſigni, quo dignoſci poſſint, animadverto.

Se-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Septima lyram tenens, Polymnia eſt. Octava, quae virga globum oſtendit, eſt Urania. Nona, Calliope larvam lauro coronatam in capite geſtat, quae Heroicum carmen ſubindicat „. Vide noſtrum *Indiculum* hujus Tabulae numeris 77.& 90.Idus Juniae antiquitus colebantur tanquam harum novem Muſarum Natalis dies, ut teſtatur Kalendarium ab Lambecio editum. Arcanum autem in numero ſic aperit Cenſorinus c.15: „ Plerique aliter moti duos iſtos numeros ſubtiliter diſcreverunt; ut dicentes ſeptenarium ad corpus, novenarium ad animum pertinere: hunc medicinae corporis, & Apollini attributum; illum Muſis, quia morbos animi, quos appellant pathe, muſica lenire ac ſanare conſueverit „. Hinc igitur (inquit Gronovius in *Theſauro Graecarum Antiq.* Tomo I. fol.C.) illud novemſonorum carmen Muſarum, ex Euripide,notatum ab Stobaeo in Sermone 237.Utique hae ſunt,quae, non minus quam Sirenes apud Homerum,& Tullium, multa ſe ſcire profitentes, effecerunt, ut diſcendi cupiditate eis adhaereſcentes varii &præſtantiſſimi quique ex mortalibus,exornarent omne hoc,quidquid eſt,liberaliore mentiū cultu: illas dixerunt eſſe, quæ

Jovis Patris

Can-

Cantantes recreant magnam mentem intus Olympo,
Quae ſunt, quaeque aderunt, quaeque olim facta loquentes
Voce pari.

Dubia apud Eruditos perſonarum, & officii cujuſque deſignatio. Has tamen diſcreviſſe Graecos variis diſtinctiſque artificiis, & cuique Muſae peculiarem Muſicam attributam, oſtendit jam Plato in Phoedro, cujus locum, ut floridum, excerpſit idem Johannes Stobaeus Serm. 117. Sed & poſteriores diſtinxerunt multis ſcriptiunculis, ex quibus illa eſt, quam in Bibliotheca Oxonienſi ex Volumine ſcripto manu Graeci cujuſdam deſcripſi: „ *Nomina novem Muſarum, & cui arti unaquaeque praeſidet, & quis ejus in vita inventor. Clio Hiſtoriae, Herodotus. Thalia Comoediae, Menander. Melpomene Tragoediae, Euripides. Euterpe tibiarum, Steſichorus. Terpſichore lyrae, Pindarus. Erato cymbalorum, Mercurius. Calliope Poetices, Homerus. Urania Aſtronomiae, Aratus. Polymnia Geometriae, Euclides* „.

93. Alius Muſarum Chorus ex Xyſto Juſtinianeo. Montfauconius *Antiq. Expliq.* Tom. I. Part. I. pag. 114. Tab. 60. num. 2.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

eum ita deſcribit: „ Hoc aliud ſchema longe ſingularius eſt. Apollo primus ſtat dux atque princeps chori, pharetramque fert humeris: ad ejus pedes gryps. Chori medium occupat Minerva, caſſide, haſta, & clypeo inſignita. Muſarum prima, proxime Apollinem, nullo ſymbolo inſtructa eſt, ut neque quarta, quinta, & octava. Hae quatuor, fortaſſis ſunt Melpomene, Erato, Terpſichore, & Urania, quae tamen globum non habet, quo internoſcatur. Secunda, erit forte Polyhymnia, cum barbito ſeu cithara: tertia, cum clava atque larva, Euterpe: ſexta, larvam manu tenens, alteramque larvam ad pedes habens, eſt Thalia: ſeptima, quae lyram plectrumque tenet, erit forte Clio: nona cum volumine, eſt Calliope. Ex iis, quae ſupra dicta ſunt, liquet, admodum difficile eſſe novem Muſas internoſcere. Circa earum inſtrumenta, earumque cultum, non conſentiunt Scriptores: marmorea, aeneaque monumenta, novas pariunt difficultates, nedum ad eas diſtinguendas opem ferant. Urania globo dignoſcitur: at, quo pacto illa dignoſcetur?, quando in Choro nullus adeſt globus, ut in hac poſtrema imagine; vel quando duo adſunt globi, ut in ſchemate? Euterpe larvam, & clavam habet: Thalia item lar-

larvam; ſed nonnulli clavam etiam illi adſcribunt. Terpſichore tibia diſtinguitur: Calliope volumine: quatuor vero ceteras, divinando ſolum internoſcas,,.

94. Nummus Apollinis cum epigraphe in poſtica, ΝΕΟΠΟΛΙΤΩΝ. Montfauconius *Antiq. Expliq.* Tom. I. Par. I. pag. 104. Tab. 52. num. 7. in Nummis frequentiſſime exhiberi ait Apollinem, atque ejuſdem Numinis ſymbola. Sed ecce (ſubdit) typum ſingularem in Nummo Neapolitanorum Italiae. Lyra ibi Apollinis conſpicitur, caputque bovis: aliud inſtrumentum ſeu machinam non ita facile internoſcas. Strobilum ſtatim lauro coronatum dicerem. Si ita ſe res haberet, cum ſtrobilus Magnae Matri Cybeli ſit conſecratus, boviſque ſeu tauri caput, Taurobolia, ejuſdem ſcilicet Deae myſteria, ſignificet; dici fortaſſe poſſet, heic myſteria Apollinis, Magnae Matris myſteriis admiſceri: ſed neque huic conjecturae acquieſcere auſim, neque aliam quamvis opinionem amplecti; cum ne conſtet quidem, quaenam haec machina ſit. Haec Cl. Montfauconius. Quoniam vero in Nummo Petroniae Gentis apud Patinum *de Famil. Rom.* pag. 201, Parthenope Syren cum tibia cernitur, ea nempe, cujus a tumulo Neapolis alterum nomen accepit, ut

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſcribit Plinius ſect. 9; *Neapolis, Parthenope a tumulo Syrenis appellata*; forte hic Nummus reſpexit ad tertiam ex tribus illis Syrenibus filiis Acheloi Fluminis (nomina earum fuerunt Parthenope, Lygia, & Leucoſia), quarum prima, voce; tibia, altera; tertia, LYRA cecinit; ut Servius refert lib. v. *Aeneidum*. Sed hæc ex conjectura dicta ſunto. Verius enim in iſto Nummo Lyra ſymbolum Apollinis eſt. Ejus namque cultores Poetae, penes quos altioris ſapientiae myſteria erant, LYRAM Apollini ſacrarunt. Sic Sappho in *Heroibus* apud Ovidium, ejuſque imitatione Horatius lib. III. Od. XXVI.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloria.
Nunc arma defunctum bello
Barbiton hic paries habebit.

A quo parum diſſimile eſt marmor Romae apud Caeſios, cum Simulacro lyram tenente, & plectrum, hiſce literis:

EX. PRAECEPTO
I. O. M. D
PER. ACACIVM
ET. OLYMPIVM
PATREM

In baſi ipſius Statuae legitur,

ANTONI. MARIANI. PATER. ET. FILIVS

SI-

SIMVLACRVM . APOLLINIS STRAVERVNT.

95. Fragmentum Tabellae Iliacae antehac ineditae. Ejus materies nihil differt ab illa apud Bovillas reperta, atque edita & illuſtrata nobili Commentario a doctiſſimo Antiquitatis interprete Fabretto. Hoc unum intereſt inter utramque, quod illa ex unica parte inſculpta eſt; noſtra vero (Ampliſſimo Capitulo Veronenſi dono data) ab utraque: in una quidem figuris, & literis; in alia vero literis tantum; quemadmodum in hac Tabula duplex Iconiſmus oſtendit numeris 95. & 104. Antica pars, de qua impraeſentiarum loquimur, exprimit initium Iliadis Homeri, (quod deſideratur in celeberrima illa Fabrettiana ejuſdem operis, & argumenti), uti perſpicue declarat titulus amplioribus literis ibidem expreſſus in limbo ſuperiori. In limbo vero laterali, ad laevam deſcendente, leguntur enumerati ſingillatim libri ejuſdem Iliados; de quibus vide noſtrum *Librum Antiquarium* cap. v.

96. Nummus Antonini Pii cum epigraphe in antica, ANTONINVS. AVG. PIVS. P. P. TR. P. COS. III. Caput Antonini laureatum: in poſtica vero, quam heic exhibemus, legitur APOLLINI AVGVSTO S. C. Apollo indu-

indutus ſtans, dextra pateram, ſiniſtra lyram tenet. Nudus ut plurimum Appollo repraeſentatur; ſed veſtitus etiam quandoque, ut in hoc Nummo. Propertius lib. 2. Eleg. 31.

Pythius in longa carmina veſte ſonat.

Et Tibullus lib. 3. Eleg. 4.

Ima videbatur talis illudere palla:
Namque haec in nitido corpore veſtis erat.
Artis opus rarae, fulgens teſtudine, & auro,
Pendebat laeva garrula parte lyra.

Vide Angelonum pag. 144, Begerum Vol. 2. pag. 664, Mediobarbum pag. 195, Vaillantium *de Praeſt. Numiſm.* pag. 74, Vicum Tab. 29. num. 27, & Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. I. Part. I. pag. 105. Tab. 52. num. 10.

97. Signum Hadriani Imperatoris, ex Muſeo Capitolino. Hic opera Plotinae defuncti Trajani uxoris, Imperium accepit, eoque rem Romanam tenente, Collegia Conſulum XXI Faſtis nomen dederunt. Fuit procerus ſtatura, forma comptus, & promiſſa barba, quam primus Imperatorum nutrivit, ut vulnera, quae in facie habebat, naturalia tegeret, flexo ad pectinem capillo.
Dio

Dio lib. 68. pag. 777 ſcribit: Hadrianus *primus barbam nutrivit*; quod innuit etiam Julianus *de Caeſaribus* in ejus Vita pag. 311. edit. Lipſien. 1696. Paſſim in Muſeis hujus Imperatoris Imagines conſpiciuntur. In Capitolino extant quinque, quarum duas æri incidendas curavit Cl. Praeſul Johannes Bottarius Tom. 2. *Muſei Capitolini* Tabula xxxiii. & xxxiv. p. 29, eo quod ceteris eſſent praeſtantiores, tum ob egregium operis artificium, tum ob lapidis pretium. Narrat Pauſanias lib. 1. c. 3. & 5, Athenienſes, praeter Statuam in Ceraünico, & in Templo omnium Deorum Hadriano poſitam, etiam in illo Jovis Olympici, ab eodem Imperatore aedificato, duas collocaſſe ex marmore Taſio, itidemque duas ex marmore Aegyptio, & totidem ex ære, ut Dio lib. 69. pag. 795. teſtatum reliquit. Hic Imperator, etſi Edicta nulla vulgarit, quibus quaerendos ad necem Chriſtianos praeciperet; tamen Ethnicis, cum Athenis praeſertim verſaretur, cauſa, cur in noſtros impetum facerent, fuit. Eam vexationem diram acerbamque fuiſſe, traditum eſt a S. Hieronymo in *Catal. Viror. Illuſtr.* cap. 19. Quadratus vir in primis doctus, cum Chriſtianus eſſet, ſui, ſociorumque defenſionem coepit. Eodem in genere

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

nere laboravit Ariſtides, quorum libris permotus Hadrianus, ſedandam eſſe tempeſtatem, quae ſui cauſa coorta eſſet, putavit. In Italia quoque ſaevitum in Chriſtianos aetate hujus Imperatoris fuit. Vide *Chronicum* ad annum Chriſti 118. Proditum ab Aelio Lampridio eſt, Hadrianum Templa Chriſto Salvatori extruere, eumque in Deos referre voluiſſe; idque ne faceret, Miniſtros falſorum Numinum impediſſe, qui dicerent, ſi ulla dicata Chriſto Templa fuiſſent, genus hominum univerſum Chriſtianum ſine dubio futurum. Huetius *Demonſtr. Euang.* Propoſit. III. pag. 37. §. 23. ſcribit: „ Lampridium, haud me fugit, Caſaubono poenas dediſſe, quaſi vanis vulgi opinionibus obſecutus, Templa Chriſto deſtinata fuiſſe tradiderit, quae ſibi ipſe Hadrianus in omnibus Civitatibus condere coeperat, & ſuo nomini conſecrare propoſuerat, ut habet Spartianus in illius Vita. Cogitabat autem, inquit Caſaubonus, illuc Simulacra mittere Hadrianus, vel praeſens ipſe conſecrare, poſtquam eſſent abſoluta. Quod cum morte praeventus perficere non potuerit, & Templa complura manſerint imperfecta, multis poſt hanc aetatem annis vulgo creditum eſt, Templa illa ſimulacris carentia, Chriſti Jeſu hono-

honori ab Hadriano fuiſſe extructa. Cauſſam cur haec in animum ſuum induceret, & Lampridio contradiceret, non aliam habuit Caſaubonus, quam Patrum vetuſtiorum ea de re ſilentium. Verum Lampridii mentem parum videtur introſpexiſſe vir ſolers ceteroquin & eruditus: non enim ſcripſit Hiſtoricus, Templa illa, quae extruere coeperat Hadrianus, manſiſſe ſine numinibus, ſed Hadrianum *Templa in omnibus Civitatibus ſine Simulacris juſſiſſe fieri*: quo ſignificatur, certum deſtinatumque fuiſſe Hadriani conſilium, ut Templa Chriſto extruerentur, nullis omnino vel exornata, vel exornanda Idolis; cum ea, quae ſibi, ſuoque nomini ipſe condebat, Simulacris inſignita eſſent. Hujuſmodi fuit illud, quod, Jovi Olympio, ipſique Hadriano Athenis dedicatum, Aram habuiſſe, quam ipſe ſibi Hadrianus erexerat, refert Spartianus *in Hadr. cap.* 13. Inerant praeterea & plurima ejus Simulacra, ut teſtatur Pauſanias in Atticis. Pergit Lampridius loqui de Templis Chriſto Jeſu ab Hadriano excitatis: *Quae hodie*, inquit, *quia non habent Numina, dicuntur Hadriani*. A quibus ita dicuntur? Utique ab Ethnicis; qui cum Templis nomina tribuere ſoleant a Diis petita, quorum honori conſecrata

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

ſunt; appellare illa maluerunt de conditoris, quam de famoſo inter eos & invidioſo Chriſti nomine. Addit Lampridius, *Quae ille ad hoc paraſſe dicebatur*; ab Ethnicis nimirum dicebatur: nam quis putet, Lampridiun, hominem itidem Ethnicum, ea de re Chriſtianos conſuluiſſe, fidemve illis tribuiſſe ullam? Ergo ab Ethnicis acceperat, Hadrianum ad hoc paraſſe Templa, ut in iis Chriſtus coleretur: verum a Sacerdotibus prohibitum (veritis, ne, ſi invaleſceret Chriſtiana Religio, Ethnica concideret), ab incaepto deſtitiſſe: quod adverſariis noſtris atteſtantibus credendum eſt. Fallitur praeterea Caſaubonus, cum ſcribit, juſſiſſe Hadrianum Templa fieri in omnibus Civitatibus, ſuo nomini ſine dubio conſecranda, teſtemque citat Spartianum. Narrat enim Spartianus *cap.* 13, Hadrianum Templa ſui nominis conſecraſſe; non, conſecranda ſolum deſtinaſſe. Quae ergo Templa ſibi extruere coeperat Hadrianus, eadem abſolverat, & inſtruxerat Simulacris, & ſuo demum nomini conſecraverat. Quae vero Chriſto aedificari mandaverat, iis ſimulacra vetuerat inferri, & monitu Sacerdotum imperfecta fere reliquit. Cujus generis fuit Tiberiadenſe, & aliud Alexandrinum, quae a Ju-

Digitized by Google

a Judaeis in profanos uſus converſa fuiſſe refert Epiphanius. Verum hoc a Joſepho Comite, illud ab Athanaſio repurgata ac perfecta ſunt, & Chriſto non tam tributa, quam reſtituta. Minime vero jactandum id, & extollendum cenſuerunt Chriſtiani Scriptores; quod Ethnicis parata eſſet reſponſio, Templa quidem Hadrianum Chriſto extruere coepiſſe, verum poenituiſſe poſtea propoſiti, & mandatum revocaſſe, proindeque Chriſto deſtinata quidem fuiſſe Templa haec, non dedicata „. *Haec Huetius*.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

98. Nummus Herculis Muſagetis, ſeu Muſarum Ducis. Viſitur in antica Apollinis caput: in poſtica vero, quam heic exhibemus, legitur HERCVLES MVSARVM. Hercules cum clava, & Leonis exuviis, qui pulſat lyram. Vide Macrobium *Saturn.* lib. I. cap. 12, Gruterum *Inſcript.* pag. MLXX.5, & Montfauconium *Antiq. Expliq.* Tom. I. Part. I. pag. 113. Tab.59. num. 2. Communis fuit Ara Herculis, & Muſarum, de qua conſulendi ſunt Graevius *in Theſ. Roman. Antiq.* Tom. v. pag. 1022, & Gronovius Vol.VIII. p.1861. Famianus Nardinus *Rom. Vet.*lib.VI. apud eundem Graevium Tom.IV. pag. 1257. ſcribit: *Aedem Herculis Muſarum* (ſc.ductoris, ſeu ducis) M.Fulvius No-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

bilior condidit,ad exemplum *Herculis Muſagetae* Graecorum. Ita Eumenius Rhetor in Orat.pro reparandis Scholis ad Praeſidem Galliae: *Aedem Herculis Muſarum in Circo Flaminio Fulvius ille Nobilior ex pecunia Cenſoria fecit; non id modo ſecutus, quod ipſe literis,& ſumma Poetae amicitia duceretur; ſed quod, in Graecia cum eſſet Imperator, acceperat, Herculem, Muſagetem eſſe, ideſt comitem,ducemque Muſarum. Idemque primus Signa novem, hoc eſt omnium Camoenarum,ex AmbraciaOppido translata,ſub tutela fortiſſimi Numinis conſecravit, quia mutuis operis, & praemiis juvari,ornarique deberent, Muſarum quies, defenſione Herculis; virtus Herculis, voce Muſarum*: Et haec eſt illa conſecratio, de qua Cicero in Oratione pro Archia loquitur, ubi de Fulvio: *Nec dubitavit Martis Manubias Muſis conſecrare.* Sed de hac Aedis communione, quae Herculi cum Muſis fuit, Plutarchus Probl. LIX. diverſimode diſputat: forte, quia Evandrum literas docuit Hercules, ut Juba notat: quae expoſitio, ſeu ratio, multum habet ingenii: illa vero Eumenii,magis hiſtorica eſt. Quod autem heic FulviumSigna Muſarum Ambracia Romam deportaſſe dicit, a Plinio ſine dubio accepit,qui lib.xxxv.cap.x.ſcribit: *Fecit*

cit & ſiglina opera, quae ſola in Ambracia relicta ſunt, cum inde Muſa Fulvius Nobilior Romam transferret. Aedem porro Herculis Muſarum a Philippo D. Auguſti vitrico reſtitutam, Ovidius, & Suetonius memoriae prodiderunt. Ille lib. VI. Faſtor.

Dicite Pierides, quis vox adduxerit illic,
Cui dedit invictas victa noverca manus?
Sic ego: ſic Clio: clari monimenta Philippi
Aſpicis &c.

Hic in Auguſto cap. XXIX: *multaque a multis extructa ſunt, ſicut a Martio Philippo Aedes Herculis Muſarum*. Hos autem de reſtitutione Aedis locutos eſſe, omnes cenſent Antiquarii: neque vero mirum videri debet, Ovidium adulatorio animo honorem dedicatae Aedis reſtitutori potius, quam aedificatori, auctorique primo tribuiſſe. In Suetonio autem, ſi praecedentia conſiderentur, *ſed & ceteros Principes viros ſaepe hortatus eſt, ut pro facultate quiſque monumentis, vel novis, vel refectis, & excultis, urbem adornarent*, inveniemus Philippum non magis conditorem, quam reſtitutorem a Suetonio fuiſſe recenſitum. Praeterea, cum illam Philippus aut ampliaverit, aut exornaverit, magnificentiamque ei addiderit, jure merito Ovidius eam *Clari monimenta Philippi* appella-

pellare potuit, ejuſque animi magnitudinem celebrare, quoniam illo tempore Aedes haec inter primas fuit. Effictus autem illic Hercules fuit manu lyram tenens. Probat hoc Laevinus Torrentius e vetere Nummo. Et hinc forſan Ovidius mox ſubjungit:

Annuit Alcides, increpuitque lyra.

Vide Bellorium *de fragm. Vet. Rom.* Tab. II. & Tomaſinum *de Donar. Veter.* cap. 24, ubi ait: Romae ad Viam Appiam in ſaxo ſtat Hercules nudus, clavae innixus: pellis eſt leonina pendet ab humero ſiniſtro, laeva manus oſtentat ramum populeum: hinc ſymbolum, & ara accenſa; inde lyra, & populus arbor, cujus ramis inferioribus dependent coronae duae, una laurea, altera populea: ſubſcribitur, HERCVLI MVSARVM. PYTVS. Altera inſuper ex inſcriptione Romana comprobatur Muſarum cum Hercule dicta ſocietas:

HERCVLI PACIFERO
ET. MVSIS
L. FAB. VALERIANVS
PR. PR. PROV. GALA.....
PROC. PROV. AFR....
VIS.... ADMONITVS
REDIENS......
V. S. D. S. L. M.

99. Fragmentum antehac ineditum alterius

rius Tabellae Iliacae, ex MuſeoDD.Canonic. Eccl. Veronenſis. Ipſum ad Trojanae expeditionis argumentum pertinere, certum eſt ex figuris in antica parte, quam heic exhibemus, inſculptis, cumGraecaEpigraphe ſingularum acta demonſtrante, quae literas praeſervat omnino evidentes. Prima cellula ita inſcribitur: ΠΕΝΘΕΣΙΛΗΑ ΑΜΑΖΩΝ ΠΑΡΑΓΙΝΕΤΟ, *Pentheſilea Amazon advenit*, Priamo ſcilicet contraGraecos opem latura. Sufficit haec prima Epigraphe, ut oſtendatur, hanc Tabellam figuratam fuiſſe, non ex Homeri Poemate, ubi nullaPentheſilea, autAmazonum, ſubſidio Trojanis oblata memorantur; ſed ex ſupplementoCointiSmyrnei (quem QuintumCalabrum noſtri vocant), & quidem ex ipſo initio libri primi ubi educit in campum Trojanorum armatam Pentheſileam, ejuſque expeditionis cauſas exponit. Confer Tabellam Iliacam editam & illuſtratam a Viris Clariſſimis Fabretto, Begero, & Montfauconio locis paulo ſuperius allegatis in *Indiculo* hujus Tabulae II. num. 76, ac 90, & noſtrum *Librum Antiquarium* cap. v.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

100. Nummus Apollinis. In antica viſitur Apollinis caput: in poſtica vero, quam heic exhibemus, legitur, Q. POMPONI MVSA. Thalia heic exprimitur, quae Comoe-

moediam invenit, tenetque larvam, & clavam; quia, ut ait Ariſtophanes, Comoedia Herculi conſecrata erat. Thalia bifrons eſt, ut Janus: *qua de cauſa* (inquit Montfauconius *Antiq. Expliq.* Tom. I, Par. I. Tab. 59. num. 5. pag. 113.) *ignoro*. Forte tamen ita repraeſentatur, quia erat una Gratiarum, quarum nomina ſunt, *Aglaje*, *Thalia*, *Euphroſynae*. Harum una averſa pingebatur, duae vero ad nos converſae. Vide Ficinum *in Conv. Platon.* Alii Muſam in noſtro Nummo bifrontem, Euterpen eſſe exiſtimant, cui etiam clavam aſcribunt; & vere clava Euterpae convenire videtur, utpote Tragoediae inventrici, quae Tragoedia Heroas celebrat, clava Herculis deſignatos. Pitiſcus in Lexico Tom. 3. pag. 112. col. 2. ait: *Pomponii, a Numae filio fluxiſſe traduntur.* Plutarchus in Numa pag. 73. E. *Pomponii ſobolem eſſe Pomponios*. Quamquam Plebeii fuerunt, qui cognominibus Mathone, Attico, MVSA, Molone, Flacco, & Vitalo diſtincti Romæ ſummos honores adepti ſunt. Quidam *Pomponios* ante Urbem Conditam fuiſſe ſcribunt, majorumque Gentium Patricios exiſtimant eos fuiſſe, ex qua Gente fuit Fauſtulus Romuli educator. Duplex forte etiam Pomponiorum gens fuit. Vide Sigonium *de*

de Nom. Roman. apud Graevium Volume 2. cap. iv. pag. 971.

101. Nummus Homeri cum epigraphe in in antica ΟΜΗΡΟϹ : in poſtica vero, ϹΜΥΡΝΑΙΩΝ. Smyrnaei hunc Nummum Homero procuderunt, quia Civem eſſe dicebant ſuum. Joannes Harduinus *in Nummis Antiquis Illuſtratis* pag. 463. affert Nummum Sabinae, cum epigraphe ΜΕΛΗϹ. ϹΜΥΡ. Μέλης Σμυρναίων, de quo confer Spanhemium pag. 891. Plinius lib. v. ſect. 31. *Smyrna, amne Melete gaudens, non procul orto*. Pauſanias in Achaicis pag. 211. ad fontes ejus amnis, ait, antrum extare, in quo fama ſit ſua carmina ſcripſiſſe Homerum. Statius lib. iii. Silvar. de Homero:

Smyrna tibi natale ſolum, patuſque verendo
Fonte Meles.

Herodotus lib. de Vita Homeri pag. 559 Meleſigenem inde eum appellatum tradit. Nonnulli in dubium revocarunt, an in Smyrnaeorum Nummis ſcalpta eſſet Homeri imago: ſed ex noſtro indubiae fidei dirimitur omnis quaeſtio. Vide Gronovium *in Theſ. Graec. Antiq.* Vol. II. fol. 19, *Muſeum Capitolinum* Tom. I. Tab. liv. & lv. in Homero pag. 29. & *Indiculum* hujus Tabulae num. 91.

10 X 102. In-

INDICULUS. TABULAE II. SAECULI II.

102. Inſcriptio Hadriani, quam dedicavit Nervae Trajano, & Plotinae parentibus ſuis jam inter Divos relatis, ex Foro Trajani in Impluvium Vaticanum Statuarum tranſlata anno 1705. Extat edita etiam in *Muſeo Veronen.* March. Scipionis Maffeii V. Cl. pag. 251. num. 1. Hadrianus Tertium Conſulatum iniit anno Chriſti 119, Trib. Pot. 2.3. Trajanus vero obiit Selinunte in Cilicia die IV. Idus Auguſti anno Chriſti 117. atque inter Divos relatus eſt. Vide Eutropium lib. VIII, & Spartianum in *Hadriano*.

103. Nummus Marci Aurelii Antonini. Legitur in antica, AVTOKPA. KAIC. M. AVP. ANTΩNINOC. Caput Marci Aurelii: in poſtica vero, OMHPOC. AMACTPIANΩN. Caput Homeri. Homerus Numinis vice, ſeu Divi indigetis, habitus ab Amaſtrianis eſt. Vide Harduinum *de Nummis Antiquis Illuſtratis* pag. 36, & noſtrum *Indiculum* hujus Tabulae numeris 77. 91. & 101.

104. Pars averſa Tabellae Iliacae, de qua ſupra numero 95. Continet Supplementum Iliadis a Q. Smyrnaeo, aliiſque poſt Homerum adjecto, ut arguimus ex caede Pentheſileae Amazonum Reginae ibidem inciſa. Vide Laurentium Begerum *de Bello & exci-*

dio

dio Trajano §. 46, poſt Fabrettum *de Tabella Iliadis* in lib. *de Columna Trajani*. Inſcripta fuit duobus exametris verſibus, quorum poſtrema hemiſtichia adhuc retinet evidentia. Primum ΝΕΟΥ ΠΟΤΕ ΒΟΥΛΕΙ, in ſuperiori limbo juxta communem ſcribendi morem diſponitur. Alterum vero hemiſtichium ΘΕΟΔΩΡΗΟΣΗΙ ΤΕΧΝΗ peregrina quadam ratione ordinat, ac replicat literas in cellulis quadrilateris ſingillatim digeſtas per diagonales literas illius quadrati ſpatii, quod unicus verſus implebat, legendus, tum per ſtrigas, tum per diagonales. Scribendi ratio diverſa etiam videtur ab illa vetuſtiſſima, & alternis verſibus in ſe recurrente, quam a ſimilitudine bubulci per aratri converſionem ſulcos iterantis, antiqui Grammatici dixere *Buſtrophedon*. Confer numerum *99.* hujus Tabulae, & *Librum Antiquarium* cap. v. ubi plura de hoc inſigni fragmento Patruus meus literis conſignavit.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

105. Ornatus cacuminis ingentis Molis Hadriani, quam is ſibi in Sepulcrum erexit in Tranſtiberino ſolo, Ponti Aelio adjunctam. Exhibet nucem pineam aeneam inauratam magnitudinis inuſitatae, cum duobus pavonibus itidem inauratis, extatque in Viridario Vaticano, vulgo

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Belvedere. Pavones quatuor olim fuerunt nunc vero pinea ideo ſepulcro ejus impoſita; ut planctum Magnae Deum Matris, occidente Aty Cybelejo, adumbraret, quia necatus eſt ſub Pinu Atys. *Quid ſibi vult* (inquit Arnobius *adverſus Gentes* lib. v) *illa pinus, quam ſemper ſtatis diebus in Deum Matris intromittis Sanctuarium? nonne illius ſimilitudo eſt arboris, ſub qua, ſibi furens, manus & infelix adoleſcentulus intulit, & Genitrix Divum in ſolatium ſui vulneris conſecravit?* Pavones ideo, ut Auguſtas illic quoque deſignaret conditas, quae a morte in Conſecratione putabantur alis pavonum in Caelum attolli, ut ex Numiſmatibus liquet. Vide Borrichium *Ant. Urb. fac.* c. 16. ac Pancirolum & Donatum apud Graevium To. III. p. 425, & 884. Capitolinus in Antonino ait: *Hadriano apud Bajas mortuo, reliquias, Antoninus Romam pervexit ſancte, ac reverenter, atque in Hortis Domitiae collocavit*, ideſt in Sepulcro, quod ſibi illic fecerat. Ita enim Dio in Hadriano explicat: *Sepultus eſt in ripa fluminis juxta pontem Aelium: illic enim Sepulcrum conditum: jam enim Auguſti monimentum repletum erat; nec quiſquam amplius in eo ſepeliebatur*. Forma hujus ingentis Molis deſcribitur a Procopio lib. 1.

lib. 1. *Belli Goth.*,, *Hadriani*, ait, *Romanorum Imperatoris Sepulcrum extra portam Aureliam extat, jactu lapidis diſtans a moenibus. Primus ejus ambitus quadrati figuram habet. Conſtat enim totus ex marmore Pario, ſumma artificum diligentia aedificatus. In medio vero hujus quadrati rotunda moles aſſurgit, excelſa altitudine, & tanta, ut in ſuprema ejus parte area ſit, cujus diamcter vix ictu lapidis tranſigitur, &c.* Item a Cl. Montfauconio, qui *Antiq. Expliq.* Tom. 5. Part. I. Tab. 103. pag. 121. ſcribit:,, Longe majus, ornatiuſque erat Mauſoleum Hadriani, illo Auguſti monumento. Ex illo vero unica ſupereſt immanis amplitudinis turris, quae in praeſidio, quod Caſtellum Sancti Angeli dicitur, quaſi arx erigitur. Eſtque moles pene tota ſolida, intra quam tantillum vacui ſpatii relinquitur; itaut, contra omnes temporum injurias, tuta aeternum manſura videatur. Exornabatur autem olim ſublimibus undique columnis; quae columnae adhuc octoginta numero in Eccleſia S. Pauli extra muros conſpiciuntur. Harum quadraginta majores in ordine, ut videtur, inferiore erant, & quadraginta reliquae in ſuperiore. Ichnographiam dedit Petrus Sanctes Bartolus, & orthographiam ſimiliter. Ichnographia quidem accurata eſſe

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

eſſe putatur; nec difficile fuit, eam ſecundum veram ſinceramque rationem apparare: non idipſum dixerim de orthographia, in qua multa ex ſola conjectura poſuiſſe videtur Bartolus; qui duos ſolum poſuit columnarum ordines, cum contra Laurus, aliique, qui ipſum antecesſerant, tertium adjiciant ordinem. Duo certe illi columnarum ordines, quos ex Mole Hadrianea deſumptos fuiſſe affirmarunt Montfauconio Monachi Benedictini, ad Bartoli orthographiam quadrant: nam ii, qui, ad ornandam Eccleſiae Sancti Pauli, Mauſolei Hadrianei ſpolia impetrarunt, tertium ordinem columnarum non reliquiſſent, ſi adfuiſſet. Bartolus in ſecundo ordine paraſtatas ſolum poſuerat: ſed ſi Benedictinorum S. Pauli dictis ſtandum ſit, ſecundus ordo columnarum etiam erat, ſed minorum illis, quae in primo ſtabant ordine: cum paraſtatas poſuit Bartolus, id ex mero arbitrio fecit. Hoc Mauſoleum ornatum erat ſtatuis tum pedeſtribus, tum equeſtribus; erant etiam inibi Quadrigae, ſuperbum hoc aedificium condecorantes. Hac porro ſtatuae confractae ſunt, ut narrat laudatus Procopius, in *Bello Gothico*, cum Romani, ſaxis deficientibus, utpote jam in hoſtes conjectis, haſce ſtatuas confregere, ut telo-

telorum vice fruſta earum immitterent in Gothos.

106. Inſcriptio Antonini Pii, Hadriano Auguſto, (a quo ipſe fuerat adoptatus), & Divae Sabinae uxori parentibus ſuis dicata anno Chriſti 139, quo deſignatus fuerat Conſul III. Vide Gruterum pag. 252. 7. Extat & alius Lapis inter *Donianas Inſcriptiones* Claſſe 2. num. 81. pag. 91. (ex noſtro corrigendus), in quo legitur, IMP. CAESARI. DIVI. HADRIANI. FILI. DIVI. TRAIANI. PARTHICI. NEPOTI. DIVI. NERVAE. PRONEPOTI. T. AELIO. HADRIANO. ANTONINO. AVG. PIO. PONT. MAX. TR. POTEST. VI. (lege II.) IMP. IV. (item lege II.) COS. II. DESIGNAT. III. Confer Cl. Georgii Adnotationes ad hunc annum in Critica Pagii.

107. Pars averſa fragmenti, de quo ſupra num. 99. Haec Tabella Graecis characteribus inſcripta eſt a ſummo ad imum. Poſtremus verſus, in quo abrumpitur conſecutio epigraphis, *Junonis Argivae Sacerdotem Eurydicen* commemorat; quod plurimum intereſt ad conſtabilienda fundamenta Chronologiae, & Hiſtoriae, qualis haberi apud Graecos potuit temporis Heroici, tot fabulis ab eiſdem conſperſi. Viſitur & in Tabella Mu-

ſei

ſei Farneſii, quae Herculis geſtis inſcripta eſt, memorari *Sacerdotem Junonis Argivae Admetam Euryſthei* Regis filiam in ipſa Tabellae dedicatione, ſive ut temporis characterem. Compertum ſiquidem eſt, Hellanicum Mitylenaeum annis duodecim Herodoto vetuſtiorem, cum vellet Chronologiae probatis documentis prima apud Graecos Hiſtoriae rudimenta contexere, *a ſerie Junonis Argivae Sacerdotio fungentium feminarum fuiſſe auſpicatum*, eamque duobus Libris complexum fuiſſe, quos Stephanus in voce ἱερειῶν produxit. Vide *Librum Antiquarium* cap. IV, ubi plura habentur de hoc inſigni Iliadis fragmento, in quo exprimitur Supplementum Q. Smyrnaei, Genealogicam ſeriem continens, ad Familiam Cadmi referendam, juxta ea, quae tradit Apollodorus. Extat nunc Veronae in Muſeo Dominorum Canonicorum ex dono Franciſci Blanchini Patrui mei.

108. Signum Pythagorae Samii, ex marmore Capitolino. Jamblychus in hujus Philoſophi Vita num. 14. formoſum illum fuiſſe dicit. Ulyſſes Aldrovandus in Libro, quem inſcripſit, *le Statue di Roma*, pag. 191, mentionem facit cujuſdam capitis marmorei Pythagorae elegantiſſime ſcalpti, quod in Aedi-

Aedibus Card. Gaddi adſervabatur. Hoc, quod a nobis exhibetur, quamſimillimum eſt Protomae a Bellorio vulgatae *Imag. Viror. Illuſt.* Tab. 30. Part. 1. Diſcipulorum concurſus ad neminem Philoſophorum tantus fuit, quantus ad Pythagoram Italicae Scholae Principem. Ipſe Philoſophiae nomine, quod ſtudium ſapientiae ſignificat, uſus; Sapientem ſolum Deum, Mortalium neminem, dixit. Ex conſuetudine vero, quam cum Hebraeis habuit, magnam Scientiae ſuae partem adeptus eſt. Praeceptoribus ſuis Thalete, & Anaximandro jam defunctis, in Aegyptum, uti Thales illi ſuaſerat, commigravit, & per Epiſtolam (ut refert in Vita ejus Laertius) a Polycrate Samiorum Tyranno commendatus eſt *Amaſidi*, quem *Gemneſerteum* appellaſſe videntur Aegyptii. Eo enim regnante, Pythagoram in Aegypto fuiſſe, in libri 36. capite 9. notat Plinius. Ibi vero annos omnino XXII. cum Sacerdotibus verſatus, Aſtronomiae, & Geometriae operam dedit, cunctiſque eorum Sacris initiatus eſt, ut ſcribit Jamblych. in *Vit. Pythag.* cap. 3, & 4. Ea de cauſa & circumciſus eſt, ut, ad adyta admiſſus, myſticam Aegyptiorum addiſceret Philoſophiam: in quo ſtudio Sonchedis Aegypti Archiprophetae opera praecipue uſus eſt, ut refert Clemens

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Alex. lib. 1. Stromatum (Sonchidis Saitae, ni fallor, cujus & Solonem conſuetudine prius fuiſſe uſum, narrat in ejus Vita Plutarchus). Ab Aegyptiis quoque μετεμψύχωσιν, ſive animarum in quodvis animal tranſmigrationem, illum didiciſſe, ſub libri primi finem Siculus refert Diodorus. *Et literis Gentis ejus aſſuefactus, praeteriti aevi Sacerdotum Commentarios ſcrutatus, innumerabilium Saeculorum obſervationes cognovit*, inquit Valerius Maximus lib. 8. cap. 7. Babylonem fuiſſe adductum, ibique cum Magis converſatum, narrat in illius Vita Jamblychus. Addit alius vitae Pythagorae ſcriptor Malchus, ſive Porphyrius, eum Babylone cum aliis Chaldaeis verſatum fuiſſe, & *Zabratum* etiam adiiſſe, ab eoque priſtinae vitae ſordibus fuiſſe expurgatum. Is *Nazaratus*, ille Aſſyrius fuiſſe putatur, quem Alexander (Polyhiſtor, ni fallor,) Pythagorae fecit magiſtrum, aliique nonnulli *Ezechielem* fuiſſe perperam ſunt opinati, ut in I. *Stromatum* libro idem Clemens Alexandrinus retulit. Cum Babylonienſibus vero Judaeis Pythagoram diu converſatum fuiſſe, illud quoque ineluctabili argumento fuerit, quod eorum dogmata complura in ſuas Philoſophicas Inſtitutiones traduxerit,

iiſque

iiſque areolas ſuas diligenter irrigaverit. Quod ipſum etiam Ariſtobolus Judaeus, Diſciplinae Peripateticae Philoſophus, apud Clementem lib. 1. *Stromat.*, & Euſebium lib. 13. *Praeparat. Euangelic.* confirmat; ea, ut videtur, ratione etiam inductus, ut ante Perſarum Imperium libros Moſaicos Graece converſos fuiſſe crederet; quum ex conſuetudine, quam cum Hebraeis habuit, eam ſapientiae ſuae partem adeptum fuiſſe Pythagoram multo fuerit credibilius, ut oſtendit Cl. Huetius *Demonſtr. Euang.* Propoſitione IV. cap. II. pag. 44. & 45. §. VII. „ Pythagoras (inquit) non Aſtronomicis ſolum, & Geometricis, ſed ſacris etiam & interioribus doctrinis inſtitutus eſt, & omnibus Deorum myſteriis initiatus. Chaldaeos quoque, Aſſyrios, & Perſarum Magos audivit, & magna demum diſciplinarum merce ditatus, Philoſophiam ſuam inſtruxit. Quam multa autem Moſaica inter Judaeos, & vicinas Gentes conquiſita, illuc contulerit, optimus teſtis eſt Hermippus, qui Judaeorum dogmata, ac leges Pythagoram in ſuam tranſtuliſſe Philoſophiam, ſcripſit, ut ex Joſepho, & Origene diſcimus. Teſtis & Ariſtobulus Judaeus apud Clementem Alexandrinum *Strom.* 1. 2. & 5, & Euſebium *Praep.* l. 9, & 13.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

& 13. Horum ille colligit aliquot Pythagorae dogmata,& Moſaicis conſentire oſtendit; velut illud e Decalogo, quo ſculptilibus interdicitur, expreſſiſſe Pythagoram oſtendit, cum vetuit imaginem Dei annulo inſcribi. Moſem etiam ſecutos eſſe docet Pythagoreos; cum hominem ad Dei imaginem conditum eſſe definierunt. Pythagoras nudis pedibus ſacra fieri juſſit: cum hoc juſſiſſet, nonne mandatum Moſi de rubo ardenti editum videtur in mente habuiſſe, qnemadmodum ab Ambroſio Epiſt. lib. 3. Ep. 20. notatum eſt? integrum quoque praeceptum Moſis repraeſentavit Pythagoras, quo, ne frugiferae ſucciderentur arbores, interdixit. Adde, Timaeum Locrum Pythagoreum, & Platonem, in Libro quem *Timaei* hujus nomine inſcripſit, de Mundi Opificio pleraque Moſis doctrinae conſona diſſerere. Adde & veri perſimilem conjecturam Seldeni, & Wendelini, qua mirificam illam Pythagorae τετρακτὺν, ipſum eſſe ſuſpicantur Dei nomen *Jeova*, atque ejus notitiam a Daniele jam ſene Pythagoram, cum in Babylonia degeret, accepiſſe. Danieli adjungi poterat & Ezechiel. Notabile hoc habet Plutarchus, Pythagoram, & Platonem aſſeveraſſe, Mundum a Deo eſſe factum, & ſuapte natura corru-

ruptioni eſſe obnoxium. Idem alibi pleraque Pythagorae dogmata, Numae Pompilii dogmatis conſentanea profert; quae ex Moſaicis legibus expreſſa eſſe, manifeſtum eſt. Velut cum Deum neque corrumpi poſſe, neque ſenſu percipi, ſed intelligi ſolum, uterque ſtatuit: & cum vetuit Numa, Deum ad hominis, aut animalis cujuſcumque formam exprimi (unde nec centum ac ſeptuaginta prioribus Romani Regni annis ulla Dei effigies Romae extitit): & cum farinam, ac vinum in ſacrificiis uterque adhibuit. Adde & referre Malchum, ſive Porphyrium, certas quaſdam victimarum partes nonnunquam comediſſe Pythagoram (qui animatorum ceteroquin eſu fere abſtinebat) alias victimarum partes conſtanter reſpuiſſe. Sciebat enim quarumdam victimae partium eſum ex praeſcripto Moſis Sacerdotibus concedi. Quamobrem, cum Pythagoram ex Columnis Mercurii in Aegypto doctrinam ſuam hauſiſſe docet Jamblychus in libro de Myſteriis, pertinere id utique videtur ad libros Moſis. Atque ex hac Moſaicae doctrinae affectatione factum puto, ut Judaeis prognatum eum plerique crediderint; quemadmodum refert Ambroſius in Epiſtola ad Irenaeum Epiſt. 20. lib. 3.

109. Si-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

109. Signum Numae Pompilii Romanorum Regis II. ſuperſtitionum auctoris, ex marmore Xyſti Vaticani. Ipſe totus fuit in re Divina; &, ad eos Sacerdotes, quos Romulus inſtituit, ipſe alios praeterea adjecit, Flaminem Dialem, Martialem, Quirinalem, Virgines Veſtales, Salios, & Pont. Maximum: Populum quoque ſacros ritus docuit, feroceſque ejus animos religione, atque inſtitutis civilibus temperavit. Jani Templum conſtituit: dies Faſtos, & Nefaſtos fecit: credituſque eſt Pythagorae diſcipulus fuiſſe, ut conſtat ex maxima utriuſque dogmatum conſenſione. Euſebius *Praep. Euang.* lib. IX. cap. VI. ſcribit, *Numa Rex Romanorum erat Pythagoricus*: & Plutarchus de *Placitis Philoſophorum*, ac in *Numa*, pleraque Pythagorae dogmata, Numae Pompilii dogmatibus conſentanea profert, quae ex Moſaicis Legibus expreſſa eſſe, manifeſtum eſt. Vide Huetium in *Demonſtr. Euangelic.* Propoſit. IV. cap. 2. pag. 45. itemque cap. XI. §. 4. pag. 129. ubi ait: „ Far autem toſtum ad ſacrificia adhibebant Romani a Numa inſtituti, Moſaicarum diſciplinarum haudquaquam imperito. Hinc Feſtum Fornacaliorum, quibus farra ad ſacrificiorum uſum torrebantur. Ejuſdem Numae tempore farina,

rina, & vino ſacra fiebant, ut auctor eſt Plutarchus *in ejus Vita*. Moſaicae ſanctioni idem obſecutus eſt, cum agrorum terminos moveri vetuit. Quae lex ut ſanctior haberetur, finxerunt Romani Deum Terminum, & Terminalem Jovem, & Terminalia celebrarunt. Imprimis vero notabile eſt, quod illic ſcribit Plutarchus (ut oſtendat, maximam fuiſſe dogmatum Numae, ac Pythagorae conſenſionem), Numam ſcilicet opinatum eſſe, Deum neque ſenſilem eſſe, neque quidquam pati poſſe, aut videri, aut corrumpi; ſed animo ſolum cognoſci; eumdemque caviſſe, ne qua ad humanam, aut aliam quamcumque ſpeciem elaborata effigie exprimeretur; neque Romae ullum fuiſſe vel fictum, vel pictum Dei ſimulacrum, ante ſeptuageſimum & centeſimum annum ab Urbe Condita: quae Moſaicam originem ſatis produnt. Auctor quoque Romanis fuit Numa nudipedaliorum, & molae ſalſae..... Piſcibus, qui ſquammoſi non eſſent, pollucere vetuit lex Numae, quam refert Caſſius Hemina apud Plinium *lib. 32. cap. 2*: at hujuſmodi piſces, abominabiles & execrandos Moſes declaravit,,. Cicero Numae ſepulti mentionem facit: & ſaepius recitatus Plutarchus in Numae Vita pag. 74. ſcribit:,, Corpus

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

pus ex praecepto ejus, ut fama eſt, non cremaverunt; verum duas arcas lapideas fecerunt, quas condiderunt ſub Janiculo: quarum in una cadaver ejus poſitum fuit, in altera Libri Sacri, quos ipſe, ut in Graecia Legum Scriptores, Tabulis conſcripſerat, in quibus expreſſa erant ea, quae tradiderat, cum viveret, Pontificibus, omniumque arte & ſenſu imbuerat eos. Sacras ergo illas Tabulas una cum corpore juſſit humari, cenſens non tuto arcana mortuis committi literis.

110. Signum Jani Aboriginum Legislatoris, quod extat in Xyſto Vaticano. Janus geminus apud Romanos bifronte facie, cippo quadrilatero ſive Hermae impoſita, exprimebatur, teſte Servio Aeneidum XII. 198, *quaſi ad imaginem duorum Populorum*. Alias rationes afferunt Plutarchus *Quaeſt. Rom.* 24, Giraldus *Syntag. Deorum* Lib. 4. pag. 154, Struvius *Antiq. Rom.* cap. 1. pag. 106, Ortelius *de Deorum Dearumque capitibus* lib. II. apud Gronovium Tom. VII. pag. 277, & Cuperus *Monumentorum Antiquor.* pag. 204. Janum Regem antiquiſſimum Aboriginum in Italia fuiſſe, Hiſtorici tradunt: quae Gens poſtea cum Trojanis in una moenia conveniens, Latino Populo origenem dedit. Gallaeus ad Lactantium contendit, Janum eun-

eundem fuiſſe, ac Noe: &, quod Noachus vidiſſet utrumque hominum genus (quod nempe Diluvio antiquius fuerat, & quod recentius), bifrontem, & utrinque oculatum eum Ethnici finxerunt. Paria habet Cl. Huetius, qui in ſua *Demonſtr. Euang.* Propoſit. IV. cap. 9. §. 2. pag. 109. & ſeqq. ſcribit: „ Bifrons pingebatur Janus, quod Graecus inter Italos degens, priſtinae linguae uſum, ac vitae rationem mutaverit; vel quod homines agreſtes manſuefecerit, inquit Plutarcus; vel *quod & praeterita ſciverit, & futura* providerit, inquit Macrobius. Haec Moſi omnia conveniunt, qui Hebraeus in Aegypto diu vixit, qui Hebraicam, & Aegyptiam calluit linguam, qui Hebraeos legibus coercuit, qui veterum peritus, & futurorum praeſcius, utraque literis commendavit. Mihi vero cauſa ineſſe videtur probabilior in velamine, quo Moſe de Monte deſcendens faciem texit: nam hoc fuit velut nova frons, & nova facies, priori & nativae ſuperpoſita. Ex luce vero, quam ex Dei colloquio retulerat, factum eſt, ut fulgidus, & radiatus Janus pingi ſolitus ſit, quod factum diſcimus ex Albrico. Omni etiam obſervatione dignum eſt, & rem penitus evincit, quod legitur apud Albricum de

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Imagine Jani: *In dextra habebat clavem, in ſiniſtra vero habebat baculum, quo ſaxum percutere, & ex illo aquam producere videbatur*. Baculum contra dextra, ſiniſtra clavem tenet apud Ovidium I. *Faſt.* En tibi Moſem virga e rupe aquas elicientem. Memorabile & illud portentum, quo protenſa manu effecit Moſes, ut aquae Maris Rubri in alveum revolutae imminentem Aegyptiorum exercitum obruerent, hoc adumbratur figmento, quod poſt Ovidium 1. *Faſt.* refert Macrobius: bello Sabino, irruentibus per portam Janualem hoſtibus, *ex Aede Jani, per hanc portam, magnum vim torrentium undis ſcatentibus erupiſſe, multaſque perduellium catervas devoratas rapida voragine periiſſe*. Navis illa in Jani Numiſmatibus expreſſa, non navigium, quo Saturnus trajecit in Italiam, ſed fiſcellam illam ſcirpeam, pice, ac bitumine oblitam, mihi videtur ſignificare, in qua Moſes expoſitus eſt. Regem fuiſſe Janum, auctor eſt Plutarchus *in Numa*: quamobrem in throno ſedentem eum Albricus *de Deorum imag.* repraeſentat: in Hebraeos Jus Regium Moſes exercuit, & βασιλεύς a Clemente Alexandrino *Strom.* 2. appellatus eſt. *Quis te conſtituit principem, & judicem ſuper nos?* (*Exod.* 11.14.) ajebat ei rixoſus ille Hebraeus in

in Aegypto. Italorum Janus Legum lator fuit, teſte eodem Plutarcho *Quæſt. Rom.*, Moſes Iſraelitarum. *Xenon primo Italicorum tradit, Janum in Italia primum Diis Templa feciſſe, & ritus inſtituiſſe Sacrorum*: ipſa ſunt verba Macrobii: praecipua haec Moſis laus eſt. Jano Divini honores in Italia ſunt decreti; Moſi ſub aliis nominibus, paſſim. Ex variis denique, quae de Jano feruntur fabulis, concludamus cum Arnobio, nullum unquam extitiſſe Janum; credamuſque potius, allatis convicti rationibus, nihil aliud, quam impoſitam Moſi larvam fuiſſe.

111. Nummus Commodi cum Epigraphe in poſtica, ΠΥΘΑΓΟΡΗΣ ΣΑΜΙΩΝ. Pythagoras ſedet, baculoque ſtellas in Globo Caeleſti ſignat. Quo habitu Viri, indicari illud videtur, quod Plinius ſcribit lib. 2. Sect. VI. ubi de ſtella Veneris agens, *Infra Solem*, inquit, *ambit ingens Sidus, appellatum Veneris; ipſiſque cognominibus aemulum Solis, ac Lunae: Praeveniens quippe, & ante matutinum exoriens, Luciferi nomen accipit; ut Sol alter, diem maturans: contra ab occaſu refulgens, nuncupatur Veſper; ut prorogans lucem, vicemque Lunae reddens. Quam naturam ejus Pythagoras Samius primus deprachendit, Olympiade circiter* XLII. *qui fuit Urbis Romae*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. *annus* cxlii. Bellorius *Imaginum Illuſtrium Virorum* Par.I. Tab.xxx. Pythagorae imaginem exhibet ex Numiſmate aereo Theſauri Chriſtinae Reginae, quod mihi videtur iſtud Commodi, a Samiis cuſum. Et optimo quidem jure in aereis Nummis Commodo inſcriptis (inquit Patruus meus amantiſſimus in Libro *de Kalendario, & Cyclo Caeſaris* pag.55.) memoriam, imaginem, ac nomen viri, longe a Commodo diverſi, nempe ſapientiſſimi concivis Pythagorae Samii, procuderunt. Is certe merebatur, & metallis, & Olympiadibus dare nomen, qui cum tranſmiſiſſet in Aegyptum, ac Babylonem, & Aſtronomicis obſervationibus ibi vacaſſet (ſive a Perſis didiciſſet ſiderum motus, ut narrat Valerius Maximus), naturam Solis primus depraehendit, Plinio teſte, & Scholae Italicae Auctor fuit; in qua ſcilicet Numa Romanorum Rex eruditus, Anni modum poſteris traddidit. Alii extant Samiorum Nummi, in quibus item conſpicitur Imago Pythagorae. Conſule Gronovium in *Theſ. Graecar. Antiq.* Vol.2.fol.40.& Vol.x.p.264.343.348. & 360. Tanti vero Philoſophi Protome in Larario hujus ſecundæ Tabulæ a nobis exhibetur, quoniam & ab Caeſaribus Antoninis illata in ſuum eſt. Vide ſupra n.108, & S. Irenaeum,

naeum, qui contra Haereſes lib. 1. cap. 25. tradit, Carpocratis diſcipulos habere ſolitos fuiſſe Imagines quaſdam, vel depictas, vel aliter compoſitas, quas inter, illam Pythagorae; eaſque veneratione proſecutos, ſicut Gentes Idola colere conſueverunt. Paria habet S. Epiphanius Haereſi 27: *Habent porro* (ſunt ejus verba) *depictas coloribus Imagines, quidam etiam aureas, vel ex alia materia factas, quas eſſe Jeſu Effigies affirmant, eaſdemque a Pontio Pilato ad Chriſti ſimilitudinem effictas, quo tempore inter homines degebat. Ejuſmodi tamen Imagines veluti occultant: ſed quorumdam Imagines Philoſophorum, ut Pythagorae, Platonis, Ariſtotelis, aliorumque, quibus eas, quas dixi, Chriſti Effigies miſcent, erigunt, ſuſpenduntque, & ſimul omnes adorant, ad eaſque Gentilium ritus inſtituunt. Collocatis enim Imaginibus iſtis, quae a Gentibus fieri ſolent, deinceps perficiunt. Quinam vero ſunt Gentiles ii ritus, quam ſacrificia, ceteraque generis ejuſdem?* Divus aeque Auguſtinus de Carpocrate *Haereſi* VII. ſcribit: *Sectae ipſius fuiſſe traditur ſocia quaedam Marcellina, quae colebat Imagines Jeſu, & Pauli, & Homeri, & Pythagorae, adorando, incenſumque ponendo.* Simili prope modo, (ut animadvertit Doctiſſimus

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

ſimus P. Anſaldus Ord. Praedicatorum in egregio Opere *de Sacro, & Publico apud Ethnicos cultu* p. 91.) traditum a Lampridio eſt, Alexandrum Mammeae Severum in Larario habuiſſe ſuo Chriſtum, Abrahamum, Orpheum, & Apollonium. Animadvertit jam vero Lilius Gregorius Giraldus in Hiſtoriae Deorum Syntagmate xv. *duo habuiſſe Veteres Lararia, in quorum altero Deos immortales a Diis immortalibus progenitos; in altero Divos, qui ex hominibus in Deorum numeram prolati fuiſſent, venerarentur: quos utroſque Deos, prout ferebat occaſio, & ſalutabant, & floribus, thureque, & cetero thymiamate, & interdum quoque victimis, aliiſque rebus ſibi, ſuiſque propitios faciebant*. Nec errare Giraldum evincit illuſtris Taciti locus, qui Libro *Annalium* v, Agrippinam, dum Claudia Pulchra impudicitiae, veneficiorum, & devotionis poſtularetur, ad Tiberium, ita rem deſcribens, loquentem inducit: *Agrippina ſemper atrox, tum & periculo propinquae accenſa, pergit ad Tiberium, & forte ſacrificantem Patri reperit; quo initio invidiae, num ejuſdem*, ait, *mactare Divo Auguſto victimas, & poſteros ejus inſectari? Non in Effigies mutas Divinum ſpiritum transfuſum, ſed Imaginem veram caeleſti ſanguine*

guine ortam intelligere diſcrimen, ſuſcipere ſordes; fruſtra Pulchram proſcribi, cui ſola exitii cauſa ſit, quod Agrippinam ſtulte prorſus ad cultum delegerit, oblita Soſiae ab eadem adflictae. Haec, & allegata Giraldi verba, viam, ni fallimur, perviam aperiunt Plinio Secundo probe intelligendo, qui tum in Epiſtola *ad Cornelium Titianum* lib.I.ſcribit: *Eſt enim omnino Capitoni in uſu claros colere, mirum eſt qua religione, quo ſtudio, Imagines Brutorum, Caſſiorum, Catonum, domi, ubi poteſt habeat*; tum etiam Libro Epiſtolarum III. ubi de Silio Italico ita *ad Caninium* ait: *Erat enim* φιλόκαλος *uſque ad emacitatis reprehenſionem, plures iiſdem locis Villas poſſidebat, adamatiſque novis, priores negligebat, multum ibi librorum, multum Statuarum, multum Imaginum, quas non habeat modo, verum etiam venerabatur: Virgilii ante omnes, cujus Natalem religioſius, quam ſuum, venerabatur*.

112. Nummus Trajani Decii, cum epigraphe in antica, ΕΡΕΝ. ΕΤΡ: ΥϹΚΙΛΛΑ ϹΕΒ. *Herennia Etruſcilla Auguſta*. Caput Herenniae Etruſcillae ejus uxoris, ΠΥΘΑΓΟΡΗϹ. ϹΑΜΙΩΝ. *Pythagoras Samius*. Sedet ipſe, & baculo ſtellas in Globo Caeleſti ſignat, ut vidimus ſupra in typo Numiſmatis poſiti num. III.

Con-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Conſule Indiculum ibidem, & num. 108; item Harduinum *de Nummis Antiquis Populorum* pag. 433, & Franciſcum Blanchinum Patruum meum *de Kalendario, & Cyclo Caeſaris* pag. 42. num. 1.

113. Socrates ſedens, ex Tabella marmorea apud Fulvium Urſinum Par. 2. n. 50. Viſitur abſque tunica, pallio tectus inferne ab umbilico, cetera nudus. Xenophon in *Conv.* pag. 884. teſtatur, eum humeros nudos geſtare ſolitum. Explicat volumen, ut ſolebat colloquens cum Critobulo, ut idem Auctor narrat. De corporis ipſius forma, & animi indole, lege Thomam Stanlejum *in Hiſtoria Philoſophica* Par. 3. cap. 14. pag. 182. Cauſeus *Gemmarum Antiq.* Tom. 1. Tab. XVI. p. 13. de eo ſcribit: Socrates Sophroniſci Statuarii, & Phanaretae obſtetricis filius, natus eſt Athenis Olympiade LXXVII. tempore belli Peloponneſiaci. Philoſophiae partem illam, quae de moribus agit, Moraliſque propterea dicitur, praecipue coluit. *Socrates Philoſophiam primus revocavit e Caelo* (ait Tullius lib. 5. Tuſcul.), *& in urbibus collocavit, & in domos etiam introduxit, & coepit de vita, & moribus, rebuſque bonis, & malis quaerere.* Apollinis Oraculo judicatus fuit Sapientiſſimus; refert enim Coelius Rhodiginius lib. 13.

lib.13. *Lect. Ant.* cap.1, Chaerephonti cuidam Socratis perfamiliari Pythiam reſpondiſſe haec verba: *Sapiens quidem Sophocles; ſapientior vero Euripides; ſed omnium ſapientiſſimus Socrates*. Aequalem ſemper vultum ſive in proſperis, ſive in adverſis rebus ſervavit: unde Plinius, *Ferunt*, inquit, *Socratem clarum ſapientia, eodem ſemper viſum vultu; nec aut hilari magis, aut turbato*. Duas habuit uxores, Xantippem, ex qua natus eſt Lamprocles, & Myrtonem Ariſtidis juſti filiam, ex qua filios ſuſcepit Sophroniſcum, & Menedemum, vel Menexenum. Audivit Magiſtros Philoſophiae Anaxagoram, Clazomenium, Damonem, & Archelaum. Plurimos habuit diſcipulos diverſarum Sectarum inſtitutores, inter quos primum tenet locum Plato Academiae Princeps; a quo Socratis diſſertationes commemorantur; illum enim nihil unquam ſcripſiſſe conſtat. Tandem ab Anyto, & Melito accuſatus, quod novam Religionem vellet introducere, in vinculis diu fuit, cumque ad mortem condemnatus eſſet, *forti animo* (ut ethnice ſcribit Valerius Max. l.7. c.2.) *& conſtanti vultu potionem veneni e manu carnificis accepiſſet; admoto jam labris poculo, uxori Xantippae, inter fletum, & lamentationem*

vociferanti, innocentem eum perimi. Quid ergo? inquit, nocenti mihi mori ſatius eſſe duxiſti? O immenſam illam Sapientiam, quae non in ipſo quidem vitae exceſſu oblivіſci ſui potuit! Tanta fuit deinde Athenienſibus de morte Socratis poenitentia, ut paulo poſt omnia Gymnaſia facerent claudere, illius accuſatores Melitum morte, Anytum exilio punirent, ipſique Statuam æream Lyſippi Opus dedicarent „. Non Cathedraticis tantum lectionibus Socrates vacavit, inquit Auctor Praefationis *ad Hiſtoriam Philoſophicam* laudati Stanleji. Ubicumque eſſet, ſermonibus & prodeſſe noverat, & delectare. Scholam ipſi Campus, Forum, Compita, amicorum Domus, ipſe denique Carcer (moleſtiſſima licet illa manſio eſſet) praebebat, in qua virtutis, atque eruditionis praecepta traderet. Nemo erat, qui ſapientiae ejus, ſententiarum ſublimium, & adamantinarum, orationiſque facilitate & ſuavitate conſpicuae non eſſet admirator; illaque principatum inter Philoſophos ipſi vindicabant. Verae de uno Deo doctrinae tenax, fortiſſime Deorum pluralitatem impugnabat: unde inimicis ejus calumniae nata fuit occaſio, quaſi ἄθεος eſſet, Diiſque infenſus: quae cauſa etiam ipſis, mortis ſupplicio, ut diximus, eum afficiendi, extitit.

tit. Magnis, nec ſine animorum quadam contentione agitatis,ſive inter Paganos, ſive inter Chriſtianos controverſiis materiam Daemon ejus praebuit, qui rebus ejus praeerat, & eorum, quae paulo poſt ipſi eſſent eventura, exiſteret index. Quod argumentum peculiari capite in Vita ejus tractavit idem Stanlejus. Neque tamen,omni illa virtutis ſuae, & ſapientiae excellentia, Ariſtophanis malignam evitare potuit ſcurrilitatem, qui acerbiſſime eum in Drammate,quod *Nubes* inſcripſit, perſtringere ſuſtinuit. Jonicae Sectae Philoſophia, quae ante Socratem intra unius Scholae ſubſtiterat limites, ex eo inde tempore in varias Scholas, Sectaſque diviſa fuit; quarum nonnullae exiguae & famae, & durationis fuere. Major aliarum fuit celebritas, quae & aetatem tulere. In priori genere Cyrenaica, Megarica, Eleatica, & Eretria commemorandae: in altera Academica, & Cynica, quibus Peripatetica, & Stoica origines debent. Moſaicarum ſententiarum aura aliqua afflatum fuiſſe Socratem,ſenſiſſe videntur Ariſtobolus apud Euſebium *de Praep. Euang.* lib. 13., & Clemens Alexandrinus *Stromat.* 5. Ipſe vero Socrates in Phaedro Platonis, Theuth Aegyptium plurimarum rerum inventorem praedicat.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Theuth autem(ut diximus)eſt idem acMoſes. Plura habet de Socrate S. Juſtinus Martyr *in Cohortat.ad Graecos* pag.32.§.36, & *in Apol.* I. pag.47.§.5.ac pag.55.§.18. Item *in Apolog.* II. pag.99.§.10. Confer etiam Athenagoram *in Oratione contra Graecos* (inter Opera ejuſdem S.Juſtini) pag. 329. §.31.

114. Signum Socratis, ex marmore Capitolino. Cl.Bottarius Tom.I. pag. 13. Tab. xiv. & xv. *Muſei Capitol.* hanc Protomen egregio Commentario illuſtravit. *Socrates* (inquit) *Philoſophus quam pulcher animo, tam facie deformis fuit: quamobrem ipſemet ſuis uxoribus dicere ſolebat (ut refert S.Hieronymus* adverſus Jovin. *circa finem*), *ſe haud dignum eſſe, ut ſui cauſa inter ſe jurgarentur. Plato* in Teet., *& Xenophon* in Conviv. pag. 883. edit. Pariſ. 1625., *eum Sileno ſimilem fuiſſe ajunt; idque confirmat Syneſius in laudibus calvitiei. Caſſiodorus autem* in Pſal.72 *eum appellat* calvum, ventroſum, ſimum; *quod etiam ante ipſum dixerant Galenus, & Lucianus. Hic vero addere juvat, Ariſtophanem illius inimicum ſaepius in ſcenam induxiſſe comicos imagine Socratis perſonatos; quod fecit etiam Eupolis, ut eum ridiculum apud alios redderet: atque hinc originem habuiſſe creduntur quamplurimae lar-*

vae,

vae, ejus faciem repraeſentantes, a Chiffletio, Begero, & Ficoronio in lucem editae. Socratis Imago reperitur etiam in Baſilidianorum Haereticorum gemmis. Porro Sidonius Apollinaris lib. 9. Ep. 9. *narrans, quomodo in Gymnaſiis dignoſci ſolerent Philoſophi, canitie tantummodo Socratem diſtinguit* : Socrates coma candente. *At Xenophon* in Conviv. pag. 891, *eum fuiſſe tradit oculis ſtrabis, grandibus, emiſſitiis, & intumentibus; naſum habuiſſe naribus expanſis, & ſimum &c. Quamplura Socratis capita, omnino inter ſe ſimilia, videri poſſunt apud Cauſeum* Gemm. Ant. (*Tom. I. pag.* 13. *Edit. Romanae*) *num.* 26, *& in Muſeo Florentino Tom.* 1. *Tab.* 41. *quae quidem omnium concordia in hoc effingendo Philoſopho, praeter rationes, & auctoritates allatas, de vera ejuſdem Imagina certiores nos faciunt: quae facile haberi genuina potuit; quoniam Athenis diu ſtetit ipſius Simulacrum* (*ut refert Laertius Diogenes* lib. 2. ſect. 43) *a Lyſippo ex aere conflatum, non vero ex auro, ut in Tertulliani* Apologet. num. 14. legitur. *Lucianus in morte Peregrini meminit cujuſdam picturae, quae Socratem in vinculis cum diſcipulis repraeſentabat. Praeterea faciem Socratis poſſumus videre apud Gorlaeum, & Be-*

Begerum, *& maxime apud Chiffletium*, *qui de vultu Socratis multa*, *& luculenter*, *diſſeruit*„. Confer etiam Stanlejum *in Hiſt. Philoſoph.* Par. 3. cap. I. & ſeqq. pag. 110. &c.; & Gronovium *in Theſauro Graecar. Antiq.* Vol. 2. fol. 66. ubi Socratis Signa, Hermaſque praeſtantiores numerat, & illuſtrat.

115. Mileſii Piſcatores, qui Tripodem extrahunt Sapientiſs. ex Oraculo deferendum; ex veteri Muſivo Romae in Aventino e ruderibus effoſſo anno MDCCVIII. Extat nunc Veronae in Muſeo DD. Canonicorum. Stanlejus *Hiſt. Philoſoph.* par. I. cap. 5. pag. 6. & ſeq. agens de VII. Graeciae Sapientibus (ſunt autem Pittacus, Thales, Bias, Solon, Cleobolus, Miſon, & Chilon) ſcribit: *Horum fama*, teſte Plutarcho in Vita Solonis pag. 80. B., *plurimum aucta fuit Tripode ab uno ad alterum miſſo*, *generoſe illis*, *& modeſte ſibi invicem concedentibus*. Cujus rei occaſionem ita fere Diogenes Laertius I. 28. & Valerius Maximus IV. I. expoſuere: *Jonici adoleſcentes quidam a Piſcatoribus Mileſiis jactum retis emerunt: rete educto, aurea menſa Delphica magni ponderis extracta eſt: orta inde contentio, illis piſcium ſe capturam vendidiſſe affirmantibus, his fortunam tractus ſe emiſſe dicentibus: res demum propter novi-*

novitatem, & magnitudinem pecuniae, ad univerſum ejus Civitatis populum eſt delata. Delphos a Mileſiis miſſum, reſponſumque a Deo eſt:

De Tripode ex Phoebo quaeris, Mileſia proles,
Huic Tripodem addico, cui ſit Sapientia prima.

Tum Mileſii communi conſenſu Thaleti dederunt: ille ceſſit Bianti, Bias Pittaco, is protinus alii, deincepſque per omnium Sapientum orbem. Ad ultimum ad Solonem pervenit, qui & titulum ampliſſimae ſapientiae, & praemium ad ipſum Apollinem tranſtulit. Aliter tamen iſta referuntur a Callimacho in Jambis apud Laertium l. c. ſect. 28. *Bathyclem enim quemdam, Arcadem, phialam, ait, reliquiſſe, atque juſſiſſe dari Sapientum primo, datamque Thaleti: quam ille Apollini Didymeo miſerit*, cum iſta, ſecundum Callimacum, inſcriptione:

Plebem regenti me, Thales Nileo dat:
Clarum bis, hoc, qui jam aſſecutus eſt donum.

Pedeſtris autem oratio ſic ſe habet. *Thales Examii filius, Mileſius, Apollini Delphico Graecorum hoc praemium bis nactus dicat. Qui autem circumtulerat phialam, Bathyclis filius,*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

filius, *Thirion vocabatur*: Alludunt ad hanc fabulam etiam ſequentes Phoenicis Colophonii verſus:

Thales ſuorum civium optimus longe,
Et pluribus mortalibus ſui Secli
Praeſtantior, accepit auream pelvim.

Eudoxus autem Cnidius, Evanteſque Mileſius, ajunt, Croeſi amicum quemdam aureum poculum a Rege accepiſſe, ut illud Sapientiſſimo Graecorum daret; ipſumque Thaleti dediſſe, perveniſſeque illud poſtremo ad Chilonem. Ei vero, cum a Pythio quaereret, quiſnam eſſet ſe ſapientior?, reſponſum, eſſe Myſonem: hunc Eudoxus pro Cleobulo; Plato pro Periandro ponit. De ipſo haec fuere Apollinis verba:

Oetaeum quemdam prognatum Chene Myſonem,
Te magis eſſe ajo rebus ſublimibus aptum.

Miſſus autem (ut rogaret) fuerat Anacharſis. Daedacus Platonicus, & Clearchus phialam a Croeſo ad Pittacum miſſum, atque ita in orbem circulatam ferunt. Andro vero in Tripode (qui liber videtur fuiſſe totus de hoc argumento agens, Clementi Alexandrino etiam allegatus, Olympiade L Thaletem, ceteroſque VI. Sapientes floruiſſe probaturo), *Argivos ait virtutis praemium Sapientiſſimo Graecorum Tripoda conſtituiſſe,*

idque

idque Ariſtodemo Spartano fuiſſe adjudicatum, qui idem conceſſerit Chiloni. Meminit Ariſtodemi Alcaeus quoque hoc modo: Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Nam dicunt quoque Ariſtodemum
Non imbellia verba
Spartae haec explicuiſſe:
Pauper nemo probus, quantivis dives habetur.

Sunt qui dicunt, a Periandro ad Thraſybulum Mileſiorum Tyrannum onuſtam navem miſſam fuiſſe. Ea vero cum circa Coum mare naufragium feciſſet, inventum poſt a quibuſdam Piſcatoribus Tripodem. Phanodicus vero circa mare Atticum amiſſum, atque in urbem delatum ſcribit, & ex Decreto Publico Bianti miſſum. Alii a Vulcano fabrefactum tradunt, ac pro munere Pelopi a Deo datum, cum ille uxorem duceret: demum ad Menelaum perveniſſe, raptumque cum Helena ab Alexandro, in Coum mare fuiſſe conjectum a Lacaena (Helena), *rixarum eum cauſam fore* (Oraculo eam in rem allegato) *adferente. Poſtea, cum quidam illic Lebedii retis jactum mercati eſſent, Tripoda quoque fuiſſe comprehenſum: & cum exorto cum Piſcatoribus jurgio Coum detuliſſent, nihilque proficerent, Miletum, quae erat Metropolis, appellavere. Miſſi a Mileſiis Legati fuere; quibus*

bus ſpretis, bellum Cois Mileſii intulerunt: plurimiſque hinc inde cadentibus, Divino Oraculo reſponſum eſt, Sapientiſſimo dandum Tripoda. Moxque in Thaletem utraeque partes conſenſere (Cois Subenter homini privato jam concedentibus, quod acerbiſſimarum antea inter ipſos, Mileſioſque controverſiarum cauſa extiterat). *Eum vero Thales, poſtquam in orbem circumlatus, ad ſe rediiſſet, Didymaeo devovit Apollini. Cois reſponſum ab Apolline obtigerat:*

Non prius Ionii, Meropeſque a Marte recedent,
Quam Tripodem auratum, pelagus quem miſit in altum
Vulcanus, vos rurſum ipſi mittatis in Aedes:
Mox hominis, cui ſit ſapientia noſcere promta,
Quae ſunt, quae fuerint, quae mox ventura trahantur.

Mileſiis, ut ſupra jam diximus, reſponſum:

De Tripode ex Phoebo quaeris Mileſia proles. *Et reliqua.*

Hucuſque Laertius. Plutarchus vero in Vita *Solon.pag.*80.ſequentia addit:„Thalete Biantem ſe ſapientiorem eſſe affirmante, ad illum pervenit, ab illo rurſus ad alium miſſus eſt, tan-

tanquam ſapientiorem. Inde ita per circulum eundo, rediit iterum ad Thaletem. Poſtremo Mileto Thebas translatus, & Apollini Iſmenio eſt conſecratus. Theophraſtus auctor eſt, Prienem primum ad Biantem eum fuiſſe deſtinatum, deinde ad Thaletem, remittente eum Miletum Biante: Ita apud omnes circumlatum rediiſſe ad Biantem, ad extremum Delphos deportatum. Haec fama eſt a pleriſque vulgata; niſi quod donum, pro menſa, alii phialam a Croeſo miſſam, alii relictum ibi a Bathycle poculum prodant.

116. Pictura ex vetuſtiſſimo Dioſcoridis Codice in Auguſtiſſima Bibliotheca Caeſarea Vindobonenſi ſervato, qui ſcriptus fuit ineunte ſexto Saeculo juſſu Julianae Auguſtae, Flavii Anicii Olibrii & Placidiae Auguſtae filiae; uxoris Ariobindi, cui in ſeditione contra Imperatorem Anaſtaſium Dicorum Imperium fuit oblatum. Haec mater extitit Flavii Anicii Olibrii Junioris Conſulis ſine Collega Anno Chriſti 491. Codex iſte ornatus eſt picturis variis, & ipſius Julianae Auguſtae Imagine. De eo peramplam deſcriptionem fecit Petrus Lambecius *in Bibliotheca Caeſarea* lib. 2. cap. 6. p. 519. Secundum vero ejuſdem Codicis folium, ut ipſe inquit, continet picturam, quam nos heic exhibemus.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

mus. Liber, aureum habet fundum, & ſeptem repraeſentat antiquos Philoſophos Medicos. Primo loco ſedet *Chiron*, quem Plinius *Hiſtoriae Naturalis* lib. 7. cap. 56. refert *herbariam, & medicamentariam artem inveniſſe*. Floruit is Saeculo ante Aeram Chriſtianam decimotertio; &, teſte Homero *Iliad.* Λ. Achillis fuit Praeceptor in Arte Chirurgica. A dextro Chironis latere, ſedet *Machaon* (nomen adſcribitur in pictura ad ſingulos, a noſtro egregio Chalcographo tamen omiſſos), qui Aeſculapii filius, & Podalirii frater, Saeculo ante Aeram Chriſtianam duodecimo in bello Trojano occubuit. Meminit ejus idem Homerus *Iliadum I.* Sub Machaone ſedet *Pamphilus*, non quidem ille Platonis diſcipulus, & Epicuri in Inſula Samo Praeceptor, ſed alter Alexandrinus, profeſſione Grammaticus, de quo Galenus ſcribit in libri ſexti Prooemio. Sub Pamphilo ſedet *Xenocrates*, non Calcedonius ille, qui Platonis fuit diſcipulus, & Speuſippi in Schola ſucceſſor, ſed ille Patria Aphrodiſienſis, quem Galenus loco citato teſtatur, vixiſſe Avorum ſuorum tempore. Natus eſt autem Galenus ſub Imperatore Hadriano. Trium reliquorum, qui ſedent ibidem a ſiniſtro Chironis latere, primus eſt *Sextius*

Ni-

Niger, quem Plinius lib. 1. tradit, Romanum fuiſſe, & lib. 32. cap. 3. diligentiſſimum Medicinae Auctorem nuncupat. Sub Sextio Nigro ſedet *Heraclides* Tarentinus, cujus meminit Dioſcorides in Prooemio lib. 1, eumque Cornelius Celſus docet, fuiſſe addictum Sectae Empiricae. Sub Heraclide Tarentino ſedet *Mantias* Erophili ſectator, & ejuſdem Heraclidis Praeceptor, de quo plura ſcribit idem Galenus in Prooemio lib. VI. Vide Petrum Lambecium loco citato, Bernardum Montfauconium *in Paleographia Graeca* pag. 195, & Jacobum Gronovium *in Theſauro Graecar. Antiquit.* Tom. III. fol. LIII, qui omnes erudite hanc egregiam Dioſcoridiani Codicis picturam exhibent, ac illuſtrant.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

117. Caput Solonis, ex gemma apud Fulvium Urſinum. Is patria Salaminus fuit, unus ex ſeptem Graeciae Sapientibus. Athenienſibus leges dedit poſt Codri mortem, & annum ordinavit, ac menſes: claruitque (ut ſcribit Gellius lib. 17. cap. 21.) Olympiade 47, vel, ut aliis placet 46. Croeſo in Ciliciam profecto, Urbem condidiſſe, atque ex ſuo nomine Solos appellaſſe, ſcribit in Solonis Vita Diogenes Laertius. Ad Solios tamen Cypri, non ad Solenſes Ciliciae ſpectare,

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ſtare, ex ipſius Solonis ad Philocyprum Regem Elegis apparet, a Plutarcho in ejuſdem Vita recitatis. *In dubia* & ſuſpecta ad Pherecidem Epiſtola, Solonem itineris in Aegyptum ſocium habuiſſe ſe, ait Thales, & cum Sacerdotibus, & Aſtronomis Ægyptiis utrumque eſſe converſatum. Idem teſtatur Plato in Timaeo. Tradit Diodorus lib. 1, Solonem multa de legibus Aegyptiorum (ut Lycurgum) in Legum ſuarum collectionem tranſtuliſſe. Cicero lib. 2. *de Legibus* teſtatur, Solonem Aegyptiorum profuſionem in ſepeliendis cadaveribus apud Graecos compreſſiſſe: indeque Attico jure conſtitutum eſt, ne quis ſepulcrum operoſius faceret, quam quod decem homines efficerent triduo, ac ne id opere tectorio exornaretur. Cum alibi laudatus Diodorus Moſaicis Legibus uſos Aegyptios docuiſſet, inde fit, ut pleraque Athenienſium inſtituta Moſaicis fuerint conſimilia. Inter illuſtriora Solonis effata celebratur illud, quo Diis honorem, parentibus reverentiam exhiberi praecipiebat. Atque ea ſane a Decalogo petita erant, ut ſcribit Huetius Propoſit. 4. pag. 54. Plurima Solonis inſtituta, Valerii Publicolae opera & auctoritate Romanos admiſiſſe, perhibet Plutarchus *in Comparat. Solon. & Public.* Extat apud Spo-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Sponium *in Itin. Athen.* nummus Solonis, cum Jove, & Diana Ephaeſia, cujus haec Epigraphes eſt: ΚΟΙΝΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ. ΤΩΝ. ΕΝ ΙΩΝΙΑ. De gemma Fulvii Urſini, ex qua nos Solonis Imaginem exhibuimus, atque de aliis ejuſdem Sapientis Protomis conſulatur Gronovius *in Theſauro Graecar. Antiq.* Vol.2.fol.31. Vide etiam Stanlejum in *Hiſt. Philoſoph.* Parte I. pag. 28, & ſeqq., Meurſium in *Solone* cap.3, & noſtros Libros *Hiſtoricum, & Antiquarium.* Quanta diſcendi cupiditate flagraverit Solon, colligitur ex Valerio Maximo lib.8. c.7. ſupremum illius vitae diem referente his verbis: *Quum, aſſidentibus amicis, & quadam de re ſermonem inter ſe conferentibus, fatis jam preſſum caput erigeret, interrogatus, quapropter id feciſſet, reſpondit; ut cum iſtud, quidquid eſt, de quo jam diſputatis, percepero, moriar. Migraſſet propterea ex hominibus inertia, ſi ea animo vitam ingrederentur, quo eam Solon egreſſus eſt.* Illius, ſupra ceteros Graeciae Sapientes, meminit Auſonius *in Sapient.*

De more Graeco prodeo in ſcenam Solon,
Septem Sapientum fama cui palmam dedit.

Defuncto Solone, ei Statuam in Foro honoris cauſa Athenienſes poſuerunt. Aelianus *Var. Hiſtor.* lib.8. cap.16. ſcribit: *ſtatuerunt (Athe-*

Remp. latis legibus conſtitutam poſuiſſe Salaminios eam conſtet, praeſertim ex Demoſthene in Orat. *De falſa legatione*, quae habita fuit Olympiadis cix. anno ii, ut Anonymus Auctor docet *in deſcriptione ſua Olympiadum ad eum annum*. Ab eo vero tempore, ſi retro computes ad Olympiadis xlvi. annum iii, quo Remp. latis legibus Solon noſter ordinavit, ſunt anni cclii. Jam, ſi his ducentis quinquaginta & duobus annis, quinquaginta illos dempſeris, ante quos Solonis Statuam Salamine dedicatam ait Demoſthenes; reliqui ſunt poſt id tempus anni ducenti & duo. Quod ſi ita res ſe habet, erit Statua haec dedicata circa Olympiadis xcvii. annum i. Et haec ipſa eſt, ut exiſtimo, de qua agit Diogenes Laertius, cujus Inſcriptionem quoque refert in hunc modum: *Statuae vero ejus hoc inſcriptum eſt*:

Quae dudum inſanas Medorum propulit iras,
Legiferum Salamis pulchra Solona tulit.

Diogenes Laertius dicit: *Floruit* (*Solon*) *quidem maxime circa Olympiadem quadrageſimam ſextam, cujus tertio anno Archon fuit, uti auctor eſt Soſicrates, quo tempore etiam leges tulit*. Quo quidem tempore regnabat in Judaea Sedecias, qui Regnum orſus eſt ab

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

11 C Olym-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. Olympiadis xlvi. anno iii. id eſt octennio ante conditas ab eo leges. Hinc eſt illud Iſidori in Chronico: *Sedecias regnat annos undecim. Per idem tempus Sappho mulier in Graecia diverſo Poemate claruit: Solon leges Athenienſibus dedit*. Vide Meurſium apud Gronovium Vol. v. p. 2001. & ſeqq.

118. Caput Carneadis, ex Muſeo Capitolino. Laertius lib. 4. ſegm. 64. eum incultum fuiſſe ait, multoque ſtudio abſtractum; qualem profecto hoc Signum exhibet. Cicero lib. 5. *de Finibus* hujus Philoſophi Imaginem Athenis, inter alias Virorum Illuſtrium, collocatam fuiſſe ſcribit: *& ſi multa in omni parte Athenarum ſunt in ipſis locis indicia ſummorum Virorum; tamen ego illa moveor exedra: modo enim fuit* CARNEADES, *quem videre videor: eſt enim nota Imago; a ſedeque ipſa, tanta ingenii magnitudine orbata, deſiderari illam vocem puto*. Urſinus *Imaginum Virorum Illuſtr*. Par. I. num. 14. narrat, Carneadis Signum ex marmore apud Card. Farneſium extitiſſe. Bellorius neſcio an illud ipſum nobis exhibeat *Imag. Vir. Illuſt*. Par. 1. n. x, quod item penes Card. Farneſium aſſerit fuiſſe aſſervatum. Celeberrimus iſte PhiloſophusEpicomum vel Philocomum patrem habuit, ut Laertius lib. 4. cap. 62. teſtatur, utque nos do-

docet Herma, quem exhibet memoratus Bellorius ΚΑΡΝΕΑΔΗΣ ΦΙΛΟΚΩΜΟΥ ΚΥΡΗΝΑΙΟΣ. Patria Cyrenaeus fuit, & a Stoico Diogene Dialecticam didicit. Egeſini Academici diſcipulus, eidem in Schola ſucceſſit, quem ab Arceſila quartum Cicero numerat mediae Auctore Academiae: novam vero ipſe Carneades inſtituit. Qua occaſione Romanam Legationem ſuſceperit, narrat Uſſerius *in Annalibus* ad annum Mundi 3849. ante Aeram Chriſti 155. pag. 351, ſcribens; *P. Scipione & M. Marcello Conſulibus, Athenienſes ad Senatum Populumque Romanum tres illius aetatis nobiliſſimos Philoſophos Legatos miſerunt, Carneadem Academicum Patria Cyrenaeum, Diogenem Stoicum natione Babylonium, & Critolaum Peripateticum; ut mulctam* 500. *talentorum, propter Oropi vaſtationem, judicio Sicyoniorum, ſed auctoritate Senatus, eis impoſitam, remitti impetrarent. Et in Senatum quidem introducti, interprete uſi ſunt Caecilio* (*vel C. Acilio potius*) *Senatore: ſed ante ipſi ſeorſum, quoque, quiſque oſtentandi gratia, magno conventu hominum diſſeruerunt. Tum admirationi fuiſſe, ajunt Rutilius & Polybius, Philoſophorum trium ſui cujuſque generis facundiam. Violenta enim & rapida Carneades*

dicebat, ſcita & terecia Critolaus, modeſta Diogenes & ſobria. Addit Clitomachus in Hiſtoria ſua Graece ſcripta, cum Carneadet (cujus ipſe Clitomachus auditor fuit) & Stoicus Diogenes ad Senatum in Capitolio ſtarent, A. Albinum, qui tum Praetor erat, jocantem dixiſſe: Ego tibi Carneades, Praetor eſſe non videor, quia Sapiens non ſum, nec haec urbs, nec in ea civitas: *atque illum reſpondiſſe*, huic Stoico non videris. *Audito vero Carneade, Cato Cenſorius quamprimum Legatos cenſuit dimittendos: quoniam illo viro argumentante, quid veri eſſet, haud facile diſcerni poſſet.* Obiit Carneades nonagenarius, teſte Cicerone *Academ. Quaeſt.* lib. 2. circa initium, & Valerio Maximo lib. 8. cap. 7; vel ſaltem annorum LXXXV. ſi fides habenda ſit Chronico Apollodori apud Laertium lib. 4. ſegm. 65. De hujus Philoſophi Imaginibus vide Gronovium *Graec. Antiq.* Volum. III. fol. V.

119. Caput Theophraſtis, ex marmore Muſei Capitolini. Natus eſt Ereſſi, quae maritima Lesbi Urbs fuit in colle poſita, ut teſtantur Plutarchus *de Exil.* pag. 605., & Laertius lib. v. cap. 36. Patrem Melantam habuit, Apollodoro auctore. Alii, ut Suidas refert, eum Leonte genitum prodiderunt.

Pri-

Digitized by Google

Primo Tyrtamus vocabatur. Ariſtoteles, cujus auditor fuit, ob eloquentiae divinam ſuavitatem, Euphraſtum, deinde Theophraſtum appellavit. Praeterea eum tanti fecit, ut, cum praeſtantiſſimorum diſcipulorum copia judicium morari potuiſſet, hunc tamen reliquis omnibus anteponere non dubitarit. Elegans hujus rei narratio eſt apud Gellium lib. xiii. cap. v. Hermippus ſcribit, eum ad horam condictam in Peripaton ſcholam ſuam ire ſolitum corporis nitido & exacto cultu, illicque ſedentem, cum verba faceret, orationem ſic inſtituere, ut nullum geſtum praetermitteret, nullam figuram corporis argumento convenientem. Atque hinc tanta diſcipulorum multitudo, qui ad duo millia ſectabantur. Tamen urbem deſerere coactus eſt cum ceteris Philoſophis, perlato Sophoclis decreto; quod haud multo poſt Athenienſes, agente Philone, abrogarunt, & Scholae Theophraſtum reſtituerunt. Vixit annos lxxxv; & tamen de brevitate vitae queſtus eſt: Cicero lib. iii. *de Finibus*: „ *Theophraſtus autem moriens accuſaſſe naturam dicitur, quod cervis, & cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil intereſſet; hominibus, quorum id maxime interfuiſſet, tam exiguam vitam dediſſet: quorum ſi aetas eſſe potuiſſet longinquior,*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. *quior, futurum fuiſſet, ut omnibus perfectis artibus, omni doctrina hominum vita erudiretur.* Plurima ingenii ſui monumenta reliquit, ut ſcribit Petrus Caſtellanus *in Vitis Veterum ac illuſtrium Medicorum* apud Gronov. Vol. x. pag. 879. Confer Stanlejum *Hiſt. Philoſ.* Par. v. pag. 491. & ſeqq. Floruit anno ante Aeram Chriſti Vulgarem 282. Cl. Bottarius Tom. I. Muſei Capitolini. Tab. xxiv. pag. 19. illuſtrans Theophraſtis Protomen, quam nos heic exhibemus, ait: „ Faber *Comment. in Imag. Illuſtr.* num. 143, & Bellorius *Imag. Vir. Illuſtr.* Part. 1. num. 38. referunt marmor, quod etiam paucis ab hinc annis erat penes Marchionem de Maximis, in quo ſcriptum, ΘΙΟΦΡΑΣΤΟΣ ΜΕΛΑΝΤΑ ΕΡΕΣΙΟΣ. At valde differt Imago hujus Philoſophi, quae eſt apud Fabrum, ab ea, quae videtur in collectionibus Fulvii Urſini n. 59. Part. II, atque Bellorii, qui ſuis typis magis ſimilitudinem marmoris ſunt aſſequuti: atque ego neſcio, cur Gallaeus, qui eam Fabro ante incidit, ab illa receſſerit; licet memoratus *Faber Com. in Imag. Illuſtr. Vir.* num. 143. adfirmet, eum id egiſſe, ut imitaretur imaginem, quae erat penes Achillem Statium „. Plura vide de Theophraſtis imaginibus apud Gronovium *in Theſauro Graec.*

Graec. Antiquit. Vol. 2. fol. 92, ac Vol. 2. pag. 333. 347. 370. & 879.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

120. Caput Epicuri, ex marmore, juſſu BENEDICTI PAPAE XIV. antiquarum rerum Mecoenatis Sapientiſſimi, in Muſeum Capitolinum tranſlato. Erutum fuit hoc Signum egregium anno 1742. dum nova porticus Baſilicae Liberianae S. Mariae Majoris, quae dicitur ad Praeſepe, extrueretur. Eſt Herma biceps: una facies Epicurum, altera Metrodorum ejus diſcipulum exhibet, qui ei cariſſimus erat, cujuſque filios in Teſtamento Epicurus ſuis haeredibus maxime commendavit. Vide Cl. Bottarium Tom. I. Muſei Capitolini Tab. XI. pag. 12. Epicurus filius Neoclis, Sami natus, vel educatus eſt, teſte Cic. lib. 1. *de Nat. Deor.* Anno aetatis ſuae 32, Scholas Mytilenis, & Lampſaci per quinquennium habuit, ut ſcribit Diogenes Laertius in ejus Vita. Floruit anno 301. ante Aeram Chriſti Vulgarem. Nonnulli authumant, multa de eo falſo aſſerta a quodam Diotimo Philoſopho, Stoica Secta, & vitae inſtituto eidem adverſo. Inter alia, quod male ſenſerit *de voluptate*, eamque laudaverit mobilem & ſenſibus percipiendam. Hujus rei teſtis eſt S. Gregorius Nazianzenus, qui Athenis educatus, & Athenien-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

nienſium Sectarum plene conſcius, in ſuis Jambicis diſerte ſcribit, Epicurum poſuiſſe ſummum bonum in voluptate ſtabili, quae in animo potiſſimum ſita eſt. Valde tamen Philoſophiae ejus nocuit abuſus quorumdam ex Sectatoribus ejus: unde factum eſt, ut tanquam omnium vitiorum ſcaturiginem, omniſque in moribus corruptelae fontem, eum haud pauci jure faſtidirent. Stanlejus putat, tum minus firmam corporis, qua uſus eſt, valetudinem, tum ſummam ejus ſobrietatem, affatim argumentorum ad diluendas, quae ſparſae contra Epicurum fuere, calumnias ſuppeditare. Sed neque Arae, memoriae ipſius poſt fata dicatae, hominem eum fuiſſe credere patiuntur, itaut inimici ejus volunt, voluptatibus addictum. Cetera notum omnibus, principia rerum atomos, & vacuum eum ſtatuiſſe: Mundum vero, contra quam Ariſtoteli, atque aliis eſt viſum, aeternum crediſſe. Immo plura novitatis ſuae argumenta ipſum praeſeferre affirmavit. Porro artium, & ſcientiarum incrementa, argumentum ſuppeditant omni exceptione majus exiguae ejus aetatis. Doctrinam Epicuri de Univerſo, Providentia, & rerum principiis elegantiſſimo carmine Lucretius explicavit; vitamque ejus Petrus Gaſſendus, Philoſophiae

phiae Epicureae inſtaurator, delineavit, ut legitur in Praef. *ad Hiſt. Philoſophic.* Stanleji. S. Juſtinus tamen *in Cohortat. ad Graecos* pag. 9. §.4. de Epicuro ſcribit: *Epicurus Athenienſis, filius Neoclis, rerum principia eſſe ſtatuit corpora, quae ratione percipiuntur, vacui expertia, & ingenita, quaeque nec corrumpi, nec frangi poſſunt, nec ex partibus conformari, aut immutari, ac propterea ratione percipiuntur.* Abſurdam quoque Epicuri, aliorumque de Deo, & Mundo ſententiam S. Theophilus lib. II. *ad Autolycum* (inter Opera ejuſdem S. Juſtini p. 372. §.4.) egregie confutavit, ſcribens: *Quidam ex Porticu Deum omnino negant eſſe, qui, ſi quis ſit, nullius curam gerere, praeter quam ſui. Atque haec quidem omnino Epicuri, & Chryſippi ſtultitia pronuntiavit: Alii omnia fortuito fieri aſſerunt, ac Mundum ingenitum eſſe, & aeternam naturam: ac omnino nullam Dei eſſe providentiam dicere auſi ſunt; ſed Deum tantummodo eſſe volunt uniuſcujuſque conſcientiam.* Mox, ut oſtendat Epicuri doctrinam omnibus flagitiis amicam, lib. III. p. 410. §.6. ſubdit, *Epicurus, praeterquamquod Deum non eſſe docet, auctor eſt, ut cum matribus, & ſororibus conſuetudo ſtupri habeatur, ac ejuſmodi facinora patrentur, quaecumque reli-*

quis legibus Romanorum, & Graecorum prohibentur. Cur igitur Epicurus, & Stoici inceſtos cum ſororibus & maſculis concubitus docent? qua doctrina Bibliothecas impleverunt, ut a teneris infanda flagitia ediſcerentur. Sed quid attinet pluribus circa eos immorari, cum de iis etiam, quos appellant, diis ſimilia praedicaverint? Hortus in Urbe privati hominis ante Epicurum nullus fuit, ut animadvertit Jo. Meurſius lib. III. *de Athenis Atticis* c. x. Ipſos ille primus introduxit. Plinius lib. 19. cap. 4. *Jam quidam hortorum nomine in ipſa Urbe delicias, agros, villaſque poſſident. Primus hoc inſtituit Athenis Epicurus, otii magiſter. Uſque ad eum, moris non fuerat in oppidis habitari rura.* Et emit ille quidem minis octoginta, atque in eo eſt philoſophatus. Diogenes Laertius in ejus Vita lib. x. cap. x. *Undique ad eum conveniebant, & vivebant cum ipſo in horto, ut ait Apollodorus; qui & addit, minis octoginta emiſſe.* Ac moriens hortum legavit Hermacho; ut ex Teſtamento ejus apparet, quod Diogenes poſtea memorat. Meminit ejus etiam Apollonius Tyaneus in Epiſtola quadam ad Euphratem: *Ex Epicuri ſermonibus ille, qui de voluptate eſt, non amplius opus habet patrocinio ullius ex horto, aut ex diſciplina ejus: nam veriſſimus*

etiam

etiam iis, qui in porticu, habitus fuit. Juvenalis Sat. XIII. verſ. 122. 123.

non Epicurum
Suſcipit, exigui laetum plantaribus horti.

Et Sat. XIV. verſ. 319.

Quantum, Epicure, tibi parvis ſuffecit in hortis.

Propertius quoque l. III. Eleg. XX. v. 25. 26.

Illic vel ſtudiis animum emendare Platonis
Incipiam; aut hortis, docte Epicure, tuis.

Et Cicero, *de Nat. Deorum lib.* I. *Cur tantum Epicuri hortus habuerit licentiae.* Et heic videntur ſepulcra ſua habuiſſe, qui de Secta ejus eſſent. Ecce enim apud Heliodorum Aethiopic. lib. I: *Haec vero, hortum noſti, inquit, in quo monumentum eſt Epicureorum.*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

121. Caput Archytae Tarentini Philoſophi Pythagorici, ex Nummo apud Fulvium Urſinum, de quo conſulantur Gallaeus, & Bellorius. Hujus Philoſophi effigiem exhibent etiam Leon. Auguſtinus ex corniola, & Faber ex alio Nummo, in cujus antica legitur Archytae nomen, & in poſtica viſitur piſcis. De Archytae imaginibus qui plura ſcire cupit, adeat Gronovium *Graecarum Antiquitatum* Volumine II. folio 49; conferatque Andreae Schmidii Diſſertationem

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

de Archyta. Hic, ut Stanlejus ſcribit *Hiſtoriae Philoſophicae* Part. VIII. pag. 820, Mneſagorae, ſive, ut Ariſtoxenus ait, Heſtiaei filius fuit; Platonemque, cum a Dionyſio necandus eſſet, per Epiſtolam eripuit. Admirationi apud plurimos habitus in omni virtutis genere, ſepties Tarentinis civibus praefectus eſt; cum ceteri pluſquam annum imperare lege prohiberentur. Plato vero binas ad hunc reſcripſit Epiſtolas. Ariſtoxenus refert, eum exercitui praefectum, nunquam victum eſſe. Semel invidiae ceſſurus, imperio ſe abdicavit: quo facto, ſtatim in hoſtium poteſtatem exercitus conceſſit. Naufragio periiſſe, ex Horatio colligitur, qui lib. I. Ode 28. nautam inducit, ea de re ita cum eo expoſtulantem:

Te maris, & terrae, numeroque carentis
arenae
Menſorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva mari-
num
Munera: nec quicquam tibi prodeſt
Aerias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum, morituro.

Primus hic Mechanica, mechanicis principiis uſus, forma artis concepta, tradidit, cochleaſque fecit, & trochleas. Dicere ſolebat,

bat, teſte Cicerone *de Amicit.* cap. 23, ſi quis in Caelum aſcendiſſet, naturamque Mundi, & pulcritudinem ſyderum perſpexiſſet, inſuavem illam admirationem ei fore; quae jucundiſſima fuiſſet, ſi aliquem, cui narraret, habuiſſet. *Orationem ejus de voluptate* Cato refert apud Ciceronem *de Senect.* cap. 12; quae ita fere ſe habet: Nullam capitaliorem peſtem, quam corporis voluptatem, hominibus dicebat a natura datam; cujus voluptatis avidae libidines, temere,&effrenate ad potiundum incitarentur. Hinc Patriae proditiones, hinc rerum publicarum everſiones,hinc cum hoſtibus clandeſtina colloquia naſci: nullum denique ſcelus, nullum malum facinus eſſe, ad quod ſuſcipiendum non libido voluptatis impelleret: ſtupra vero, & adulteria, & omne tale flagitium, nullis aliis illecebris excitari, niſi voluptatis: Cumque homini, ſive natura, ſive quis Deus nihil mente praeſtabilius dediſſet; huic divino muneri, ac dono nihil eſſe tam inimicum, quam voluptatem. Nec enim, libidine dominante, temperantiae locum eſſe; neque omnino in voluptatis regno virtutem poſſe conſiſtere.

122. Caput Euclidis Megarenſis Philoſophi Socratici, ex Nummo æreo in Theſau-

ro

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

ro Chriſtinae Reginae Aug. cum epigraphe ΡΕΩ.ΜΕΓΑ...quae Patriam ejus innuit.Vide Bellorium, & Menagium. Euclides, teſte Stanlejo *Hiſt. Philoſ.* Part. III. pag. 263. & ſeqq., Megaricae Sectae auctor, Megaris urbe ad Iſthmum poſita, ortus eſt, referente Laertio II. 106. Parmenidis librorum valde ſtudioſus initio fuit, poſtea Athenas, Socratis audiendi cauſa, adivit. Paulo ante Athenienſes decreto caverant, qui Megaris civis eſſet, ſi intuliſſe Athenas pedem deprehenſus eſſet, ut ea res ei homini eſſet capitalis: tanto Athenienſes Megarenſium odio flagrabant. Tum Euclides, qui indidem Megaris erat, quippe ante id decretum, & eſſe Athenis, & audire Socratem conſueverat, poſtquam id decretum ſanxerunt, ſub noctem, quum adveſperaſceret, tunica longa muliebri indutus, & pallio verſicolore amictus, & caput rica (quam velamen muliebre interpretatur Varro) velatus, e domo ſua Megaris Athenas ad Socratem comeabat; ut vel noctis aliquo tempore, ſermonum, conſiliorumque ejus particeps fieret. Rurſumque ſub lucem millia paſſuum paulo amplius viginti eadem veſte illa tectus redibat. Mortuo Socrate, Plato, cum ceteris Philoſophis, tyrannorum metu ad ipſum Megara ſe contule-

tulerunt, hoſpitioque ab eo humaniſſime excepti fuere. Litigioſis autem diſputationibus cumprimis fuit addictus; propterea que Socratis reprehenſionem incurrit, qui eum cum Sophiſtis contendere poſſe, non cum hominibus diſputare ajebat. Atque eidē ingenio ſuo indulgens, *Sectam* inſtitpit, quae *Megarica* prius a loco natali, inde *Eriſtica* ab indole contentioſa diceretur. Unde & Diogenes non *Scholam*, ſed *merum ſel* eam eſſe ajebat; Eoque ſpectat etiam iſta Timonis reprehenſio:

Hos ego nugarum nolim curare patronos;
Seu Phoedona mihi narres, ſeu libitus aptum
Euclidem, Megaras rabidis qui litibus implet.

Poſtremo Dialectica eſt vocata; idque primum Dionyſius Carthaginienſis ei nomen dedit, quod interrogationibus, & reſponſionibus eorum diſcurſum abſolvi videret. Unicum eſſe bonum affirmabat, cujus diverſa tantum ſint nomina, *Prudentiae* ſcilicet, *Dei*, *Mentis*, *&* *cetera*. Adverſa *Bono* omnia tollebat; nihil tale in rerum natura dicens exiſtere. Vide Laertium lib. II. & VI. Celeberrimum tamen in Scholis Euclidem fuiſſe, Plutarchus ait *de Amor. Frat.* p. 489. Inter-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

terrogatus a nonnemine, quales nam ſint Dii, & quibus rebus maxime delectentur? *cetera quidem ſe ignorare* reſpondit; *ut curioſos illis odio eſſe, certo ſcire.* Euclidis ſcripta recenſent Laertius II. 106, & Suidas Εὐκλ.

123. Signum Speuſippi Platonis in Academia Succeſſoris, ex marmore Fulvii Urſini, in cujus pectore legitur, CΠΕΥCΙΠΠΟC ΕΥΡΥΜΕΔΟΝΤΟC ΑΘΗΝΑΙΟC. Athenienſis enim fuit, ex pago Myrrhinuſio Pandioniae Tribus; Patremque Eurymedontem habuit, & Matrem Platonis ſororem, cui nomen Potones. Domeſticis Platonis Avunculi ſui inſtructus eſt documentis; quem etiam quaſi Philoſophiae haeredem reliquit. Dionis, quamdiu Athenis vixit, ſumma familiaritate eſt uſus. Platoni in poſtremo ejus in Siciliam itinere, quod importunis Dionyſii precibus victus ſuſceperat, comes fuit. Primus in Mathematicis diſciplinis quid eſſet commune, inveſtigavit; eaſque ſibi invicem junxit; quod & in ceteris ſcientiis jam ante eum Plato praeſtiterat. Primus item, quae ab Iſocrate dicebantur, arcana edidit. Gratiarum Signa in Schola, quam Plato extruxerat, collocavit. Diſcipulas Laſtheniam, & Axiotheam, perinde ac Plato, habuit. Octo annis Scholae prae-

praefuit. Tandem paralyſi ſolutus, ad Xenocratem miſit, quem ut ejuſdem Scholae onus ſuſciperet, exoravit. Ferunt, hunc ſenio confectum, ſibi mortem conſciviſſe moerore impulſum. Plutarchus vero ſcribit, illum pediculis inferveſcentibus interiiſſe. Multa de rebus Philoſophicis ſcripſit, ſive Commentaria, ſive Dialogos, qui a Diogene commemorantur. Ejus libros Ariſtotelem tribus talentis emiſſe, Phavorinus in ſecundo libro Commentariorum eſt auctor. Vide Stanlejum *Hiſtoriae Philoſophicae* Par. 4. cap. 1. in ejus Vita pag. 380, & Gronovium *Theſ. Graec. Antiquit.* Vol. x. pag. 330. 347. 397. & 876. Floruit ante Aeram Chr. Vulg. an. 346.

124. Caput Zenonis Stoicae Sectae Auctoris, ex Protome in Aedibus Farneſianis. Teſtatur Athenaeus, ei Simulacrum aeneum poſitum fuiſſe. Idem narrat Laertius lib. vi. cap. vi. Plato *Parmen.* pagina 1110. procerae ſtaturae ipſum fuiſſe ait. Collo erat obtorto, ut ſcribit Timotheus Athenienſis, ſtatura puſillus, & gracilis, teſte Apollonio Tyrio. Plura habentur apud Gronovium de Zenonis Hermis, & gemmis *in Theſ. Graec. Antiq.* Vol. 2. fol. 64. & Vol. x. pag. 320. 347. ac 359. Stoicorum ſuperbiam compreſ-

ſeruht Lactantius, & S. Auguſtinus, per Fidei Chriſtianae dogmata manuducentes corruptam naturam hominis ad finem bonorum, eundemque Summum Bonum, a quo peccando deſciverat. Zenonis errores fuſo calamo refelluntur in noſtro *Libro Critico*. Tatianus Aſsyrius *in Orat. adverſus Graecos* cap. 3. inter Opera S. Juſtini pag. 259. nullum quidem librum Zenonis de conflagratione, aut de Univerſo citat; ſed tamen, quod ex illius ſententia conſequatur, id confutat, ſcribens: *Neque enim audiendus Zeno, qui per conflagrationem pronunciat eoſdem rurſus homines ad eadem reſurgere, ideſt Anytum & Melitum ad accuſandum, Buſirim ad hoſpites necandos, Herculem ad repetendos certaminum labores &c. Deus quoque malorum, ſecundum illum, auctor eſſe deprachenditur; & in cloacis & vermibus, & nefanda patrantibus verſari*. Conſumpſit diuturnitas temporis Zenonis, Chryſippi, & Diogenis Babylonii libros, quibus fabularem Hiſtoriam a nugis disjunctam traduxerunt ad Phyſiologiam, & ad ſuas de Diis opiniones. Daniel Claſſenius lib. 1. *Theologiae Gentilis* cap. xvi apud Gronovium Vol. vii. pag. 82 affert hanc *de conditione animarum apud Inferos* Zenonis ſententiam ex Lactantio lib. 7. cap. 7.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

cap. 7. *Divin. Inſtit.* „ *Eſſe inferos, Zeno Stoicus docuit, & ſedes piorum ab impiis eſſe diſcretas: & illos quidem quietas ac delectabiles incolere regiones; hos vero luere poenas in tenebroſis locis, atque in coeni voraginibus horrendis*„. Floruit Zeno ante Aeram Chr. an. 478. Stoica Secta auctorem Zenonem habuit. Magni ex ejus Schola viri prodierunt, plurimoſque ipſa dogmatibus altum & ſublime ſpirantibus delinivit. Eo enim tendit, ut homines contra corporis mala obfirmet, eoſque contra fortunae inſultus armis induat. Unicum Deum Zeno agnoſcebat; cujus diverſas virtutes, & operationes, diverſa nomina exprimerent: Summam hominis felicitatem in virtute collocabat; quae unica homini ad vitam immortalem, ſolidamque & duraturam voluptatem ſit via. Abſolutum vero, quod homini in corpus pariter atque animum ſuum tribuebat imperium, peſtilentiſſimam doctrinam peperit; quod cuivis, ut libitum fuerit, animam liceat abjicere. Eſt nihilominus in hac Philoſophia aliquid magnificum, & ſublime, quod poſſit praeſtringere oculos eorum, qui externum tantum virtutum Paganarum ſpectant ſplendorem. Summa quoque gravitate Zeno ſapientem ſuum, ad mortem contemnendam,

& æquo animo omnem fortunam in hac vita ferendam, inſtruxit. Poſt Zenonem Cleanthes, Chryſippus, Panaetius, & reliqui in eadem Schola excelluerunt. Vide Stanlejum *in Hiſt. Philoſoph.* Par. x. pag. 881. & ſeqq.

125. Caput Democriti hominum deriſoris, ex gemma onyce apud Leonardum Auguſtinum. Hic Eleaticae Sectae Princeps fuit, floruitque anno 423. ante Aeram Chr. Vulgarem. Abdera Thraciae oppidum ei ortum dedit. Patre locupletiſſimo (Hegeſiſtrato, vel Athenocrito, ſeu, ut alii volunt, Damaſippo) natus eſt; ut qui univerſis Xerſis copiis epulum dederit. Plurimas Orbis Terrae Provincias adipiſcendae ſapientiae cauſa peragravit. A Magis, atque Chaldaeis prima literarum rudimenta, atque Theologiam accepit, teſte Laertio IX. 34. Sic viſum eſt & Platoni, quem itidem, ut Democritus, ad illam comparandam in eaſdem Chaldaeorum Regiones *navigaſſe, exiliis verius, quam peregrinationibus ſuſceptis*, docet Plinius. De inſtitutione, itineribus, & vita Democriti Abderae tranſacta; de ejus ſeceſſu, & cum Hipocrate converſatione; denique de Scriptis ejus, vide Thomam Stanlejum *in Hiſtoria Philoſophica* Par. x. cap. 1. & ſeqq. ex quibus ego pauca heic delibabo. Demetrio, & An-

& Antiſthene teſtibus, in Aegyptum ad Sacerdotes Democritus profectus eſt Geometriae diſcendae cauſa; in Perſiam item ad Chaldaeos, atque ad Mare Rubrum. Sunt, qui cum Gymnoſophiſtis in India dicant eum verſatum, & in Aethiopiam profectum eſſe, variamque illarum Gentium ſapientiam didiciſſe. Cum Aegyptiis, ut ipſe affirmat, annis vixit 80. Praeterea de ſe dicit, (ut legitur apud Clementem Alexandrinum *Stromat.* 1. *pag.* 304. A), *Inter omnes meae aetatis homines plurimas peragravi terras, maximeque remota inveſtigavi, plurimaſque ſive aeris, ſive terrae obſervavi varietates; doctiſſimos vero homines audivi, neque in componendis ad demonſtrandum lineis quiſquam adhuc me ſuperavit, ne inter ipſos quidem Aegyptios illi, qui* ARPEDONAPTAE *audiunt*. Ex itinere reduci tenues ei facultates fuiſſe, Laertius lib. ix. ſect. 39. teſtatur; quoniam omne patrimonium ſuum prodegerat. Prædixit nonnulla, quibus cum forte reſpondiſſet eventus, ab eo tempore tanquam Deum quemdam in honore eum plerique habuerunt. Praeterea cum lex eſſet, ut ſepultura in Patria negaretur ei, qui ſua omnia conſumſiſſet; Democritus, id intelligens, ut ne invidorum quorumdam, & ſycophantarum

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

tarum pateret calumniis, Antiſthene teſte, *Diacoſmum ſuum magnum* Populo praelegit (erat autem illud Scriptorum ejus excellentiſſimum). Eam ob rem D. talentorum munus promeruit, Statuamque praeterea ex ære, ut ſcribit Laertius. Praedictionum ejus duo exempla ſuppeditat Plinius *Hiſtor. Nat.* lib. XVIII. cap. 28: quibus, & aliis ejus generis praedictionibus tantam apud pleroſque auctoritatem eſt conſequutus, ut ab eo tempore Divinis eum proſecuti honoribus fuerint. Dicit Clemens Alexandrinus *Strom.* VI. pag. 631, *Sapientiam* inde eum appellatum eſſe: Aelianus *Philoſophiam* dictum, ait, ut olim λόγος Protagoras vocabatur. Immo ejus ſapientia tantam ipſi auctoritatem conciliavit, ut rerum ſummam Abderitæ ei committerent. Sua ſponte Democritus luminibus oculorum ſe privavit; ut ſerius meditationibus, & contemplandis naturae rationibus incumberet, ſicut refert Agellius in monimentis Hiſtoriae Graecae XVI. 7. Id quoque adducitur a Plutarcho, Cicerone, & aliis: *Democritus* (inquit Cicero Tuſcul. V. 39.) *luminibus amiſſis, alba ſcilicet, & atra diſcernere non poterat: at vero bona, mala, aequa, iniqua, honeſta, turpia, magna, parva, poterat: & ſine varietate colorum licebat*

cebat vivere beate; ſine notione rerum non licebat. Atque hic vir impediri animi etiam aciem adſpectu oculorum arbitrabatur. Aliam praeterea cauſam allegat Tertullianus Apolog. cap. 46: quod mulieres ſine concupiſcentia adſpicere non poſſet. Democritus ad ſenectutem pervenit ultimam, ut refert Cicero *lib. de Seneſt. cap. 7.* Laertius IX. *ſect.* 39. centum annos ſuperaſſe ait: diſtincte magis 104 annum eum attigiſſe, Phlegon *de Longaev. cap.* 2. dicit: at Lucianus *de Longaev. pag.* 640; ac Cenſorinus *de die Nat. ad* 108, Hipparchus vero apud Laertium IX. *ſect.* 43. *ad* 109. perveniſſe ajunt. *Democritus, animum ignem eſſe docuit*, referente Hermia Philoſopho *in Irriſione Gentilium Philoſophorum* apud S. Juſtinum pag. 430. §. 1. Item, *initia eſſe id quod ſit, & id quod non ſit; ac id quod ſit, eſſe vacuum*, ut refert idem Hermias loc. cit. pag. 433. §. 6.

126. Caput Heracliti Philoſophi Epheſii ex Muſeo Capitolino. Hic circa Olympidem 69 floruit Darii Hyſtaſpis temporibus, & Sectae Heracliteorum nomen dedit. Maffejus *in Gem. Antiq.* Par. I. num. 55. poſt Auguſtinium, Gemmam excalptam refert, in cujus antica parte Heraclitus viſitur, in altera vero Democritus. Sidonius Apollinaris

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

ris lib. 9. Ep. 9. ſcribit, *Heraclitum fletu, oculis clauſis; Democritum riſu, labiis apertis* pingi ſolitum fuiſſe. Begerus de capite Heracliti ab eo in lucem edito *in Theſauro Brandeburgico* Vol. I. ait.: *Caput ejus admirando Sculptoris artificio elaboratum non tam vultum refert, quam animum, acerbo miſeriarum dolore ſubactiſſimum. En contracta in luctum ſupercilia: en abditos in lacrymas oculos: en marcentes doloribus genas. Quid barbam memorem, & prolixa & inculta laevitate venerabilem?* In marmore penes Magnum Etruriae Ducem legitur haec Inſcriptio, ΗΡΑΚΛΙΤΟϹ ΒΑΥϹΩΝΟϹ ΕΦΕϹΙΟϹ. Hoc marmor Urſini tempore ruri apud Card. Mediceum prope Villam Juliam adſervabatur. Lege Bottarium *Muſei Capitolini* To. I. Tab. XIII. p. 13. De Heracliti Patria, Parentibus, Praeceptoribus, & itineribus; de ejus vita Epheſi acta; de ſeceſſu, morte, & doctrina ejus; denique de principio rerum naturalium ex mente Heracliti, vide Stanlejum *in Hiſtoria Philoſophica* Par. 9. cap. 1. & ſeqq. Heraclitus ingenii felicitate eam poſſedit doctrinam, quam multa demum indagine atque labore alii ſibi comparare ſolent. Animus ejus contemplationi addictus, & rerum humanarum contemptui, ut ſolitudi-

nem

nem praeferret, effecit. Humanae itaque valedicens ſocietati, in montis cujuſdam vertice ſolus egit, ſtultitiae, & vanitati hominum ibi deplorandae ut poſſet liberius vacare. Tatianus Aſſyrius in *Orat. contra Graec.* apud S. Juſtinum pag. 258. & 259. §. 3. de Heraclito dicit: „ Heraclitum minime probaverim, qui cum eſſet a ſe ipſo doctus, & arrogans, dicebat: *Ego ipſe me inveſtigavi*. Nec laudaverim, quod carmen in Templo Dianae occultaverit, ut poſtea inſtar myſterii palam ederetur. Hujus tamen imperitiam mors redarguit. Aqua enim intercute correptus, cum medicinam eodem modo, ac Philoſophiam pertractaſſet, ſeque ſtercoribus boum circumleviſſet, fimo indurato, ac totum corpus convellente, dilaceratus interiit „.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

127. Chilonis Lacedemonii unius ex ſeptem Sapientibus dictum, *Noſce te ipſum*, Graecis characteribus expreſſum in veteri Muſivo Romae in Aventino e ruderibus effoſſo anno 1708, quod extat nunc in Bibliotheca DD. Canonicorum S. Veronenſis Ecclesiae, ex dono Franciſci Blanchini Patrui mei. Inter moralia Chilonis praecepta a Demetrio Phaleraeo (ut refert *Stob. Serm.* 3:) iſtud Chilonis apophthegma recenſetur; NOSCE TE IPSUM. Plinius quoque *Hiſt.*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Natur. lib. I. pag. 32. *de auctoritate* loquens, ait „ Mortales Oraculorum ſocietatem dedere Chiloni Lacedemonio, tria praecepta ejus Delphis conſecrando aureis literis, quae ſunt haec: *Noſſe ſe quemque: & nihil minimum rapere: comitemque alieni æris atque litis eſſe miſeriam* „. Chilo Olympiade LVI Ephori officium, Eutydemo apud Athenienſes Archonte, geſſit. Qualem ſe in eo Magiſtratu exhibuerit, ex ejus dictis colligere eſt, quibus, teſte Laertio, fratri reſpondit, indignanti, quod Ephorus ipſe non fieret, cum ille factus eſſet: *Ego* (inquit) *pati injurias ſcio, non tu*. Adeo vero in omnibus colebat juſtitiam, ut, cum jam ſenex eſſet, dixerit aliquando, *ſibi ſe conſcium haud eſſe, quod in tota vita praeter rationem egerit quicquam: una tamen re ſe aliquantum moveri, quod, cum ſententiam judex dixiſſet, ut lex voluerat, contra amicum; auctor ipſi fuerit provocandi a ſe, ut nempe hac ratione, & legem, & amicum ſervaret*. Mortuus eſt Chilon, juxta Hermippum Piſae, amplexus filium, qui ludis Olympiacis in caeſtuum certamine victor evaſerat, ſenii imbecillitatem immodica laetitia opprimente. Omnes autem, qui ad celebritatem illam convenerant, Chiloni juſta perſolverunt, ut narrat Pli-

Plinius *Hiſt. Natural.* VII. 32, & Laertius, qui iſtud in eum epigramma concinnavit:

Phoſphore reddatur pollux tibi gratia, quod fert
Chilonis natus tempora cincta pugil.
Serta videns nati genitor ſi laetus obivit
Mortem, non mirum; mors mihi talis eat.

Ipſius autem Imagini inſcriptum iſtud;

Hic Sapiens forti natus Lacedaemone Chilon
E numero ſeptem maximus unus erat.

128. Pars Inſcriptionis Anniae Regillae Herodis Attici Conjugis, de qua vide numerum 40 noſtræ Tabulæ I. hujus II Sæculi. Extat apud Gruterum pag. 27, &apud Montfauconium in *Palaeogr. Graec.* pag. 135. ubi haec ait, *Inſcriptionem* (quam nos ex parte tantum repraeſentamus heic, & num. 136) *praeferunt Columnae nunc Farneſianae, Ionicis literis inſcriptae, ab Herode Attico in Villa ſua Triopia tertio ab Urbe lapide erectae. Erat enim Villa Triopia multis Inſcriptionibus nobilitata, ex quibus non paucae ſuperſunt; nempe inſignis illa, quae hodie in Villa Burgheſiana viſitur, eruditis Claudii Salmaſii exercitationibus illuſtrata, & a Jacobo Sponio in Miſcellaneis denuo cuſa. Altera*

Digitized by Google

ra Anniae Regillae Herodis Attici conjugis, quam nuper erutam exſcripſi Romae, & in Diario Italico retuli, videtur poſita fuiſſe poſt mortem Anniae Regillae. Confer Henninium *in Notis ad Bergerium* libro IV, apud Graevium Tomo X. pag. 778.

129. Nummus Amyntae Regis Macedonum: in ejus antica poſita num. 131 legitur, B. AMINTOY. M. Βασιλέως Ἀμύντου Μακεδόνων, *Regis Macedonum Amyntae*; in poſtica vero, quam heic exhibemus, Cancer inſculptus cernitur ſine epigraphe. Extat in Muſeo Viri Clariſſimi D. Rigord, teſte Cl. Montfauconio, qui in *Palaeographia Graeca* pag. 121 ejus ectypum ab Andr. Morello delineatum ope Caroli Caeſaris Baudelotii nactus eſt. Hunc autem Amyntam (inquit ipſe) putant Eruditi quidam Viri, non illum Philippi patrem, & Alexandri Magni avum; ſed alium Amyntam eſſe hujus nominis Primum, qui in ſerie Regum Macedoniae nonus a Carano cenſetur; quia videlicet Amyntae II Nummi bene multi viſuntur, in quibus a vulgari characterum genere nihil deflectitur: hic vero Nummus, cum inſolenti modo inſcriptus ſit; ad vetuſtiorem Amyntam commodius refertur. Ut ut ſit, quaedam heic literae ſingulari modo effictae obſervantur: N, illa for-

forma R nuſquam vidimus: O quadrum ſic ☐ in vetuſtis marmoribus, perinde atque in hoc Numiſmate non ſemel habetur: Y ſic exaratum Ψ, nuſquam alias obſervavimus: putarim ego, hanc peregrinitatem, quam in quarumdam literarum forma conſpicimus, a Macedonibus ipſis importatam fuiſſe: quae Gens, ante Philippum & Alexandrum, non inter Literatas Graeciae computabatur; ſed incultior obſcuriorque erat. Vide etiam noſtrum *Librum Antiquarium* cap. VII.

130. Sarcophagus Etruſcus, ex *Muſeo Veronenſi* Viri Clariſſimi Marchionis Scipionis Maffeji pag. 3. Vide Monumenta Veterum Romanorum & Etruſcorum a Petro Sancte Bartoli collecta & delineata, cum explicationibus Joannis Petri Bellorii apud Gronovium *in Theſauro Graecar. Antiquit.* Tom. XII. pag. 79, & Muſeum Etruſcum Doctiſſimi Viri Antonii Franciſci Gorii Florentini Praepoſiti Baptiſterii S. Joannis in Fonte.

131. Poſtica pars Nummi Amyntae Regis Macedonum, de quo egimus ſupra num. 129. hujus Tabulae. Extat apud Montfauconium in *Palaeographia Graeca* pag. 122.

132. Inſcriptio charactere Ionico veteri centum circiter ante Alexandrum annos, qua-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

quatuorque cum dimidio ante Chriſtum natum Saecula exarata Peloponneſiaci belli, & Cimonis, ac Themiſtoclis temporibus. Cl. Montfauconius in Palaeographia Greca pag. 135. ejus lemma, ac verſum priorem, ut nos, edidit, ad normam characterum archetyporum. Poſtremam vero adeo inſignis monumenti partem vulgavit Sponius *Miſcellan.* pag. 315, ſed diminute, & admodum corrupte. Tabulae ſunt marmoreae duae, quae nunc in Regiae Gallicanae Inſcriptionum Academiae Muſeo ſimul cum aliis ejuſdem generis reliquiis ſervantur. Tres fuerunt quidem, cum eas Athenis Sponius inſpexit: ſed earum unam, aut forte plures, malus aliquis genius abſtulit, ac ſubripuit. In his lapideis Tabulis Athenienſes, Reipublicae juſſu, eorum, qui pro Patria in expeditionibus variis paulo ante occubuerant, nomina inciſa ſunt. Ut gloriae ſtimulis virtutem ex omnium animis elicerent, ita conſueverunt Graeci benemerentium memoriae, eorumdemque perpetuis laudibus conſulere. Nomina partite recenſentur, & ſuis Tribubus reddita. In columna nominum prima, abraſae prorſus, & a multo quidem tempore, literae priores ſunt. Has Tabulas, inter antiquiſſimas uſquam gentium

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

tium viſas plane computandas, ſumma fide edidit illuſtravitque V. Cl. Scipio Maffejus *Galliarum Antiquit.* Epiſt. 19. Nos pauca ex laudato Montfauconio delibabimus, ad illuſtrandum fragmentum, quod heic exhibemus. Initium eſt Inſcriptionis poſitae fortibus viris e Tribu Erechtheide in bello caeſis ſtatim poſt Cimonis Athenienſium Ducis mortem, atque Latino idiomate ita redditur; *Erechtheidis. Hi in bello mortui ſunt in Cypro, in Aegypto, in Phaenice, in Halienſibus, in Aegina. Megarus eodem ipſo anno. Dux Phanyllus, Acryptus.* Tria poſtrema nomina (inquit pag. 134) initia ſunt totidem columnarum, ubi longa ſerie inſcribuntur defuncti: marmor ſiquidem eſt quinque pedum Regiorum longitudine; latitudine vero unius circiter, ac dimidii. Nec vel minimum de tempore, quo poſita fuit Inſcriptio, dubii relinquitur: ſiquidem Thucydides paulo poſt medium primi libri confertim haec omnia, nempe bellum in Cypro geſtum, Cimone Duce, qui ibi morbo periit; expeditionem Athenienſium in Aegyptum, ut ſuppetias ferrent primum Inaro Libyae Regi, deinde autem Amyrtaeo; pugnam ad Halieas, ubi a Corinthiis ſuperati ſunt Athenienſes; Naumachiam contra Aeginetas, qui victi ſunt

ab

ab Athenienſibus; victoriam de Phoenicibus, & Cilicibus reportatam; haec, inquam, omnia Thucydides, qui tum inter Athenienſium Duces numerabatur, conſequenter enarrat, optimus hujus Inſcriptionis Interpres „. Et pag. 137. lib. 11. haec ſubdit, poſt relatam inſignem Thucydidis narrationem (in qua bellum Cyprium, Aegyptium, Phoenicium, Halienſe, Aeginenſe, ab Athenienſibus eodem pene tempore geſta, una ſerie recenſentur), undé nobiliſſima Inſcriptio aſſeritur, & illuſtratur :,, Poſtrema verba, nempe Μέγαρες &c. hoc eſt *Megarus eodem ipſo anno* dupliciter intelligi poſſe videntur: nimirum eodem ipſo anno Erectheidas heic recenſitos periiſſe, & Megarum ipſis cippum erexiſſe: nonnullos ſane vidi, qui ſic ea verba explicanda cenſerent. Verum haec interpretatio cum ſerie non quadrat: vox Μέγαρες interjecta officit, quominus illud ἐν τῷ enim αὐτῷ ἐνιαυτῷ cum præcedentibus jungatur; ſed neceſſe prorſus videtur ſic diſtinguere: *Hi in bello mortui ſunt in Cypro, in Aegypto, in Phoenice, in Alienſibus, in Aegina. Megarus eodem ipſo anno*, ſupple haud dubie, *poſuit*; eodem ſcilicet ipſo anno, quo mortuorum in variis, & procul diſſitis regionibus nomina Athenas allata ſunt. Nam alioquin

quin haec bella non videntur ex ſerie Thucydidis eodem ipſo anno contingere potuiſſe. Ii vero tantum in hac Inſcriptione numerantur, qui ex Tribu Æréchtheide erant, ut cum vox Ἐρεχθεῖδος in fronte poſita, tum ipſa ratio ſuadet: nam in praeliis a Thucydide recenſitis multa millia perierint neceſſe eſt; hic vero 260. vel circiter numerantur. Dux autem, qui in recenſione aliis praefigitur, hoc nomine Στρατηγῶν, nempe Cimon Miltiadis filius, ex Tribu Laciade erat. Cur autem inter Erechtheidas primus ponatur, haud difficile eſt augurari. Is enim ſingulis Tribubus accenſeri poterat, qui militibus omnibus (cujuſcumque tandem Tribus eſſent) praerat. Utpote Dux igitur in recenſione defunctorum Erechtheidarum agmen ducit. Megarus porro in titulo nominatus, ille eſt haud dubie, qui Inſcriptionem poſuit; &, ut veroſimile eſt, ex Tribu ipſa Erechtheide erat, qui contribules ſuos pro Patria mortuos hoc cippo cohoneſtavit. Suſpicantur quidam, heic non Erechtheidarum tantum, ſed etiam aliorum Athenienſium, qui in recenſitis bellis ceciderant, nomina adſcripta fuiſſe. At vix credatur, tam paucos in tot bellis periiſſe; cum praeſertim ii, qui in Agypto contra Regem Artaxerſem bellum geſſerant, inter-

Indiculus Tabulae II Saeculi II.

necione pene deleti fuerint.

133. Nummus Aeſillae. Viſitur in antica, quam heic exhibemus, caput Apollinis cum epigraphe, ΜΑΚΕΔ, ideſt Μακεδόνων; in poſtica vero, clava nodoſa, tripus &c. cum Inſcriptione AESILLAS, hac literarum forma. Circa iſtam vero Aeſillae Inſcriptionem variae ſunt ſententiae: alii putant, Nummum ante rem Romanam cuſum fuiſſe, vocemque Aeſillas Graecam vetuſtiſſimis Graecis characteribus exprimi: nam literas L. & S. apud Veteres Graecos hac forma ſcriptas fuiſſe, ex vetuſtiſſimis marmoribus perſpectum habetur: alii autem arbitrantur, vocem illam AESILLAS Latine ſcriptam eſſe. Cl. Montfauconius non audet ad utramvis partem accedere: tantummodo ad formas Graecas L. & S, Nummum Aeſillae in exemplum affert in *Palaeograph. Graeca* p. 121. & 130, & quidem nullo periculo, cum aliunde exploratum ſit, eas olim apud Graecos in uſu fuiſſe.

134. Sarcophagus Etruſcus ex *Muſeo Veronenſi* Viri Clariſſimi Marchionis Scipionis Maffeji p. 3. Rariſſimam hanc Urnam, recondendis defuncti Etruſci cineribus dedicatam, illuſtrant ea, quae ſcribit Franciſcus Blanchinus Patruus meus in Opere inſcripto *Iſtoria*

Uni-

Univerſale, p. 551. & 553. Exhibet ludum feralem, de quo conſulendi Auctores relati a Cl. Fabretto *Inſcript.* cap. 4. pag. 298. Veteres, eos ludos vocant, in quibus humanus ſanguis effundebatur pro animorum expiatione. Nec dubium eſt, Ludos dici de gladiatoribus proprie. *Ludorum* vero *origo* (inquit Tertullianus in lib. *de Spectaculis* cap. 1) *ſic traditur*: *Lydos ex Aſia tranſvenas in Hetruria conſediſſe, ut Timaeus refert, duce Tyrrheno, qui fratri ſuo ceſſerat, Regni contentione. Igitur in Hetruria inter ceteros ritus ſuperſtitionum ſuarum, Spectacula quoque Religionis nomine inſtituunt. Inde Romani accerſitos artifices mutuantur, tempus, enuntiationem, ut Ludi a Lydis vocarentur.* Petrus Moreſtellus *de Pompa Ferali* lib. 6. cap. xi apud Graevium Tom. xii. p. 1431. Obolo, inquit, incluſo primis temporibus effundebatur ſanguis vel captivorum, vel Gladiatorum. Dux, & auctor rei eſt laudatus Tertullianus, ut refert Lipſius lib. 1. *Sat.* c. 8. *Olim* (inquit) *quoniam animas Defunctorum humano ſanguine propitiari creditum erat, captivos, vel magno ingenio ſervos, mercati, in exequiis immolabant*. Unde Virgilius lib. xi. *Aeneid.*

Vinxerat & poſt terga manus, quos mitteret umbris

11 G 2 In-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Inferias, caeſo ſparſuros ſanguine flammas.

Et lib. x.

Quatuor hic juvenes, totidem quos educat Ufens
Viventes rapit inferias, quos immolet umbris,
Captivoque rogi perfundat ſanguine flammas.

Poſtea placuit impietatem voluptate adumbrare. Servius *in Virgil.* ad hoc, *viventes rapit inferias: Moris erat in ſepulchris virorum fortium captivos necari, quod poſtquam crudele viſum eſt, placuit Gladiatores ante ſepulchra dimicare, qui a buſti cineribus Buſtuarii dicti.* Romae hoc ſpectaculum publice primo in Foro Boario anno Urbis 490. dederunt M. & D. Bruti, cauſa mortis patris, ut Valer. Maximus adnotavit: *Gladiatorum munus primum,* inquit, *Romae datum eſt in Foro Boario a P. Claudio & M. Fulvio Coſs. Dederunt M. & D. Bruti, funebri memoria patris cineres honorando.* Et Epitome Liviana: *D. Junius Brutus munus Gladiatorum in defuncti patris memoriam edidit primus.* Dati ergo Gladiatores, ſed tantum in Illuſtrium Virorum funere primis temporibus. Verum paulatim, ut ſolet, res increbuit; & a tenui canali in mare quoddam excrevit. Dare enim coeperunt

Digitized by Google

runt vulgo etiam privati, & pleriſque ea cura in teſtamentis. Tertullianus, *Privatorum memoriis legatoriae editiones parentant*. Seneca *de Brevitate vitae*: „ *Quidam diſponunt etiam illa, quae ultra vitam ſunt, moles magnas ſepulchrorum, & operum publicorum dedicationes, & ad rogum munera ambitioſas exequias*. MUNERA AD ROGUM, ET LEGATORIAE EDITIONES, ſunt *Gladiatores*. Cicero pro Sulla: *Ita prorſus interpoſiti ſunt Gladiatores, ſed quos teſtamento patris deberi videmus*. Imo uſque eo mos invaluit, ut ditiori aliquo mortuo, populus munus efflagitaret velut debitum, & ex praeſcripto legis. Nec in virorum funeribus ſtetit mos, tranſiit etiam ad feminarum. Dux & auctor rei, ſtirps illa Veneris Julius Caeſar, *qui munus populo, epulumque in filiae memoriam pronunciavit*, *quod* ante eum nemo, ut ait Suetonius *in ejus Vita* c.26, & confirmat Dio: *Filiae ſuae, & ferarum caedes, & virorum pugnas exhibuit*. Nec dubitandum, quin Divi exemplum cupide imitatus ſit vulgus. In Spartiano legit Lipſius, lib. 1. *Sat.* cap. 8. *Hadrianum praecipuos honores ſocrui ſuae ludis Gladiatoriis impendiſſe*.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

135. Pars averſa Nummi Aeſillae, de quo ſupra numero *133*. Exhibet clavam, & tri-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. tripum, cum epigraphe AESILLAS. Tres hujus Aeſillae Nummos vidit Cl. Montfauconius, duos ſcilicet in Muſeo Illuſt. D. Faucaut, & tertium in illo Cl. Baudelotii: quartum vero Franciſcus Blanchinus Patruus meus in Muſeo Excellentiſſimorum PrincipumChiſiorum inſpexit.Notandum eſt,*Lambda* heic per L Latinum exprimi: AESILLAS enim cum duobus LL ſcribitur. *Sigma* item per S, ut in Deliaca Inſcriptione, poſita in hac Tabula n. 132. Confer laudatum Montfauconium *Palaeographiae Graecae* pag. 121, & 130.

136. Inſcriptio ſecunda Anniae Regillae Herodis Attici Conjugis; de qua egimus num. 40 Tab.I. Saec.II, & num. 128. hujus Tabulae. Extat apud Gruterum pag. 27, & in *Palaeograph.Graec.* celeberrimi Montfauconii pag. 135.

137. Inſcriptio Deliaca, a Viro Cl. de Tournefort in Delo Inſula ad baſim Statuae humi dejectae reperta. Ab initio videtur manca; atque Latino idiomate ita redditur: *In lapide ſum Statua, & baſis*. Cl. Montfauconius lib.2.*PaleographiaeGraecae* p.122 animadvertit, quod forma literarum priſca,& Ionica eſt, atque admodum ſingularis. A ſic ſcriptum ⋊ quinquies occurrit,

quod

quod ipſe nuſpiam alias vidit. In prima ſyllaba ΕΝ, Ε, quæ litera ter occurrit, infima linea mutila eſt. N ſequens, videtur mancum, aut vitiatum: nam in voce ἀνδριὰς vulgari modo ſcribitur: articulus το, ponitur pro τῷ in Dativo, ut in aliis priſcae vetuſtatis Inſcriptionibus: pariterque in ſequenti voce λιθο, pro λίθῳ, Θ decuſſatis lineis ſecatur ſic Θ, ut in Columna Farneſiana, ubi tamen lineae alio ſitu ponuntur ſic ⊗. Vox ſequens, ἐμὶ, vel ἐσὶ, legitur: mallet Montfaucon legere ἐμὶ, ubi tamen poſt E non additur *Iota*, quoniam antiquitus litera E, pro EI accipiebatur. Ρ, ſic depictum eſt *Rho* Græcum in voce ἀνδριάς. *Sigma* ter Latina forma legitur, ut in voce AESILLAS. Vide ſupra num. 135.

138. Statua ſedens Eratoſthenis Cyrenaei, Aglai filii, diſcipuli Ariſtonis Chii, & Callimachi Poetae. Prodit ex marmore, quod extat in Muſeo DD. Canonic. Veron. Eccl. Eratoſthenes Plato minor a quibuſdam ob doctrinam vocatus eſt, eumque non Grammaticum ſolum, ſed & Poetam merito quis vocarit, ac Philoſophum, & Geometram, qui Orbis Terrarum globum dimmenſus eſt. Praefuit Regiae Bibliothecae Alexandrinae ſub Ptolemaeis Philopatore, & Epiphane, a quibus eſt appellatus *Beta* Literatorum:

Quod

Quod ſi non primas, antiquioribus illis merito relinquendas, certe ſecundas, in omni doctrina tulit, ut ſcribunt Marcianus, & Heſychius. Vide Uſſerium in *Annalibus* p.292.& Fabritium in *Biblioth. Graeca* Tom.2. lib.3. cap. 18. num.12. Eratoſtheni ſucceſſit Appollonius Callimachi diſcipulus, Argonauticorum ſcriptor; qui, quod Rhodi diu commoratus eſſet, *Rhodii* cognomentum eſt adeptus, ut ſcribunt Lucianus in Μακροβίοις, & Svidas in Ἀπολλώνιος.

139. Inſcriptio Chyndonactis, quae ſic Latine ſonat: *In luco Mithrae hic tumulus corpus tegit Chyndonactis Sacerdotum Principis. Impie abſtine, Lyſi cineres tuentur.* Extat Divione in Ædibus Guenobaldi, ut refet Claudius Bartholomaeus Moriſotus in Epiſtola ad Jacobum Gothofredum, quae eſt Centuriae prioris 80. Cl. Montfauconius in *Palaeographia Graeca* pagin. IX. ad eandem Inſcriptionem haec adnotavit: Duae litarae XV, in exteriori urnae ſuperficie inſculptae, Χυνδόναξ indicant. In dubium a nonnullis vocari,& a Guenebaldo confictam exiſtimari hancChyndonactisInſcriptionem, narrat Philibertus de la MareSenatorDivionenſis lib. 2 Vitae Claudii Salmaſii nondum editae: ſed ejus γνησιότητα aſſerere nititur.

Ve-

Verum multa ſunt ibi, quae commentum oleant. Primo enim illa characterum varietas, & diſcrimen, quod Gruterianas inter formas, & Guenebaldicas, itemque inter Guenebaldi ligneas, & ejuſdem aeneas intercedit, neſcio quid ſuſpicionis adfert. Abbreviandi modus in vocibus δυσβ. pro δυσβὲς, vel melius δυσσεβὲς; κον, pro κόνιν; ὀργάδ, pro ὀργάδι, inuſitatus omnino, peregrinuſque videtur. Metri ratio perplexa, & imperiti hominis eſt, qui nec breves, nec longas teneat. Ad haec, quod Μίθρης pro Μίθρου Guenebaldus ſcripſerit, ex ignorantia profectum videtur: in marmoribus quippe omnibus Mithras Deus, non Mithre Dea celebratur. Λυσίων vero Θεῶν mentionem induxit, de quibus Plato his verbis Lib. de Republic. 2.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

αἱ τελεταὶ αὖ μέγα δύνανται, καὶ οἱ Λύσιοι θεοί. Ideſt *Expiationes, & expiatorii Dii multum poſſunt*: quamquam id fortaſſe Guenebaldus non ex Platonis, quem Latine tantum legebat, fontibus hauſerit; ſed ex Budaei potius Commentariis: unde, quae refert de Diis, Geniiſque ἀλεξικάκοις, ἀποτροπαίοις, λυσίοις, φυξίοις, manifeſto corraſit. Haec porro formula, λύσιοι κόνιν ὀρῶσι, prorſus extranea eſt, nec uſpiam, opinor, viſa. Ipſaque

11 H vox

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

vox λύσιοι pro Diis Manibus ſignificandis in nullo hactenus monumento obſervata fuit. Plura poſſem adjicere, quae Guenebaldum ipſum Inſcriptionis auctorem eſſe arguant. Verum haec ſatis ſunto, ut quivis vel mediocriter cautus nobile commentum ſubodoretur. In recenſione vero ejuſdem Palaeographiae pag. VII. hiſtoriam hujus Inſcriptionis Chyndonactis narrat, & ſubdit: Anno 1598. ſecunda Novembris, in agro Divionenſi, quingentis ferme ab Urbe paſſibus, in loco dicto *Pouſſot*, dum vineam Guenebaldi ligone foderent quaedam operae, inciderunt in urnam lapideam rotundam, a ſuprema, & ab ima parte planam. Erat autem urna altitudine pedis Regii, & pari diametro. In exteriori ſuperficie inſcriptum erat, x. v. In ima & plana urnae ſuperficie, Inſcriptio (heic a nobis exhibita) legebatur, quae duabus lineis in circulum poſitis conſtabat. Intra urnam lapideam, erat altera vitrea, a collo, & ab ima parte tenuior, a medio latior, in qua defuncti cineres cum oſſium particulis ſervabantur. In luce autem educta, iridis colores referebat; quod non arte quadam, ſed temporis decurſu, & diuturnitate ſitus factum putatur. Idipſum enim quotidie obſervatur in urnu-

urnulis vitreis, quae Romae variis in locis paſſim eruuntur. Re undique pervulgata, eo viſendi cauſa concurſus factus eſt: acceſſerunt etiam ex longinquis partibus viri docti, inter quos Iſaacus Caſaubonus, & alii ab eodem Guenebaldo in Opuſculo ſuo memorati. Hujus Inſcriptionis exemplum Jano Grutero tranſmiſſum eſt, ſed vitiatum: nam, ut contendit Guenebaldus, Inſcriptio a Grutero edita, nec accurate ponitur, nec in forma litterarum cum lapide conſentit. Sub haec, anno 1621, in eandem Urnam, & Inſcriptionem, Diatribam ſuam edidit is ipſe Joannes Guenebaldus, cujus erat lapis, idque Gallico vulgari idiomate, hoc titulo: *Le Reveil de Chyndonax Prince des Vacies Druydes Celtiques Dyonois, &c.* Poſteaque anno 1639 Andreas Taurellus, itidem Divionenſis, qui Bononiae in Italia ſedes poſuerat, Diſſertationem Latine eadem de re edidit, ubi ea ipſa pene, quae Gallico idiomate initio Diatribae ſuae Guenebaldus dixerat, Latine a Taurello enuntiantur. Taurelli autem Obſervationes confutavit vir eruditiſſimus Praeſul Philippus a Turre in luculento Opere de Deo Mithra. „

140. Signum M. Antonini Pii ex marmore Muſei Capitolini. Paſſim occurrunt in

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Muſeis, & Hortis Urbanis hujus Imp: Effigies; qui erat (ut etiam noſtra Protome oſtendit) *vultu ſereno, & pulchro, procerus membra, decenter validus*, teſte Aurelio Victore in *Epit*.cap.xv, Victoris deſcriptioni reſpondet illa Capitolini in ejus *Vita* cap. XIII: *Fuit* (inquit) *ſtatura elevata decorus; ſed quum eſſet longus, & ſenex, incurvareturque, tiliaceis tabulis in pectore poſitis faſciabatur, ut rectus incederet*. Et paulo ſupra (nempe cap. II.), *Fuit vir forma conſpicuus, clarus moribus, clemens, nobilis, vultu placidus, ingenio ſingulari*. Vide Aldrovandum de Statuis Romae exiſtentibus, Sponium *Recherch d' Antiqu.* Diſſ. 24. pag. 384, Patinum de *Num. Imp. Rom.* pag. 212, & Muſeum Capitolinum Tom. I. Tab. XXXVII. pag. 31. Iubente Antonino Pio, plerique noſtrum adducti ad ſupplicium fuerunt. Lege Acta S. Felicitatis, & ſeptem filiorum ejus, apud Ruinartium pag. 22. Edit. Veron. & S. Juſtini Martyris Apologiam Primam, alias Secundam, eidem Imperatori oblatam. Quamvis enim ipſe nullum Edictum in Chriſtianos evulgaſſet, Perſequtio tamen ab Hadriano mota quoniam nondum quieverat, ita male Antoninus in noſtros homines animatus fuit, ut

eos,

eos, necis incognita cauſa, condemnaret. Poſt diuturnam tamen Chriſtianorum vexationem, litteras ad Commune Aſiae dedit, praecepitque, ne quis eos Religionis cauſa punire auderet.: quod ſi quis fuiſſet, qui nihiloſecius eos accuſandos arbitraretur, is ſciret, ſe immune minime laturum. Vide laudatum S. Juſtinum in *Apol.* I. pag. 87, Euſebium *Hiſt.* lib. 4. cap. 26, & noſtrum *Chronicum* ad annos 140, & 152.

141. *Fragmentum Legis Agrariae*, ex ærea Tabella, quae (teſte Mabillonio *de Re Diplomatica* Lib. v. pag. 344, & ſeq.) in Regio Cimerliarchio apud Fontem-Blaudi olim ſervabatur. Eruit Petrus Hamo Caroli IX. Domeſticus & a Secretis hocce fragmentum; quod ait, eſſe Legis Romanae, quae poſt Africam domitam a Romanis lata eſt. Id tamen melius congruit alteri fragmento, in quo agitur de Tampſitanis, Lepitanis, Aquillitanis, Uſalitanis, & Teudalenſibus Africae Incolis.

142. Statua L. Annaei Senecae Cordubenſis Stoicorum Latinorum celeberrimi; de qua Cl. Montfauconius *Antiquit. Expliq.* Tom. 3. par. 2. pag. 212. Tab. 128 haec literis conſignavit: „ Nullum alium video aptiorem locum, ubi de balneo illo poſtre-

mo

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. mo Senecae agatur, in quo ſibi ipſe mortem conſcivit, jubente Nerone Imperatore, cujus ille Praeceptor fuerat. Sic repreſentatur ejus Statua ex nigro marmore, quae hodie in Villa Burgheſia extat, eximiique artificii eſt. In ejus vultu conſtantia illa Philoſophica emicat, quam moriturus amicis ille teſtificatus eſt, ut ait Tacitus Annalium 15: *Ubi praecepta ſapientiae* (*inquiebat*)? *ubi tot per annos meditata ratio adverſum imminentia? cui enim ignaram fuiſſe ſaevitiam Neronis? Neque aliud ſupereſſe poſt mortem, fratreſque interfectos, quam ut educatoris, praeceptoriſque necem adjiceret*: eademque conſtantia ad finem uſque vitae loquutus eſt. Cl. Bottarius Tom. I. *Muſei Capitolini* pag. 17. cap. xx. haec ad rem noſtram ſcribit: „ Caput Senecae in hoc Muſeo adſervatum, ſimile omnino eſt illi, quod in Muſeo Mediceo adhuc extat, ac etiam eleganti Statuae e marmore nigro in Villa Burgheſia poſitae; ſed praecipue προτομῇ omnium, quas hujus Philoſophi unquam viderim, elegantiſſimae, quae habetur in Aedibus Corſiniorum Romae. Vultus adparet *ad ſummam maciem deductus* (*Senec. Conſol. ad Elv. cap.* 17. & *Epiſt.* 54. & 78.), ut ipſemet de ſe loquens fatetur, quod *per lon-*

longum tempus AEGER fuerit, quamobrem quum Imperator C. Caligula illum e medio tollere vellet, a quadam ſua pellice diſſuaſus fuit, teſte Dione lib. 59. pag. 655, quod jamjam moriturus eſſet, adeo adverſa valetudine laborabat. Haec omnia reſpondent iis, quae Tacitus Annal. lib. 15. de ipſo refert, nempe illi fuiſſe CORPUS *parvo victu* TENUATUM, & incomptum, ac rudem vultum, quod ipſe Seneca ibidem in Epiſtolis innuit; ſic enim Lucillo ſcribit: *Quod libros meos petis, non magis ideo diſertum me puto, quam* FORMOSUM, *ſi Imaginem meam peteres*. Denique ex hac Imagine Senecam Stoicum fuiſſe luculenter apparet, Philoſophum ſcilicet munditiarum, & externarum rerum contemptorem, & rigidum, ſeverumque ſolius virtutis ſectatorem.

143. Inſtrumentum inſcriptum, *C. Julii Caeſaris Teſtamentum L. Piſone ſocero recitatum in domo Idibus Septembris*. Hic titulus (teſte Mabillonio de Re Diplomatica Lib. v. pag. 344) a tergo appoſitus erat cuidam Inſtrumento in cortice, ſeu papyro Aegyptiaca ſcripto, & in Regio Scrinio apud Fontem-Blaudi anno MDLXVI (quo Hamo ſub oculis Goſſelini Bibliothecæ Fontis-

tis-Blaudenſis Curatoris iſtud expreſſit) religioſiſſime aſſervato. Lata eſt papyrus uno pede, longa quinque. Titulus apprime iis convenit, quae de Julii Caeſaris Teſtamento ſcribit Suetonius in hunc modum. *Poſtulante ergo L. Piſone ſocero, Teſtamentum ejus aperitur, recitaturque in Antonii domo, quod Idibus Septembribus proximis in Lavicano ſuo fecerat &c.* At certum eſt titulum ſuperiorem Regio Inſtrumento perperam fuiſſe impoſitum a nebulone quodam male feriato, qui Hamoni, aliiſque ſubinde fucum fecit. Proinde laudatus Cl. Mabillonius monendum Lectorem duxit, ubicumque in Libris *de Re Diplomatica* fit mentio de ſpecimine Julii Caeſaris Teſtamenti, id de charta plenariae ſecuritatis eſſe intelligendum, quae condita eſt, *imperante Domino Juſtiniano PP. Aug. anno xxxviij. Ravennae, P. C. Baſilii, anno xxiij. Id. Jul. Indict. xii.* quae notae quadrant anno Ch.DLXIV.

144. Hieroglyphica Aegyptiaca ex Obeliſco Lateranenſi. Primo, aut altero Saeculo poſt Diluvium fuerunt uſurpatae in Ægypto figurae animalium, aliaeque Imagines, tamquam Symbola cogitationum, quibus interpretandis Chanaan, ejuſque Poſteri, ſive tres priores Hermetes, aut Mercurii a Cice-

cerone memorati ſedulo incubuerunt: idcirco etiam habiti Diſciplinarum Magiſtri. Heic adnotaſſe ſufficiat, Caducaei figuras obſervari in hieroglyphicis Obeliſcorum; praecipue vero inter ſuperiora hujus inſignis Obeliſci Lateranenſis; ubi videmus rudimentum caducaei, nempe figuram elementorum in manubrio decuſſatim ſecto, & ovi ſectiones duas, inferam Terrae, ſupernam Caelo tributam, & natum inde ſerpentis forma Phanetem primogenitum. Vide *Librum Criticum* capite quinto, & *Librum Antiquarium* capitibus 3. 4. 5, & 7.

145. Epitaphium Antonini Pii, quod olim extabat in Hadriani Sepulcro, in quo & ipſe tumulatus eſt, teſte Capitolino *in Marco Aurelio* cap. 7. Legitur in Grutero *Inſcript. Rom.* pag. 257. 4, apud Mabillonium Tom. 4. Analectorum pag. 500, & in Opere Patrui mei, inſcripto de *Kalendario, & Cyclo Caeſaris*, pag. 75. Haec Inſcriptio immediate poſt ejus corporis cremationem, cinereſque ibi conditos, appoſita fuit: *Divus numque ibi non dicitur, utpote nondum conſecratus: qui apotheoſeos ritus de more*, ut Herodianus tradit lib. IV, *ſeptimo a morte die celebrabatur*. Antoninus Pius Nonis

11 I Mar-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Martii anno Chriſti 161. e vivis exceſſit: eique *a Senatu*, ut refert Capitolinus, *decreti etiam ſunt omnes honores, qui optimis Principibus ante delati ſunt. Meruit & Flaminem, & Circenſes, & Templum, & Sodales Antoninianos*. Et Victor in Epitome cap. 15. *Ob cujus honorem Templa, Sacerdotes, atque infinita alia decreta ſunt*. Quae omnia ejus nummi etiam oſtendunt. Per Aquilam etenim in iis varie expreſſam, per Rogum, & Aram, perque illius Statuam ſedentem Deorum habitu effictam, ſatis ſuperque Divini honores ei habiti declarantur: Circenſes praecipue ejus nummus indicat, in quo eſſedum, ſive thenſa a quatuor Elephantis tracta, quae in Divorum natali per Circum traduci ſolebat. Quibus ſane honoribus Columnam quoque, (inquit Vignolius in peculiari Opere de eadem ſcripto, pag. 62.) etiamſi antea alia de cauſa a Senatu dicata ei fuiſſet, acceſſiſſe videmus. Marcus enim, & Lucius (ne tot inter Publica Senatus officia ſingulari aliquo, ac perenni ſimul amoris teſtimonio parentem optimum defraudare viderentur), coloſſeam illius Statuam Divinitatis habitu ornatam Columnae eidem imponi, ejuſque Conſecrationis indice cudi mandavit, de hoc cer-

Digitized by Google

certiores nos reddunt. Ita quoque Columna, quam viventi adhuc Trajano Senatus in ejus Foro dicaverat, eodem poſtea defuncto, in ſepulcrale illius monumentum evaſit. *Inter Divos* (de eodem inquit Eutropius lib. 8.) *relatus eſt, ſoluſque omnium intra Urbem ſepultus. Oſſa ejus collocata in urna aurea, in Foro, quod aedificavit, ſub Columna ſita ſunt*. Monumentum hoc vero, etſi Antonini mortem, Conſecrationemque ſpectet; attamen nullam cum ejus cineribus rem prorſus habet: qui non ibi, nec ſupra M. Aurelii Columnam, ut prae ceteris Ciaconius in Hiſtoria utriuſque belli Dacici perperam eſt opinatus; ſed in Hadriani Sepulcro, quod *Arx* S. Angeli, & Hadriani moles indigitatur, conditi fuere. Capitolinus in eodem M. Aurelio cap. 7. id clare teſtatur: *Hadriani autem Sepulcro*, inquit, *corpus patris intulerunt magnifico exſequiarum officio*. Atque hoc idem exprimit Inſcriptio in eadem Hadriani mole extans, quam nos hoc numero 145. illuſtramus. Ea vera, ut videtur, immediate poſt ejus corporis cremationem, cinereſque ibi conditos appoſita fuit. *Divus* namque ibi non dicitur, utpote nondum Conſecratione cohoneſtatus, quae pro more, ut Herodianus tra-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

dit lib. 4, ſeptimo a morte die celebrabatur. Quare ampliſſimum illud monumentum, cui Columna Antonini fuit impoſita, etſi ejuſdem Antonini Sepulcrum proprie dici non poſſit, quum non ibi ejus cineres adſervati fuerint: attamen ob Columnam, quae ſupereminet cum Statua Divorum habitu efficta, & ob Inſcriptionem, & Conſecrationis anaglypha in eo inſculpta, quaſi alterum ejus Sepulcrum illud conſtituunt; quale ſcilicet apud Veteres viris illuſtribus, corpore ſepulturae tradito, honoris, ac memoriae tantum cauſſa alibi excitari ſolebat, quod *alii Inane*, *alii Imaginarium tumulum vocant*: quandoquidem illius corpus Romam delatum, atque inde combuſtum, in Auguſti Mauſoleo, ſive, ut ex Epitome Liviana lib. extremo, in C. Julii Tumulo conditum fuerat: *Corpus ejus*, inquit ibi Suetonius, *per municipiorum, coloniarumque primores, ſuſcipientibus obviis Scribarum decuriis, ad urbem devectum, ſepultum eſt in Martio Campo. Ceterum exercitus honorarium ei tumulum excitavit*. De quo etiam mentio extat apud Tacitum lib. II. *Annal.* cap. 7. Atque alterum Ravennae hujuſmodi monumentum ipſe Druſus habuit, ut ibi antiquus lapis docet, qui ita ex Appiano, & Rubeo ex-

exſcriptus legitur apud Gruter. pag. 237. num. 5.

146. Hieroglyphica Aegyptiaca, ex Obeliſco ante Portam Flaminiam erecto. Diodorus Siculus narrat, duplicem ſcripturarum formam apud Aegyptios excogitatam, quarum una poſterior, ac Aegypti vernacula (vulgo *Communis*), altera vero antiquior, & ſacra, ſoliſque Sacerdotibus reſervata, ab Aethyopibus emanarat. Hanc autem ita deſcribit, ut intelligatur, eamdem eſſe, quae viſitur in Obeliſcis. *Primae iſtarum variis beſtiis, & hominum membris, inſtrumentiſque fabrilibus potiſſimum aſſimiles ſunt. Nam ars apud eos Literaria, non compoſitione ſyllabarum, ſed deſcriptarum Imaginum ſignificatu, & translatione per exercitationem memoriae inſculpta, ſubjectam orationem exprimit, & abſolvit. Jam enim Accipitrem, Crocodilum, Serpentem; Jam de corpore humano aliquid, puta oculum; manum, faciem, & id genus alia ſcribunt.* Id unum addere libet, quod hujus argumenti videtur proprium, ſcilicet in hujus Obeliſci anaglyphis, ubi novemſtriae occurrunt, abaco Arithmetico Sinarum, ac Latinorum perſimiles, proximum obſervari ſignum Cynocephali, hoc eſt Hermetis, ſeu Mercurii, rudimento caducaei figu-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. figuram angue,& circulo inſtructam iminere prope accipitrem galericulo ornatam : quae ſymbola ſunt attributa Mercurio, & Horo Apollini,ſeu Pythio, nempe Chanaano, ejuſque fratri Puth, inter Chami, hoc eſt Ammonis, liberos, memoratis Geneſ. cap. x. v. 6, quibus diſciplinarum ratio ab Ethnicis tributa eſt. Vide *Librum Antiquarium* capitibus 3. 4. 5, & 7, ac *Librum Criticum* cap. 5.

147. Symbolum Apotheoſeos, expreſſum Aquila, in Caelum avolatura, quae ungue altero fulmen Jovis, altero Globum tenet. Stat ſuper ingentem armorum acervum, & roſtra navium,queis victoriae terra,marique partae ſignificantur. Hieronymus Card.Columna hoc marmor Madritum tranſtulit, & dono dedit Philippo IV Hiſpaniarum Regi, ut diximus num. 124. Tabulae Secundae Saeculi Primi.

148. Marmor elegantiſſimum, atque ad Artis miraculum excalptum, quod extat Romae in Platea Montis Citatorii ante Curiam Innocentianam. Viſitur in eo Roma ſedens, quae Apotheoſim decernit Antonino Pio; cujus,& Uxoris Fauſtinae Protomas in ſublime humeris tollit Genius caeleſtis,dum Circenſes Ludos, qui Divorum in natalibus edeban-

bantur, alia Figura humi decumbens per Obeliſcum oſtendit. Hoc Opus anaglypticum Romae detectum fuit anno 1703, in baſi Columnae Antonino Pio dicatae in Campo Martio ab Imperatoribus Marco Aurelio, & Lucio Vero. Praeſul Franciſcus Blanchinus Patruus meus in Diſſert. *de Kalendario, & Cyclo Caeſaris* pag.72.hoc marmor egregium illuſtrans, ſic ait: Dum hujuſce lucubrationis poſtrema folia praelo ſubduntur, per fauſtam diem IX.Kal.Decembris,reperta eſt baſis ampliſſima ex marmore plurimum commendato, quod Graecum noſtrates vocant, eoque perpetuo, licet ad expanſionem palmorum quindecim undequaque extenſo;anaglypticis operibus ſcalpturae admirandae in ſingulis lateribus ornata, praeterquam in eo, quod reſpicit plagam occidentalem: ubi aream marmoris implet Inſcriptio, antiquam elegantiam ſua brevitate, ac majeſtatem characterum amplitudine referens. In ea vero legitur Dedicatio Columnae a duobus Auguſtis, Aurelio, & Vero fratribus optimo parenti Antonino Pio in Deos relato, hujuſmodi verbis concepta.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

DIVO . ANTONINO . AVG. PIO
ANTONINVS . AVGVSTVS . ET
VERVS . AVGVSTVS . FILII.

Frons,

INDICULUS TABULAE II SAECULI II.

Frons altera baſis iſtius, Inſcriptioni adverſa, exhibet Pium, & Fauſtinam ejus uxorem ad Caelum evectos per alatum Genium, utriuſque protomas humeris efferentem; non ſecus ac in marmore, olim extante in Arcu Triumphali M. Aurelii, nunc vero in Capitolium translato &c. In hac itaque facie baſis, exhibetur Apotheoſis Antonini Patris, cognomento Pii, & uxoris Fauſtinae majoris: ſpectante Roma, quae, ut moris eſt, mulieris armatae cultu, & figura exprimitur, ſedens in ima parte marmoris ſupra ſcutum, Lupa, & puerulis inſignitum, & Genium intuens ex adverſo poſitum. Pro Romae pedibus ſpolia congeſta jacent: quae jure poſſumus interpretari Britannica, Germanica, Dacica, & Judaica; cum Antonini expeditiones, per Legatos feliciter adminiſtratae, hae ferme habeantur: nam ceteroqui ejus Imperium ita fuit pacatum, ut de Pio ſcripſerit Capitolinus: *Solus omnium prope principum prorſus ſine civili ſanguine, & hoſtili, quantum ad ſe pertinet, vixit.* Viſitur vero adverſus Romae juvenis, pallio ſuccinctus, humi ſedens, ac ferme ſtratus parte inferiori corporis, ſuperna erectus: ſiniſtro autem femore ſuſtinet Obeliſcum, quem laeva manu complectitur. Hunc haberi

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

beri oportere Genium Populi Romani , aut Genium Campi Martii , ſeu potius , (quod lubentius dixerim) Genium Circi . At Genius alatus inter duas Aquilas medius ſuperne volat , & ſiniſtra manu Globum ſtellatum praefert : in quo Zodiaci faſciam videmus , aliquot ſigna exhibentem , hoc eſt Piſces , Arietem , & initium Tauri . Lunam quoque corniculatam demonſtrat Globus , & prope medium Arietis ſignum conſtitutam . Circa Globum ſinuatur Serpens , polo Zodiaci Arctico ſuperna ſui parte inſiſtens , eoque poſitu referens Caeleſtem Draconem : quem Aſtronomi veteres in illa ſpherae parte collocaverunt , Aſteriſmum late extendentes per duodecim ſigna , in cardine eclipticae collecta : unde fabulantur Poetae eumdem eſſe , qui a Gigantibus objectus Minervae , cum eos in Caelum conſcendere nitentes oppugnaret , & ab eadem Minerva arreptus , & contortus , ad Caeli axem affixus dicitur : indicio evidenti Aſtronomici ſtudii , tum primum ab antiquis ordinati cum eclipticae polum , & axem deprehendiſſent obſervatione. Hujus proinde Draconis Imagine utebantur Aegyptii , Graeci , ac Romani tanquam aptiſſimo ſymbolo ad indicandam periodum annuam , ac menſtruam ; nam Aſteriſ-

riſmus Draconis, late circumvolutus in ea Caeli plaga, quae circulos longitudinum colligit, veluti in umbilicum, ad ſummum verticem, ſeu polum Zodiaci Boreum, pervadit ſigna duodecim, eoque nomine integram Solis converſionem annuam, & Lunae menſtruam jure deſignat. Poſterior vero aetas modo temporis, modo aeternitatis ſymbolum haberi voluit, utpote Imaginem caeleſtis motus in ſe recurrentis, nulloque termino definiti. At Effigies, ſeu Protome Antonini, quam Genius ille alatus, hoc eſt Caeleſtis, humeris geſtat, tunicata eſt, & Scipionem eburneum, Aquila Romana faſtigiatum, inſigne ſcilicet Imperii, dextera manu praefert. Uxoris Fauſtinae Imago illi adhaerens, eodem cultu, quo in Nummis, viſitur, in ſummo vertice tutulata, & pluribus unionum gyris collectos crines de more conſtringens: velo etiam eleganter expanſo, ad referendam Imaginem Lunae; ut ſolemne Romanis fuit in Auguſtarum Conſecratione, ſive ad *peplum* illum percelebrem indicandum, quem Junonis, ac Lunae capiti circumductum, Caelum, aeri, & planetis circumfuſum ſignificare ex Porphyrio, docet Auctor eruditiſſimus Monumentorum Veteris Antii pag. 185. &c. Demum in quarta facie hujus ful-

fulcri, ſeu baſis, ad Occidentem poſita, legitur Inſcriptio, paulo ante relata, DIVO. ANTONINO. AVG. PIO. &c.: quae aeneis characteribus olim fuerat magnifice instructa, iiſque ad dodrantem palmi Romani extenſis, ut alte inciſi literarum ductus demonſtrant &c. Itaque obſervo in Caeleſti Globo, quem Genius alatus ſiniſtra manu geſtat, non eſſe improvide conſignatum cum Vernis Zodiaci ſignis creſcentem Lunam. Epocha enim Conſecrationis Antonini diſerte oſtenditur hoc uno ſpherae conſpectu. Piſcium, & Arietis ſigna, uti narrabam, Globus demonſtrat, & circa mediam Arietis Imaginem creſcentis Lunae figuram profert, ſupra Zodiaci faſciam paullifper elevatam, ut cornuum dirrectio prodat, Lunam radios mutuari a tertia circiter decade Piſcium; ubi propterea neceſſe eſt Solem tunc verſantem intelligi. Ex his vero locis utriuſque ſideris ita indicatis, oſtenditur ipſiſſima dies 14. Martii Aerae Chriſti Vulgaris 161, qua honor Apotheoſeos delatus fuit a duobus Auguſtis fratribus Pio parenti, cui proinde DIVI nomen in Columnae dedicatione tribuitur. Deſignationem temporis ita colligo. Conſentiunt potiores Chronographi, veterum Hiſtoricorum lapidum, &

INDICULUS TABULAE II. SAECULI. II.

Nummorum auctoritate ducti, e vita ceſſiſſe Antoninum Pium Nonis Martii anno Epochae Chriſtianae CLXI. Facem omnibus praetulit parens hiſtoriae Panvinius: cujus non rationes modo, ſed etiam verba praeſtat adducere in Faſtis ad annum U.C.914. ubi ait: *Pius imperare coepit die obitus Hadriani, VI. Idus Julii, ut tradit Spartianus. Imperavit autem uſque ad hunc annum, ut paulo poſt oſtendam ex antiquis Nummis. Is autem imperare deſiit, quo die mortuus eſt, in quo Marcus Imperium accepit. Marcus autem, ut inter omnes conſtat, imperavit annos* XIX, *& dies* XI. *Is, Tertulliano, & Dione teſtibus, obiit* XVI. *Kalendas Aprilis. Si autem ab eo die* XI. *dies retrogradiamur, inveniemus diem natalem Imperii Marci, mortiſque Pii fuiſſe Nonas Martii hujus anni. Quod etiam mirifice quadrat Pii Epitaphio: ex quo enim Tribuniciam Poteſtatem XX'III. attigiſſe intelligitur, quod verum eſt. Nam* XXIIII. *anno ante* V. *Kalendas Martii, die adoptionis, eam ab Hadriano obtinuerat, ut tradit Julius Capitolinus in ejus Vita. Hoc igitur anno, quando diem obiit, Tribuniciae Poteſtatis XXIIII. diem agebat undecimum. Statim autem inter Divos a Marco relatus eſt, & in Hadriani Sepulcro ſuper Tiberim cum hoc elogio tumulatus:* IMP.

IMP. CAESARI T. AELIO HADRIANO
ANTONINO AVG. PIO PONTIF. MAXIM.
TRIB. POT. XXIIII. IMP. II. COS. IIII. P. P.

Panvinii computum probaverunt Eminentiſ. Card. Noriſius *Epiſt. Conſularis* pag. 101. P. Dionyſius Petavius in Chronologia expanſa, necnon alii primi ordinis Auctores, nihil remorati ſententiam Lydiati in Canone Chronico, quam vetera monumenta lapidum, & Nummorum facile explodunt. Recte etiam ſcripſit Panvinius, fuiſſe Pium a Marco *ſtatim* inter Divos relatum. Nam Julius Capitolinus ejus vitae hiſtoriam ita concludit, ut commemoret, communi ſtudio fuiſſe Pium ab univerſo Senatu Divum appellatum, & omnibus honoribus certatim auctum. *Cum jucunditate*, inquit, *a Senatu Divus eſt appellatus, cunctis certatim adnitentibus, cum omnes ejus pietatem, clementiam, ingenium, ſanctimoniam laudarent. Decreti ſunt etiam omnes honores, qui optimis Principibus antea delati ſunt. Meruit & Flaminem, & Circenſes, & Templum, & ſodales Antoninianos, ſoluſque omnium prope Principum prorſus ſine civili ſanguine, & hoſtili, quantum ad ſe ipſum pertinet, vixit. Et qui rite comparetur Numae, cujus felici-*

ta-

INDICULUS TABULAE II SAECULI II.

tat em, pietatemque, & ſecuritatem, caeremoniaſque ſemper obtinuit. Idem Capitolinus in Vita Marci Aurelii una vel altera periodo, eaque breviſſima Piani funeris, & Conſecrationis ſummam complectitur, a Marco, & Vero curatam utroque exequiarum honore, privato, & publico. *Hadriani autem Sepulcro*, ait, *corpus patris intulerunt magnifico exequiarum officio. Mox juſtitio ſecuto, publice quoque funeris expeditus eſt ordo. Et laudavere uterque pro roſtris patrem, flaminemque ei ex affinibus, & ſodales ex amiciſſimis Aurelianos creavere &c.* Supervacaneum puto tranſcribere ex Dionis Hiſtoria ritum Conſecrationis Auguſtorum; quem ipſe mandavit literis teſtis oculatus, quippe inter Senatores relatus, ac praeſens in funere Pertinacis. Collegerunt pridem antiquitatum ſtudioſi ex Dione lib. 56, & Herodiano lib. 4. cap. 2: qui etiam diſerte ſcribit, per dies ſeptem luctum publicum circa Imaginem defuncti lecto jacentem, fieri, pronunciantibus quotidie medicis, deterius ſe habere, donec die ſeptima, quaſi diem obire viſus fuerit, mortuus habeatur. *Tum vero lectum humeris attollunt Equeſtris, Senatoriique Ordinis nobiliſſimi, ac lectiſſimi juvenes, perque Viam Sacram in vetus Forum defe-*

deferunt , ubi Magiſtratus Romani deponere Imperium conſueverant . Hic vero , ait , defunctum Principem laudari certatim a choris puerorum patriciorum , ac feminarum nobilium . Dio etiam addit , orationem recitari de ejuſdem laudibus ; tum procedentibus Ordinibus *ad Campum Martium , qua latiſſime Campus patet , ſuggeſtus quidam ſpecie quadrangula , lateribus aequis aſſurgit , nulla praeterquam lignorum ingentium materia compactus in Tabernaculi formam* . Pyra deſcripta , ita proſequitur Herodianus ſeriem Apotheoſeos : *Ubi vero ingens aromatum acervus* (in pyram) *aggeſtus eſt , ac locus omnis expletus , tum circa aedificium illud adequitant , univerſis Equeſtris Ordinis certa quadam lege , ac recurſu , motuque Pyrrhichio , numeroque in orbem recurrentibus . Currus item decenti ſimiliter ordine circumaguntur , inſeſſi purpuratis Rectoribus , qui perſonas ferant , quae habent Imagines Ducum omnium Romanorum , Principumque illuſtrium . Quae ubi celebrata ſunt , facem capit Imperii ſucceſſor , eamque Tabernaculo admovet . Tum ceteri omnes undique ignem ſubjiciunt , cunctaque illico fomitibus illis aridis , odoramentiſque referta , igni valido corripiuntur . Mox ab extremo , minimoque Ta-*

INDICULUS TABULAE II SAECULI II. *Tabernaculo, tanquam e faſtigio quodam, ſimul cum ſubjecto igni aſcenſura in aetherem Aquila dimittitur: quae in Caelum creditur ipſam Principis animam deferre. Ac jam ex illo una cum ceteris Numinibus Imperator colitur*. Aquilae duae heic tribuuntur, una Pio, alia Fauſtinae. Vide noſtrum *Librum Criticum* cap. II, IV, & V, ac *Librum Antiquarium* cap. IV. ſub finem. Confer autem & Vignolium in lib. *de Columna Antonini Pii* pag. 13, & ſeqq.

149. Nummus Antonini Pii, cum Epigraphe in antica, quae heic exhibetur, ANTONINVS. AVG. PIVS. P. P. TR. P. COS. III. In poſtica vero, cernitur Fauſtina cum face ſuper equum, ad Caelum evecta, atque inter Divas a Senatu relata. Vide Chronicum ad annum Chriſti 141. Capitolinus in *Antonino Pio* cap. VI. ſcribit: *Fauſtinam uxorem perdidit, quae a Senatu conſecrata eſt, delati Circenſibus & Flaminicis, & Statuis aureis, atque argenteis, quum etiam ipſe hoc conceſſerit, ut Imago ejus cunctis Circenſibus poneretur*. Cl. Bonarrotius in Libro, quem inſcripſit *Oſſervazioni Iſtoriche ſopra alcuni Medaglioni antichi*, pag. 42. erudite de more hunc Nummum illuſtravit.

150. Si-

150. Signum Platonis SectaeAcademicae Principis ex marmore Muſei Capitolini. Cauſeus *Gem. Antiq.* Tom. 1. Tab. xvii. pag. 14. & 15. de eo ſcribit: Socratis Sapientiſſimi Philoſophi diſcipulus fuit divinus Plato, Academiae Princeps: natus eſt is Athenis, patre Ariſtone, anno II. Olympiad. lxxx. Ariſtocles prius vocabatur, deinde, ob latos humeros, Platonis nomen ſortitum fuiſſe, narrat Suidas: *Ariſtocles primo eſt dictus, ſed ob latitudinem pectoris Plato eſt cognominatus: alii, ob amplitudinem orationis Platonem dictum, ajunt.* (Vide Laertium lib. 3. ſegm. 4). Etenim Platonis infantis ore apes conſederunt, ſingularem praedulcis eloquii portendentes ſuavitatem, ſi fides Plinio lib. 11. cap. 17, & Valerio Maximo lib. 1. cap. 6. Tanta eum facundia inſtructum fuiſſe ſcribit idem Valerius Maximus lib. 8. cap. 7. *Ut ſi ipſe Jupiter Caelo deſcendiſſet, nec elegantiore, nec beatiore facundia uſurus videretur.* Caput ejus comatum, & barbatum exhibetur (in Gemma apud eundem Cauſeum), prout illum habuiſſe docet Aelianus referens primam inter Platonem, & Ariſtotelem diſſenſionem ex barba, & capillis ortam, cum Ariſtoteles contra Platonis morem radi, & tonderi ſolitus fuerit. Platonis

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

nis Imagines annulis inſculptas geſtabant Academici. Audiamus Epiphanium de Carpocratianis, Gnoſticis, & Baſilidis Sectatoribus Haereſi 27, Philoſophorum Imagines ab illis adoratas eſſe ſcribentem: *Habent depictas coloribus Imagines, quidam etiam aureas, aut argenteas, vel ex alia materia factas, quas eſſe Jeſu Effigies affirmant, eaſdemque a Pontio Pilato ad Chriſti ſimilitudinem effictas, quo tempore inter homines degebat. Sed ejuſmodi Imagines occultas habent, necnon & Philoſophorum quorumdam, ut Pythagorae, Platonis, Ariſtotelis, aliorumque, quibus eas, quas dixi, Chriſti Effigies miſcent, & erectas ſimul omnes adorant, ad eaſque Gentilium ritus inſtituunt*. Plures antiquae Protomes magni Platonis extant in *Muſeo Capitolino*, de quibus àgens Cl. Bottarius Praeſul Tom. I. ejuſdem Muſei Tab. XXI, & XXII. pag. 17. haec literis conſignavit: „ Haud mirandum, tot Gemmas, & Marmora ipſum repraeſentare; ejus enim Secta per multa ſaecula frequentiſſima fuit, ipſeque tanti habitus eſt apud omnes nationes, ut *Divini* cognomentum acceperit. In Academia ejus Statua poſita fuit, Opus Silanionis eximii Sculptoris, ut refert Laertius lib. 3. ſegm. 25, & Cicero meminit Statuae,

quam

Digitized by Google

quam habebat in ſua villa. Socrates veneno necatus, gloriae ſuae ſucceſſorem reliquit Platonem. Philoſophi tum temporis iniquum a Tyrannis patiebantur fatum, cui ſe ſubducere, quibus poterant modis, neceſſe habebant. Plato ergo Megaram conceſſit, ubi ſtudia ſub Euclidis auſpiciis provexit. Dehinc Cyrenem delatus, Mathematicum Theodorum frequentavit. Curioſae mentis impetus ipſum in Italiam, & Aegyptum compulit. In illa Pythagoricos, in hac Theologos abſtruſiores ſui ſaeculi audivit, ut Patres Eccleſiae eum Moſis Scripta evolviſſe, & plurima exinde Philoſophiae ſuae intuliſſe, haud obſcure conjectarint. S. Auguſtinus ſcribit, Platonem cum Propheta Jeremia converſatum, ſed paulo poſt comperiit, eum, ſexaginta annis ante Platonis in Aegyptum adventum, obiiſſe. Petiit hinc Perſidem de myſteriis Religionis ibidem Magos conſulturus; ni bella obicem poſuiſſent, ad uſque Indos, eorumque ſacerrimos Brachmannos penetraturus. Redux factus Athenis Philoſophiam docuit, glorioſum, & primarium civitatis ſtudium. Quidquid hominum erat melioris notae per univerſum Mundum, ad ejus Academiam certatim, gregatimque confluebat. Locus is erat extra Urbem, cujus

INDICULUS TABULAE II SAECULI II.

nomen a poſteris in honore perpetuo, & etiamnum in uſu eſt habitum. Ductus deſiderio incendii montis prodigioſi Aetnae, deſeruit ad tempus Athenas, & in Siciliam ſeceſſit, ubi a Dionyſio Tyranno non cognitus modo, ſed etiam expetitus fuit; impatiens vero turpiſſimae adulationis, qua ei omnes foede abblandiebantur, non dubitavit palam adverſus aulae vitia declamare. Verum, ut veritas odium parit, ita parum abfuit, quin extremum periculum ſua parrheſia incurreret Plato, niſi Dion, & Ariſtomenes eum imminentibus malis, pro ea, qua apud Principem valebant gratia, mature ſubtraxiſſent. Evaſit tamen miſſus ad Lacedaemonium Legatum, qui habitu mancipii eum Aeginam miſit: indeque Athenas ſuas rediit, libertati redditus. Iter denuo ſuſcepit Syracuſas, arceſſitus Dionyſii junioris precibus, ut ab eo regnandi artes addiſceret. Sed paulo poſt remiſſus in patriam, iterumque vocatus, a monſtro hoc humani generis, atque prodigio dimiſſus deinde fuit, ob ſuſpicionem nimiae cum Miniſtro aulico familiaritatis. In patria ergo liber ab omni anxietate vixit, & quamvis plurimi ejus famam maledictis tentarent, virtute tamen calumniam, & quicquid de eo erat pravae ſuſpicio-

cionis, ſuperavit. Cum Xenophonte, & Ariſtippo aliquando male conveniebat, ſed quod omnes tres ſectarentur, & profiterentur virtutem, paulo poſt reditum inter ipſos eſt in gratiam. Obiit tandem an. agens LXXXI. morte placida, inter epulas, quibus amicos die ſuo natali exceperat. Corpus terrae mandatum in Academia ipſa, omni honoris cultu, tantae virtuti, & meritis debito. Epitaphiis plurimis luxuriabat funus. Ipſi Reges, & Reſpublicae ei Aras, & Statuas erigebant. Rex Mithridates, quod in Academia collocarat monumentum, hac epigraphe inſignivit:

MITHRIDATES RHODOBATI FILIVS.
PERSA, MVSIS IMAGINEM PLATONIS DEDICAVIT,
QVAM FECIT SILANIO.

Haec habet Carolus Patinus *de Numiſm.* Auguſti, & Platonis apud Gronovium Vol. IX. pag. 1595. Plato in Aegyptum navigavit, ibique Moyſis libros legit, multaque ex Hebraicis traditionibus hauſit. Eumdem morem adeundae Aegypti tenuerunt celebriorum Græciæ Philoſophorum plerique, ut puriores Doctrinae latices ex illis fontibus in ſuos hortulos derivarent. Non ſemel candide agnovit, & ipſe Plato, aliique complures, quaecumque de rebus Divinis a Graecis diſpu-

ſputata ſunt, ex Aegyptiis Scholis eſſe profecta. Idem argumentum perſequuntur Diodorus, Plutarchus, & alii, qui clariſſimos Graecanicae Philoſophiae Antiſtites Melampodem, Dedalum, Muſaeum, Orpheum, Homerum, Thaletem, Solonem, Pherecydem, Pythagoram, Lycurgum, Anaxagoram, Democritum, Oenopidem, Eudoxum, & Archimedem in Aegyptum Philoſophandi cauſa ſe contuliſſe narrant, & Aegyptiis Magiſtris eſſe uſos, quorum & nomina recenſent. Ex Aegypto ergo magnam Moſaicae doctrinae copiam in Platonis ſinum abunde confluxiſſe antiqui Eccleſiae Patres oſtenderunt. Sanctus Juſtinus Martyr *in Cohortatione ad Graecos* pagina 22, & ſeq. §. 22. exponens dictum Platonis, *Quod ſemper eſt*, oſtendit, accepiſſe illud a Moſe, de Deo loquente, cum ait: *Ego ſum exiſtens ille*: En verba S. Juſtini: „ Haec igitur Plato cum in Ægypto didiciſſet, ac vehementer delectaretur his de uno Deo dictis, nomen quidem Moſis, eo quod unum is, & ſingularem doceret Deum, memorare apud Athenienſes tutum eſſe non duxit, Areopagum metuens: ſed quod praeclare ab eo dictum fuerat, id non tanquam ab eo acceptum, ſed ut ſuam ipſius ſententiam

tiam exponens in illo diligenter elaborato Opere, Timaeo, in quo de rebus Divinis diſputare inſtituit, idem de Deo ſcripſit ac Moſes. Ait enim: *Primum meo quidem judicio diſcernendum, quidnam ſit illud, quod ſemper quidem exiſtit, factum autem non eſt, & quid illud, quod ſit quidem ſemper, nunquam autem exiſtit.* An non hoc o Graeci, his, qui intelligere poſſunt, unum, & idem videbitur ſolo articulo diverſum? Dixit enim Moſes, *exiſtens ille*; Plato autem, *exiſtens illud*; utrumque autem ſemper exiſtenti Deo, congruere manifeſtum eſt. Ipſe enim ſolus eſt, qui ſemper exiſtat nec factus ſit. Quid autem alterum illud ſit, quod ſemper exiſtenti opponitur, de quo ipſe dixit: *Et quid illud, quod ſit quidem ſemper, nunquam autem exiſtit*, attente conſiderandum. Reperiemus enim clare, & aperte ab eo dici ingenitum quidem eſſe aeternum; factos autem, & conditos (quemadmodum ipſe dictum eſſe de illis ait, *Dii Deorum, quorum ego Opifex*) naſci, & perire; ſic enim ille ſubdit ad locum præfatum. *Illud quidem (quod ſemper exiſtit) intelligentia cum ratione comprehenditur, eodem ſemper modo ſe habens: iſtud autem (quod quidem ſit) opinione cum ſenſu rationis experte conjicitur,*

tur, naſcens, & periens, nec unquam exiſtens. Haec profecto verba his, qui recte intelligere poſſunt, interitum, & exitium factorum praedicant deorum &c. Similia profert Athenagoras *in Legatione pro Chriſtianis* pagin. 314. §. 19. Rurſus in eadem *ad Graec. Cohortat.* pagin. 26. §. 26. teſtatur S. Juſtinus Platonem ex Libris Moyſis cognoviſſe, Prophetas a Deo affari: ſcribit enim: „ Nemo autem miretur, ſi Moſi de Dei aeternitate credidit Plato. Reperies enim, eum ipſis etiam Prophetis, poſt illum, qui vere eſt, Deum, cognitionem rerum attribuere. Sic enim in Timaeo de quibuſdam principiis diſſerens ſcripſit: *Ignis quidem, & ceterorum corporum principium ponimus ſecundum probabilem cum neceſſitate rationem procedentes. Horum autem adhuc principia Deus ſurſum cognovit, & qui ei cari ſunt homines*. Homines autem quoſnam alios Deo caros eſſe putat, niſi Moſem, & ceteros Prophetas, quorum vaticinia cum legiſſet, & doctrinam de judicio ab eis accepiſſet. Atque haec, & ſimilia majori quidem vocis ſono ſcripſit Plato in primo de Republica libro. Ex eodem quoque Moſe cognovit Plato Judicium, & Reſurrectionem, ut animadvertit ſanctiſſimus Martyr ibi-

ibidem pag. 26. & 27. §. 27. ubi ait: „ In decimo autem de Republica libro, quae a Prophetis didicerat de Judicio Plato, ea non tanquam ab illis accepta (metuebat enim Graecos), ſed ut ex quodam homine audita ſcribit, qui ut ipſi fingere placet, in bello caeſus, ac duodecimo die ſepeliendus, & rogo impoſitus revixerat, & res illic viſas narrabat: [*integrum Platonis locum heic affert S. Juſtinus (quem brevitatis gratia omitto), & poſtea ſubdit*]: Videtur heic mihi Plato non ſolum de Judicio a Prophetis accepiſſe doctrinam, verum etiam de ea, quam Graeci non credunt, Reſurrectione. Nam dum animam cum corpore judicari dicit, nihil aliud ſignificat, niſi ſe Reſurrectionis doctrinam credere. Quomodo enim Aridaeus, aliique, qui corpus capite, & manibus, & pedibus, & pelle inſtructum in terris reliquerant, tales in inferno poenas perſolverent? Neque enim animam caput, & manus, & pedes, & pellem habere dicent. Sed cum in Ægypto incidiſſet in Prophetarum teſtimonia, & de corporis Reſurrectione doctrinam ſuſcepiſſet, animam una cum corpore cruciari docet. Rurſus in eadem *ad Graecos Cohortat.* aſſerit, Platonem ex Hebareis ſumpſiſſe, quae de Curru Jovis, & ignea eſſentia

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

dicit. Item aliquid cognoviſſe de dono coelitus deſcendente; ſcribit enim pag.30. §.31. Quod enim ait Plato Jovem in Cælo volucrem currum agere, id quo alio ex fonte didicit, niſi Propheticas legens Hiſtorias? Id profecto cognovit ex his Prophetae de Cherubim dictis: *Et exivit e domo gloria Domini, & aſcendit ſuper Cherubim, & elevaverunt Cherubim alas ſuas, & rotae cum eis, & gloria Dei Iſrael erat ſuper eos deſurſum*: Inde incitatus vocalis ille Plato ſumma cum libertate clamat: *Magnus in Caelo Jupiter volucrem currum agens*. Unde enim edoctus haec ſcripſit, niſi a Moſe, & Prophetis? Unde accepta occaſione Deum in ignea ſubſtantia eſſe dixit? Nonne ex tertio libro Reg. 19. 11, ubi ſcriptum eſt: *Non in ſpiritu Dominus, & poſt ſpiritum commotio: non in commotione Dominus, & poſt commotionem ignis: non in igne Dominus, & poſt ignem vox aurae tenuis*? Plato autem non ea, qua decebat, contemplatione animum intendens in ignea ſubſtantia Deum eſſe dixit. Et §. 32. Quod ſi quis & de dono ſurſum a Deo in homines Sanctos delabente, quod ſacri Prophetae Spiritum Sanctum appellant, rationem accurate inire velit; reperiet illud quoque a Platone in Menone ſub

ſub alio nomine praedicatum. Veritus enim Dei donum appellare Spiritum Sanctum, ne Prophetarum doctrinam ſequens, inimico eſſe in Graecos animo videretur; ſurſum quidem fatetur a Deo delabi, non tamen, Spiritum Sanctum, ſed Virtutem appellandum eſſe cenſuit. In illo enim de Reminiſcentia cum MenoneDialogo,poſtquam multa quaeſivit de Virtute,utrum doceri poſſit, an non doctrina, ſed uſu, & exercitatione comparetur; vel utrum nec doctrina, nec uſu, ſed natura hominibus eveniat, vel alio quodam modo, tandem totidem verbis ſic pronuntiat: *Nunc autem ſi in hoc omni ſermone recte quaeſivimus, & diſſeruimus: Virtus profecto nec natura,nec doctrina,ſedDivina ſorte hominibus evenit ſine ſcientia, iis, quibus evenit.* Haec mea quidem ſententia, cum clare a Prophetis de Spiritu Sancto dicdiciſſet Plato, in Virtutis nomen videtur tranſtuliſse. Quemadmodum enim unum,& eumdem SpiritumSacri Prophetae in ſeptem Spiritus dividi dicunt; ita & ipſe unam, & eamdem Virtutem appellans,in quatuor eam Virtutes dividi pronunciat. Sancti quidem Spiritus nuſquam meminiſse volens, ſed quae a Prophetis dictae fuerant de Spiritu Sancto, ea per quamdam allegoriam aperte

praedicans. Sic enim ſub finem Menonis ait: *Ex hac igitur ratiocinatione, o Meno, videtur nobis Divina ſorte Virtus eis evenire, quibus evenit. Illud autem clare perſpiciemus, quomodo Virtus hominibus eveniat, ſi prius hoc ipſum inſtituerimus per ſe quaerere, quid ſit tandem ipſa Virtus*. Pagina quoque 31. §. 33. aſſerit, Platonem ex Moſe deſumpſiſſe ſententiam, quam protulit de Tempore: Unde autem edoctus Plato Tempus cum Caelo creatum eſſe congnovit? Sic enim ſcripſit: *Tempus ergo cum Caelo creatum eſt, ut ſimul creata ſimul diſſolvantur, ſi quando eorum eveniat diſſolutio*. An non hoc ex Divina Moſis Hiſtoria cognovit? Noverat enim Temporis creationem ex diebus, menſibus, & annis initium conſtitutionis accepiſſe. Igitur cum primus ille ſimul cum Caelo conditus dies initium omnis temporis praeſtiterit (ſic enim ſcripſit Moyſes Gen. 1. v. 1: *In principio fecit Deus Caelum, & Terram*; ac deinceps ita ſubjungit: *Et factus eſt dies unus*: tanquam ex parte totum tempus deſignans); Plato diem Tempus appellat, ne ſi mentionem diei faceret, tanquam omnino Moſis verborum Sectator accuſandus videretur. Unde autem & de Caeli diſſolutione informatus ita ſcripſit: Nonne & id quoque a ſacris

ſacrisPropheti edoctus,atque illos ita loquutos eſſe ratus Item de libero hominis loquens arbitrio, in Apolog. 1. p. 71. dicit: Quapropter quod ait Plato: *Culpa eligentis, Deus extra culpam*, a Moſe Propheta mutuatus dixit. Platonis quoque ſententias de Mundi creatione ex Moſe exhauſtas, item de Filio decuſſato,& de Tertiis circa Tertium producit in eadem *Apolog.* 1. pag. 80. §. 59. Atque ut a Doctoribus noſtris, ideſt a doctrina per Prophetas vulgata acceptum eſſe intelligatis, quod dixit Plato, Deum, cum materiam informem vertiſſet, Mundum feciſſe; audite quid totidem verbis dixerit Moſes, primus Prophetarum, & Scriptoribus omnibus vetuſtior, per quem Spiritus Propheticus quomodo Mundum Deus initio, & ex quibus condiderit, declarat his verbis: *In principio fecit Deus Caelum, & Terram. Terra autem erat invisibilis, & incompoſita, & tenebrae ſuper abyſſum; & Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas; & dixit Deus: Fiat lux: & facta eſt lux.* Verbo igitur Dei ex ſubjectis, & a Moſe deſignatis rebus Mundum univerſum eſſe conditum, & Plato, & qui eadem, ac ille, dicunt, & nos ipſi didicimus, vobiſque licet idem perſpicere. Et §. 60. pag. 80. ſubdit. Et quod apud Platonem in Ti-

INDICULUS TABULAE II SAECULI II

Timaeo phyſicis rationibus de Filio Dei inveſtigatur, cum ait: *Et decuſſavit eum in univerſo*, pariter a Moſe mutuatus dicit. Scriptum enim apud Moſem legimus, quo tempore Iſraelitae ex Aegypto profecti in ſolitudine verſabantur, occurriſſe illis venenatas feras, viperas, aſpides, & ſerpentum omne genus, quod populum necabat; tumque Moſem, Deo adſpirante, & praecipiendo impellente, aes accepiſſe, & Crucis effigiem feciſſe, eaque ſancto tabernaculo impoſita, dixiſſe Populo: *Si inſpexeritis hoc ſignum, & credideritis, ſalvi in eo eritis*. Quo facto, ſerpentes extinctos eſſe ſcribit, ac populum hoc modo exitium tradit effugiſſe. His electis Plato, nec ſatis accurate perſpectis, cum figuram Crucis eſſe non attenderet, ſed decuſſationem eſſe crederet; alteram illam, poſt principem Deum, Virtutem in Univerſo decuſſatam eſſe dixit. Quod autem ab eo tertium dicitur, inde ortum, quod Spiritum Dei apud Moſem ſuper aquas ferri legerat. Secundum enim locum Dei Verbo, quod in Univerſo decuſſatum eſſe dixit, tertium vero ei, qui ſuper aquas ferri dictus eſt, Spiritui tribuens his verbis: *Tertia autem circa tertium*. Denique Plato unum Deum admiſit, & hunc ingenitum, & aeternum,

num, ut ſcribit Athenagoras *in Legatione pro Chriſtianis* (inter Opera S.Juſtini) p.302. §. 6. haec ſcribens:,, Plato ait: *Creatorem, & Patrem hujus Univerſi invenire difficile eſt: inventum, apud omnes eloqui impoſſibile*; unum, ingenitum, & aeternum intelligens Deum. Quod ſi & alios agnoſcit, ut Solem, Lunam, & Stellas; ut creatos agnoſcit: *Dii Deorum, quorum ego opifex, & pater; & operum, quae diſſolvi non poſſunt me nolente. Quidquid autem vinctum eſt, ſolvi poteſt.* Plato ergo unum opificem omnium intellexit ingenitum Deum ex Moſe. Quare Cl. Huetius *Demonſt. Euang.* p.46. oſtendit, Platonem ex Moſis libris eam Divinarum rerum ſcientiã, quam didicerat, exauriviſſe, ſcribens: ,, De Mundi primum opificio ita differit Plato in Timæo, & Timæus ipſe Locrus, ut Moſem pene ipſum differentem putes: nam & Deum ſupremum rerum Opificem agnoſcunt, & Mundum ab eo creatum ad Exemplar, ſive Ideam æternam, in mente ejus expreſſam. Mundi materiam, προϋχάμεναι, & aeternam, ſtatuiſſe Platonem ex illis Moſis verbis, *Terra autem erat inanis & vacua*, contendunt Interpretes plerique, & Juſtinus in Paraeneſi; quaſi inanem illam terram aliam eſſe crediderit, quam quae priore Geneſeos verſu a Deo creata dicitur.

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

citur. Certe ἀγέννητον, illam appellat Plato, & οὖσαν πρὶν καὶ τὸ πᾶν γενέσθαι, *exiſtentem, priuſquam omnia fierent*. In commodum ſenſum trahunt id Platonici quidam, & Chriſtianis dogmatibus accommodant, materiam dicentes, itidem ut Ideam, in Dei decreto aeternam ſpectaſſe Platonem. Verum ſatis illi, & ex Theogonia Heſiodi, & ex Pythagoreorum, ex Anaxagorae, ex Stoicorum, ac deinde Valentinianorum, & Marcioniſtarum conſentiente cum Platonicis decretis doctrina, refelluntur. Finem hunc ſibi, cum Mundum crearet, propoſuiſſe Deum, ait Plato in Timaeo, ut optimum opus, & bonitatis ſuae particeps conderet: quod poſtquam perfectum vidit, mirifice eſſe delectatum. Nempe a Moſe acceperat, Deum opera ſua, poſtquam creata ſunt, probaſſe: *Viditque Deus*, inquit Moſes, *cuncta quae fecerat, & erant valde bona*, Gen. 1.31. Aſtra, ad determinanda temporis ſpatia, condidiſſe Deum, dixit Plato, juxta Moſis effata, verbis etiam ejus uſurpatis. Deum res Verbo creaſſe pronuntiat αὐτολεξεὶ in Timaeo. Itaque univerſitatem rerum, creatam a Deo, & conſervatam, cum animo conſideraret ipſe, & Socrates, & Pythagoras, Dei vocem audire ſibi videbantur: ut dixiſſe illos tradunt Ariſtobulus apud Eu-

Euſebium *Praep. Euang.* lib. xiii., & Clemens Alexandrinus *Strom.* lib. v.: quippe legerant apud Moſem Verbo Deum res condidiſſe: *dixitque Deus, fiat lux, & facta eſt lux*, Gen. i. 3. Hominem partim a Deo, partim a Dei miniſtris, ipſius juſſu, creatum eſſe docuit Plato in Timaeo. Idem *lib. III. de Leg.* hominem Dei ſimulacrum eſſe a Moſe acceptum tradidit. Paradiſum voluptatis a Moſe deſcriptum refert Jovis ortus, Platoni commemoratus; ut notatum eſt ab Euſebio *Praep. Euang.* lib. xii. Sed & Serpentis hiſtoriam expreſſit allegorice. Primorum hominum vitam ita deſcripſit, ut Adami, & Evae vitam poſſis agnoſcere: & Diluvii meminit; & νομοθεσίαν ſuam concedere exorſus, eumdem narrationis ordinem tenuit, quem Moſes eſt proſecutus. Servitutem a Graecis lege ſua prohibuit, quemadmodum ab Hebraeis Moſes, VII ipſos anno in libertatem reſtitui jubens, ſi qui fuiſſent ſervituti mancipati. *Hebraeorum enim nullus ſerviebat*, inquit Joſephus *Antiq.* l. viii. c. 2. De reſtitutione rerum furto ſubreptarum, & nocturni furis caede, & bove cornu feriente, paria fere utrique placuerunt. Rempublicam ſuam in duodecim Tribus, perinde ut Iſraeliticam, diſcretum eſſe voluit Plato. Ideas ſuas quemadmo-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II

admodum a Moſe ſumſerit, docent Juſtinus in *Paraen.*, & Clemens *Strom.*5.,&, ex eo, ac Philone, Euſebius *Praep. Euang.* cap. 13 Deum unicum eſſe, demonſtravit Plato in Timaeo, aliiſque locis: id autem ipſi Moſem perſuaſiſſe, idem Euſebius oſtendit, quem Cyrillus *Lib.8.contr.Jul.* affectatur. Deum namque ita definit Plato *Tim.*, ut ipſeſe Deus, cum ait, *Ego ſum qui ſum*, Exod. III.14. Declarat id pluribus Juſtinus in Paraeneſi, & ex Numenio Euſebius *Praep. Euang.* lib. XI. cap. 9. & 10, & Auguſtinus *de Civit. Dei* lib. VIII. cap. 11. Quod, niſi Socratis ſupplicio fuiſſet abſterritus, citra ambages, Moſem ſecutus, de Deo diſſeruiſſet: ſed vera de Dei natura ad vulgum proloqui, tutum ſibi non eſſe faſſus ipſe eſt. Nec aliam ob cauſam priſcis Chrſtianis Platonis dogmata ex *Tim.* placuerunt (adeout Platonici haberentur, frequentioremque Platonicorum Operum lectionem Julianus ipſis objiceret); quam quod recoctus ipſis & perſonatus Moſes videretur eſſe Plato; aut, ut ait Numenius, Moſes Atticizans.

151. Signum Ptolemaei celebris Bibliothecae Alexandrinae Conditoris, ex Signo marmoreo Muſei Vaticani. Ptolemaeus Philadelphus decem myriadas librorum collegit

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

legit Alexandriae, teſte Syncello pag. 271. & 273. His Pergami Bibliothecas addi voluit Antonius, Cleopatraeque deſtinavit, in quibus 100000. βιβλίων ἁπλῶν. Vide Plutarchum in Antonio, & Jonſium, qui Bibliothecarios Bibliothecæ Alexandrinae recenſet, agens de Scriptoribus Hiſtoriæ Philoſophicæ p. 101. Confer etiam Gronovium in peculiari Diatriba de Muſeo Alexandrino, quae extat To. 8. *Antiq. Graec.*, una cum Ludovici Neocori Diſſertationibus, agentibus de eodem Muſeo poſt deperdita Scripta Andronici, Callimachi, & Alcidamantis. His adde Jo: Andream Schmidium, qui Maderi Collectionem de Veterum re Bibliothecaria recudi fecit, & auxit Naudaei, Spizelii, & aliorum auctario, duobus Voluminibus comprehenſo.

152. Protome Marci Terentii Varronis, ex marmore Xyſti Vaticani. Hic fuit Ciceronis, aliorumque Virorum Clariſſimorum familiaris, & Romanorum omnium eruditiſſimus; ut aſſerit Quinctilianus. A Caeſare in gratiam receptus, Bibliothecis Graecis, & Latinis comparandis, ac digerendis praefectus, in Literario otio delituit, totumque ſe tradidit ſcribendis Libris. Septuageſimum & octavum aetatis annum ingreſſus, Libros 490 ſe conſcripſiſſe teſtatur, ut re-

 fert

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

fert Gellius Lib. III. cap. X. Res Romanas accuratiſſime explicuit in Libris *Antiquitatum*. Quae vero de Diis ſcripſit, S. Auguſtinus in luculento Opere *de Civitate Dei* mirifice confutavit. Obiit nonagenarius anno Urbis conditae 727. Vide Vertranium Maurum, & Auſonium Popmam in ejus Vita, praeſertim vero Martinum Hanckium Lib. II. *de Romanarum rerum Scriptoribus* cap. VI, & Albertum Fabricium Volumine altero *Bibliothecae Latinae* Lib. I. Cap. VII. Conſule etiam noſtrum *Lib. Crit.* cap. II. & VI.

153. Effigies Platonis, ex Gemma apud Fulvium Urſinum Part. II. num. 52 *Imag. Illuſt. Viror.* de qua vide Bellorium *Imag.* Part. I. numer. 27. Aliam Caninius (*Icon.* num. 48) typis æreis vulgavit, juris Marchionis Taſſi, in qua Platonis Caput noſtro eſt quamſimillimum. Caninii Gemmam Cl. Praeſul Bottarius eam ipſam putat eſſe, quae habetur in *Muſeo Romano* Michaelis Angeli Cauſei Tom. I. Sect. I. Tab. XVII, quaeque Platonem coma & barba decorum repraeſentat; prout illum fuiſſe docet Aelianus, referens primam inter Platonem & Ariſtotelem diſſenſionem ex barba, & capillis ortam. S. Epiphanius de Carpocratianis, Gnoſticis, & Baſilidianis ſcribens Haereſi 27, eos annu-

annulis inſculptas Imagines geſtaſſe tradit Jeſu Chriſti, Platonis, aliorumque Philoſophorum, quibus omnibus cultum impendebant: *ejuſmodi*, (inquit) *Imagines occultas habent, necnon & Philoſophorum quorumdam, ut Pythagorae*, PLATONIS, *Ariſtotelis, aliorumque, quibus eas, quas dixi, Chriſti Effigies miſcent, & erectas ſimul omnes adorant, ad caſque Gentilium ritus inſtituunt.* Vide Indiculum hujus Tabulae num. 150. ubi plura habuimus de Signis, Hermiſque Platonis, qui ſolus inter Philoſophos Ethnicos *Divini* titulum meruit.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

154. Herma Platonis truncato capite, ex marmore apud Fulvium Urſinum, cum epigraghe ΠΛΑΤΩΝ ΑΡΙΣΤΩΝΟϹ ΑΘΗΝΑΙΟϹ. Mendoſe legitur in quodam Herma Muſei Capitolini (in quo alii decem & amplius adſervantur), ΠΛΑΤΩΝΗΣ ΑΡΙΣΤΟΝΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΣ *Plato Athenienſis Ariſtonis* filius. Seneca Epiſt. 54. ſcribit: *illi nomen, latitudo pectoris fecit*. De Platonis Hermis, & Signis vide Sponium *Miſcel. Erud.* Sect. 4. pag. 140, Bellorium *Illuſt. Philoſoph.* Part. I. num. 27. & 28, Gronovium *Graec. Antiq.* Vol. 2. fol. 83. & Vol. IX. pag. 1595, Caninium *Icon.* num. 48, Muſeum Romanum

Indiculus Tabulae II. Saeculi II. num Cauſei Tab. XVII, Theſaurum Brandemb. To.III. pag. 322, & Muſeum Capitolinum a Cl. Bottario illuſtratum To.I. p. 17.

155. Protome Ariſtotelis Peripateticorum Principis, cum epigraphe ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ. Prodit ex marmore Bibliothecae Fulvii Urſini. Gronovius *Antiq. Graec.* Vol.2. fol. 90 Bellorium reprehendit, quod (*Imag. Illuſtr. Philoſoph.* Part. I. num. 7.) hanc Ariſtotelis effigiem, pileo, barbaque ornatam, rejiciat, veluti neſcio cujus impoſtoris figmentum: etenim ipſe Urſinus, qui eam Neapoli in Urbem illatam aſſerit a Joanne S. R. E. Cardinali Bellayo, probatam fuiſſe teſtatur omnibus *rerum Antiquarum peritis, & inprimis Hieronymo Ganimberto, cujus apud ipſum* (Urſinum) *auctoritas plurimum valuit*. Alexander Severus, teſte Lampridio, in ſecundo Larario Ariſtotelis Signum cuſtodiebat. Ejuſdem imagines aureas, aut argenteas, vel ex alia materia factas, occultas habebant, adorabantque Carpocratiani, ut ſcribit mox laudatus (nu. 153.) S. Epiphanius *Haereſi* 27. Petrus Caſtellanus *in Vitis Veterum & Illuſtrium Medicorum* apud Gronovium Vol.x. pag. 876 antiquam exhibet Ariſtotelis Inſcriptionem, quae ejus Parentes commemorat: habet autem,

Ni-

Nicomacho genitore ſatus, & Phaeſtide matre,

Ambo Aſclepiadae, Divus Ariſtoteles.
Floruit anno 333. ante Aeram Chriſti Vulgarem, Amyntae Macedonum Regis aetate. Stanlejus *Hiſtor. Philoſophicae* Parte V. pagina 410. & ſequentibus de eo ſcribit: Mortuo Platone in duas Sectas diſcipuli ejus diſceſſere: prior in eadem, in qua ipſe docuerat, Schola perſtitit, *Academia* nuncupata; altera *Lyceum* occupabat, cujus Ariſtoteles Princeps fuit, videlicet Sectae *Peripateticorum Lycei.* Natus eſt Ariſtoteles Stagirae, ut refert Laertius v. 1. Pater ejus *Nicomachus* ab Aeſculapio non genus tantum, ſed artem etiam derivavit. Matrem habuit *Phaeſtiada*, ut Laertius, & Suidas tradunt: verius tamen Dionyſius Halicarnaſſeus *in Epiſt. ad Ammacum*, & Ammonius *Vit. Ariſt. init.* eam *Phaeſtida* appellant: quam item ab Aeſculapio genus duxiſſe, eidem affirmatum Ammonio eſt: Hujus vero teſtimonium comprobat ſuperius allegatum vetus Epigramma. Natus eſt Ariſtoteles juxta Apollodorum apud *Laertium* v. 9, Dionyſium Halicarnaſſeum apud eundem *loc. cit.*, alioſque, anno 1. Olimpiadis xcix, Archonte apud Athenienſes Diotrephe, nempe 44. anno

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

anno poſt natum Platonem, qui Athenaei lib. v. pag. 217. calculus eſt, certior eo, quem Ammonius, & Suidas ſecuti fuere, qui 42 tantum computant annos. Nicomacho, & Phaeſtide Ariſtotelis parentibus vita functis, ab Atarnenſi quodam Proxeno eſt educatus, quo tempore juvenis admodum, liberalibus artibus animum imbuit; ut patet, Ammonii judicio *in Vit. Ariſt.*, ex Scriptis ejus. Septimum decimum aetatis annum agens, ut ex Apollodoro Laertius v.6. refert, Archonte Nauſigene, Athenas ſe contulit, & ad Platonem acceſſit. Platoni commendatiſſimus, diſcipulus factus eſt ejus; atque xx. annis in ejus Schola perſeveravit, ut ex ejus ad Philippum Epiſtola patet, quam antiquus Vitae ejus Interpres editus a Nunneſio pag. 21 allegavit. Propter ejus in apprehendendo acumen, Plato, teſte Philopono *de Mundi aeternitate*, *mentem Scholae* eum appellabat; ipſoque abeunte a lectione, clamabat, *Intellectus abeſt, ſurdum eſt auditorium*, ut habet allegatus vetus Interpres apud Nunneſium pag. 12, vel, ut Rhodiginus habet apud eundem Nunneſium not. pag. 42, *Philoſophum veritatis abeſſe*. Quouſque cum Platone vixit, quod Apollodoro apud Laertium v. 9, Dionyſio Halicarnaſſeo *Epiſt. ad Am-*

Ammaeum, & ipſi imprimis Ariſtoteli in Epiſtola ad Philippum apud *veterem Ammonii Interpretem* pag. 12, eſt traditum, conſtans & ſedulus Platonis per xx. annos auditor fuit ad aetatis annum xxxvii. uſque, donec vitam cum morte Plato commutaret. Immo tum quoque ſanċte ejus memoriam coluit, & affectus, ſui teſtem aram erexit, cum hac Inſcriptione:

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Gratus Ariſtoteles ſtruit hoc altare Platoni,
Quem turbae injuſtae vel celebrare nefas.

Ita ſtudiis addictus, & lectionis avidus Ariſtoteles fuit, ut domum ejus Plato *domum anagnoſtae* appellare ſoleret. Sunt, qui maximam animorum diſſenſionem Platonem inter & Ariſtotelem interceſſiſſe, dicunt; ortamque ajunt ex eo primum, quod habitum atque inceſſum Ariſtotelis Plato improbaret, necnon quia inter diſſerendum acris erat in contradicendo, ac pertinax; quibus tamen Ammonius *Vit. Ariſt.* pag. 4. reſpondet, non Platoni quidem contradicere Ariſtotelem, verum iis, qui pravis interpretationibus Scripta ejus pervertebant. Sed quid mirum, ſi quandoque contradiceret Platoni?, eo ipſo Platonem ſequutus, qui veritatem omnibus aliis rebus eſſe praeferendam

INDICULUS TABULAE II SAECULI II. paſſim conculcabat, ſententiamque illam, *Amicus Socrates, ſed magis amica veritas*, paſſim repetebat: immo & alibi dixerat: *non aeque Socratis attendenda ſunt dicta, quam veritati ſtudendum*. S. Juſtinus *in Cohortat. ad Graecos* pag. 10. & 11. §. 5. & 6. ait: „ Ariſtoteles in libro, quem ſcripſit ad Alexandrum Macedonem, brevem quamdam Philoſophiae ſuae rationem exponens, clare & aperte Platonis evertit ſententiam, ac Deum in ignea ſubſtantia eſſe negat; ſed quintum quoddam aethereum, & immutabile effingens corpus, in eo ipſum verſari pronuntiat. Sic quippe ſcribit libro 3. *de Rep. Non, ut quidam circa res Divinas hallucinati, Deum in ignea ſubſtantia eſſe docent* .... Plato tria univerſorum principia eſſe dicit, Deum, materiam, & formam: Ariſtoteles nuſquam formae, ut principii, meminit; ſed duo principia eſſe ait, Deum nempe, & Materiam. Rurſus, cum Plato primum Deum, & ideas, in prima ſummi Caeli & immobili ſphaera eſſe doceat; Ariſtoteles poſt primum Deum, non ideas, ſed Deos quoſdam mente perceptos collocat. Sic igitur illi de rebus Caeleſtibus inter ſe diſſident, quorum diſſidiorum originem refert Ælianus *lib.3*....Rurſus Platoni adverſatur Ariſtote-

ſtotelis ſententia de anima : Illam enim Plato tripartitam eſſe ait, atque aliud quidem in ea quod ratione praeditum eſt, aliud quod iraſcitur, aliud quod concupiſcit. Ariſtoteles autem non tam late patere animam docet, ut partes etiam corruptioni obnoxias comprehendat; ſed id tantummodo, quod rationis eſt particeps. Ac Plato quidem, *Anima omnis immortalis*, clamat; Ariſtoteles vero perfectionem, & actum illam appellans, non immortalem, ſed mortalem eſſe decernit. Ille continenter eam moveri; Ariſtoteles vero immobilem eſſe dicit, cum motioni omni praeſit „. *Haec S. Juſtinus.* Mortuo Platone (ut ſcribit Uſſerius *in Annal.* ad an. ante Aeram Ch. 348) diſcipulus ejus Ariſtoteles Peripateticæ Philoſophiae conditor, ad Hermiam eunuchum Atarni Tyrannum profectus eſt; cum quo per triennium eſt commoratus, ut ex Apollodori Chronicis Laertius, & in Epiſtola ad Ammaeum docet Dionyſius. Aſſi, quae Hermiae ditioni ſuberat (& cujus in *Act.* xx. 13 Strabo indicat). Pythadem enim Hermiae adoptivam filiam (ſive ſoror ipſius, ſive fratris filia ea fuerit) uxorem duxit Ariſtoteles : verum poſt mortem Hermiae, ob benevolentiam, quam erga illum habuit, Ariſtoteles eam matrimonio ſibi ſociavit, ut, ex

Indiculus Tabulae II Saeculi II.

ipſius ad Antipatrum Epiſtolis, in libro 7. de Philoſophia confirmat Ariſtocles Peripateticus apud Euſebium *de Praeparat. Evangelic. lib.* 15. Dum in Aſia vero maneret, cum Judaeo quodam mirae prudentiae & temperantiae homine, qui de locis ſuperioribus ad maritima deſcenderat, verſatum fuiſſe Ariſtotelem, eumque cum multis ſapientiae ſtudioſis ibi congregatis Graece diſſerentem audiviſſe, in primo libro de Somno, primarius ipſius diſcipulus Clearchus Solenſis retulit: atque huic acceptum fortaſſe fuerit referendum, quod Peripatetica Philoſophia Legi Moſaicae & Prophetarum Scriptis tam multum debeat; ut ex jam dicto Ariſtobulo, ejuſdem Peripateticae diſciplinae alumno in lib. 5. Stromatum confirmat Clemens Alexandrinus. Verba ipſius Clearchi recitant Joſephus lib. 1. *contra Apion.*, & Euſebius *de Praep. Euang.* lib. 9. cap. 5. & 6. Itaque (verba ſunt Huetii in *Demonſt. Euang.* Propoſit. IV. pag. 48. §. XV) Ariſtoteles rerum omnium cauſam eſſe dixit Deum, & Materiam, quod ex eodem fonte, Moſis videlicet doctrina, ſed adulterata & corrupta, videtur eſſe profectum, unde ſententiam eam hauſiſſe Platonem diximus, qui & Ideam praeterea addidit. Idem poſt principem Deum,

Deum, Deos alios inferiores, ſub intelligentiam tantum cadentes, poſuit, Angelos nimirum, auctore Moſe, vel aliis certe Scriptoribus ſacris. Denique in libello *de Mundo* vetuſtam quamdam ait eſſe doctrinam, quae Deum rerum omnium conditorem & ſervatorem eſſe ſtatuit; quod ad Moſem utique videtur pertinere. Promtum ergo & facile fuit Ariſtobulo Judaeo oſtendere, ex Moſe, & Prophetis Peripateticam Philoſophiam manaſſe. Legitur & in libro Juchaſin, Ariſtotelem librorum Salomonis, opera Alexandri compotem factum, multa ex iis decerpſiſſe, ſuoſque exornaſſe. Ariſtoteles VIII. annis cum Alexandro Philippi Regis Macedonum Filio verſatus, Athenas rediit, Apollodoro apud Laertium v. 10, & Dionyſio Halicarnaſſeo *Epiſt. ad Ammaeum* teſtibus, anno II. Olympiadis CXI, Archonte Pythodoro. Ibi Xenocratem in Academia docentem invenit, qui eum locum occupaverat, a Speuſippo relictum, anno IV. Olympiadis CIX. Academia a Xenocrate occupata, *Lyceum* ſibi Ariſtoteles delegit; qui locus fuit in Athenarum ſuburbio, a Pericle conditus. Eo loco quotidie docebat, & de Philoſophicis rebus diſſerebat apud omnes, qui adipſum accederent, quotidie

deam-

deambulans uſque ad horam, qua ungi Graecis mos erat; quod fieri ordinarie ante coenam ſolebat. *A dcambulando* igitur, quod περιπατεῖν Graecis eſt, *Peripatctica* illa Schola appellata fuit. Alii *Peripateticum* ex eo dictum Ariſtotelem ferunt, quod cum Alexandro ex morbo nuper convaleſcente ita *deambulando*, de rebus Philoſophicis agere ſolitus fuerit. Creſcente autem numero diſcipulorum, ſedens docere coepit, dicens:

Silere turpe me, & Xenocratem loqui.

XIII. annis, ut refert Laertius libro v. cap. 5, Philoſophiam Athenis Ariſtoteles docuit in Lyceo, aegre ei faciente nemine. Quamvis enim eruditio ejus ſumma, aemulationem, & odia provocaret multorum; gratia tamen, qua florebat apud Alexandrum, dum viveret, tantam ei ingerebat auctoritatem, ut nemo infenſum ei animum declarare auderet. Vix autem e vivis Alexander exceſſit, cum, Dionyſio Halicarnaſſeo referente *Epiſt. ad Ammaeum*, inimico animo adverſus Ariſtotelis vitam conſpirarunt nonnulli. At percepta contra vitam ſuam conſpiratione, Athenis clam diſceſſit Ariſtoteles anno II. Olymp. cxiv, ut Dionyſius Halicar. in citata Epiſt. refert, & Chalcidem ſe contulit; ubi, quidquid reſiduum erat vitae, conſumſit: ami-

amicis redditus, qui fugae cauſam exquirebant, reſpondit, *quod nollet committere, ut Athenienſes bis peccarent in Philoſophum*, obſcure Socratem innuens, ſuumque periculum. Annos jam fere natus duo & ſexaginta, corpore aegro affectoque, ac ſpe vitae tenui fuit. Tunc omnis ejus Sectatorum cohors ad eum acceſſit, orantes, obſecranteſque, ut ſibi deligeret loci ſui, & magiſterii ſucceſſorem. Erant tunc in ejus Ludo boni multi, ſed praecipui duo, Lesbi unus, Rhodi alter, ſcilicet Theophraſtus, & Menedemus. Tunc Ariſtoteles lepide ſimul ac verecunde ſucceſſorem ſibi delegit hoc pacto. Vinum, quod biberet, inſalubre atque aſperum ex valetudine ſua dixit: propterea quaeri debere exoticum vel Rhodium aliquod, vel Lesbium. Eunt, curant, inveniunt, adferunt utrumque, quod petivit, vinum. Tum Ariſtoteles Rhodium deguſtans; firmum, inquit, hercle vinum, & jucundum. Petit mox Lesbium; quo item deguſtato, utrumque, inquit, oppido bonum. Is erat e Lesbo Theophraſtus, homo ſuavitate inſignis, linguae pariter, ac vitae. Itaque non diu poſt, Ariſtotele defuncto, ad Theophraſtum omnes conceſſerunt. Mortuus Chalcide eſt Ariſtoteles Olympiadis CXIV. anno

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

anno 111, Archonte Philocle, annum agens LXIII.

156. Herma Ariſtotelis, ex Bibliotheca Fulvii Urſini, cum epigraphe ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Ο ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΣΤΑΓΕΙΡΙΤΗΣ. Vide ſupra num. 156, Gronovium in *Theſauro Graecar. Antiquit.* Vol. 2. fol. 90, & Bellorium *Imaginum Illuſtr. Philoſoph.* Par. I. num. 8. Hic duas Protomas Ariſtotelis exhibet, quarum altera (ut ſcribit Vir. Cl. Joannes Bottarius Tom. I. *Muſei Capitol.* pag. 10.) expreſſa eſt e marmore reperto ad radices Montis Quirinalis anno 1592 circiter, & inſcriptum habet nomen in baſi. Haec Protoma, ut conjicit Faber (*Comment. ad Imag. Viror. Illuſtr.* n. 35), fortaſſe eſt illa, quam apud ſe habebat Pomponius Atticus, de qua loquitur Cicero ad eundem Atticum ſcribens Epiſt. 10. libr. 4. *maloque in illa tua ſedecula, quam habes ſub Imagine Ariſtotelis ſedere, quam in iſtorum ſella Curuli.* Et revera Attico domus erat ad radices Quirinalis, ut teſtatur Nepos in ejus Vita cap. 13, & ipſe Cicero lib. I. *de Legibus*. Hic prope Templum Quirini ejus domum collocat, eamque Publius etiam Victor poſt dictum Templum in Regione Sexta conſtituit.

157. Lu-

157. Lucerna aenea, exhibens myſteria Platonicae Philoſophiae, de quibus conſulendus Ficinus in Timaeo cap. 7. 9. 10. 16. 17. 19. 27. 36. & 38. Extat nunc Venetiis in celebri Muſeo Terviſiano, ex munere Franciſci Blanchini Patrui mei. Michael Angelus Cauſeus in *Muſeo Romano* nuper in hac Urbe recuſo cum auctariis (ſed ſuppreſſo nomine) ejuſdem Patrui mei, T. II. p. 67. de hac Lucerna ait: „ Ineffabile ſacroſanctae Triadis myſterium in hac eleganti Lucerna adumbrant Divini Platonis ideae, unitatem in triangulo aequilaterali, triplex verbum MONAC referente, quaſi triplicem Perſonarum diſtinctarum numerum, aequalitatemque in una individua Sanctiſſimae TRINITATIS eſſentia deſignantes, a qua ΠΑΝΤΑ in circumferentia circuli, qui Mundi viſibilis eſt imago. Hanc Unitatem non eſſe corpus, opinio eſt ipſius Platonis in Dial. 7. *de Repub.*, Marſilio Ficino teſte; cum illa in partes dividi nequeat, ſed potius multiplicetur per ſe ipſam: ſiquidem pars quaelibet toto debet eſſe minor; nulla vero unitas, vel major, vel minor eſt unitate. Triplices numeros agnovere Pythagorici, lineares, planos, & ſolidos: de primis eſt triangulus aequilateralis in hac Lucerna expreſſus, qui a ſola metitur

INDICULUS TABULAE II SAECULI II.

unitate. Hoc unum indiviſibile, ſimplicitate & bonitate conſtans, Deum eſſe fatetur ſapientiſſimus Philoſophus in Timaeo, Pythagorae opinionem ſecutus, qui ἀρχὴν τῶν ἁπάντων μονάδα aſſeruit, referente Laertio in ejus Vita, illudque rerum omnium Principium conſtituit; utpote quod ſimpliciſſimum eſſe debet, atque optimum: nihil autem vel unitate ſimplicius, vel melius bonitate; ut adnotat idem Ficinus in Tim. cap. 8. & ſeq. cujus adnotationes ad Lucernae noſtrae dilucidationem mire faciunt. *Deum porro* (inquit Plato lib. de anima Mundi) *ſola mens videt in his omnibus ſane rebus principem, auctoremque, & parentem horum omnium*. Unde ipſam Divinitatem, & quia omnia supereminet, Unitatem; & quia per omnia exuberat, Bonitatem appellandam eſſe autumat. Ab hoc autem Uno infinito quidem, cum principio, & fine careat, ſuper omnia, extra omnia, & in omnibus exiſtente, cuncta provenire, & quaſi circulo quodam, Mundi viſibilis, ut jam diximus, imaginem referente, in idem, unde manaverunt, iterum remeare doctiſſime explicat Ficinus in lib. *de Amore* cap. 1. & ſeq. *Quis negat* (ait ille capit. 3.), *Deum centrum omnium merito nominari? cum omnibus inſit*

unus

unus penitus ſimplex, atque immobilis: cuncta vero ab ipſo producta, multa, compoſita, & mobilia ſint; atque ut ab eo manant, ita in eum inſtar linearum, & circumferentiae refluant. Et mox, *atque ut centrum punctum ubique in lineis, & in toto circulo reperitur, perque punctum ſuum ſingulae lineae medium circuli tangunt punctum; ita Deus omnium centrum, qui unitas ſimpliciſſima eſt, actuſque puriſſimus, ſeſe inſerit univerſis*. Trinitatem triangulo deſignatam, rerum omnium menſuram eſſe, dixerunt Pythagorici; quorum opinioni aſſentitur idem Plato lib. 4. *de Leg*. „ *Verum enimvero Deus rerum omnium nobis ſit menſura maxime*. Eam ob cauſam doctiſſime explicat Ficinus in praefatum librum *de Amore* cap. 1: *Quod Deus ternario numero res gubernat, atque etiam res ipſae ternario numero terminantur. Hinc Maronis illud*, numero Deus impare gaudet. *Nempe ſummus ille Auctor primo ſingula creat, ſecundo rapit, tertio perficit. Singula quoque in primis ab illo perenni fonte effluunt, dum naſcuntur: deinde in eundem refluunt, dum ſuam illam originem repetunt: poſtremo perficiuntur, poſtquam in ſuum principium redierunt. Hoc vaticinatus Orpheus, Jovem principium, medium, &*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

finem Univerſi vocavit. Et hic continuus attractus a Deo incipiens, tranſiens in Mundum, & in Deum denique deſinens, perfectiſſime circulo deſignatur, quippe qui in idem, unde manavit, iterum remeat.

158. Signum Ariſtotelis ex marmore Muſei Capitolini, de quo ſupra num. 156. Videſis Fulvium Urſinum *Imag. Viror. Illuſt.* Praef. Part. II, Bellorium *Illuſt. Philoſoph.* Part. I. num. 8, Gronovium *Theſ. Graecarum Antiq.* Vol. 2. fol. 90, & Muſeum Capitolinum Tom. I. Tab. VIII. pag. 10. Ariſtoteles, contra Platonis morem, radi, & tonderi ſolitus fuit. Capillos ejus admodum breves haec imago ſuſpicienda praeſefert, quales habuiſſe tradunt Aelianus *Var. Hiſtor.* lib. 3. cap. 19, & Diogenes Laertius lib. 5. in principio; qui etiam, auctore Timotheo Athenienſi, addit, minutis oculis, & cruribus, macrumque, Ariſtotelem fuiſſe. Ejus Statuam Theophraſtus in Templo collocari ex teſtamento juſſit. Vide ſupra in Indiculo hujus Tabulae num. 55. cui illuſtrando conferunt ea, quae ſcribit Gronovius Volum. II. fol. 90. „ Ariſtotelis (inquit) *incomparabilis Viri duos Hermas invenit Urſinus, inſcriptum habentes* ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ ΣΤΑΓΕΙΡΙΤΗΣ & ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Ο ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΣΤΑ-

ΓΕΙ-

ΓΕΙΡΙΤΗΣ, *ſed ambos ſine capitibus. Caput, quod in ſumma Tabula poſitum vides, cum illis edidi, expreſſum e Tabella marmorea Neapoli Romam allata, & in Galliam deinde a Joanne Cardinale Bellayo translata, cujus antiquitatem notat & aliis rerum antiquarum peritis probatam, & in primis Hieronymo Ganimberto, cujus apud ipſum auctoritas valuerit plurimum. Id Caput videtur etiam depictum fuiſſe a Gallaeo; quia ſub num. 35 Faber id ipſum deſcribit, commendatque ſatis copioſe. At num. 27 Gallaeus finxit Caput alterum, raſa ſcilicet barba; idque ipſum in ſequentibus ab Fabro pro veriore laudatur, ut aetatis provectioris, quum raſura uſus fuit; atque adeo rejicit priorem vultum. Summopere in his turbavit Bellorius, ſuſtinetque ſcribere, naſum pene aquilinum eſſe in ea Imagine, quae barbam habet eraſam; quod alieniſſimum ab vero. Ceterum priorem ex noſtris cenſet minime perantiquam, ſed, inſigni mendacio, ab aliquo hujus vel ſuperioris aevi ſycophanta ex ingenio effictam. Citat quoque alias ejus Imagines, quas ego nullas novi. Hinc iſta facies electa quoque eſt ad Diogenem Laertium. Quidquid ſit, in ea non videtur ab Gallaeo ſatis expreſſus ille* ΜΙΚΡΟΜΜΑΤΟΣ, *ut ſcribit eum fuiſſe Laertius;*

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

quum

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. *quum par plane ſit aliis. Etiam tot alios recenſet idem Laertius iſto nomine inſignes Viros, ut illorum neuter potuerit fuiſſe noſter Peripateticus.* Euſebius lib. xv. *Praep.* cap. 8, Caſſiodorius, atque alii affirmare non verentur, multos excellentiſſimos, & ſanctitate inprimis conſpicuos Viros, maximeque eos, qui Scholaſticam Eruditionem ſequuti ſunt, Ariſtotelicae Philoſophiae ſubſidio ad ſublimiſſimorum noſtrae verae Fidei dogmatum cognitionem penitiorem perveniſſe; quales ſunt doctrinae de Deo &c. Sed ex Scripturis Sanctis, atque ex Patrum Traditione rerum Divinarum Scientia dimanat in ſinum Eccleſiae, non ex placitis Philoſophorum.

159. Chriſtus bonus Paſtor in figuris veteris Teſtamenti praeſignatus, ex antiquo vitro in Romanis Arenariis effoſſo. Viſuntur in eo Protoparentes Adam & Eva; Noe in Diluvio praeſervatus; Abraham & Iſaac ad Sacrificium parati; Sem, aut Japheth, qui pallium impoſuerunt humeris ſuis, &, incedentes retrorſum, operuerunt verenda patris; Moſes aquam virga eliciens e petra; Jonas projectus, voratus, & ad litus rejectus, ac ſoſpes; denique idem requieſcens ſub cucurbita: qui omnes typus Chriſti fuerunt, & Eccleſiæ, ut diximus in Indiculo Tab. III. Sæc. I. num. 44.

E. num. 44. Tab. I. Saec. II. num. 27. & Tab. II. Saec. II. n. 16. 17. 2. & 22. Hujuſmodi aliqua vitrea fragmenta exhibuerunt nobis Boſius, Severanus, & Aringhius in *Roma Subter.*, Bonarrotius quoque nonnulla: & ſimilia eorum ſunt, quae edidit Boldettus. Vide Petrum Bellorium in *Obſervationibus ad Veteres Lucernas* Parte III. Tab. 29 apud Gronovium Tom. XI. pag. 99, & Prolegomena Tom. III. *Anaſt. Bibliothec.* pag. xxvi. Ut Chriſti boni Paſtoris Imaginem pro meritis illuſtremus, Sacrae Pagine ſunt adeundae. *Ezech.* xxxiv. 11. *& ſeq.* legitur „ Haec dicit Dominus Deus, ecce ego ipſe requiram oves meas, & viſitabo eas: ſicut viſitat paſtor gregem ſuum in die, quando fuerit in medio ovium ſuarum diſſipatarum, ſic viſitabo oves meas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus diſperſae fuerint in die nubis & caliginis, & educam eas de Populis, & congregabo eas de terris, & inducam eas in Terram ſuam, & paſcam eas in montibus Iſrael, in rivis, & in cunctis ſedibus Terrae. In paſcuis uberrimis paſcam eas, & in montibus excelſis Iſrael erunt paſcua earum: ibi requieſcent in herbis virentibus, & in paſcuis pinguibus paſcentur ſuper montes Iſrael. Ego paſcam oves meas, & ego eas accubare faciam, dicit Do-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

Dominus Deus. Salvabo gregem meum, & non erit ultra in rapinam, & judicabo inter pecus & pecus. Et ſuſcitabo ſuper eas Paſtorem unum, qui paſcat eas ſervum meum. *Matth.* xxv. 32. 33. Congregabuntur ante eum omnes Gentes, & ſeparabit eos ab invicem, ſicut paſtor ſegregat oves ab haedis: & ſtatuet oves quidem a dextris ſuis, haedos autem a ſiniſtris. *Matth.* xxvi. 31, Tunc dicit illis Jeſus, omnes vos ſcandalum patiemini in me iſta nocte. Scriptum eſt enim, percutiam Paſtorem, & diſpergentur oves gregis. *Et Marc.* xiv. 27. *Job.* x. 11. *& ſeq.* Ego ſum Paſtor bonus. Bonus Paſtor animam ſuam dat pro ovibus ſuis: mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cujus non ſunt oves propriae, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit: & lupus rapit, & diſpergit oves: mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ovibus. Ego ſum Paſtor bonus, & cognoſco oves meas, & cognoſcunt me meae. Sicut novit me Pater, & ego agnoſco Patrem, & animam meam pono pro ovibus meis. Et alias oves habeo, quae non ſunt ex hoc ovili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile, & unus Paſtor. *Hebr.* xiii. 20, Deus autem

autem pacis, qui eduxit de mortuis Paſtorem magnum ovium in ſanguine Teſtamenti aeterni, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, aptet vos in omni bono. I. *Petr.* II.25, Eratis tunc ſicut oves errantes, ſed converſi eſtis nunc ad Paſtorem, & epiſcopum animarum veſtrarum. I. *Petr.* V. 4, Cum apparuerit Princeps Paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriae coronam. *Atque haec de bono Paſtore* ſint ſatis.

160. Semiſiclus æreus Judaicus, in cujus antica, quam heic exhibemus, viſuntur duo manipuli, quibus imminet ſpica. Hos inter medium extat vitis folium, ſeu botrus, cum epigraphe pene deleta, quae ſic Latine ſonat, DIMIDIVM SICLI. In poſtica vero cernitur palma frugifera, atque ad ejus latera ſunt bini modii fruge referti, ſeu binae Turres pinnatae, cum hac inſcriptione OB LIBERATAM ... Reliqua legi nequeunt. Manipulis, ſpicis, & botro, Soli Judaici, Terraeque Promiſſionis fertilitas deſignatur. Palma Judaeae ſymbolum eſt. Si duae Turres ſunt, quae ad Palmae latera aſſurgunt, dici poteſt, hunc Nummum fuiſſe cuſum in honorem Judae Machabæi: ipſe enim duas Hieroſolymae Turres, in quibus ſe muniverant Idumaei, viriliter dimicando coepit, ut animadvertit

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

Calmettus in Lexico, qui hunc, & ſequentes Judaicos Nummos typis æreis exhibuit, atque erudito Commentariolo illuſtravit.

161. Nummus æreus Judaicus. In antica, quam heic exhibemus, cernitur Tentorium cum epigraphe, ΒΑΣΙΛΕΩC ΑΓΡΙΠΠΑ. In poſtica vero viſuntur tres palmae frondoſae rami, ſeu potius tres ſpicae, poſitae inter literas L. S. Hic Nummus Agrippae eſt, eoque Tabernaculorum Feſtum apud Judaeos celebre deſignatur. Id comprobant partis poſticae rami cum ſuis foliis, ſeu flavae ac virentes ſpicae, ſymbolum Feſti Paſchalis, quo meſſis, & terrae fructuum primitiae Domino offerebantur.

162. Nummus æreus Judaicus. In antica, quam heic exhibemus, cernitur caſſis crinibus equinis criſtata more bellico, cum epigraphe ΕΘΝΑΡ. hoc eſt *Ethnarcha*, ſeu *Gentis Praefectus*. In poſtica vero viſitur racemus pampino adhaerens, cum epigraphe ΗΡΩΔΟΥ. Hic Numinus eſt Herodis Aſcalonitae, vel Herodis ejus filii, cognomento Antipae, qui forte, ad liniendos Judaeorum animos Regis titulum odio habentes, illum tantum uſurpavit titulum Principis Nationis, utpote popularem, & Judaeis magis acceptum, atque ab ipſis jam antea tributum Simoni.

163. Quar-

163. Quarta pars Judaici Sicli argentei. In antica, quam heic exhibemus, duae cernuntur columnae cum epigraphe, OB LIBERATAM IERVSALEM: in poſtica vero uvae racemus cum epigraphe, cujus tres tantum poſtremae nominis Simonis literae hodie ſuperſunt. Hic Nummus pertinere videtur ad Simonem, qui Summus Sacerdos, Dux, & Princeps Judaeorum fuit. Huic (ut in decimoquinto Machabaeorum libro habetur) Antiochus Demetrii filius jus cudendi æris dedit. Typus forte indicat Columnas illas ab Iſraelitis in Monte Sion erectas, in quibus fuerunt Tabulis æreis inciſa praecipua beneficia, quibus tum Simon, tum ejus pater, ac fratres Populum ſibi devinxerant. Ea ut rependerent Judaei, ſummum Nationis Pontificem, ac Principem renunciarunt Simonem, ejuſque ſucceſſores in perpetuum: *Conſenſerunt eum eſſe Ducem, & Summum Sacerdotem in aeternum, donec ſurgat Propheta fidelis*, ut legitur 1. Machab. 14.41.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

164. Quarta pars Judaici Sicli argentei. In antica, quam heic exhibemus, Lyra viſitur cum epigraphe, OB LIBERATAM IERVSALEM. Poſtica vero racemum exhibet: nunc ſuperſunt in inſcriptione primae tantum, atque poſtremae nominis *Simonis*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II. literae, reliquis exeſis ac detritis. Hic quoque Nummus Simonis eſt, cujus argumentum in primo Machabaeorum libro cap. 13. ver. 51. deſcribitur. Etenim ibi legitur, Simonem, capta Arce Templo proxima, hoſtem expuliſſe; & in eam (palmae ramos geſtando) tympanis, fidibuſque perſonantibus, fuiſſe ingreſſum. Poſtica botrum repraeſentat, quo racemi, e vitibus aureis, Templi portam adornantibus, pendentes facile deſignantur; vel (ſi mavis) racemi illi, a Joſue & Caleb e Terra Promiſſionis delati, & in pluribus Judaeorum Numiſmatibus cuſi, teſte Calmetto. His Ethnica ſuperſtitio, Judaeorum Hiſtoriae, ac myſteriorum ignara, Judaeos tanquam Bacchi cultores quandoque traduxit.

165. Quarta pars Sicli Judaici ærea. In antica, quam heic exhibemus, viſitur ſcyphus, cum inſcriptione, REDEMPTIONIS IOB. Poſtica vero erectum inter duos racemos manipulum exhibet cum epigraphe, ANNO QVARTO. Hic item Nummus Machabaeorum eſt; quos Deus, uti Jobum a Diabolo, ab Antiochi, aliorumque Syriae Regum inſidiis, ac dura ſervitute liberavit. Machabaei, adepta nuperrime libertate, ſymbolice & per enigmata locuti viden-

Digitized by Google

videntur in hoc Nummo, ne odio eſſent Principibus, quorum jugum excuſſerant; neve apud finitimas Gentes illorum Nummorum uſus inhiberetur.

166. Quarta pars Judaici Sicli ærea. In antica, quam heic exhibemus, viſitur vas cum literis, ANNO SECVNDO: in poſtica vero vitis folium cum epigraphe, LIBERATIONIS IOB. Hic quoque Nummus Machabaeorum eſt, de quo vide ſupra num. 165.

167. Quarta Judaici Sicli pars ærea. Antica, quam heic exhibemus, vas habet, ſeu urceum, & palmam cum epigraphe, OB LIBERATAM IERVSALEM. In poſtica vero intra coronam ex ramis palmarum legitur, SIMON: at ultima ſyllaba eſt male ſcalpta. Ad intelligendum hunc Nummum, legenda ſunt capita 13. & 15. primi Machabaeorum libri. In decimoquinto namque narratur, Antiochum Demetrii filium Simoni Judae Machabaei fratri tum Summo Pontifici & Judaeorum Principi ſcripſiſſe, eique jus cudendi æris dediſſe: *Permitto tibi facere percuſſuram proprii Numiſmatis in Regione tua*. Et capite 13. verſ. 36, Demetrius ſibi miſſam auream coronam, & aureum palmae ramum (id autem erat ſolvi a Judaeis ſoli-

ſolitum tributum) refert. Quod Simonis munus Demetrii animum adeo devinxit, ut hic cum Judaeis pacem iniverit, eiſque non ſolum coronam auream ſibi quotannis debitam, ſed etiam aliud quodcumque tributum ſponte remiſerit. Quare Simon, qui Summus Sacerdos, Dux, & Princeps Judaeorum erat, hos Nummos aere feriundos curavit, proprium nomen intra coronam ex una parte praeferentes, ex altera vero palmam, & vas, Sicli vulgarem typum, & ſymbolum Sacerdotii.

168. Quarta Sicli Judaici pars, cujus meminit Iſaias cap. 9. verſ. 8. Anticam heic exhibemus, in qua litera *Daleth* ſcypho ſuperimpoſita cernitur, cum epigraphe QVADRANS SICLI ISRAEL.

169. Tertia Judaici Sicli pars. Hic eſt cenſus, quem Populo indixit Nehemias, *Nehem.* 10. 32. Antica pars, quam heic exhibemus, ſcyphum exhibet, ſupra quem eſt numeralis litera *Ghimel*, quae tertiam partem Sicli deſignat, cum epigraphe TRIENS SICLI ISRAEL. In poſtica vero legitur, IERVSALEM SANCTA.

170. Nummus Fauſtinae Senioris cum epigraphe in antica, DIVA AVG. FAVSTINA. *Caput Fauſtinae*: in poſtica vero, quam

quam heic exhibemus, PVELLAE FAVSTINIANAE. *Imperator ſtans in ſuggeſtu: ex adverſo ſedet mulier ad menſam nummulariam, adſtante altera: in imo plurimae figurae, quarum duae puellas habent in manibus*. Diverſi occurrunt puellarum Fauſtinianarum typi: amplior quidem, ex auro habetur. Antoninus Aug. (qui teſte Capitolino, *Puellas alimentarias in honorem Fauſtinae Fauſtinianas conſtituit*) ſtat præſens in ſuggeſtu, & nomina earum, quae ad frumentationem admittit, Matronae Romanae eas ſcribenti dictat. Vide Vaillantium *Num. Imp. Rom.* Tom. 2. pag. 166. & 168. ac Muſeum Theupolum Tom. I. pag. 190.

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

171.) Nummus Fauſtinae ſenioris. In
172.) antica (poſita n. 171) legitur, DIVA AVGVSTA FAVSTINA. *Caput Fauſtinae velatum*. In poſtica vero (num. 172) viſitur *Simulacrum Matris Deum, ſive Idaeae, Romam advectum ſuper triremi per Tiberim, exceptumque a Claudia Veſtali Matronis ſtipata, quarum duae faces gerunt*. Vide Vaillant. *Num. Imp.* To. 3. pag. 132. & 133. Mater Deum, ſive Mater Idaea, Cybeles erat, teſtimonio Romanae tabulae, quam affert Sertorius Urſatus de *Notis Romanorum*, apud Graevium Tom. XI. pag. 677.

C.CA-

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

C. CAMERIVS
CRESCENS
ARCHIGALLVS . MATRIS
DEVM . MAGNAE . IDEAE . ET
ATTIS . POPVLI . ROMANI
VIVVS . SIBI . FECIT . ET
C. CAMERIO . EVCRATIANO . LIB
SVO . CAETERIS . AVTEM . LIBERTIS.VTRI
VSQVE . SEXVS . LOCA . SINGVLA
SEPVLTVRAE . CAVSA . H. M. H. E. N. S.

Magnam item Matrem, & Matrem Deum dictam fuiſſe, norunt in Deorum antiquitate verſati, cujus hiſtoriam deſcribunt *Fulgentius Placiades Mythologicorum* lib. 3, *Albericus Philoſophus de Deor. Imag. & Lilius Gregorius Giraldus Hiſt. Deor. Syntag.* 4. Plures extant hujus Fauſtinae Majoris nummi cum epigraphe, SIDERIBVS RECEPTA, vel DIANA LVCIFERA. In poſtica parte nummi maximi moduli Bibliothecae Vaticanae apparet Diana cum face. In alio autem nummo expreſſum cernitur Fauſtinae Caput, cum epigraphe in antica, DIVA AVGVSTA FAVSTINA; in poſtica vero MATRI DEVM SALVTARI. *Fauſtina in Templo collocata, cum inſignibus Matris Cybelis.*

belis. In curru hujus Deae a duobus leoni- bus tracto Fauſtina ſedet turrito capite in nummo apud Begerum. Patinus alium Nummum Fauſtinae exhibet pag. 232, cum Graeca epigraphe. Rariſſimus ipſe eſt, Deamque Fauſtinam celebrat, & ejus filium Marcum Annium Galerium Antoninum, cujus in nullo alio monumento aut effigiem, aut titulos offendi. Cl. Triſtanus illum primus vulgavit. Hunc Antonini Imperatoris filium fuiſſe inſcriptio nummi demonſtrat, quem ante adoleſcentiam mortuum eſſe ex Hiſtoricorum ſilentio veriſimile eſt. Commemorat Capitolinus, *Antonino fuiſſe filios mares duos, duas autem feminas*. Nota mihi videtur illa Inſcriptio, quae legitur apud Gruterum pag. 261. 3. & refertur ab eodem Patino de *Num. Imp. Rom.* p. 231. aliiſque magni nominis Antiquariis, habetque:

MEMORIAE
DIVAE . FAVSTINAE . AVG.
PIAEQ. CLARISSIMAE
RELICTA . MATRE
INFELICISSIMA
VIX. ANN. XXXVI. MENS. III.
DIEB. XI.

Sed, ut ut ſit de ejus germanitate, juniori Fauſtinae convenire minime poteſt, ut ani-

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

madvertit Vignol. *de Columna Antonini* p. 137; haec matri ſuperſtes fuerit; ibi vero mater ſuperſtes filiae dicatur. Ejus matris nomen, & ſi in hoc lapide reticeatur, attamen ex Capitolino in vita M. Aurelii cap. 1. ſatis conſtat, eam Rupiliam Fauſtinam fuiſſe Rupilii Boni viri Conſularis filiam, atque Annii Veri M. Aurelii avi uxorem. Quamvis igitur haec ſenior etiam Fauſtina parum quidem ſecunda fama vixerit (nam *de ea multa*, inquit idem Capitolinus in Antonino Pio c. 3 *dicta ſunt ob nimiam libertatem, & vivendi facilitatem, quae iſte*, nempe Antoninus, *cum animi dolore compreſſit*); is tamen tantuſque erat amor, quo Antoninum omnes proſequebantur, ut, illa mortua, eodem Capitolino teſte, *a Senatu conſecrata ſit, delatis Circenſibus, atque Templo, & Flaminicis, & Statuis aureis, atque argenteis*. Quae quidem omnia ex veterum monumentorum fide comprobantur. Circenſes namque ei delatos, & Nummus, in quo thenſae a duobus Elephantis tractae, ſupra quas dextra ſceptrum gerens cerea ipſius Fauſtinae imago ſedet, & perrarus alius nummus (apud Vignolium) primae magnitudinis, atque optime ſervatus, manifeſte declarant &c. De Flaminicis praeterea Fauſtinae

nae Senioris Sacerdotibus, quarum Capitolinus ſuperius meminit, vetus extat Inſcriptio apud Gruter. pag. 322. 5. In diculus Tabulae II. Saeculi II.

SAENIAE . CN. FIL
BALBILLAE
SACERDOTI . DIVAE
FAVSTINAE . DECVRI
ONES . AERE . COLLA
TO. OB. MERITA. EIVS.

Et pag. 1088. 11.

LEPIDIAE . L. F. PROCVLAE
SACERDOTI . DIVAE . FAVSTINAE . AVG.
ET . DIVAE . MATIDIAE . AVG. D.D.P.
PECVNIA . AB. EA . REMISSA.

Templum vero ei extructum, tum nummi, in quibus ſcalptū cernitur cum hac epigraphe, AEDES. DIVAE . FAVSTINAE, vel cum alia, DEDICATIO . AEDIS : tum ejuſdem Templi porticus, quae in Via Sacra etiamnum ſupereſt, abunde ſatis teſtantur. Ibi enim inſcriptum fronti legitur:

DIVO . ANTONINO . ET
DIVAE . FAVSTINAE.

Quae ſane literae, quum poſt mortem ipſius Antonini inciſae ibi fuerint, manifeſtum proinde eſt, Templum illud, quod uni tantum Fauſtinae antea excitaverat, communi

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

poſtea illius, & Antonini nomine denuo Senatum dicaſſe. Supra ceteros vero honores, qui Fauſtinae poſt mortem collati fuere, is notatu dignus eſſe videtur, quod nummi quoad Pius vixit, in ejus memoriam publico Senatus Decreto cuſi fuerunt, ut ex ingenti illorum copia, in quibus DIVA inſcribitur, deduci omnino debet. Quod miror, Angelonium non ſatis animadvertiſſe; quum potius exiſtimandi occaſionem inde ſumpſerit, Fauſtinam Divinos titulos in vita etiam obtinuiſſe. Haud diſſimili allucinatione Stephanus Zamoſius in Analect. Lapidum Daciae, quae Commentariis de Republica Romana Wolfangi Lazii accedunt pag. 44. idem prorſus de alterius Fauſtinae hujus filiae nummorum ejuſmodi frequentia eſt opinatus. Velum praeterea Fauſtinae capiti impoſitum in hoc marmore, quod illuſtramus, cernitur: quod, ut liquet, in conſecratis Romanis Principibus feminis pro illarum Conſecrationis argumento accipitur. Nam, etſi quandoque in nummis illud fuerit praetermiſſum, nulla tamen Auguſtarum mulierum, quin conſecrata fuerit, velata occurrit: ſi modo Liviam Auguſti uxorem, Antoniam C. Caeſaris Caligulae aviam, & Agrippinam Neronis matrem excipias: quarum

rum

Digitized by Google

rum prior ſub Pietatis, vel alterius Deitatis ſymbolo vivens adhuc, ac nondum ei Divinis honoribus a Claudio impetratis, æri velata cernitur: reliquae vero, licet nunquam inter Divas relatae, & ipſae nihilominus capita velo obducta in nummis oſtendunt; Antonia ſcilicet, quia Auguſti Sacerdòs, omneſque, ut Dionis lib. 59. Veſtalium honores ei fuerant a Caligula delati; & Agrippina, quia, Liviae exemplo & ipſa Claudii ſui viri Sacerdos fuerat, ut ex Tacito lib. 13. *Annal.* cap. 11. ſatis ſuperque liquet. Caput vero ita velatum, quod feminis in vita, Sacerdotii; poſt mortem, earum Conſecrationis indicium erat: in Auguſtis tamen Viris, vivis aeque, ac mortuis, nihil aliud, quam ſummi Sacerdotii dignitatem, qua functi fuerant, praeſeferebat, uſque ſcilicet ad Conſtantii Chlori tempora; poſt quae conſecrati deinde Imperatores nonnulli velari coeperunt, ſicuti ex eorum nummis liquido patet, ejuſdem praecipue Conſtantii, Maximiani, & Coſtantini Magni, de cujus velamine multa ad annum 337. illuſtriſſimus Eccleſiaſticorum Annalium Scriptor Baronius literis conſignavit. Haec ex Vignolio.

173. Signum Marci Aurelii Imp. ex marmo-

INDICULUS TABULAE II SAECULI II.

more Muſei Capitolini. Xiphilinus lib. 17. ait, M. Aurelium corpore gracili, infirmoque fuiſſe: quare uſus eſt opera Galeni Pergameni Medici ſuo tempore clariſſimi: Et Aurelius Victor *Epit*.pag.207.*a principio*, inquit, *vitae* ejus *tranquilliſſimus* fuit, *adeo ut ab infantia vultum nec ex gaudio, nec ex moerore mutaverit*. Tres hujus Imperatoris Protomae adſervantur in eodem Muſeo Capitolino, ut ſcribit Cl. Praeſul Jo. Bottarius Tom. I. Tab. 26. pag. 20. Bellorius Parte I. num.33 *Imaginum Illuſtrium Virorum* aliam Protomen nobis exhibet pulcherrimam, & excellentiſſimam,juſtoque majorem,quae viſitur uſque ad hanc diem in VillaExcellentiſſimorum Principum Burgheſiorum. Capitolinus in Marci Aurelii Vita cap. 18. ſcribit: *ſacrilegus judicatus erat, qui ejus imaginem in ſua domo non habuit, qui per fortunam vel potuit habere, vel debuit*. Addit deinde, ſua aetate Statuas hujus Imperatoris a multis collocatas fuiſſe inter Deos Penates. Eruditiſſimus P. Mamachius Tom. I. Lib. II. *Originum & Antiquitatum Chriſtianarum* cap. 4. §. 2. num. 6. pag.434. de M. Aurelii in Chriſtianos Perſecutione ait: *Etſi autem ſciebat, Chriſtianos in jus vocari, inque ſummum cruciatum Plebis, Praeſidumque im-*

Digitized by Google

improbitate venire ſolere; tamen non ſolum eorum impetum non repreſſit, ſed etiam noſtros, quaſi pervicaces obſtinatique, manere in ſententia, quam eam abjicere auderent, merito puniri exiſtimabat. Igitur cum tam eſſet male in noſtros homines animatus, eos, quoad vixit, torqueri, laniari, extremoque ſupplicio, ni Chriſtum negaſſent, affici permiſit. Cumque ſeditione plebis, ejuſque viri improbitate, qui Viennenſi Galliae praefectus erat, plerique Chriſtiani condemnati necis fuiſſent, conſultuſque ipſe deinde eſſet, quid de ceteris, qui ſuperſtites erant, ſtatuto opus eſſe judicaret; non ſolum in auctores ſeditionis non animadvertit; ſed etiam, ut Confeſſores, *qui in carcere detinebantur, necarentur, praecepit &c.* Inter alios eo Imperante, *Polycarpum auditorem Johannis Evangeliſtae, Smyrnarum Praeſes flammis exuri praecepit*. Et Tom. II. lib. II. cap. 21. §. 4. pag. 249. addit, M. Aurelium poſt crudelem in Chriſtianos Perſecutionem, tandem Chriſtianis faviſſe: *Antonino Pio* (inquit) *Imperio, atque vita functo, Marcus Aurelius Antoninus, etſi rogatus a noſtris etiam atque etiam fuiſſet, ut Ethnicis, qui Provinciis praefecti erant, modum ſaeviendi in Chriſtianos, quos innocentes eſſe cognoverant, facere, re-*

reſcindique Decreta, quae ab ipſo publicata eſſe dicebantur, juberet; tamen annuendum non putavit, quoad virtutem eorum Marcomannici belli tempore perſpexit. Itaque hoc Principe multi exagitati, ſpoliati, populique rogatu beſtiis objecti, & lacerati, interfectique Chriſtiani fuerunt. Sed prodigio permotus, ſic eſſe plectendos delatores Chriſtianorum ſanxit, ut etiam ii, quorum eſſet nomen ad Judices delatum, poenas abjectae ſuperſtitionis Deorum luerent. Vide Tertullianum *in Apolog.* cap. V.

174. Inſcriptio Impp. Marci Aurelii, & Lucii Commodi. Extat Romae in Viridario Nobilium Caeſiorum in Carinis, fuitque e Via Salaria adducta, ut adnotavit Gruterus p. 199. num. 6. Anno Chriſti 176 Marcus Aurelius ex Oriente Romam reverſus, filio Commodo appellato Imp. Auguſto, die v. Kal. Decemb. una cum eodem de Germanis & Sarmatis triumphavit. His Populis devictis, pax in Imperio ſancita eſt, annoque ſequenti continuata, ut ex Nummis liquet; quos refert Pagius in Critice ad annum Chriſti 177. num. x.

175. M. Aurelii Imp. Victoria de Marcomannis parta, atque imbres e Caelo impetrati precibus noſtrorum militum Chriſtianorum. Viſi-

Viſitur in ejus Columna cochlide Marcomannici belli geſtis anaglyptico opere inſculpta. Hermannus Witſius an. 1683. edidit Amſtelodami Diatribem, *de Legione Fulminatrice Chriſtianorum ſub Imperatore M. Aurelio Antonino*, in qua, ad conciliandam huic hiſtoriae fidem, argumenta, quae ex Ethnicis in contrarium afferuntur, elidit. Vide Baronium ad annum Chr. 176, & Pagium in *Critice* ad annum 174. Natalis Alexander *Hiſt. Eccl.* Saec. II. cap. v. pag. 347. num. IV haec ad rem noſtram literis commendavit: *Poſt Antoninum Pium imperavit Marcus Aurelius Antoninus Verus ejus gener. Tum primum duo Imperatores, Auguſti nomine Rempublicam geſſerunt. Adoptavit enim Aelium Verum, cui Lucillam filiam collocaverat, & Imperii participem fecit: „ Tantumque hujus rei & novitas, & dignitas valuit, ut Faſti Conſulares nonnulli ab iis ſumerent ordinem Conſulum* (inquit Spartianus „). *Ambo ad undecimum annum communiter imperarunt: ambo de Parthis communiter triumpharunt. Suſcepto ab iis bello Marcomannico, Verus in ipſa profectione obiit, anno Regni ſui* 4, *ſive (ut quidam putat)* 2, ut habet Euſebii Chronicon. *Solus itaque cum Marcomannis, quibus Quadi, Wandali, Sarmatae, Suevi,*

ac Barbari omnes ſe adjunxerant, Marcus Aurelius triennio dimicavit. Eo in bello, cum ſiti opprimeretur ac pene deficeret exercitus, Melitida Legio, quae Chriſtiana erat, laborantem pluvia divinitus impetrata recreavit, fulminibus in Germanos, & Sarmatas mugientibus, & ruentibus, quibus in fugam verſi ſunt, & magna ex parte interempti. Hinc Legio illa Fulminatrix appellata eſt. Iſtud miraculum agnovit Marcus Aurelius, & ob id Chriſtianos conquiri vetuit, eiſque aditum publicas ad Dignitates patefecit. De his legendus Tertullianus Apologetici *cap.5. dicens : „ Ceterum de tot exinde Principibus ad hodiernum, divinum, humanumque ſapientibus, edite aliquem debellatorem Chriſtianorum. At nos e contrario edimus protectorem, ſi literae Marci Aurelii graviſſimi Imperatoris requirantur, quibus illam Germanicam ſitim, Chriſtianorum forte Militum precationibus impetrato imbre, diſcuſſam, conteſtatur. Sicut non palam ab ejuſmodi hominibus poenam dimovit, ita alio modo palam diſperſit, adjecta etiam accuſatoribus damnatione, & quidem tetriore.* Euſebius quoque in Chronico : *Imperator Antoninus multis adverſum ſe naſcentibus bellis, ſaepe ipſe intererat, ſaepe Du-*

ces

ces nobiliſſimos deſtinabat, in quibus ſemel pertinaciter exercitui, qui cum eo in Quadorum regione pugnabat, ſiti oppreſſo pluvia divinitus miſſa eſt; cum e contrario Germanos et Sarmatas fulmina perſequerentur, et plurimos eorum interficerent. Extant literae M. Aurelii graviſſimi Imperatoris, quibus illam Germanicam ſitim Chriſtianorum forte militum precationibus impetrato imbre diſcuſſam conteſtatur. Idem lib. v. Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 5. *Igitur Antonini temporibus, quibus haec geſta referuntur, M. Aurelium fratrem ejus Caeſarem, bella inferentem Germanis, & Sarmatis, tradunt hiſtoriae, cum ſiti ejus periclitaretur Exercitus, aeſtuantem & quaerentem quid facto opus eſſet, reperiſſe quoſdam milites Chriſtianos, quibus, ut noſtris mos eſt, flexis genibus deprecantibus, exaudiſſe Deum deprecationes eorum. Et ſubito contra omnium ſpem largiſſimis imbribus profuſis, exercitus quidem periclitantis, pro quo oraverant Chriſtiani, ſitim ſedatam; hoſtes vero, qui jam exitialiter imminebant, fulminibus crebris, & caelitus prolapſis ignibus effugatos. Quod factum refertur quidem & ab hiſtoricis Gentilium. Sed, quia noſtrorum orationibus impetratum ſit, non refertur; quippe apud quos etiam cetera miracula, quae a no-*

ſtris geſta ſunt, non habent fidem. Noſtrorum vero & Tertullianus hoc memorat, & apud Graecos Apollinaris; qui etiam ipſam Legionem pro inſignis facti miraculo mutato nomine vocitatam dicit ab Imperatore Fulmineam. Tertullianus vero M. Imperatoris Epiſtolas etiam nunc haberi dicit, quibus de his apertius indicatur Lib. IV. cap. 12. Nicephorus de hac ipſa re ſcribit: *Cum M. Antoninus bellum contra Germanos & Sarmatas gereret, aciemque adverſus hoſtes ſtrueret, exercitum ejus omnem, propter ſitim gravem & diuturnam, ad rerum omnium inopiam & deſperationem perveniſſe, ac Legionem noſtram in genua more noſtro procubuiſſe, precantem, atque Dei opem implorantem: eamque rem, ut novam & inſolitam, hoſtibus terrorem ingentem incuſſiſſe; atque illis ad eum modum orantibus, aliud inſuper majus praeter opinionem & expectationem accidiſſe. Cum enim frequentibus fulminum ictibus hoſtes pulſos, tum quod ea ſunt ſubſecuti multa denſorum imbrium in exercitum jamjam ſiti & aquae penuria interiturum, recreatum & reſtitutum eſſe. Tam efficaces ſcilicet noſtrorum fuiſſe preces. Hanc rem profani etiam hiſtorici tradidere, qui de Romanis Imp. ſcripſerunt: non illi quidem precibus noſtrorum*

mi-

miracula tanta adſcribentes (quomodo enim id facerent, qui alienis prorſus a nobis ſunt animis); ſed qui partium noſtrarum ſunt, aut nobis favent nulla depravati affectione, ſimpliciter & vere hominibus id factum noſtris tribuunt. Ex quibus Apollinaris memoriae mandavit, Imperatorem ſtatuiſſe, ut Legio ea, quae ex Chriſtianis conſtaret militibus, praerogativa quadam principem in Exercitu obtineret locum, aliiſque ſemper praeiret copiis. Cui idem etiam Imperator nomen CERAUNOBOLI, *hoc eſt*, FULMINATRICIS *impoſuit*: & quae ſequuntur. Paulus etiam Oroſius ejus rei ita meminit lib. VII. cap. 9. *Hoc quidem bellum providentia Dei adminiſtratum eſſe, cum plurimis argumentis, tum praecipue Epiſtola graviſſimi ac modeſtiſſimi Imperatoris altiſſime declaratum eſt. Nam, cum inſurrexiſſent gentes, immanitate barbarae, multitudine innumerabiles, hoc eſt Marcomanni, Quadi, Vandali, Sarmatae, Suevi, atque omnis pene Germania; & in Quadorum uſque fines progreſſus Exercitus, circumventuſque ab hoſtibus, propter aquarum penuriam, potius ſitis, quam hoſtis periculum ſuſtineret, ad invocationem nominis Chriſti, quam ſubito magna fidei conſtantia quidam milites effuſi in preces palam fecerant, tanta*

vis

INDICULUS TABULAE II. SAECULI II.

vis pluviae effuſa eſt, ut Romanos quidem largiſſime ac ſine injuria refecerit; Barbaros autem crebris fulminum ictibus perterritos, præſertim cum plurimi eorum occiderentur, in fugam coegerit. Quorum terga Romani uſque ad internecionem cædentes, glorioſiſſimam victoriam, & omnibus pene antiquorum titulis praeferendam, rudi parvoque militum numero, ſed potentiſſimo Chriſti auxilio, reportarunt. Extare etiam apud pleroſque dicuntur literae Imp. Antonini, quibus, ſub invocatione nominis Chriſti, per Milites Chriſtianos & ſitim illam expulſam, & collatam fatetur fuiſſe Victoriam. Joſeph Caſtalio, qui mox relata Patrum, Hiſtoricorumque veterum teſtimonia congeſſit *in Comment. de Columna Triumphali Imp. Antonini* apud Graevium *Theſaur. Antiq. Romanarum* Tomo IV. pag. 1949. & ſeq., haec addit: Julius Capitolinus in M. Aurelio ait: *Fulmen de Caelo precibus ſuis contra hoſtium machinamentum extorſit; ſuis pluvia impetrata, qui ſiti laborarent.* Loquitur Capitolinus de Imperatore M. Aurelio, cui caeleſte auxilium acceptum refert homo nimirum Gentilis, & a religione noſtra prorſus abhorrens, qui Imperatori nihil tale agnoſcenti blandiri maluit, quam ſecundum Chriſtianos pronuntiare.

Lon-

Longe gravius peccatum eſt ab ejuſdem farinae homine Dione, in Marci Vita, qui M. Aurelium Arnuphis Magi neſcio cujus opera ad pluviam eliciendam uſum eſſe comminiſcitur: ſed a Xiphilino reprehenditur: *Poſt haec*, inquit, *bellum cum ære, praeliumque magnum cum iis, qui Quadi appellantur, fuit. Quo ex bello victoria praeter ſpem, vel potius Dei beneficio, conſequuta eſt; propterea quod Romani, cum eſſent in praelio, atque in maximum periculum veniſſent, mirabiliter ſane ac divinitus conſervati ſunt. Cum enim intercluſi a Quadis, in locis opportunis conferti pugnarent fortiter, atque interim Barbari differrent praelium, ſperantes eos calore, & ſiti perituros, quos circum occupatis locis omnibus ſic concluſerant (erant enim multo plures), ut aquam habere nullo pacto poſſent, cumque Romani in tantas difficultates incurriſſent, ut morbo, vulneribus, ardore ſolis, ac ſiti vexarentur, nec ob eas res pugnare poſſent, aut alio ſecedere, ſed in acie ſtantes, atque in locis conſtitutis arderent, nubes de repente ita coactae ſunt, ut maximus imber aquae ceciderit non ſine Dei beneficio. Fama eſt, Arnuphin Magum Aegyptium, qui una cum Marco erat, Mercurium illum, qui eſt in ære, alioſque daemones quibuſdam artibus magicis invocaviſſe, ac per*

eos

eos pluviam extorſiſſe. Haec quidem a Dione dicuntur. Sed is mihi mentiri videtur: volens, an invitus, neſcio. Volentem tamen magis arbitror, cum non ignoret, Legionem, quae *Fulminatrix* appellatur proprio nomine (ejus enim mentionem facit in recenſione ceterarum) ex nulla alia cauſa (neque enim alia circum fertur), quam ex ea, quæ in eo bello accidit, id nomen accepiſſe, quae jam etiam tunc Romanis ſaluti, Barbaris exitio fuit. Non enim Arnuphis Magus erat, cum nuſquam memoriae proditum ſit, Marcum Magorum ſocietate, aut praeſtigiis fuiſſe delectatum. Quod igitur in hac re dico, tale eſt: cum Marcus Legionem unam haberet ex militibus Melitenis (hi omnes Chriſtum colunt), ad eum Praefectus Praetorianorum venit, neſcientem in illo praelio quid conſilii caperet, timentemque toti Exercitui: eique fertur dixiſſe, nihil eſſe, quod ii, qui Chriſtiani nominantur, precibus impetrare non poſſint; eſſeque Legionem unam in exercitu hominum hujus generis. Qua re cognita, Marcum ab iis petiiſſe, ut Deo ſuo ſupplicarent. Quod cum feciſſent, Deum exaudiſſe ſubito, percuſſiſſeque hoſtes fulmine, ac Romanos pluvia recreaſſe &c. Graeci quidem ſciunt, eam Legionem κεραυνοβόλον appellari, ejuſque rei le-

teſtes ſunt: cauſam vero cur ita appellata ſit, non dicunt. Dio addit, *Romanos, cum plurimum pluviae caderent, omnes ſuſpexiſſe in Caelum, eamque in ora recepiſſe, deinde ſcutis galeiſque ſubjectis inde ſorbſiſſe largiter, equiſque ad bibendum dediſſe: cumque Barbari in ipſos impetum facerent, bibentes ſimul pugnaſſe, complureſque ſaucios ſanguinem infuſum in galeas ſimul cum aqua abſorbuiſſe. Hi propterea gravia damna accepiſſent urgentibus hoſtibus, quod magna ex parte in bibendo erant occupati, niſi vehemens grando, compluraque fulmina in hoſtes cecidiſſent. Itaque licebat in eodem loco aquam ignemque ſimul de Caelo cadere, atque ob eam cauſam valere alios, & bibere, exurique alios, & prorſus interire. Non enim ignis attingebat Romanos. Quod ſi forte interdum cum eis miſceretur, extinguebatur ſubito. Neque imber juvabat Barbaros, ſed non ſecus inflammabat atque oleum, itaut aquam requirerent pluvia perfuſi, inſtigerentque ſibi vulnera, quo ignem ſanguine reſtinguerent. Pars confugiebat ad Romanos, quaſi illis tantummodo aqua ſalutaris eſſet, itaut eorum Marcus etiam miſertus ſit: eoque facto, a militibus ſeptimum Imperator appellatur. Quod etſi admittere non conſueverat, priuſquam eſſet de-*

INDICULUS TABULAE II. SAECULI. II. *decretum a Senatu, tamen non repudiavit, quaſi id divinitus acciperet, de quo etiam ad Senatum ſcripſit. Fauſtina quoque mater exercituum appellata eſt.* Haec Dio, & Dionis reprehenſor Xiphilinus. Erat plane conſuetudo, ut quaecumque Chriſtiani Deum pro Populo Romano exoraſſent, ea Diis Gentilium accepta referrentur. Qua de re ſic Tertullianus in Apolog. cap. 40. *Nudipedalia Populo denuntiatis. Caelum apud Capitolium quaeritis. Nubila de laquearibus expectatis, averſi ab ipſo & Deo, & Caelo. Nos vero jejuniis aridi, & omnium continentia expreſſi, ab omni vitae fruge dilati, in ſacco & cinere volutantes, inedia Caelum tundimus, Deum tangimus, & cum miſericordiam extorſerimus, Juppiter honoratur.* Quare Cl. Huetius *Demonſtr. Euang.* Propoſit. III. pag. 33. luculentiſſime oſtendens, non Marcum Imperatorem Chriſtianae Fidei hoſtem, ſed noſtros Chriſtianos milites pluviam e Caelo, & fulgura tunc precibus impetraſſe; ſemper inhaerens veſtigiis Scriptorum, quos paulo ſuperius recitavi, haec addit: „ Mox, ut adoleſcere coepit Eccleſia, perpetrata a Chriſtianis miracula Scriptores coetanei memoriae tradiderunt. Velut inſigne illud, quod Marco Aurelio adverſus

verſus Marcomanos, & Quados pugnanti contigit, cum Romano Exercitui, anguſtiis locorum preſſo, & aquae penuria laboranti, imbres de Caelo Chriſtiani milites impetrarunt, dum grandine, & fulminibus copiae Barbarorum obruerentur. Id Marcus ipſe Imperator, literis ſuis ad Senatum datis, publice teſtatus eſt. Itaque in Chriſtianae cauſae patrocinium, miraculum hoc jactaſſe Apollinarem Hierapolitanum Epiſcopum, ſcribit Euſebius (Hiſt. lib. IV. cap. 26. & 27.), in ſuo nempe, uti conjicio, ad Marcum Imperatorem Apologetico. Rem tanquam vulgo cognitam & creditam refert Tertullianus in libello ſupplici ad Scapulam Africae provinciae Praeſidem; auctoritate etiam literarum Marci Aurelii confirmat in Apologetico ad Romani Imperii Antiſtites. Quod ſane facere non eſſent auſi, vel Apollinaris, vel Tertullianus, ſi res dubia fuiſſet, aut literae ſuppoſitae. Euſebius, Oroſius, & Xiphilinus, extare illas ſua cujuſque aetate ex aliorum quidem fide narrant; at Hieronymus in interpretatione Euſebiani Chronici, non ex aliorum relatu, ſed velut rem ſibi compertam aſſeverat. Ne id quidem feciſſent Tertullianus, aut Apollinaris, ſi prodigii hujus Auctor fuiſſet vel Aegyptius ille ma-

gus Arnuphis, quemadmodum Dion aut a ſe aut ab aliis confictum prodidit; vel Julianus Magus alter, quem miraculi hujus effectorem a quibuſdam dictum fuiſſe ait Suidas. Adſcribit Julius Capitolinus Marci Imperatoris pietati & precibus, Antonini Pii Themiſtius patrem cum filio confundens, qui & eum in Tabula quadam depictum vidiſſe ſe narrat, cum imbres de Caelo poſceret, & impetraret; milites vero exciperent galeis, & potarent. Utris tribuat, Magiſne, an Marco, dubitat Claudianus: ſic enim ait,

Chaldaea mago ſeu carmina ritu
Armavere Deos: ſeu, quod reor, omne Tonantis
Obſequium Marci mores potuere mereri.

Lampridius in Heliogabalo: *quum Marcomanis bellum inferre vellet, quos Antoninus pulcherrime profligaverat, dictum eſt a quibuſdam, per Chaldaeos, ac Magos Antoninum Marcum id egiſſe, ut Marcomani Populo Romano ſemper devoti eſſent, atque amici: idque factum carminibus, & conſecratione.* Facile equidem Baronio aſſentior, ſuſpicanti Chriſtianorum precibus conceſſum a Deo beneficium, Magis tribui ab Ethnicis, qui Chriſtianos magiae inſimulabant. Probari poteſt haec conjectura proxime allatis Lampridii,

pridii, & Claudiani ſuffragiis: quos enim Magos appellant, ipſi videntur eſſe Chriſtiani: nam Ethnici, rerum ad Chriſtianos pertinentium imperiti, Chriſtianos a Judaeis neutiquam diſtinguebant: Judaei autem Chaldaeorum progenitorum ſuorum nomine noſcebantur. Hinc Philo libros ſacros ex Chaldaica lingua converſos fuiſſe ait. Hinc oraculum vetus, quod referunt Juſtinus, & Euſebius:

Soli Chaldaei ſapientiam ſortiti ſunt, & Hebraei,
Pure colentes Deum Regem per ſe genitum.

Chaldaei & Hebraei, ἓν διὰ δυοῖν. Chaldaei enim proprie dicti vaniſſimis Religionibus dediti erant. Priſcianus in Periegeſi Judaeos appellat,

Chaldaeo nimium decoratam ſanguine gentem,
Arcaniſque Dei celebratam legibus unam.

Verum hos perperam cum Phoenicibus confundit. Adde Magorum praeſtigiis nunquam delectatum fuiſſe Marcum: quod de eo Xiphilinus, & ipſe quoque de ſe Marcus affirmat in aureo Libello *Praeceptorum ſibi traditorum*. Habetur harum Marci literarum ad Senatum exemplar apud Juſtinum ad calcem

Indiculus Tabulae II. Saeculi II.

cem Apologiae Secundae; ſed ejus *falſitatem & ſuppoſitionem*, tum etiam novitatem, quod Juſtiniano recentius ſit, tot argumentis approbarunt Viri eruditi, & Criticae artis principes, Joſephus Scaliger, & Salmaſius, ut nihil contra opponi poſſit.

ER-

		ERRATA.	*CORRIGE.*
Pag. 1440	lin. ult.	interſeci :	interſici .
1449	lin. 15.	Pontificium :	Pontificum .
1461	lin. 12.	NRRVAE :	NERVAE .
1465	lin. 15.	Exſcaptum :	exſcalptum .
1474	lin. 8.	Saec. III.	Saec. II.
1476	lin. 17.	ignarare :	ignorare .
1478	lin. 22.	pagina CCLXXVIII :	pagina CMXCVII.
1479	lin. 10.	pag. CCLXXXI. col. 1 :	pag. MV.
1480	lin. ult.	*Orinetis* :	*Orientis* .
1497	lin. 3.	terrio :	tertio .
1513	lin. 10.	Natulem Alexandrum :	Natalem Alexandrum .
1523	lin. 22.	Fruſta :	Fruſtra .
1612	lin. 17.	S. Cypirianum :	S. Cyprianum .
1630	lin. 14.	apu , :	apud .
	lin. 15.	Lectionarioſd :	Lectionarios .
1660	lin. 24.	ad unquem :	ad unguem .
1768	lin. 27.	Ahcillis :	Achillis .
1778	lin. 11.	ſacriſicium :	ſacrificium .
	lin. 12.	Poeſis :	Poeſis .
1786	lin. 17.	Severo :	Severo .
	lin. 19.	Taula :	Tabula .
1796	lin. 3.	loqutum :	loquutum .
1814	lin. 6.	Lampridiun :	Lampridium .
1823	lin. 1.	*Trajano* :	*Trojano* .
1824	lin. 2.	nunc vero pinea :	: nux vero pinea .
1832	lin. 11.	qnemadmodum :	quemadmodum .
1840	lin. 21.	traddidit :	tradidit .
1852	lin. 22.	*circulatam* :	*circumlatam* .
1854	lin. 5.	Subenter :	Iubenter .
1852	lin. 12.	*Srom:* VI :	*Strom.* VI.
1883	lin. 22.	Olympidem :	Olympiadem .
1893	lin. 15.	praerat :	praeerat .
1895	lin. 15.	*acerſitos* :	*accerſitos* .
1905	lin. 14.	Cimerliarchio :	Cimeliarchio .
1909	lin. 9.	inferam Terrae :	infernam Terrae .
1963	lin. 12.	Sacrae Pagine :	Sacrae Paginae .

KO-

1996

ROMAE EXCVDEBANT
HAEREDES IO: LAVRENTII BARBIELLINI
BIBLIOPOLAE ET TYPOGRAPHI ROMANI
REGNANTE SVMMO PONTIFICE
BENEDICTO XIV
ANNO PONTIFICATVS XIIII
REPARATAE SALVTIS CIƆIƆCCLIV.

A01 1469377

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google